

LIETUVOS VYRIAUSIOJO
ADMINISTRACINIO TEISMO BIULETENIS

ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ PRAKTIKA

Nr. 2

Vilnius 2001

Atsakingos už leidinį:
Reda Moliėnė,
Iveta Peliėnė

ISSN 1648–2638

© Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, 2001

Turinys

Įvadas.....	7
-------------	---

I. Oficialioji dalis

1. Nutartys ir sprendimai

1.1. Dėl norminių administracinių aktų teisėtumo.....	9
1.1.1. Dėl Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkto atitikimo Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai.....	9
1.1.2. Dėl norminio administracinio akto sampratos.....	18
1.1.3. Dėl prašymo ištirti norminio administracinio akto teisėtumą atmetimo nustačius, kad tai vienkartinis teisės taikymo aktas.....	26
1.1.4. Dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 ir juo patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos teisėtumo.....	32
1.1.5. Dėl bylos pagal abstraktų prašymą ištirti norminio administracinio teisės akto teisėtumą nutraukimo teisės aktą pripažinus netekusiu galios.....	48
1.1.6. Dėl bylos nutraukimo nustačius, kad prašomas ištirti teisės aktas yra individualaus pobūdžio.....	54
1.1.7. Dėl valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 12 patvirtintos Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos 28 punkto.....	57
1.1.8. Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintų Gyventojų turto ir pajamų deklaracijų tikslinimo taisyklių 5 punkto.....	64

1.1.9. Dėl bylos nutraukimo, kai pradėjus abstraktaus prašymo ištirti teisės akto teisėtumą nagrinėjimo procesą teisės aktas neteko galios, ir teismo išlaidų byloje dėl norminio akto teisėtumo atlyginimo.....	72
1.1.10. Dėl bylos nutraukimo nustačius, kad prašoma ištirti nepradėjusio galioti teisės akto teisėtumą.....	76
1.1.11. Dėl Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2001 m. gegužės 2 d. sprendimu Nr. 47 patvirtintų Transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklių teisėtumo.....	80
1.1.12. Dėl finansų ministro 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo“ patvirtintų Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimų 3 punkto atitikimo Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 straipsnio 1 punktui ir Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsniui.....	96
1.1.13. Dėl Krašto apsaugos ministerijos Tarybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907, 24, 25, 26 punktų atitikimo Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d.....	102
1.2. Administracinių teisės pažeidimų bylos	
1.2.1. Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. taikymo.....	107
1.2.2. Dėl administracinio teisės pažeidimo padarymo būtinojo reikalingumo būklėje.....	110
1.2.3. Dėl ATPK 33 straipsnio ir 9 straipsnio taikymo.....	112
1.2.4. Dėl ATPK 127 straipsnio taikymo.....	115
1.2.5. Dėl ATPK 163 ² straipsnio taikymo.....	118
1.2.6. Dėl termino skirti administracinę nuobaudą pratęsimo...	122
1.2.7. Dėl baudos pakeitimo kitomis nuobaudų rūšimis termino.....	125
1.2.8. Dėl ATPK 163 ⁶ straipsnio taikymo.....	127
1.2.9. Dėl užsieniečių administracinės atsakomybės (ATPK 16 str.).....	131
1.2.10. Dėl ATPK 172 straipsnio taikymo.....	134
1.2.11. Dėl pareigūnų administracinės atsakomybės (ATPK 14 str.).....	137

1.3. Ginčo administracinės bylos	
1.3.1. Mokesčių bylos ir bylos dėl ekonominių sankcijų.....	140
1.3.1.1. Dėl draudėjo prievolės sumokėti socialinio draudimo įmokas įvykdymo pervedant lėšas į socialinio draudimo įstaigų sąskaitą.....	140
1.3.1.2. Dėl alkoholio reklamos.....	146
1.3.1.3. Dėl sandorio vertės metodo taikymo nustatant importuotų prekių muitinę vertę.....	154
1.3.1.4. Dėl fizinių asmenų lėšų deklaravimo ir jų apmokestinimo fizinių asmenų pajamų mokesčiu.....	163
1.3.2. Dėl tarnybos santykių.....	169
1.3.2.1. Dėl tarnybos stažo skaičiavimo nustatant kompen- sacijos atleidžiant iš valstybės tarnybos dydį.....	169
1.3.2.2. Dėl stažo skaičiavimo nustatant kompensacijos dydį už išstarnautą vidaus reikalų sistemoje laiką.....	178
1.3.2.3. Dėl atleidimo iš tarnybos muitinėje pareigūno pareiškimo termino.....	185
1.3.2.4. Dėl institucijos, turinčios teisę skirti į pareigas savivaldybės administratorių ir skirti jam drausmines nuobaudas.....	191
1.3.3. Dėl žalos atlyginimo.....	201
1.3.3.1. Dėl moralinės žalos, padarytos viešojo administravimo subjektų veiksmais ar neveikimu, atlyginimo, nesant materialinės žalos.....	201
1.3.4. Dėl žemės santykių, statybos, aplinkos apsaugos.....	207
1.3.4.1. Dėl teisės gauti padidintą atlyginimą pinigais už valstybės išperkamą žemę.....	207
1.3.4.2. Dėl atsakovo bylose dėl teisių pažeidimo, padaryto valstybės prisiimtų prievolių nevykdymu.....	211
1.3.5. Kitos ginčo administracinės bylos.....	226
1.3.5.1. Dėl viešojo pirkimo.....	226
1.3.5.2. Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atnaujintas terminas kreiptis į teismą, revizavimo nagrinėjant apeliacinę bylą.....	242
1.3.5.3. Dėl pensijų.....	249

2. Specialiosios teisėjų kolegijos nutarčių dėl teisingumo apžvalga.....	258
--	-----

II. Metodinė dalis

1. Bylų dėl nelegalaus darbo (ATPK 41 ³ str.) apibendrinimas ir teisės taikymo rekomendacijos.....	285
2. Konsultacijos.....	309
2.1. Dėl teisės normų taikymo administracinių teisės pažeidimų bylose.....	309
2.2. Dėl teisės normų taikymo kitų kategorijų administracinėse bylose.....	324

III. Informaciniai pranešimai

Skelbimai.....	338
----------------	-----

Išvadas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 13 straipsnio 5 dalimi, kurioje numatyta, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas leidžia biuletenį „Administracinių teismų praktika“, parengtas antrasis biuletenio „Administracinių teismų praktika“ numeris.

Jame spausdinami 2001 m. antrąjį pusmetį priimti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinių penkių teisėjų kolegijų ir plenarinės sesijos sprendimai ir nutartys, trijų teisėjų kolegijų sprendimai ir nutartys, kurių paskelbimui pritarė visi Vyriausiojo administracinio teismo teisėjai, taip pat visi sprendimai ir nutartys, priimti bylose dėl norminių aktų teisėtumo.

Pažymėtina, kad *Oficialiosios dalies*, kurioje spausdinami teismo sprendimai ir nutartys, struktūra, kaip ir pirmajame biuletenio numeryje, sudaryta atsižvelgiant į administracinių teismų kompetencijai įstatymo priskirtų bylų kategorijas. Taip lengviau rasti reikalingus teismų praktikos pavyzdžius.

Šiame biuletenio numeryje taip pat spausdinama specialiosios teisėjų kolegijos 2001 m. antrąjį pusmetį priimtų nutarčių dėl teisingumo, apibrėžiančių tam tikrus kriterijus, kurie gali būti svarbūs nustatant atitinkamos kategorijos bylos teisingumą, apžvalga, suskirstyta pagal tam tikras bylų kategorijas.

Metodinėje dalyje skelbiamos Vyriausiojo administracinio teismo konsultacijos įstatymų taikymo klausimais bei bylų dėl nelegalaus darbo apibendrinimas, atliktas apylinkių teismuose per 2000–2001 metų tris ketvirčius išnagrinėtų šios kategorijos administracinių teisės pažeidimų bylų (iš viso 467 bylos) pagrindu.

Informacinių pranešimų skyriuje pateikiami naujausi duomenys apie administracinių teismų adresų bei telefonų pasikeitimus, taip pat apie teisėjų skyrimą ir perkėlimą.

I. OFICIALIOJI DALIS

1. Nutartys ir sprendimai

1.1. Dėl norminių administracinių aktų teisėtumo

1.1.1. Dėl Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkto atitikimo Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai

Administracinė byla Nr. 1⁶–01/2001

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. birželio 4 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), B. Janavičiūtės ir S. Gudyno,

sekretoriaujant R. Barysaitei,

dalyvaujant trečiojo suinteresuoto asmens Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovei I. Šambaraitėi, trečiajam suinteresuotajam asmeniui V. Golubovskiui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal Aukštesniojo administracinio teismo prašymą dėl norminio administracinio akto teisėtumo. Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas – Aukštesnysis administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą pagal Vladislavo Golubovskio prašymą atsakovui Policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos dėl kompensacijos už nepanaudotas atostogas išieškojimo, kurioje V. Golubovskij prašė įpareigoti atsakovą išmokėti kompensaciją už 1996–1998 metais nepanaudotas kasmetines atostogas.

Aukštesnysis administracinis teismas 2000 m. balandžio 5 d. nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu ištirti, ar Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punktas neprieštarauja Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai.

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais: Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkte įtvirtinta nuostata, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už nepanaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas. Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 dalis nustato, kad pinigine kompensacija už nepanaudotas atostogas išmokama nutraukiant darbo sutartį, o kai darbuotojui atostogos nebuvo suteiktos daugiau kaip už vienerius darbo metus, kompensacija išmokama už visas nepanaudotas atostogas, jeigu įstatymas nenumato kitaip. Vidaus reikalų sistemos pareigūnams išmokėtinos kompensacijos dydis nustatytas Vidaus reikalų ministerijos įsakymu patvirtintoje instrukcijoje, suderintoje su Socialinės apsaugos ministerija. Pagal šią instrukciją šių pareigūnų padėtis, lyginant su kitų kategorijų darbuotojais, kuriems kompensacija išmokama už visas nepanaudotas atostogas, yra daug blogesnė.

Taip pat pareiškėjas – Aukštesnysis administracinis teismas priėmė 2000 m. rugsėjo 13 d. nutartį, kuria kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu ištirti, ar Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punktui.

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais: Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. lapkričio 11 d. nutarimo Nr. I-852 „Dėl Policijos įstatymo įsigaliojimo“ 4 punkto 3 papunktyje Lietuvos Respublikos Vyriausybė įpareigota iki 1991 m. vasario 1 d. peržiūrėti ir nustatyti Lietuvos Respublikos prokuratūros, vidaus reikalų ir krašto apsaugos sistemų pareigūnų aprūpinimo butais, darbo užmokesčio ir priedų bei kom-

pensacijų (dėl sužeidimo ar žuvimo tarnybos metu, materialinės žalos dėl tarnybos, dėl asmeninio automobilio naudojimo tarnyboje ir kt.) mokėjimo, aprūpinimo telefonu bei kitų socialinių lengvatų tvarką, orientuojantis į atitinkamus galiojančius ir rengiamus Lietuvos Respublikos įstatymus bei šiuo metu vidaus reikalų sistemos darbuotojams taikomas lengvatas. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1991 m. balandžio 12 nutarimu Nr. 127 patvirtino Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatus ir 3 punkte pavedė Vidaus reikalų ministerijai kartu su Socialinės apsaugos ministerija nustatyti pagrindinio atlyginimo, priedų ir kompensacijų apskaičiavimo tvarką policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams jų laikino nedarbingumo, atostogų, mokymosi laikotarpiu, laikinai vykdant pareigas ir kitais atvejais. Vidaus reikalų ministerija Instrukcijos 36 punkte įtvirtindama, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už neišnaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas, priklausomai kiek metų pareigūnas išstarnavo vidaus reikalų sistemoje, ir taip ribodama nepanaudotų atostogų dalį, už kurią išmokama kompensacija, nustatė ne kompensacijos už nepanaudotas kasmetines atostogas apskaičiavimo tvarką, o kompensacijos dydį, nors tokios teisės Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 jai nesuteikė.

Rengiant bylą Vyriausiojo administracinio teismo posėdžiui buvo gautas atsakovo – Vidaus reikalų ministerijos atstovės I. Kudrevičiūtės paaiškinimas. Jame nurodoma, kad Atostogų įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog „Krašto apsaugos tarnybos kariams, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnams, vidaus reikalų sistemos, sukarintų bei kai kurių kitų formuočių darbuotojams teisė į atostogas, jų suteikimo ypatumus nustato atitinkami Lietuvos Respublikos norminiai aktai“. Vidaus reikalų sistemos pareigūnams, t.y. policijos ir kitų vidaus tarnybos pareigūnams (toliau – pareigūnai), teisė į atostogas, jų suteikimo ypatumus nustato Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statusas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. 304 „Dėl Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statuto“ (toliau – Statutas) (Žin., 1991, Nr. 25–679). Statuto 58 punkte nustatyta, kad „pareigūnui, kuriam kalendoriniais metais nebuvo suteiktos kasmetinės atostogos, jos suteikiamos ne vėliau kaip ateinančių metų I ketvirtį“.

Statuto 48 punkte nustatyta pareigūnų kasmetinių atostogų trukmė, t.y. „pareigūnams, priklausomai nuo išstarnautų vidaus reikalų sistemoje metų,

nustatomos šios trukmės kasmetinės atostogos: iki 10 metų – 30 kalendorinių dienų; nuo 10 iki 15 metų – 35 kalendorinės dienos; nuo 15 iki 20 metų – 45 kalendorinės dienos”. Paaiškinime daroma išvada, kad pareigūnų kasmetinių atostogų trukmė negali viršyti 45 kalendorinių dienų, o nepanaudotos kalendoriniais metais kasmetinės atostogos panaudojamos ne vėliau kaip ateinančių metų I ketvirtį. Toliau paaiškinime nurodoma, kad instrukcijos 36 punkte įtvirtinama kasmetinių atostogų, atsižvelgiant į realiai išstarnautą laiką, apskaičiavimo tvarka, t.y. „kasmetinių atostogų trukmė nustatoma, skaičiuojant nuo 2,5 iki 3,75 dienų atostogų už kiekvieną visą dirbtą mėnesį (priklausomai nuo pareigūnui priklausančių atostogų trukmės)”. Vadovaudamasi tuo, kas anksčiau išdėstyta, bei atsižvelgdama į tai, kad realizuojant teisę į atostogas atleidžiamiems pareigūnams jų pageidavimu gali būti suteikiamos neišnaudotos kasmetinės atostogos, nukeliant atleidimo datą (Atostogų įstatymo 14 straipsnis), atsakovo atstovė paaiškiniame padarė išvadą, kad instrukcijos 36 punkte įtvirtinta teisės norma, reglamentuojanti kompensacijų už pareigūnų nepanaudotas atostogas mokėjimą atleidžiant pareigūnus iš tarnybos vidaus reikalų sistemoje, neprieštarauja Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje įtvirtintai teisės normai, nes realizuojant nurodytų teisės aktų, reglamentuojančių pareigūnų teisę į atostogas, atostogų suteikimo ypatumus, atleidžiant pareigūnus iš tarnybos vidaus reikalų sistemoje, jų neišnaudotų kasmetinių atostogų trukmė negali viršyti instrukcijos 36 punkte nustatytos nepanaudotų kasmetinių atostogų trukmės. Paaiškinime nurodoma, kad toks instrukcijos 36 punkte įtvirtintos normos taikymas ir aiškinimas sąlygotas visuotinai pripažintos teisės doktrinos taisyklės, skelbiančios, jog kiekviena teisės norma turi būti aiškinama ir taikoma: 1) atsižvelgiant į įstatymų leidėjo ketinimus ir tikslus; 2) nustatant bet kokios teisės normos tikrąją prasmę, būtina remtis ne tik teisės normos lingvistine analize, bet svarbu atsižvelgti ir į visumą veiksnių, turinčių įtakos teisingam tos normos aiškinimui; 3) bet kuri teisės norma gali būti tinkamai išaiškinta tik tada, jeigu bus atsižvelgta į jos sisteminius ryšius su kitomis to paties įstatymo, atitinkamos teisės šakos ar teisės instituto normomis, taip pat jos santykių su Konstitucija ir joje įtvirtintais bendraisiais teisės principais, esančiais visos teisės sistemos pagrindu. Paaiškinime taip pat nurodoma, kad vidaus reikalų ministro 2000 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. 329 „Dėl socialinių garantijų policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams” instrukcija pripažinta netekusia galios.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija teismui taip pat pateikė paaiškinimą, kuriame nurodė, kad Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birže-

lio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Socialinių garantijų taikymo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkte įtvirtinta nuostata, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už nepanaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas, prieštarauja Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai, nustatančiai, kad nutraukiant darbo sutartį piniginė kompensacija už nepanaudotas atostogas išmokama už visas nepanaudotas atostogas. Nurodė, kad įstatymų leidėjas 1996 m. balandžio 17 d. Atostogų įstatymo 6 ir 16 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu, nustatydamas Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje naują kompensacijos už nepanaudotas kasmetines atostogas mokėjimo tvarką, taip pat numatė, kad kitaip reglamentuoti kompensacijos už nepanaudotas atostogas mokėjimo klausimą gali tik įstatymai.

Vyriausiojo administracinio teismo posėdyje Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovė I. Šambaraitė iš esmės pakartojė rašytiniame paaiškinime išdėstytus argumentus ir prašė teismo Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Socialinių garantijų taikymo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punktą panaikinti kaip prieštaraujantį aukštesnės galios teisės aktui.

Trečiasis suinteresuotas asmuo V. Golubovskij taip pat prašė teismo Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Socialinių garantijų taikymo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punktą panaikinti kaip prieštaraujantį aukštesnės galios teisės aktams.

Vyriausiasis administracinis teismas

k o n s t a t u o j a :

Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkte nustatyta, kad „Atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už neišnaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas, priklausomai kiek metų pareigūnas išstarnavo vidaus reikalų sistemoje. Už kiekvieną atidirbtą mėnesį skaičiuojama nuo 2,5 iki 3,75 dienų atostogų (priklausomai nuo pareigūnui priklausančių atostogų trukmės). Neišnaudotų atostogų trukmė nurodoma įsakyme dėl pareigūno atleidimo”.

Pareiškėjas abejoja, ar Instrukcijos 36 punkto nuostata, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už nepanaudotas atosto-

gas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas, neprieštarauja Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai.

Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Piniginė kompensacija už nepanaudotas atostogas išmokama nutraukiant darbo sutartį neatsižvelgiant į jos terminą. Kompensacijos dydis nustatomas pagal nepanaudotų atostogų, tenkančių tam darbo laikotarpiui, darbo dienų skaičių. Kai darbuotojui atostogos nebuvo suteiktos daugiau kaip už vienerius darbo metus, kompensacija išmokama už visas nepanaudotas atostogas, jeigu įstatymas nenumato kitaip”.

Pareiškėjas taip pat abejoja, ar Instrukcijos 36 punkto nuostata, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už nepanaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punktui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punkte nutarė: „Pavesti Vidaus reikalų ministerijai kartu su Socialinės apsaugos ministerija nustatyti pagrindinio atlyginimo, priedų ir kompensacijų apskaičiavimo tvarką policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams jų laikino nedarbingumo, atostogų, mokymosi laikotarpiu, laikinai vykdant pareigas ir kitais atvejais”.

Vyriausiasis administracinis teismas ir tirs Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkto nuostatos, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos išmokama kompensacija už nepanaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas, atitikimą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punktui bei Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punkte buvo pavedusi Vidaus reikalų ministerijai kartu su Socialinės apsaugos ministerija nustatyti pagrindinio atlyginimo, priedų ir kompensacijų apskaičiavimo tvarką policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams jų laikino nedarbingumo, atostogų, mokymosi laikotarpiu, laikinai vykdant pareigas ir kitais atvejais. Kaip matyti, Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkte buvo nustatyta kompensaci-

jos, išmokamos atleidžiant iš tarnybos pareigūnus, už nepanaudotas atostogas ne tik apskaičiavimo tvarka, bet ir jos maksimalus dydis, t. y. ne daugiau kaip už 45 dienas. Be to, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcija nėra bendrai parengta ir patvirtinta Vidaus reikalų ministerijos kartu su Socialinės apsaugos ministerija. Ji patvirtinta, kaip nurodyta anksčiau, Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 ir tik suderinta su Socialinės apsaugos ministerija.

Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad tais atvejais, kai darbuotojui atostogos nebuvo suteiktos daugiau kaip už vienerius darbo metus, kompensacija išmokama už visas nepanaudotas atostogas, jeigu įstatymas nenumato kitaip, reiškia, kad tik įstatymas gali nustatyti, kada kompensacija išmokama ne už visas panaudotas atostogas. Nė vienas policijos ar kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnų veiklą, darbo ar socialinius teisinius santykius reglamentuojančių įstatymų nenustato, kad policijos ar kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams išmokama kompensacija už nepanaudotas atostogas, bet ne daugiau kaip už 45 dienas. Atostogų įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Krašto apsaugos tarnybos kariams, Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnams, vidaus reikalų sistemos, sukarintų bei kai kurių kitų formuočių darbuotojams teisę į atostogas, jų suteikimo ypatumus nustato atitinkami Lietuvos Respublikos norminiai aktai“. Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statuto, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. 304 „Dėl Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statuto“ 58 punktas nustato, kad pareigūniui, kuriam kalendoriniais metais nebuvo suteiktos kasmetinės atostogos, jos suteikiamos ne vėliau kaip ateinančių metų I ketvirtį, o šio Statuto 48 punktas nustato pareigūnų kasmetinių atostogų trukmę priklausomai nuo išstarnautų vidaus reikalų sistemoje metų. Nė vienas šio Statuto punktas nenustato apribojimų, išmokant kompensaciją už nepanaudotas atostogas.

Įvertinus tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad Instrukcijos 36 punkte nustatydamą kompensacijos, išmokamos atleidžiant iš tarnybos pareigūnus, už neišnaudotas atostogas maksimalų dydį, Vidaus reikalų ministerija ne tik viršijo Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punkte jai suteiktus įgalinimus, bet ir pažeidė konstitucinį įstatymų viršenybės poįstatyminių aktų atžvilgiu principą,

kadangi Instrukcijos 36 punkte įtvirtinta nauja norma, kad atleidžiamiesiems iš tarnybos pareigūnams kompensacija už nepanaudotas atostogas negali būti išmokama daugiau kaip už 45 dienas, prieštaraujanti Atostogų įstatymo 16 straipsnio 2 daliai. Todėl Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkto dalis ta apimtimi, kuria numatyta, kad atleidžiamiesiems iš tarnybos pareigūnams kompensacija už nepanaudotas atostogas negali būti išmokama daugiau kaip už 45 dienas, prieštarauja Atostogų įstatymo 16 str. 2 d. ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punktui.

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Valstybės žiniuose“ taip pat turi būti skelbiami kiti Lietuvos Respublikos Seimo priimti teisės aktai, ministrų, Vyriausybės įstaigų, kitų valstybės valdymo institucijų vadovų įsakymai ir įsakymais patvirtinti kiti norminiai teisės aktai bei Lietuvos banko valdybos nutarimai, kuriuose nustatomos, keičiamos ar pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos“. Šio įstatymo 10 straipsnis nustato, kad „Ministrų, Vyriausybės įstaigų, kitų valstybės valdymo institucijų vadovų įsakymai ir įsakymais patvirtinti kiti teisės aktai bei Lietuvos banko valdybos nutarimai, kuriuose nustatomos, keičiamos ar pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos, įsigalioja kitą dieną po jų paskelbimo „Valstybės žiniuose“, jeigu pačiuose teisės aktuose nenustatoma vėlesnė jų įsigaliojimo diena“.

Nors atsakovo – Vidaus reikalų ministerijos atstovės I. Kudrevičiūtės paaiškinime nurodoma, kad vidaus reikalų ministro 2000 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. 329 „Dėl socialinių garantijų policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams“ Instrukcija pripažinta netekusi galios, tačiau šis įsakymas nėra paskelbtas įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ nustatyta tvarka.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 1 dalį norminis administracinis aktas (ar jo dalis) laikomas panaikintu ir paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl atitinkamo norminio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu, tačiau šio straipsnio 2 dalis leidžia teismui, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, įvertinus neigiamą teisinių pasekmių tikimybę, sprendimu nustatyti, jog panaikintas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo jo priėmimo dienos.

Vyriausiasis administracinis teismas, atsižvelgdamas į Aukštesniojo administracinio teismo administracinę bylą dėl kompensacijos už nepanaudotas atostogas, galimas teisinės pasekmes, taiko Administracinių bylų teisenos įstatymo 116 straipsnio 2 dalies nuostatą ir nustato, kad Instrukcijos 36 punkto dalis ta apimtimi, kuria numatyta, kad atleidžiamiesiems iš tarnybos pareigūnams kompensacija negali būti išmokama daugiau kaip už 45 dienas, netaikytina nuo jos priėmimo dienos.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 116 straipsnio 2 dalimi ir 117 straipsniu, teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkto dalis ta apimtimi, kuria numatyta, kad atleidžiamiesiems iš tarnybos pareigūnams kompensacija už nepanaudotas atostogas negali būti išmokama daugiau kaip už 45 dienas, prieštarauja Atostogų įstatymo 16 str. 2 d. ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 3 punktui ir laikyti šio punkto dalį anksčiau minėta apimtimi panaikinta.

Nustatyti, kad Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. 240 patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų taikymo instrukcijos 36 punkto dalis ta apimtimi, kuria numatyta, kad atleidžiamiesiems iš tarnybos pareigūnams kompensacija už nepanaudotas atostogas negali būti išmokama daugiau kaip už 45 dienas, netaikytina nuo Vidaus reikalų ministerijos 1991 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. 240 įsigaliojimo dienos.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas „Valstybės žiniuose“.

1.1.2. Dėl norminio administracinio akto sampratos

Administracinė byla Nr. 1⁷–10/2001

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. birželio 19 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: G. Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), B. Janavičiūtės, N. Piškinaitės, S. Gudyno ir A. Taminsko, sekretoriaujant V. Stukaitei,

dalyvaujant atsakovo Vidaus reikalų ministerijos atstovei L. Andziulytei, trečiajam suinteresuotam asmeniui D. Pankauskienei, jos atstovui advokatui Z. Pečiuliui, trečiajam suinteresuotam asmeniui Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovui Marijampolės apskrityje A.J. Grabauskui, trečiojo suinteresuoto asmens Marijampolės savivaldybės atstovei Z. Muraškienei,

višame teismo posėdyje, atnaujinus procesą, išnagrinėjo administracinę bylą pagal Kauno apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalis, kurioje nurodyta, kad perkelti buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse konkursai neorganizuojami, atitinka Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d. ir 76 str. reikalavimus.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Kauno apygardos administracinis teismas 2000 m. lapkričio 16 d. nutartimi kreipėsi į Aukštesniąjį administracinį teismą prašydamas ištirti, ar valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalis, kurioje nurodyta, kad perkelti buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse konkursai neorganizuojami, atitinka Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d. ir

76 str. reikalavimus, kuriuose įtvirtinta nuostata, jog karjeros valstybės tarnautojų pareigos paaukštinamos atviro arba uždaro konkurso būdu.

Kauno apygardos administraciniam teismui, nagrinėjančiam individualią administracinę bylą dėl Marijampolės savivaldybės administratoriaus 2000 m. gegužės 15 d. įsakymo „Dėl D. Pankauskienės perkėlimo“, kuriuo Daiva Pankauskienė, dirbusi Marijampolės rajono savivaldybės Socialinių reikalų skyriaus vedėja, perkelta į Marijampolės savivaldybės Socialinių reikalų departamentą direktore laikinai, o vėliau, 2000 m. liepos 15 d. įsakymu, nuolatiniam darbui, teisėtumo kilo abejonų, ar valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalis, kur nurodyta, kad perkeliant buvusius Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas naujose savivaldybėse konkursai neorganizuojami, neprieštarauja Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d., 76 str. įtvirtintai nuostatai, jog karjeros valstybės tarnautojų pareigos paaukštinamos atviro arba uždaro konkurso būdu. Tokiais atvejais, kada panaikinama savivaldybė, likviduojama ar reorganizuojama valstybės institucija ar įstaiga, savivaldybės administracija, jos padalinys ar kita savivaldybės įstaiga, kada panaikinama pareigybė ar sumažinamas etatų skaičius, buvusiems darbuotojams nenumatytos išimtyys iš bendros tvarkos.

Vidaus reikalų ministerija paaiškiniame raštu nurodė, kad valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos nuostata, jog buvusiems Marijampolės rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojams konkursai į naujas pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse neorganizuojami, neprieštarauja Valstybės tarnybos įstatymo atitinkamiems straipsniams. Valstybės tarnybos įstatymo 55 straipsnis yra devintajame įstatymo skirsnyje, kuris reglamentuoja valstybės tarnautojų darbo sąlygas, socialines ir kitas garantijas. Šiame straipsnyje nustatytos garantijos, kad, likvidavus ar reorganizavus valstybės instituciją ar įstaigą, savivaldybės administraciją, jos padalinį ar kitą savivaldybės įstaigą, tarnautojai turi būti perkeliami į kitas tuo metu laisvas ar naujai įsteigtas to paties lygio ir kategorijos pareigas. Dar detalesnis perkėlimo į kitas pareigas valstybės tarnyboje reguliavimas nustatytas valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 11 patvirtintos Perkėlimo į kitas pareigas laikinosios tvarkos 6 punkte. Tiek įstatyme, tiek patvirtintoje tvarkoje įstaigos reorganizavimo atveju konkursai perkelti į kitas laisvas ar naujai įsteigtas pareigas nenumatyti.

Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnis reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymo 55 str. 1 d. nuostatų įgyvendinimą, nekeisdamas šio įstatymo 55 straipsnio turinio. Valstybės tarnybos įstatymo 23 straipsnis, kuris yra šio įstatymo penktajame skirsnyje, apibrėžė valstybės tarnautojo karjeros klausimus. Šiame skirsnyje bei šiame straipsnyje nustatytos tarnautojo pareigų paaukštinimo taisyklės, tačiau nespėtos darbuotojo garantijos įstaiigos reorganizavimo ar likvidavimo atveju.

Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. 32 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės administracijos“ yra aktas, nustatantis reorganizuojamos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų perkėlimą ar jų atleidimą iš valstybės tarnybos šiuo konkrečiu atveju.

Vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. gegužės 4 d. sprendimu pripažino, kad valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintosios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkte – Buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojų perkėlimas į pareigas naujose savivaldybėse – nuoroda, kad perkeliamiems darbuotojams į naujas pareigas konkursai neorganizuojami, atitiko ir neprieštaravo Valstybės tarnybos įstatymo atitinkamoms normoms.

Teisėjų kolegija nurodė, jog pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 str. administraciniai aktai yra dviejų rūšių: individualūs ir norminiai teisės aktai. Individualūs teisės aktai yra vienkartiniai teisės taikymo aktai, skirti konkrečiam asmeniui ar individualiais požymiais apibrėžtų subjektų grupei. Konstatuota, jog patvirtintoji tvarka, nors nebuvo skirta konkrečiam asmeniui, tačiau taikyta apibrėžtų subjektų ratui ir priskirtina prie individualių aktų, nes taikymas ribojamas individualiais požymiais apibrėžtiems subjektams. Taip pat nurodoma, kad teisės aktas, kuriame nustatytos elgesio taisyklės, skirtos apibrėžtai subjektų grupei, pagal Administracinių bylų teisenos įstatymą yra norminis teisės aktas. Padaryta išvada, jog Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos įsakymu patvirtintoji tvarka yra centrinio valstybinio administravimo subjekto priimtas norminio pobūdžio teisės aktas.

Teisėjų kolegija nurodė, jog apygardos administracinio teismo nutartyje pažymėtasis teiginys, kad D. Pankauskienė buvusi perkelta į aukštesnes pareigas, teisiniais argumentais, kaip reikalaujama Administracinių bylų teisenos įstatymo 113 str. 1 d. 6 p., neparemtas, ir nėra argumentuotai išdėstytos abejonės dėl ginčijamo akto teisėtumo. Teismo pozicija, kad direktoriaus pareigos aukštesnės už vedėjo, turėjo būti motyvuota. Kaip ma-

tyti iš paaiškinimų ir bylos dokumentų, buvusios bei naujai įsteigtos savivaldybių struktūra netapati, kartu skiriasi ir padalinių vadovų pareigų pavadinimai.

Padaryta išvada, jog esant tokioms aplinkybėms, kada atsakovo raštiškame atsiliepime į prašymą ištirti ministerijos teisės aktą pateikti motyvuoti argumentai, ir teismo posėdžio metu atstovo pateiktieji paaiškinimai priimti ir palaikyti kitų dalyvavusių asmenų, o byloje nėra duomenų, paneigiančių šiuos aiškinimus, todėl nėra pagrindo jais nesivadovauti primant sprendimą. Kolegija konstatavo, kad valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. 32 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės administracijos”, kuris nenumatė konkurso organizavimo tarnautojų perkėlimo į kitas laisvas ar naujai įsteigtas pareigas atveju, atitinka ir neprieštaruoja Valstybės tarnybos įstatymo 23, 55 ir 76 straipsniams.

Vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 24 d. nutartimi šioje byloje atnaujintas procesas dėl sprendime padarytų išvadų, vertinant valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu patvirtintos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalies, kurioje nurodyta, kad perkeliant buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse konkursai neorganizuojami, pobūdį, prieštarigumo.

Kauno apygardos administracinio teismo, pateikęs nagrinėjamą prašymą, atstovas į teismo posėdį neatvyko.

Atsakovo Vidaus reikalų ministerijos, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos teisių ir pareigų perėmėjos, atstovė L. Andziulytė, remdamasi Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos panaikinimo ir Vidaus reikalų ministerijos reorganizavimo įstatymu (2000 m. spalio 17 d., Nr. VIII–2049), paaiškino, jog valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. 32 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės administracijos” yra aktas, nustatantis reorganizuojamos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų perkėlimą ar jų atleidimą iš valstybės tarnybos šiuo konkrečiu atveju, t.y. vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiai individualiais požymiais apibrėžtai subjektų grupei, todėl ši byla pagal prašymą ištirti, ar norminio akto nurodomos nuostatos atitinka VTĮ atitinkamų normų reikalavimus, turėtų būti nutraukta.

Vyriausybės atstovas Marijampolės apskrityje A.J. Grabauskas teismo posėdyje palaikė Vidaus reikalų ministerijos atstovės poziciją.

Marijampolės savivaldybės atstovė Z. Muraškienė išdėstė tuos pačius argumentus kaip ir Vidaus reikalų ministerijos atstovė.

D. Pankauskienė paaiškinti nenorėjo ir nurodė, kad jos poziciją šioje byloje išdėstys atstovas.

D. Pankauskienės atstovas advokatas Z. Pečiulis paaiškino, jog valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymas Nr. 32 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės administracijos“ yra vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiai individualiais požymiais apibrėžtai subjektų grupei, todėl prašymas atlikti šio akto, kaip norminio pobūdžio teisės akto, tyrimą dėl jo atitikimo Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d. ir 76 str. reikalavimams atmestinas.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 4 d. sprendimas panaikinamas ir priimamas naujas sprendimas.

Kauno apygardos administracinio teismo prašymas ištirti, ar valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalis, kurioje nurodyta, kad perkeliant buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse konkursai neorganizuojami, atitinka Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d. ir 76 str. reikalavimus, atmetamas (ABTĮ 162 str. 1 d. 3 p.).

Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 4, 14 str. papildymo ir 5 str. pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo, priimto 1999 m. gruodžio 21 d., 1 str. 2 d. nustatyta, jog Marijampolės rajono savivaldybė panaikinama pasibaigus rajono tarybos įgaliojimams, o jos administracija reorganizuojama. Dėl administracinės – teritorinės reformos įsteigtos Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybės, dalis Marijampolės rajono savivaldybės teritorijos priskirta Marijampolės savivaldybei. Organizacinius savivaldybių steigimo darbus Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimu įpareigota atlikti Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija.

Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija, vadovaudamasi minėtu įstatymu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. sausio 5 d. pavedimu (posėdžio protokolo Nr. 1 21 klausimo „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 4, 14 str. papildymo ir 5 str. pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 1 str. vykdymo“ 1 punktą), 2000 m.

kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės administracijos” patvirtino Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarką.

Kauno apygardos administraciniam teismui, nagrinėjančiam individualią administracinę bylą, kilo abejonių, ar valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalis, kur nurodyta, kad perkeliant buvusius Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas naujose savivaldybėse konkursai neorganizuojami, neprieštaruja Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d., 76 str. įtvirtintai nuostatai, jog valstybės karjeros tarnautojų pareigos paaukštinamos atviro arba uždaro konkurso būdu. Manydamas, jog valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtinta Marijampolės savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarka (toliau – Tvarka) yra norminis teisės aktas, apygardos teismas, remdamasis ABTĮ (1999 m. sausio 14 d., Nr. VIII–1029 įstatymo redakcija) 29 str., kreipėsi į Aukštesnįjį administracinį teismą prašydamas atlikti tyrimą dėl šio akto normų atitikimo Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d., 76 str. reikalavimams.

Vyriausiasis administracinis teismas pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo (2000 m. rugsėjo 19 d., Nr. VIII–1927) 20 str. 1 d. 3 p. nuo 2001 m. sausio 1 d. tapo vienintele ir galutine instancija byloms dėl norminių aktų, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, teisėtumo. ABTĮ šeštajame skirsnyje įtvirtintų normų turinio analizė leidžia teigti, jog Vyriausiasis administracinis teismas 110–112 straipsniuose numatytais pagrindais ir ABTĮ 114–117 straipsniuose nustatyta tvarka turi procesinį pagrindą tirti akto atitikimą įstatymo reikalavimams tik tuo atveju, kai konstatuojama, kad toks aktas yra norminio pobūdžio. Priešingai, jei nustatoma, kad tai vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibrėžtų subjektų grupei, jo atitikimo įstatymui ABTĮ šeštojo skirsnio normų taikymo prasme vertinimas negalimas. Toks aktas gali būti ginčijamas laikantis bendrųjų taisyklių, nustatytų ABTĮ individualaus pobūdžio teisės aktams ginčyti. Tačiau nutraukti bylą, kaip prašo atsakovo atstovė, procesinio pagrindo nėra, nes tik jos nagrinėjimo iš esmės stadijoje galima akto teisinė analizė, kurios vertinimas reikalauja sprendimo, o ne nutarties procesinės formos, todėl fakto, kad aktas yra individualaus pobūdžio, konstatavimas yra pagrindas prašymui atmesti, o ne bylai nutraukti (ABTĮ 114 str. 1 d., 101 str.).

ABTĮ 2 str. yra įvardijamas Pagrindinės šio įstatymo sąvokos, todėl, vertinant valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos pobūdį, vadovaujamosi būtent šiame įstatyme nustatytu aktų sąvokų apibrėžimu.

ABTĮ 2 str. 13 d. nustatyta, kad norminis teisės aktas yra įstatymas, administracinis ar kitas teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiais požymiais neapibūdintų subjektų grupei.

Pagal ABTĮ 2 str. 14 d. individualiu teisės aktu yra pripažįstamas vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibrėžtų subjektų grupei.

Kaip jau minėta, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija dėl Marijampolės rajono savivaldybės panaikinimo, jos administracijos reorganizavimo ir naujų savivaldybių įsteigimo įpareigota Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimu atlikti organizacinius savivaldybių steigimo darbus. Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarka, kaip nurodoma pirmojoje pastraipoje, nustatė Marijampolės rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų perkėlimo į Kalvarijos, Kazlų Rūdos ir Marijampolės savivaldybių administracijas ar jų atleidimą iš valstybės tarnybos. Vertinant minėtas nuostatas, akivaizdu, kad akto taikymas apibrėžtas individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupe – Marijampolės rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojais. Taigi vienas iš būtinųjų akto pobūdį apibrėžiančių faktų – subjektų individualizavimas. Antrasis nustatytinas faktas – ar tai vienkartinio taikymo aktas. Pagal Administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 4, 14 str. papildymo ir 5 str. pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo tikslus – konkrečios Lietuvos Respublikos administracinio–teritorinio padalijimo reformos įgyvendinimo mechanizmo reguliavimas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. sausio 5 d. pavedimo (posėdžio protokolo Nr. 1 21 klausimo „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 4, 14 str. papildymo ir 5 str. pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 1 str. vykdymo“ 1 punktą) turinį galima teigti, jog 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 „Dėl Marijampolės rajono savivaldybės administracijos“ patvirtinta Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarka yra vienkartinis Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo laikotarpiui skirtas teisės taikymo aktas.

Dėl šių argumentų konstatuojama, jog valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtinta Mari-

jampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarka yra individualus teisės aktas, todėl nėra pagrindo ABTĮ šeštojo skirsnio tvarka tirti jos 4 punkto dalies, kurioje nurodyta, kad perkelti buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse konkursai neorganizuojami, atitikimo Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d. ir 76 str. reikalavimams, ir toks Kauno apygardos administracinio teismo prašymas atmetamas kaip nepagrįstas.

Vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 4 d. sprendimas, kuriame padaryta išvada, kad valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtinta Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarka yra centrinio valstybinio administravimo subjekto norminio pobūdžio teisės aktas, neprieštaraujantis Valstybės tarnybos įstatymo 23 str., 55 str. ir 76 str., yra neteisėtas, todėl naikinamas ir, remiantis ABTĮ 162 str. 1 d. 3 p., priimamas naujas sprendimas – prašymas atmetamas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 139 str., 162 str. 1 d. 3 p., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 4 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą.

Kauno apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 32 patvirtintos Marijampolės rajono savivaldybės administracijos reorganizavimo tvarkos 4 punkto dalis, kurioje nurodyta, kad perkelti buvusios Marijampolės rajono savivaldybės administracijos tarnautojus į pareigas Marijampolės, Kalvarijos ir Kazlų Rūdos savivaldybėse konkursai neorganizuojami, atitinka Valstybės tarnybos įstatymo 23 str. 1 d., 55 str. 1 d. ir 76 str. reikalavimus, atmesti.

Sprendimas neskundžiamas.

1.1.3. Dėl prašymo ištirti norminio administracinio akto teisėtumą atmetimo nustačius, kad tai vienkartinis teisės taikymo aktas

Administracinė byla Nr. 1³-6/2001

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. liepos 12 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: R. Piličiausko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), S. Gudyno, B. Janavičiūtės, G. Kryževičiaus, N. Piškinaitės, sekretoriaujant A. Macaitytei,

dalyvaujant atsakovo Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos atstovui A. Jakučiui, trečiojo suinteresuoto asmens V. Kinderio atstovui advokatui K. Rakauskui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Šiaulių apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1998 m. spalio 16 d. įsakymo Nr. 621TE 2 ir 3 p., Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1999 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. 8 1 ir 2 p. atitinka Darbo sutarties įstatymo 8 str. 1 d. 3 p. ir 22 str. 2 d., taip pat ar jie atitiko Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančių pareigūnų ir valdininkų apmokėjimo“ (originalios redakcijos) ir Vidaus reikalų ministerijos 1997 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl vidaus reikalų ministro 1997 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 181 „Dėl policijos, vidaus tarnybos pareigūnų ir biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos dalinio pakeitimo“ dalims, numatančioms galimybę atskiroms Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų kategorijoms padidinti pareiginį atlyginimą 2,5 karto.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Šiaulių apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą pagal Vlodo Kinderio skundą dėl Klaipėdos miesto vyriausiojo policijos komisariato 1998 m. spalio 27 d. įsakymo Nr. 282 TE „Dėl tarnybinių atlyginimų“ ir 1999 m. sausio 27 d. įsakymo Nr. 25 „Dėl finansinės padėties“

panaikinimo ir 37 510,92 Lt neišmokėtos kompensacijos priteisimo. Teismas 2001 m. gegužės 21 d. nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisumą su prašymu ištirti, ar Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1998 m. spalio 16 d. įsakymo Nr. 621TE 2 ir 3 p., kurie leidžia sumažinti ir peržiūrėti pareigūnams 2,5 karto padidintus tarnybinius atlyginimus, ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1999 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. 8 1 ir 2 p., leidžiančius nemokėti ir sumažinti pareigūnams 2,5 karto padidintus pareiginius atlyginimus, atitinka Darbo sutarties įstatymo 8 ir 22 str. nuostatas, nustatančias, kad darbo apmokėjimo sąlygos priskiriamos būtinosioms darbo sutarties sąlygoms (DSĮ 8 str. 1 d. 3 p.) ir darbo sąlygų pakeitimui taikoma speciali tvarka – išankstinis darbuotojo išpėjimas (DSĮ 22 str. 2 d.), taip pat ar jie atitiko Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimą Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančių pareigūnų ir valdininkų apmokėjimo“ (originalios redakcijos), Vidaus reikalų ministerijos 1997 m. rugpjūčio 11 d. įsakymą Nr. 400 „Dėl vidaus reikalų ministro 1997 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 181 „Dėl policijos, vidaus tarnybos pareigūnų ir biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos dalinio pakeitimo“, numatančius galimybę atskiroms Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų kategorijoms, tarp jų ir V. Kinderiui, padidinti pareiginį atlyginimą 2,5 karto.

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1998 m. spalio 16 d. įsakymo Nr. 621TE 2 p. nustato, kad „pakitus vyriausiųjų policijos komisariatų, policijos komisariatų veiklos rezultatams ir atsižvelgiant į darbo užmokesčio fondą, peržiūrėti vadovų ir kitų pareigūnų padidintus tarnybinius atlyginimus“, šio įsakymo 3 p. nurodyta, kad „vyriausiųjų policijos komisariatų ir policijos komisariatų vadovams patikslinti pavaduotojų, tartytojų ir kitų pareigūnų mokamus, padidintus iki 2 ir 2,5 karto, tarnybinius atlyginimus“. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1999 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. 8 1 p. numato „nemokėti nuo š.m. sausio 1 d. Vidaus reikalų ministerijos 1997 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 400 nustatytų 2,5 karto padidintų tarnybinių atlyginimų vyriausiųjų policijos komisariatų, policijos komisariatų ir kitų policijos padalinių, kuriuose viršyti 1998 m. planiniai darbo užmokesčio asignavimai, vadovams, jų pavaduotojams bei kitiems pareigūnams“, o 2 p. numato „nustatyti, kad tuose policijos padaliniuose, kuriuose iki 2,5 karto padidintų tarnybinių atlyginimų mokėjimo nutraukimas nesumažins faktinių darbo užmokesčio fondų išlaidų iki planinių asignavimų, turi būti nustatyta tvarka sumažinti tarnybinių atlyginimų koeficientai

arba imtasi kitų priemonių taupant darbo užmokesčio fondą”. Kolegija abejoja, ar šios įsakymuose išdėstytos nuostatos, kuriomis remiantis darbdavys vienvaldiškai pakeičia darbo sąlygas, t.y. sumažina darbo užmokestį, neprieštaruoja DSI 8 str. 1 d. 3 p. nuostatai, kad darbo apmokėjimo sąlygos yra priskiriamos prie būtinųjų darbo sutarties sąlygų, ir DSI 22 str. nuostatai, kad šias sąlygas galima pakeisti tik tada, kai darbuotojui apie tai yra iš anksto pranešta ir jis sutinka su tokiu darbo sąlygų pakeitimu. Atlyginimų padidinimas buvo remiamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 (pradinė šio nutarimo redakcija) „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančių pareigūnų ir valdininkų apmokėjimo”, kurio 2.1 p. reglamentavo atlyginimų didinimą Vidaus reikalų ministerijos sferai priklausančių žinybų darbuotojams 2,5 karto, bei šio nutarimo pagrindu buvo priimtas vidaus reikalų ministro 1997 m. rugpjūčio 11 d. įsakymas Nr. 400 „Dėl vidaus reikalų ministro 1997 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 181 „Dėl policijos, vidaus tarnybos pareigūnų ir biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos dalinio pakeitimo”, kurio 2 p. numatytas tarnybinio atlyginimo didinimas 2,5 karto nuo 1997 m. rugsėjo 1 d. miestų ir rajonų policijos komisariatų vadovams: vyriausiesiems komisarams, vyresniesiems komisarams, komisarams ir jų pavaduotojams (savivaldybių policijos vadovams), kriminalinės policijos (tarnybos) vadovams. Kolegijos nuomone, minėtuose norminiuose aktuose kalbama apie pareiginio atlyginimo didinimą, todėl šiais aktais remiantis padidintas pareiginis atlyginimas taip pat turėjo būti mažinamas laikantis įstatymo reikalavimo, t.y. DSI 22 str. numatytos esminių darbo sąlygų keitimo tvarkos.

Atsakovas Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos atsiliepime nurodė, kad ginčijami įsakymai galiojusiems teisės aktams neprieštaravo ir buvo teisiškai pagrįsti. Darbo apmokėjimo įstatymo 4 str. nustato, kad iš biudžeto finansuojamų įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygas nustato Vyriausybė. Pagal 1998 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą Policijos departamentas nuo 1998 m. sausio 1 d. finansuojamas savarankiškai. Policijos departamento laikinųjų nuostatų (patvirtintų Vidaus reikalų ministerijos 1997 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. 351) 4 p. numatyta, kad Policijos departamento darbuotojų metinio darbo užmokesčio fondo ir kitų nebiudžetinių lėšų išlaidų sąmatas tvirtina generalinis komisaras, o 12.4 p. numatyta, kad generalinis komisaras, vadovaudamasis biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų atlyginimus ir darbo apmokėjimo sąlygas reglamentuojančiais įstatymais ir kitais teisės aktais, neviršydamas departamen-

tui nustatyto darbo užmokesčio fondo, nustato departamento pareigūnams ir vadovams tarnybinius atlyginimus ir priedus prie jo. Ginčijami Policijos departamento generalinio komisaro įsakymai buvo priimti vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. spalio 13 d. nutarimo Nr. 1227 nuostatomis. Šio nutarimo pagrindu buvo pakeista galiojusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 2 p. redakcija ir išdėstyta taip: „Leisti padidinti iki 2,5 karto nustatytuosius tarnybinius atlyginimus (koeficientais), neviršijant darbo užmokesčiui skirtų lėšų“. Taip Lietuvos Respublikos Vyriausybė nustatė sąlygas, kurioms esant gali būti mokamas padidintas atlyginimas. Policijos departamento generalinis komisaras dar 1998 m. birželio 2 d. nurodymu Nr. 5–675 „Dėl darbo užmokesčiui skirtų papildomų lėšų panaudojimo“ įpareigojo policijos padalinių vadovus darbo apmokėjimą reguliuojančius koeficientus savo pavaldiniams nustatyti tik laikantis darbo užmokesčio fondo ribų. Susidarius darbo užmokesčio fondo poreikvojimui, vadovaudamasis minėto Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo nuostatomis, Policijos departamento generalinis komisaras 1998 m. spalio 6 d. įsakymu Nr. 621 TE patikslino padidintus tarnybinius atlyginimus miestų ir rajonų policijos komisariatų vadovams bei įpareigojo juos patikslinti pavaduotojų, tardytojų ir kitų pareigūnų padidintus tarnybinius atlyginimus. Skundžiami įsakymai neprieštarauja ir DSĮ 22 str., nes šiame straipsnyje kalbama ne apie būtinųjų darbo sąlygų (viena iš jų yra darbo užmokestis) pakeitimą. Nuo 1998 m. spalio iki 1999 m. sausio mėn. Policijos departamente nebuvo pertvarkomas darbo organizavimas, dėl kurio būtų reikėję keisti nustatytas darbo sąlygas. Padidinti atlyginimai 1998 m. spalio 16 d. įsakymu buvo patikslinti, o 1999 m. sausio 12 d. įsakymu nustoti mokėti, siekiant užkirsti kelią daromiems įstatymų pažeidimams. Tai iš esmės atitinka DSĮ 31 str. nuostatas, numatančias galimybę nutraukti darbo sutartį ar jos dalį, kai jos sudėtinės dalys prieštarauja įstatymų draudžiančioms nuostatomis ir tų prieštaravimų negalima pašalinti, taip pat nėra galimybės perkelti darbuotojo jo sutikimu į kitą darbą. Apie tai, kad šiuo atveju netaikytinos DSĮ 22 str. nuostatos, savo 1996 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. 42 8 p. pasisakė ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senatas. Be to, Civilinio kodekso 47 str. numato, kad sandoris, neatitinkantis įstatymo reikalavimų, negalioja. 1998 metais darbo užmokestis, jo priedai ir priemokos policijos pareigūnams buvo mokami šiurkščiai pažeidžiant teisės aktus, reglamentuojančius biudžetinių lėšų panaudojimą. Biudžetinių įstaigų įstatymo 8 str. numato, kad asignavimai įstaigose turi būti naudojami racionaliai ir taupiai ir tik pagal asignavimų valdytojų patvirtintas išlaidų sąmatas. To paties įstatymo 9 str. numato, kad išlaidų

sandarą nustato asignavimų valdytojai, neviršydami jiems patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarp jų – darbo užmokesčio, paprastųjų ir nepaprastųjų išlaidų. 1998 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 1 str. nustato, kad valstybės biudžeto asignavimų sumos darbo užmokesčiui yra maksimalios. Policijos įstatymo 6 str. yra įtvirtinta nuostata apie policijos pareigūnų prievolę vykdyti tik įstatymams neprieštaraujančius įsakymus. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. kovo 31 d. nutarimo Nr. 205 „Dėl Biudžetinių įstaigų vyriausiųjų finansininkų (buhalterių) nuostatų patvirtinimo” 19 p. nustatyta vyriausiojo finansininko ir įstaigos vadovo atsakomybė už įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių ūkinę–finansinę veiklą, pažeidimus. Policijos departamento generalinis komisaras, būdamas vyriausiasis biudžetinių asignavimų valdytojas, sužinojęs apie daromus įstatymų pažeidimus, privalėjo imtis priemonių pašalinti šiuos pažeidimus, vienas iš jų buvo ginčijamų įsakymų pasirašymas. Šie įsakymai nebuvo taikomi tiems policijos padaliniams, kurie neviršijo 1998 m. planinių darbo užmokesčio asignavimų. Be to, 1999 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. 8 2 p. numatyta, kad atlyginimai turėtų būti mažinami nustatyta tvarka, taigi šiuo atveju policijos padalinių vadovai turėjo laikytis įstatymuose nustatytos darbo sutarties sąlygų keitimo tvarkos.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Šiaulių apygardos administracinio teismo prašymas ištirti norminio administracinio akto teisėtumą atmetamas.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas Administracinių bylų teisenos įstatymo šešioliktajame skirsnyje įtvirtintos prašymų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą teisenos tvarka gali nagrinėti akto atitikimą įstatymo reikalavimams tik tuo atveju, jeigu tiriamasis aktas yra norminis teisės aktas. To paties įstatymo 2 str. 13 p. nustatyta, kad norminis teisės aktas – įstatymas, administracinis ar kitas teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiais požymiais neapibūdintų subjektų grupei, o 14 p. nustatyta, kad individualus teisės aktas – vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei.

Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos 1998 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 621 TE „Dėl vyriausiųjų policijos komisariatų, policijos komisariatų vadovų tarnybinių atlyginimų patikslinimo” 2 ir 3 p. nustatė: „2. Pakitus vyriausiųjų policijos komisariatų, policijos komisariatų veiklos

rezultatams ir atsižvelgiant į darbo užmokesčio fondą, peržiūrėti vadovų ir kitų pareigūnų padidintus tarnybinius atlyginimus”. 3. Vyriausiųjų policijos komisariatų, policijos komisariatų vadovams patikslinti pavadootojams, tardytojams ir kitiems pareigūnams mokamus, padidintus iki 2 ir 2,5 karto, tarnybinius atlyginimus”. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos šio įsakymo preambulėje nurodė, kad įsakymas priimamas vykstant 1997 m. gruodžio 2 d. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžeto finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą Nr. VIII–547 bei 1998 m. gegužės 21 d. Lietuvos Respublikos 1998 m. valstybės ir savivaldybių biudžeto rodiklių patvirtinimo ir papildymo įstatymą Nr. VII–752 bei įvertinus 1998 m. 9 mėn. biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo rezultatus, dėl ko susidarė darbo užmokesčio fondo poreikvojimas.

Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos 1999 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. 8 „Dėl iki 2,5 karto padidintų tarnybinių atlyginimų mokėjimo tvarkos” 1 ir 2 p. nustatė: „1. Nemokėti nuo š.m. sausio 1 d. Vidaus reikalų ministerijos 1997 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 400 nustatytų iki 2,5 karto padidintų tarnybinių atlyginimų vyriausiųjų policijos komisariatų, policijos komisariatų ir kitų policijos padalinių, kuriuose viršyti 1998 m. planiniai darbo užmokesčio asignavimai, vadovams, jų pavadootojams bei kitiems pareigūnams. 2. Nustatyti, kad tuose policijos padaliniuose, kuriuose iki 2,5 karto padidintų tarnybinių atlyginimų mokėjimo nutraukimas nesumažins faktinių darbo užmokesčio fondo išlaidų iki planinių asignavimų, turi būti nustatyta tvarka sumažinti tarnybinių atlyginimų koeficientai arba imtasi kitų priemonių taupant darbo užmokesčio fondą”. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos šio įsakymo preambulėje nurodė, kad įsakymas priimamas vadovaujantis 1998 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos 1999 m. valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Nr. VIII–949, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimu Nr. 499, atsižvelgus į sunkią Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos ir pavaldžių padalinių finansinę padėtį.

Abu aktai skirti atitinkamai 1998 ir 1999 metų valstybės skirtų lėšų biudžeto finansiniams rodikliams įvykdyti, juose (teismo nurodytose dalyse) yra suformuluoti įpareigojimai pavaldžių institucijų vadovams atlikti vienkartinis veiksmus, arba nurodytas konkretus Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, finansinių asignavimų valdytojo, sprendimas dėl lėšų paskirstymo 1998 ir 1999 metų. Šių įsakymų teismo nurodytose dalyse nėra suformuluota elgesio taisyklių, abu įsakymai yra vienkartiniai teisės taikymo aktai. Todėl jų teisėtumo tyrimas Administracinių bylų

teisenos įstatymo šešioliktajame skirsnyje įtvirtintos prašymų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą teisenos tvarka negalimas. Šių aktų teisėtumas gali būti ginčijamas laikantis bendrųjų taisyklių, nustatytų Administracinių bylų teisenos įstatymo individualaus pobūdžio teisės aktams ginčyti.

Aplinkybės, kad tiriamas aktas yra vienkartinis teisės taikymo aktas, nustatymas byloje, išnagrinėtoje prašymų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą teisenos tvarka, yra pagrindas prašymui atmesti pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 114 str. 1 d., 88 str. 1 d.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 114 str. 1 d., 88 str. 1 d., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Šiaulių apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1998 m. spalio 16 d. įsakymo Nr. 621 TE 2 ir 3 p., Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 1999 m. sausio 12 d. įsakymo Nr. 8 1 ir 2 p. atitinka Darbo sutarties įstatymo 8 str. 1 d. 3 p. ir 22 str. 2 d., taip pat ar jie atitiko Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančių pareigūnų ir valdininkų apmokėjimo“ (originalios redakcijos) ir Vidaus reikalų ministerijos 1997 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl vidaus reikalų ministro 1997 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. 181 „Dėl policijos, vidaus tarnybos pareigūnų ir biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos dalinio pakeitimo“ dalis, numatančias galimybę atskiroms Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų kategorijoms padidinti pareiginį atlyginimą 2,5 karto, atmesti.

Sprendimas galutinis ir neskundžiamas.

1.1.4. Dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 ir juo patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos teisėtumo

Teisėjas pirmosios instancijos Administracinė byla Nr. A⁷-750/2001
teisme R. Mitkus

Pranešėjas apeliacinės instancijos
teisme G. Kryževičius

NUTARTIS

2001 m. rugpjūčio 29 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: G. Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), N. Piškinaitės ir A. Ablingio,

sekretoriaujant R. Barysaitei,

dalyvaujant pareiškėjai Vyriausybės atstovei Kauno apskrityje R. Maslauskienei, atsakovo Kauno miesto savivaldybės tarybos atstovui N. Simanavičiui,

viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal Kauno m. savivaldybės tarybos apeliacinį skundą dėl Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. liepos 2 d. sprendimo

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas Vyriausybės atstovas Kauno apskrityje kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą su prašymu iširti:

1) ar Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktą neprieštarauja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo įstatymo 2 straipsnio 11 daliai, 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 3 daliai, 17 straipsnio 1 daliai;

2) ar Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. 96 patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarsiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2, 9, 10 ir 11 punktai neprieštarauja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 19, 21 straipsniams, 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 1 ir 3 dalims, 17 straipsnio 1 daliai.

Pareiškėjas prašymą pagrindė šiais motyvais. Kauno miesto taryba 2001 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. 96 „Dėl atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarsiose akcinėse bendrovėse tvarkos“ patvirtino Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarsiose akcinėse bendrovėse tvarką, o antruoju sprendimo punktu pavedė Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarųjų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirin-

kimams prilygstančius sprendimus, išskyrus sprendimus dėl bendrovių reorganizavimo, likvidavimo, įstatinio kapitalo didinimo ar mažinimo, kitų bendrovių steigimo ir akcijų įsigijimo. Sprendimo pirmajame punkte patvirtintos tvarkos nuostata, kad bendrovėse, kurių akcijų dalis priklauso Kauno miesto savivaldybei nuosavybės teise arba kurių akcijas ji valdo valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras, savo sprendimais ir potvarkiais suteikdami valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguodami valstybės tarnautojus ar nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis į bendrovių valdymo organus (stebėtojų tarybą, valdybą). Sprendimu patvirtintos Atstovavimo tvarkos V skirsnyje nustatyta, kad Kauno miesto valdyba priima sprendimus 9.1–9.6 punktuose numatytais atvejais, o Kauno miesto meras – 11.1–11.3 punktuose numatytais atvejais. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 dalį savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto savininko funkcijas, susijusias su savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turto, remdamasi įstatymais, įgyvendina savivaldybės taryba. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje yra apibrėžiama turto valdytojo sąvoka. Tai valstybinės valdžios ar valdymo institucija, Lietuvos bankas, valstybės įmonė, įstaiga ar organizacija arba savivaldybės taryba, patikėjimo, ar nuosavybės teise valdanti, naudojanti valstybės ar savivaldybės turtą ir disponuojanti juo. Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalį savivaldybėms nuosavybės teise priklausančią turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos, turto savininko teisės įgyvendinamos pagal įstatymus. Pagal 8 straipsnio 1 dalį savivaldybių turtą valdo, naudoja ir juo disponuoja savivaldybių tarybos pagal Vietos savivaldos įstatymą nuosavybės teise, o pagal šio straipsnio 2 dalį subjektų, valdančių, naudojančių savivaldybių turtą ir disponuojančių juo, teises ir pareigas nustato įstatymai, savivaldybių tarybų sprendimai bei tų subjektų įstatatai (nuostatai). Savivaldybių institucijų kompetencija yra įtvirtinta Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme. Šio įstatymo 17 straipsnyje yra apibrėžti tarybos įgaliojimai, 19 straipsnyje – valdybos įgaliojimai, o 21 straipsnyje – mero įgaliojimai. Kadangi pagal Viešojo administravimo įstatymą viešasis administravimas yra įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojama valstybės ir vietos savivaldos institucijų veikla, tai tiek savivaldybės taryba, tiek valdyba, tiek meras gali ir privalo veikti bei vykdyti savo funkcijas neperžengdami apibrėžtos kompetencijos ribų. Tiek Vietos savivaldos įstatyme, tiek Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme savivaldybės institucija, kuri turi teisę priimti sprendimus dėl savival-

dybės turto naudojimo, valdymo ir disponavimo juo, yra įvardijama savivaldybės taryba. Akcinių bendrovių akcijos, kurių savininkė yra savivaldybė, yra savivaldybės finansinis turtas. Savivaldybė, kaip bet kuris kitas akcininkas, turi vadovautis Akcinių bendrovių įstatymo suteiktomis turtinėmis ir neturtinėmis akcininko teisėmis. Pagal akcinių bendrovių 3 straipsnį bendrovės steigėju gali būti fizinis arba juridinis asmuo, o kiekvienas steigėjas turi būti bendrovės akcininkas. Atsižvelgus į Vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio nuostatas, kad savivaldybės turto akcininko funkcijas įgyvendina taryba, tik ši institucija, kaip juridinis asmuo, gali būti bendrovės steigėja ir akcininke. Pagal Akcinių bendrovių įstatymo 4 straipsnio 32 dalį, jeigu bendrovės akcininkas yra vienas asmuo, tai jo raštiški sprendimai prilygsta visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams. Todėl savivaldybės tarybos, o ne valdybos sprendimai prilygsta visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams. Analogiškai teiginiai taikytini ir mero institucijai bei galimybės merui priimti sprendimus dėl įgaliojimo vienokiu ar kitokiu būdu balsuoti akcininkų susirinkimuose valstybės tarnautojui, atstovaujančiam savivaldybei.

Atsakovo Kauno miesto savivaldybės atstovas teismo posėdžio metu teigė, kad Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktas ir Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. 96 patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2, 9, 10 ir 11 punktai neprieštaruoja Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 19 straipsniui, 21 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 1 ir 3 dalims, 17 straipsnio 1 daliai.

Kauno apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija 2001 m. liepos 2 d. sprendimu Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktą pripažino prieštaraujančiu Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo įstatymo 2 straipsnio 11 daliai, 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 3 daliai, 17 straipsnio 1 daliai ir jį panaikino, taip pat pripažino prieštaraujančiais Vietos savivaldos įstatymo 19 straipsniui, 21 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 1 ir 3 dalims, 17 straipsnio 1 daliai Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d.

sprendimu Nr. 96 patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2, 9, 10 ir 11 punktus ir juos panaikino.

Sprendimas grindžiamas šiais motyvais:

1. Kauno miesto taryba 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 (b.l. 7) 2 punktu pavedė Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus, išskyrus sprendimus dėl bendrovių reorganizavimo, likvidavimo, įstatinio kapitalo didinimo ar mažinimo, kitų bendrovių steigimo ir akcijų įsigijimo.

Vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 dalis numato, kad savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto savininko funkcijas, susijusias su savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, remdamasi įstatymais įgyvendina savivaldybės taryba. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje pasakyta, kad turto valdytojas – valstybės valdžios ar valdymo institucija, Lietuvos bankas, valstybės įmonė, įstaiga ar organizacija arba savivaldybės taryba, patikėjimo ar nuosavybės teise valdanti, naudojanti valstybės ar savivaldybės turtą ir disponuojanti juo. Šio įstatymo 12 straipsnio 1 dalis numato, kad savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos, turto savininko teises įgyvendindamos pagal įstatymus. Vietos savivaldos įstatymo 17 straipsnyje yra išvardyti savivaldybės tarybos įgaliojimai. Šio straipsnio 21 punktą numato, kad savivaldybės taryba priima sprendimus dėl disponavimo savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, nustato šio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką, o 22 punkte įtvirtinta nuostata, kad savivaldybės taryba priima sprendimus dėl savivaldybei priskirtos valstybinės žemės ir kito valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo patikėjimo teise, įstatymų leidėjas Vietos savivaldos įstatymo 17 straipsnio 25 punkte numatė išimtį, kai savivaldybės taryba gali pavesti savivaldybės valdybai spręsti klausimą, priskirtą savivaldybės tarybos kompetencijai. Tokios išimties buvimas leidžia daryti išvadą, jog visi atvejai, kai savivaldybės taryba gali pavesti kitoms vietos savivaldos institucijoms spręsti savivaldybės tarybos kompetencijai priskirtus klausimus, turi būti specialiai aptarti įstatyme. Priešingu atveju savivaldybės taryba galėtų bet kuri savo kompetencijos klausimą pavesti spręsti savivaldybės valdybai arba merui. Pagal prašymo padavimo metu galiojusio Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 dalį bendrovės steigėju gali būti fizinis arba juridinis asmuo, o kiekvienas

steigėjas turi būti bendrovės akcininkas. Akcinių bendrovių įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad savivaldybei bendrovėje atstovauja savivaldybės institucija. Šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad jeigu bendrovės visų akcijų savininkas yra vienas fizinis arba juridinis asmuo, tai jo raštiški sprendimai prilygsta visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams, o pagal 17 straipsnio 1 dalį akcininkas turi teisę įgalioti kitą asmenį balsuoti už jį akcininkų susirinkime ar atlikti kitus teisinius veiksmus. Vietos savivaldos įstatymo ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo analizė leidžia daryti išvadą, kad tik savivaldybės tarybos sprendimai prilygsta visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams. Kauno miesto savivaldybės taryba neteisėtai 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 (b.l. 7) 2 punktu pavedė Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus, todėl yra pagrindas šį punktą pripažinti prieštaraujančiu Vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo įstatymo 2 straipsnio 11 daliai, 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 3 daliai, 17 straipsnio 1 daliai ir laikyti jį panaikintu (Administracinių bylų teisenos įstatymo 115 str. 1 d. 2 p.).

2. Kauno miesto taryba 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 (b.l. 7) 1 punkte patvirtino Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarką. Tvarkos 2 punktas numato, kad bendrovėse, kurių akcijų dalis priklauso savivaldybei nuosavybės teise arba kurių akcijas ji valdo valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras, savo sprendimais ir potvarkiais suteikdami valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguodami valstybės tarnautojus ar nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis į bendrovių valdymo organus (stebėtojų tarybą, valdybą), bei nustatė reikalavimus deleguojamiems asmenims. Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 9 punkte yra numatyti Kauno miesto valdybos įgaliojimai, kai savivaldybei priklauso daugiau kaip 1/10 akcinių bendrovių ar uždarytųjų akcinių bendrovių akcijų. Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 10 punkte numatyta, kad Kauno miesto valdyba įgalioja valstybės tarnautojams atstovauti bendrovėse, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso mažiau nei 1/10 akcijų ir priimti sprendimus, priskirtus jos kompetencijai. Tvarkos

11 punkte numatyti Kauno miesto mero įgaliojimai, atstovaujant savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse.

Anksčiau išdėstyta Vietos savivaldos įstatymo ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo analizė leidžia daryti išvadą, kad ir bendrovėse, kuriose savivaldybė valdo nuosavybės teise ne visas akcijas arba valdo akcijas valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja taryba ir tik ji gali įgalioti savivaldybės tarnautoją atstovauti savivaldybei. Kauno miesto taryba neteisėtai perdavė savo kompetencijai priskirtus įgaliojimus Kauno miesto valdybai ir merui, todėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. 96 patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2, 9, 10 ir 11 punktai pripažintini prieštaraujančiais Vietos savivaldos įstatymo 19 straipsniui, 21 straipsniui, 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 1 ir 3 dalims, 17 straipsnio 1 daliai ir laikytini panaikintais (Administracinių bylų teisenos įstatymo 115 str. 1 d. 2 p.).

Atsakovas Kauno miesto taryba apeliaciniame skunde Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui prašo panaikinti Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. liepos 2 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą.

Apeliaciniame skunde teigiama, kad Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimas Nr. 96 neprieštarauja Vietos savivaldos įstatymo 34 str. 2 d., kuri numato, kad savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto savininko funkcijas, susijusias su savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, remdamasi įstatymais įgyvendina savivaldybės taryba; Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo 2 str. 11 d., kur pasakyta, kad turto valdytojas – valstybės valdžios ar valdymo institucija, Lietuvos bankas, valstybės įmonė, įstaiga ar organizacija arba savivaldybės taryba, patikėjimo ar nuosavybės teise valdanti, naudojanti valstybės ar savivaldybės turtą ir disponuojanti juo; to paties įstatymo 12 straipsnio 1 daliai, kur numatoma, kad savivaldybėms nuosavybės teise priklausančią turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos, turto savininko teisės įgyvendindamos pagal įstatymą.

Apeliacinis skundas grindžiamas šiais motyvais:

1. Ginčijamu sprendimu Kauno miesto taryba neperduoda valdybai ir merui įstatymuose numatytos nuosavybės teisės, atvirkščiai – teismo sprendimas apriboja tarybos, kaip savininko, teisę laisvai valdyti savo turtą perduodant valdymo ir disponavimo teisę miesto valdybai ir merui. Taip pa-

žeidžiami ir savivaldybės institucijų veiklos laisvės ir savarankiškumo principai, įtvirtinti Vietos savivaldos įstatymo 4 str. 4 p. Nė viena iš anksčiau išvardytų įstatymų nuostatų nedraudžia tarybai įgalioti savivaldybės institucijas atlikti tam tikrus su turto valdymu ir disponavimu susijusius veiksmus. Teismas neįvertino Vietos savivaldos 34 str. 1 d., kuris suteikia teisę tarybai savo sprendimais nustatyti savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką.

2. Teismas kaip pavyzdį pateikė Vietos savivaldos įstatymo 17 straipsnio 25 punktą, numatantį išimtį, kai savivaldybės taryba gali pavesti savivaldybės valdybai spręsti klausimą, priskirtą savivaldybės tarybos kompetencijai. Teismas klaidingai daro prielaidą, kad tokia išimtis įstatyme „leidžia daryti išvadą, jog visi atvejai, kai savivaldybės taryba gali pavesti kitoms vietos savivaldos institucijoms spręsti savivaldybės tarybos kompetencijai priskirtus klausimus, turi būti specialiai aptarti įstatyme“. Šio įstatymo 19 ir 21 straipsniuose pateiktas institucijų kompetencijai priskirtų funkcijų sąrašas nėra baigtinis. Be to, Civilinio proceso kodeksas neleidžia teismui priimančiam sprendimą vadovautis prielaidomis (Aukščiausiojo Teismo senato 1997 06 13 nutarimas Nr. 5).

3. Teismas neįvertino Vietos savivaldos įstatymo 17 str. 23 p., kurioje įtvirtinta nuostata, jog savivaldybės taryba „turi teisę priimti sprendimus dėl (...) akcinių bendrovių steigimo ar dalyvavimo jas steigiant, dalies steigėjo funkcijų perdavimo kitoms savivaldybės institucijoms, dėl šių įstaigų ir įmonių reorganizavimo ir likvidavimo arba dalyvavimo reorganizuojant ir likviduojant“. Įvertinant Akcinių bendrovių įstatymo 3 str. 1 d. nuostatą, kad „kiekvienas bendrovės steigėjas turi būti jos akcininkas“, aišku, jog pagal Vietos savivaldos įstatymo 17 str. 23 p. savivaldybės taryba turi teisę dalį akcininko funkcijų perduoti kitoms savivaldybės institucijoms. Vadovaudamasi tuo Kauno miesto taryba ir pavedė vykdomosioms savivaldos institucijoms priimti visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus dėl bendrovių reorganizavimo, likvidavimo bei dėl įstatinio kapitalo didinimo ar mažinimo, kitų bendrovių steigimo ir akcijų įsigijimo.

4. Vadovaudamasi anksčiau išvardytais įstatymais, 1997 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė galiojantį nutarimą Nr. 801 „Dėl atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse“, kurio teisėtumu nebuvo suabejota. Šios tvarkos 1 p. nurodyta, jog „institucijos gali vadovautis šia tvarka, priėmusios atitinkamą sprendimą“. Vadovaudamasi analogijos principu Kauno miesto taryba 2001 m. balandžio 26 d. ir priėmė sprendimą Nr. 96.

5. Teismas, vadovaudamasis 1994 m. liepos 5 d. Akcinių bendrovių įstatymu Nr. I–528, padarė įstatymo nuostatomis priešingas išvadas. Šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad savivaldybei bendrovėje atstovauja savivaldybės institucija. Teismas visiškai klaidingai aiškina, kad savivaldybės institucija gali būti tik miesto taryba. Vietos savivaldos įstatymo 3 str. 3 d. pateikia savivaldybės institucijos apibrėžimą: „atstovaujamoji institucija – savivaldybės taryba ir vykdomosios institucijos – savivaldybės valdyba, meras, turinčios vietos valdžios ir viešojo administravimo teises bei pareigas”. Be to, šiame straipsnyje nurodoma, jog šios institucijos yra atsakingos už savivaldos teises ir savo funkcijų įgyvendinimą bendruomenės interesais.

Kauno miesto tarybos atstovas N. Simanavičius, palaikydamas apeliacinį skundą, apeliacinės instancijos teismo posėdyje prašo jį tenkinti dėl skunde nurodytų motyvų. Mano, jog pirmosios instancijos teismas neįvertino Vietos savivaldos įstatymo (2000 m. spalio 12 d. įstatymo Nr. VIII–2018 redakcija) 17 str. 23 p. nuostatos, jog Taryba turi teisę dalį akcinių bendrovių steigėjo teisių perduoti kitoms savivaldybės institucijoms, taip pat Vyriausybės 1997 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 801 „Dėl atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse ir uždariosiose akcinėse bendrovėse” nustatytą atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse principų.

Vyriausybės atstovė Kauno apskrityje R. Maslauskienė apeliacinės instancijos teisme prašo pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą. Ji mano, jog teismo sprendimas teisėtas ir pagrįstas.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Kauno miesto savivaldybės tarybos apeliacinis skundas patenkina-
mas iš dalies.

Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. liepos 2 d. sprendi-
mas pakeičiamas.

Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. liepos 2 d. sprendi-
mo dalis, kurioje Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio
26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktas, pavedęs Kauno miesto valdybai priimti
akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos pri-
klauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nuta-
rimams prilygstančius sprendimus, pripažintas prieštaraujančiu Vietos sa-
vivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto val-
dymo naudojimo ir disponavimo įstatymo 2 straipsnio 11 daliai, 12 straips-
nio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 3
daliai, 17 straipsnio 1 daliai ir panaikintas, paliekama nepakeista.

Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kurioje pripažinta, jog Kauno miesto tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 1 punktu patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždaroje akcinėse bendrovėse tvarkos 2 punkto nuostata, numatanti, kad bendrovėse, kurių akcijų dalis priklauso savivaldybei nuosavybės teise arba kurių akcijas ji valdo valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras, savo sprendimais ir potvarkiais suteikdami valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguodami valstybės tarnautojus į bendrovių valdymo organus (stebėtojų tarybą, valdybą), panaikinama ir ši norminio akto dalis pripažįstama teisėta, prašymas dėl jos panaikinimo atmetamas.

Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kurioje pripažinta, jog Kauno miesto tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 1 punktu patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2 punkto nuostata, numatanti teisę deleguoti į bendrovių valdymo organus nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis, ir 2.1–2.4 punktuose įtvirtinti reikalavimai deleguotiems asmenims prieštarauja įstatymams ir panaikinti, paliekama nepakeista.

Teismo sprendimo dalis, kurioje pripažinta, jog Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 9 punktas, numatantis Kauno miesto valdybos įgaliojimus, ir 11 punktas, numatantis Kauno miesto mero įgaliojimus, kai savivaldybei priklauso daugiau kaip 1/10 akcinių bendrovių ar uždarujų akcinių bendrovių akcijų, prieštarauja aukštesnės galios teisės aktų reikalavimams ir panaikinti, paliekama nepakeista.

Teismo sprendimo dalis, kurioje pripažinta, jog Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 10 punktas, numatantis Kauno miesto valdybos teisę įgalioti valstybės tarnautojus atstovauti bendrovėse, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso mažiau nei 1/10 akcijų ir priimti sprendimus, priskirtus jos kompetencijai, prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams ir panaikintas, panaikinama ir pripažįstama, jog ši teisės akto dalis teisėta, o prašymas dėl jos panaikinimo atmetamas (ABTĮ 140 str. 1 d. 3 p.).

Dėl Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punkto, pavedančio Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarujų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus, prieštaravimo aukštesnės galios norminiams aktams

Pagal Vietos savivaldos įstatymo 34 str. 2 d. savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto savininko funkcijas, susijusias su savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turto, remdamasi įstatymais įgyvendina savivaldybės taryba.

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad turto valdytojas – „(...) savivaldybės taryba, patikėjimo ar nuosavybės teise valdanti, naudojanti valstybės ar savivaldybės turtą ir disponuojanti juo“. Šio įstatymo 12 straipsnio 1 dalis numato, kad savivaldybėms nuosavybės teise priklausančią turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos, turto savininko teisės įgyvendindamos pagal įstatymus.

Vietos savivaldos įstatymo 17 str., apibrėžiančio savivaldybės tarybos kompetenciją, 21 punkte nustatyta, kad savivaldybės taryba priima sprendimus dėl disponavimo savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turto, nustato šio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką, o remiantis 22 punktu – savivaldybės taryba „priima sprendimus dėl (...) valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo patikėjimo teise“.

Pagal ginčijamo norminio pobūdžio teisės akto priėmimo metu galiojusio Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 dalį bendrovės steigėju gali būti fizinis arba juridinis asmuo, o kiekvienas steigėjas turi būti bendrovės akcininkas. Akcinių bendrovių įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad savivaldybei bendrovėje atstovauja savivaldybės institucija, o įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad jeigu bendrovės visų akcijų savininkas yra vienas fizinis arba juridinis asmuo, tai jo raštiški sprendimai prilygsta visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams. Įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog akcininkas turi teisę įgalioti kitą asmenį balsuoti už jį akcininkų susirinkime ar atlikti kitus teisinius veiksmus.

Pirmosios instancijos teismas, sistemiškai vertindamas savivaldybės nuosavybės teisių į priklausantį turtą įgyvendinimą reglamentuojančių normų, įtvirtintų Vietos savivaldos įstatyme ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme, padarė teisingą išvadą, kad tik savivaldybės tarybos sprendimai prilygsta visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams, todėl teisingai konstatavo, jog Kauno miesto savivaldybės taryba neteisėtai 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 (b.l. 7) 2 punktu pavedė Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus, pagrįstai pripažino jį prieštaraujančiu Vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 daliai, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir

disponavimo įstatymo 2 straipsnio 11 daliai, 12 straipsnio 1 daliai, Akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 3 daliai, 17 straipsnio 1 daliai bei jį panaikino (Administracinių bylų teisenos įstatymo 115 str. 1 d. 2 p.).

Atsakovo argumentai, jog dalies steigėjo – savivaldybės tarybos funkcijų, tarp jų ir priiminėti visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimams prilygstančius sprendimus, perdavimo kitoms savivaldybės institucijoms teisė tarybai suteikta Vietos savivaldos įstatymo (2000 m. spalio 12 d. įstatymo Nr. VIII–2018 redakcija) 17 str. 23 punkte, kuriuo ir buvo remtasi priimant 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktą, pavedantį Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus, yra nepagrįsti.

Vietos savivaldos įstatymo (2000 m. spalio 12 d. įstatymo Nr. VIII–2018 redakcija) 17 str. 23 punktas nereguliuoja teisinių santykių, kuriems reglamentuoti skirtas Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktas.

Tokia išvada darytina įvertinus savivaldybei priklausančių nuosavybės teisių įgyvendinimo teisinio reguliavimo mechanizmą.

Visuotinio akcininkų susirinkimo nutarimų priėmimo teisės delegavimas reiškia išimtinių savivaldybės tarybai priklausančių savininko funkcijų perleidimą (Vietos savivaldos įstatymo 34 str. 2 d., Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 8 str. 1 d., 12 str. 1 d.), o ne atstovavimo teisės įgyvendinimo realizavimą remiantis Akcinių bendrovių įstatymo 17 str.

Dėl Kauno miesto tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 (b.l. 7) 1 punktu patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2 punkte įtvirtintų nuostatų atitikimo aukštesnės galios norminiams teisės aktams

Kauno miesto tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 (b.l. 7) 1 punktu patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos (toliau – Tvarkos) 2 punkte numatyta, kad bendrovėse, kurių akcijų dalis priklauso Savivaldybei nuosavybės teise arba kurių akcijas ji valdo valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras, savo sprendimais ir potvarkiais suteikdami valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguodami valstybės tarnautojus ar nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis į bendrovių

valdymo organus (stebėtojų tarybą, valdybą). Taip pat nustatyti reikalavimai deleguojamiems asmenims.

Akcinių bendrovių įstatymo (toliau – ABI) 17 str. 1 d. yra nustatyta, jog akcininkas turi teisę įgalioti kitą asmenį balsuoti už jį akcininkų susirinkime ar atlikti kitus teisinius veiksmus. To paties straipsnio 3 dalyje nurodoma, jog valstybei ar savivaldybei nuosavybės teise priklausančioms akcijoms bendrovėje Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka gali atstovauti ir būti bendrovės valdymo organų nariais įgalioti valstybės ar savivaldybių valdininkai, valstybės ar savivaldybės įmonių darbuotojai.

Taigi ABI numato akcininko teisę veikti per įgaliotinį bei valstybės ir savivaldybės nuosavybės teisėmis priklausančių akcijų atstovavimo bendrovėse subjektų ratą. Tokią teisę pagal įstatymą turi: 1) įgalioti valstybės ar savivaldybių valdininkai; 2) valstybės ar savivaldybės įmonių darbuotojai.

Pagal Tvarkos 2 punktą bendrovėse, kurių akcijų dalis priklauso savivaldybei nuosavybės teise arba kurių akcijas ji valdo valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras. Čia pat apibrėžiamas ir fizinių asmenų, veikiančių bendrovėse įgaliotinio vardu, ratas bei tokių įgalinimų suteikimo formos reikalavimai: valdyba ir meras savo sprendimais bei potvarkiais suteikia valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguoja valstybės tarnautojus ar nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis į bendrovių valdymo organus.

Akcininko teisių per civilinį teisinį įgaliotinį institutą įgyvendinimo reglamentavimas – savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras, kurie savo sprendimais bei potvarkiais suteikia valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguoja valstybės tarnautojus į bendrovių valdymo organus – neprieštarauja pareiškėjos nurodytiems Vietos savivaldos įstatymo 34 str. 2 d., 19, 21 straipsniams, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo 12 str. 1 d., 8 str. 1 d. 1 p., šio straipsnio 2 d., ABI 3 str. 1 d., 4 str. 1 ir 3 dalims, 17 str. 1 d.

Tuo tarpu nuostata, kad deleguoti į bendrovių valdymo organus galima ne tik valstybės tarnautojus, bet ir nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis, neatitinka ABI 17 str. 3 d. įtvirtintos taisyklės, jog bendrovių valdymo organų nariais gali būti tik įgalioti savivaldybių valdininkai, valstybės ar savivaldybės įmonių darbuotojai, o ne visi, kaip nurodyta Tvarkos 2 punkte, fiziniai asmenys.

Kadangi reikalavimai, numatyti Tvarkos 2.1–2.4 punktuose, taikomi ne tik savivaldybių tarnautojams ir valstybės ar savivaldybės įmonių dar-

buotojams, bet ir kiekvienam fiziniam asmeniui, Tvarkos 2.1–2.4 punktai taip pat prieštarauja ABĮ 17 str. 3 d. įtvirtintai taisyklei, jog bendrovių valdymo organų nariais gali būti tik įgalioti savivaldybių valdininkai, valstybės ar savivaldybės įmonių darbuotojai, o ne visi, kaip nurodyta Tvarkos 2 punkte, fiziniai asmenys.

Dėl Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 9 punkto, numatančio Kauno miesto valdybos įgaliojimus, ir 11 punkto, numatančio Kauno miesto mero įgaliojimus, kai savivaldybei priklauso daugiau kaip 1/10 akcinių bendrovių ar uždarujų akcinių bendrovių akcijų, prieštaravimo aukštesnės galios teisės aktų reikalavimams

Akcinių bendrovių įstatymo 17 str. 1 d. nustatyta, jog akcininkas turi teisę įgalioti kitą asmenį balsuoti už jį akcininkų susirinkimuose ar atlikti kitus teisinius veiksmus. Įgaliojimo turinio ABĮ nereglamentuoja. Civilinio kodekso, galiojusio Tvarkos priėmimo metu, 398 str. 1 d. buvo nustatyta, jog įgaliotinis privalo atlikti pavestus jam veiksmus pagal įgaliootojo nurodymus. Tokia pareiga kyla ne tik pagal sandorį, bet ir iš administravimo akto (CK 4 str.). Ši nuostata leidžia daryti išvadą, kad savivaldybės taryba – akcininkas, įgyvendindamas ABT 17 str. 1 d. numatytą teisę veikti per įgaliotinį, savo sprendimais privalo apibrėžti nurodymų, kaip įgaliotinis privalo veikti, t.y. balsuoti, turinį. Todėl įgaliojimų suteikimas valdybai ir merui savo nuožiūra priimti sprendimus atitinkamai Tvarkos 9 punkte ir 11 punkte numatytais klausimais prieštarauja Vietos savivaldos įstatymo 34 str. 2 d., Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo 12 str. 1 d., 8 str. 1 d. 1 p., šio straipsnio 2 d., ABĮ 3 str. 1 d., 4 str. 1 ir 3 dalims, 17 str. 1 d.

Be to, ABĮ 17 str. 1 d. ir CK 398 str. 1 d. įtvirtintų normų vertinimas įgalina konstatuoti, jog VSI 17 str. 23 p. numatyta savivaldybės tarybos teisė dalį steigėjo funkcijų perduoti kitoms savivaldybės institucijoms neapima teisės įgalioti jas priiminėti savarankiškus sprendimus be įstatymo nustatyta tvarka akcininko išreikštos valios dėl balsavimo atitinkamais klausimais.

Dėl Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 10 punkto, numatančio Kauno miesto valdybos teisę įgalioti valstybės tarnautojus atstovauti bendrovėse, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso mažiau nei 1/10 akcijų ir priimti sprendimus, priskirtus jos kompetencijai, atitikimo aukštesnės galios teisės aktų reikalavimams

Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 10 punkte nustatyta Kauno miesto valdybos teisė įgalioti valstybės tarnautojus atstovauti bendrovėse, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso mažiau nei 1/10 akcijų, ir priimti sprendimus, priskirtus valdybos kompetencijai.

Teisės suteikimas valdybai, kaip kolegialiai savivaldybės vykdomajai institucijai, bendrovėse atstovaujančiai akcininkui – tarybai (ABĮ 17 str. 1 d.), įgalioti valstybės tarnautojus atstovauti bendrovėse, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso mažiau nei 1/10 akcijų ir priimti sprendimus, priskirtus valdybos kompetencijai, yra civilinis–teisinis veiksmas, pagal turinį atitinkantis teisės perįgalioti suteikimą (CK 73, 399 str.), neprieštarauja Vietos savivaldos įstatymo 34 str. 2 d., Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo 12 str. 1 d., 8 str. 1 d. 1 p., šio straipsnio 2 d., ABĮ 3 str. 1 d., 4 str. 1 ir 3 dalims, 17 str. 1 d. ir šio straipsnio 3 d.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 139 str., 140 str. 1 d. 3 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Kauno miesto savivaldybės tarybos apeliacinį skundą patenkinti iš dalies.

Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. liepos 2 d. sprendimą pakeisti.

Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. liepos 2 d. sprendimo dalį, kurioje Kauno miesto savivaldybės tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 2 punktą, pavedęs Kauno miesto valdybai priimti akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių, kurių visos akcijos priklauso Kauno miesto savivaldybei, visuotinių akcininkų susirinkimų nutarimams prilygstančius sprendimus, pripažintas prieštaraujančiu Vietos savivaldos įstatymo 34 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo naudojimo ir disponavimo įstatymo 2 straipsnio 11 daliai, 12 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 3 straipsnio 1 daliai, 4 straipsnio 3 daliai, 17 straipsnio 1 daliai ir panaikintas, palikti nepakeistą.

Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kurioje pripažinta, jog Kauno miesto tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 1 punktu patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2 punkto nuostata, numatanti, kad bendrovėse, kurių akcijų dalis priklauso savivaldybei nuosavybės teise arba kurių

akcijas ji valdo valstybės patikėjimo teise, savivaldybei atstovauja Kauno miesto valdyba ir meras, savo sprendimais ir potvarkiais suteikdami valstybės tarnautojams įgaliojimą naudotis turimų akcijų teikiamomis neturtinėmis teisėmis, taip pat deleguodami valstybės tarnautojus į bendrovių valdymo organus (stebėtojų tarybą, valdybą), panaikinti ir šią norminio akto dalį pripažinti teisėta, prašymą dėl jos panaikinimo atmesti.

Pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kurioje pripažinta, jog Kauno miesto tarybos 2001 m. balandžio 26 d. sprendimo Nr. 96 1 punktu patvirtintos Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarsiose akcinėse bendrovėse tvarkos 2 punkto nuostata, numatanti teisę deleguoti į bendrovių valdymo organus nesančius valstybės tarnautojais fizinius asmenis, ir 2.1–2.4 punktuose įtvirtinti reikalavimai deleguotiems asmenims prieštarauja įstatymams ir panaikinti, palikti nepakeistą.

Teismo sprendimo dalį, kurioje pripažinta, jog Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarsiose akcinėse bendrovėse tvarkos 9 punktas, numatantis Kauno miesto valdybos įgaliojimus, ir 11 punktas, numatantis Kauno miesto mero įgaliojimus, kai savivaldybei priklauso daugiau kaip 1/10 akcinių bendrovių ar uždarųjų akcinių bendrovių akcijų, prieštarauja aukštesnės galios teisės aktų reikalavimams ir panaikinti, palikti nepakeistą.

Teismo sprendimo dalį, kurioje pripažinta, jog Atstovavimo savivaldybei akcinėse bendrovėse ir uždarsiose akcinėse bendrovėse tvarkos 10 punktas, numatantis Kauno miesto valdybos teisę įgalioti valstybės tarnautojus atstovauti bendrovėse, kuriose savivaldybei nuosavybės teise priklauso mažiau nei 1/10 akcijų ir priimti sprendimus, priskirtus jos kompetencijai, prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams ir panaikintas, panaikinti ir pripažinti, jog ši teisės akto dalis teisėta, o prašymą dėl jos panaikinimo atmesti (ABTĮ 140 str. 1 d. 3 p.).

Nutartis neskundžiama.

1.1.5. Dėl bylos pagal abstraktų prašymą ištirti norminio administracinio teisės akto teisėtumą nutraukimo teisės aktą pripažinus netekusiu galios

Administracinė byla Nr. 1⁶–12/2001

NUTARTIS

2001 m. rugsėjo 18 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: Kęstučio Lapinsko (kolegijos pirmininkas), Algirdo Taminsko (pranešėjas), Ričardo Piličiausko, Antano Ablingio ir Anatolijaus Baranovo, sekretoriaujant Vilmai Stukaitei,

dalyvaujant pareiškėjos Konkurencijos tarybos atstovei L. Darulienei, viešame teismo posėdyje išnaginėjo administracinę bylą pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos prašymą dėl norminio administracinio akto teisėtumo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėja Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba prašo pripažinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punktą bei Būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 11.5 punktą prieštaraujančiais Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (1999 m. kovo 23 d., Nr. VIII–1099) 4 straipsniui ir laikyti šiuos įsakymo punktus panaikintais.

Pareiškėja Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba nurodo, kad ji 2000 m. vasario 10 d. nutarimu Nr. 1/b „Dėl vaistinių steigimo tvarkos norminių aktų atitikimo Konkurencijos įstatymo nuostatas“, pareikalavo Sveikatos apsaugos ministeriją pakeisti sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos patvirtinimo“ 2.3 punktą (dėl kvotų) ir šiuo įsakymu patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punktą bei Būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 2, 3, 5, 11.5 ir 12 punktus taip, kad jie būtų suderinti su Konkurencijos įstatymo (1999 m. kovo 23 d., Nr. VIII–1099) 4 straipsnio reikalavimais. Minėtu Konkurenci-

jos tarybos nutarimu Sveikatos apsaugos ministerijai buvo pavesta per du mėnesius nuo nutarimo įsigaliojimo dienos informuoti Konkurencijos tarybą apie priimtus sprendimus. Ši Konkurencijos tarybos nutarimą Sveikatos apsaugos ministerija įvykdė tik iš dalies, būtent:

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 227 „Dėl sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ pakeisto Reikalavimų vaistinėms (toliau – Reikalavimai) 4 punkte liko Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio nuostatų neatitikimas. Reikalavimuose leista steigti tik visuomenės gamybinę vaistinę, visuomenės ar visuomenės gamybinės vaistinės pirminį gamybinį filialą, turintį būtinojo aprūpinimo vaistinės statusą, tačiau liko draudimas steigti naują visuomenės vaistinę ar vaistinės filialą arčiau kaip 500 metrų atstumu nuo būtinojo aprūpinimo vaistinės. 1999 m. spalio 15 d. sveikatos apsaugos ministro įsakymas buvo papildytas 2000 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 413, kur 4 punkte numatyta, kad 2000 m. balandžio 28 d. įsakymo Nr. 227 4 punkto reikalavimai netaikomi „(...) steigiant ir licencijuojant vaistines, kurių steigimo adresas šių Reikalavimų 5 punkto nustatyta tvarka buvo įregistruotas bent viena diena anksčiau negu vaistinei, atitinkančiai Būtinojo aprūpinimo vaistinei keliamus reikalavimus, buvo suteiktas Būtinojo aprūpinimo vaistinės statusas“. Ketvirtajame punkte nustatytas draudimas sudaro kliūtis ūkio subjektams patekti į rinką ir nepagrįstai suteikia privilegijas jau esantiems rinkoje ūkio subjektams, dėl to atsiranda konkurencijos sąlygų skirtumų. Netgi Sveikatos apsaugos ministerijos 1999 m. gruodžio 15 d. rašte Nr. 40–06–6846 pripažįstama, kad „sveikatos apsaugos ministro įsakymo Nr. 450 I priedo 4 punkto nuostata pažeidžia Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio nuostatas“ ir nurodoma, kad tai yra sąlyga, numatyta Konkurencijos įstatymo 4 str. 2 d. – „kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykdant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus“ (b.l. 76). Farmacinę veiklą Lietuvos Respublikoje reglamentuojantis Farmacinės veiklos įstatymas nesuteikia teisės Sveikatos apsaugos ministerijai „dirbtinai apsaugoti būtinojo aprūpinimo vaistinių rinkos“ (Sveikatos apsaugos ministerijos 1999 m. spalio 22 d. raštas Nr. 14–07–5798) (b.l. 43). Šio įstatymo 2 straipsnio nuostatos – „valstybė garantuoja Lietuvos Respublikos gyventojų aprūpinimą būtinojo asortimento vaistais ir kitais medicininės paskirties gaminiiais“ – vykdymas nereikia, kad gali būti taikoma išimtis, ir Konkurencijos įstatymo nuostatos šiame sektoriuje netaikomos (b.l. 13). Būtinojo aprūpinimo vaistinių rinkos apsauga administracinėmis priemonėmis nėra tikslinga ir Reikalavimų

4 punkte nustatytas konkurencijos ribojimas nėra būtinas įgyvendinant valstybės funkcijas – aprūpinant gyventojus būtinaisiais vaistais. Jei vaistų gamyba ar narkotinių ar psichotropinių medžiagų laikymas yra nuostolingi, tai reikėtų spręsti kitais ekonominiais metodais. Reikalavimų 4 punkte nustatyto draudimo panaikinimas nereiškia, kad gyventojai nebus aprūpinti būtinojo asortimento vaistais ir kitais medicininės paskirties gaminiiais. Kaip pažymima Konstitucinio Teismo nutarime, Konstitucijoje įtvirtinto asmens ir visuomenės interesų derinimo principo būtina laikytis reguliuojant ir ūkinę veiklą. Remiantis tautos ūkio organizavimo konstitucinių principų analize darytina išvada, kad reguliuojant ūkinę veiklą pagrindinis būdas užtikrinti asmens ir visuomenės interesų derinimą yra sąžiningos konkurencijos apsauga (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimas). Tuo tarpu sveikatos apsaugos ministro įsakymas dirbtinai riboja privačių ūkio subjektų, siekiančių veikti rinkoje, skaičių, o nedideliuose miestuose bei kaimuose visiškai eliminuoja konkurenciją. Neteisinga Sveikatos apsaugos ministerijos nuomonė, kad „visuomenės negamybinių vaistinių – kaip nelygiaverčių ūkio subjektų – steigimas greta būtinojo aprūpinimo gamybinių vaistinių arčiau kaip 500 metrų spinduliu būtų veiksmas, pažeidžiantis Konkurencijos įstatymo 16 straipsnio nuostatą – „ūkio subjektams draudžiama atlikti bet kuriuos veiksmus, (...) kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti” (priedo 1.5 p.). Visų pirma ši nuostata reglamentuoja ūkio subjektų, o ne valstybės institucijų veiksmus. Antra, tie ūkio subjektų veiksmai „turi prieštarauti sąžiningai praktikai ir geriems papročiams”. Šiuo atveju tokio prieštaravimo nėra ir negali būti, kadangi sąžiningos konkurencijos laisvės principas yra užtikrinamas tik tuomet, kai yra sąlygos veikti kiek įmanoma didesniame skaičiui nustatytus reikalavimus atitinkančių ūkio subjektų. Teiginys, kad Sveikatos apsaugos ministerija „šiuo metu negali kitaip reglamentuoti vaistinių steigimo tvarkos, nes valstybė neturi lėšų”, yra visiškai nepagrįstas, nes įstatymų privalu laikytis visiems (priedo 1.12 p.).

2. Nepakeistas sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 450 patvirtintos Būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 11.5 punktas, kuriuo vaistinės, norinčios įgyti būtinojo aprūpinimo vaistinės statusą, privalo pateikti „vietovės planą (masteliu 1 : 5000 arba 1 : 2000) su esama vaistine ir nurodytu atstumu 500 m spinduliu nuo esamos vaistinės, patvirtintą savivaldybės architekto”. Toks reikalavimas sukuria papildomų kliūčių ūkio subjektams, siekiantiems patekti į rinką, bei siejasi su Reikalavimų 4 punkte numatytu apribojimu, kuris turėtų būti panaikintas.

Rengiant bylą Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo posėdžiui, buvo gautas atsakovo Sveikatos apsaugos ministerijos atsiliepimas, kuriame prašoma atmesti Konkurencijos tarybos 2000 m. spalio 31 d. prašymą Nr. 09–05–1182 „Dėl Konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 10 d. nutarimo Nr. l/b „Dėl vaistinių steigimo tvarkos norminių aktų atitikimo Konkurencijos įstatymo nuostatomis“ vykdymo“ kaip nepagrįstą.

Atsiliepime atsakovas savo poziciją grindžia šiais motyvais:

1. Sveikatos apsaugos ministerija jau atsižvelgė į Konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 10 d. nutarimą Nr. l/b ir pakeitė sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1999, Nr. 88–2609; 2000, Nr. 60–1799) patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punktą sveikatos apsaugos ministro 2000 m. balandžio 28 d. įsakymu Nr. 227 (Žin., 2000, Nr. 36–1012) ir papildė 2000 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 413 (Žin., 2000, Nr. 60–1799).

2. Pagal šiuo metu galiojančius sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punkto reikalavimus nedraudžiama steigti naujas vaistines ar jų filialus arčiau kaip 500 metrų spinduliu nuo būtinojo aprūpinimo vaistinių, tačiau jiems keliami tokie patys reikalavimai, kaip ir šalia esančiai būtinojo aprūpinimo vaistinei (toliau – BA vaistinė) – „4. Arčiau kaip 500 metrų spinduliu nuo BA vaistinės teisę vykdyti farmacinę veiklą gali įgyti tik visuomenės gamybinė vaistinė, visuomenės ar visuomenės gamybinės vaistinės pirminis gamybinis filialas, kuriems leidžiama pradėti savo veiklą tik įgijus būtinojo aprūpinimo vaistinės statusą“.

3. Pareiškėjo minimi 1999 m. gruodžio 15 d. raštas Nr. 40–06–6846 (b.l. 76) ir 1999 m. spalio 22 d. raštas Nr. 14–07–5798 (b.l. 43) buvo rašyti Konkurencijos tarybai 1999 metais, kai galiojo sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 450 patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punkto pirminė redakcija, kurią svarstė Konkurencijos taryba 2000 m. vasario 10 d. posėdyje. Ketvirtas punktas tuo metu buvo išdėstytas taip: „4. Nuo būtinojo aprūpinimo vaistinės naują visuomenės vaistinę ar vaistinės filialą galima steigti ne arčiau kaip 500 metrų atstumu“. Tuo metu šio punkto reikalavimai sudarė skirtingas konkurencijos sąlygas ir iš dalies dirbtinai apsaugojo BA vaistinių rinką. Atsižvelgus į Konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 10 d. nutarimą Nr. l/b, buvo pakeista šio punkto redakcija (žiūrėti į atsiliepimo 1 punktą).

4. Būtiną aprūpinimą vaistinių tinklas leidžia valstybei užtikrinti gyventojų aprūpinimą būtinaisiais vaistais, neinvestuojant valstybės lėšų į valstybinių įmonių, kurioms būtų galima pavesti vykdyti valstybei būtinas funkcijas, išlaikymą. Konkurencijos tarybos siūlymas ekonominiais metodais užtikrinti nuostolingų farmacinės veiklos funkcijų vykdymą tik dar labiau sumažins lygios konkurencijos galimybes, nes vienos įmonės bus dotuojamos valstybės ar savivaldybės, o kitos – ne. Kitas siūlymas – kelti nuostolingų farmacinių paslaugų įkainius, ekstemporalių ar narkotinių vaistų kainas – nepriimtinas dėl sunkios gyventojų ekonominės padėties. Be to, bus pažeistas vaistų prieinamumo visoms gyventojų grupėms principas.

5. Šiuo metu galiojančio sveikatos apsaugos ministro įsakymo Nr. 450 minėto 4 punkto reikalavimas neprieštarauja ir Konstitucijos nuostatomis, patvirtintoms Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d. nutarimu, „kad reguliuojant ūkinę veiklą pagrindinis būdas užtikrinti asmens ir visuomenės interesų derinimą yra sąžiningos konkurencijos apsauga“, tos pačios nuostatos patvirtintos Konkurencijos įstatymo 16 str. 1 dalyje, kurioje „ūkio subjektams draudžiama atlikti bet kuriuos veiksmus, prieštaraujančius ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti“. Konkurencijos taryba teigia, kad sąžiningą konkurenciją gali užtikrinti tik kuo didesnis rinkoje veikiančių ūkio subjektų skaičius, tačiau, atsakovo nuomone, sąžiningoje konkurencijoje gali dalyvauti tik lygiaverčiai ūkio subjektai, šiuo atveju – kelios būtiną aprūpinimą vaistinės. Priešingu atveju iškreipiamos konkurencijos sąlygos ir verčiami konkuruoti skirtingas galimybes rinkoje turintys ūkio subjektai.

6. Atsakovas sutinka, kad Konkurencijos įstatymo 16 str. 1 dalis reguliuoja ūkio subjektų veiksmus konkurencijos sąlygomis. Sveikatos apsaugos ministro įsakymas Nr. 450 reglamentuoja ūkio subjektų – vaistinių veiksmus, t.y. kelia reikalavimus farmacijos įmonėms, numatančioms vykdyti vaistinės funkcijas.

7. Konkurencijos įstatymo 5 str. numato, kurie konkurenciją ribojantys susitarimai yra draudžiami. Šio 5 str. 1 dalies 2 punktą nustato „susitarimą pasidalyti prekės rinką teritoriniu pagrindu, pagal pirkėjų ar tiekėjų grupes ar kitu būdu“. Šią nuostatą atitinka būtiną aprūpinimą vaistinių rinka 500 metrų spinduliu ribojimas. Konkurencijos įstatymo 5 str. 4 dalis numato, kad gali būti netaikomi 5 str. 1 ir 2 dalių pažeidimu „nedidelę atitinkamos rinkos dalį turinčių ūkio subjektų susitarimai, kurie dėl savo mažareikšmio poveikio negali itin riboti konkurencijos“. Konkurencijos įstatymo 6 str. numato galimybę suteikti išimtis, „jeigu susitarimas skatina (...)

arba pagerina prekių pasiskirstymą ir dėl šių priežasčių sudaro galimybes visiems vartotojams gauti papildomos naudos, taip pat jeigu: (...); 2) nesuteikia susitarimo šalims galimybės riboti konkurencijos didelėje atitinkamos rinkos dalyje”. Minėti Konkurencijos įstatymo straipsniai leidžia iš dalies riboti konkurenciją, todėl tai turi būti taikoma nagrinėjant ir būtinojo aprūpinimo vaistinių vaistų rinkos 500 metrų spinduliu ribojimą. Šiuo metu yra išduoti 83 būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso pažymėjimai, tai sudaro tik 8,3 procento bendro vaistinių skaičiaus, todėl teritorinis vaistų rinkos ribojimas labai nedidelis. Be to, minėta sveikatos apsaugos ministro įsakymo Nr. 450 4 punkto nuostata leidžia patekti į šią BA vaistinių ribojamą rinką ir kitiems lygiaverčiams ūkio subjektams, t.y. atitinkantiems tuos pačius būtinojo aprūpinimo vaistinėms keliamus reikalavimus.

8. Dėl sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 450 (Žin., 1999, Nr. 88–2609) Būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 11.5 punkto nuostatos Konkurencijos tarybos teiginiui, kad reikalavimas pateikti vietovės planą, patvirtintą savivaldybės architekto nurodytu masteliu ir nurodytu atstumu 500 metrų spinduliu nuo esamos vaistinės, sukuria papildomų kliūčių ūkio subjektams, siekiantiems patekti į rinką, atsakovas nepritaria. Ši vietovės planą pateikia jau esantys rinkoje ūkio subjektai, ir tai yra konkretus dokumentas, patvirtintas savivaldybės architekto, jų interesams užtikrinti, todėl negali būti vertinamas kaip klaidinantis ar kliudantis kitiems ūkio subjektams. Kiekvienas ūkio subjektas turi teisę turėti bet kokio mastelio savo vietovės planą ir savo nuožiūra pateikti valstybės valdymo institucijai.

Pareiškėja Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (atstovė L. Darulienė) atsisako nuo prašymo, kadangi 2001 m. rugsėjo 4 d. priimtas sveikatos apsaugos ministro įsakymas, kuriuo patenkinti pareiškėjos reikalavimai, todėl ginčo tarp šalių neliko.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Pareiškėjos Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos atsisakymas nuo prašymo pripažinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos patvirtinimo” patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punktą bei Būtinojo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 11.5 punktą prieštaraujančiais Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (1999 m. kovo 23 d., Nr. VIII–1099) 4 straipsniui ir laikyti šiuos įsakymo punktus panaikintais priimamas ir byla nutraukiama.

Pareiškėjo prašytos pripažinti prieštaraujančiomis įstatymui norminio administracinio akto (sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 450) nuostatos (Reikalavimų vaistinėms 4 punktą bei Būtinąjo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 11.5 punktą) Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. 472 pripažintos netekusiomis galios.

Nepriimti pareiškėjos Konkurencijos tarybos atsisakymo nuo prašymo dėl to, kad toks atsisakymas galėtų prieštarauti įstatymui ar viešajam interesui arba pažeistų kieno nors teises (ABTĮ 56 str. 2 d.), nėra pagrindo, kadangi pareiškėjo prašymas ištirti norminio administracinio akto teisėtumą buvo abstraktus, t.y. nebuvo paduotas ryšium su individualia byla, be to, kaip nurodyta anksčiau, prašytos pripažinti prieštaraujančiomis įstatymui norminio administracinio akto nuostatos pripažintos netekusiomis galios.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 101 str. 3 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Nutraukti administracinę bylą, iškeltą pagal Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos prašymą pripažinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. 450 „Dėl reikalavimų vaistinėms ir būtinąjo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos patvirtinimo“ patvirtintų Reikalavimų vaistinėms 4 punktą bei Būtinąjo aprūpinimo vaistinės statuso suteikimo tvarkos 11.5 punktą prieštaraujančiais Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII–1099) 4 straipsniui, ir laikyti minėtus įsakymo punktus panaikintais.

Nutartis neskundžiama.

1.1.6. Dėl bylos nutraukimo nustačius, kad prašomas ištirti teisės aktas yra individualaus pobūdžio

Administracinė byla Nr. 1¹⁰–16/2001

NUTARTIS

2001 m. rugsėjo 19 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: K. Lapinsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abilingio, S. Gudyno, B. Janavičiūtės ir R. Klišausko,

sekretoriaujant Ž. Steponavičienei,
dalyvaujant atsakovo atstovui A. Bendinskui,
trečiajam suinteresuotam asmeniui P. Jankauskui ir V. Čenkienei,
teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal Klaipėdos miesto apylinkės teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos techninio sporto draugijos 2000 m. sausio 3 d. nutarimas Nr. 1 neprieštarauja įstatymui ir Vyriausybės nutarimui.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Ieškovas P. Jankauskas Klaipėdos miesto apylinkės teisme pareiškė ieškinį atsakovui UAB Klaipėdos technikos mokyklai dėl kompensacijos už nepanaudotas atostogas priteisimo. Ieškovas nurodė, kad nuo 1996 metų kovo 18 d. dirbo šioje mokykloje vyr. mokytoju ir naudojosi 56 dienų trukmės kasmetinėmis atostogomis. 2001 m. sausio 24 d. jis buvo atleistas iš darbo pagal Darbo sutarties įstatymo 28 str. 1 dalį. Nuo 1999 m. kovo 18 d. iki 2001 m. sausio 24 d. jis pasinaudojo 28 dienomis kasmetinių atostogų. Liko nepasinaudota 75 kasmetinių atostogų dienomis. Tačiau kompensacija jam buvo sumokėta tik už 51 nepanaudotą atostogų dieną. Todėl ieškovas prašė priteisti jam iš atsakovo kompensaciją už 24 nepanaudotų kasmetinių atostogų dienas.

Nagrinėjant bylą Klaipėdos miesto apylinkės teisme atsakovo atstovas ieškinio nepripažino teigdamas, kad UAB Klaipėdos technikos mokykla nėra profesinio mokymo įstaiga. Šios mokyklos steigėjas yra visuomeninė organizacija Lietuvos techninio sporto draugija. Ši draugija 2000 m. sausio 30 d. nutarimu Nr. 1 konstatavo, kad valstybės pripažintos vairuotojų rengimo programos UAB Klaipėdos technikos mokykloje nuo 2000 m. balandžio 1 d. nebus, ir mokykla nėra finansuojama iš valstybės biudžeto, todėl UAB Klaipėdos technikos mokyklos vairavimo instruktoriai ir profesijos mokytojai nelaikomi pedagoginiais darbuotojais. Atostogų trukmė vairavimo instruktoriams ir profesijos mokytojams 28 kalendorinės dienos pagal galiojančią Akcinių bendrovių įstatymą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, vykdydama Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. gruodžio 17 d. nutarimo Nr. I-2114 „Dėl Lietuvos Respublikos atostogų įstatymo įsigaliojimo“ 2 punkto 21 papunktį, 1992 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. 354 patvirtino kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į pailgintas kasmetines atostogas, sąrašą ir šių atostogų trukmę. O Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 1997 m. liepos 1 d. įsakymu patvirtino kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į

pailgintas atostogas, sąrašą. Todėl Klaipėdos apylinkės teismas prašė patikrinti, ar 2000 m. sausio 3 d. Lietuvos techninio sporto draugijos nutarimas Nr. 1 nelaikyti UAB Klaipėdos technikos mokyklos vairavimo instruktorių ir profesijos mokytojų pedagoginiais darbuotojais atitinka Atostogų įstatymo 7 straipsnį, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. gegužės 15 d. nutarimą Nr. 354 ir Švietimo ir mokslo ministerijos 1997 m. liepos 1 d. įsakymą Nr. 860.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Administracinė byla nutrauktina.

Lietuvos vyriausysis administracinis teismas ABTĮ 110–112 straipsnių pagrindais tiria, ar norminis administracinis aktas (ar jo dalis) atitinka įstatymą ar Vyriausybės norminį aktą. Individualus teisės aktas ABTĮ nustatyta tvarka nevertinamas ir nenagrinėjamas.

Norminis teisės aktas yra įstatymas, administracinis ar kitas teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiais požymiais neapibūdintų subjektų grupei (ABTĮ 2 str. 13 d.).

Individualus teisės aktas yra vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei (ABTĮ 2 str. 14 d.).

Lietuvos techninio sporto draugijos 2000 m. sausio 3 d. nutarimas Nr. 1, kuriame nurodoma, kad vairavimo instruktoriai ir profesijos mokytojai UAB Klaipėdos technikos mokykloje nelaikomi pedagoginiais darbuotojais, yra skirtas individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei. Be to, šis nutarimas įstatymo nustatyta tvarka nebuvo viešai paskelbtas kaip norminis teisės aktas. Todėl jo atitikimas įstatymui ar Vyriausybės norminiam aktui nėra Vyriausiojo administracinio teismo nagrinėjimo dalykas. Toks aktas gali būti ginčijamas laikantis bendrųjų taisyklių individualaus pobūdžio aktams nuginčyti.

Dėl minėtų aplinkybių administracinė byla nutrauktina.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 101 str. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Administracinę bylą nutraukti.

Nutartis neskundžiama.

**1.1.7. Dėl valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro
2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 12 patvirtintos Atleidimo
iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos 28 punkto**

Administracinė byla Nr. 1⁴–19/2001

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. rugsėjo 27 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: S. Gudyno, B. Janavičiūtės, G. Kryževičiaus, R. Piličiausko ir N. Piškinaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja),

rašytinio teismo proceso tvarka išnagrinėjusi administracinę bylą dėl norminio administracinio akto teisėtumo,

n u s t a t ė :

Pareiškėja L.B. Gaudiešienė kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti Palangos miesto valdybos 2000 m. liepos 26 d. sprendimą Nr. 208 „Dėl tarnybinės nuobaudos skyrimo“, pagal kurį ji nuo 2000 m. liepos 27 d. atleista iš valstybės tarnybos savivaldybės administracijos administratoriaus pareigų pagal Darbo sutarties įstatymo (toliau – DSĮ) 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, grąžinti į ankstesnį darbą ir priteisti darbo užmokestį už visą priverstinę pravaikštos laiką. Ginčydama Palangos miesto valdybos sprendimą pareiškėja, be kitų pagrindų, nurodė ir tai, kad jai neteisingai pritaikytas DSĮ 29 straipsnio 1 dalies 12 punktas.

Pirmosios instancijos teismas, atmesdamas pareiškėjos skundą, nurodė, kad atleidimas pagal DSĮ 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą pagal savo procedūrą neprieštarauja norminiams aktams, reguliuojantiems valstybės tarnautojų atleidimą iš valstybės tarnybos, nes toks atleidimo pagrindas nurodytas 2000 m. sausio 24 d. valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro įsakymu Nr. 12 patvirtintos Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos (toliau – Tvarka) 28 punkte.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, apeliacine tvarka nagrinėdamas administracinę bylą pagal L.B. Gaudiešienės skundą atsakovui Palangos miesto valdybai dėl grąžinimo į tarnybą, 2001 m. birželio 28 d. nutartimi bylą sustabdė ir nutarė ištirti, ar Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos, patvirtintos Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų

ministro 2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 12 (2000 balandžio 3 d. įsakymo Nr. 34 redakcija) 28 punkto nuostata, kad valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, atitinka Valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) 39 straipsnio 1 dalį, 40 straipsnio 1 dalies 5 punktą, 2 dalies 1 punktą, 43 straipsnio 4 dalį, 56 straipsnio 1 dalies 6 punktą ir 56 straipsnio 9 dalį.

Rengiant bylą Vyriausiojo administracinio teismo posėdžiui, buvo gauti Palangos miesto savivaldybės mero P. Žeimio ir Vidaus reikalų ministerijos sekretoriaus A. Rimkevičiaus paaiškinimai.

Palangos miesto savivaldybės meras išdėstė argumentus, kad Tvarkos 28 punktas neprieštarauja nurodytiems Valstybės tarnybos įstatymo straipsniams, nes šis punktas nenurodo naujo valstybės tarnautojo atleidimo pagrindo, o tik nurodo, koks konkrečiai analogiško kito įstatymo pagrindas turi būti nurodomas atleidžiant valstybės tarnautoją iš tarnybos, paskyrus jam VTĮ 40 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytą tarnybinių nuobaudų ir nesant tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos. Tvarkos 28 punktas tik labiau detalizavo Valstybės tarnybos įstatymo 78 straipsnio 2 dalies ir 5 straipsnio 2 dalies straipsnius, siekiant sumažinti šio įstatymo taikymo praktikoje neaiškumus ir nustatant, kokius konkrečiai Darbo sutarties ar kitus įstatymus taikyti konkrečioje situacijoje, nustatė, kad tol, kol nebus tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos, atleidimo pagrindu reikia nurodyti ne VTĮ 56 straipsnio 1 dalies 6 punktą, o DSĮ analogišką 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą.

Vidaus reikalų ministerijos sekretoriaus A. Rimkevičiaus pateiktame paaiškinyje taip pat išreikšta nuostata, kad Tvarkos 28 punktas atitinka Valstybės tarnybos įstatymo 39 straipsnio 1 dalį, 40 straipsnio 1 dalies 5 punktą, 2 dalies 1 punktą, 43 straipsnio 4 dalį, 56 straipsnio 1 dalies 6 punktą ir 56 straipsnio 9 dalį. Pagal VTĮ 64 straipsnio 1 dalies nuostatas kiekvienas valstybės tarnautojas priskiriamas tam tikrai grupei, lygiui ir kategorijai suklasifikavus valstybės tarnautojų pareigybes pagal grupes, lygius ir kategorijas. Iki šiol valstybės tarnautojų pareigybės, išskyrus asmeninio pasitikėjimo valstybės tarnautojų, – nesuklasifikuotos, priskiriant grupėms, lygiams bei kategorijoms, todėl ir valstybės tarnautojai nebuvo ir nėra priskirti tam tikrai grupei, lygiui bei kategorijai, todėl jis mano, kad VTĮ nuostatos taikytinos tik konkrečiai valstybės tarnautojų grupei. Atsižvelgiant į VTĮ 78 straipsnio bei 79 straipsnio 2 dalies nuostatas, galioja ir taikytini iki VTĮ įsigaliojimo priimti teisės aktai, reglamentuojantys valstybės tarnautojų priėmimą į pareigas valstybės tarnyboje, profesionalumo vertinimą (atestaciją), darbo užmokestį, kiti su valstybės tarnyba susiję teisės aktai tol, kol bus priimti atitinkami juos pakeičiantys teisės aktai.

Vyriausiasis administracinis teismas

k o n s t a t u o j a :

Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 12 (2000 m. balandžio 3 d. įsakymo Nr. 34 redakcija) patvirtinta Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinoji tvarka (toliau – Tvarka), kurios 28 punktą nustato: „Valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo 27 straipsnį, 29 straipsnio 1 dalies 6, 7, 9, 10, 12 punktus, 29 straipsnio 2 dalį ir 26 straipsnio 8 ir 10 punktus”.

Ginčas kilo individualioje byloje dėl Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 12 punkto taikymo, ir apeliacinės instancijos teismas suabejojo Tvarkos 28 punkto nuostatos teisėtumu tik šio Darbo sutarties įstatymo straipsnio atžvilgiu, todėl Vyriausiasis administracinis teismas ir tirs Tvarkos 28 punkto, nustatančio, kad valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, atitikimą Valstybės tarnybos įstatymo 39 straipsnio 1 daliai, 40 straipsnio 1 dalies 5 punktui, 2 dalies 1 punktui, 43 straipsnio 4 daliai, 56 straipsnio 1 dalies 6 punktui ir 56 straipsnio 9 daliai (1999 m. liepos 30 d. įstatymo Nr. VIII–1316 redakcija).

Valstybės tarnybos įstatymas, priimtas 1999 m. liepos 8 d., Nr. VIII–1316 ir įsigaliojęs 1999 m. liepos 30 d. (Žin., 1999, Nr. 66), nustato pagrindinius valstybės tarnybos principus, valstybės tarnautojo statusą ir valstybės tarnybos valdymo teisinius pagrindus. Pagal VTĮ 4 straipsnio (1999 07 08 įstatymo Nr. VIII–1316 redakcija, galiojusi iki 2000 09 07, pakeista 2000 08 29 įstatymu Nr. VIII–1903 ir 2001 04 12 įstatymu Nr. IX–247) nuostatą šis įstatymas be išlygų taikomas viešojo administravimo valstybės tarnautojams, išskyrus statutinius valstybės tarnautojus ir iš dalies – paslaugų valstybės tarnautojams. Nuostata, kad šis įstatymas be išlygų taikomas viešojo administravimo valstybės tarnautojams išliko ir naujoje šio straipsnio redakcijoje. VTĮ 5 straipsnis, nustatantis darbo įstatymų taikymo viešojo administravimo valstybės tarnautojams atvejus, nurodo, kad šios kategorijos tarnautojams darbo įstatymai ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys darbo santykius bei socialines garantijas, galioja tiek, kiek neprieštarauja šiam įstatymui, kitiems jų statusą reglamentuojantiems įstatymams ar statutams. Tačiau toks neprieštaraujančių Valstybės tarnybos įstatymui darbo įstatymų normų galiojimas nereiškia jų besąlygiško taikymo. Tais atvejais, kai tam tikri valstybės tarnybos santykiai yra sureguliuoti Valstybės tarnybos įstatymo normomis, darbo įstatymų nuostatos, reglamentuojančios analogiš-

kus santykius, nors ir neprieštarauja minėtam įstatymui, viešojo administravimo valstybės tarnautojams netaikytinos. Darytina išvada, kad galimas darbo įstatymų taikymas tik tokiems tarnybos santykiams, kurie nesureguliuoti šiuo Valstybės tarnybos įstatymu. Tai taikytina ir tarnybinių nuobaudų skyrimo atvejais.

VTĮ 39 straipsnis (1999 07 30 įstatymo Nr. VIII–1316, įsigaliojusio 1999 07 30, redakcija) nustato pagrindinius tarnybinių nuobaudų skyrimo principus. Šio straipsnio 1 dalis įtvirtino nuostatą, kad valstybės tarnautojams už tarnybinius nusižengimus, numatytus šio įstatymo 40, 41 ir 42 straipsniuose, skiriamos tarnybinės nuobaudos.

VTĮ 40, 41 ir 42 straipsniuose tarnybiniai nusižengimai klasifikuoti, nustatytos jų rūšys ir skiriamos už šiuos nusižengimus nuobaudos.

VTĮ 40 straipsnio 1 dalis (1999 07 30 įstatymo Nr. VIII–1316, įsigaliojusio 1999 07 30, redakcija, galiojanti su 2000 09 29 įstatymo Nr. VIII–1903 pakeitimu) nustato sunkių nusižengimų rūšis. To paties straipsnio 2 dalis (ta pati įstatymo redakcija) nustato nuobaudų, skiriamų už šio straipsnio 1 dalyje nustatytus nusižengimus, rūšis, tarp kurių – atleidimas iš valstybės tarnybos (1 punktas).

Valstybės tarnybos įstatymo 43 straipsnis (ta pati įstatymo redakcija) reglamentuoja pagrindinius tarnybinių nuobaudų skyrimo principus ir nustato, kad tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarką nustato Vyriausybė (VTĮ 43 straipsnio 4 punktas).

Šio įstatymo 56 straipsnis (ta pati įstatymo redakcija) nustato valstybės tarnautojo statuso praradimo pagrindus. 1 dalies 6 punktas nurodo, kad valstybės tarnautojas praranda valstybės tarnautojo statusą, kai – gauna tarnybinę nuobaudą – atleidžiamas iš valstybės tarnybos. Pagal įstatymo 56 straipsnio 9 dalį atleidimo iš valstybės tarnybos tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

Kaip matyti iš Valstybės tarnybos įstatymo 43 straipsnio 4 punkto ir 56 straipsnio 9 dalies nuostatų, šio įstatymo atitinkamiems nuostatams įgyvendinti turėjo būti priimti du atskiri norminiai aktai ir tokie priimti (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1882 „Dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos patvirtinimo“, priimtas 2000 10 27).

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1260 „Dėl įgaliojimų suteikimo ministerijoms“ 1.1 papunktyje įgaliojo Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministeriją parengti ir patvirtinti atleidimo iš valstybės tarnybos tvarką, kuri buvo priimta ir patvirtinta 2000 m. sausio 24 d. valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro įsakymu Nr. 12, iš dalies ją pakeičiant 2000 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 34. Ši tvarka su

pakeitimais paskelbta „Valstybės žiniuose” 2000 m. sausio 28 d. ir 2000 m. balandžio 7 d.

Atleidimo iš valstybės tarnybos tvarka reglamentavo viešojo administravimo valstybės tarnautojų atleidimą iš valstybės tarnybos Valstybės tarnybos įstatymo 56 straipsnio pagrindais. Šios Tvarkos 12 punktą nustato:

„12. Atleidimas iš valstybės tarnybos pagal VTĮ 56 straipsnio 1 dalies 6 punktą gavus tarnybinę nuobaudą – atleisti iš valstybės tarnybos.

Atleidimas iš valstybės tarnybos šiuo pagrindu bus taikomas patvirtintus tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarką”.

Iš šios nuostatos darytina išvada, kad ši Tvarka nereglementuoja atleidimo iš valstybės tarnybos gavus tarnybinę nuobaudą ir Valdymo reformų ir savivaldybių ministerijai nepriskirta tokią tvarką nustatyti. Tačiau Tvarkos 28 punktą nustato:

„28. Atleidimas iš valstybės tarnybos pagal DSĮ.

Valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo (...) 29 straipsnio 1 dalies (...) 12 punktą”.

Ši nuostata rodo atitinkamų normų prieštaravimą pačioje Tvarkoje teigiant, kad atleidimą iš valstybės tarnybos – gavus tarnybinę nuobaudą – atleidimą iš valstybės tarnybos turi reguliuoti tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarka, čia pat nurodomas atleidimo iš tarnybos pagrindas – DSĮ 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, leidžiantis atleisti iš darbo gavus tarnybinę nuobaudą, taip iš dalies reglamentuojant tokio pobūdžio atleidimą iš valstybės tarnybos.

DSĮ 29 straipsnis nustato darbo sutarties nutraukimo darbdavio iniciatyva pagrindus. Šio straipsnio 2 dalies 12 punktą – vienas pagrindų nutraukti tokią sutartį. Jis taikomas, kai darbuotojas, turintis įgalinimus duoti privalomus vykdyti patvarkymus (nurodymus), vieną kartą šiurkščiai pažeidžia darbo pareigas. Toks darbo pareigų pažeidimas galimas tik esant darbuotojo kaltei, ir atleidimas iš darbo pagal DSĮ 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą yra drausminė nuobauda, kurią skiriant privaloma laikytis tvarkos, nustatytos drausminei nuobaudai skirti.

Valstybės tarnybos įstatymo specialusis aštuntasis skirsnis nustato valstybės tarnautojo atsakomybę ir paskatinimus. 40–42 straipsniai nustato išsamų nusižengimų sąrašą, tarnybinių nuobaudų klasifikaciją pagal padaryto nusižengimo sunkumą, jo padarymo priežastis, aplinkybes ir sukeltas pasekmes. Įstatymas nenustatė, kad šio nusižengimų ir tarnybinių nuobaudų sąrašas yra nebaigtas, ir galimas kitokių nuobaudų skyrimas už tokio pobūdžio nusižengimus, numatytus kituose darbo įstatymuose. Pagal VTĮ 40 straipsnio 1 dalį įvardyta vienuolika sunkių nusižengimų, leidžiančių

taikyti 40 straipsnio 2 dalyje nustatytas nuobaudas, tarp kurių yra ir atleidimas iš valstybės tarnybos (1 punktą).

Sunkaus nusižengimo sąvoką įstatymo leidėjas sieja su valstybės tarnautojo pareigų neatlikimu ar netinkamu atlikimu, kuriuo tiesiogiai pažeidžiamos žmogaus konstitucinės teisės, šiurkščiai pažeidžiami įstatymai ar kitaip šiurkščiai nusižengiama šio įstatymo nustatytoms valstybės tarnautojo pareigoms (VTĮ 40 straipsnio 1 dalis). Prie tokio pobūdžio nusižengimų priskiriamas pareigų neatlikimas ar netinkamas atlikimas, sukėlęs sunkias pasekmes (VTĮ 40 straipsnio 1 dalies 5 punktą). Ši norma pagal savo turinį, subjektą ir veiklos pobūdį iš esmės atitinka DSI 29 straipsnio 1 dalies 12 punkto nuostatą. Valstybės tarnybos įstatyme nėra nuorodos, kad skiriant tarnybines nuobaudas, galimas ir kitų jų skyrimo pagrindų, nustatytų kituose darbo įstatymuose, taikymas. Vyriausiasis administracinis teismas, įvertinęs visas aplinkybes, konstatuoja, kad Valstybės tarnybos įstatymas nustatė baigtinių tarnybinių nuobaudų pagrindų sąrašą ir kituose darbo įstatymuose nustatyti nuobaudų skyrimo pagrindai netaikytini.

Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro įsakymu patvirtinta Atleidimo iš valstybės tarnybos tvarka – poįstatyminis aktas. Tokio pobūdžio aktas priimamas remiantis įstatymais, turi jiems neprieštarauti ir užtikrinti jų vykdymą. Priimtas įgyvendinant įstatymą toks aktas negali jo pakeisti ar sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios savo galia konkuruotų su įstatymo normomis.

Kaip minėta, vienas iš atleidimo iš valstybės tarnybos pagrindų, kaip numato Valstybės tarnybos įstatymo 56 straipsnio 1 dalies 6 punktą, – tarnybinė nuobauda. Tokių nuobaudų, kurioms esant galimas atleidimas iš valstybės tarnybos, pagrindai nustatyti Valstybės tarnybos įstatymo 40 straipsnio 1 dalyje, o nustatyti šių nuobaudų skyrimo tvarką įpareigota tik Vyriausybė. Atleidimo šiuo pagrindu tvarkos nustatymo delegavimas kitai institucijai, šiuo atveju Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijai, nenumatytas. Ši institucija turėjo teisę parengti ir patvirtinti tik atleidimo iš valstybės tarnybos tvarką kitais, išskyrus gavus tarnybines nuobaudas – atleidžiamas iš valstybės tarnybos, Valstybės tarnybos įstatymo nustatytais pagrindais, tačiau Tvarcos 28 punkte nustatydamas naują normą – DSI 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą – numatančią atleidimą iš darbo gavus drausminę nuobaudą ir leisdamas šią normą taikyti atleidžiant iš valstybės tarnybos. Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija viršijo šiai institucijai Valstybės tarnybos įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1260 „Dėl įgaliojimų suteikimo ministerijoms“ suteiktus įgalinimus ir pažeidė konstitucinį įstatymų viršenybės principą poįstatyminių aktų atžvilgiu.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, teismas prieina prie išvados, kad valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 12 patvirtintos Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos 28 punktas, nustatantis, kad valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, prieštarauja Valstybės tarnybos įstatymo 39 straipsnio 1 daliai, 40 straipsnio 1 dalies 5 punktui, 2 dalies 1 punktui, 43 straipsnio 4 daliai, 56 straipsnio 2 dalies 6 punktui ir 56 straipsnio 9 daliai.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 1 dalį norminis administracinis aktas (ar jo dalis) laikomas panaikintu ir paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl atitinkamo norminio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu, tačiau šio straipsnio 2 dalis leidžia teismui, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, įvertinus neigiamą teisinių pasekmių tikimybę, sprendimu nustatyti, jog panaikintas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo jo priėmimo dienos.

Vyriausiasis administracinis teismas, atsižvelgdamas į Klaipėdos apygardos administracinio teismo administracinę bylą dėl Palangos miesto valdybos sprendimo, kuriuo savivaldybės administracijos administratorė atleista iš valstybės tarnybos – pareigų, galimas teisinės pasekmės, taiko Administracinių bylų teisenos įstatymo 116 straipsnio 2 dalies nuostatą ir nustato, kad Tvarkos 28 punkto nuostata, kad valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, netaikytina nuo jos priėmimo dienos.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 116 straipsnio 2 dalimi ir 117 straipsniu, teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 2000 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. 12 patvirtintos Atleidimo iš valstybės tarnybos laikinosios tvarkos 28 punktas, nustatantis, kad valstybės tarnautojas gali būti atleistas iš valstybės tarnybos pagal Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 12 punktą, prieštarauja Valstybės tarnybos įstatymo 39 straipsnio 1 daliai, 40 straipsnio 1 dalies 5 punktui, 2 dalies 1 punktui, 43 straipsnio 4 daliai, 56 straipsnio 2 dalies 6 punktui ir 56 straipsnio 9 daliai nuo jo priėmimo dienos.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas „Valstybės žiniuose”.

**1.1.8. Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos
Respublikos finansų ministerijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d.
įsakymu Nr. 176 patvirtintų Gyventojų turto ir pajamų
deklaracijų tikslinimo taisyklių 5 punkto**

Administracinė byla Nr. 1²–11/2001

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. rugsėjo 28 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: K. Lapinsko (kolegijos pirmininkas), B. Janavičiūtės (pranešėja), S. Gudyno, R. Klišausko, A. Ablingio, sekretoriaujant R. Barysaitei,

dalyvaujant atsakovo atstovui H. Bersekerskui, trečiajam suinteresuotam asmeniui M. Gudz, trečiųjų suinteresuotų asmenų atstovams advokatams L. Cirtautui ir Š. Baubliui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal Vilniaus apygardos administracinio teismo nutartį dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymo Nr. 176 nuostatų teisėtumo ištyrimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Vilniaus apygardos administracinis teismas, nagrinėdamas administracinę bylą dėl administracinės nuobaudos, Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos 2000 m. lapkričio 16 d. nutarimu paskirtos Michailui Gudzui (Michail Gudz) pagal ATPK 172¹ str. 1 d., panaikinimo, 2001 m. vasario 9 d. nutartimi kreipėsi į Vyriausiąjį administracinį teismą, prašydamas iširti, ar Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintų Gyventojų turto ir pajamų deklaracijų tikslinimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 5 punktas atitinka Lietuvos Respublikos gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo (toliau – Įstatymas) 8 straipsnį bei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 252 straipsnį.

Teismas prašymą grindžia tokiais argumentais: Valstybinės mokesčių inspekcijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintų

Taisyklių 5 punktas leidžia deklaruotojui patikslinti deklaracijos duomenis po mokesčių administratoriaus detalaus patikrinimo ar šio patikrinimo metu (išskyrus nurodytuosius Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje), tačiau jei iki detalaus patikrinimo pradžios nėra gautas jo prašymas patikslinti deklaraciją, toks deklaruotojas gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn. Be to, šių Taisyklių 4 punktas numato, kad deklaruotojas, patikslinęs deklaraciją iki detalaus patikrinimo pradžios, netraukiamas administracinėn atsakomybėn.

Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 8 straipsnis nustato, kad šio įstatymo 11 straipsnio 1–5 punktuose nurodytas privalantis deklaruoti turtą ir pajamas asmuo, vengiantis pateikti turto ir pajamų deklaraciją, taip pat laiku arba iš viso jos nepateikęs, neteisingai nurodęs duomenis, traukiamas administracinėn ar baudžiamojon atsakomybėn.

Šių trijų teisės normų sisteminė loginė analizė leidžia teigti, jog asmuo, norintis tikslinti ar tikslinęs deklaraciją po detalaus patikrinimo, turėtų būti traukiamas administracinėn atsakomybėn. Antra vertus, esant tokiai sąlyginei teisės normai ir nenustačius baigtinio ar bent pavyzdinio sąrašo aplinkybių, dėl kurių asmuo gali būti atleidžiamas nuo administracinės atsakomybės, pareigūnams, kurie turi teisę priimti sprendimą netraukti asmens administracinėn atsakomybėn, gali būti sudarytos sąlygos subjektyvumui bei piktnaudžiavimui. Dėl nurodytųjų motyvų teismas suabejojo, ar Taisyklių 5 punktas neprieštarauja Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 8 straipsniui.

Pagal ATPK 252 straipsnį administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjamos vadovaujantis visų piliečių lygybe prieš įstatymą ir nagrinėjanti bylą organą (pareigūną) nepriklausomai nuo kilmės, socialinės, turtinės padėties ir kitų šioje normoje išvardytų aplinkybių. Taisyklių 5 punktas dėl išvardytų motyvų, teismo nuomone, gali sudaryti piliečių nelygybės prieš įstatymą prielaidas, todėl teismas abejoja, ar ši norma neprieštarauja ir ATPK 252 straipsniui.

Atsakovas Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pateikė tokius kontrargumentus:

Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta, kad turtą ir pajamas deklaruoti privalantis asmuo, vengiantis pateikti turto ir pajamų deklaraciją, taip pat laiku arba iš viso jos nepateikęs, neteisingai nurodęs duomenis, traukiamas administracinėn ar baudžiamojon atsakomybėn. Be to, Įstatymo 3 str. 2 d. nurodyta, kad už turto ir pajamų duomenų teisingumą atsako pats deklaruojantysis. Už neteisingų duomenų pateikimą numatyta administracinė (ATPK 172¹ str.), o už žinomai neteisingų – baudžiamoji (Baudžiamojo kodekso 325 str.) atsakomybė.

Tačiau pagal Įstatymo 3 str. 3 d. (2000 07 20 įstatymo Nr. VIII–1887 redakcija) gali būti tikslinami penkerių praėjusių kalendorinių metų deklaracijų duomenys.

Vadinasi, Įstatymas (8 ir 11 str.) įpareigoja turta ir pajamas deklaruojantį gyventoją valstybinei mokesčių inspekcijai pateikti teisingus duomenis bei nustato deklaruotojo atsakomybę už neteisingų duomenų pateikimą, tačiau leidžia (3 str. 3 d.) šiuos duomenis tikslinti.

Centrinis mokesčių administratorius pagal Įstatymo 3 str. 3 d. (2000 07 20 įstatymo Nr. VIII–1887 redakcija) įpareigotas nustatyti deklaracijų tikslinimo tvarką. Taigi įstatymų leidėjas deklaracijų tikslinimo tvarkos nustatymą paskyrė centriniam mokesčių administratoriui. Ši tvarka nustatyta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos laikinai einančiojo viršininko pareigas 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintose Taisyklėse. Taisyklių 4 punkte pateiktas baigtinis aplinkybių, dėl kurių deklaruotojas atleidžiamas nuo administracinės atsakomybės, sąrašas, o 5 punkte nustatyti atvejai, kada deklaruotojas trauktinas administracinė atsakomybėn.

Taisyklių 5 punkte įrašyta nuostata, kad deklaruotojas, norintis patikslinti deklaraciją po mokesčių administratoriaus detaliojo patikrinimo ar šio patikrinimo metu, gali papildomai įrašyti ar pakeisti deklaracijos duomenis (išskyrus nurodytus Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje), pateikti papildomus dokumentus, tačiau, jei iki detalios patikrinimo pradžios nėra gautas jo prašymas patikslinti deklaraciją, toks deklaruotojas gali būti traukiamas administracinė atsakomybėn.

Ši nuostata, numatanti deklaruotojo patraukimo administracinė atsakomybėn pagrindus, priimta vadovaujantis Įstatymo normų sisteminė logine analize, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais. Jei deklaruotojui būtų leista be išlygų (nebaudžiamam ATPK nustatyta tvarka) tikslinti deklaracijų duomenis, įskaitant duomenų patikslinimą po mokesčių administratoriaus atlikto detalios patikrinimo, pagrindo patraukti deklaruotoją administracinė atsakomybėn už neteisingų duomenų pateikimą iš viso neliktų, taigi Įstatymo 8 straipsnio norma dėl atsakomybės už neteisingų duomenų pateikimą taptų deklaratyvi. Atsižvelgus į tai, kas išdėstyta, Taisyklių 5 punktas neprieštarauja Įstatymo 8 straipsniui.

Taisyklės visų pirma skirtos vadovautis teritorinėms valstybinėms mokesčių inspekcijoms, siekiant Lietuvos Respublikoje nustatyti vienodą turto ir pajamų deklaracijų tikslinimo tvarką (Įsakymo Nr. 176 preambulė).

Administracinės nuobaudos skyrimo taisyklės nustatančio ATPK ketvirtąjo skirsnio 35 straipsnyje nustatyti administracinės nuobaudos skyrimo

terminai. Jame nurodyta, kad administracinė nuobauda už šio kodekso dvyliktajame skirsnyje nurodytus pažeidimus (įskaitant ir už 172¹ straipsnyje nurodytus pažeidimus) gali būti skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo pažeidimo nustatymo dienos, jeigu nuo pažeidimo padarymo dienos iki jo nustatymo dienos nėra praėję daugiau kaip vieneri metai.

Vadinasi, pareigūnams, sprendžiantiems patraukimo administracinėn atsakomybėn klausimus, privaloma laikytis ATPK 35 straipsnio reikalavimų.

Praktikoje tokie turto ir pajamų deklaravimo tvarkos pažeidimai kaip neteisingų (ne visų) duomenų įrašymas į deklaraciją ir šios deklaracijos pateikimas apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai dažnai nustatomi tada, kai administracinės nuobaudos skyrimo terminai jau būna praėję. Tai, kad į turto ir pajamų deklaraciją yra įrašyti neteisingi (ne visi) duomenys, ypač dažnai paaiškėja tais atvejais, kai brangų turtą įsigijęs gyventojas įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo“ pagrindu deklaruoja turto įsigijimo pajamas. Tokiais atvejais brangų turtą įsigijusio ar įsigijančio Lietuvos Respublikos gyventojų deklaracijos duomenys palyginami su praėjusių kalendorinių metų turto ir pajamų deklaracijų duomenimis. Atliekamo patikrinimo metu nustatoma, kad pajamos, kuriomis pagrįstas brangaus turto įsigijimas, nėra nurodytos turto ir pajamų deklaracijoje. Tačiau skirti administracinę nuobaudą už neteisingų (ne visų) duomenų įrašymą į turto ir pajamų deklaraciją dažnai nebūna galimybės, kadangi nuo pažeidimo padarymo dienos yra praėję daugiau kaip vieneri metai.

Kitokios formuluotės įrašymas, pavyzdžiui, kad deklaruotojas, norintis patikslinti deklaraciją po mokesčių administratoriaus detalaus patikrinimo ar šio patikrinimo metu, gali papildomai įrašyti ar pakeisti deklaracijos duomenis, tačiau, jei iki detalaus patikrinimo pradžios nėra gautas jo prašymas patikslinti deklaraciją, toks deklaruotojas turi būti traukiamas administracinėn atsakomybėn, reikštų besąlygišką centrinio mokesčio administratoriaus nurodymą apskričių valstybinėms mokesčių inspekcijoms visais atvejais nustačius pažeidimus skirti nuobaudas. Kartu tai reikštų nurodymą nepaisyti nuobaudų skyrimo terminų, taigi ATPK 35 straipsnio reikalavimų.

Todėl rengiant Taisyklės buvo pasirinkta analizuojamoji 5 straipsnio formuluotė, kuri, atsakovo nuomone, neprieštarauja ATPK 252 straipsniui.

Rengiant bylą teismo posėdžiui, gautas Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštiškas paaiškinimas, kuriame išdėstyta tokia nuomonė dėl tiriamų teisės normų teisėtumo: Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta, kad privalantis deklaruoti turtą ir pajamas asmuo, neteisingai nurodęs duomenis turto ir pajamų deklaracijoje, traukiamas administracinėn ar baudžiamojon

atsakomybėn. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. rugpjūčio 21 d. nutarimo Nr. 990 „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo nuostatų įgyvendinimo“ 14 punktas reglamentuoja, kad praėjusių kalendorinių metų deklaracija gali būti tikslinama iki mokesčių administratoriaus atliekamo tikrinimo pradžios.

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, vadovaudamasi Įstatymo 3 straipsnio 3 dalies nuostata dėl deklaracijos tikslinimo tvarkos nustatymo ir kitais teisės aktais bei siekdama skatinti savanoriškai mokėti mokesčius (nes Įstatymas (1 straipsnis) nustato gyventojų turto ir pajamų deklaravimą, pagrįstą mokesčiais ir kitais privalomais mokėjimais valstybei) nustatė, kad deklaruotojas netraukiamas administracinėn atsakomybėn, jeigu patikslina deklaracijos duomenis iki mokesčių administratoriaus atliekamo detalaus patikrinimo pradžios (Taisyklių 4 punktas). Taisyklių 5 punkte numatyta, kad deklaruotojas gali patikslinti deklaraciją po mokesčių administratoriaus detalaus patikrinimo ar šio patikrinimo metu, tačiau tokiu atveju, esant šiame punkte nurodytai sąlygai (deklaruotojas nepateikė prašymo patikslinti deklaraciją iki detalaus patikrinimo pradžios), jis gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn, t.y. 5 punkto nuostata, leidžianti tikslinti deklaraciją po patikrinimo ar patikrinimo metu, nereiškia atleidimo nuo administracinės atsakomybės (išskyrus tai, jei iki patikrinimo pradžios buvo pateiktas deklaruotojo prašymas patikslinti deklaraciją).

Formuluotė „gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn“ negali būti traktuojama kaip visiškai savarankiška nuostata, suteikianti teisę mokesčių administratoriaus pareigūnams savo nuožiūra (subjektyviai) spręsti – bus asmuo traukiamas administracinėn atsakomybėn ar ne. Šiuo atveju atsakomybės atsiradimo klausimą nulemia kiti teisės aktai (Administracinių teisės pažeidimų kodeksas, Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymas ir kt.), ir jeigu pagal minėtus teisės aktus tokia atsakomybė turi atsirasti, ji turi būti taikoma nepriklausomai nuo pareigūno nuožiūros. Tačiau, sprendžiant atsakomybės klausimą ir vadovaujantis ją nustatančiais įstatymais, gali paaiškėti, kad atsakomybės negalima taikyti (pvz., yra pasibaigę nuobaudos skyrimo terminai ir pan.). Taigi aptariamoji taisyklių nuostata vertintina kaip numatanti ir reglamentuojanti deklaracijos tikslinimo procedūrą, tačiau nesprendžianti administracinės atsakomybės klausimo, t.y. ši nuostata tik pažymi, kad tokiu atveju administracinė atsakomybė bus taikoma bendra tvarka. Atkreiptinas dėmesys, kad tokiu būdu sukonstruotų teisės normų yra nemažai vartojama ir kituose teisės aktuose, tačiau analogiškais atvejais jos nėra vertinamos kaip sąlygojančios subjektyvumą.

Finansų ministerijos nuomone, Taisyklių 5 punkto nuostata neprieštarauja Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 8 straipsniui bei ATPK 252 straipsniui.

Teismo posėdyje pareiškėjo atstovas nedalyvavo.

Trečiasis suinteresuotas asmuo M. Gudzas ir jo atstovas išsakė nuomone, kad Taisyklių 5 punktas prieštarauja Įstatymo 8 ir ATPK 252 straipsniams. Nurodė, kad šio punkto formuluotė „gali būti taikoma administracinė atsakomybė“ gali sąlygoti pareigūnų, turinčių teisę skirti administracines nuobaudas, subjektyvumą, nes nenustatyti jokie atsakomybės taikymo ar netaikymo kriterijai. Kai pasibaigę terminai administracinei nuobaudai skirti, asmuo atleidžiamas nuo atsakomybės, o kai nėra administracinio teisės pažeidimo sudėties kurio nors elementu, negalima ir administracinė atsakomybė, todėl šiems atvejams formuluotė „gali būti taikoma administracinė atsakomybė“ nereikalinga.

Atsakovo Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atstovas prašė Taisyklių 5 punktą pripažinti neprieštarujančiu Įstatymo 8 ir ATPK 252 straipsniams, išdėstydamas tuos pačius argumentus, kaip ir rašytiniame atsiliepime.

Trečiojo suinteresuoto asmens Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos atstovas palaikė atsakovo poziciją.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintų Gyventojų turto ir pajamų deklaracijų tikslinimo taisyklių 5 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 8 straipsniui bei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 252 straipsniui.

ATPK 172¹ straipsnis nustato atsakomybę už ataskaitų ir dokumentų apie savo (fizinio asmens), įmonės, įstaigos arba organizacijos pajamas, turtą, pelną ir mokesčius pateikimo tvarkos pažeidimą, neteisingų duomenų apie pajamas, turtą, pelną ir mokesčius pateikimą. Ši norma yra blankeitinė, nurodytų duomenų pateikimo tvarką reglamentuoja kiti teisės aktai.

Vienas iš tokių aktų – Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymas, nustatantis gyventojų turto ir pajamų deklaravimą, pagrįstą mokesčiais ir kitais privalomais mokėjimais valstybei, taip pat turto ir pajamų deklaravimą, kreipiantis dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos suteikimo (1 str.). Šiuo įstatymu nustatyti deklaravimo objektai, turtą ir paja-

mas deklaruojantys asmenys, institucijos, kurioms pateikiamos deklaracijos, deklaruojamieji laikotarpiai, pažymų apie privalantiems deklaruoti pajamas asmenims išdavimo tvarka, turto ir pajamų deklaracijos duomenų paskelbimo tvarka ir kt. Įstatymo 8 straipsnis numato, kad šio įstatymo 11 straipsnio 1–5 punktuose nurodytas privalantis deklaruoti turtą asmuo, vengiantis pateikti turto ir pajamų deklaraciją, taip pat laiku arba iš viso jos nepateikęs, neteisingai nurodęs duomenis, traukiamas administracinėn atsakomybėn.

Įstatymo 3 straipsnio 3 dalis nustato, kad gali būti tikslinami penkerių praėjusių kalendorinių metų deklaracijų duomenys, pradedant skaičiuoti nuo kalendorinių metų, buvusių prieš tuos kalendorinius metus, kuriais tikslinama. Taip pat nustatyta, kokie duomenys gali būti tikslinami tik esant tam tikroms sąlygoms ir kurių tikslinti iš viso negalima. Deklaracijos tikslinimo tvarką pavesta nustatyti centriniam mokesčio administratoriui.

Pagal Mokesčių administravimo įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 1 punktą centrinis mokesčio administratorius – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos. Vykdydama minėtą Įstatymo nuostatą ši institucija 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtino Lietuvos Respublikos gyventojų turto ir pajamų deklaracijų tikslinimo taisykles.

Šių Taisyklių 4 punkte įtvirtinta nuostata, kad deklaruotojas, patikslinęs deklaracijos duomenis iki mokesčių administratoriaus atliekamo detalaus patikrinimo pradžios, netraukiamas administracinėn atsakomybėn už neteisingų duomenų apie pajamas, turtą ir mokesčius pateikimą.

Taisyklių 5 punktas nustato, kad deklaruotojas, norintis patikslinti deklaraciją po mokesčių administratoriaus detalaus patikrinimo ar šio patikrinimo metu, gali papildomai įrašyti ar pakeisti deklaracijos duomenis (išskyrus nurodytus Gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje), pateikti papildomus dokumentus, tačiau jei iki detalaus patikrinimo pradžios nėra gautas jo prašymas patikslinti deklaraciją, toks deklaruotojas gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn.

Sistemiškai vertinant abiejų šių punktų prasmę darytina išvada, kad jais nustatomas momentas, iki kurio patikslinus pajamų ir turto deklaraciją nelaikoma, jog asmuo pateikė neteisingus duomenis. Šis momentas siejamas su mokesčio administratoriaus detalaus patikrinimo pradžia: iki šio laiko asmuo turi išreikšti savo valią tikslinti įstatymo leidžiamus deklaracijos duomenis, t.y. juos patikslinti arba paduoti rašytinį nustatytos formos prašymą patikslinti deklaraciją (Taisyklių 7 punktas). Tokiu reglamentavimu deklaruotojui suteikiama galimybė nebaudžiamam ir be valstybės institucijų įsikišimo ištaisyti deklaracijos netikslumus, atsiradusius dėl sukly-

dimo, neatidumo ar kitų priežasčių. Jei deklaruotojui būtų leista be išlygų bet kuriuo momentu tikslinti deklaracijų duomenis, įskaitant duomenų patikslinimą po mokesčių administratoriaus atlikto detalaus patikrinimo, tap-
tų negalima administracinė atsakomybė už neteisingų duomenų apie pajamas ir turtą pateikimą.

Tiriama norma, nustatydamą veiksmus, kurie laikytini neteisingu deklaracijų duomenų pateikimu, detalizuoja ATPK 172¹ straipsnio dispozicijoje numatyto administracinio teisės pažeidimo objektyviąją pusę, tačiau nesuteikia alternatyvos pareigūnui, turinčiam teisę nagrinėti šiame straipsnyje numatytus pažeidimus, traukti tokių pažeidimą padariusį asmenį administracinėn atsakomybėn ar ne. Taisyklių 5 punkto formuluotė „gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn“ reiškia, kad duomenų patikslinimas ar valios išreiškimas juos tikslinti po mokesčio administratoriaus detalaus patikrinimo pradžios, priešingai nei tokių veiksmų atlikimas iki tokio patikrinimo, neeliminuoja deklaruojančio asmens administracinės atsakomybės, nes toks asmuo pripažįstamas pateikusių neteisingus duomenis apie turtą ir pajamas. Tačiau šis Taisyklių punktas nenustato administracinės atsakomybės, ir negali jos nustatyti, kadangi Lietuvos Respublikos įstatymai dėl administracinių teisės pažeidimų yra Administracinių teisės pažeidimų kodeksas ir kiti Lietuvos Respublikos įstatymai dėl administracinių teisės pažeidimų (ATPK 2 str. 1 d.). Administracinė atsakomybė negali būti nustatyta jokiais poįstatyminiais aktais. Todėl nustačius, jog asmuo pateikė neteisingus duomenis apie savo pajamas ar turtą, įskaitant ir tuos atvejus, kai deklaracijos duomenis patikslino ar ketinimus juos tikslinti išreiškė po mokesčio administratoriaus detalaus patikrinimo pradžios, jis visais atvejais trauktinas administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 172¹ straipsnį, vadovaujantis šio kodekso taisyklėmis.

Nors Taisyklių 5 punkto prasmė be pavartoto žodžių junginio „gali būti“ ir būtų aiškesnė, tačiau savo turiniu jis neprieštarauja Įstatymo 8 straipsniui, nustatančiam, kad privalantis deklaruoti turtą asmuo, neteisingai nurodęs duomenis, traukiamas administracinėn atsakomybėn, nes administracinėn atsakomybėn asmenys traukiami ne šių normų, o ATPK 172¹ straipsnio pagrindu, ir jei pagal šį straipsnį atsakomybė turi atsirasti, ji ir turi būti taikoma nepriklausomai nuo pareigūno, nagrinėjančio bylą, nuožiūros.

Pripažinus, kad Taisyklių 5 punktas, išdėstytas ir dabartine redakcija, reiškia, jog administracinėn atsakomybėn asmuo traukiamas visais atvejais, kai yra ATPK 172¹ straipsnyje numatyta administracinio teisės pažeidimo sudėtis ir jei nėra aplinkybių, darančių administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną negalimą (ATPK 250 str.), nepriklausomai nuo pareigū-

no, turinčio teisę traukti administracinę atsakomybę, pasirinkimo, pripažintina, kad Taisyklių 5 punktas neprieštaruja ir ATPK 252 straipsniui, nustatančiam, kad administracinio teisės pažeidimo byla nagrinėjama vadovaujantis visų piliečių lygybe prieš įstatymą ir nagrinėjančią bylą organą (pareigūną) nepriklausomai nuo kilmės, socialinės ir turtinės padėties, rasinio ar nacionalinio priklausomumo, lyties, išsilavinimo, kalbos, santykio su religija, užsiėmimo rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių, nes nebelineka prielaidų, pareiškėjo nuomone, galinčių sąlygoti pareigūnų, turinčių teisę traukti administracinę atsakomybę, subjektyvumą.

Taisyklių 5 punktas ATPK 252 straipsniui neprieštaruja dar ir todėl, kad šioje Taisyklių normoje nenumatytos jokios privilegijos ar suvaržymai asmenims dėl ATPK 252 straipsnyje išvardytų aplinkybių.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 punktu, teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko 2000 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr. 176 patvirtintų Gyventojų turto ir pajamų deklaracijų tikslinimo taisyklių 5 punktas neprieštaruja Lietuvos Respublikos gyventojų turto ir pajamų deklaravimo įstatymo 8 straipsniui bei Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 252 straipsniui.

Sprendimas kasacine tvarka neskundžiamas.

**1.1.9. Dėl bylos nutraukimo, kai pradėjus abstraktaus
prašymo ištirti teisės akto teisėtumą nagrinėjimo procesą
teisės aktas neteko galios, ir teismo išlaidų byloje
dėl norminio akto teisėtumo atlyginimo**

Administracinė byla Nr. 1⁴–13/2001

NUTARTIS

2001 m. rugsėjo 28 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo, K. Lapinsko (kolegijos pirmininkas), R. Piličiausko, N. Piškinaitės (pranešėjos) ir A. Taminsko, sekretoriaujant V. Stukaitei,

dalyvaujant pareiškėjui V. Žalnerauskui, jo atstovui advokatui A. Žalnerauskui, atsakovo Teisingumo ministerijos atstovei V. Eigirdienei, viešame išplėstinės teisėjų kolegijos teismo posėdyje išnagrinėjusi administracinę bylą pagal pareiškėjo Lietuvos Respublikos Seimo nario Vlado Žalnerausko prašymą dėl norminio administracinio akto teisėtumo,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas Lietuvos Respublikos Seimo narys V. Žalnerauskas kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą su prašymu ištirti, ar teisingumo ministro 2001 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 1 „Dėl Pataisos inspekcijų darbo instrukcijos patvirtinimo“ patvirtintos Pataisos inspekcijų darbo instrukcijos (toliau – Instrukcijos) 27.8.1, 27.8.2 ir 27.8.3 papunkčiai neprieštarauja Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 47¹ straipsnio 5 dalies 6 punktui. Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais: Instrukcijos 27 punktą skirtas darbui su asmenimis, kuriems bausmės vykdymas atidedamas pagal BK 47¹ straipsnį, todėl šio punkto teisės normos turi atitikti baudžiamąjį įstatymą, kurio reikalavimus jos tenkina, tačiau taip nėra. Nuteistajam, teismo įpareigotam be organo, prižiūrinčio bausmės vykdymo atidėjimą, sutikimo nekeisti gyvenamosios vietos, Instrukcijos 27.8.1–27.8.3 papunkčiai nustato papildomus reikalavimus, varžančius jo laisvę ir prieštarauja BK 47¹ straipsnio 5 dalies 6 punktui. 27.8.1 papunktyje nepagrįstai nustatytas papildomas reikalavimas nuteistajam prašyti pataisos darbų inspekcijos leidimo išvykti iš gyvenamosios vietos ilgiau kaip 7 paroms, 27.8.2 papunktyje nepagrįstai nustatytas reikalavimas gauti iš pataisos darbų inspekcijos leidimą išvykti iš gyvenamosios vietos ir reikalavimas, atvykus į leidime nurodytą vietą, užsiregistruoti vietos pataisos inspekcijoje ir reikalavimas, įpareigojantis nuteistąjį, jei jis į kitą vietą atvyko ne nuolat gyventi, išvykstant raštu pranešti tai pačiai pataisos darbų inspekcijai, kuri apie tai informuoja nuolatinės jo gyvenamosios vietos pataisos inspekciją; visas 27.8.3 papunktis, pareiškėjo nuomone, prieštarauja BK 47¹ straipsnio 5 dalies 6 punktui, nes jame poįstatyminės teisėkūros tvarka detalizuojamas kitoje normoje – BK 54 straipsnio 6 dalies 3 punkte – numatytų teismo įpareigojimų lygtinai paleidžiant iš laisvės atėmimo vietos asmeniui vykdymo organizavimas.

Rengiant bylą Vyriausiojo administracinio teismo posėdžiui, buvo gautas atsakovo teisingumo viceministro G. Švedo paaiškinimas. Jame išreikštas sutikimas su pareiškėjo teiginiais, kartu informuojant, kad ministerija rengia Pataisos inspekcijų darbo instrukcijos 27 punkto pakeitimą.

Vyriausiojo administracinio teismo posėdyje Teisingumo ministerijos atstovė V. Eigirdienė iš esmės pakartojo viceministro rašytiniame paaiškiniame

išdėstytus argumentus ir informavo, kad pataisos inspekcijų darbo instrukcijos ginčijami papunkčiai pakeisti 2001 m. balandžio 2 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 55 „Dėl teisingumo ministro 2001 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. 1 dalinio pakeitimo“.

Teismo posėdyje pareiškėjas Seimo narys V. Žalnerauskas ir jo atstovas advokatas A. Žalnerauskas iš esmės pakartojo raštu išdėstytus argumentus ir pažymėjo, kad teismas turėtų tirti norminio administracinio akto dalies teisėtumą, nors ta dalis ir pakeista, bei pripažinti ginčijamus Instrukcijos papunkčius neteisėtais nuo jų priėmimo dienos, nes, galiojant ginčijamoms normoms, jas taikant, galėjo būti pažeistos žmogaus teisės. Duomenų apie šių normų taikymą, pažeidžiant žmogaus teises, pareiškėjas ir jo atstovas neturi.

Vyriausiasis administracinis teismas

k o n s t a t u o j a :

Abstrakčiu prašymu prašoma ištirti norminio administracinio akto dalis administracinės bylos nagrinėjimo metu nebegalioja, todėl, nesant nagrinėjimo dalyko, administracinė byla nutraukiama.

Pataisos inspekcijų darbo instrukcijos, patvirtintos 2001 m. sausio 3 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1, 27.8.1, 27.8.1 ir 27.8.2 papunkčiai galiojo iki 2001 m. balandžio 5 d. ir buvo pakeisti 2001 m. balandžio 2 d. teisingumo ministro įsakymu Nr. 55 „Dėl teisingumo ministro 2001 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. 1 dalinio pakeitimo“, išdėstant 27.8 papunktį kitaip, nustatant naują nuteistųjų, kuriems atidėtas bausmės vykdymas taikant įpareigojimą be organo, prižiūrinčio bausmės vykdymo atidėjimą, sutikimo nekeisti gyvenamos vietos, išvykimo iš gyvenamosios vietos reguliavimą.

Vyriausiasis administracinis teismas galėtų tęsti šioje byloje pradėtą teiseną ir tirti jau negaliojančių Instrukcijos normų atitikimą Baudžiamojo kodekso 47¹ straipsnio 5 dalies 6 punktui, jei toks prašymas būtų paduotas ryšium su konkrečia byla, nagrinėjama teisme pagal subjekto reikalavimą dėl jo teisių pažeidimo (Administracinių bylų teisenos įstatymo 22 straipsnio 1 dalis, 111 ir 112 straipsniai). Tik tokiu atveju Vyriausiasis administracinis teismas turėtų pagrindą spręsti, įvertinęs neigiamų teisinių pasekmių tikimybę, ir dėl norminio administracinio akto (dalies), nustačius jo neteisėtumo faktą, negaliojimo nuo jo paskelbimo dienos (Administracinių bylų teisenos įstatymo 116 straipsnio 2 dalis).

Pareiškėjo prašymas ištirti norminio administracinio akto dalies, netekusios galios pradėjus byloje teiseną, teisėtumą – abstraktus ir nesusijęs

su individualia byla, todėl vertinti tokio negaliojančio akto dalies teisinių pasekmių tikimybę, o kartu nagrinėti ir jo teisėtumą nėra pagrindo. Abstraktaus prašymo ištirti norminio administracinio akto teisėtumą nagrinėjimas teisme galimas tik galiojant tuo aktu nustatytam teisiniam reguliavimui (Administracinių bylų teisenos įstatymo 110 str. 1 d.).

Pareiškėjas prašė priteisti iš atsakovo atstovavimo išlaidas. Prašymas netenkintinas.

Administracinių bylų teisenos įstatymo 44 straipsnio 6 dalis nustato, kad proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, turi teisę reikalauti atlyginti jai ir atstovavimo išlaidas. Šio įstatymo II skyriaus 1 dalyje, reglamentuojančioje administracinių bylų nagrinėjimo pirmojoje instancijoje bendrąsias taisykles, 88 straipsnyje išvardytos teismo sprendimų rūšys, kurios siejamos su pareiškėjo skundo (prašymo) reikalavimu išsprendimu, t.y. atmesti arba patenkinti skundą.

Administracinių bylų teisenos įstatymo šešioliktojo skirsnio, kuriame nustatytos pareiškimų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą nagrinėjimo specialiosios taisyklės, 115 straipsnyje numatyta, kad teismas, išnagrinėjęs tokį prašymą, gali pripažinti skundžiamą norminį aktą teisėtu arba prieštaraujančiu įstatymui ar Vyriausybės norminiam aktui ir laikyti jį panaikintu, t.y. tokių bylų tikslas yra ne pareiškėjo individualaus reikalavimo, susijusio su jo teisių pažeidimu, išsprendimas, bet norminio administracinio akto teisėtumo įvertinimas, todėl teismo sprendimas tokiose bylose negali būti traktuojamas kaip sprendimas, priimtas konkrečios proceso šalies naudai („Administracinių teismų praktika“, Nr. 1, 2001, p. 61–62). Tuo pagrindu prieinama prie išvados, kad administracinėse bylose dėl prašymų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą atstovavimo išlaidos neatlyginamos.

Vadovaudamasi Administracinių bylų teisenos įstatymo 85 str. 5 d., 101 str. 1 p., 110 str. ir 114 str., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Administracinę bylą dėl norminio administracinio akto Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2001 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. 1 patvirtintos Pataisos inspekcijų darbo instrukcijos 27.8.1, 27.8.2 ir 27.8.3 papunkčių atitikimo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47¹ straipsnio 5 dalies 6 punktui pagal Lietuvos Respublikos Seimo nario V. Žalnerausko prašymą nutraukti.

V. Žalnerausko prašymą priteisti iš Teisingumo ministerijos atstovavimo teisme išlaidas atmesti.

Nutartis neskundžiama.

1.1.10. Dėl bylos nutraukimo nustačius, kad prašoma ištirti nepradėjusio galioti teisės akto teisėtumą

Administracinė byla Nr. 1³–14/2001

NUTARTIS

2001 m. rugsėjo 28 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, susidedantis iš teisėjų: Antano Ablingio, Anatolijaus Baranovo, Romano Kliškausko, Ričardo Piličiausko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Algirdo Taminsko, sekretoriaujant Alinai Macaitytei,

dalyvaujant atsakovo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atstovei Elenai Milašauskaitei, trečiojo suinteresuoto asmens Andriaus Kasparaičio atstovui advokatui Zenonui Juknevičiui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinio direktoriaus 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 121 patvirtintas Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamentas dėl jo nepaskelbimo įstatymo nustatyta tvarka neprieštarauja įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 10 straipsnio 2 daliai bei Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinio direktoriaus 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 121 patvirtinto Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamento 2.6 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms dalyvių teisinio statuso įstatymo 1 straipsnio 2 daliai.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Andriaus Kasparaičio skundą dėl Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos sprendimo panaikinimo bei kario savanorio statuso jam pripažinimo. Teismas 2001 m. kovo 7 d. nutartimi nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir prašyti Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą ištirti, ar

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamentas neprieštarauja įstatymui „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ bei ar jo 2.6 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijos dalyvių teisinio statuso įstatymui. 2001 m. liepos 5 d. nutartimi teismas patikslino prašymą ir nutarė prašyti ištirti Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamentas dėl jo nepaskelbimo įstatymo nustatyta tvarka neprieštarauja įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 10 straipsnio 2 daliai bei reglamento 2.6 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijos dalyvių teisinio statuso įstatymo 1 straipsnio 2 daliai.

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais. Kario savanorio statuso pripažinimo kriterijai nustatyti Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijoms dalyvių teisinio statuso įstatymu. Šio įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kario savanorio statusas nesuteikiamas asmenims, nusikaltusiems žmoniškumui, žudžiusiems taikius gyventojus. Nagrinėjant A. Kasparaičio prašymą dėl kario savanorio statuso suteikimo, Lietuvos gyventojų genocido tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija vadovavosi Lietuvos Respublikos įstatymu dėl Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos 3 straipsnio 16 punktu bei Komisijos darbo reglamento 2.6 punktu ir prašymo nepatenkino kaip asmeniui, buvusiam komunistų partijos nariui. Nebuvo net svarstoma, kad pareiškėjas būtų nusikaltęs žmogiškumui ar žudęs taikius gyventojus, nes abejonių, kad pareiškėjas tokių veiksmų neatliko, nekilo. Įstatymas dėl Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos statuso Lietuvos Respublikos teisės sistemoje (1 str.) nurodė, kad Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdis jungė karines formuotes bei visuomenines grupes bei vykdė pasipriešinimą ir kovoją už Lietuvos išsilaisvinimą (2 str.). Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracijos 16 punkte deklaruojama, kad Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausomumui, – nelaikoma teisine partija. Tačiau šiuo įstatymu nenustatyta, kad juo turi būti vadovaujasi nustatant kario savanorio statusą. Taip pat nenustatyta, kad vėliau ar iki kovos veiksmų asmenys, buvę eiliniai Komunistų partijos nariai, būtų traktuojami kaip veikiantys prieš Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio judėjimą. Todėl teismui kilo abejonė, ar Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų)

teisių komisijos karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamentas (kaip neskelbtas „Valstybės žiniuose“) neprieštarauja įstatymui „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ bei ar jo 2.6 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos pasipriešinimo 1940–1990 metų okupacijos dalyvių teisinio statuso įstatymui. Be to, Reglamentas nėra paskelbtas „Valstybės žiniuose“.

Atsakovo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro atstovas teismui paaiškino, kad Reglamentas yra atsakovo vidaus darbo tvarką reglamentuojantis dokumentas ir dėl to neturėtų būti skelbiamas, be to, jis yra paskelbtas internete.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Administracinė byla nutraukiama kaip neteisinga administraciniams teismams.

Dėl teisės akto pobūdžio

Administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio 13 punkte nustatyta, kad norminis teisės aktas – įstatymas, administracinis ar kitas teisės aktas, nustatantis elgesio taisykles, skirtas individualiais požymiais neapibūdintų subjektų grupei, o 14 punkte nustatyta, kad individualus teisės aktas – vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam subjektui ar individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinio direktoriaus 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 121 patvirtintas Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos karių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamentas (toliau – Reglamentas) nustatė, kokiems asmenims yra pripažįstamas ir kokiems nepripažįstamas kario savanorio statusas, naujus asmens teisių apribojimus, kurių nenustato įstatymai, t.y. kad kario savanorio statusas nepripažįstamas buvusiems nacionalsocialistų ar komunistų partijų nariams (Reglamento 2.6 p.), taip pat nustatė, kokiems asmenims yra pripažįstamas ir kokiems nepripažįstamas laisvės kovų dalyvio statusas, kokius dokumentus pretendentai į kario savanorio ar laisvės kovų dalyvio statusą privalo pateikti, statuso pripažinimo ir pažymėjimų išdavimų tvarką. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, įvertinęs šiame teisės akte išdėstytų teisės normų turinį, daro išvadą, kad teisės normos išdėstytos Reglamente nėra skirtos konkrečiam asmeniui, jos taip pat nėra skirtos individualiais požymiais apibūdintų subjektų grupei. Todėl Reglamentas pagal turinį yra centrinio valstybinio administravimo subjekto pri-

imtas norminis teisės aktas, t.y. aktas, kuriame yra nustatytos elgesio taisyklės, skirtos individualiais požymiais neapibūdintų subjektų grupei.

Dėl teisės akto galiojimo

Byloje nustatyta, kad Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro generalinio direktoriaus 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 121 patvirtintas Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos narių savanorių ir laisvės kovų dalyvių teisiniam statusui pripažinti darbo reglamentas „Valstybės žiniuose“ nebuvo paskelbtas.

1993 m. balandžio 6 d. įstatymo Nr. I–119 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 1 straipsnyje yra nustatyta, kad oficialus įstatymų ir kitų teisės aktų paskelbimas yra jų paskelbimas „Valstybės žiniuose“. To paties įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „Valstybės žiniuose“ taip pat turi būti skelbiami (...) Vyriausybės įstaigų, kitų valstybės valdymo institucijų vadovų įsakymai ir įsakymais patvirtinti kiti norminiai teisės aktai (...), kuriuose nustatomos, keičiamos ar pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos. To paties įstatymo 10 straipsnyje nustatyta, kad (...) Vyriausybės įstaigų, kitų valstybės valdymo institucijų vadovų įsakymai ir įsakymais patvirtinti kiti teisės aktai (...), kuriuose nustatomos, keičiamos ar pripažįstamos netekusiomis galios teisės normos, įsigalioja kitą dieną po jų paskelbimo „Valstybės žiniuose“, jeigu pačiuose teisės aktuose nenustatoma vėlesnė jų įsigaliojimo diena. Šiame straipsnyje nurodytų valstybės institucijų vadovų įsakymai ir įsakymais patvirtinti kiti teisės aktai (...) negalioja, kol jie nepaskelbti „Valstybės žiniuose“. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nustatė, kad Reglamentas pagal turinį yra norminis teisės aktas, t.y. jame nustatytos teisės normos. Todėl minėto įstatymo 10 straipsnio nuostatos yra taikomos ir Reglamento atžvilgiu. Taigi darytina vienintelė išvada – Reglamento nepaskelbus įstatymų nustatyta tvarka, *ipso jure* jis yra negaliojantis ir negali būti taikomas praktikoje.

Dėl administracinių teismų kompetencijos

Administracinių bylų teisenos įstatymo 115 str. 1 d. 2 p. nustatyta, kad išnagrinėjęs bylą dėl prašymo ištirti norminio administracinio akto teisėtumą, administracinis teismas gali skundžiamą norminį administracinį aktą (ar jo dalį) pripažinti prieštaraujančiu įstatymui ar Vyriausybės norminiam aktui ir laikyti jį panaikintu. To paties įstatymo 116 str. 1 d. ir 2 d. nustatyta, kad norminis administracinis aktas (ar jo dalis) laikomas panaikintu ir paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas

įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl atitinkamo norminio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu. Administracinis teismas, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes ir įvertinęs neigiamų teisinių pasekmių tikimybę, savo sprendimu gali nustatyti, jog panaikintas norminis administracinis aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo jo priėmimo dienos. Iš šių nuostatų akivaizdu, kad įstatymų leidėjas, Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui pavedęs tirti galiojančių norminių administracinių aktų teisėtumą, siekė šios teisenos tvarka nutraukti prieštaraujančių įstatymui ar Vyriausybės aktams norminių administracinių aktų galiojimą. Teismas, sistemiškai aiškindamas minėtas Administracinių bylų teisenos įstatymo ir 1993 m. balandžio 6 d. įstatymo Nr. I-119 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 10 straipsnyje išdėstytas teisės normas, daro išvadą, kad administraciniam teismams nėra teisingos bylos dėl prašymų ištirti, ar nepraadėję galioti norminiai administraciniai aktai, kuriuos priėmė centriniai valstybinio administravimo subjektai, neprieštarauja įstatymams ar Vyriausybės norminiams aktams.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 101 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Administracinę bylą nutraukti.

Nutartis neskundžiama.

1.1.11. Dėl Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2001 m. gegužės 2 d. sprendimu Nr. 47 patvirtintų Transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklių teisėtumo

Administracinė byla Nr. 1¹¹–17/2001

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. spalio 26 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), N. Piškinaitės ir R. Piličiausko,
sekretoriaujant V. Stukaitei,
dalyvaujant atsakovo atstovui advokatui V. Popandopulai,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Seimo nario Raimundo Palaičio abstraktų prašymą ištirti norminio administracinio akto Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2001 m. gegužės 2 d. sprendimu Nr. 47 patvirtintų Transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklių dalies teisėtumą.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas – Seimo narys Raimundas Palaitis kreipėsi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisumą su abstrakčiu prašymu ištirti atsakovo – Lietuvos radijo ir televizijos komisijos (toliau – Komisija) 2001 m. gegužės 2 d. sprendimu Nr. 47 patvirtintų Transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklių (toliau – Taisyklės) dalies teisėtumą. Prašyme nurodo, kad Taisyklėse yra nuostatų, prieštaraujančių Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo ir kitiems galiojantiems įstatymams, būtent:

1. Taisyklėse numatyta, kad paraiškoje licencijai gauti turi būti nurodomi:

a) savininkai, kurie turi nuosavybės teise ar valdo pareiškėjo akcijas ar turtą (jeigu turtas neakcionuotas), nurodant jų (...) turimo turto ar akcijų skaičių bei balsų dalis procentais (Taisyklių 3.6.2 p.).

Pareiškėjas teigia, kad Visuomenės informavimo įstatymo (toliau – VII) IV skyriaus pirmajame skirsnyje yra apibrėžti viešosios informacijos rengėjų, platintojų, tarp jų transliuotojų, bei jų savininkų teisinis statusas ir veiklos sąlygos. Įstatymo 23 str. 3 d. bei 24 str. 1 d. nustatyta skelbtinos informacijos apie transliuotojų savininkus apimtis, tad atsakovas galėtų reikalauti duomenų apie akcininkus ar dalininkus, kurie turi nuosavybės teise ar valdo ne mažiau kaip 10 procentų visų akcijų ar turto (jeigu turtas yra neakcionuotas). Teigia, kad Taisyklių reikalavimas teikti informaciją apie visus savininkus, t.y. turinčius ir mažesnę akcijų skaičių ar turto dalį, prieštarauja įstatymui, nes tokie duomenys neatitinka atsakovo kompetencijos transliuotojų veiklos kontrolės srityje. Nurodo, kad šią išvadą patvirtina ir VII 31 str. 16 d. norma, nustatanti, kad jeigu ne mažiau kaip 10 procentų licenciją turinčio asmens akcijų pereina kitiems asmenims ir (ar) pasikeičia licenciją turinčio asmens vadovybė (administracijos vadovas ar valdybos, tarybos sudėtis), licenciją turintis asmuo turi apie tokius pasikeitimus ne vėliau kaip per 30 dienų nuo nuosavybės teisių perėjimo kitiems asmenims dienos informuoti Komisiją. Iš to išplaukia, kad veiklos kontrolės požiūriu svarbi yra tik informacija apie galinčius daryti įtaką, bet ne apie visus su transliuotoju susijusius asmenis;

b) pareiškėjo komerciniai interesai ir veikla kituose ekonomikos sektoriuose (Taisyklių 3.6.4 p.).

Teigia, kad toks reikalavimas yra neteisėtas, nes, vadovaujantis Visuomenės informavimo įstatymo 31 str. 17 d. ir 49 str. 1 d. 3 p., konkurso dalyvių komercinių interesų ir veiklos kituose ekonomikos sektoriuose kontrolė nepriklauso atsakovo kompetencijai, tad atsakovas, viršydamas įgaliojimus, išplėtė savo kompetenciją;

c) turimi finansavimo šaltiniai, jų kilmė ir pareiškėjo veiklos ekonominis pagrindimas, nurodant asmenis, remiančius ir (ar) finansuojančius pareiškėją (jo veiklą) (Taisyklių 3.6.5 p.).

Teigia, kad reikalavimas nurodyti finansavimo šaltinių kilmę yra nepagrįstas, nes finansinių šaltinių kilmės kontrolė priklauso kitų valstybės institucijų kompetencijai (Mokesčių policija prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos).

2. Taisyklių 3.7.4 punkte numatyta, kad prie paraiškos licencijai gauti turi būti pridėdami susitarimų su asmenimis, kredituojančiais, finansuojančiais ar kitokiu būdu remiančiais pareiškėją, įstatymų nustatyta tvarka patvirtinti nuorašai.

Teigia, kad toks reikalavimas paliečia ne tik konkurso dalyvio, bet ir kitos sutarties šalies, nepriklausančios atsakovo reguliavimo sferai, interesus. Teisė vykdyti rėmėjų veiklos kontrolę įstatymo suteikta ne atsakovui, o kitų valstybės institucijų kompetencijai, todėl mano, kad šis Taisyklių reikalavimas pripažintinas neteisėtu.

3. Taisyklių 4.3 punkte numatyta, kad paraiškų analizei Komisija gali samdyti nepriklausomus ekspertus (...). Ekspertai ir jų padarytos išvados bei paraiškų įvertinimai viešai neskelbiami. Pareiškėjai turi teisę susipažinti su ekspertų (neįvardijant pačių ekspertų) išvadomis apie savo paraišką.

Teigia, kad galimybė samdyti ekspertus savaime yra abejotina, nes VII 48 str. 1 d. jau pats atsakovas apibrėžiamas kaip Seimo ir Vyriausybės ekspertas radijo ir televizijos transliavimo klausimais. Be to, ekspertų ir jų išvadų išslaptinimas prieštarauja konkurso viešumo bei rezultatų objektyvaus vertinimo principams. Vadovaujantis VII 48 str. 7 d., atsakovo posėdžiai yra vieši. Iš to išeina, kad visa atsakovo posėdžiui pateikta medžiaga, įskaitant ekspertų išvadas, turėtų būti svarstoma viešai. Konkurso dalyvių komercinių paslapčių atskleidimo tikimybė būtų minimali, jeigu atsakovas nereikalautų jam nepriklausančių gauti duomenų ir (ar) dokumentų, nurodytų Taisyklių 3.6.5 ir 3.7.4 punktuose. Taip pat nurodo, kad ekspertų darbo tvarka nepakankamai reglamentuota, nes atsakovas 1999 m.

spalio 20 d. sprendimu Nr. 4.1 panaikino Radijo ir televizijos komisijos skelbiamų konkursų ekspertų grupės nuostatus.

4. Taisyklėse numatyti subjektyvūs paraiškų vertinimo kriterijai – numatoma teikti pirmenybę pareiškėjams, kurie:

a) numato ir yra ekonomiškai bei profesiskai pasirengę savo programose transliuoti didesnę dalį kultūros, šviečiamojo ar informacinio pobūdžio laidų (Taisyklių 4.4.2 p.).

Teigia, kad toks kriterijus akivaizdžiai prieštarauja VII 31 str. 6 d., kurioje numatyta, kad išduodant licencijas, pirmenybė teikiama transliuotojams, kurie įsipareigoja, o ne numato rengti originalios kūrybos kultūrinės, informacinės bei šviečiamąsias laidas, užtikrinti teisingą ir nešališką informacijos pateikimą, gerbti asmens orumą ir teisę į privatų gyvenimą, saugoti nepilnamečius nuo galimo neigiamo viešosios informacijos poveikio jų fiziniam, protiniam ir doroviniam vystymuisi, taip pat transliuotojams, kurių programų priėmimo zonoje dar netransliuoja kitos stotys. Mano, kad atsakovas, iškraipęs įstatymo normą ir ją papildęs neapibrėžtomis sąlygomis, neteisėtai pakeitė pirmenybės teikimo kriterijus, palyginus su įstatymo numatytais, ir tai prieštarauja VII 31 str. 6 d., 29 str. 2 d. bei Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 str.;

b) nepažeidžia įstatymų ir kitų teisės aktų (...) ir turi nepriekaištingą reputaciją (Taisyklių 4.4.5 punktas).

Teigia, kad šis kriterijus nenumatytas VII 31 str. 6 d., reguliuojančioje pirmenybės suteikimą išduodant licencijas. Atsakovui nesuteikta teisė išplėsti šiuos kriterijus, nes minėta įstatymo norma yra imperatyvi. Atsakovas pagal minėto įstatymo 49 str. 1 d. 5 p. turi teisę tik teikti siūlymus dėl transliuotojų veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų su šia veikla susijusių teisės aktų rengimo. Taip pat nurodo, kad galiojančiuose teisės aktuose (Audito įstatymo 6 str., Advokatūros įstatymo 9 str. ir kt.), kai teisė verstis tam tikra veikla siejama su asmens nepriekaištinga reputacija, ši sąvoka yra tiksliau apibrėžiama, todėl mano, kad atsakovas, viršydamas savo įgaliojimus, ne tik išplėtė pirmenybės kriterijus, bet ir „praturtino“ Taisyklės nuostatomis, sudarančiomis prielaidas piktnaudžiauti. Teigia, kad tie patys motyvai taikytini ir Taisyklių 4.4.6. punkte numatytam vertinimo kriterijui: „turi didesnę radijo ar TV programų transliavimo patirtį“.

5. Taisyklėse numatytos aplinkybės, į kurias atsakovas numato atsižvelgti vertindamas paraiškas, būtent siūlomo techninio sprendimo optimalumas ir perspektyvumas (Taisyklių 4.5.5 p.), finansinės pareiškėjo galimybės ir finansavimo šaltiniai (Taisyklių 4.5.6 p.) ir pareiškėjo patirtis dalyvaujant anksčiau vykdytuose panašiuose projektuose (Taisyklių 4.5.7 p.).

Teigia, kad Taisyklėse nenurodytos tokio „atsižvelgimo” pasekmės, o kriterijai, suteikiantys pareiškėjui pirmenybę įsigyjant licenciją, nurodyti Taisyklių 4.4 p., tad jeigu tokiu būdu išplečiami pirmenybės suteikimo kriterijai, tai Taisyklės šioje dalyje prieštarauja VII 31 str. 6 d. Priešingu atveju yra pripažintina, kad įvardytų teisės normų sudedamosios dalys suformuluotos dviprasmiškai ir Taisyklių turinys šioje dalyje yra neaiškus, o tai prieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo 10 str. 2 d. Mano, kad visais atvejais nurodyti kriterijai nesudaro pagrindo objektyviam paraiškų vertinimui, todėl ir sąžiningai konkurencijai, o tai prieštarauja Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 str. ir tokiu būdu pažeidžiamas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2001 m. vasario 8 d. nutarimas Nr. 23, kuriuo atsakovas buvo įpareigotas pakeisti „(...) licencijavimo taisykles, nustatant konkursų licencijoms išduoti renginio tvarką, kuri nesudarytų kliūčių naujiems ūkio subjektams įeiti į radijo ir televizijos programų transliavimo ir retransliavimo rinką bet kurioje Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje”.

6. Taisyklių 5.4 punkte numatyta, kad licencijos turėtojas negali perduoti licencijos ar licencijos jam suteiktų teisių kitiems asmenims be jokių išlygų.

Teigia, kad VII 31 str. 15 d. numatyta, jog licenciją turintis asmuo negali perduoti licencijos arba ja suteiktų teisių kitiems asmenims, tačiau licenciją turinčiam asmeniui reorganizuojantis, Komisijos sprendimu naujai įsisteigusiam asmeniui (asmenims) gali būti išduota nauja licencija (naujos licencijos) be konkurso, jeigu šis asmuo prieš reorganizavimą pateikia Komisijai atitinkamą prašymą bei reorganizavimo projektą ir jeigu tiek iki reorganizavimo, tiek reorganizavimo metu nebuvo pažeisti Lietuvos Respublikos įstatymai, reglamentuojantys transliavimo ar retransliavimo veiklą, licencijos sąlygos bei Komisijos sprendiniai, tad Taisyklėse nepagrįstai siaurinama įstatymo norma, nes iš anksto, neatsižvelgiant į aplinkybes, užkertamas kelias licencijos turėtojo teisių perėmėjui be konkurso gauti naują licenciją.

7. Taisyklių VI skyriaus nuostatose, būtent 6.2.2, 6.2.4, 6.2.5, 6.4.4 ir 6.8 punktuose, numatyta licencijų pratęsimo tvarka, kuriai taikytini 1–6 punktuose jau minėti motyvai.

8. Taisyklių 6.7 punkte nurodoma, kad sprendimas dėl licencijos pratęsimo ar atsisakymo ją pratęsti priimamas.

Teigia, kad tai netikslus VII 31 str. 12 d., kurioje numatyta, kad sprendimą dėl licencijos pratęsimo ar motyvuotą atsisakymą ją pratęsti Komisija priima, atkartojimas. Dėl to Taisyklėse išnyko atsakovo prievolė motyvuoti

atsisakymą dėl licencijos pratęsimo, o tai prieštarauja VII 31 str. 12 d., Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 13 str. 10 d.

Pareiškėjas prašo ištirti šių Taisyklių 3.6.2, 3.6.4, 3.6.5, 3.7.4, 4.3, 4.4.2, 4.4.5, 4.4.6, 4.5.5, 4.5.6, 4.5.7, 5.4, 6.2.2, 6.2.4, 6.2.5, 6.4.4, 6.7, ir 6.8 punktų teisėtumą, t.y. atitikimą Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymui, Lietuvos Respublikos įmonių įstatymui, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymui, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų renginio tvarkos įstatymui, bei prieštaraujančias įstatymams minėtų Taisyklių punktų nuostatas panaikinti.

Atsakovas – Lietuvos radijo ir televizijos komisija atsiliepime nurodo, kad su pateiktu pareiškėjo prašymu sutinka tik iš dalies. Reikalavimų dalį dėl Taisyklių 3.6.2, 3.6.4, 3.6.5, 5.4, 6.2.2, 6.2.4 ir 6.2.5 punktų prašo atmesti. Nurodo, kad pareiškėjo teiginys, jog Taisyklių 3.6.2 punkto nuostata, įpareigojanti konkurso dalyvius pateikti duomenis apie visus akcininkus (savininkus), prieštarauja VII 23 str. 3 d., 24 str. 1 d. ir 31 str. 16 d., yra nepagrįstas. VII 24 str. 1 d. yra įtvirtinta viešosios informacijos rengėjų ir platintojų (išskyrus transliuotojus) pareiga viešai skelbti duomenis apie visus įmonės savininkus, turinčius ne mažiau kaip 10 procentų visų akcijų (turto). Įstatymas nereglamentuoja informacijos apie transliuotojų savininkus skelbimo (teikimo) tvarkos, išskyrus transliuotojų pareigą per įstatyme nustatytą terminą informuoti Komisiją apie įvykusius pasikeitimus (23 str. 3 d., 31 str. 16 d.), todėl ši tvarka yra reglamentuojama Taisyklėse, o tai negali būti laikoma prieštaravimu įstatymui. Be to, nurodo, kad VII 23 str. 4, 5, 6 kai kurioms asmenų grupėms draudžia būti transliuotojų savininkais, todėl informacija apie visus savininkus yra būtina.

Teigia, kad nepagrįstas yra ir pareiškėjo teiginys, jog Taisyklių 3.6.4 punkte reikalavimas pateikti informaciją apie konkurso dalyvio komercinius interesus ir veiklą kituose ekonomikos sektoriuose yra neteisėtas, nes veiklos kontrolė kituose ekonomikos sektoriuose nepriklauso Komisijos kompetencijai. Nurodo, kad Komisija ne kontroliuoja kitos konkurso dalyvių ar transliuotojų vykdomos veiklos (nereikalauja ataskaitų ir pan.), o tik prašo suteikti informaciją, kuri yra būtina jos funkcijoms vykdyti (VII 49 str. 2 d), juolab kad įstatymas riboja asmenų, galinčių verstis šia veikla, ratą (VII 23 str. 4, 5, 6 d).

Nepagrįstas yra ir pareiškėjo teiginys, jog reikalavimas suteikti informaciją apie finansavimo šaltinius (Taisyklių 3.6.5 p.) yra neteisėtas, nes finansinių šaltinių kilmės kontrolė priklauso kitų valstybės institucijų kompetencijai, kadangi Komisija ne kontroliuoja finansavimo šaltinius, o tik prašo juos nurodyti. Nurodo, kad transliavimo ir retransliavimo veikla yra

labai brangi ir paprastai reikalauja didelių investicijų, todėl pretendentai turi pateikti įrodymus, kad yra finansiškai pajėgūs užsiimti šia veikla. Be to, nurodo, kad pagal Europos konvencijos dėl televizijos be sienų 6 str. 2 d., Komisija privalo turėti informaciją apie transliuotojų rengiamų programų finansavimo būdus.

Nurodo, kad su pareiškėjo reikalavimu pripažinti neteisėtu Taisyklių 3.7.4 punktą, nes reikalavimas pateikti sutarčių nuorašus paliečia ir kitos sutarties šalies interesus, o Komisijai nesuteikta teisė vykdyti rėmėjų kontrolę, sutinka tik iš dalies. Teigia, kad šis Taisyklių punktas yra glaudžiai susijęs su Taisyklių 3.6.5 punktu, nes jame prašoma pateikti įrodymus dėl finansavimo, todėl jis yra būtinas. Nesutinka ir su teiginiu, kad tokiu būdu yra kontroliuojama rėmėjų veikla, nes rėmėjams nekeliama jokie reikalavimai, tačiau sutinka, kad kai kuriais atvejais rėmėjai gali būti nesuinteresuoti atskleisti visų susitarimų sąlygų, todėl artimiausiu metu žada minėtą Taisyklių punktą papildyti nuostata, kad konkurso dalyvio pageidavimu vietoje sutarčių gali būti pateiktas rėmėjo raštiškas patvirtinimas dėl finansavimo (numatomo finansavimo).

Nurodo, kad su pareiškėjo reikalavimu panaikinti Taisyklių 4.3 punktą taip pat sutinka tik iš dalies, nes jam „savaimė yra abejotina“ galimybė paraiškoms įvertinti pasitelkti ekspertus – atitinkamų sričių specialistus, o ir pačių ekspertų darbo tvarka yra nepakankamai reglamentuota. Teigia, kad pagal VIŠ 48 str. 1 d. Komisija yra Seimo ir Vyriausybės ekspertė radijo ir televizijos transliavimo klausimais, tačiau kai kuriais atvejais visapusiškam ir objektyviam paraiškų įvertinimui gali nepakakti žinių vien tik transliavimo klausimais. Dažnai tenka vertinti ir pretendentų pajėgumą (pvz., finansinį) įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus – būtent tuomet yra reikalingi atitinkamos srities specialistai. Tačiau nurodo, kad sutinka su pareiškėjo teiginiu, jog ekspertų darbas nėra pakankamai reglamentuotas, todėl artimiausiu metu žada Taisyklės atitinkamai pakoreguoti.

Teigia, kad iš dalies sutinka su pareiškėju, jog Taisyklių 4.4 ir 4.5 punktai, kuriuose nurodomos pirmenybės ir kiti paraiškų vertinimo kriterijai, prieštarauja Visuomenės informavimo įstatymo 31 straipsnio 6 daliai, būtent sutinka su tuo, kad Taisyklėse įvardyti paraiškų vertinimo kriterijai yra nepakankamai aiškūs, todėl žada juos pakoreguoti, tačiau mano, kad įstatyme įvardyti kriterijai nėra išsamūs ir pakankami, todėl turi būti papildyti ir detalizuoti Taisyklėse.

Nurodo, kad pareiškėjo reikalavimas panaikinti Taisyklių 5.4 punktą, draudžiantį perduoti licenciją ar ja suteiktas teises kitiems asmenims, nes tai siaurina įstatymo normą, yra nepagrįstas. Teigia, kad ginčijamame

Taisyklių punkte yra pažodžiui atkartota VII 31 str. 15 d., o pildyti Taisyklės nuostatomis dėl Licencijų perrašymo tvarkos transliuotojų reorganizavimo atveju nėra būtinybės, nes ši tvarka yra pakankamai detaliai aprašyta įstatyme.

Su pareiškėjo reikalavimu dėl Taisyklių 6.7 punkto, kuriame yra nepakankamai tiksliai pakartota įstatymo nuostata, t.y. praleistas žodis, sutinka ir žada atitinkamai pakoreguoti Taisykles.

Teismo posėdžio metu atsakovas papildomai nurodė, kad dalis pareiškėjo prašyme nurodytų Taisyklių punktų, būtent Taisyklių 3.7.4, 6.4.4, 6.7 punktai, yra pakeisti atsakovo 2001 m. liepos 11 d. sprendimu Nr. 91. Atsakovo pateikti teismui argumentai dėl nesutikimo su pareiškėjo teigimais kitų Taisyklių punktų atžvilgiu iš esmės atitinka minėtame atsiliepime išdėstytus argumentus.

Prašymas atmestinas.

Terisėjų kolegija, išnagrinėjusi proceso šalių argumentus jų pagrįstumo aspektu,

k o n s t a t u o j a :

Pagal VII 2 str. 32 d. Transliavimo ir (ar) retransliavimo licencija (toliau – licencija) – Lietuvos radijo ir televizijos komisijos išduotas rašytinis dokumentas, suteikiantis jį turinčiam asmeniui teisę verstis programų transliavimo ir (ar) retransliavimo veikla nustatytoje teritorijoje su teise naudoti licencijoje nurodytą Ryšių reguliavimo tarnybos skirtą kanalą (radijo dažnį) arba naudotis trečiosios šalies teikiama siuntimo paslauga šiai daliai Ryšio reguliavimo tarnybos skirtu dažniu ir nustatantis tokio transliavimo ir (ar) retransliavimo sąlygas. Pagal VII 31 str. 1 d. asmenys, norintys verstis transliavimo ir (ar) retransliavimo veikla, privalo gauti Lietuvos radijo ir televizijos komisijos licenciją. Taigi Komisija yra institucija, kuriai įstatymo suteikta teisė išduoti transliavimo ir retransliavimo licencijas.

VII 31 str. 5 d. nurodyta, kad Licencijų išdavimo tvarką nustato šis ir kiti įstatymai, Komisijos nuostatai bei Transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklės, kurias tvirtina Komisija. Licencijų išdavimo tvarka VII tiesiogiai nereguliuojama. VII 49 str. 1 d. 2 p., 31 str. 17 d. suteikia Komisijai teisę nustatyti licencijų sąlygas bei kontroliuoti, kaip laikomasi šių sąlygų. Komisijos nuostatai taipogi numato, kad Komisija nustato licencijų sąlygas. Sąvoka „licencijų sąlygos“ VII nėra apibrėžta, todėl laikytina, kad ši sąvoka apima ne tik licencijuotos veiklos, bet ir pačios licencijos išdavimo reikalavimų nustatymą. Tai reiškia, kad Taisyklės yra specialus licencijų išdavimo tvarką ir sąlygas reglamentuojantis norminis

aktas. Taisyklių konkrečios teisinius santykius reglamentuojančios nuostatos yra teisėtos tiek, kiek jos tiesiogiai neprieštarauja atitinkamoms VII nuostatomis arba draudžiančioms kitų įstatymo nuostatomis.

Dėl Taisyklių 3.6.2 punkto teisėtumo

Taisyklų 3 skirsnyje yra reglamentuojama paraiškų licencijai gauti pateikimo tvarka. Pagal Taisyklių 3.6.2 punktą paraiškoje turi būti nurodyti savininkai, kurie turi nuosavybės teisę ar valdo paraišką pateikusio asmens akcijas ar turta (*jeigu* turtas neakcionuotas), nurodant jų vardus ir pavardes (pavadinimus), asmens kodą (registracijos numerį), gyvenamąją vietą (buveinės adresą), turimo turto ar akcijų skaičių bei balsų dalis procentais. Pareiškėjas remdamasis VII 23 str. 3 d., 24 str. 1 d. ir 31 str. 16 d. teigia, kad reikalavimas nurodyti paraišką pateikusio asmens akcijų ar turto savininkus ir valdytojus (bei duomenis apie juos), kai tokie asmenys turi ar valdo mažiau negu 10 procentų akcijų ar turto, yra neteisėtas, nes prieštarauja šioms VII nuostatomis.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad VII 23 str. 3 d. 3 p. nustatyta, jog viešosios informacijos rengėjo ar platintojo savininkas gali įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka nutraukti ar reorganizuoti viešosios informacijos rengimo ir (ar) platinimo veiklą arba perleisti rengėją ar platintoją kitiems šio straipsnio 2 dalyje nurodytiems asmenims. Parduodant ar kitaip perleidžiant ne mažiau kaip 10 procentų transliuotojo ar operatoriaus akcijų, būtina apie akcijų pardavimą ar perleidimą informuoti Lietuvos radijo ir televizijos komisiją. Iš šios įstatymo normos matyti, kad parduodant ar kitaip perleidžiant 10 procentų ar mažiau akcijų informuoti apie tai Komisiją nereikalaujama. Akivaizdu, kad šios įstatymo normos reguliuojami teisiniai santykiai gali atsirasti tik transliavimo ir (ar) retransliavimo veiklos metu, t.y. po to, kai licencija verstis tokia veikla buvo nustatyta tvarka išduota, o ne prieš tokios licencijos išdavimą. Todėl tarp šios normos nuostatų ir Taisyklių 3.6.2 nuostatų tiesioginės kolizijos nėra.

VII 23 str. 6 d. yra nustatytas draudimas valstybei ar valstybės institucijai, savivaldybėms ir bankams turėti viešosios informacijos rengėjų akcijų nepriklausomai nuo tokių akcijų skaičiaus. Komisijos reikalavimas pateikti informaciją apie visus galimo viešosios informacijos rengėjo akcininkus šios VII 23 str. 6 d. nuostatos taikymo aspektu yra teisėtas, nes pagal VII 49 str. 1 d. 7 p. Komisija turi kaupti informaciją apie transliuotojus bei analizuoti jų veiklą.

Kai yra tokios aplinkybės, darytina išvada, kad Taisyklių 3.6.2 punkto nuostatos neprieštarauja VII 23 str. 3 d. 3 p.

VII 24 str. 1 d. nustatyta, kad viešosios informacijos rengėjai ir (ar) platintojai, išskyrus Lietuvos radijo ir televizijos komisijos licenciją turinčius transliuotojus bei Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, privalo kasmet iki kovo 30 dienos Vyriausybės įgaliotai institucijai visuomenės informavimo srityje (toliau – Vyriausybės įgaliota institucija) šios institucijos nustatyta tvarka pateikti duomenis apie įmonės akcininkus ar dalininkus, kurie turi nuosavybės teisę ar valdo ne mažiau kaip 10 procentų visų akcijų ar turto (jeigu turtas yra neakcionuotas). Juose turi būti nurodyta tokių akcininkų ar dalininkų vardai ir pavardės (pavadinimai), asmens kodas (registracijos numeris), turimo turto dalis ar akcijų skaičius bei balsų dalis procentais. Viešosios informacijos rengėjai ir platintojai turi Vyriausybės įgaliotai institucijai kasmet iki kovo 30 dienos pateikti šios institucijos nustatyta tvarka informaciją apie savo valdymo organus ir vadovaujančius asmenis bei informaciją apie turtinius santykius ir (ar) jungtinę veiklą, siejančią juos su kitais viešosios informacijos rengėjais ir (ar) platintojais ir (ar) jų savininkais. Vyriausybės įgaliota institucija privalo savo nustatyta tvarka iki tų metų gegužės 15 dienos „Valstybės žinių” priede „Informaciniai pranešimai” paskelbti viešosios informacijos rengėjų ir platintojų pateiktus duomenis.

Aiškinant šią įstatymo normą lingvistiniu bei įstatymų leidėjo ketinimų metodais, darytina išvada, kad šių įstatymo nuostatų taikymo subjektai yra viešosios informacijos rengėjai, platintojai ir jų savininkai, kurie verčiasi atitinkama veikla neturėdami Komisijos išduotos licencijos. Jos yra skirtos ne informacijos kaupimo tikslams (tai licencijas turinčių transliuotojų atžvilgiu yra Komisijos kompetencija), o tokios informacijos oficialiam paskelbimui „Valstybės žiniuose”. Taigi ši įstatymo nuostata taip pat nesudaro kolizijos su Taisyklių 3.6.2 p., todėl Taisyklių 3.6.2 p. neprieštarauja ir VII 24 str. 1 d.

Pareiškėjas nurodo, kad Taisyklių 3.6.2 punkto prieštaravimą VII patvirtina ir VII 31 str. 16 d. nuostatos.

VII 31 str. 16 d. nustato, kad jeigu ne mažiau kaip 10 procentų licenciją turinčio asmens akcijų pereina kitiems asmenims ir (ar) pasikeičia licenciją turinčio asmens vadovybė (administracijos vadovas ar valdybos, tarybos sudėtis), licenciją turintis asmuo turi apie tokius pasikeitimus ne vėliau kaip per 30 dienų nuo nuosavybės teisių perėjimo kitiems asmenimis dienos informuoti Komisiją. Kolegija pažymi, kad ši įstatymo nuostata glaudžiai susijusi su čia analizuoto VII 23 str. 3 d. nuostatomis, todėl anksčiau nurodyti motyvai taikytini ir VII 31 str. 16 d.

Taigi konstatuotina, kad Taisyklių 3.6.2 punktas neprieštarauja VII.

Dėl Taisyklių 3.6.4 punkto teisėtumo

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad pagal Taisyklių 3.6.4 punktą paraiškoje taip pat turi būti nurodyti ją pateikusio asmens komerciniai interesai ir veikla kituose ekonomikos sektoriuose. Pareiškėjas, remdamasis VII 31 str. 17 d. ir 49 str. 1 d. 3 p., teigia, kad toks reikalavimas yra neteisėtas, nes konkurso dalyvių komercinių interesų ir veiklos kituose ekonomikos sektoriuose kontrolė nepriklauso atsakovo kompetencijai.

Pagal VII 31 str. 17 d. Komisija kontroliuoja, kaip laikomasi licencijos sąlygų. Pagal VII 49 str. 1 d. 3 p. Komisijai suteikta teisė prižiūrėti, kaip transliuotojai laikosi šio ir kitų su jų veikla susijusių įstatymų nuostatų, kuriomis reglamentuojami konkurencijos bei koncentracijos procesai, nustatoma kabelinės televizijos ir MDTV operatorių pareiga retransliuoti LRT ir kitas nekoduotas antžeminės televizijos programas, nuostatų dėl Europos kūrinių ir nepriklausomų kūrėjų sukurtų kūrinių masto transliuojamose programose, teisės rodyti laidas apie visuomenei itin reikšmingus įvykius, televizijos (išskyrus LRT) reklamai keliamų reikalavimų, programų rėmimo, licencijose nustatytų reikalavimų programų sandarai ir turiniai.

Šios įstatymo normos reglamentuoja santykius, atsiradusius iš transliavimo ir (ar) retransliavimo veiklos, t.y. veiklos po licencijų išdavimo, todėl jų nuostatos tiesiogiai netaikytinos santykiams licencijų gavimo stadijoje. VII 31 str. 6 d. nustatyta, kad išduodant licencijas pirmenybė teikiama transliuotojams, kurie prisiima atitinkamus įsipareigojimus. Įstatyme tik išvardyti tokie įsipareigojimai, bet nenurodytas jų pateikimo mechanizmas. Aiškinant šią įstatymo normą įstatymo leidėjo ketinimo metodu akivaizdu, kad vien šių įsipareigojimų deklaravimas nėra pakankamas pagrindas suteikti pirmenybę išduodant licencijas. Taigi tokių įsipareigojimų įvykdymo galimybei patvirtinti licencijų išdavimo stadijoje turi būti pateikti atitinkami duomenys, tarp jų ir apie finansines galimybes juos vykdyti. Kolegija konstatuoja, kad Taisyklių 3.6.4 p. reikalavimas iš esmės atitinka VII 31 str. 6 d. nuostatas, todėl negali būti pripažintas neteisėtu.

Dėl Taisyklių 3.6.5 punkto teisėtumo

Pagal Taisyklų 3.6.5 punktą paraiškoje turi būti nurodyti ją pateikusių asmens turimi finansavimo šaltiniai, jų kilmė ir pareiškėjo veiklos ekonominis pagrindimas, nurodant asmenis remiančius ir (ar) finansuojančius pareiškėją (jo veiklą). Pareiškėjas teigia, kad toks reikalavimas nėra pagrįstas, nes finansinių šaltinių kilmės kontrolė priklauso kitų valstybės

institucijų kompetencijai. Taigi šis Taisyklių punktas kolegijos tikrinamas finansinių šaltinių kilmės nurodymo būtinumo aspektu.

Kolegija pažymi, kad nurodytas Taisyklių reikalavimas liečia paraiškos pateikimo laiką turimą, o ne anksčiau turėtų finansinių šaltinių kilmės nurodymo, todėl anksčiau išdėstyti motyvai ir išvada dėl Taisyklių 3.6.4 punkto teisėtumo taikytini ir 3.6.5 punkto atžvilgiu.

Dėl Taisyklių 3.7.4 punkto teisėtumo

Pareiškėjas nurodo, kad Taisyklių 3.7.4 punkto reikalavimas prie paraiškos licencijai gauti pridėti „susitarimų su asmenimis, kredituojančiais, finansuojančiais ar kitokiu būdu remiančiais pareiškėją, įstatymų nustatyta tvarka patvirtinti nuorašai” yra neteisėtas, nes paliečia ne tik konkurso dalyvio, bet ir kitos sutarties šalies, nepriklausančios atsakovo reguliavimo sferai, interesus.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad minėtas Taisyklių punktas yra atsakovo pakeistas 2001 m. liepos 11 d. sprendimu Nr. 91. Šis pakeitimas yra paskelbtas „Valstybės žiniuose” (Žin., 2001, Nr. 63–2321). Teisme 2001 m. spalio 15 d. gautame prašyme pareiškėjas nepateikė šios prašymo dalies patikslinimo, pasikeitus Taisyklių 3.7.4 punkto redakcijai. Pagal naują šio punkto redakciją paraišką pateikęs asmuo turi pridėti prie paraiškos susitarimų su asmenimis, kredituojančiais, finansuojančiais ar kitokiu būdu remiančiais pareiškėją, įstatymų nustatyta tvarka patvirtintus nuorašus arba pareiškėjo veiklą kredituojančių (finansuojančių) asmenų raštišką patvirtinimą dėl finansavimo, kuriame turi atsispindėti finansavimo būdas, tikslai, dydis ir terminai. Taigi pareiškėjo nurodytas kaip neteisėtas dėl sutarčių nuorašų pateikimo naujojoje šio punkto redakcijoje reikalavimas liko tik kaip alternatyva kitam informacijos pateikimo būdai, todėl pagal naują punkto redakciją nėra privalomai vykdytinas. Kolegija daro išvadą, kad tokiu būdu pateiktas reikalavimas neprieštaruoja VII nuostatoms, todėl negali būti pripažintas neteisėtu.

Dėl Taisyklių 4.3 punkto teisėtumo

Taisyklių 4 skirsnyje yra reglamentuojami santykiai dėl paraiškų svarstymo tvarkos ir licencijos išdavimo. Pagal Taisyklių 4.3 punktą paraiškų analizei Komisija gali samdyti nepriklausomus ekspertus, kurie raštiškai pasižada neplatinti informacijos apie pateiktas paraiškas. Ekspertai ir jų padarytos išvados bei paraiškų įvertinimai viešai neskelbiami. Paraišką pateikęs asmuo turi teisę susipažinti su ekspertų (neįvardijant pačių ekspertų) išvadomis apie savo paraiškas, bet ne anksčiau kaip konkurso rezultatų susu-

mavimo ar paraiškos licencijai gauti be konkurso svarstymo dieną. Pareiškėjas, remdamasis VIĮ 48 str. 1 ir 7 dalimis bei pačių Taisyklių 3.6.5 ir 3.7.4 punktais, teigia, kad ekspertų ir jų išvadų įslaptinimas prieštarauja konkurso viešumo bei konkurso rezultatų objektyvaus vertinimo principams. Ekspertų išvadų bei Taisyklių 3.6.5 ir 3.7.4 punktuose nurodytos informacijos viešasis svarstymas (pagal VIĮ 48 str. 7 d. atsakovo posėdžiai yra vieši) sudaro tikimybę atskleisti konkurso dalyvių komercines paslaptis.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad VIĮ 48 str. 1 d. nuostata, jog Komisija yra Seimo bei Vyriausybės ekspertė radijo ir televizijos transliavimo klausimais, savaime nereiškia, kad Komisija vykdydama savo funkcijas negali remtis kaip informacijos šaltiniu ekspertų – siaurų sričių specialistų žiniomis bei išvadomis, todėl Taisyklių 4.3 punktas neprieštarauja VIĮ 48 str. 1 d. Pagal VIĮ 48 str. 7 d. Komisijos posėdžiai yra vieši. Komisijos sprendimu posėdis gali būti uždaras, kai reikia apsaugoti asmens privataus gyvenimo slaptumą ar jo nuosavybę, taip pat jeigu viešas nagrinėjimas gali atskleisti valstybės, profesines ar komercines paslaptis. Taigi konkurso dalyvių komercinės paslaptys įstatymo apsaugotos nuo viešojo atskleidimo galimybės rengti Komisijos uždarą posėdį, todėl Taisyklių 4.3 punkto nuostata, kad ekspertai ir jų padarytos išvados bei paraiškų įvertinimai viešai neskelbiami, neprieštarauja VIĮ 48 str. 7 p.

Dėl Taisyklių 4.4.2, 4.4.5 ir 4.4.6 punktų teisėtumo

Pagal Taisyklių 4.4.2, 4.4.5, 4.4.6 punktus Komisija teikia pirmenybę šiems paraišką padavusiems asmenims: kurie numato ir yra ekonomiškai bei profesiskai pasirengę savo programose transliuoti didesnę dalį kultūrinio, šviečiamojo ar informacinio pobūdžio laidų (4.4.2 p.); nepažeidžia įstatymų ir kitų teisės aktų, tarptautinių sutarčių, Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso reikalavimų ir turi nepriekaištingą reputaciją (4.4.5 p.); turi didesnę radijo ar TV programų transliavimo patirtį (4.4.6 p). Pareiškėjas, remdamasis VIĮ 31 str. 6 d., 29 str. 2 d., Konkurencijos įstatymo 4 str., teigia, kad šie paraiškų vertinimo kriterijai yra subjektyvūs, išplečia VIĮ 31 str. 6 d. nustatytus kriterijus teikti pirmenybę išduodant licencijas, todėl jų nustatymas prieštarauja VIĮ 31 str. 6 d ir 29 str. 2 d. nuostatoms.

VIĮ 31 str. 6 d. nustato, kad išduodant licencijas pirmenybė teikiama transliuotojams, kurie įsipareigoja rengti originalios kūrybos kultūrinės, informacinės bei šviečiamąsias laidas, užtikrinti teisingą ir nešališką informacijos pateikimą, gerbti asmens orumą ir teisę į privatų gyvenimą, saugoti nepilnamečius nuo galimo neigiamo viešosios informacijos poveikio

jų fiziniam, protiniam ir doroviniam vystymuisi, taip pat transliuotojams, kurių programų priėmimo zonoje dar netransliuoja kitos stotys. Pagal VII 29 str. 2 d. valstybė sudaro vienodas teises ir ekonomines sąlygas viešosios informacijos rengėjų ir platintojų sąžiningai konkurencijai. Pagal Konkurencijos įstatymo 4 str. valstybės valdymo ir savivaldos institucijos yra įpareigos užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę. Valstybės valdymo ir savivaldos institucijos, vykdydamos pavestus uždavinius, susijusius su ūkinės veiklos reguliavimu Lietuvos Respublikoje, privalo užtikrinti sąžiningos konkurencijos laisvę (4 str. 1 d.); valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms draudžiama priimti teisės aktus arba kitus sprendimus, kurie teikia privilegijas arba diskriminuoja atskirus ūkio subjektus ar jų grupes ir dėl kurių atsiranda ar gali atsirasti konkurencijos sąlygų skirtumų atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams, išskyrus atvejus, kai skirtingų konkurencijos sąlygų neįmanoma išvengti vykstant Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimus (4 str. 2 d.).

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad, kaip nurodyta anksčiau, VII 31 str. 6 d. yra tik išvardyti paraiškos pateikėjo įsipareigojimai, kurie suteikia jam pirmenybę gauti licenciją. Licencijų išdavimas konkurso būdu pagal savo esmę yra paraiškų pateikėjų galimybių tinkamai vykdyti transliavimo veiklą įvertinimo teigiamas rezultatas. Toks įvertinimas yra galimas tik išaiškinus aplinkybes, kurios gali turėti įtakos minėtų įsipareigojimų vykdymui. Todėl vien tokių įsipareigojimų deklaravimas pagal VII 31 str. 6 d. prasmę negali būti laikomas pakankamu pagrindu suteikti pirmenybę, išduodant licencijas. Taisyklių 4.4.2, 4.4.5, 4.4.6 punktuose nurodyti paraiškų vertinimo kriterijai skirti nustatyti ir įvertinti paraišką padavusio asmens galimybę vykdyti minėtus įsipareigojimus, todėl jų nustatymas neprieštarauja VII 31 str. 6 d.

Pirmenybės išduodant licencijas suteikimas (esant atitinkamoms sąlygoms) yra įstatyminė (VII 31 str. 6 d.) nuostata, todėl jos nustatymas negali būti laikomas sąžiningos konkurencijos teisinių ir ekonominių sąlygų vienodumo principo pažeidimu VII 29 str. 2 d. ir Konkurencijos įstatymo 4 str. nuostatų taikymo prasme.

Dėl Taisyklių 4.5.5, 4.5.6, 4.5.7 punktų teisėtumo

Taisyklių 4.5.5, 4.5.6, 4.5.7 punktuose nurodyta, kad vertindama paraiškas Komisija taip pat atsižvelgia į siūlomo techninio sprendimo optimalumą ir perspektyvumą (4.5.5 p.), finansines pareiškėjo galimybes ir finansavimo šaltinius (4.5.6 p.); pareiškėjo patirtį dalyvaujant anksčiau vykdytuose panašiuose projektuose (4.5.7 p.). Pareiškėjas, remdamasis VII 31 str. 6 d., Konkurencijos įstatymo 4 str., teigia, kad šitie papildomai nustatyti

paraiškų vertinimo kriterijai nesudaro pagrindo objektyviam paraiškų vertinimui ir sąžiningai konkurencijai, todėl yra neteisėti.

Teisėjų kolegija pažymi, kad šie papildomai nurodyti kriterijai iš esmės yra glaudžiai susieti su anksčiau nurodytais 4.4.2 ir 4.4.6 punktuose nustatytais kriterijais ir taip pat skirti nustatyti ir įvertinti paraišką padavusio asmens galimybę vykdyti VII 31 str. 6 d. numatytus išipareigojimus. Todėl motyvai bei išvados dėl 4.4.2, 4.4.6. punktų teisėtumo taikytini ir šių Taisyklių punktų atžvilgiu.

Dėl Taisyklių 5.4 punkto teisėtumo

Taisyklių 5.4 punkte nurodyta, kad licencijos turėtojas negali perduoti licencijos ar licencijos jam suteiktų teisių kitiems asmenims. Pareiškėjas, remdamasis VII 31 str. 15 d., teigia, kad ši Taisyklių nuostata suformuluota be jokių išlygų, nors tokios išlygos nustatytos VII 31 str. 15 d., todėl prieštarauja VII 31 str. 15 d.

VII 31 str. 15 d. nustatyta, kad licenciją turintis asmuo negali perduoti licencijos arba ja suteiktų teisių kitiems asmenims. Licenciją turinčiam asmeniui reorganizuojantis, Komisijos sprendimu naujai įsisteigusiam asmeniui (asmenims) gali būti išduota nauja licencija (naujos licencijos) be konkurso, jeigu šis asmuo prieš reorganizavimą pateikia Komisijai atitinkamą prašymą bei reorganizavimo projektą ir jeigu tiek iki reorganizavimo, tiek reorganizavimo metu nebuvo pažeisti Lietuvos Respublikos įstatymai, reglamentuojantys transliavimo ar retransliavimo veiklą, licencijos sąlygos bei Komisijos sprendimai.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad Taisyklių 5.4 punktas atkartoja atitinkamą VII 31 str. 15 d. nuostatą. Kolegija pažymi, kad kita VII 31 str. 15 dalis, nenurodyta šiame Taisyklių punkte, reguliuoja specialius santykius, atsirandančius licenciją turinčio asmens reorganizavimo atveju. Šiuo atveju tokiuose santykiuose, be reorganizuojančio asmens ir jo teisių perėmėjo, dalyvauja ir Komisija, kuri sprendžia klausimą dėl naujos licencijos išdavimo. Nuostata dėl licencijos ar jos suteiktų teisių perdavimo kitiems asmenims draudimo reguliuoja santykius, kuriuose Komisija nedalyvauja, todėl kitos (Taisyklių 5.4 punkte neatkartotos) šio straipsnio dalies atžvilgiu yra savarankiška. Jos nepateikimas Taisyklių 5.4 punkte nelaikytinas VII 31 str. 15 d. pažeidimu.

Dėl Taisyklių 6.2.2, 6.2.4, 6.2.5, 6.4.4 ir 6.8 punktų teisėtumo

Taisyklių 6.2.2, 6.2.4, 6.2.5 punktuose nurodyta, kad paraiškoje prašėti licenciją turi būti nurodyta: savininkai, kurie turi nuosavybės teise ar

valdo pareiškėjo akcijas ar turtą (jeigu turtas neakcionuotas), nurodant jų vardus ir pavardes (pavadinimus), asmens kodas (registracijos numeris), gyvenamoji vieta (buveinės adresas), turimo turto ar akcijų skaičius bei balsų dalis procentais (6.2.2 p.); pareiškėjo komerciniai interesai ir veikla kituose ekonomikos sektoriuose (6.2.4 p.); turimi finansavimo šaltiniai, jų kilmė ir pareiškėjo veiklos ekonominis pagrindimas, nurodant asmenis, remiančius ir (ar) finansuojančius pareiškėją (6.2.5 p.). Taisyklių 6.4.4 punkte nurodyta, kad prie tokios paraiškos pridedami susitarimų su asmenimis, kredituojančiais, finansuojančiais ar kitokiu būdu remiančiais pareiškėją, įstatymų nustatyta tvarka patvirtinti nuorašai arba pareiškėjo veiklą kredituojančių (finansuojančių) asmenų raštiškas patvirtinimas dėl finansavimo, kuriame turi atsispindėti finansavimo būdas, tikslai, dydis ir terminai. Taisyklių 6.8 punkte nurodyta, kad vertindama pareiškėjo vykdomą radijo ir televizijos veiklą bei jos rezultatus Komisija gali pasitelkti ekspertus – atitinkamų sričių specialistus. Ekspertizę atliekantys ekspertai ir jų padarytos išvados bei paraiškų įvertinimai neskelbiami. Pareiškėjas prašo pripažinti šiuos Taisyklių punktus prieštaraujančiais įstatymams jo anksčiau nurodytų motyvų pagrindu.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad šių pareiškėjo nurodytų Taisyklių punktų nuostatos atkartoja atitinkamas Taisyklių nuostatas, reglamentuojančias santykius dėl licencijų išdavimo. Todėl sprendimo motyvai bei išvados, nurodyti dėl Taisyklių 3.6.2, 3.6.4, 3.6.5, 3.7.4, 4.3, 4.4.2, 4.4.5, 4.4.6, 4.5.5, 4.5.6, 4.5.7 punktų teisėtumo taikytini ir šių punktų atžvilgiu.

Dėl Taisyklių 6.7 punkto teisėtumo

Pareiškėjas teigia, jog šio punkto nuoroda, kad „Sprendimas dėl licencijos pratęsimo ar atsisakymo ją pratęsti priimamas (...) be VIĮ 31 str. 12 d. nuorodos motyvuotas atsisakymas” prieštarauja šiam įstatymui.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovo 2001 m. liepos 11 d. sprendimu Nr. 91 šio punkto redakcija yra pakeista ir pagal jo naują redakciją sprendimas dėl licencijos pratęsimo ar motyvuotas atsisakymas ją pratęsti priimamas Komisijos posėdyje ne vėliau kaip per 60 dienų nuo paraiškos įregistravimo dienos. Taigi ši bylos dalis nutrauktina, nes išnyko pareiškėjo prašomas ištirti dalykas (ABTĮ 101 str. 1 p.).

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 20 str. 1 d. 3 p., 115 str.,

n u s p r e n d ž i a :

Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2001 m. gegužės 2 d. sprendimu Nr. 47 patvirtintų Transliavimo ir retransliavimo veiklos licencijavimo taisyklių 3.6.2, 3.6.4, 3.6.5, 3.7.4, 4.3, 4.4.2, 4.4.5, 4.4.6, 4.5.5, 4.5.6, 4.5.7, 5.4, 6.2.2, 6.2.4, 6.2.5, 6.4.4 ir 6.8 punktus pripažinti teisėtais ir Seimo nario Raimundo Palaičio prašymą dėl jų pripažinimo prieštaraujančiais įstatymui atmesti. Bylos dalį dėl šių taisyklių 6.7 punkto teisėtumo nutraukti. Sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

1.1.12. Dėl finansų ministro 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo“ patvirtintų Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimų 3 punkto atitikimo Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 straipsnio 1 punktui ir Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsniui

Administracinė byla Nr. 1⁷–28/2001

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2002 m. sausio 2 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: G. Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), N. Piškinaitės, B. Janavičiūtės, A. Taminsko ir S. Gudyno, sekretoriaujant Ž. Steponavičienei, dalyvaujant atsakovo Finansų ministerijos atstovui E. Vizgirdai, trečiųjų suinteresuotų asmenų atstovams: Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos – A. Gaudutytei, AB „Trys sezonai“ – advokatui S. Brazauskui

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą dėl centrinio viešojo administravimo subjekto priimto norminio teisės akto teisėtumo.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. lapkričio 20 d. nutartimi, nagrinėjant individualią bylą, pradėta byla dėl norminio akto teisėtumo. Tyrimo dalykas – ar Finansų ministro 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo“ patvirtintų Pelno (pajamų)

mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimų 3 punkto nuostata, kad kapitalinėms investicijoms panaudoto apmokestinamojo pelno suma nustatoma iš ataskaitinio laikotarpio kapitalinių investicijų sumos atėmus per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo sumą ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutį atitiko Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo (toliau – JAPMĮ) 7 str. 1 p. (redakcija, galiojusi iki 1997 m. kovo 27 d. įstatymo Nr. VIII–165 įsigaliojimo) įtvirtintas normas, kad 10 procentų mokesčio tarifu apmokestinamas pelnas, panaudotas kapitalinėms investicijoms (kapitalinė investicija yra ilgalaikio turto (taip pat ir nematerialaus) įsigijimas ir išlaidos nebaigtai statybai), bei neprieštaravo Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsnyje įtvirtintoms nuostatoms dėl mokesčio objekto, įvertinto pinigų suma, (mokesčio bazės) nustatymo tvarkos įstatymo formos reguliavimo.

Tokio procesinio sprendimo argumentai yra šie:

1. Individualioje byloje taikoma Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 str. 1 p. redakcija, galiojusi iki 1997 m. kovo 27 d. įstatymo Nr. VIII–165 įsigaliojimo, nustačiusi, kad 10 procentų mokesčio tarifu apmokestinamas pelnas, panaudotas kapitalinėms investicijoms. Kapitalinė investicija yra ilgalaikio turto (taip pat ir nematerialaus) įsigijimas ir išlaidos nebaigtai statybai.

Kapitalinėms investicijoms panaudoto pelno apskaičiavimo tvarkos įstatymas nereglementavo iki tol, kol 1998 m. liepos 2 d. įstatymu Nr. VIII–836 JAPMĮ buvo papildytas 21 straipsniu.

2. Finansų ministras, remdamasis Mokesčių administravimo įstatymo 6 str. ir Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 668 „Dėl kredito įstaigų mokamų palūkanų už fizinių asmenų indėlius ir pajamų už gyventojų parduotą turtą apmokestinimo tvarkos“ 2 punktu, 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo“ patvirtino Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimus, kurių 3 punktas nustatė, kad:

„Pagal Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 straipsnyje nustatytą 10 proc. pelno mokesčio tarifą apmokestinamas pelnas, kuris panaudotas kapitalinei investicijai į savo įmonę. Kapitalinių investicijų į savo įmonę suma apskaičiuojama nustatant skirtumą tarp įmonės balanse pradinėje vertėje apskaityto (įstatymo 7 straipsnyje išvardyto) turto likučių sumos mokesčio laikotarpio pabaigoje ir to turto likučių sumos metų pradžioje, neįskaitant turto vertės padidėjimo dėl indeksavimo, atlikto Vyriausybės nutarimų nustatyta tvarka. (...) Kapitalinėms investicijoms panaudoto apmokestinamojo pelno suma apskaičiuojama taip: iš ataskaitinio laikotarpio

kapitalinių investicijų sumos atimami kiti (ne pelno) investicijų šaltiniai, kuriuos sudaro per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo suma ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutis”.

3. Taigi kapitalinėms investicijoms panaudotas apmokestinamasis pelnas, kuriam taikomas 10 procentų mokesčio tarifas, nustatomas iš investicijų sumos, apskaičiuotos pagal Paaiškinimų 3 p. 2 d., atėmus per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo sumą ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutį, t.y. finansų ministro įsakymu, kaip teigė pareiškėjas, reguliuojami teisiniai santykiai, kuriems reguliuoti pagal Mokesčių administravimo įstatymą (įstatymo 2 straipsnyje – mokesčio bazės apibrėžimas) nustatyta įstatymo forma. Yra teigiama, jog finansų ministras neteisėtai Mokesčių administravimo įstatymo 6 str. apibrėžiamos teisės įgyvendinti mokesčių įstatymus ir Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 668 „Dėl kredito įstaigų mokamų palūkanų už fizinių asmenų indėlius ir pajamų už gyventojų parduotą turtą apmokestinimo tvarkos” 2 punkte įtvirtintos teisės teikti įmonėms, įstaigoms, organizacijoms ir gyventojams paaiškinimus dėl mokesčių įstatymų taikymo tvarkos pagrindu ėmėsi apmokestinamojo objekto struktūros reguliavimo.

Šią poziciją teismo posėdyje nagrinėjant bylą dėl norminio akto teisėtumo išdėstė ir AB „Trys sezonai” atstovas advokatas S. Brazauskas.

Finansų ministerija atsiliepime nurodo, jog Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 straipsnyje buvo numatyta, kad nustatomas 10 procentų mokesčio tarifas apmokestinamajam pelnui, panaudotam kapitalinėms investicijoms. Taip pat įstatyme išvardijamas konkretus turtas, priskiriamas kapitalinei investicijai.

10 procentų pelno mokesčio tarifas pagal minėtą įstatymą gali būti taikomas tik pelnui, panaudotam kapitalinei investicijai, apmokestinti, o ne lėšų sumai, skirtai kapitalinei investicijai (turtui) įsigyti, todėl nėra pagrindo teigti, kad išlaidos ar tų išlaidų suma, skirta ilgalaikiam materialiam ir nematerialiam turtui įsigyti ar nebaigtai statybai (kapitalinei investicijai), apmokestinama 10 procentų tarifu.

Kadangi turtas gali būti įsigijamas iš pelno ir ne pelno šaltinių, o 10 procentų tarifu apmokestinamas tik pelnas, panaudotas investicijai, tai finansų ministro įsakyme ir yra detalizuotas apmokestinamojo pelno, panaudoto kapitalinei investicijai, apskaičiavimas. Siekiant nustatyti, kokia apmokestinamojo pelno dalis yra panaudota investicijai, turi būti atimami ne pelno šaltiniai. Ne pelno šaltiniams yra priskiriamos nusidėvėjimo sumos ir skolintos lėšos.

Atsižvelgiant į tai, kad minėti ne pelno šaltiniai nėra priskiriami pelnui, jie negali būti panaudoti kapitalinei investicijai (turtui) įsigyti. Vadinausi, jie negali būti priskiriami ir apmokestinamajam pelnui, panaudotam investicijai.

Mano, kad prieštaravimo tarp finansų ministro 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 patvirtintų pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo paaiškinimų ir Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 straipsnio (1996 06 25 įstatymo Nr. I–1399 redakcija) nuostatų nėra.

Finansų ministerijos atstovas E. Vizgirda ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos atstovė A. Gaudutytė teismo posėdyje pakartojo atsiliepime nurodytus argumentus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Pripažįstama, jog finansų ministro 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo“ patvirtintų Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimų 3 punkto nuostata, kad kapitalinėms investicijoms panaudoto apmokestinamojo pelno suma nustatoma iš ataskaitinio laikotarpio kapitalinių investicijų sumos atėmus per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo sumą ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutį atitinka Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 str. 1 p. (1996 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. I–1399 redakcija) įtvirtintas normas, kad 10 procentų mokesčio tarifu apmokestinamas pelnas, panaudotas kapitalinėms investicijoms (kapitalinė investicija yra ilgalaikio turto (taip pat ir nematerialaus) įsigijimas ir išlaidos nebaigtai statybai), bei neprieštaruoja Mokesčių administravimo įstatymo 2 str. įtvirtintoms nuostatoms dėl mokesčio objekto, įvertinto pinigų suma, (mokesčio bazės) nustatymo tvarkos įstatymo formos reguliavimu.

Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 str. 1 p. (1996 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. I–1399 redakcija) nustatyta, kad 10 procentų mokesčio tarifu apmokestinamas pelnas, panaudotas kapitalinėms investicijoms. Kapitalinė investicija yra ilgalaikio turto (taip pat ir nematerialaus) įsigijimas ir išlaidos nebaigtai statybai.

Kapitalinėms investicijoms panaudoto pelno apskaičiavimo tvarkos įstatymas nereglementavo iki tol, kol 1998 m. liepos 2 d. įstatymu Nr. VIII–836 JAPMĮ buvo papildytas 21 straipsniu.

Finansų ministras, remdamasis Mokesčių administravimo įstatymo 6 straipsniu ir Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 668 „Dėl kredito įstaigų mokamų palūkanų už fizinių asmenų indėlius ir pajamų už

gyventojų parduotą turtą apmokestinimo tvarkos” 2 punktu, 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo” patvirtino Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimus, kurių 3 punktas nustatė, kad „Pagal Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 straipsnyje nustatytą 10 proc. pelno mokesčio tarifą apmokestinamas pelnas, kuris panaudotas kapitalinei investicijai į savo įmonę. Kapitalinių investicijų į savo įmonę suma apskaičiuojama nustatant skirtumą tarp įmonės balanse pradinę vertę apskaityto (įstatymo 7 straipsnyje išvardyto) turto likučių sumos mokesstinio laikotarpio pabaigoje ir to turto likučių sumos metų pradžioje, neįskaitant turto vertės padidėjimo dėl indeksavimo, atlikto Vyriausybės nutarimų nustatyta tvarka. (...) Kapitalinėms investicijoms panaudoto apmokestinamojo pelno suma apskaičiuojama taip: iš ataskaitinio laikotarpio kapitalinių investicijų sumos atimami kiti (ne pelno) investicijų šaltiniai, kuriuos sudaro per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo suma ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutis”.

Kapitalinėms investicijoms panaudotas apmokestinamasis pelnas, kuriam taikomas 10 procentų mokesčio tarifas, nustatomas iš investicijų sumos, apskaičiuotos pagal Paaiškinimų 3 p. 2 d., atėmus per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo sumą ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutį.

Kaip yra pažymėjęs Konstitucinis Teismas 2000 m. kovo 15 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. 546 „Dėl pridėtinės vertės mokesčio” 1.14 papunkčio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 15 ir 16 ir Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos pagrindų įstatymo 4 str. 4 d. bei 9 str.”, Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsnyje mokeskis apibrėžiamas kaip „mokesčio įstatyme mokesčio mokėtojai nustatyta piniginė prievolė valstybei, kad būtų gauta pajamų valstybės (savivaldybės) funkcijoms vykdyti”. Mokesčių santykiai yra prievoliiniai teisiniai santykiai tarp valstybės ir mokesčio mokėtojo. Mokesčiai, kaip prievolė, gali būti nustatomi (įvedami) tik įstatymu, kaip aukščiausios galios teisės aktu. Tačiau tam, kad mokesčiai būtų tinkamai mokami ir surenkami, nepakanka mokesčių, kaip prievolę, vien nustatyti. Būtina taip pat sureguliuoti jų mokėjimo tvarką, kurioje turi būti nustatoma ne tik mokesčio turinys, bet ir mokesčių administravimo organizaciniai klausimai, faktinių mokesčių mokėjimų apskaičiavimo metodika ir kt. Taigi teisinis mokesčių reguliavimas – ne tik jų nustatymas įstatymais, bet ir šių įstatymų įgyvendinimo tvarka, kuri gali būti reguliuojama ir poįstatyminiais aktais. Todėl

nustatant mokesčius ypač aktualu atskirti, kokie santykiai turi būti reguliuojami įstatymais, o kokie gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais aktais. Pažymėtina, kad tokie esminiai mokesčio elementai kaip mokesčio objektas, mokesčių santykių subjektai, jų teisės ir pareigos, mokesčio dydžiai (tarifai), mokėjimo terminai, išimties bei lengvatos turi būti nustatomi įstatymu.

Šiuo atveju finansų ministras nustatė mokesčio įstatymo įgyvendinimo tvarką (Mokesčių administravimo įstatymo 6 str., Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 31 d. nutarimo Nr. 668 „Dėl kredito įstaigų mokamų palūkanų už fizinių asmenų indėlius ir pajamų už gyventojų parduotą turtą apmokestinimo tvarkos“ 2 p.) sureguliuodamas 10 procentų mokesčio tarifu apmokestinamojo objekto – kapitalinėms investicijoms panaudoto pelno apskaičiavimo metodiką. Be to, apibrėžtas kapitalinių investicijų į savo įmonę sumos apskaičiavimo būdas.

Kadangi turtas gali būti išsigyjamas iš pelno ir ne pelno šaltinių, o 10 procentų tarifu pagal įstatymą apmokestinamas tik pelnas, panaudotas investicijai, finansų ministro įsakyme yra įvardijami ne pelno investicijų šaltiniai: nusidėvėjimo sumos ir skolintos lėšos, – kurie pagal pobūdį neabejotinai tokie ir yra, atimami nustatant apmokestinamojo pelno dalį, panaudotą investicijai, todėl vertinant Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 str. 1 p. (1996 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. I–1399 redakcija) įtvirtintų normų ir poįstatyminio reguliavimo forma Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimų 3 punkte nustatytų normų turinio santykį, pagrindo konstatuoti, kad finansų ministras ėmėsi mokesčio bazės struktūros elementų reglamentavimo kitaip, negu nustato įstatymas, nėra.

Dėl šių argumentų pripažįstama, kad tiriama apimtimi centrinio viešojo administravimo subjekto priimtas norminis teisės aktas Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 str. 1 p. (1996 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. I–1399 redakcija) įtvirtintoms normoms ir Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsnyje įtvirtintoms nuostatomis dėl mokesčio objekto, įvertinto pinigų suma (mokesčio bazės), nustatymo tvarkos įstatymo formos reguliavimo neprieštarauja.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 115 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, jog finansų ministro 1997 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. 6 „Dėl pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo“ patvirtintų Pelno (pajamų) mokesčio apskaičiavimo ir mokėjimo paaiškinimų 3 punkto nuostata, kad kapitalinėms investicijoms panaudoto apmokestinamojo pelno suma nusta-

toma iš ataskaitinio laikotarpio kapitalinių investicijų sumos atėmus per apyskaitinį laikotarpį apskaičiuoto nusidėvėjimo sumą ir kapitalinėms investicijoms panaudotų skolintų lėšų likutį atitinka Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo 7 str. 1 p. (1996 m. birželio 25 d. įstatymo Nr. I-1399 redakcija) įtvirtintas normas, kad 10 procentų mokesčio tarifu apmokestinamas pelnas, panaudotas kapitalinėms investicijoms (kapitalinė investicija yra ilgalaikio turto (taip pat ir nematerialaus) išsigijimas ir išlaidos nebaigtai statybai), bei neprieštarauja Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsnyje įtvirtintoms nuostatoms dėl mokesčio objekto, įvertinto pinigų suma (mokesčio bazės), nustatymo tvarkos įstatymo formos reguliavimo. Sprendimas neskundžiamas.

1.1.13. Dėl Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907, 24, 25, 26 punktų atitikimo Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d.

Administracinė byla Nr. A⁷-01/2002

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2002 m. sausio 2 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: G. Kryževičiaus (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Taminsko ir R. Piličiausko, sekretoriaujant Ž. Steponavičienei, dalyvaujant Krašto apsaugos ministerijos atstovui S. Pikturai, trečiųjų suinteresuotų asmenų atstovams: P. Andriuškevičiaus – advokatui J. Vaškevičiui, Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Algirdo motorizuoto pėstininkų bataliono – Č. Beišiui,

viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą dėl Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, 24, 25, 26 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. įtvirtintai nuostatai, kad „Kario

žūties ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija”.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. lapkričio 27 d. nutartimi pradėta byla dėl norminio akto teisėtumo tyrimo nustatant, ar Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo”, 24, 25, 26 punktai neprieštarauja Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. ta apimtimi, kad:

Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. numatyta: „Kario žūties ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija”; abejojama, ar krašto apsaugos ministras neviršijo įstatymo jam suteiktų įgalinimų nustatydamas pagrindus, kuriems esant kario žūtis sietina ar nesietina su tiesioginių pareigų vykdymu.

Krašto apsaugos ministerija atsiliepime nurodo, kad Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo (toliau – KASOKTĮ) 67 str. 3 d. nustato, jog kario žūties ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija. 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 krašto apsaugos ministras sudarė Tarnybinio tyrimo komisiją ir patvirtino jos nuostatus. Teiginys, kad krašto apsaugos ministras neturėjo teisės patvirtinti šių nuostatų 24, 25, 26 punktų, nepagrįstas. Krašto apsaugos ministro teisės ir pareigos nustatytos KASOKTĮ 10 straipsnyje. Šio straipsnio 2 dalies 2 punkte numatyta, kad krašto apsaugos ministras nustato krašto apsaugos sistemos institucijų ir jų padalinių struktūrą ir etatus, tvirtina jų veiklos nuostatus ir išlaidų sąmatas, nustato pareigūnų teises ir atsakomybę. To paties straipsnio 3 dalis suteikia teisę krašto apsaugos ministrui duoti užduotis ir leisti įsakymus bei įsakymais patvirtintus kitus teisės aktus visoms krašto apsaugos institucijoms. Krašto apsaugos ministras yra aukščiausias krašto apsaugos sistemos pareigūnas. Jis turi teisę nustatyti kiekvieno kario pareigas, todėl turi teisę išaiškinti, kada karys vykdo savo tiesiogines pareigas, o kada – ne. KASOKTĮ tokio apibrėžimo nepateikia. 2000 m. rugpjūčio 9 d. krašto apsaugos ministro įsakymu Nr. 907 patvirtintų

Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų 24, 25, 26 punktai būtent ir išaiškina, kokiais atvejais karys vykdo savo tiesiogines pareigas ir kokiais atvejais kario veika su tiesioginių pareigų vykdymu nesietina.

Mano, kad Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, 24, 25, 26 punktai neprieštarauja KASOKTĮ 67 str. 3 d.

Krašto apsaugos ministerijos atstovas S. Pikturna teismo posėdyje išdėstė atsiliėpime nurodytus argumentus.

Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Algirdo motorizuoto pėstininkų bataliono atstovas Č. Beišys naujų argumentų, neišdėstyti atsiliėpime, nenurodė.

P. Andriuškevičiaus atstovas advokatas J. Vaškevičius prašo pripažinti, jog Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, 24, 25, 26 punktai prieštarauja Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. Nurodė, kad įstatymas krašto apsaugos ministrui suteikė teisę tik nustatyti tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo tvarką, tačiau apibrėždamas pagrindus, kuriems esant kario žūtis sietina ar nesietina su tiesioginių pareigų vykdymu, ministras viršijo įstatymo jam suteiktus įgalinimus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Pripažįstama, kad Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“, 24, 25, 26 punktai neprieštarauja Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. įtvirtintai nuostatai, kad „Kario žūtis ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija“.

Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 1 d. yra nustatyta, jog tiesioginio tarnybos pareigų vykdymo metu dėl priežasčių, susijusių su tiesioginių pareigų vykdymu, sužeistam ar sušalintam ir tapusiam invalidu arba ir netapusiam invalidu kariui, kuriam dėl sveikatos sutrikimo liko liekamųjų reiškinų ir sumažėjo tinkamumo tarnybai laipsnis, neatsižvelgiant į draudimo išmokas, išmokama šio straipsnio 4, 5, 6, 7, 8 ir 9 dalyse nustatyto dydžio, laikantis 12 dalyje nurodytų

apribojimų, vienkartinė kompensacija, o kariui žuvus išmokama šio straipsnio 10 dalyje nustatyto dydžio, laikantis 12 dalyje nustatytų apribojimų, vienkartinė kompensacija. Šios kompensacijos mokamos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų valstybės biudžeto lėšų.

Pagal to paties straipsnio 2 dalyje kompensacijos nemokamos, jeigu dėl sveikatos sutrikimo nesumažėjo kario tinkamumo tarnybai laipsnis. Kompensacijos taip pat nemokamos, jeigu karys žūva ar jo sveikata sutrinka darant tyčinį nusikaltimą, dėl tyčios ar didelio aplaidumo nevykdant teisėto įsakymo, taip pat jei kario žuvimo ar sveikatos sutrikimo priežastis buvo apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar toksinių medžiagų, jei karys nusižudė, kėsinosi nusižudyti ar tyčia save sužalojo arba kario žuvimo ar sveikatos sutrikimo priežastis buvo transporto priemonės vairavimas neturint teisės ją vairuoti arba perdavus ją vairuoti asmeniui, apsvaigusiam nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar toksinių medžiagų arba neturinčiam teisės ją vairuoti. Jeigu tarnybos metu karys žūva ar jo sveikata sužalojama dėl kario didelio neatsargumo ir jis tampa invalidu, tačiau žuvimo ar sveikatos sužalojimo priežastis nesusijusi su tiesioginės pareigos vykdymu, jam išmokama dalis šiame straipsnyje nustatytos kompensacijos, kurios dydį kiekvienu atveju nustato Vyriausybė.

Įstatymo 67 str. 3 d. numatyta, jog kario žūties ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija.

Pabrėžtina, jog komisijai pavedama vertinti juridinę reikšmę turintį faktą, ar yra priežastinis ryšys tarp tiesioginio pareigų vykdymo ir kilusių pasekmių. Ministro teisė konkrečiai nustatyti, kokie kario veiksmai yra tiesioginis jo pareigų vykdymas, kokie iš jų yra susiję su karo tarnyba, tačiau nesusiję su tiesioginių pareigų vykdymu bei apskritai nesusiję su karo tarnyba ir tiesioginių pareigų vykdymu, atsižvelgiant į Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 2 d. išvardytas aplinkybes, kildinama iš jo kompetencijos nustatyti krašto apsaugos sistemos institucijų ir jų padalinių struktūrą ir etatus, tvirtinti jų veiklos nuostatus, nustatyti pareigūnų teises ir atsakomybę (Įstatymo 10 str. 2 d. 2 p., 3 d.). Komisijos veiklą reglamentuojančiame teisės akte apibrėždamas kario veiksmus pagal jų pobūdį, turinčius juridinę reikšmę sprendžiant kompensacijų kario žūties ar sveikatos sutrikimo atvejais mokėjimo klausimą, ir nustatydamas tris komisijos sprendimų rūšis, krašto apsaugos ministras įstatymo suteiktų galių neperžengė – teisė nustatyti pareigūnų teises bei pareigas kartu reiškia kario veiklos pobūdžio, kuris, suprantama, nėra tik pareigų pagal vadų įsakymus ar pareigines instrukcijas vykdymas, vertinimą.

Be tiesioginių pareigų vykdymo, kariai turi teisę į poilsį, kurio metu taip pat gali įvykti nelaimingų atsitikimų, tam tikras laikotarpis skiriamas pasirošimui tarnybai, kai pareigūnas, būdamas karinio vieneto teritorijoje, tiesioginių pareigų nevykdo, ir pan.

Taigi kolegija daro išvadą, kad Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo”, 24, 25, 26 punktai neprieštarauja Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. įtvirtinti nuostatai, kad „Kario žūties ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija” (abejojama, ar krašto apsaugos ministras neviršijo įstatymo jam suteiktų įgalinimų nustatydamas pagrindus, kuriems esant kario žūtis sietina ar nesietina su tiesioginių pareigų vykdymu), kadangi teisė nustatyti kriterijus, pagal kuriuos kario veikla yra skirstoma į tiesioginį jo pareigų vykdymą, veiksmus, susijusius su karo tarnyba, tačiau nesusijusius su tiesioginių pareigų vykdymu bei apskritai nesusijusius su karo tarnyba ir tiesioginių pareigų vykdymu, kilusi ne tik iš įstatymo 67 str. 3 d. įtvirtintų krašto apsaugos ministro įgalinimų, bet ir jo teisių nustatyti krašto apsaugos sistemos institucijų bei pareigūnų teises ir atsakomybę (Įstatymo 10 str. 2 d. 2 p., 3 d.).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 115 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Krašto apsaugos ministerijos Tarnybinio tyrimo komisijos nuostatų, patvirtintų krašto apsaugos ministro 2000 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr. 907 „Dėl Tarnybinio tyrimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo”, 24, 25, 26 punktai neprieštarauja Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 67 str. 3 d. įtvirtinti nuostatai, kad „Kario žūties ar sveikatos sutrikimo priežastinį ryšį su tiesioginių pareigų vykdymu nustato krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka sudaryta tarnybinio tyrimo komisija”.

Sprendimas neskundžiamas.

1.2. Administracinių teisės pažeidimų bylos

1.2.1. Dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. taikymo

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. įpareigoja asmenis, dirbančius valstybinėje tarnyboje, įstatymų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto, kuris pagal įstatymo 2 str. 2 ir 4 d. apibrėžiamas kaip situacija, kai valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, atlikdamas pareigas ar vykdydamas pavedimą, privalo priimti sprendimą ar dalyvauti jį priimant, ar įvykdyti pavedimą, kurie susiję ir su jo privačiais interesais, t.y. asmeniniu turtiniu ar neturtiniu suinteresuotumu, galinčiu turėti įtakos sprendimams asmeniui atliekant tarnybines pareigas. Šias nuostatas pažeidžiantis dirbantis valstybinėje tarnyboje asmuo padaro ATPK 202¹ str. numatytą pažeidimą.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Baranovas
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas D. Stralkus

Administracinė byla Nr. 1280¹¹/2001

NUTARTIS

2001 m. rugpjūčio 2 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininko A. Baranovo, teisėjų G. Kryževičiaus ir S. Gudyno,

teismo posėdyje rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo nutarimo nutraukti Henriko Adolfo Kebeikio administracinę bylą panaikinimo.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos pareigūnas 2001 m. gegužės 17 d. surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą Nr. 4, kuriame nurodė, kad Henrikas Adolfas Kebeikis, Kauno miesto savivaldybės tarybos ir valdybos narys, būdamas savininkams gražinto namo buto nuomi-

ninkas, turėjo privatų interesą, nevengė interesų konflikto, nenusišalinęs nuo dalyvavimo svarstant ir priimant sprendimus dėl butų, esančių savininkams gražintuose ir gražintuose namuose, nuomos mokesčio 2001 m. sausio 17 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos bei 2001 m. balandžio 17 d. valdybos posėdžiuose, tarnyboje sukėlė viešųjų ir privačių interesų konfliktą. Taip pažeidė Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo (toliau – Įstatymas) 3 str. 1 d. 2 punkto ir 11 str. 1 dalies reikalavimus. H.A. Kebeikio veika kvalifikuota pagal ATPK 202¹ str. 1 d.

Kauno miesto apylinkės teismas 2001 m. liepos 4 d. nutarimu Henriko Adolfo Kebeikio administracinio teisės pažeidimo bylą nutraukė, nesant jo veikoje administracinio teisės pažeidimo sudėties. Teismas, įvertinęs H.A. Kebeikio paaiškinimus, liudytojo G. Jankaus parodymus, kitus byloje esančius įrodymus, konstatavo, kad H.A. Kebeikis, kaip Kauno miesto savivaldybės tarybos ir valdybos narys, dalyvaudamas 2001 m. sausio 25 d. tarybos ir 2001 m. gegužės 1 d. valdybos posėdžiuose bei atstovaudamas savo rinkėjų, kurie, kaip ir jis, gyvena gražintuose ir gražintuose savininkams namuose, interesams, pasisakydamas diskusijose, teikdamas pasiūlymus ir išsakydamas savo nuomonę balsuodamas dėl sprendžiamos problemos – nuomos mokesčio, nepažeidė Įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. ir 11 str. 1 d. reikalavimų, tad jo veikoje nėra ATPK 202¹ str. 1 d. numatyto administracinio teisės pažeidimo sudėties.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija apeliaciniu skundu prašo panaikinti Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. liepos 4 d. nutarimą ir perduoti bylą nagrinėti iš naujo. Nurodo, kad Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai pavesta spręsti, ar asmuo, dirbantis valstybinėje tarnyboje, pažeidė tarnybinę etiką. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija 2001 m. gegužės 10 d. sprendimu pripažino, kad H.A. Kebeikis, Kauno miesto savivaldybės tarybos ir valdybos narys, pažeidė tarnybinę etiką, nes pažeidė Įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. ir 11 str. 1 d. reikalavimus. Šis sprendimas nėra panaikintas, yra galiojantis, tačiau apylinkės teismas jo nevertino. Nurodo, kad teismas neatšizvelgė į tai, kad H.A. Kebeikis visų pirma gynė interesus nuomininkų, gyvenančių savininkams gražintuose ar gražintuose namuose, pats nuomodamas butą tokiame name ir būdamas Kauno gražintinų namų gyventojų teisių gynimo komiteto pirmininkas. Nurodo, kad namų savininkai turi savo visuomeninę organizaciją – Lietuvos Respublikos namų ir žemės sklypų savininkų sąjungą, kuri gina jų interesus.

Apeliacinis skundas tenkintinas.

Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. įpareigoja asmenis, dirbančius valstybinėje tarnyboje, įstaty-

mų nustatyta tvarka ir priemonėmis vengti interesų konflikto. Įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje interesų konfliktas apibrėžiamas kaip situacija, kai valstybinėje tarnyboje dirbantis asmuo, atlikdamas pareigas ar vykdydamas pavedimą, privalo priimti sprendimą ar dalyvauti jį priimant, ar įvykdyti pavedimą, kurie susiję ir su jo privačiais interesais. Privatūs interesai šio straipsnio 2 dalyje įvardijami kaip asmeninis turtinis ar neturtinis suinteresuotumas, galintis turėti įtakos sprendimams asmeniui atliekant tarnybines pareigas. Įstatymo 11 str. 1 d. draudžia asmeniui, dirbančiam valstybinėje tarnyboje, dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą. Įstatymo 2 straipsnio 1 d. prie asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje, priskiria ir valstybės politikus. Valstybės tarnybos įstatymo 2 str. 23 punktu nustatyta, kad savivaldybių tarybų ir kartu valdybų nariai yra valstybės politikai. Iš byloje esančių 2001 m. sausio 25 d. Kauno miesto tarybos posėdžio, kuriame buvo svarstomas Kauno miesto valdybos 2001 m. sausio 3 d. sprendimo Nr. 7 „Dėl gyvenamųjų patalpų nuomos mokesčio“ panaikinimo klausimas, bei 2001 m. gegužės 1 d. Kauno miesto valdybos posėdžio, kuriame buvo svarstomi butų, esančių savininkams gražintuose ir gražintinuose namuose, nuomos mokesčio dydžiai, protokolų matyti, kad H.A. Kebeikis dalyvavo svarstant bei balsuojant šiais klausimais. Iš byloje esančios H.A. Kebeikio privačių interesų deklaracijos, jo paties paaiškinimų matyti, kad Henrikas Adolfas Kebeikis nuomoja butą savininkams gražintiname name adresu: Kęstučio g. 52/8–19, Kaunas. Iš to darytina išvada, kad jis svarstant tokių butų nuomos mokesčio dydžio klausimą turėjo turtinį suinteresuotumą, kuris galėjo turėti įtakos sprendimams jam atliekant tarnybines pareigas. H.A. Kebeikis svarstant minėtus klausimus bei kilus interesų konfliktui jo nevengė, nuo sprendimų svarstymo nenusišalino, tad pažeidė Įstatymo 3 str. 1 d. 2 punkto įpareigojančią bei 11 str. 1 d. draudžiančią normas. Iš to išplaukia, kad apylinkės teismas, konstatavęs, kad H.A. Kebeikio veikoje nėra ATPK 202¹ str. 1 d. numatyto administracinio teisės pažeidimo sudėties, padarė neteisėtą ir nepagrįstą išvadą. Įstatymo nuostatos nedraudžia valstybės politikui atstovauti rinkėjų interesams, tačiau įpareigoja tai daryti vengiant viešųjų ir privačių interesų konflikto.

Esant šioms aplinkybėms, apeliacinis skundas tenkinamas, Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. liepos 4 d. nutarimas naikintinas, o byla gražintina tam pačiam teismui nagrinėti iš naujo.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 136 str., 144 str. 3 d. 3 p.,

n u t a r i a :

Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos apeliacinį skundą tenkinti, Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. liepos 4 d. nutarimą panaikinti ir gražinti bylą tam pačiam teismui nagrinėti iš naujo.

1.2.2. Dėl administracinio teisės pažeidimo padarymo būtiną reikalingumo būklėje

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 17 straipsnis numato, kad administraciniu teisės pažeidimu nelaikomas veikimas, kuris, kad ir numatytas šiame kodekse arba kituose norminiuose aktuose dėl administracinių teisės pažeidimų, bet padarytas būtiną reikalingumo būklėje. Todėl negalima laikyti administraciniu teisės pažeidimu veikos, kuri padaryta siekiant išvengti pavojaus žmonių gyvybei ir sveikatai ir kuria padarytoji žala yra mažesnė negu išvengtoji žala.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Ablingis
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas S. Gagys

Administracinė byla Nr. 1237/2001

NUTARIMAS

2001 m. rugpjūčio 8 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininko A. Ablingio, teisėjų G. Kryževičiaus ir S. Gudyno,

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Antano Kaukėno apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 19 d. nutarties.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

2001 m. balandžio 20 d. Ignalinos rajono PK KP Antanui Kaukėnui skyrė 120 Lt baudą už tai, kad jis 2001 m. balandžio 15 d. 8 val. 50 min. kelyje Ignalina – Dysna vairavo automobilį, neatsižvelgė į kelio dangą, oro sąlygas, nuvažiavo nuo kelio ir apsivertė, dėl to apgadino kitam asmeniui priklausantį automobilį. Taip pažeidė Kelių eismo taisyklių 14.1 p., ATPK str. 127 str. 2 d.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. birželio 19 d. nutartimi paliko Ignalinos rajono PK KP nutarimą nepakeistą ir skundo nepatenkino. Teismas konstatavo, jog pareiškėjas pažeidė Kelių eismo taisyklių 14.1 p., tai patvirtina administracinio teisės pažeidimo protokolas, autoavarijos vietos planas. Pareiškėjas ir liudytojai G. Sapiega ir Ž. Ežerskas patvirtino, kad kelio ir meteorologinės sąlygos buvo sudėtingos, kadangi snigo, kelio danga buvo šlapia. Pareiškėjas, važiuodamas 60–65 km/h greičiu, pamatęs kliūtį negalėjo suvaldyti automobilio ir nuvažiavo nuo kelio. Pareiškėjas neįvykdė Kelių eismo taisyklių 14.2 p., nors kliūtį pastebėjo iki jos apie 30 m. Automobiliai prasilenkė kelyje ir tik po to pareiškėjo vairuojamas automobilis nuvažiavo nuo kelio. Tai patvirtina ir pareiškėjo paaiškinimas teisminio nagrinėjimo metu. Įrodžius, kad pareiškėjas pažeidė Kelių eismo taisykles, nėra pagrindo teigti, kad pareiškėjas veikė būtinojo reikalingumo būklėje.

Apeliaciniu skundu pareiškėjas prašė Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 19 d. nutartį panaikinti ir bylą nutraukti. Pareiškėjas nurodė, kad teismas neatsižvelgė, kad administracinio teisės pažeidimo protokole ir autoavarijos schemoje nėra pagrindinių autoįvykio aplinkybių. Autoavarija įvyko ne dėl pareiškėjo kaltės, bet priešinga jam kryptimi judėjusio ir į jo eismo juostą išvažiavusio automobilio vairuotojo kaltės. Pareiškėjas negalėjo įvykdyti Kelių eismo taisyklių ne dėl pasirinkto nesaugaus greičio, bet dėl kito automobilio vairuotojo minėtų taisyklių 15.1.3 p. pažeidimo. Apie pasirinktą saugų greitį paliudijo liudytojai G. Sapiega ir Ž. Ežerskas. Atsakomybė pagal ATPK str. 127 str. 2 d. galima tik tuo atveju, kai nustatomas tiesioginis priežastinis ryšys tarp asmens padarytos kaltos veikos ir atsiradusių pasekmių.

Apeliacinis skundas tenkintinas.

Pareiškėjas nepadarė Kelių eismo taisyklių 14.1 p. pažeidimo, byloje nėra įrodymų, patvirtinančių, jog pareiškėjas važiavo viršydamas leistiną greitį, neatsižvelgė į eismo judrumą, krovinio ir transporto priemonės ypatumus bei būklę, kelio ir meteorologines sąlygas, matomumą. Liudytojai Ž. Ežerskas ir G. Sapiega parodė, kad pareiškėjas važiavo 60–65 km/h greičiu, kuris, atsižvelgiant į įvykio metu buvusias meteorologines sąlygas, buvo saugus.

Tačiau atsiradus kliūčiai pareiškėjas nesulėtino transporto priemonės greičio, jos nesustabdė, kliūtis, nesukeldamas pavojaus kitiems eismo dalyviams, neapvažiavo. Priešingai, pareiškėjas suprato, kad darydamas manevrą į dešinę sukelia pavojų vairuojamo automobilio keleiviams. Todėl savo veiksmais pažeidė Kelių eismo taisyklių 14.2 p., tačiau jį padarė siekdamas

išvengti automobilių susidūrimo ir pašalinti pavojų žmonių gyvybei ir sveikatai. Šis pavojus tomis aplinkybėmis negalėjo būti pašalintas kitomis priemonėmis ir padarytoji žala yra mažiau reikšminga negu išvengtoji žala. Pareiškėjo įvykdytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas sąlygojo materialinius nuostolius. Tačiau pareiškėjas padarė žalą materialiniam turtui, išvengdamas pavojaus žmonių gyvybei ir sveikatai. Priešpriešiais važiuosiu automobilių susidūrimas būtų sukėlęs sunkesnes pasekmes – ne tik materialinius nuostolius, bet ir pavojų važiuosiu juose asmenų gyvybei ir sveikatai. Pareiškėjas padarė pažeidimą veikdamas būtinojo reikalingumo būklėje.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 17 str. numato, kad administraciniu teisės pažeidimu nelaikomas veikimas, kuris, kad ir numatytas šiame kodekse arba kituose normatyviniuose aktuose dėl administracinių teisės pažeidimų, bet padarytas būtinojo reikalingumo būklėje.

Byloje nėra duomenų, jog liudytojas A. Sapiega parodė, kad automobiliai prasilenkė kelyje ir tik po to pareiškėjo vairuojamas automobilis nuvažiavo nuo kelio. Pareiškėjas šios aplinkybės taip pat nepatvirtino. Teismo posėdyje apklausti liudytojai Ž. Ežerskas ir G. Sapiega parodė ir pareiškėjas teigė, kad pareiškėjui nepasukus automobilio į šalikelę susidūrimo nebūtų pavykę išvengti.

Teismo nutartis nepagrįsta ir neteisėta, todėl naikintina, o administracinė byla nutrauktina.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 str. 3 d. 2 p.,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 19 d. nutartį panaikinti, o pareiškėjo Antano Kaukėno apeliacinį skundą patenkinti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.2.3. Dėl ATPK 33 straipsnio ir 9 straipsnio taikymo

ATPK 9 str. 2 d. yra nurodyta, kad administracinė atsakomybė už Administracinių teisės pažeidimų kodekse numatytus pažeidimus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės. Todėl tais atvejais, kai asmuo pakartotinai padaro pažeidimą, kuris jau užtraukia ne administracinę, o baudžiamąją atsakomybę, administracinė byla turi būti nutraukiama, o bylos medžiaga perduodama baudžiamajai bylai iškelti.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas R. Kliškauskas
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas L. Kartanaitė

Administracinė byla Nr. 1488/2001

NUTARTIS

2001 m. rugsėjo 26 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: R. Kliškausko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio, A. Baranovo,

apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal G.T. Vaicechovskio apeliacinį skundą dėl Šiaulių apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 23 d. nutarties.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Gintaras Tadas Vaicechovskis Pakruojo rajono policijos komisariato Kelių policijos 2001 m. liepos 19 d. nutarimu pagal ATPK 126 str. 2 d. buvo nubaustas 1750 Lt bauda ir teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu 18 mėnesių už tai, kad jis 2001 m. gegužės 4 d., apie 21.30 val., Pakruojyje, Vytauto Didžiojo g., vairavo automobilį būdamas neblaivus. Jam nustatytas vidutinis girtumo laipsnis (2,37 promilės). Taip pat nustatyta, kad G.T. Vaicechovskis 2001 m. gegužės 16 d., 01.30 val., Pakruojyje, Statybininkų g., vėl vairavo automobilį būdamas neblaivus (2,23 promilės), t.y. padarė analogišką administracinį teisės pažeidimą, numatytą ATPK 126 str. 2 d., todėl Pakruojo rajono PK Kelių policijos 2001 m. liepos 19 d. nutarimu administracinė byla jo atžvilgiu buvo nutraukta, o bylos medžiaga perduota baudžiamajai bylai pagal požymius nusikaltimo, numatyto BK 246¹ str., iškelti.

Šiaulių apygardos administracinis teismas 2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartimi pareiškėjo skundo netenkino. Teismas konstatavo, kad vertinat administracinėje byloje esančius dokumentus matyti, kad nutarimai už administracinius teisės pažeidimus pagal ATPK 126 str. 2 d. pareiškėjo atžvilgiu priimti pagrįstai. Jei panaikintų skundžiamą 2001 m. liepos 19 d. nutarimą, kuriuo pareiškėjui paskirta administracinė nuobauda už pažeidimą, įvykdytą 2001 m. gegužės 4 d., tai neliktų pakartotinumui, ir 2001 m. liepos 19 d. nutarimas už analogišką pažeidimą, įvykdytą 2001 m. gegužės 16 d., kuriuo

buvo nuspręsta bylą nutraukti bei perduoti medžiagą tardymo poskyriui baudžiamajai bylai iškelti, būtų nepagrįstas.

Apeliaciniu skundu pareiškėjas prašo teismo 2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartį panaikinti.

Pareiškėjas nurodo, kad 2001 m. gegužės 4 d. ir 2001 m. gegužės 16 d. surašyti administracinių teisės pažeidimų padarymo protokolai, pareiškėjo paaiškinimai, policijos pareigūnų tarnybiniai pranešimai ir alkotestierio parodymai įrodo, kad 2001 m. liepos 19 d. priimant nutarimus už analogiškus pažeidimus, padarytus 2001 m. gegužės 4 d. ir 2001 m. gegužės 16 d., jau akivaizdžiai buvo matyti, kad pareiškėjo veikoje yra nusikaltimo, numatyto BK 246¹ str., požymiai. Todėl pareiškėjas mano, kad nagrinėjęs bylą pareigūnas privalėjo abi administracinių teisės pažeidimų bylas nutraukti ir bylų medžiagas perduoti tardymo poskyriui baudžiamajai bylai iškelti.

Apeliacinis skundas netenkinamas.

Pirmosios instancijos teismas iš esmės priėmė teisingą nutartį, tačiau šios nutarties motyvai keistini.

Teismo išvada, kad panaikinus skundžiamą 2001 m. liepos 19 d. nutarimą, kuriuo pareiškėjui paskirta administracinė nuobauda už pažeidimą, įvykdytą 2001 m. gegužės 4 d., neliktų pakartotinumai ir 2001 m. liepos 19 d. nutarimas už analogišką pažeidimą, įvykdytą 2001 m. gegužės 16 d., kuriuo buvo nutarta bylą nutraukti ir medžiagą perduoti baudžiamajai bylai iškelti, būtų nepagrįstas, yra neteisinga, nes būtina sąlyga baudžiamajai atsakomybei pagal BK 246¹ str. atsirasti yra transporto priemonės vairavimas neblaiviam pakartotinai, tačiau pakartotinumai įstatyme nėra siejamas su ankstesniu patraukimu kokion nors atsakomybėn.

ATPK 9 str. 2 d. yra nurodyta, kad administracinė atsakomybė už Administracinių teisės pažeidimų kodekse numatytus pažeidimus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės. Iš bylos medžiagos matyti, kad pareiškėjas 2001 m. gegužės 4 d., 21.30 val., Pakruojyje, Vytauto Didžiojo g., vairavo automobilį būdamas neblaivus ir šiais savo veiksmais padarė administracinių teisės pažeidimą, už kurį atsakomybė numatyta ATPK 126 str. 2 d. Šio pažeidimo fakto ir aplinkybių pareiškėjas ir pats neginčija, todėl konstatuotina, kad 2001 m. liepos 19 d. nutarimu administracinė nuobauda – 1750 Lt bauda su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu 18 mėnesių – jam buvo paskirta pagrįstai. Įvertinus minėtą įstatymo normą, darytina išvada, kad pareiškėjas 2001 m. gegužės 16 d., 01.30 val., Pakruojyje, Statybininkų g., dar kartą vairuodamas automobilį neblaivus padarė jau nebe

administracinį teisės pažeidimą, o pažeidimą, kuris užtraukia baudžiamąją atsakomybę, todėl pagrįstai 2001 m. liepos 19 d. nutarimu administracinė byla jo atžvilgiu buvo nutraukta, o bylos medžiaga buvo perduota tardymo poskyriui baudžiamajai bylai pagal požymius nusikaltimo, numatyto BK 246¹ str., iškelti.

ATPK 33 str. 2 d. nurodyta, kad jeigu asmuo padarė kelis administracinius teisės pažeidimus, kurių bylas nagrinėja tas pats organas, galutinai šiam asmeniui skiriama nuobauda parenkama sankcijos, nustatytos už sunkesnijį iš padarytųjų administracinių teisės pažeidimų, ribose. Įvertinus tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad pareiškėjas padarė ne du, o tik vieną administracinį teisės pažeidimą, t.y. 2001 m. gegužės 4 d. vairavo automobilį būdamas neblaivus, todėl pareiškėjo teiginys, kad jo bylas nagrinėjęs pareigūnas, vadovaudamasis ATPK 33 str. 2 d., turėjo abi administracinių teisės pažeidimų bylas nutraukti ir bylos medžiaga perduoti tardymo poskyriui baudžiamajai bylai iškelti, yra nepagrįstas.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 str. 3 d. 1 p., 145 str.,

n u t a r i a :

Šiaulių apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartį palikti nepakeistą, o G.T. Vaicechovskio skundo netenkinti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.2.4. Dėl ATPK 127 straipsnio taikymo

Iš ATPK 127 str. 1 ir 2 d. dispozicijų matyti, kad šios normos yra materialios sudėties, todėl Kelių eismo taisyklių pažeidimas užtraukia atsakomybę pagal ATPK 127 str. tik tada, jeigu šis pažeidimas buvo ATPK 127 str. 1 ir 2 d. dispozicijose numatytų neigiamų pasekmių atsiradimo priežastis. Konstatavus, kad autoįvykio metu buvo pažeistas ne vienas Kelių eismo taisyklių punktas, būtina nustatyti, kuris pažeidimas buvo tiesioginė neigiamų pasekmių atsiradimo priežastis.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas R. Kliškauskas
Pirmosios instancijos teismo
teisėja L. Kartanaitė

Administracinė byla Nr. 1490/2001

NUTARTIS

2001 m. rugsėjo 27 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininko R. Kliškausko, teisėjų A. Ablingio ir A. Baranovo, apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal trečiojo suinteresuoto asmens V. Buškienės apeliacinį skundą dėl Šiaulių apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutarimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

S. Šarapnicką Mažeikių rajono policijos komisariato Kelių policija 2000 m. birželio 27 d. nutarimu pagal ATPK 124¹ str. 1 d., 127 str. 1 d. nubaudė 750 Lt bauda už tai, kad jis 2000 m. sausio 20 d., apie 18 val., Mažeikių m., Žemaitijos – Ventos g. sankryžoje, vairuodamas automobilį MAZ–551 (valst. Nr. VKE 732), į sankryžą įvažiavo degant draudžiamam šviesoforo signalui bei susidūrė su automobiliu „Toyota Corola“ (valst. Nr. ATV 063), vairuojamu V. Buškienės, dėl to buvo apgadintos transporto priemonės bei lengvai sužalota V. Buškienė.

Teismas minėtą Kelių policijos nutarimą panaikino ir priėmė naują nutarimą, kuriuo S. Šarapnicką nubaudė pagal ATPK 127 str. 1 d. 750 Lt bauda, o bylą pagal ATPK 124¹ str. 1 d. jo atžvilgiu nutraukė. Taip pat teismas nutarė, įsiteisėjus teismo nutarimui, perduoti Mažeikių rajono policijos komisariato Kelių policijai ATP bylą spręsti klausimą dėl V. Buškienės nubaudimo pagal ATPK 127 str. 2 d.

Šį sprendimą teismas motyvavo tuo, kad ekspertizės aktu yra nustatyta, jog S. Šarapnickas pažeidė ne Kelių eismo taisyklių 17.12, 2.3 p. reikalavimus, o 14.2 p., tai ir lėmė V. Buškienės lengvą kūno sužalojimą. Kadangi S. Šarapnickas nepažeidė Kelių eismo taisyklių 17.12, 2.3 p., tai bylą jo atžvilgiu pagal ATPK 124¹ str. 1 d. nutraukė.

Teismas, remdamasis ekspertizės aktu, taip pat nustatė, kad V. Buškienė irgi pažeidė Kelių eismo taisyklių 2.3, 2.4, 9.1, 17.12 p. reikalavimus, sąlygojusius autoavarijos kilimą, dėlto priėjo prie išvados, jog tikslinga perduoti Kelių policijai medžiagą dėl V. Buškienės patraukimo atsakomybėn pagal ATPK 127 str. 2 d.

Apeliaciniu skundu V. Buškienė prašo teismo nutarimą panaikinti, paliekant galioti Kelių policijos nutarimą.

Ji nurodo, kad teismo nutarimas yra nepagrįstas ir neteisėtas.

Teismas nepagrįstai rėmėsi prieštaringomis automobilių techninės ekspertizės išvadomis, todėl neteisingai S. Šarapnickui nutraukė bylą pagal ATPK 124¹str. 1 d., o ją faktiškai pripažino kalta pagal ATPK 127 str. 2 d.

Apeliantės teigimu, dėl autoavarijos kilimo kaltas yra S. Šarapnickas, nes jis sankryžą kirto degant raudonam šviesoforo žibintui, be to, kaip nustatyta ekspertizės akte, jis turėjo techninę galimybę sustabdyti savo vairuojamą automobilį iki susidūrimo vietos.

Tai, kad ji į sankryžą įvažiavo degant žaliai šviesoforo signalui, patvirtino liudytojai J. Barkus, V. Malakauskas, todėl teismo nuoroda į tai, kad nėra tuo klausimu kitų įrodymų, yra neteisinga.

Apeliacinis skundas tenkinamas iš dalies.

Iš ATPK 127 str. 1 ir 2 d. dispozicijų matyti, kad šios normos yra materialios sudėties, todėl Kelių eismo taisyklių pažeidimas užtraukia atsakomybę pagal ATPK 127 str. tik tada, jeigu šis pažeidimas buvo ATPK 127 str. 1 ir 2 d. dispozicijose numatytų neigiamų pasekmių atsiradimo priežastis.

Taigi teismas, konstatavęs, kad autoįvykio metu buvo pažeistas ne vienas Kelių eismo taisyklių punktas, turi nustatyti, kuris pažeidimas buvo tiesioginė neigiamų pasekmių atsiradimo priežastis.

Šiuo atveju kiti nustatyti Kelių eismo taisyklių pažeidimai gali sudaryti prielaidas atsirasti atsakomybei pagal kitus ATPK straipsnius ar turėti reikšmės skiriant bausmę ir pan.

Iš bylos matyti, kad teismas dėl vieno ir to paties autoįvykio, t.y. tų pačių neigiamų pasekmių, nustatęs, kad abu eismo dalyviai pažeidė skirtingus Kelių eismo taisyklių reikalavimus, abu vairuotojus pripažino kaltais dėl autoįvykio kilimo, nepasisakydamas, kurio vairuotojo padarytas konkretus Kelių eismo taisyklių pažeidimas buvo tiesioginė šių pasekmių atsiradimo priežastis.

Taigi teismas byloje nenustatė tiesioginio priežastinio ryšio tarp eismo dalyvių atliktų veiksmų ir atsiradusių pasekmių, todėl teismo nutarimas negali būti pripažintas pagrįstu (ATPK 297 str.).

Dėl minėtų priežasčių teismo nutarimas naikinamas, bylą gražinant iš naujo nagrinėti teisme.

Naujo teismo nagrinėjimo metu būtina visus byloje surinktus įrodymus, tarp jų ir automobilių techninės ekspertizės aktą, įvertinti tarpusavyje, t.y. vertinti jų visetą (ATPK 256; 257 str.), tai sudarys sąlygas teismui nustatyti tiesioginį priežastinį ryšį tarp eismo dalyvių atliktų veikų ir atsiradusių pasekmių, numatytų ATPK 127 str., kartu įgalins teismą byloje priimti pagrįstą ir teisingą sprendimą.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 str. 3 d. 3 p.,

n u t a r i a :

Šiaulių apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutarimą panaikinti ir grąžinti bylą iš naujo nagrinėti teisme.

Nutartis neskundžiama.

1.2.5. Dėl ATPK 163² straipsnio taikymo

Administracinė atsakomybė už akcizais apmokestinamų prekių laikymą (ATPK 163² str.) gali būti patrauktas fizinis asmuo, jeigu, įvertinus byloje surinktus įrodymus, padaroma išvada, kad aptikti pas jį daiktai buvo skirti parduoti kaip kontrabandos prekė ir kad tokių parduoti skirtų daiktų, t.y. prekių, paženklinimas neatitinka Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 257 patvirtintoje Fiziniams asmenims taikomoje akcizais apmokestinamų alkoholio produktu, tabako gaminių ir naftos produktų gabenimo bei laikymo (saugojimo) Lietuvos Respublikos teritorijoje tvarkoje nurodytų reikalavimų.

Pranešėjas A. Ablingis
Teisėja N. Šimkienė

Administracinė byla Nr. 1505⁹/2001

NUTARTIS

2001 m. spalio 10 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Antano Ablingio, Anatolijaus Baranovo, Romano Klišausko, apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal Pagėgių policijos komisariato apeliacinį skundą dėl Šilutės rajono apylinkės teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pagėgių policijos komisariato pareigūnas 2001 m. birželio 19 d. surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą Adoluiui Šinui už tai, kad Pagėgių savivaldybės Panemunės gyvenvietės Nemuno gatvėje sulaikytas automobilis gabenęs cigarečių: 1000 pakelių „Astra“, 60 pakelių „Kosmos“,

250 pakelių „Prima”, 40 pakelių „Prima Serebriannaja” be lietuviškų banderolių, taigi pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimą Nr. 257 ir tokiais veiksmais padarė administracinę teisės pažeidimą, numatytą Administracinių teisės pažeidimų kodekso 163² str. 3 d.

Šilutės rajono apylinkės teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimu Adolio Šino administracinio teisės pažeidimo byla nutraukta, nesant jo veikoje administracinio teisės pažeidimo, numatyto ATPK 163² str. 3 d., įvykio ir sudėties. Teismas padarė išvadą, kad administracinė atsakomybė už akcizais apmokestinamų prekių pagenimą gali būti patrauktas fizinis asmuo, jeigu surinkta įrodymų, kad cigaretės buvo skirtos parduoti. Byloje įrodymų, kad A. Šinas pirkė ir gabeno cigaretes turėdamas tokį tikslą, nėra.

Pagėgių policijos komisariatas, nesutikdamas su teismo nutarimu, 2001 m. liepos 24 d. ir rugsėjo 13 d. Šilutės rajono apylinkės teismui įteikė apeliacinius skundus, kuriuose prašoma panaikinti Šilutės rajono apylinkės teismo nutarimą ir A. Šinui skirti administracinę nuobaudą pagal teisės aktus, nustatančius atsakomybę už padarytą teisės pažeidimą.

Toks prašymas argumentuojamas pateiktaisiais teiginiais.

Nesutinkama su Šilutės rajono apylinkės teismo nutarime padaryta išvada, kad neįžvelgiamas byloje administracinės teisės pažeidimo įvykis ir sudėtis, nes joje nesurinkta įrodymų, kad A. Šinas pirkė ir gabeno cigaretes turėdamas tikslą jas parduoti. Remiantis tokiu paaiškinimu, logiška būtų manyti, kad bet kuris asmuo, oficialiai nedeklaruojantis tikslo realizuoti valstybės akcizais apmokestinamas prekes, gali gabenti ar laikyti tūkstančius pakelių cigarečių ar butelių degtinės, kartu nepažeisdamas galiojančių Lietuvos Respublikos įstatymų.

Tuo tarpu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 257 patvirtinta Fiziniais asmenims taikoma akcizais apmokestinamų alkoholio produktų, tabako gaminių ir naftos produktų gabenimo bei laikymo (saugojimo) Lietuvos Respublikos teritorijoje tvarka nurodo:

„2. Lietuvos Respublikos teritorijoje fiziniais asmenims draudžiama gabenti bei laikyti (saugoti) jiems nuosavybės teise priklausančiose, pagal nuomos ar panaudos sutartį naudojamose patalpose ir kitose vietose.

2.1. Importuotus ir Lietuvos Respublikoje pagamintus alkoholinius gėrimus (išskyrus alų), importuotus ir Lietuvos Respublikoje pagamintus tabako gaminius, nepaženklintus finansų ministro patvirtinto pavyzdžio banderolėmis Lietuvos Respublikos nustatyta tvarka ar paženklintus suklastotomis banderolėmis”.

Teisėjų kolegija, apsvarsčiusi apeliacinio skundo argumentus ir teismo nutarimo motyvus ir išanalizavusi bylos medžiagą, pripažino, kad

apeliacinis skundas tenkintinas iš dalies ir apylinkės teismo nutarimas naikintinas.

Administracinių teisės pažeidimų kodekso 163² str. numatyta atsakomybė už akcizais apmokestinamų prekių laikymą, gabenimą ar realizavimą pažeidžiant nustatytą tvarką. Ši įstatymo norma dėl prekių laikymo, gabenimo ar realizavimo yra blanketinė, t.y. bendrojo pobūdžio, nes nukreipia į norminį aktą, nustatantį tokios veikos leistiną tvarką. Todėl nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų, numatytų ATPK 163² str., bylas taikytinas būtent toks norminis aktas, šiuo atveju – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 257 patvirtinta Fiziniais asmenims taikoma akcizais apmokestinamų alkoholio produktų, tabako gaminių ir naftos produktų gabenimo bei laikymo (saugojimo) Lietuvos Respublikos teritorijoje tvarka.

Minėto nutarimo preambulėje nurodyta, kad Tvarka siekiama užkirsti kelią akcizais apmokestinamų prekių kontrabandai, nelegaliam jų gabenimui bei laikymui. ATP kodekso 163² str. taip pat kalbama apie tokių prekių laikymą, gabenimą ar realizavimą. Taigi aiškinant šiuos norminius aktus lingvistiniu teisės aiškinimo metodu, prieinama išvada, kad juose kalbama apie prekes, skirtas parduoti.

Taigi administracinėn atsakomybėn už akcizais apmokestinamų prekių laikymą (ATPK 163² str.) gali būti patrauktas fizinis asmuo, jeigu, įvertinus byloje surinktus įrodymus, padaroma išvada, kad aptikti pas jį daiktai buvo skirti parduoti ir kad tokių parduoti skirtų daiktų, t.y. prekių, paženklinimas neatitinka Tvaroje nurodytų reikalavimų.

Kaip nurodyta administracinio teisės pažeidimo protokole, Adolis Šinas sulaikytas gabenęs automobiliu 1000 pakelių „Astra“, 60 pakelių „Kosmos“, 250 pakelių „Prima“, 40 pakelių „Prima Serebriannaja“ cigarečių be nustatytų Lietuvos Respublikoje būtinų banderolių ir taip pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimą Nr. 257. Vyriausybė šiuo nutarimu patvirtino fiziniais asmenims taikomą akcizais apmokestinamų alkoholio produktų, tabako gaminių, naftos produktų ir cukraus gabenimo bei laikymo (saugojimo) Lietuvos Respublikoje tvarką.

Pagal šį dokumentą fiziniais asmenims draudžiama:

6.1. gabenti jų įvežtus iš užsienio nepaženklintus nustatyto pavyzdžio banderolėmis alkoholinius gėrimus (išskyrus alų) ir tabako gaminius, kurių kiekis viršija Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 6 d. nutarimu Nr. 199 „Dėl maito režimo keleiviams, vykstantiems per Lietuvos Respublikos valstybės sieną, nustatymo“ nustatytą leidžiamą keleiviams įvežti iš užsienio šių prekių dvigubą kiekį (normą);

6.2. laikyti (saugoti) jų įvežtus iš užsienio nepaženklintus nustatyto pavyzdžio banderolėmis alkoholinius gėrimus (išskyrus alų) ir tabako gaminius, jeigu jų kiekis viršija: vyno – 100 litrų, kitų alkoholinių gėrimų (išskyrus alų) – 10 litrų ir tabako gaminių – 100 pakelių. Leidžiama laikyti (saugoti) ir daugiau šių prekių, jeigu vienos rūšies (pavadinimo) alkoholinių gėrimų yra ne daugiau kaip 2 vienetai, o tabako gaminių – 10 pakelių;

Iš šių dokumentų akivaizdžiai matyti, kad buvo pažeista Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu nustatyta tvarka.

Jam, Adoliui Šinui, kaip pagrįstai pažymėta teismo nutarime, atsakomybė už ATPK 163² str. numatytą pažeidimą galima, kada yra minėtoji sąlyga, t.y. nustatyta, jog cigaretės turėjo būti skirtos parduoti. Administracinio teisės pažeidimo protokole nurodyta, kad šios prekės neturėjo tinkamų banderolių. Kad cigaretės buvo pardavimo dalykas, matyti iš byloje esančių administracinėje byloje pažeidėjo ir jo bendrakeleivių aiškinimų, parašytų administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymo metu. Cigarečių, kaip prekių, paėmimo protokole nurodytasis kiekis taip pat rodo, kad šių cigarečių, viršijančių nustatytą leistiną kiekį ir be reikiamo ženklavimo, įsigijimas ir jų laikymas, kada nėra objektyvių duomenų ir aplinkybių, šalinančių administracinės atsakomybės galimumą, turėjo būti įvertintas tiek *ipso jure* (pačia teise, t.y. remiantis teise), tiek *ipso facto* (pačiu faktu, t.y. remiantis faktais).

Todėl apylinkės teismo nutarime vienintelis teiginys, kad nėra įrodymų, jog A. Šinas gabeno cigaretes turėdamas tikslą parduoti, kada neanalizuoti byloje esantys paaiškinimai ir dokumentai bei pažeidėjo veiksmai, negali būti pakankamas pagrindas laikyti teismo nutarimą pagrįstu. Tokios aplinkybės, kurios tiesiogiai susijusios su teisės normos dispozicija, už kurios pažeidimą surašytas administracinio teisės pažeidimo protokolas, turi būti iširtos ir įvertintos.

Apelianto prašymas apeliacinės instancijos teismą paskirti administracinę nuobaudą nėra prieštaraujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymui, tačiau nepriimtinas teisės prasme, nes įrodymų vertinimas, bylos aplinkybių, turinčių įtakos teismo išvadoms dėl administracinio nusižengimo padarymo pripažinimo ir baudmės skyrimo, svarstymas yra pirmosios instancijos teismo, kuriuo šioje byloje yra Šilutės rajono apylinkės teismas, prerogatyva. Vyriausiasis administracinis teismas, kaip apeliacinė instancija, paprastai tikrina pirmosios instancijos teismo priimtų nutarčių pagrįstumą ir teisėtumą pagal paduotąjį apeliacinį skundą. Byloje, kaip minėta, nėra išaiškintos svarbios aplinkybės, todėl apelianto prašymas negali būti patenkintas dėl administracinės nuobaudos paskyrimo.

Kita vertus, apeliacinio skundo teiginys, kad teismo nutarimas prieštarauja ATP kodeksui, pagrįstas.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 str. 3 d. 3 p.,

n u t a r i a :

Šilutės rajono apylinkės teismo 2001 m. balandžio 12 d. nutarimą panaikinti ir grąžinti administracinę bylą nagrinėti iš naujo Šilutės rajono apylinkės teismui.

1.2.6. Dėl termino skirti administracinę nuobaudą pratęsimu

Terminas administracinei nuobaudai skirti gali būti pratęstas institucijos, surašiusios administracinio teisės pažeidimo protokolą, arba organo, nagrinėjančio administracinę bylą iš esmės atitinkamu procesiniu sprendimu, kuriame turi būti nurodytos aplinkybės, įstatymo (ATPK 35 str. 3 d.) siejamos su galimybe pratęsti terminą skirti administracinę nuobaudą, be to, toks sprendimas gali būti priimtas tik tuo atveju ir tada, kai pats terminas skirti nuobaudą dar nėra suėjęs, nes sąvokos „pratęsti terminą“ ir „atnaujinti terminą“ yra skirtingos ir reiškia, kad pirmuoju atveju termino eiga dar nepasibaigė ir pratęsiama, antruoju – pasibaigė ir atnaujinama.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Baranovas
Pirmosios instancijos teismo
teisėja O. Šinkarenko

Administracinė byla Nr. 1629¹¹/2001

NUTARIMAS

2001 m. spalio 23 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio ir R. Kliškausko, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal Ričardo Adomavičiaus apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. rugsėjo 24 d. nutarimo.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Kauno miesto apylinkės prokuratūros Tardymo skyriaus prokuroras 2001 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 108/2000, nustačius, kad Ričardo Adomavičiaus veikoje yra ATPK 214¹⁰ str. numatyto administracinio teisės pažeidimo požymiai, nutraukė baudžiamąją bylą ir perdavė ją Tardymo skyriui prie Mokesčio policijos departamento tolimesniam tyrimo organizavimui bei administracinio poveikio priemonių taikymui (b.l. 228–229). Mokesčių policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Kauno apskrities skyriaus (toliau – Institucija) pareigūnas 2001 m. rugpjūčio 7 d. surašė R. Adomavičiui, kaip UAB „Maksada“ direktoriui, administracinio teisės pažeidimo protokolą Nr. 70, kuriame nurodė, kad atlikus UAB „Maksada“ 1997–1999 metų laikotarpio dokumentų reviziją nustatyta, kad ši įmonė 1999 metais vykdė garso kasečių ir kompaktinių diskų leidybą ir jų platinimą neturėdama sutarčių su muzikinių kūrinių autoriais, fonogramų gamintojais ar jų teisių perėmėjais, taigi pažeidė Autorinių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (ATGTĮ) 64 str. 1 ir 2 punktus. Šis pažeidimas užtraukia administracinę atsakomybę, numatytą ATPK 214¹⁰ str. 1 d.

Kauno miesto apylinkės teismas 2001 m. rugsėjo 24 d. nutarimu pratęsė administracinės nuobaudos skyrimo terminą ir Ričardui Adomavičiui paskyrė pagal ATPK 214¹⁰ str. 1 d. 1000 Lt baudą, konfiskuojant 9629 vnt. garso kasečių su muzikiniais kūrinių, 4174 vnt. kompaktinių diskų su muzikiniais kūrinių, 152 280 vnt. garso kasečių etikečių, 94 952 vnt. kompaktinių diskų etikečių. Teismas, įvertinęs byloje esančių įrodymų visumą, konstatavo, kad R. Adomavičius padarė ATPK 214¹⁰ str. 1 d. numatytą nusizengimą. Teismas pratęsė administracinės nuobaudos skyrimo terminą, „atsižvelgdamas į administracinės bylos sudėtingumą, į jos didelę apimtį, į tai, kad pažeidejas sirgo, į administracinio pažeidimo tyrimą, be kurio negalima buvo išspręsti administracinės atsakomybės apimties”.

Ričardas Adomavičius apeliaciniame skunde prašo panaikinti Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. rugsėjo 24 d. nutarimą, o bylą nutraukti. Nurodo, kad teismas nepagrįstai pratęsė administracinės nuobaudos skyrimo terminą. Kauno miesto apylinkės prokuratūrai 2001 m. kovo 15 d. nutraukus baudžiamąją bylą, pagal ATPK 35 str. 2 d. administracinė nuobauda galėjo būti jam paskirta ne vėliau kaip per du mėnesius nuo nutarimo nutraukti baudžiamąją bylą priėmimo dienos, t.y. iki 2001 m. gegužės 15 d. Termino pratęsimo klausimas taip pat galėjo būti sprendžiamas tik iki 2001 m. gegužės 15 d., nes negali būti pratęstas terminas, kuris jau pasibaigė.

Apeliacinis skundas tenkintinas.

Iš bylos matyti, kad 2001 m. kovo 15 d. apelianto atžvilgiu buvo priimtas nutarimas atsisakyti iškelti baudžiamąją bylą. Nutarime nurodyta, kad

R. Adomavičiaus veikoje yra ATPK 214¹⁰ str. 1 d. numatyto administracinio nusižengimo požymiai (b.1. 228–229). Pagal ATPK 35 str. 2 d. atsisiakius kelti baudžiamąją bylą, jei pažeidėjo veiksmuose yra administracinio teisės pažeidimo požymių, administracinė nuobauda gali būti skiriama ne vėliau kaip per du mėnesius nuo sprendimo atsisakyti kelti baudžiamąją bylą priėmimo dienos. Taigi akivaizdu, kad šis įstatymo nustatytas terminas yra praleistas. Pagal ATPK 35 str. 3 d. šis terminas galėjo būti pratęstas tik esant vienai iš šių aplinkybių: jeigu pažeidėjas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos; jeigu jis ilgai išvykęs ar gyvena užsienyje, ilgai serga; kai dėl pažeidimo tyrimo ar kitų priežasčių negalima spręsti jo administracinės atsakomybės klausimo. ATPK 35 str. nėra detalizuota termino skirti administracinę nuobaudą pratęsimo tvarka, o tik išvardyti atvejai, kurie gali būti pagrindas pratęsti šį terminą. Aiškinant šią teisės normą termino pratęsimo aspektu, darytina išvada, kad:

1) termino pratęsimas turi būti atliktas priimant atitinkamą procesinį sprendimą;

2) tokį sprendimą gali priimti tiek institucija, surašiusi administracinio teisės pažeidimo protokolą, tiek organas, nagrinėjantis administracinę bylą iš esmės;

3) tokia sprendime turi būti nurodytos aplinkybės, įstatymo (ATPK 35 str. 3 d.) siejamos su galimybe pratęsti terminą skirti administracinę nuobaudą;

4) toks sprendimas gali būti priimtas tik tuo atveju ir tada, kai pats terminas skirti nuobaudą dar nėra suėjęs, nes sąvokos „pratęsti terminą“ ir „atnaujinti terminą“ yra skirtingos ir reiškia, kad pirmuoju atveju termino eiga dar nepasibaigė ir pratęsiama, antruoju – pasibaigė ir atnaujinama.

Iš bylos matyti, kad po baudžiamosios bylos nutraukimo 2001 m. kovo 15 d. byla (baudžiamosioje byloje surinkta medžiaga) buvo prokuratūros persiūsta Institucijai ir jos gauta 2001 m. kovo 22 d. (b.1. 227). Institucija, nepratęsusi dar nepasibaigusio ATPK 35 str. 2 d. nustatyto 2 mėn. termino ir nesurašiusi administracinio teisės pažeidimo protokolo (kuris pagal ATPK 259, 259¹, 262 str. turėjo būti surašytas), 2001 m. gegužės 10 d. perdavė bylą apylinkės teismui administracinės nuobaudos skyrimui (b.1. 2). Administracinio teisės pažeidimo protokolas Institucijos pareigūno buvo surašytas tik 2001 m. rugpjūčio 7 d., kai byla buvo teismo žinioje ir kai teismas 2001 m. birželio 29 d. posėdyje atidėjo bylos nagrinėjimą įpareigodamas Instituciją surašyti tokį protokolą (b.1. 297–298). Pirmosios instancijos teismas, gavęs bylą, ATPK 35 str. 2 d. numatyto 2 mėnesių termino nepratęsė, procesinį sprendimą pratęsti šį terminą priėmė tik 2001 m. rugsėjo 24 d.

nutarimu, kai terminas buvo jau pasibaigęs. Toks termino pratęsimas pagal jo esmę laikytinas ne termino pratęsimu, o termino atnaujinimu, tačiau termino atnaujinimo institutas ATPK 35 str. nėra numatytas ir kartu nėra leidžiamas. Taigi skundžiamo teismo nutarimo dalis dėl termino atnaujinimo negali būti laikoma teisėta. Darytina išvada, kad administracinė nuobauda paskirta pareiškėjui pasibaigus ATPK 35 str. (straipsnio 2 dalyje) terminui, todėl pirmosios instancijos teismo priimtas nutarimas naikintinas, o byla nutrauktina ATPK 250 str. 7 p. pagrindu.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 136 str., 144 str. 2 d., 3 d. 2 p.,

n u t a r i a :

Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. rugsėjo 24 d. nutarimą panaikinti ir bylą nutraukti.

1.2.7. Dėl baudos pakeitimo kitomis nuobaudų rūšimis termino

ATPK 308 str. 1 d. nustatytas nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo terminas yra taikomas ir pakeičiant baudą nemokamais viešaisiais darbais arba administraciniu areštu. Taigi ATPK 308 str. 1 d. nustatytas trijų mėnesių terminas perduoti nutarimą vykdyti laikytinas ir prašymo dėl baudos pakeitimo ATPK 314 str. nustatyta tvarka ir pagrindais terminu.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas R. Klišauskas
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas E. Mickevičius

Administracinė byla Nr. 1688/2001

NUTARTIS

2001 m. lapkričio 6 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: R. Klišausko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio, A. Baranovo,

apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal Klaipėdos miesto VPK KP apeliacinį skundą dėl Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2001 m. vasario 2 d. nutarimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

V. Bauža Klaipėdos miesto VPK KP 1999 m. balandžio 27 d. nutarimu pagal ATPK 130¹ str. buvo nubaustas 4000 Lt bauda už tai, kad jis 1999 m. kovo 9 d. kelyje Rimkai – Ketvergiai, vairuodamas automobilį nuvažiavo nuo važiuojamosios kelio dalies ir apgadino automobilį, tačiau apie auto-avariją policijai nepranešė ir iš įvykio vietos pasišalino. Per metus jis analogišką pažeidimą padarė antrą kartą.

Klaipėdos miesto VPK KP 2001 m. rugsėjo 28 d. teikimu kreipėsi į Klaipėdos miesto apylinkės teismą, prašydama spręsti klausimą dėl V. Baužai skirtos baudos pakeitimo administraciniu areštu arba viešaisiais darbais. Nurodė, kad skolininkas ATPK 313 str. nustatytais terminais baudos nesumokėjo, turto, į kurį būtų galima nukreipti išieškojimą, neturi, niekur nedirba.

Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2001 m. spalio 2 d. nutarimu V. Baužos administracinę bylą nutraukė. Teismas konstatavo, kad nutarimų administracinėse bylose vykdymo senatis yra 1 metai (ATPK 308 str. 2 d.), todėl taikyti sankcijų, numatytų ATPK 314 str. V. Baužos atžvilgiu, nėra pagrindo.

Apeliaciniu skundu Klaipėdos miesto VPK KP prašo teismo 2001 m. spalio 2 d. nutarimą panaikinti ir priimti naują sprendimą. Teigia, kad teismas nepagrįstai vadovavosi ATPK 308 str. 2 d. ir taikė senaties terminą administraciniam areštui, kurio dar niekas nepaskyrė, o tai prieštarauja ATPK normoms.

Apeliacinis skundas tenkinamas iš dalies.

ATPK 308 str. 1 d. yra nurodyta, kad negali būti vykdomas nutarimas skirti administracinę nuobaudą, jeigu jis nebuvo perduotas vykdyti per tris mėnesius nuo priėmimo dienos. Šia norma yra nustatytas bendras nutarimų skirti administracinę nuobaudą vykdymo terminas.

ATPK 314 straipsnis, kuris reglamentuoja priverstinio nutarimo skirti baudą vykdymą, tiesiogiai nenustato terminų, per kuriuos būtų galima kreiptis dėl baudos pakeitimo kitų bausmių rūšimis, tačiau, taikant įstatymų analogiją, darytina išvada, kad ATPK 308 str. 1 d. nustatytas nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo terminas yra taikomas ir pakeičiant baudą nemokamais viešaisiais darbais arba administraciniu areštu. Taigi ATPK 308 str. 1 d. nustatytas trijų mėnesių terminas perduoti nutarimą vykdyti, laikytinas ir prašymo dėl baudos pakeitimo ATPK 314 str. nustatyta tvarka ir pagrindais terminu.

Nagrinėjamuoju atveju trjų mėnesių termino paduoti teismui prašymą dėl baudos pakeitimo eigos pradžia sietina su akto apie išieškojimo negalimumą pateikimo data. Iš byloje esančios medžiagos matyti, kad skolininko turto neradimo aktas buvo surašytas 2001 m. rugsėjo 5 d., o teikimas dėl neišieškotos baudos pakeitimo į kitas nuobaudų rūšis teismui įteiktas 2001 m. rugsėjo 28 d., t.y. nepraleidus įstatymu nustatyto termino. Taigi V. Baužos atžvilgiu Klaipėdos miesto VPK KP 1999 m. balandžio 27 d. priimtas nutarimas buvo perduotas vykdyti, nepažeidžiant terminų, numatytą ATPK 308 str. 1 d.

Pirmosios instancijos teismas, priimdamas nutarimą, nepagrįstai rėmėsi ATPK 308 str. 2 d., nes ši norma nustato nutarimo dėl administracinio arešto vykdymo 1 metų senaties terminą, o ne baudos vykdymo senaties terminą. Aptariamuoju atveju ATPK 308 str. 2 d. numatyta senaties termino eiga prasidėtų po nutarimo, kuriuo neišieškota bauda būtų pakeista į administracinį areštą, priėmimo.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nesant galimybės Klaipėdos miesto VPK KP 1999 m. balandžio 27 d. nutarimo vykdyti, atsirado sąlygos taikyti ATPK 314 str. 4 d. ir paskirtą V. Baužai baudą pakeisti administraciniu areštu arba nemokamais viešaisiais darbais.

Pirmosios instancijos teismo nutarimas yra nepagrįstas (ATPK 297 str.), todėl naikintinas, o byla grąžintina iš naujo nagrinėti teisme.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 str. 3 d. 3 p., 145 str.,

n u t a r i a :

Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2001 m. spalio 2 d. nutarimą panaikinti ir bylą grąžinti tam pačiam teismui nagrinėti iš naujo.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.2.8. Dėl ATPK 163⁶ straipsnio taikymo

Kasos kvitas privalomai turi būti išduotas atsiskaitančiam už prekes ar paslaugas asmeniui tokio atsiskaitymo metu. Pagal atsiskaitymo sąvokos bendrąją prasmę atsiskaitymas – tai pinigų už gautas prekes ar paslaugas sumokėjimas ir atitinkamos grąžos (jeigu sumokėta didesnė negu reikalinga atsiskaityti suma) gavimas. Taigi grąžos grąžinimas ir kasos kvito išdavimas turi būti atlikti vienu metu.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Baranovas
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas A. Sutkevičius

Administracinė byla Nr. 1706¹¹/2001

NUTARTIS

2001 m. lapkričio 6 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio ir R. Kliškausko, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Broniaus Bagdono apeliacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 10 d. nutarties.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Panevėžio apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnas 2001 m. rugpjūčio 31 d. Broniui Bagdonui surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą už tai, kad jis 2001 m. rugpjūčio 30 d., 11.00 val., kavinėje „Jūros užėiga“, esančioje Palangoje, J. Basanavičiaus g. 38, dirbdamas barmenu už suteiktas paslaugas gautų pinigų, t.y. 36 Lt, neapskaitė kasos aparatu ir neišdavė kasos kvito. Taip pažeidė 1994 m. rugsėjo 6 d. finansų ministro įsakymu Nr. 64N patvirtintų Elektroninių kasos aparatų naudojimo taisyklių atsiskaitant grynais pinigais (toliau – Taisyklės) 4.5.1 punkto reikalavimus. Broniaus Bagdono veika kvalifikuota pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso (ATPK) 163⁶ str.

Klaipėdos apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – Institucija) 2001 m. rugpjūčio 31 d. nutarimu Broniui Bagdonui už pažeidimą, numatytą ATPK 163⁶ str. 1 d., skyrė 350 Lt baudą. Pareiškėjas šį nutarimą apskundė Klaipėdos apygardos administraciniam teismui. Skunde prašė nutarimą panaikinti ir bylą nutraukti, kadangi nebuvo administracinio teisės pažeidimo įvykio – kasos kvitas gautai 36 Lt sumai buvo išmuštas, tačiau liko gulėti ant baro. Taip pat nurodė, kad nagrinėjant administracinę bylą buvo pažeistas ATPK 284 str., taip pat 280 str., nes jam nebuvo pranešta apie nagrinėjimo vietą bei laiką, ir dėl to jis negalėjo pasinaudoti ATPK 272 str. numatytais teisėmis.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas 2001 m. spalio 10 d. nutartimi pareiškėjo skundo netenkino ir Institucijos 2001 m. rugpjūčio 31 d. nutarimu skirtą administracinę nuobaudą paliko nepakeistą. Teismas, įvertinęs byloje esančius įrodymus, konstatavo, kad B. Bagdonas kasos kvitą išdavė po to, kai jam buvo pateikti pareigūnų tarnybiniai pažymėjimai, taip pažeidė Taisyklių 4.1.5, 4.1.6, 4.5.1 punktų reikalavimus, todėl jam teisėtai ir pagrįstai buvo skirta administracinė nuobauda.

Pareiškėjas apeliaciniame skunde prašo panaikinti Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 10 d. nutartį. Nurodo, kad teismas neatsižvelgė į tai, jog kasos aparato juostos duomenys visiškai sutapo su kasoje esančių pinigų suma, o tai įrodo, kad kasos kvitai buvo išduoti ir mokesčių inspekcijos pareigūnams, ir kitiems asmenims. Tai pat nurodo, kad teismas liudytojos R. Velikytės parodymus vertino kritiškai kaip suinteresuotos bylos baigtimi ir vadovavosi liudytojų V. Tamašausko ir V. Bacio parodymais. Mano, kad kaip tik šių asmenų parodymus teismas turėjo vertinti kritiškai kaip suinteresuotų bylos baigtimi, nes šie liudytojai yra mokesčių inspekcijos pareigūnai, atlikinėjo jiems pavestą tarnybinę užduotį ir buvo suinteresuoti jos atlikimo rezultatais. Be to, teigia, kad teismas neatsižvelgė į jo nurodytus ATPK 284 bei 272 str. pažeidimus, padarytus nagrinėjant bylą Klaipėdos apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje. Institucijos atsiliepime į apeliacinį skundą nurodoma, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 3.5 punktu, pirkėjui, atsiskaitančiam grynaisiais pinigais, turi būti išduodamas kasos kvitas. Vadovaujantis finansų ministro 1994 m. rugsėjo 6 d. raštu Nr. 64N patvirtintų Elektroninių kasos aparatų naudojimo taisyklių atsiskaitant grynaisiais pinigais 4 punktu, kasininkas privalo atspausdinti kvitą ir atiduoti pirkėjui priklausančią gražą kartu su kvitu. B. Bagdonas už parduotas prekes kasos kvito neišdavė ir taip pažeidė minėtų teisės aktų nuostatas bei padarė ATPK 163⁶ str. 1 d. numatytą pažeidimą. Taip pat nurodoma, kad pareiškėjas savo teiginį, jog liudytojai yra suinteresuoti bylos baigtimi, nepagrindė jokiais faktinėmis aplinkybėmis.

Apeliacinis skundas netenkintinas.

Pagal ATPK 9 str. administraciniu teisės pažeidimu yra laikomas priešingas teisei, kaltas (tyčinis arba neatsargus) veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsiniamasi į valstybinę arba viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teisės ir laisves, į nustatytą valdymo tvarką, už kuri įstatymai numato administracinę atsakomybę. ATPK 163⁶ str. 1 d. numatyta administracinė atsakomybė už kasos kvito už parduotas prekes neišdavimą įmonėse, įstaigose bei organizacijose, kuriose gyventojai už prekes ar paslaugas atsiskaito grynai-

šiais pinigais. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimo Nr. 664 „Dėl kasos aparatų diegimo ir naudojimo“ 3.5 punkte nustatyta, kad kiekvienam pirkėjui, atsiskaitančiam grynaisiais pinigais arba mokėjimo kortelėmis, turi būti išduodamas kasos aparato kvitas, kuriame turi būti visi šiuo nutarimu patvirtintų Kasos aparatų diegimo ir naudojimo pagrindinių nuostatų 7 punkte nurodyti rekvizitai. Aiškinant šias norminių aktų nuostatas darytina išvada, kad kasos kvitas privalomai turi būti išduotas atsiskaitančiam už prekes ar paslaugas asmeniui tokio atsiskaitymo metu. Pagal atsiskaitymo sąvokos bendrąją prasmę atsiskaitymas – tai pinigų už gautas prekes ar paslaugas sumokėjimas ir atitinkamos gražos (jeigu sumokėta didesnė negu reikalinga atsiskaityti suma) gavimas. Taigi konstatuotina, kad gražos gražinimas ir kasos kvito išdavimas turi būti atlikti vienu metu.

Bylos nagrinėjimo metu ir pirmosios instancijos teismui paduotame skunde apeliantas neginčijo fakto, kad baro klientams V. Baciui ir V. Tamašauskui, sumokėjusiems už prekes 40 Lt dydžio suma kartu su 4 Lt graža kasos kvitas nebuvo išduotas. Tai nustatyta ir šių bei liudytojos R. Velikytės (baro padavėjos) parodymais teisme. Liudytojas V. Bacys taip pat parodė, kad kasos kvitas pareiškėjo buvo išmuštas tik po to, kai jis (V. Bacys) prisistatė Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnu. Iš liudytojos R. Velikytės parodymų bei jos 2001 m. rugpjūčio 30 d. paaiškinimų matyti, kad pareiškėjas nepadavė jai kasos kvito kartu su 4 Lt graža. Įvertinęs šių bei kitų byloje esančių įrodymų visumą, teismas padarė išvadą, kad nėra pagrindo abejoti liudytojų V. Bacio ir V. Tamašausko parodymais. Anksčiau išvardytos aplinkybės leidžia kolegijai daryti išvadą, kad byloje esantys įrodymai pirmosios instancijos teismo įvertinti teisingai, laikantis ATPK 257 str. reikalavimų, teismo padarytos išvados, įvertinus šiuos įrodymus, yra pagrįstos.

Taigi tenkinti apeliacinį skundą jame nurodytais motyvais nėra pagrindo.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 136 str., 144 str. 2 d., 3 d. 1 p.,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 10 d. nutartį palikti nepakeistą ir Broniaus Bagdono apeliacinio skundo nepatenkinti.

1.2.9. Dėl užsieniečių administracinės atsakomybės (ATPK 16 str.)

Pagal ATPK 16 str. Lietuvos Respublikoje esantys užsieniečiai, padarę administracinės teisės pažeidimą, atsako pagal šį kodeksą, jeigu ko kita nenumato kiti įstatymai ir Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys.

Pagal 1963 m. balandžio 24 d. Vienos konvencijos 43 str. konsuliniam pareigūnams ir konsuliniam darbuotojams netaikoma priimančiosios valstybės teisminių arba administracinių institucijų jurisdikcija už veiksmus, padarytus atliekant konsulines funkcijas.

Todėl administracinė atsakomybė pagal ATPK negali būti traukiami užsienio šalių konsuliniai pareigūnai ir konsuliniai darbuotojai už veiksmus, padarytus atliekant konsulines funkcijas.

Apeliacinės instancijos teismo Administracinė byla Nr. 1707¹¹/2001
pranešėjas A. Baranovas
Pirmosios instancijos teismo
teisėja V. Balčytienė

NUTARIMAS

2001 m. lapkričio 7 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio ir R. Klišausko, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Leif Sixten Annermalm apeliacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 11 d. nutarties.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Klaipėdos miesto Kelių policijos (toliau – Institucija) pareigūnas 2001 m. liepos 4 d. Leif Sixten Annermalm surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą už tai, kad jis 2001 m. birželio 20 d., 9.15 val., Klaipėdoje, Šaulių gatvėje, ties namu Nr. 19, vairuodamas automobilį BMW 520 (valst. Nr. ELP 875), nesilaikė šoninio intervalo, kliudė stovintį automobilį ir jį apgadino. Taip pažeidė Kelių eismo taisyklių (toliau – KET) 13.10 punkto reikalavimus. L.S. Annermalm veika kvalifikuota pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 127 str. 2 d.

Institucijos 2001 m. liepos 4 d. nutarimu Leif Sixten Annermalm už pažeidimą, numatytą ATPK 127 str. 2 d., skirta 150 Lt bauda. Pareiškėjas ši nutarimą apskundė Klaipėdos apygardos administraciniam teismui. Skunde prašė jį panaikinti ir nurodė, kad 2000 m. balandžio 18 d. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministras patvirtino jo, kaip Švedijos karalystės garbės konsulo, akreditaciją Lietuvos Respublikoje. Vadovaujantis ATPK 16 str., užsieniečiai atsako pagal kodeksą, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenumato ko kita. 1963 m. balandžio 24 d. Vienos konvencijos (toliau – Konvencija) 43 str. 1 punkte numatyta, kad konsuliniam pareigūnams netaikoma priimančiosios valstybės administracinių institucijų jurisdikcija už veiksmus, padarytus atliekant konsulines funkcijas. Imuniteto taikymas garbės konsulams patvirtintas Konvencijos 58 str. 2 punkte. Taip pat nurodė, kad skiriant nuobaudą buvo remtasi Užsienio reikalų ministerijos 2001 m. birželio 25 d. raštu Nr. 04–25–139, nors ministerijos pareigūnams nėra suteikta teisė aiškinti Konvencijos nuostatas. Be to, nėra aišku, į kokio turinio užklausimą buvo pateiktas šis ministerijos atsakymas. Taip pat teigė, kad Institucija vadovavosi Ž. Drungilienės paaiškinimais nenurodžius, kokių pagrindų buvo atmesti jo paaiškinimai.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas 2001 m. spalio 11 d. nutartimi pareiškėjo skundą atmetė, o Institucijos 2001 m. liepos 4 d. nutarimą paliko nepakeistą. Teismas, įvertinęs byloje esančius įrodymus, padarė išvadą, kad autoįvykio vieta bei aplinkybės negali būti siejamos su konsulinių pareigų atlikimu ir konsulinių patalpų sąvoka, todėl pareiškėjas yra subjektas, kurio atžvilgiu administracinė teisena gali būti vykdoma bendra tvarka. Teismas taip pat konstatavo, kad byloje esantys autoįvykio schema, fotolentelės, tarnybinis pranešimas, paaiškinimai, taip pat liudytojų V. Drungilo, L. Bliūdžiaus, R. Stingurio parodymai, nukentėjusios Ž. Drungilienės paaiškinimai bei įvykio vaizdo įrašas patvirtina, kad pareiškėjas pažeidė KET 13.10 punkto reikalavimus – nesilaikė šoninio atstumo, kliudė ir apgadino Ž. Drungilienės automobilį, už ką jam teisėtai ir pagrįstai pagal ATPK 127 str. 2 d. buvo skirta administracinė nuobauda.

Pareiškėjas apeliaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 11 d. nutartį. Teigia, kad jo, kaip garbės konsulo, atžvilgiu turi būti taikomos Konvencijos 43 str. 1 punkto bei 58 str. 2 punkto nuostatos, numatančios, kad garbės konsului, kaip ir kitiems konsuliniam pareigūnams, netaikoma priimančiosios valstybės administracinių institucijų jurisdikcija už veiksmus, padarytus atliekant konsulines funkcijas. Jis tiek bylos nagrinėjimo metu, tiek po to vykdė konsulines funkcijas, kurios nebuvo pasibaigusios, kaip tai numatyta Konvencijos 25 str. Pagal

Konvencijos 44 str. 3 d. jis neprivalo duoti paaiškinimo, kokią konkrečią funkciją jis tuo metu atliko. Be to, Konvencijos 5 str. nurodytos konsulinės funkcijos yra labai neapibrėžtos ir dokumentaliai neįrodomos. Taip pat mano, kad, vadovaujantis lingvistiniu ir moksliniu teisės normų aiškinimo metodu, sąvoka „atliekant konsulinės funkcijas“ turi būti aiškinama kaip nuolat besitęsiantis procesas nuo pat pareigūno paskyrimo. Taip pat nurodo, kad teismas nemotyvuotai atmetė jo paaiškinimus bei rėmėsi Ž. Drungilienės pateikta įvykių versija. Teigia, kad apklausti liudytojai tiesiogiai įvykio nematė ir jų duoti parodymai nėra konkretūs, o vaizdo įrašė autoįvykis yra užfiksuotas tik iš dalies ir negali būti vertinamas kaip jo kaltės įrodymas.

Apeliacinis skundas tenkintinas.

Apeliaciniame skunde keliamas materialinės teisės normų aiškinimo ir taikymo šioje byloje klausimas. Patikrinus bylą apelianto nurodytų argumentų pagrįstumo aspektu, kolegija konstatuoja:

ATPK 16 str. nustato, kad Lietuvos Respublikoje esantys užsieniečiai, padarę administracinės teisės pažeidimą, atsako pagal šį kodeksą, jeigu ko kita nenumato kiti įstatymai ir Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys. Byloje yra neginčijamai nustatyta, kad pareiškėjas yra Švedijos Karalystės garbės konsulas Klaipėdoje, todėl jis, kaip asmuo, turintis tokį statusą, turi Konvencijos nustatytas teises ir imunitetą nuo jurisdikcijos, numatytą Konvencijos 43 str. (Konvencijos 58 str. 2 p.). Konvencijos 43 str. nustatyta, kad:

1. Konsuliniams pareigūnams ir konsuliniams darbuotojams netaikoma priimančiosios valstybės teisminių arba administracinių institucijų jurisdikcija už veiksmus, padarytus atliekant konsulinės funkcijas.

2. Tačiau šio straipsnio 1 punkto nuostatos netaikomos civilinėse bylose dėl:

a) konsulinio pareigūno ar konsulinio darbuotojo sudarytos sutarties, kurioje jis tiesiogiai arba netiesiogiai neatstovauja atstovaujamajai valstybei; arba

b) trečiosios šalies reikalavimo atlyginti žalą, padarytą dėl nelaimingo atsitikimo, kurį sukėlė automobilis, laivas ar orlaivis, įvykusio priimančiojoje valstybėje.

Taigi Konvencijos 43 str. 1 p. nuostatų taikymas yra siejamas su aplinkybės, ar teisės pažeidimas buvo padarytas atliekant konsulinės funkcijas, nustatymu. Todėl taikant šias nuostatas yra būtina išaiškinti sąvoką „konsulinių funkcijų atlikimas“. Aiškinant šią sąvoką konstatuotina, kad konsulinės funkcijos yra išvardytos Konvencijos 5 str., tačiau šiame straipsnyje nėra nurodyta, kaip šios funkcijos atliekamos. Konvencijos 43 str. 2 p.

nustato išimtis, kada šio straipsnio 1 p. nurodytos nuostatos negali būti taikomos, tarp jų ir atveju, kai civilinėse bylose trečiosios šalies reikalaujama atlyginti žalą, padarytą dėl nelaimingo atsitikimo, kurį sukėlė automobilis. Aiškinant šią nuostatą pagal Konvencijos 43 str. bendrąjį kontekstą, darytina išvada, kad konsulinio pareigūno naudojimas automobiliu laikytinas konsulinių funkcijų atlikimu Konvencijos 43 str. 1 p. taikymo prasme, jeigu neįrodyta priešingai. Tokioms aplinkybėms esant, kolegija daro išvadą, kad pareiškėjas turi imunitetą nuo administracinės atsakomybės už pažeidimus, padarytus jam vairuojant automobilį.

Nesant administracinės atsakomybės pareiškėjui, kaip tinkamam subjektui, laikytina, kad jo veikoje nėra administracinio teisės pažeidimo sudėties, todėl byla nutrauktina ATPK 250 str. 1 p. numatytu pagrindu.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 136 str., 144 str. 2 d., 3 d. 2 p.,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 11 d. nutartį ir Klaipėdos miesto Kelių policijos 2001 m. liepos 4 d. nutarimą panaikinti ir bylą nutraukti.

Nutarimas neskundžiamas.

1.2.10. Dėl ATPK 172 straipsnio taikymo

ATPK 172 str. nustato administracinę atsakomybę už komercinės ar ūkinės veiklos pažeidimą. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 660 patvirtintų Nedenatūruoto etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų apskaitos taisyklių 18 p. visos įmonės, įsigijusios licencijas, susijusias su alkoholinių gėrimų (įskaitant alų) importu, didmenine ar mažmenine prekyba, privalo turėti prekybos (sandėliavimo) vietoje vieną esamų alkoholinių gėrimų (įskaitant alų) įsigijimą ir pristatymą patvirtinančių juridinę galią turinčių dokumentų egzempliorių (bendrojo dokumento importo rinkinio gavėjo egzempliorių, atlikus prekių išleidimo laisvai cirkuliuoti muitinės procedūrą, krovinio važtaraštį arba vieną PVM sąskaitos–faktūros egzempliorių). Aiškinant šią norminio akto nuostatą darytina išvada, kad ūkio subjektai, kuriems ši norma adresuota, besąlygiškai privalo turėti nurodytus dokumentus kartu su juose nurodyta preke.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Baranovas
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas R. Giedraitis

Administracinė byla Nr. 1746¹¹/2001

NUTARTIS

2001 m. lapkričio 15 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio ir R. Klišausko, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos Ritos Česnakiienės apeliacinį skundą dėl Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 8 d. nutarties.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – Institucija) pareigūnas 2001 m. liepos 16 d. Ritai Česnakienei surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą, kuriame nurodė, kad 2001 m. liepos 11 d., 10.30 val., atlikus R. Česnakiienės individualiai įmonei priklausančio prekybos kiosko, esančio Kaune, Petrausko g., prie 6-ojo namo, patikrinimą, prekybos vietoje nebuvo pateikti 16 butelių alaus „Ragučio XXL” ir 46 butelių alaus „Švyturio Ekstra” išsigijimo, kokybės bei krovinio dokumentai. Taip Rita Česnakiene pažeidė Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 660 patvirtintų Nedenatūruoto etilo alkoholio ir alkoholinių gėrimų apskaitos taisyklių (toliau – Taisyklės) 18 punkto reikalavimus. Jos veika kvalifikuota pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 172 str. 2 d.

Institucijos 2001 m. liepos 24 d. nutarimu Ritai Česnakienei už pažeidimą, numatytą ATPK 172 str. 2 d., skirta 1000 Lt bauda. Pareiškėja šį nutarimą apskundė Kauno apygardos administraciniam teismui, prašė jį panaikinti. Nurodė, kad jokio administracinio teisės pažeidimo nepadare. PVM sąskaitų–faktūrų originalai buvo laikomi alaus sandėliavimo vietoje Kaune, Taikos pr. 43, ir mokesčių inspekcijos pareigūnams jie buvo pateikti 2001 m. liepos 16 d. Alus buvo gabenamas laikantis visų reikalavimų. Iš sandėliavimo vietos į kioskus jis buvo gabenamas tik jai išrašius krovinio važtaraščius.

Kauno apygardos administracinis teismas 2001 m. spalio 8 d. nutartimi pareiškėjos skundą atmetė, o Institucijos 2001 m. liepos 24 d. nutarimą paliko nepakeistą. Teismas konstatavo, kad administracinio teisės pažeidimo protokolas, 2001 m. liepos 11 d. patikrinimo aktas, R. Česnakienei paaiškinimai patvirtina aplinkybę, jog 2001 m. liepos 11 d. prekybos vietoje nebuvo alaus įsigijimą ir pristatymą patvirtinančių juridinę galią turinčių dokumentų egzempliorių, važtaraščių, taip buvo pažeistas Taisyklių 18 p., todėl R. Česnakienei, kuri 2001 m. sausio 16 d. nutarimu jau buvo bausta pagal ATPK 172 str. 1 d., pagrįstai ir teisėtai pagal ATPK 172 str. 2 d. buvo skirta administracinė nuobauda.

Pareiškėja apeliaciniu skundu prašo panaikinti Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 8 d. nutartį ir bylą nutraukti. Nurodo, kad patikrinimo metu prekybos kioske prekių be įsigijimo dokumentų nebuvo, ir tai patvirtina ta aplinkybė, kad nebuvo atliktas tokių prekių paėmimas, nebuvo surašytas paėmimo protokolas, kaip to reikalauja Operatyvaus tikrinimo taisyklių 27 p. Šią aplinkybę patvirtina ir tai, kad neva radus tokias prekes pagal minėtų taisyklių 40 bei 22 punktus turėjo būti iškviestas mokesčių mokėtojo atstovas, iš jo turėjo būti pareikalautas pasiaiškinimas, bet tai nebuvo padaryta. Teigia, kad patikrinimas buvo atliktas jai nedalyvaujant, todėl surašytas aktas yra niekinis. Taip pat nurodo, kad mokesčių inspekcijos pareigūnams 2001 m. liepos 16 d. buvo pateikti visi reikiami dokumentai – sąskaitos–faktūros, krovinio gabenimo važtaraščiai.

Institucijos atsiliepime į apeliacinį skundą nurodoma, kad Operatyvaus tikrinimo taisyklių mokesčių inspekcijos pareigūnai nepažeidė. Vadovaujantis šių taisyklių 22 punktu, patikrinimas buvo atliktas dalyvaujant įmonės darbuotojui – pardavėjai, kuri po patikrinimo parašė paaiškinimą.

Apelacinis skundas netenkintinas.

ATPK 172 str. nustato administracinę atsakomybę už komercinės ar ūkinės veiklos pažeidimą. Taigi taikant šį įstatymą būtina vadovautis norminiais aktais, kuriuose reglamentuojama komercinės ir ūkinės veiklos tvarka. Vienas iš tokių aktų yra Taisyklės, kurių 18 p. nustato, kad visos įmonės, įsigijusios licencijas, susijusias su alkoholinių gėrimų (įskaitant alų) importu, didmenine ar mažmenine prekyba, privalo turėti prekybos (sandėliavimo) vietoje vieną esamų alkoholinių gėrimų (įskaitant alų) įsigijimą ir pristatymą patvirtinančių juridinę galią turinčių dokumentų egzempliorių (bendrojo dokumento importo rinkinio gavėjo egzempliorių, atlikus prekių išleidimo laisvai cirkuliuoti muitinės procedūrą, krovinio važtaraštį arba vieną PVM sąskaitos–faktūros egzempliorių). Aiškinant šią norminio akto normą, darytina išvada, kad ūkio subjektai, kuriems ši norma adresuota,

besąlygiškai privalo turėti nurodytus dokumentus kartu su juose nurodyta preke. ATPK 256 str. leistiniais įrodymais nustačius faktą, kad to nebuvo padaryta, vien toks faktas laikytinas pakankamu pagrindu užtraukti administracinę atsakomybę pagal ATPK 172 str.

Faktas, kad administracinio teisės pažeidimo protokole nurodytu laiku pareiškėjos prekybos kioske, dalyvaujant įmonės darbuotojui, mokesčių inspekcijos įgalintam pareigūnui nebuvo pateikti reikalaujami dokumentai, byloje yra nustatytas įstatymo leistiniais teismo išvardytais įrodymais. Patikrinusi bylą, kolegija nerado pagrindo nesutikti su pirmosios instancijos teismo padarytomis išvadomis įvertinant šiuos įrodymus. Taigi tenkinti apeliacinį skundą jame nurodytais motyvais nėra pagrindo.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 136 str., 144 str. 2 d., 3 d. 1 p.,

n u t a r i a :

Kauno apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 8 d. nutartį palikti nepakeistą ir Ritos Česnakienės apeliacinio skundo nepatenkinti.

1.2.11. Dėl pareigūnų administracinės atsakomybės (ATPK 14 str.)

Pagal ATPK 14 str. pareigūnais šiame kodekse laikomi tokie asmenys, kurie nuolat ar laikinai vykdo valdžios atstovų funkcijas, taip pat kurie valstybinės ar kitų nuosavybės formų įmonėse, įstaigose ar organizacijose nuolat arba laikinai eina tarnybą, susijusią su organizacinių – tvarkymo ar administracinių – ūkinių pareigų vykdymu, arba kurie tokias pareigas eina minėtose įmonėse, įstaigose ar organizacijose pagal įgaliojimą (straipsnio 1 d.).

ATPK 12 skirsnyje yra išvardyti administraciniai teisės pažeidimai prekybos, finansų, apskaitos ir statistikos srityje. Atsakomybės už tokius administracinius teisės pažeidimus subjektai, nesant specialiam jų nurodymui konkrečiuose šio skirsnio straipsniuose, yra pareigūnai ATPK 14 str. taikymo prasme.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Baranovas
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas K. Gudynas

Administracinė byla Nr. 1763¹¹/2001

NUTARTIS

2001 m. lapkričio 19 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Baranovo (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), A. Abingio ir R. Klišausko, teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Liutaurio Varanavičiaus apeliacinį skundą dėl Kauno miesto apylinkės teismo 2001 m. spalio 17 d. nutarimo.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Lietuvos banko Kredito įstaigų priežiūros departamento pareigūnas 2001 m. balandžio 26 d. Liutaurui Varanavičiui (pareiškėjui) surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą, kuriame nurodė, kad dirbdamas akcinės bendrovės Ūkio banko valdybos pirmininku, jis neužtikrino, kad 2001 m. sausio 1 d. būtų vykdomas banko maksimalios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvas bei grupuojant banko abejotinus aktyvus būtų atsižvelgta į skolininko ūkinės ir finansinės veiklos būklę, į užsienio šalies, kurios rezidentas yra banko terminuotąjį indėlį priėmusi kredito įstaiga, riziką. Taigi buvo pažeisti Lietuvos banko valdybos 1996 m. kovo 7 d. nutarimu Nr. 54 patvirtintų Banko veiklos riziką ribojančių normatyvų (toliau – Normatyvai) 4 p. ir 1997 m. balandžio 24 d. nutarimu Nr. 87 patvirtintų Abejotinių aktyvų grupavimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 3.6, 3.9 punktai. Jo veika protokole kvalifikuota pagal Administracinių teisės pažeidimų kodekso 172⁴ str.

Kauno apylinkės teismas 2001 m. spalio 17 d. nutarimu Liutaurui Varanavičiui už pažeidimą, numatytą ATPK 172⁴ str., paskyrė 30 000 Lt baudą. Apylinkės teismas nurodė, kad pareiškėjas, kaip AB Ūkio banko valdybos pirmininkas ir administracijos vadovas, buvo atsakingas už jo vadovaujamo banko ir banko valdybos veiklą, todėl yra tinkamas ATPK 172⁴ str. numatytos atsakomybės subjektas. Savo, kaip banko vadovo, neveikimu jis pažeidė administracinio teisės pažeidimo protokole nurodytų norminių aktų reikalavimus, todėl trauktinas administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 172⁴ str.

Pareiškėjas apeliaciniu skundu prašo panaikinti Kauno apylinkės teismo 2001 m. spalio 17 d. nutarimą ir bylą nutraukti. Nurodo, kad teismo padarytos išvados dėl jo tinkamumo būti patrauktam administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 172⁴ str. nėra pagrįstos.

Apeliacinis skundas netenkintinas.
Patikrinusi bylą, kolegija

k o n s t a t u o j a :

Administraciniu teisės pažeidimu (nusižengimu) laikomas priešingas teisei, kaltas (tyčinis arba neatsargus) veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsiamasi į valstybinę arba viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teises ir laisves, į nustatytą valdymo tvarką, už kurį įstatymai numato administracinę atsakomybę (ATPK 9 str. 1 d.). Aiškinant ATPK 2 skirsnio nuostatų visumą, darytina išvada, kad administracinės atsakomybės subjektais gali būti fiziniai asmenys, kurių kaltas veikimas arba neveikimas nėra susijęs su jų darbinių funkcijų (pareigų) atlikimu, ar fiziniai asmenys – pareigūnai, kurių kaltas veikimas arba neveikimas sietinas su jiems nustatytų funkcijų (pareigų) atlikimu. Pagal ATPK 14 str. pareigūnais šiame kodekse laikomi tokie asmenys, kurie nuolat ar laikinai vykdo valdžios atstovų funkcijas, taip pat kurie valstybinės ar kitų nuosavybės formų įmonėse, įstaigose ar organizacijose nuolat arba laikinai eina tarnybą, susijusią su organizaciniu – tvarkymo ar administracinių – ūkinių pareigų vykdymu, arba kurie tokias pareigas eina minėtose įmonėse, įstaigose ar organizacijose pagal įgaliojimą (straipsnio 1 d.). Pareigūnai administracinę atsakomybę traukiami už administracinius teisės pažeidimus, susijusius su jų pareigų, nurodytų šio straipsnio pirmojoje dalyje, vykdymu, taip pat už pažeidimus, susijusius su nesilaikymu nustatytų valdymo tvarkos, valstybinės ir viešosios tvarkos, aplinkos, gyventojų sveikatos apsaugos bei kitų taisyklių, kurių laikymąsi užtikrinti yra jų tarnybinė pareiga (straipsnio 2 d.).

ATPK 12 skirsnyje yra išvardyti administraciniai teisės pažeidimai prekybos, finansų, apskaitos ir statistikos srityje. Atsakomybės už tokius administracinius teisės pažeidimus subjektai nesant specialiam jų nurodymui konkrečiuose šio skirsnio straipsniuose yra pareigūnai ATPK 14 str. taikymo prasme, šios bylos atveju – asmenys, kurie bendrovėje Ūkio banke nuolat eina tarnybą, susijusią su šio banko organizaciniu – tvarkymo ar administracinių – ūkinių pareigų vykdymu.

ATPK 172⁴ str. nustato administracinę atsakomybę už kreditinę veiklą reglamentuojančių Lietuvos Respublikos įstatymų, kitų teisės aktų ir Lietuvos banko teisės aktų pažeidimą. Normatyvų 4 punkto ir Taisyklių 3.6, 3.9 punktų reikalavimai adresuoti ir yra privalomi šiuo atveju pačiam Ūkio bankui, o ne banko atitinkamam padaliniiui, todėl skirtingai nuo drausminės atsakomybės administracinę atsakomybę už šių reikalavimų nesilaikymą traukiamas asmuo, atsakingas už banko, kaip finansinių santykių subjekto,

tinkamą šių reikalavimų vykdymą. Pagal Ūkio banko statuto 52 punktą pareiškėjas, būdamas banko valdybos pirmininkas ir administracijos vadovas, viešojo administravimo santykiuose yra atsakingas už banko veiklą, todėl pirmosios instancijos teismo padaryta išvada, kad jis tinkamas ATPK 172⁴ str. numatytos administracinės atsakomybės subjektas, yra pagrįsta (ATPK 14 str.). Minėtame administracinio teisės pažeidimo protokole nurodytų Normatyvų 4 punkte ir Taisyklių 3.6 bei 3.9 punktuose pažeidimo faktas yra nustatytas AB Ūkio banko inspektavimo ataskaitoje (b.l. 11–25), kuri sudaryta pagal Lietuvos banko kompetenciją, nustatytą Lietuvos banko įstatymo 44–47 str. Šios ataskaitos išvados nėra nugincytos, todėl pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo nesutikti su šiomis išvadomis. Taigi tenkinti apeliacinį skundą jame nurodytais motyvais nėra pagrindo.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 136 str., 144 str. 2 d., 3 d. 1 p.,

n u t a r i a :

Kauno apylinkės teismo 2001 m. spalio 17 d. nutarimą palikti nepakeistą ir Liutauro Varanavičiaus apeliacinio skundo nepatenkinti.

1.3. Ginčo administracinės bylos

1.3.1. Mokesčių bylos ir bylos dėl ekonominių sankcijų

1.3.1.1. Dėl draudėjo prievolės sumokėti socialinio draudimo įmokas įvykdymo pervedant lėšas į socialinio draudimo įstaigų sąskaitą

Nustatant, ar draudėjas socialinio draudimo santykiuose įvykdė savo prievolę apskaičiuoti ir sumokėti socialinio draudimo įmokas, būtina nustatyti, ar draudėjo atliktas lėšų pervedimo į socialinio draudimo įstaigų sąskaitą veiksmas (atsiskaitymas), kuriuo įvykdytas mokėtojo piniginis įsipareigojimas gavėjui.

Apeliacinės instancijos
teismo teisėja B. Janavičiūtė
Pirmosios instancijos
teismo teisėja J. Bublienė

Administracinė byla Nr. A²–523/2001

NUTARTIS

2001 m. birželio 28 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo plenarinė sesija, susidedanti iš sesijos pirmininko K. Lapinsko, teisėjų: A. Ablingio, A. Baranovo, J. Baškio, S. Gudyno, B. Janavičiūtės, R. Klišausko, G. Kryževičiaus, R. Pilčiausko, N. Piškinaitės, A. Taminsko,

sekretoriaujant V. Stukaitei,

dalyvaujant pareiškėjo atstovui T. Urbaičiui,

atsakovo atstovei A. Voiciechovskai,

viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimo administracinėje byloje pagal UAB „AGE Reklama“ skundą Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai dėl sprendimų panaikinimo.

Plenarinė sesija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas kreipėsi į teismą, prašydamas panaikinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos įmokų administravimo skyriaus Vilniaus apskrities 1999 m. lapkričio 2 d. aktu bei papildomu tos pačios dienos VSDFV Vilniaus m. skyriaus raštu Nr. 09–5880 neteisėtai apskaičiuotas valstybinio socialinio draudimo fondo įmokas 11 239 Lt bei panaikinti VSDFV Vilniaus m. skyriaus sprendimą Nr. 8533. Nurodė, kad ginčijamais aktais nurodyta pakartotinai sumokėti sumas, kurios dėl AB „Litimpeks“ banko nemokumo nepasiekė VSDFV Vilniaus m. skyriaus, o minėtu sprendimu 11 239 Lt išieškota neginčo tvarka. Reikalavimą grindžia tokiais argumentais: pareiškėjas nuo 1999 m. balandžio iki 1999 m. rugpjūčio mėnesio atlikdavo valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimus į atsakovo sąskaitą AB „Litimpeks“ banke Nr. 691100, kurią nurodė pats atsakovas. Atsakovas nei žodžiu, nei raštu nepranešė apie banko bei sąskaitos pakeitimus. Todėl, pareiškėjo nuomone, prievolę jie įvykdė tinkamai. Pareiškėjas nežinojo ir negalėjo žinoti, kad bankas nevykdo sutartinių įsipareigojimų atsakovui. Sutartis tarp atsakovo ir banko dvišalė, nesukelianti prievolių tretiesiems asmenims. Mokėjimų įstatymo 7 str. 3 d. nustato, kad mokėtojo ir gavėjo sąskaitoms esant skirtinguose bankuose, atsiskaitymas įvyksta, įrašius lėšas į gavėjo banko korespondentinę sąskaitą Lietuvos banke.

Atsakovas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba su skundu nesutiko, nurodydamas, kad pareiškėjo pervestos lėšos į VSDFV Vilniaus m. skyriaus sąskaitą nepateko ne dėl atsakovo darbuotojų veiksmų, AB „Litimpeks“ bankui buvo pranešta apie sąskaitų uždarymą, todėl jis negalėjo priimti klientų pavedimų. Todėl pareiškėjas turi teisę reikšti kreditorinius reikalavimus AB Litimpex bankui, kuriam iškelta bankroto byla.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. balandžio 3 d. sprendimu pareiškėjo UAB „AGE Reklama“ skundą patenkino, panaikino Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriaus 1999 m. lapkričio 5 d. sprendimą Nr. 8533 dėl 11 239 Lt išieškojimo iš pareiškėjo UAB „AGE Reklama“ neginčo tvarka ir įpareigojo atsakovą užskaičiuoti šią sumą į einamųjų įmokų sąskaitą bei priteisė iš atsakovo pareiškėjui 500 Lt atstovavimo išlaidų ir 100 Lt žyminio mokesčio. Sprendime išdėstyti tokie motyvai: pareiškėjas 1999 m. liepos 30 d. ir 1999 m. rugpjūčio 2 d. mokėjimo pavedimais sumokėjo Vilniaus miesto valstybinio socialinio draudimo skyriui 11 239 Lt įmokų į jų nurodytą sąskaitą AB „Litimpeks“ banke. Apie sąskaitų uždarymą šiame banke pareiškėjui nebuvo pranešta. AB „Litimpeks“ bankas 2000 m. birželio 23 d. raštu pranešė, kad šios lėšos pateko į šio banko neiškių sumų sąskaitą, kur iki šiol yra apskaitomos. Todėl atsakovas ir turėjo imtis priemonių pervestas ir jam priklausančias įmokas pasiimti, o ne neginčo tvarka pakartotinai nurašyti nuo pareiškėjo.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba padavė apeliacinį skundą, kuriuo prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo UAB „AGE Reklama“ skundą atmesti. Nurodo, kad valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriaus 1999 m. lapkričio 5 d. sprendimas Nr. 8533 teisėtas, nes UAB „AGE Reklama“ apskaičiuotų valstybinio socialinio draudimo ir sveikatos draudimo įmokų nustatyta tvarka nesumokėjo valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui. AB „Litimpeks“ bankas neturėjo teisės iš UAB „AGE Reklama“ priimti lėšų, kadangi Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriaus – lėšų gavėjo sąskaita 1999 m. liepos 22 d. buvo uždaryta. Iki AB „Litimpeks“ banko bankroto bylos iškėlimo, t.y. 1999 m. liepos 22 d., Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriaus sąskaitos buvo uždarytos, tačiau bankas tai žinodamas pareiškėjo pervestas lėšas įskaitė į savo tranzitinę sąskaitą. Šios lėšos turėjo būti gražintos jas pervedusiam subjektui.

Atsakovo atstovė apeliacinės instancijos teismo posėdyje apeliacinį skundą palaikė, prašė jį tenkinti ir išdėstė tuos pačius argumentus, kurie nurodyti ir apeliaciniame skunde.

Pareiškėjo atstovas prašė apeliacinio skundo netenkinti, o Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimą palikti nepakeistą. Savo poziciją grindė tais pačiais argumentais, kaip ir skunde pirmosios instancijos teismui.

Trečiojo suinteresuoto asmens AB „Litimpeks“ banko atstovas posėdyje nedalyvavo, atsiliepimo į apeliacinį skundą nepateikė.

Plenarinė sesija

k o n s t a t u o j a :

Valstybinio socialinio draudimo įmokos – tai įstatyme nustatyta draudėjų ir apdraustųjų pinigine prievole valstybinio socialinio draudimo fondui, kad būtų gauta pajamų valstybinio socialinio draudimo funkcijoms vykdyti. Šių įmokų administravimą (įmokų administratoriaus ir draudėjo teisių ir pareigų įgyvendinimą, įmokų apskaičiavimą, sumokėjimą ir išieškojimą, atsakomybę už netinkamą įmokų apskaičiavimą ir mokėjimą) bei kitus su tuo susijusius klausimus reglamentuoja Valstybinio socialinio draudimo įstatymas ir Valstybinio socialinio draudimo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. birželio 22 d. nutarimu Nr. 743.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 36 straipsnyje nustatyta, kad valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėtojas (draudėjas) pats jas apskaičiuoja ir sumoka į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą. Draudėjai – įmonės, įstaigos, organizacijos – apskaičiuoja, išskaito ir įmoka į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą ir iš apdraustųjų asmenų pajamų mokamas socialinio draudimo įmokas. Jų mokėjimo terminai ir tvarka nustatomi Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse. Taisyklės nustato, kad draudėjai, skaičiuodami atlyginimo už darbą sumas, privalo apskaičiuoti privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokas ir sumokėti jas į Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą ne vėliau kaip paskutinę darbo dieną prieš kito mėnesio penkioliktą dieną.

Taigi už teisingą ir laiku atliekamą valstybinio socialinio draudimo įmokų priskaičiavimą ir mokėjimą į valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetą yra atsakingi draudėjai. Tai tiesiogiai įtvirtinta ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 44 str. 2 dalyje. Įstatymai numato ir sankcijas juridiniams bei fiziniams asmenims už įmokų mokėjimo pažeidimus.

Valstybinio socialinio draudimo įstaigos yra tiesiogiai atsakingos už valstybinio socialinio draudimo įmokų surinkimą. Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 45 straipsnyje numatyta šių įstaigų teisė į kontrolę

bei numatytos įstaigų ir jų pareigūnų teisės ir įgaliojimai įmokų surinkimui užtikrinti.

Taigi socialinio draudimo teisiniuose santykiuose draudėjas įpareigotas teisingai ir laiku apskaičiuoti bei sumokėti socialinio draudimo įmokas, o socialinio draudimo įstaigos – kontroliuoti draudėją ir užtikrinti įmokų surinkimą.

Kaip minėta, draudėjui už jam tenkančių pareigų nevykdymą ar neįvykdymą numatytos įvairios sankcijos. Tačiau teisinėje valstybėje turi būti nustatytos ir garantijos, apsaugančios mokesčių mokėtojus nuo valdžios institucijų nepagrįstų reikalavimų.

Nagrinėjant šią bylą svarbu nustatyti, ar pareiškėjas (draudėjas socialinio draudimo santykiuose) įvykdė savo prievolę apskaičiuoti ir sumokėti socialinio draudimo įmokas, t.y. ar atliktas lėšų pervedimo veiksmas (atsiskaitymas), kuriuo įvykdytas mokėtojo piniginis išipareigojimas gavėjui.

Pagal šiuo metu galiojančio Mokėjimų įstatymo 2 str. 8 punktą lėšų pervedimu pripažįstami bankuose esančiose mokėjimų sistemos dalyvių sąskaitose pagal mokėjimo nurodymus padaryti įrašai, kuriuos padarius gavėjas įgyja nuosavybės teisę į mokėtojo pervestas lėšas, o pagal to paties straipsnio 9 punktą atsiskaitymas apibrėžiamas kaip grynųjų pinigų mokėjimo ar lėšų pervedimo veiksmas, kuriuo įvykdomas mokėtojo piniginis išipareigojimas gavėjui. Kai mokėtojo ir gavėjo sąskaitos yra skirtinguose bankuose, atsiskaitymas įvyksta, įrašius lėšas į gavėjo banko korespondentinę sąskaitą Lietuvos banke (7 str. 3 d.). Ginčijamų pareiškėjo lėšų pervedimo atsakovui metu šie santykiai įstatymais reglamentuoti nebuvo.

Pareiškėjas pateikė mokėjimo nurodymą AB Lietuvos žemės ūkio bankui, nurodydamas pervesti iš jo sąskaitos tam tikrą lėšų sumą į gavėjo (atsakovo) sąskaitą AB „Litimpeks“ banke. 1999 m. rugpjūčio 2 d. mokėjimo pavedimas Nr. 558 ir 1999 m. liepos 30 d. mokėjimo pavedimas Nr. 543 (b.l. 59) bei AB Lietuvos žemės ūkio banko 1999 m. lapkričio 3 d. raštas Nr. 13–55/1808 (b.l. 54) patvirtina, kad 11 286 Lt buvo pervesti į AB „Litimpeks“ banke esančią sąskaitą Nr. 691100. AB „Litimpeks“ bankas pripažįsta, kad pareiškėjo mokėjimo nurodymas nebuvo įvykdytas dėl VSDFV Vilniaus skyriaus sąskaitos šiame banke uždarymo ir pervestos lėšos pateko į „transitinę“ (neaiškių sumų) sąskaitą.

Pareiškėjas nebuvo informuotas apie atsakovo sąskaitos AB „Litimpeks“ banke uždarymą, savo prievolę jis vykdė įprastiniu būdu ir tvarka – pervesdamas lėšas į atsakovo nurodytą banko sąskaitą. Pervestos lėšos jam nebuvo gražintos, kitokiu būdu apie negalimumą įvykdyti jo mokėjimo nu-

rodymą nepranešta. Įstatymai nenustato draudėjui tiesioginės pareigos tikrinti, ar lėšos pateko į gavėjo sąskaitą. Atsakovas nurodo, kad į jo sąskaitą AB „Litimpeks“ banke Nr. 691100 socialinio draudimo įmokas galėjo mokėti tik šio banko centrinės būstinės ir Sodų filialo klientai (tai patvirtina ir banko sąskaitos sutartis, sudaryta tarp AB „Litimpeks“ bankas ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyriaus – b.l. 101–102), o pareiškėjas toks klientas nebuvo. Tačiau pareiškėjas ir anksčiau, jau nuo 1999 m. balandžio mėnesio, įmokas mokėjo į minėtą sąskaitą, bankas jas priėmė ir pervedė gavėjui, atsakovas dėl to jokių prieštaravimų nepareiškė. Pareiškėjui nebuvo žinomos atsakovo sutarties su banku sąlygos ir joje numatyti apribojimai įmokas pervedantiems subjektams. Įvertinęs šias aplinkybes teismas prieina prie išvados, kad pareiškėjas UAB „AGE Reklama“ savo mokesstinę prievolę įvykdė. Nurašant lėšas neginčo tvarka iš pareiškėjo sąskaitos, iš jo antrą kartą išieškotos socialinio draudimo įmokos, kurias pats pareiškėjas buvo sumokėjęs.

Tuo tarpu atsakovas nepakankamai vykdė savo pareigą užtikrinti socialinio draudimo įmokų surinkimą: neinformavo pareiškėjo apie tai, kad sąskaita, į kurią jis perveda įmokas, skirta tik AB „Litimpeks“ bankas klientams, o vėliau – apie šios sąskaitos uždarymą, nekontroliavo, kaip bankas vykdo jo nurodymus.

Kaip jau buvo pažymėta, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus miesto skyrius su AB „Litimpeks“ banku buvo sudaręs banko sąskaitos sutartį, pagal kurią bankas turėjo vykdyti atsakovo nurodymus. Atsakovas informavo banką, kad uždaromos socialinio draudimo sąskaitos šiame banke ir nurodė visas įplaukusias socialinio draudimo lėšas įskaityti į sąskaitas, esančias Vilniaus banke (1999 m. liepos 22 d. raštas; b.l. 103). Bankas šio nurodymo nesilaikė, t.y. neišvykdė savo sutartinio įsipareigojimo atsakovui. Atsakovas turi teisę reikšti atitinkamus reikalavimus bankui dėl netinkamo prievolės įvykdymo.

Plenarinė sesija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 139 str., 140 str. 1 d. 1 p.,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimą palikti nepakeistą, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos apeliacinį skundą atmesti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.1.2. Dėl alkoholio reklamos

Vertinant, ar tam tikra informacija yra alkoholio reklama, turi būti nustatyta, ar ta informacija siekiama daryti poveikį vartotojų pasirinkimams, susijusiems su alkoholio produktų vartojimu (Alkoholio kontrolės įstatymo 1 str. 4 d.). Įstatymo 30 str. aptartų draudžiamų alkoholio reklamos sričių sąrašas parodo, kad yra draudžiamas bet koks palankaus įvaizdžio formavimas, tiesioginis ar netiesioginis skatinimas vartoti alkoholį apskritai.

Pranešėjas A. Taminskas
Teisėja J. Bublienė

Administracinė byla Nr. A⁶-657/2001

NUTARTIS

2001 m. liepos 11 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininko A. Taminsko, teisėjų N. Piškinaitės ir G. Kryževičiaus,

sekretoriaujant Ž. Steponavičienei,
dalyvaujant pareiškėjo atstovams V. Tombakui ir advokatui A. Valiui,
atsakovo atstovei O. Vitartienei,

teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo UAB „Ieva“ apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas UAB „Ieva“ prašė atšaukti atsakovo Valstybinės tabako ir alkoholio tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2000 m. kovo 20 d. nutarimą Nr. 9.

Pareiškėjas nurodė, kad atsakovo 2000 m. kovo 20 d. nutarimu pareiškėjui, kaip žurnalo „Cosmopolitan“ leidėjui, paskirta 10 000 Lt bauda už tai, kad pažeidė Alkoholio kontrolės įstatymo 30 str. 1 d. 4, 7, 9 ir 11 punktus, būtent: 2000 m. vasario mėn. žurnalo „Cosmopolitan“ numerio rubrikos „Cosmo sveikata“ straipsnio „3 taurės – taurios“ teiginiai „Širdies lašai: truputis alkoholio vietoj karvalolio“, „Šiuose gėrimuose gausu sveikatai naudingų medžiagų – flavonoidų, kurie saugo kraujagysles nuo

kalkėjimo, o akis – nuo sutrikimo, vadinamo geltonosios dėmės degeneracija”, „(...)tikimybė patirti širdies priepuolį ar smūgį yra 40 procentų mažesnė nei prisiekusioms abstinentėms”, „Medikų patarimu, daugiausia laimėtum, jei apsiribotum trimis keturiomis taurėmis per savaitę” yra draudžiama alkoholio reklama. Pareiškėjas nurodė, kad ši publikacija yra ne reklaminio pobūdžio informacija, ji neturi jokio užsakovo, nemokamai perspausdinta iš JAV anglų kalba leidžiamo žurnalo „Cosmopolitan” 2000 m. sausio mėn. numerio 87 p. Publikacijos tikslas pabrėžti būtinumą riboti alkoholio vartojimą, vartoti alkoholį tik saikingai. Nurodė, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1997 m. vasario 13 d. nutarime yra išaiškinęs, kad: „Reklama yra informacija, tačiau ne kiekviena informacija yra reklama. Todėl alkoholio ir tabako gaminių reklamos draudimas gali reikšti tik tam tikros rūšies informacijos (vadinamos komercinės ar marketingo informacijos) draudimą”. Pareiškėjo publikacija nėra nei komercinio, nei marketingo pobūdžio informacija. Ji neturi reklamai būdingų požymių.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. gegužės 25 d. sprendimu pareiškėjo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Teismas sprendime nurodė, kad Alkoholio kontrolės įstatymo paskirtis yra mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, piktnaudžiavimą alkoholiu, jo daromą žalą sveikatai ir ūkiui (AKĮ 2 str.). Šio įstatymo 1 str. 4 d. reklamos sąvoka apibrėžiama taip: „Alkoholio reklama – tai bet kokia forma ir bet kokiomis perdavimo priemonėmis skelbiama informacija, kuria siekiama daryti poveikį reklamos vartotojų pasirinkimams, susijusiems su alkoholio produktų įsigijimu, vartojimu, įmonių komercine, ūkine bei finansine veikla”. Įstatymo 30 str. draudžia visų rūšių alkoholio reklamą. Šiame straipsnyje draudžiamų alkoholio reklamos rūšių sąrašas parodo, kad yra draudžiamas bet koks palankaus įvaizdžio formavimas, tiesioginis ar netiesioginis skatinimas vartoti alkoholį apskritai.

Teismas nurodė, kad pareiškėjo žurnale „Cosmopolitan” atspausdinto straipsnio teiginiuose: „Širdies lašai: truputis alkoholio vietoj karvalolio”, „Ar tiesa, kad alkoholis padeda išvengti širdies priepuolio, Taip”, „Šiuose gėrimuose gausu sveikatai naudingų medžiagų – flavonoidų, kurie saugo kraujagysles nuo kalkėjimo, o akis – nuo sutrikimo, vadinamo geltonosios dėmės degeneracija”, „Tyrimais nustatyta, jog kasdien truputis bet kokio alkoholio gėrimo išgeriančioms moterims tikimybė patirti širdies priepuolį ar smūgį yra 40 procentų mažesnė nei prisiekusioms abstinentėms”, „Medikų patarimu, daugiausia laimėtum, jei apsiribotum trimis keturiomis taurėmis per savaitę” akcentuojamas alkoholio raminančios ir gydomosios savybės, sieja-

mas alkoholio vartojimas su fizinės būklės pagerėjimu, pateikiama neteisinga ir klaidinanti informacija apie alkoholinius gėrimus, neigiamai atsiliepiama apie abstinenciją (AKĮ 30 str. 1 d. 4, 7, 9 ir 11 p.).

Teismas pareiškėjo motyvus, kad tai nėra alkoholio reklama, o informacijos skleidimas, kuri nėra draudžiama, vertino kritiškai. Teismas nurodė, kad tai prieštarauja Alkoholio kontrolės įstatymui, nes alkoholio produktai priskiriami prie sveikatą žalojančių produktų, uždraustas alkoholio reklamos siejimas su kai kuriomis savybėmis. Todėl reklamoje nėra būtinas nurodymas tiesioginio ryšio su gydomosiomis savybėmis, pakanka, jog reklama „siejama“ su kai kuriomis alkoholio savybėmis, kaip yra šiuo atveju. Straipsnio teiginiai sieja alkoholio vartojimą su pozityviais veiksniais, tai neteisinga ir klaidinanti informacija. Alkoholio žalos žmogui moksliniai vertinimai sisteminiu, teisiniams vertinimams reikšmingu būdu, pateikiami Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarime Nr. 13. Teismas taip pat kritiškai vertino liudytojo A. Kibarskio parodymus, kad saikingas alkoholio vartojimas apsaugo nuo širdies ligų, ir tai paremta tyrimais.

Pareiškėjas UAB „Ieva“ apeliaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – atšaukti 2000 m. kovo 20 d. Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus nutarimą Nr. 9.

Pareiškėjas nurodo, kad Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarime Nr. 13 yra pabrėžta, kad: „Reklama yra informacija, tačiau ne kiekviena informacija yra reklama“. Informacijos samprata yra platesnė nei reklamos samprata. Teisės aktai nedraudžia skleisti informacijos apie alkoholį. Teisės aktai netgi visiškai neuždraudžia alkoholio reklamos Lietuvoje. Teisingos informacijos apie tam tikras alkoholio savybes skleidimas nėra draudžiamas, todėl neturi būti baudžiamas. Pareiškėjas nurodo, kad skundžiamame sprendime iš esmės net nebandomi analizuoti pareiškėjo argumentai, kuo informacija skiriasi nuo reklamos.

Pareiškėjas nurodo, kad teismas neatkreipė dėmesio į tokį jo argumentą, kad reklamai yra būdingi šie požymiai: specialus reklamos tikslas – skatinti vartoti reklamuojamą dalyką arba vykdyti kitus reklamuotojo užsakyimus; atlygintinumą; konkretus reklamos užsakovas; reklama yra neatšiejama nuo verslo, marketingo, nes jiems tarnauja; yra svarbi konkurencijos priemonė. Jis nurodo, kad publikacija, už kurią buvo nubaustas, neturi jokio užsakovo, neskatina vartoti alkoholio. Joje paskleista informacija visiškai atitinka tiesą, kuri patvirtinama medicinos mokslo tyrimų rezultatais.

Publikacijoje yra atkreipiamas dėmesys į konkrečią žalą sveikatai, kurią daro alkoholis ir kalbama apie saikingo alkoholio vartojimo privalomumus prieš nesaikingą alkoholio vartojimą. Publikacija nėra atlygintina, jokios turtinės naudos pareiškėjas negavo, jokių sąsajų su konkrečiu verslu, marketingu publikacija neturi. Todėl pareiškėjas daro išvadą, kad nėra jokio teisinio pagrindo jo publikaciją vertinti kaip alkoholio reklamą ir tuo pagrindu bausti kaip pažeidusį alkoholio reklamos ribojimą numatanti teisės aktą.

Pareiškėjas nurodo, kad publikacijos teiginiai: „Širdies lašai: truputis alkoholio vietoj korvalolio“, „Šiuose gėrimuose gausu sveikatai naudingų medžiagų – flavonoidų, kurie saugo kraujagysles nuo kalkėjimo, o akis – nuo sutrikimo, vadinamo geltonosios dėmės degeneracija“, „Tyrimais nustatyta, jog kasdien truputį bet kokio alkoholio gėrimo išgeriančioms moterims tikimybė patirti širdies priepuolį ar smūgį yra 40 procentų mažesnė nei prisiekusioms abstinentėms“, „Medikų patarimu, daugiausia laimėtum, jei apsiribotum trimis keturiomis taurėmis per savaitę“ negali būti pripažinti alkoholio reklama, nes tai ne reklamos, o teisingos informacijos apie alkoholį pateikimas skaitytojams. Pirmosios instancijos teismo išvada, jog šiuose teiginiuose yra neteisinga ir klaidinanti informacija, yra nepagrįsta ir paneigiama pareiškėjo pateiktais byloje įrodymais. Publikacijos teiginys: „Tyrimais nustatyta, jog kasdien truputį bet kokio alkoholio gėrimo išgeriančioms moterims tikimybė patirti širdies priepuolį ar smūgį yra 40 procentų mažesnė nei prisiekusioms abstinentėms“, negali ir neturi būti vertintinas kaip neigiamas atsiliepimas apie abstinenciją, nes šiuo sakiniu nėra kritikuojama ar neigiama abstinencija, o informuojama apie kardiologijos mokslo nustatytus duomenis. Publikacijoje, priešingai nei konstatuoja teismas, absoliučiai nieko neteigiama apie alkoholio raminančias ir gydomąsias savybes. Publikacijoje yra teigiama apie medicinos mokslui žinomas profilaktines alkoholio savybes, o tai nėra tapatu nei su raminančiomis, nei su gydomosiomis savybėmis.

Pareiškėjas taip pat nurodo, kad pirmosios instancijos teismas nemoityvavo, kodėl kritiškai vertina liudytojo A. Kibarskio parodymus. Teismas taip pat neaptarė ir nevertino byloje pareiškėjo pateiktų įrodymų – Amerikos insulto draugijos, Amerikos širdies draugijos, Lietuvos kardiologų draugijos ir kitų šaltinių, kurie akivaizdžiai įrodo teigiamą vyno įtaką širdies ligų profilaktikai. Būtent šiais įrodymais bei savo ilgamete mokslinė praktine gydytojo–kardiologo patirtimi rėmėsi A. Kibarskis, liudydamas teisme.

Atsakovas Valstybinė tabako ir alkoholio tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašo palikti galioti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimą.

Atsakovas nurodo, kad pareiškėjo skundas dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimo panaikinimo yra nepagrįstas ir netenkintinas dėl tokių motyvų:

1. Pareiškėjo motyvas, kad išspausdintas straipsnis nėra alkoholio produktų reklama, o tik informacija, kad teisingos informacijos apie tam tikras alkoholio savybes skleidimas nėra draudžiamas, yra nepagrįstas ir neatitinka tikrovės. Įstatymų leidėjas Alkoholio kontrolės įstatymo 4 str. įteisino, kad alkoholio produktai yra specialūs produktai, kuriems taikomas ypatingas valstybės reguliavimo režimas. To paties įstatymo 1 str. nurodoma, kad etilo alkoholis – narkotinio veikimo medžiaga, galinti lemti pripratimą ir priklausomybę nuo jo. Alkoholio kontrolės įstatymo paskirtis yra mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, piktnaudžiavimą alkoholiu, jo daromą žalą sveikatai ir ūkiui (AKĮ 2 str.). Siekdama šių tikslų valstybė įtvirtino valstybės alkoholio kontrolės principus (AKĮ 3 str.), priemonės šiems tikslams pasiekti ir principams įgyvendinti, nustatė tam tikrus draudimus, sąlygotus humanišku tikslu visos visuomenės mastu – apsaugoti visuomenę nuo skatinimo vartoti alkoholį. Alkoholio kontrolės įstatymo 1 str. apibrėžta alkoholio reklamos sąvoka. Alkoholio reklama – tai bet kokia forma ir bet kokiomis perdavimo priemonėmis skelbiama informacija, kuria siekiama daryti poveikį reklamos vartotojų pasirinkimams, susijusiems su alkoholio produktų įsigijimu, vartojimu, įmonių ūkine bei komercine veikla. Išspausdintame straipsnyje teiginiai, kurie išvardyti Tarnybos 2000 m. kovo 20 d. nutarime Nr. 9, daro tiesioginį poveikį vartotojų pasirinkimui, kadangi jais teigiama, kad alkoholio produktai turi gydomųjų savybių.

2. Įstatymų leidėjas nė viename įstatyme ar kitame teisės akte neįvardija sąvokų „teisinga informacija apie tam tikras alkoholio savybes“ (pareiškėjo teiginys). Priešingai, tiek galiojantys mūsų valstybės, tiek ir tarptautiniai teisės aktai pažymi, kad alkoholio produktai yra žalingi žmonių sveikatai produktai. Tarptautinės statistinės ligų ir sveikatos problemų klasifikacijos dešimtojoje redakcijoje (Ženeva, 1992 m.) nurodyta, kad alkoholis yra psichoaktyvioji medžiaga, kuri gali sukelti ūminę intoksikaciją, somatinę žalą, priklausomybės sindromą, kitus elgesio ir psichikos sutrikimus. Europos Bendrijos Komisijos Sveikatos ir saugos direktorato, Pasaulio sveikatos organizacijos ir Tarptautinės alkoholio ir narkotikų tarybos sudaryta ekspertų grupė pateikė tokias išvadas: „EB Komisija neturi vertinti alkoholinius gėrimus, kaip įprastines maisto prekes ar kitus gėrimus dėl toksinio efekto, kurį nulemia alkoholiniai gėrimai. Komisija skubiai turėtų peržiūrėti savo veiklą ekonomikos srityje, turint tikslą sumažinti alkoholio vartojimo lemiamą žalą sveikatai ir socialinei gerovei“. Europos Char-

tijoje dėl alkoholio vartojimo nurodoma, kad būtina informuoti žmones apie žalingą alkoholio poveikį sveikatai, šeimai, visuomenei ir apie efektyvias priemones, kuriomis remiantis galima išvengti arba sumažinti alkoholio žalą, gerinti sveikatą, kontroliuojant alkoholio prieinamumą, įdiegti griežtą kontrolę, užtikrinant jau kai kuriose šalyse esančius apribojimus ir tiesiogines bei netiesiogines alkoholinių gėrimų reklamos draudimus.

3. Pareiškėjo motyvas, kad publikacija neturi užsakovo, šia publikacija neskatinama vartoti alkoholio produktų, nėra jokių sąsajų su konkrečiu verslu, nepagrįstas. Įstatymo leidėjas, siekdamas mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, piktnaudžiavimą alkoholiu, jo daromos žalos sveikatai ir ūkiui sumažinimo tikslu, Alkoholio kontrolės įstatymu riboja alkoholio produktų reklamą. Alkoholio produktų reklamos ribojimai išdėstyti AKĮ 30 str. Šiame straipsnyje aptarti alkoholio reklamos draudimai nėra ir negali būti suformuluoti absoliučiai konkrečioms pažeidimų atvejams; jie draudžia visų rūšių alkoholio reklamą, kuri „sietina“ su kai kuria veika ar savybėmis, nurodytomis AKĮ 30 str. Šiame straipsnyje aptartų draudžiamų alkoholio reklamos sričių sąrašas parodo, kad yra draudžiamas bet koks palankaus įvaizdžio formavimas, tiesioginis ar netiesioginis skatinimas vartoti alkoholį apskritai.

4. Pareiškėjo motyvas, kad teismas nepagrįstai kritiškai įvertino liudytojo A. Kibarskio parodymus ir neaptarė bei neįvertino pateiktų straipsnių, yra nepagrįstas. Įrodymais nelaikomos laikraščių, žurnalų publikacijos. Rašytiniai įrodymai yra aktai, dokumentai, reikalinis ir asmeninis susirašinėjimas, kuriuose yra žinių apie aplinkybes, turinčias reikšmės bylai. Ginčo esmė – ne apie alkoholio produktų žalą ar naudą, o apie tai, ar išspausdintoje publikacijoje yra draudžiama alkoholio reklama. Liudytoju gali būti kiekvienas asmuo, kuriam gali būti žinomos kokios nors aplinkybės, turinčios ryšio su byla. Liudytojas A. Kibarskis įrodinėjo alkoholio produktų naudą, t.y. aplinkybes, kurios absoliučiai nieko bendra neturėjo su nagrinėjama byla. Gydytojas A. Kibarskis, viešame teismo posėdyje pareiškėdamas, kad alkoholis turi gydomųjų savybių ir sulygindamas alkoholinius gėrimus su vaistais „Širdies lašai“, pažeidė gydytojo etiką, kartu ir alkoholio produktų reklamos ribojimus, draudžiančius sieti alkoholinius gėrimus su gydomosiomis savybėmis.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Pareiškėjo UAB „Ieva“ apeliacinis skundas atmetamas, o Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimas paliekamas nepakeistas.

Alkoholio kontrolės įstatymo 1 str. 4 d. nustato, kad alkoholio reklama – tai bet kokia forma ir bet kokiomis perdavimo priemonėmis skelbiama informacija, kuria siekiama daryti poveikį reklamos vartotojų pasirinkimams, susijusiems su alkoholio produktų įsigijimu, vartojimu, ūmonių komercine, ūkine bei finansine veikla.

Kaip matyti iš alkoholio reklamos sąvokos apibrėžimo, reklama yra informacijos forma. Neteisinga informacija, t. y. dezinformacija, įstatymais paprastai yra draudžiama. Todėl ir informacija, kuri gali būti vertinama kaip alkoholio reklama, taip pat turi būti teisinga. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1997 m. vasario 13 d. nutarime nurodė, kad „(...) informacijai (įskaitant ir reklamą) taikytinas tiesos reikalavimas”.

Įvertinus tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad gali būti draudžiamas ir teisingos informacijos, kuri yra alkoholio reklama, pateikimas.

Pareiškėjui paskirta bauda už tai, kad pažeidė Alkoholio kontrolės įstatymo 30 str. 1 d. 4, 7, 9 ir 11 punktus, nustatančius, kad Lietuvos Respublikoje draudžiama visų formų alkoholio reklama, kuri: sieja alkoholio vartojimą su fizinės būklės pagerėjimu; sieja alkoholio vartojimą su stimuliuojančiomis, raminančiomis ir kitomis gydomosiomis savybėmis; palankiai vaizduoja nesaikingą alkoholinių gėrimų vartojimą ar neigiamai atsiliepia apie abstinenciją ir saikingumą; pateikia neteisingą ir klaidinančią informaciją apie alkoholinius gėrimus.

Nekelia abejonių, kad 2000 m. vasario mėn. žurnalo „Cosmopolitan” numerio rubrikos „Cosmo sveikata” straipsnio „3 taurės – taurios” teiginiai „Širdies lašai: truputis alkoholio vietoj karvalolio”, „Šiuose gėrimuose gausu sveikatai naudingų medžiagų – flavonoidų, kurie saugo kraujagysles nuo kalkėjimo, o akis – nuo sutrikimo, vadinamo geltonosios dėmės degeneracija”, „(...) tikimybė patirti širdies priepuolį ar smūgį yra 40 procentų mažesnė nei prisiekusioms abstinentėms”, „Medikų patarimu, daugiausia laimėtum, jei apsiribotum trimis keturiomis taurėmis per savaitę” sieja alkoholio vartojimą su fizinės būklės pagerėjimu, su stimuliuojančiomis ir kitomis gydomosiomis savybėmis; palankiai vaizduoja alkoholinių gėrimų vartojimą ar neigiamai atsiliepia apie abstinenciją. Taip pat darytina išvada, kad anksčiau nurodyti teiginiai vertintini kaip neteisinga ir klaidinanti informacija apie alkoholinius gėrimus. Pirmosios instancijos teismas teisingai sprendime nurodė, kad alkoholio žalos žmogui moksliniai vertinimai sisteminiu, teisiniams vertinimams reikšmingu būdu, pateikiami Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarime. Tų vertinimų netikslinga kartoti dėl jų didelės apimties. Kartu pažymėtina, kad nepagrįstas pareiškėjo apeliacinio skundo teiginys, jog pirmosios instancijos teismas nemotyvavo

kodėl kritiškai vertina liudytojo A. Kibarskio parodymus. Minėta pirmosios instancijos teismo sprendimo nuoroda į Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimą yra pakankamas motyvas kritiškai vertinti liudytojo A. Kibarskio parodymus.

Vertinant, ar žurnalo „Cosmopolitan“ 2000 m. vasario mėn. numeryje išspausdinto straipsnio teiginiai, išvardyti Valstybinės tabako ir alkoholio tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 20 d. nutarime Nr. 9, yra alkoholio reklama, konstatuotina, kad tuose teiginiuose esančia informacija siekiama daryti poveikį vartotojų pasirinkimams, susijusiems su alkoholio produktų vartojimu. Tai pagal Alkoholio kontrolės įstatymo 1 str. 4 d. yra alkoholio reklama. Nediskutuotina, kad kiekvienas besirūpinantis savo sveikata žmogus stengiasi pasirinkti sveikiausią gyvenimo būdą, apie kurį sprendžia iš gaunamos informacijos (taip pat ir iš reklamos). Todėl darytina išvada, kad nevirtojantis alkoholio produktų ir netgi sergantis žmogus minėto straipsnio teiginiais yra raginamas vartoti alkoholio produktus. Alkoholio kontrolės įstatymo 30 str. straipsnyje aptartų draudžiamų alkoholio reklamos sričių sąrašas parodo, kad yra draudžiamas bet koks palankaus įvaizdžio formavimas, tiesioginis ar netiesioginis skatinimas vartoti alkoholį apskritai.

Vertinant pareiškėjo atstovo teiginius dėl reklamos ir informacijos sąvokų netapatumo, reklamai būdingų požymių, kuriuos nurodė Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 1997 m. vasario 13 d. nutarime, pažymėtina, kad šiame nutarime nurodoma, jog „(...) reklamai būdingi bent du požymiai: 1) specialus jos tikslas – skatinti vartoti reklamuojamą dalyką arba vykdyti kitus reklamuotojo užsakymus, 2) atlygintinumas (už reklamą užsakovas koku nors būdu atsilygina)“. Tačiau minėtame nutarime Konstitucinis Teismas darė išvadą, kad „(...) reklama dažniausiai būna susijusi su materialine nauda: ja siekiama arba tiesiogiai didinti pelną (plečiant vartojimą, paslaugas), arba tai užsitikrinti ateityje (...)“. Tai, kad reklama dažniausiai būna susijusi su materialine nauda dar nereiškia, kad negalima reklama, kuri nėra susijusi su materialine nauda. Kaip buvo minėta anksčiau, Alkoholio kontrolės įstatymo 1 str. 4 d. nenumato materialinės naudos, kaip būtino alkoholio reklamos požymio. Todėl pirmosios instancijos teismas neprivalėjo aiškintis, ar žurnalo „Cosmopolitan“ 2000 m. vasario mėn. numeryje išspausdintas straipsnis, kurio teiginiai išvardyti Valstybinės tabako ir alkoholio tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 20 d. nutarime Nr. 9, buvo susijęs su pareiškėjo materialine nauda (ar už tą straipsnį buvo atlyginta, ar buvo straipsnio užsakovas).

Kadangi Vilniaus apygardos administracinis teismas nustatė visas bylai svarbias aplinkybes, objektyviai ir visapusiškai ištyrė bylą ir priėmė teisėtą ir pagrįstą teismo sprendimą, todėl nėra pagrindo šio sprendimo naikinti ar keisti apeliacinio skundo motyvais ir įstatymo nurodytais pagrindais.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 139 str., 140 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimą palikti nepakeistą, o pareiškėjo UAB „Ieva“ apeliacinį skundą atmesti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.1.3. Dėl sandorio vertės metodo taikymo nustatant importuotų prekių muitinę vertę

Rinkos sąlygomis, preziumuojant sandorio šalių sąžiningumą sudarant ir vykdant sandorį, sandorio vertė, t.y. pinigų suma, sumokėta arba priklausanti sumokėti už prekes, neturi labai skirtis nuo PREMI duomenų bazėje esančių tapačių (panašių) prekių kainų. Todėl tais atvejais, kai importuotų prekių sandorio kaina labai skiriasi nuo PREMI duomenų bazėje esančių tapačių (panašių) prekių kainų ir nenustatytas nė vienas iš Lietuvos Respublikos muitinės kodekso 30 straipsnio 1 dalies 1, 3 ar 4 punktuose nurodytų atvejų, darytina išvada, kad prekių pardavimui arba jų kainai turėjo įtakos tam tikros sąlygos ar aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti, ir tai yra pagrindas netaikyti sandorio vertės metodo.

Pirmosios instancijos teismo
teisėjas R. Gadliauskas
Apeliacinės instancijos teismo
teisėjas A. Taminskas

Administracinė byla Nr. A⁶–635/2001

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. rugpjūčio 28 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), B. Janavičiūtės, N. Piškinaitės, G. Kryževičiaus ir R. Piličiausko, sekretoriaujant A. Macaitytei, dalyvaujant pareiškėjo atstovui advokatui V. Gerasičkinui, atsakovo atstovėms J. Mališauskienei ir R. Dzelzienei, viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal atsakovo Panevėžio teritorinės muitinės apeliacinį skundą dėl Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas UAB „Deltonas“ prašė Panevėžio apygardos administracinio teismo panaikinti Panevėžio teritorinės muitinės 2000 m. birželio 8 d. sprendimą Nr. M523, 2000 m. birželio 27 d. sprendimą Nr. M605 ir 2000 m. liepos 3 d. sprendimą Nr. M628, kuriais UAB „Deltonas“ 1999 m. gruodžio 20 d., 2000 m. sausio 20 d. ir 2000 m. vasario 10 d. iš Omano Sultanato importuotų prekių vertei nustatyti buvo pritaikytas panašių prekių sandorio vertės metodas ir papildomai priskaičiuota 66 619 Lt maito ir PV mokesčių. Savo skundą pareiškėjas motyvavo tuo, kad atsakovas be pagrindo netaikė sandorio vertės metodo, UAB „Deltonas“ sąžiningai ir teisėtai pirkė prekių būtent už tokią sumą, kokia nurodyta apmokėjimo dokumentuose. Kontraktai tarp pareiškėjo ir prekių pardavėjų nėra panaikinti ar nuginčyti. Atsakovui pareikalavus buvo pateikti visi papildomai reikalingi dokumentai – kontraktai, važtaraščiai, prekių apmokėjimo dokumentai, tačiau atsakovas vis tiek manė, kad prekių kainos neatitinka tikrovės. 1999 m. gruodžio 20 d., 2000 m. sausio 20 d. ir 2000 m. vasario 10 d. importuotos prekės buvo nekondicinės, užsigulėjusios, perkami dideli jų kiekiai, todėl jos buvo parduotos pigiai. Vien tai, kad prekių kainos yra žemesnės, negali būti pagrindas netaikyti sandorio vertės metodo, nes nebuvo ir negalėjo būti nustatytos jokios aplinkybės, minimos Muitinės kodekso 30 str. 1 d. – pirkėjui nebuvo taikomi jokie disponavimo prekėmis apribojimai, prekių pardavimui ar kainai neturėjo įtakos jokios sąlygos ar aplinkybės, pardavėjui neteko jokia dalis pajamų, gautų realizuojant prekes, pirkėjas ir pardavėjas nebuvo tarpusavyje susiję. Pareiškėjas nurodė, kad neteisingi ir kiti sprendimuose nurodyti motyvai – nors orlaivio važtaraštyje nenurodytos transportavimo išlaidos, tačiau jos įtrauktos į prekių važtaraščius, nors viename iš kontraktų nurodoma, kad prekės parduoda-

mos apmokėjimo po pardavimo pagrindu, tačiau tai neturi jokios įtakos prekių kainai.

Panevėžio apygardos administracinis teismas 2001 m. gegužės 25 d. sprendimu UAB „Deltonas“ skundą patenkino, panaikino Panevėžio teritorinės muitinės 2000 m. birželio 8 d. sprendimą Nr. M523, 2000 m. birželio 27 d. sprendimą Nr. M605 ir 2000 m. liepos 3 d. sprendimą Nr. M628, kuriais UAB „Deltonas“ įpareigotas papildomai sumokėti 66 619 Lt PV ir muito mokesčių.

Teismas sprendime nurodė, kad bylos medžiaga, šalių paaiškinimais nustatyta, jog UAB „Deltonas“ 1999 m. lapkričio 14 d. sudarė kontraktą su Omano sultonato firma „Madweegh trading“, pagal kurią nupirko įvairių prekių už 28 881,98 JAV dolerių. Šias prekes UAB „Deltonas“ 1999 m. gruodžio 20 d. importavo į Lietuvos Respubliką, bendrojo dokumento importo rinkiniu Nr. 9PR21415370 apskaičiuodama prekių muitinę vertę pagal sandorio vertę bei sumokėdama 894 Lt muito bei 20 955 Lt PV mokesčių (b.l. 123–158). Po to UAB „Deltonas“ 1999 m. gruodžio 10 d. sudarė su Omano sultonato firma „Yousuf eid trading & cont“ kontraktą, pagal kurią nupirko įvairių prekių už 16 422,25 JAV dolerių. Šias prekes UAB „Deltonas“ 2001 m. sausio 20 d. importavo į Lietuvos Respubliką, bendrojo dokumento importo rinkiniu Nr. OPR21400302 apskaičiuodama prekių muitinę vertę pagal sandorio vertę bei sumokėdama 665 Lt muito bei 11 943 Lt PVM mokesčių (b.l. 68–101). Po to UAB „Deltonas“ 2000 m. sausio 24 d. vėl sudarė su Omano sultonato firma „Madweegh trading“ kontraktą, pagal kurią nupirko įvairių prekių už 10 681 JAV dolerių. Šias prekes UAB „Deltonas“ 2001 m. vasario 10 d. importavo į Lietuvos Respubliką, bendrojo dokumento importo rinkiniu Nr. OPR21400954 apskaičiuodama prekių muitinę vertę pagal sandorio vertę bei sumokėdama 1455 Lt muito bei 7953 Lt PV mokesčių (b.l. 35–50). Kilus įtarimams dėl prekių muitinės vertės pagrįstumo, Panevėžio teritorinė muitinė pareikalavo papildomų dokumentų. UAB „Deltonas“ pateikė važtaraščius, užsienio šalies eksporto deklaracijas, apmokėjimo už prekes pajamų orderius, kontraktus, priedus apie nuolaidas, taikytas prekėms, importuotų prekių pardavimo sąskaitas faktūras (b.l. 51, 102, 159). Atlikusi papildomą patikrinimą, Panevėžio teritorinė muitinė pripažino, kad pateikti dokumentai nepagrindžia muitinės vertės realumo, prekių kainos labai mažos, todėl taikytinas panašių prekių sandorio vertės metodas, mokesčiai perskaičiuotini. Panevėžio teritorinė muitinė 2000 m. kovo 31 d. ir 2000 m. balandžio 5 d. priėmė tris teikimus, kuriais informavo UAB „Deltonas“ apie mokesčių perskaičiavimą, įpareigodama sumokėti dar 66 619 Lt (b.l. 33, 64, 119). Pareiškėjui geruoju nesumo-

kėjus mokesčių, buvo priimti 2000 m. birželio 8 d., 2000 m. birželio 27 d. ir 2000 m. liepos 3 d. sprendimai Nr. M523, M605, M628, kuriuos UAB „Deltonas“ apskundė Muitinės departamentui prie Finansų ministerijos, tačiau šis 2000 m. spalio 3 d. sprendimu Nr. MM18/6–08–16 teritorinės muitinės sprendimus paliko nepakeistus (b.l. 11–12). Deklaruojant 1999 m. gruodžio 20 d. importuotas prekes, jų muitinio įvertinimo tvarką reglamentavo Laikinojo prekių muitinio įvertinimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 897. Šio nutarimo 4.2 p. numatė, kad muitinė vertė gali būti perskaičiuojama pagal kitus metodus (išskyrus sandorio vertės metodą) tuomet, kai deklaruojama prekių muitinė vertė yra mažesnė už Muitinės departamento prie Finansų ministerijos nustatytas palyginamąsias importuojamų prekių kainas. Kitais dviem atvejais UAB „Deltonas“ importuojant prekes, jau galiojo Prekių muitinio įvertinimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 748. Šio nutarimo 2.2 punktas nurodė požymius (tarp jų mažesnę prekių vertę, atsiskaitymą grynaisiais pinigais ir pan.), pagal kuriuos muitinė galėjo abejoti sandorio vertės pagrįstumu ir kurie buvo pagrindas atlikti papildomą muitinį patikrinimą. Kaip matyti iš pačių teisės normų konstrukcijos, mažesnė prekių muitinė vertė yra tik pagrindas papildomai tikrinti bei vėliau galbūt perskaičiuoti prekių vertę, bet ne besąlygiška vada tai padaryti. Prieš taikydamas Muitinės kodekso 31 str. atsakovas turėtų nustatyti, ar tokiai mažesnei vertei turėjo įtakos kokios nors aplinkybės, nurodytos Muitinės kodekso 30 str. 1 d., neleidžiančios taikyti sandorio vertės.

Teismas sprendime nurodė, kad Muitinės kodekso 30 str. 1 d. numato, jog importuojamų prekių muitine verte laikoma sandorio vertė, t.y. pinigų suma, sumokėta arba priklausanti sumokėti už prekes, parduotas eksportui į Lietuvos Respublikos teritoriją. Sandorio vertė nelaikoma prekių muitine verte, jei: 1) pirkėjui taikomi disponavimo prekėmis arba prekių naudojimo apribojimai (...); 2) prekių pardavimui arba jų kainai turėjo įtakos tam tikros sąlygos ar aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti; 3) tam tikra dalis pajamų, gautų pirkėjui toliau perparduodant ar kitaip naudojant prekes, tiesiogiai ar netiesiogiai tenka pardavėjui (...); 4) pirkėjas ir pardavėjas yra tarpusavyje susiję (...). Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad šioje įstatymo normoje nustatytas baigtinis atvejų, kada sandorio vertė nelaikoma prekių muitine verte, sąrašas. Tik esant vienam iš šių atvejų, gali būti taikomi kiti prekių muitinės vertės nustatymo metodai. Teismas nurodė, kad atsakovas savo sprendimuose konkrečiai nenurodė, kurį iš Muitinės kodekso 30 str. 1 d. nurodytų

atvejų taiko pareiškėjui. Atsiliepimuose bei teismo posėdyje atsakovo ir trečiojo suinteresuoto asmens atstovai savo poziciją grindė Muitinės kodekso 30 str. 1 d. 2 p. (kai egzistuoja tam tikros sąlygos ar aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti) ir pripažino, kad pagrindų, numatytų kituose Muitinės kodekso 30 str. 1 d. punktuose, nėra. 2000 m. birželio 8 d. atsakovo sprendimas rėmėsi tuo, kad pateikti papildomi dokumentai nepagrindžia prekių muitinės vertės realumo ir importuotų prekių sandorio kaina labai skiriasi nuo PREMI duomenų bazėje esančių panašių prekių kainų (b.l. 115). 2000 m. birželio 27 d. sprendime atsakovo motyvas netaikyti sandorio vertės metodo buvo tai, kad kai kurių prekių sandorio kaina labai skiriasi nuo PREMI duomenų bazėje esančių panašių prekių kainų, neišsami pateiktų dokumentų informacija (b.l. 60). 2000 m. liepos 3 d. sprendime atsakovo motyvai netaikyti sandorio vertės metodo yra konkretesni – tai, kad importuotų prekių sandorio kaina yra gerokai mažesnė už kitų importuotojų importuotų prekių sandorio vertę ir pateikti papildomi dokumentai nepagrindžia prekių muitinės vertės realumo – nepristatytas apmokėjimo už prekes dokumentas, pirkimo–pardavimo sutartyje numatytas atsiskaitymas grynaisiais pinigais, orlaivio važtaraštyje nenurodytos transporto išlaidos, sąskaitose neišsamus prekių aprašymas (b.l. 30).

Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad atsakovo argumentai neįtikinami ir nesietini su Muitinės kodekso 30 str. 1 d. 2 p. Kaip matyti iš sutarčių tarp UAB „Deltonas“ ir Omano firmų priedų, perkamos prekės buvo nekondicinės, užsigulėjusios, todėl pareiškėjui iš tikrųjų buvo taikomos itin didelės nuolaidos, dėl kurių prekių kaina labai skyrėsi nuo Muitinės departamento nustatytų palyginamųjų kondicinių prekių kainų. Nustatyta, kad importuotų prekių aprašymas nebuvo išsamus, todėl teritorinė muitinė negalėjo lyginti importuojamų prekių kainų su tapačiomis prekėmis, tačiau atsakovai nepateikė įrodymų, kad lyginant UAB „Deltonas“ importuotas prekes su panašiomis, buvo atsižvelgta į tų prekių kokybę, reputaciją, prekių ir paslaugų ženklus. Tai galėjo turėti esminės įtakos lyginant prekių kainas. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 9 d. nutarimo Nr. 748 2.2 punktas ir Prekių muitinio įvertinimo tvarkos III skyrius nenumatė galimybės lyginti deklaruotų prekių muitinės vertės su kitų importuotojų importuotų prekių muitine verte, o tai, priimant skundžiamą 2000 m. liepos 3 d. sprendimą, buvo daroma. Pareiškėjas, muitinei pareikalavus, pateikė papildomus dokumentus, kurie turėjo juridinę galią, atitiko įstatymų reikalavimus ir patvirtino kontraktų sudarymo, prekių eksportavimo bei apmokėjimo už prekes aplinkybes. Atsakovo darbuotojai nenurodė, kokių konkrečių dokumentų reikalaujama, tuo objektyviai apsunkin-

dami pareiškėjui pateikti visus dokumentus. Papildomai pateiktų dokumentų visuma, pirmosios instancijos teismo nuomone, pagrindžia sandorio ir jo vertės realumą. Atsiskaitymas grynaisiais pinigais įstatymais leidžiamas tiek Lietuvoje, tiek užsienio valstybėse. Tai, kad pareiškėjo darbuotoja 1999 ir 2000 metais išvežė grynuosius pinigus iš Lietuvos Respublikos, patvirtina pateiktos pinigų eksporto deklaracijos, kiti bendrovės kasos dokumentai. Jokie norminiai aktai nedraudžia to, kad importuotos prekės vėliau būtų parduodamos fiziniams asmenims ar panašios prekės būtų perkamos iš panašiu verslu užsiimančios firmos. Ta aplinkybė, kad muitinei ar mokesčių inspekcijai yra apsunkinamas vėlesnis komercinės veiklos ar prekių judėjimo patikrinimas, negali būti laikoma turėjusia įtakos anksčiau importuotų prekių kainai ir sandorio vertei. Pirkimo–pardavimo sutartys, sudarytos tarp pareiškėjo ir Omano sultonato firmų, nėra įstatymo nustatyta tvarka pripažintos negaliojančiomis ar kitaip nugincytos. Nors orlaivio važtaraštyje nurodytos transportavimo išlaidos, tačiau jos nurodomos prekių važtaraščiuose (b.l. 208–211, 220–223, 234–245), todėl teigti, kad transportavimo išlaidos nebuvo nurodytos, negalima. Pinigų sumos, nurodytos sąskaitose, eksporto deklaracijose, pajamų orderiuose atitinka, todėl teigti, kad prekių pardavimas konsignacijos pagrindu turėjo įtakos jų kainai, negalima.

Atsakovas Panevėžio teritorinė muitinė apeliaciniu skundu prašo panaikinti Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I–73–01–2001 ir priimti naują sprendimą, kuriuo pareiškėjo UAB „Deltonas“ skundą atmesti.

Atsakovas nurodo, kad sprendimas nepagrįstas ir neteisėtas, kadangi teismas savo sprendimą grindė tik byloje esančiais rašytiniais įrodymais, visiškai neatsižvelgdamas į atsakovo atstovų ir trečiojo suinteresuoto asmens atstovo teismo posėdžio metu išdėstytus argumentus ir paaiškinimus dėl pareiškėjo teiginių ir papildomai pateiktų dokumentų, t.y.:

1. Pareiškėjas buvo įpareigotas pateikti teismui vertimų biuro išverstus dokumentus iš anglų kalbos. Nors vertimai buvo padaryti ne iš originalų ir net ne iš patvirtintų nuorašų, teismas juos pridėjo prie bylos ir jais motyvavo savo sprendimą (b.l. 208–249). Pavyzdžiui, b.l. 229 pajamų orderio vertime nurodyta, jog neįskaitoma net už ką apmokėta, taip pat neįskaitoma data.

2. Teismo posėdžio metu pareiškėjo atstovas teigė, jog už prekes visais atvejais buvo atsiskaitoma grynaisiais pinigais (b.l. 251). Teismas įpareigojo pareiškėjo atstovus pateikti grynujų pinigų išvežimą iš Lietuvos Respublikos patvirtinančius dokumentus – eksporto deklaracijas, kasos išlaidų orderius. Ginčas vyksta dėl pagal BD Nr. 9PR21415370, 1999 m.

gruodžio 20 d. (sprendimas Nr. M–523), BD Nr. OPR21400302, 2000 m. sausio 20 d. (sprendimas Nr. M–605), BD Nr. OPR21400954, 2000 m. vasario 10 d. (sprendimas Nr. M–628) importuotų prekių sandorio vertės netaikymo. 2001 m. gegužės 18 d. teismo posėdžio metu pareiškėjo atstovai pateikė teismui tris grynųjų pinigų išvežimo iš Lietuvos Respublikos eksporto bendruosius rinkinius ir kasos išlaidų orderius. Susipažinęs su pateiktais dokumentais, atsakovo atstovas pareiškė teismui, jog jie visiškai neturi juridinės galios, kadangi nuorašai nepatvirtinti, subraukti, o prie BD Nr. 9PR12100243 1999 m. gruodžio 5 d. pateiktas aiškiai suklastotas kasos išlaidų orderis: deklaracijos nuorašas tas pats minėtas, o kasos išlaidų orderis Nr. 133, 1999 m. gruodžio 5 d., kai prie originalios deklaracijos, kurią pateikė muitinės atstovai – Nr. 147 ir data – gruodžio 2 d. (b.l. 261). Teismas savo sprendime tokio svarbaus momento net neaptarinėjo, net konstatavo, kad bendrovė išvežė grynuosius pinigus, tai patvirtina pateiktos eksporto deklaracijos ir kasos išlaidų orderiai. Taip pat prekės pirmą kartą įvežtos 1999 m. gruodžio 20 d., o pinigai išvežti beveik prieš metus, t.y. 1999 m. sausio 12 d. (BD Nr. 9VA11100014). Jų gražinimo į Lietuvą nebuvo, suma visiškai ne ta, už kurią 1999 m. gruodžio mėn. pirktą prekių atitinkamai už 59 168 Lt ir 115 526 Lt, antrą kartą prekės įvežtos 2000 m. sausio 20 d. už 65 688 Lt, o pinigų išvežė 99 220 Lt, trečią kartą prekių įvežė už 42 724 Lt, o pinigų, kuriais grindžia šį apmokėjimą, išvežė 41 504 Lt. Neatitinka pinigų sumos, datos, numeriai, dokumentai netvirtinti, o teismo pirmininkas pats patvirtino minėtus dokumentus kaip originalus. Tai atsakovui ir trečiojo asmens atstovui visiškai nesuprantama.

3. Pareiškėjo atstovė L. Zaveckienė teismo posėdžio metu (b.l. 251) teigė, kad įsivežė tik plastmasinius žaislus, žaislinius radijo aparatus ir kt., tai pigios prekės, kurios urmo prekyboje prekiaujamos po 5 Lt. Tuo tarpu (b.l. 143, 144, 145, 168, 224, 243) deklaracijose, sąskaitose, važtaraščiuose deklaruotos lengvųjų automobilių dalys, kurios Lietuvoje tikrai nėra pigios.

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 9 d. nutarime Nr. 748 reglamentuota, kas turi pateikti sandorį patvirtinančius dokumentus. Tai turi padaryti importuotojas. Muitinė atmetė sandorio vertės metodą pagal tokius dokumentus, kokius pateikė pareiškėjas. Todėl teismo sprendime esantis teiginys, kad atsakovo darbuotojai nenurodė, kokių konkrečių dokumentų reikalaujama, objektyviai apsunkindami pareiškėjui pateikti visus dokumentus, prieštarauja galiojantiems norminiams aktams.

Atsakovo atstovės palaiko apeliacinį skundą ir jame išdėstytus motyvus.

Pareiškėjo atstovas prašo netenkinti apeliacinio skundo ir palikti galioti Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d.

sprendimą. Jis nurodo, kad nėra jokios apgaulės dėl nurodytų pareiškėjo importuotų prekių kainų, nes tai patvirtina pateikti dokumentai. Sandorio vertės metodas gali būti netaikomas tik tada, jeigu neginčijamai nustatytos prekių pardavimui arba jų kainai turėjusios įtakos tam tikros sąlygos ar aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti. Nurodo, kad pareiškėjo išvežtos iš Lietuvos ir už prekes sumokėtos pinigų sumos ne visai atitinka, kadangi pinigai galėjo būti išvežti ketinant sudaryti kontraktą su viena firma, o buvo sudarytas kontraktas su kita firma. Be to, apmokėjimas pagal sutartis, kaip nurodyta sutartyse, galėjo būti ir vėlesnis. Atsiskaitoma galėjo būti grynais pinigais ir pavedimu. Pareiškėjo atstovo nuomone, netaikant sandorio vertės metodo atsakovas pažeidė ne tik nacionalinius įstatymus, bet ir tarptautinius teisės aktus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Atsakovo Panevėžio teritorinės muitinės apeliacinis skundas patenkinamas. Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimas panaikinamas. Pareiškėjo UAB „Deltonas“ skundas atmetamas kaip nepagrįstas (ABTĮ 140 str. 1 d. 2 p.).

Muitinės kodekso 30 straipsnio 1 dalis nustato, kad „Sandorio vertė nelaikoma prekių muitine verte, jeigu: 1) pirkėjui taikomi disponavimo prekėmis arba prekių naudojimo apribojimai, išskyrus: a) nustatytus įstatymų ir kitų teisės aktų; b) ribojančius prekių perpardavimo geografinę sritį; arba c) neturinčius didelės įtakos prekių vertei; 2) prekių pardavimui arba jų kainai turėjo įtakos tam tikros sąlygos ar aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti; 3) tam tikra dalis pajamų, gautų pirkėjui toliau perparduodant, naudojant prekes ar kitaip jomis disponuojant, tiesiogiai arba netiesiogiai tenka pardavėjui, išskyrus atvejus, kai pagal šio kodekso 33 straipsnio nuostatas prekių pardavimo sandorio vertė gali būti patikslinta; 4) pirkėjas ir pardavėjas yra tarpusavyje susiję, išskyrus atvejus, kai net pirkėjui ir pardavėjui esant tarpusavyje susijusiems prekių pardavimo sandorio vertė gali būti laikoma prekių muitine verte remiantis šio straipsnio 2–5 dalių nuostatomis.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 748 patvirtintos Prekių muitinio įvertinimo tvarkos 6.2 punkte pateikiami pavyzdžiai sąlygų ir aplinkybių, kurių poveikio sandorio vertei neįmanoma nustatyti, pavyzdžiui, kai pardavėjo taikoma importuotų prekių kaina susijusi su pirkėjo įsipareigojimu papildomai nupirkti tam tikrą kiekį kitų prekių; kai importuotų prekių kaina susijusi su kitų prekių, kurias

pirkėjas parduoda importuotų prekių pardavėjui, kainomis; kai kaina nustatoma naudojant mokėjimo būdą, nesusijusį su importuojamomis prekėmis (pavyzdžiui, pardavėjo taikoma importuojamų pusgaminių kaina susijusi su pirkėjo įsipareigojimu nemokamai perduoti pardavėjui tam tikrą kiekį gatavų prekių).

Kaip matyti iš byloje esančių sutarčių, pagal kurias pareiškėjas įsigijo prekių, daugumą prekių turėjo sudaryti nelikvidai, prekės galėjo būti pagamintos iš nekondicinių medžiagų ir namų sąlygomis (b.l. 55–56).

Bendrųjų dokumentų: Nr. 9PR21415370, 1999 m. gruodžio 20 d.; Nr. OPR21400302, 2000 m. sausio 20 d.; Nr. OPR21400954, 2000 m. vasario 10 d., pagal kuriuos pareiškėjas importavo prekes, 31 langelyje (jame turi būti pateikiamas prekės aprašymas) nenurodyta, kad prekės buvo nekokybiškos, pagamintos iš nekondicinių medžiagų ar pan., todėl atsakovas, nustatęs, kad pareiškėjo importuotų prekių sandorio kaina labai skiriasi nuo PREMI duomenų bazėje esančių panašių prekių kainų ir įvertinęs pareiškėjo pateiktus dokumentus, padarė teisingą išvadą, jog dokumentai nepagrindžia prekių muitinės vertės realumo. Kaip matyti iš bylos medžiagos, pareiškėjas nepateikė dokumentų, įrodančių, kad prekės buvo nekokybiškos, pagamintos iš nekondicinių medžiagų ar pan., neišrodė, kokios prekės buvo nekokybiškos, pagamintos iš nekondicinių medžiagų ar pan., kiek tokių prekių buvo (jeigu tokių prekių apskritai buvo tarp importuotų prekių), bei kokią poveikį tokių prekių buvimas turėjo prekių pardavimo sandorio vertei.

Įvertinus tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad atsakovas sandorio vertės pagrįstai nelaikė prekių muitine verte, kadangi prekių kainai turėjo įtakos tam tikros aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti, t.y. prekių kainai turėjo įtakos tai, kad prekės galėjo būti nelikvidžios, pagamintos iš nekondicinių medžiagų ir namų sąlygomis, tačiau šių aplinkybių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti, dėl anksčiau nurodytų priežasčių (pareiškėjas nepateikė dokumentų, įrodančių, kad visos importuotos prekės arba dalis jų buvo nekokybiškos, pagamintos iš nekondicinių medžiagų ar pan., neišrodė, kiek ir kokių buvo tokių prekių, kiek dėl to buvo sumažinta jų kaina). Tai savo sprendime patvirtino ir pirmosios instancijos teismas, nurodydamas, jog „Nustatyta, kad importuotų prekių aprašymas nebuvo išsamus, todėl teritorinė muitinė negalėjo lyginti importuojamų prekių kainų su tapaçiomis prekėmis, tačiau atsakovai nepateikė įrodymų, kad lyginant UAB „Deltonas“ importuotas prekes su panašiomis, buvo atsižvelgta į tų prekių kokybę, reputaciją, prekių ir paslaugų ženklus. Tai galėjo turėti esminės įtakos, lyginant prekių kainas”.

Pirmosios instancijos teismas nors ir tiksliai išsiaiškino faktines bylos aplinkybes, bet neteisingai išsiaiškino ir taikė materialinės teisės normas, todėl priėmė neteisėtą ir nepagrįstą sprendimą.

Pažymėtina, kad rinkos sąlygomis, preziuruojant sandorio šalių sąžiningumą sudarant ir vykdant sandorį, sandorio vertė, t.y. pinigų suma, sumokėta arba priklausanti sumokėti už prekes, neturi labai skirtis nuo PREMI duomenų bazėje esančių tapačių (panašių) prekių kainų. Todėl tais atvejais, kai importuotų prekių sandorio kaina labai skiriasi nuo PREMI duomenų bazėje esančių tapačių (panašių) prekių kainų ir nenustatytas nė vienas iš Muitinės kodekso 30 straipsnio 1 dalies 1, 3 ar 4 punktuose nurodytų atvejų, darytina išvada, kad prekių pardavimui arba jų kainai turėjo įtakos tam tikros sąlygos ar aplinkybės, kurių poveikio prekių pardavimo sandorio vertei neįmanoma nustatyti, ir tai yra pagrindas netaikyti sandorio vertės metodo. Tokiu atveju sąlygas ar aplinkybes, taip pat jų poveikį prekių pardavimo sandorio vertei turi nurodyti deklarantas, jeigu jis nori, kad importuojamų prekių muitine verte būtų laikoma nurodyta sandorio vertė.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 139 str., 140 str. 1 d. 2 p., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą. Pareiškėjo UAB „Deltonas“ skundą atmesti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.1.4. Dėl fizinių asmenų lėšų deklaravimo ir jų apmokestinimo fizinių asmenų pajamų mokesčiu

Pagal įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo“ 1 str. pajamos brangiam turtui įsigyti turi būti pagrindžiamos įstatymų reikalaujama forma sudarytais sandoriais arba juridinę galią turinčiais dokumentais. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nuostata, kad nustačius, jog deklaruotos pajamos nebuvo apmokestintos arba jos nepagrįstos įstatymų reikalaujama forma sudarytais sandoriais ar juridinę galią turinčiais dokumentais, šios pajamos (išskyrus nedeklaruotą dydį), apmokestinamos taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Todėl taikant šio įstatymo 1 str. 4 d. būtina nustatyti, ar asmens deklaruotos lėšos gautos teisėtai ir ar nuo jų sumokėtas fizinių asmenų pajamų mokestis, jei toks mokestis turi būti mokamas.

NUTARTIS

2001 m. gruodžio 18 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: B. Janavičiūtės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), S. Gudyno, G. Kryževičiaus, A. Taminsko ir N. Piškinaitės, sekretoriaujant A. Macaitytei, dalyvaujant pareiškėjui R. Veretinskui, pareiškėjo atstovui advokatui Š. Vilčinskui, atsakovo ir trečiojo suinteresuoto asmens atstovei V. Purlytei, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo Ryčio Veretinsko apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimo administracinėje byloje pagal Ryčio Veretinsko skundą atsakovui Valsybinei mokesčių inspekcijai prie Finansų ministerijos, trečiajam suinteresuotam asmeniui Kauno apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai dėl sprendimo panaikinimo.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas prašė teismo panaikinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos 2000 m. lapkričio 2 d. sprendimą Nr. 13–04–13501, kuriuo buvo patvirtintas nurodymas sumokėti 3780 Lt fizinių asmenų pajamų mokesčio. Nurodė, kad įsigydamas žemės sklypą panaudojo ir deklaravo 22 000 Lt, gautus iš sesers H. Čekanavičienės už paveldėtą po mamos mirties butą. Kadangi su seserimi santykiai normalūs, paskolos sutarties nesudarė.

Atsakovas su skundu nesutiko, nurodė, kad pagal Civilinio kodekso 43 str. 2 d. paskolos sutartis turėjo būti sudaryta rašytine forma, tačiau R. Veretinskas jos nepateikė, todėl Valstybinės mokesčių inspekcijos sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimu skundą atmetė ir sprendime išdėstė tokias aplinkybes ir argumentus:

Pareiškėjui 3780 Lt pajamų mokesčio nurodyta sumokėti vadovaujantis 1993 m. gruodžio 9 d. įstatymo Nr. I–322 „Dėl Lietuvos Respublikos

gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo” 5 str. Pajamos apmokestintos taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Centrinis mokesčio administratorius priimdamas sprendimą vadovavosi pareiškėjo pateikta deklaracija, kurioje jis nurodė pajamų šaltinį – iš sesers H. Čekanavičienės 1998 m. gegužės 28 d. skolos gražinimo raštu gautus 22 000 Lt. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo” 1 str. nustatyta, kad deklaruojamos pajamos turi būti pagrįstos įstatymu reikalaujama forma sudarytais sandoriais arba kitais juridinę galią turinčiais dokumentais. Civilinio kodekso 43 str. 2 d. nurodo, kad fizinių asmenų tarpusavio sandoriai, kai sandorio suma jo sudarymo momentu yra didesnė nei 500 Lt, turi būti sudaromi rašytine forma. R. Veretinsko sesers H. Čekanavičienės įsipareigojimas, jog pardavusi jai nuosavybės teise priklausantį butą gautus pinigus, vykdydama žodinį susitarimą, atiduos R. Veretinskiui, turėjo būti sudarytas rašytine forma. Tokio dokumento R. Veretinskas nepateikė.

Pagal 1998 m. gegužės 28 d. raštą R. Veretinsko gautos pajamos priskiriamos pajamoms, apibrėžtoms Fizinių asmenų pajamų mokesčio laikinojo įstatymo 33 str. 1 dalyje (1996 m. sausio 23 d. įstatymo Nr. I-1184 redakcija). Pagal šį straipsnį bendrosios pajamos už turto nuomą ir kitos pajamos, neišvardytos šio įstatymo II, III, IV dalyse, apmokestinamos taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Kadangi pareiškėjas nuo gautų iš H. Čekanavičienės pajamų nesumokėjo pajamų mokesčio, mokesčio administratorius, nustatęs, kad 2000 m. gegužės 25 d. pateiktoje Brangų turtą įsigijusio arba įsigijančio Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų deklaracijoje deklaruota 22 000 Lt suma nebuvo apmokestinta, pagrįstai taikė įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo” 5 str., todėl teisėtai ir pagrįstai nurodyta sumokėti 3780 Lt fizinių asmenų pajamų mokesčio.

Pareiškėjas apeliaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, kuriuo skundą tenkinti.

Pareiškėjas nurodo, kad teismas be pagrindo pripažino, kad jo sesers H. Čekanavičienės pasižadėjimas dėl 22 000 Lt už motinai priklausiusį butą perdavimo turėjo būti sudarytas rašytine forma.

Pasižadėjimas nėra tas sandoris, kuriam įstatymas reikalauja rašytinės formos. Todėl teismas pasižadėjimui negalėjo reikalauti CK 43 str. 2 d. numatytų taisyklių. Be to, teismas privalėjo pastebėti, jog žodinis pasižadėjimas yra realizuotas 1998 m. gegužės 28 d., t.y. kai pareiškėjas gavo

22 000 Lt. Šio sandorio tikrumą įrodo jo sesers H. Čekanavičienės vardu įformintas 1996 m. gegužės 26 d. paveldėjimo teisės liudijimas pagal įstatymą. Iš jo matyti, kad po mamos mirties H. Čekanavičienė paveldėjo butą, kurį pardavė 1998 m. gegužės 26 d. ir atidavė apeliantui 22 000 Lt. Taigi 1998 m. gegužės 28 d. jo ir sesers H. Čekanavičienės susitarimas yra tinkamas dokumentas, todėl pareiškėjas neprivalėjo mokėti 3780 Lt fizinių asmenų pajamų mokesčio.

Atsakovas atsiliepiame į apeliacinį skundą, kuriuo prašo apeliacinio skundo netenkinti, pateikia tokius argumentus:

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo“ 1 straipsnyje nustatyta, kad deklaruojamos pajamos turi būti pagrįstos įstatymu reikalaujama forma sudarytais sandoriais arba kitais juridinę galią turinčiais dokumentais.

Civilinio kodekso (galiojusio teisinių santykių atsiradimo metu) 43 str. 2 d. nurodo, kad fizinių asmenų tarpusavio sandoriai, kai sandorio suma jo sudarymo momentu yra didesnė kaip 500 Lt, turi būti sudaromi rašytine forma.

2000 m. gegužės 25 d. Brangų turtą įsigijusio arba įsigijančio Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų deklaracijoje Rytis Veretinskas vienu pajamų šaltinių nurodė 1998 m. gegužės 28 d. iš sesers Halinos Čekanavičienės pagal paskolos gražinimo raštą gautus 22 000 Lt.

Pareiškėjas Kauno apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai paskolos sutarties nepateikė, o paaiškino, kad rašytinė sutartis nebuvo sudaryta. Kauno apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai pateiktas 1998 m. gegužės 28 d. raštas, kad H. Čekanavičienė perdavė 22 000 Lt R. Veretinskui, patvirtina faktą, kad R. Veretinskas gavo 22 000 Lt iš H. Čekanavičienės, tačiau šis raštas nepatvirtina paskolos teisinių santykių tarp pareiškėjo ir jo sesers. Taigi pareiškėjas nepagrindė 22 000 Lt pajamų įstatymo nustatyta forma sudarytais sandoriais ar juridinę galią turinčiais dokumentais.

Pareiškėjas ir jo atstovas apeliacinės instancijos teismo posėdyje prašė apeliacinį skundą tenkinti, nurodydami tuos pačius argumentus kaip ir apeliaciniame skunde. Atsakovo ir trečiojo suinteresuoto asmens atstovas prašė apeliacinį skundą atmesti, o skundžiamą teismo sprendimą palikti nepakeistą, išdėstydamas atsiliepiamo į apeliacinį skundą argumentus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Apeliacinis skundas atmetamas. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimas paliekamas nepakeistas.

Pajamų brangiam turtui įsigyti deklaravimą reglamentuoja 1993 m. gruodžio 9 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo“. Iš šio įstatymo turinio matyti, jog pajamų deklaravimo tikslas – išsiaiškinti asmenų deklaruojamų pajamų gavimo teisėtumą, patikrinti, ar nuo šių pajamų sumokėti mokesčiai, jei jie turėjo būti mokami, ir nesumokėjimo atveju mokesčius išieškoti.

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo“ 1 str. nustato, kad pajamos brangiam turtui įsigyti pagrindžiamos įstatymų reikalaujama forma sudarytais sandoriais arba juridinę galią turinčiais dokumentais. Šio įstatymo 5 dalyje nustatyta, kad Valstybinė mokesčių inspekcija, gavusi pajamų deklaraciją ir įsitikinusi, kad joje nurodytos pajamos yra apmokestintos, per 5 darbo dienas išduoda pajamas deklaruosiam asmeniui pažymą apie pajamų deklaravimą. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nuostata, kad nustačius, jog deklaruotos pajamos nebuvo apmokestintos arba jos nepagrįstos įstatymų reikalaujama forma sudarytais sandoriais ar juridinę galią turinčiais dokumentais, šios pajamos (išskyrus nedeklaruotą dydį), apmokestinamos taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Todėl šiuo atveju būtina nustatyti, ar pareiškėjo deklaruotos lėšos gautos teisėtai ir ar nuo jų sumokėtas fizinių asmenų pajamų mokestis, jei toks mokestis turi būti mokamas.

Pareiškėjas 2000 m. gegužės 25 d. Brangų turtą įsigijusio arba įsigyančio Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų deklaracijoje nurodė, kad 22 000 Lt gavo kaip skolos grąžinimą ir šioms pajamoms pateisinti pateikė savo sesers Halinos Čekanavičienės raštą, kad ji atidavė pareiškėjui minėtą pinigų sumą ir kad pastarajai tokia pareiga atsirado iš žodinio šalių susitarimo, būtent: pareiškėjas atsisakė mirusios motinos Elenos Veretinskienės palikimo, o H. Čekanavičienė išipareigojo pinigus už parduotą motinai priklausiusį butą atiduoti pareiškėjui. Minėtu raštu H. Čekanavičienė patvirtino, kad ji atidavė pareiškėjui skolą, o pareiškėjas tame pačiame rašte patvirtino, kad pinigus gavo (b.l. 30), taigi šis raštas patvirtina faktą, kad pareiškėjas gavo iš H. Čekanavičienės 22 000 Lt. Tačiau šis pinigų perdavimas negali būti traktuojamas kaip skolos grąžinimas, nes tarp šalių nebuvo sudaryta paskolos sutartis, pareiškėjas, tą pripažįsta ir jis pats, H. Čekanavičienei nuosavybėn tokios pinigų sumos niekada nebuvo perdavęs (CK 291 str.). Kaip minėta, pareiškėjas nurodo, kad šie 22 000 Lt yra jam po motinos mirties tekusi palikimo dalis. Tačiau iš bylos medžiagos matyti, kad pareiškėjas R. Veretinskas mirus motinai Elenei Veretinskienei paliki-

mo atsisakė (bylos Nr. 31/95 dėl paveldėjimo teisės liudijimo išdavimo 2 l.) ir kartu neteko teisių į paveldėtiną turtą bei reikalavimo teisės, kad sesuo atlygintų už jam galėjusią tekti palikimo dalį. Byloje esantis paveldėjimo teisės liudijimas patvirtina, kad Elenos Veretinskienės turtą paveldėjo dukterė Halina Čekanavičienė (b.l. 54), t.y. šis turtas, taip pat ir butas, esantis Kaune, Mateikos g. 38, tapo H. Čekanavičienės nuosavybe. Būdama savininke ir turėdama teisę laisvai disponuoti jai priklausančiu turtu (CK 96 str.), ji galėjo dalį savo turto perleisti pareiškėjui. Tai ir buvo padaryta 1998 m. gegužės 28 d., kai H. Čekanavičienė perdavė R. Veretinskui 22 000 Lt, gautų už parduotą butą. Pagal santykių turinį (pinigai perduoti nuosavybėn neatlygintinai) šie santykiai artimiausi dovanojimo sutarčiai (CK 280 str.), nors taip ir nebuvo įvardyta minėtame 1998 m. gegužės 28 d. susitarime.

Fizinių asmenų pajamų mokesčio laikinojo įstatymo 35 str. (1996 m. sausio 23 d. įstatymo Nr. I–1184 redakcija) nustato pajamų mokesčiu neapmokestinamų pajamų rūšis. Šio straipsnio 2 d. antrajame punkte numatyta, kad pajamų mokesčiu neapmokestinama iš fizinių asmenų dovanojimo būdu gautos pajamos, jeigu šių pajamų suma per kalendorinius metus neviršija 10 000 Lt. Kadangi pareiškėjas gavo didesnę pinigų sumą, todėl net ir pripažinus, kad pinigai įgyti dovanojimo būdu, jis privalėjo mokėti fizinių asmenų pajamų mokesť. Pareiškėjas savo mokesstinės prievolės sumokėti pajamų mokesť nėra įvykęs. Fizinių asmenų pajamų mokesčio laikinojo įstatymo 33 str. nustato, kad bendrosios pajamos už turto nuomą ir kitos pajamos, neišvardytos šio įstatymo II, III, ir IV dalyse, apmokestinamos, taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą. Todėl mokesčio administratorius pagrįstai pritaikė pareiškėjui šį mokesčio tarifą ir vadovaudamasis įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų brangiam turtui įsigyti arba kitų įsigytų bei perleidžiamų lėšų deklaravimo“ 5 str. 2 d. nurodė sumokėti 3780 Lt dydžio pajamų mokesť.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 140 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Apeliacinį skundą atmesti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Sprendimas kasacine tvarka neskundžiamas.

1.3.2. Dėl tarnybos santykių

1.3.2.1. Dėl tarnybos stažo skaičiavimo nustatant kompensacijos atleidžiant iš valstybės tarnybos dydį

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje numatyta kompensacija valstybės tarnautojui išmokama siekiant kompensuoti už prarastą valstybės tarnybą, todėl jos dydis tiesiogiai proporcingai priklauso nuo tarnybos (darbo) visose valstybės ar savivaldybės institucijose laiko.

Apeliacinės instancijos
teismo teisėjas A. Taminskas
Pirmosios instancijos
teismo teisėja L. Baltrūnaitė

Administracinė byla Nr. A⁶–458/2001

NUTARTIS

2001 m. birželio 26 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), N. Piškinaitės, J. Baškio, S. Gudyno ir R. Piličiausko, sekretoriaujant Ž. Steponavičienei, dalyvaujant pareiškėjui A. Apiniui, pareiškėjo atstovui advokatui R. Drakšui, atsakovo atstovams R. Gerasimovui ir R. Marčiulionytei, teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal atsakovo Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. sprendimo.
Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

A. Apinys kreipėsi į teismą prašydamas panaikinti Ūkio ministerijos sekretoriaus 2000 m. gruodžio 27 d. potvarkio Nr. 172p dalį, kurioje nustatomas kompensacijos dydis bei įpareigoti atsakovą išmokėti jam 7 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio kompensaciją.

Skunde pareiškėjas nurodė, kad atsakovas panaikino jo pareigybę, todėl vadovaudamasis Valstybės tarnybos įstatymo 68 str., 4 d. 4 p., 2000 m. gruodžio 27 d. potvarkiu Nr. 172p nuo 2000 m. gruodžio 31 d. atleido jį iš

valstybės tarnybos ir išmokėjo trijų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad atsakovas jo stažą valstybės tarnyboje apskaičiavo neteisingai ir išmokėdamas kompensaciją Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. 2 p., nustatantį, kad trijų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacijos išmokamos tuo atveju, kai stažas valstybės tarnyboje yra nuo 1 iki 5 metų, taikė nepagrįstai. Jo stažas valstybės tarnyboje turėjo būti skaičiuojamas nuo 1990 m. kovo 11 d. ir yra didesnis nei 10 metų, todėl atsakovas turėjo vadovautis Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. 4 p., ir išmokėti septynių mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. kovo 15 d. sprendimu nusprendė pareiškėjo skundą tenkinti iš dalies. Ūkio ministerijos sekretoriaus 2000 m. gruodžio 27 d. potvarkio Nr. 172p „Dėl atleidimo iš valstybės tarnybos“ (Ūkio ministerijos sekretoriaus 2001 m. sausio 29 d. potvarkio Nr. 11p redakcija) dalį dėl kompensacijos A. Apiniui pagal Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalies 2 punktą išmokėjimo panaikinti ir kompensacijos už valstybės tarnybos stažą išmokėjimo pagrindu laikyti Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalies 4 punktą, įpareigoti atsakovą Ūkio ministeriją vykdyti Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. 4 p. ir pareiškėjo A. Apinio naudai papildomai išmokėti keturių mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio – 5888 (penkių tūkstančių aštuonių šimtų aštuoniasdešimt aštuonių) Lt kompensaciją už didesnę nei 10 metų valstybės tarnybos stažą.

Teismas motyvavo tuo, kad pagal Valstybės tarnybos įstatymo (2000 m. lapkričio 21 d. įstatymo Nr. IX–37 redakcija) 33 str. 3 d. tarnybos stažą sudaro metų, išstarnautų Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d. einant viešojo administravimo valstybės tarnautojų pareigas, A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, taip pat šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1–6 punktuose nurodytas pareigas, skaičius. Tarnybos stažas skaičiuojamas Vyriausybės nustatyta tvarka nuo tarnybos (darbo) valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose pradžios ar paskyrimo (išrinkimo) į šias pareigas valstybės tarnyboje šio įstatymo, kitų įstatymų ar statutų nustatyta tvarka dienos. Valstybės tarnybos įstatymo 33 str. 3 d. taip pat nustato, kad pagal tarnybos stažą nustatomas ir šio įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje nurodytos kompensacijos dydis.

Teismas sprendime nurodė, kad pagal Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. kompensacija, apskaičiuota pagal šio įstatymo 33 straipsnio 3 dalį, atleidžiamam iš valstybės tarnybos tarnautojui, turinčiam nuo 1 iki 5 metų valstybės tarnybos stažą, išmokama 3 mėnesių vidutinio darbo užmo-

kesčio dydžio, o turinčiam nuo 10 iki 20 metų valstybės tarnybos stažą, – 7 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio.

Teismas nurodė, kad iš pareiškėjo darbo knygelės intarpo bei socialinio draudimo pažymėjimo (b.l. 6–12), 1990–2000 m. laikotarpio įsakymų dėl pareiškėjo tarnybos, darbo sutarties (b.l. 5, 16–48, 52) teismas nustatė, kad pareiškėjo darbo laikotarpis nuo 1990 m. kovo 11 d. iki atsakovo 2000 m. gruodžio 11 d. potvarkio Nr. 172p (atleisti iš valstybės tarnybos) priėmimo, pagal Valstybės tarnybos įstatymo 33 str. 3 d. nuostatas laikytinas valstybės tarnybos stažu, kurio trukmė ilgesnė nei 10 metų (10 metų ir 9 mėnesiai).

Teismas nurodė, kad Valstybės tarnybos įstatymo (2000 m. lapkričio 21 d. įstatymo Nr. IX–37 redakcija) 33 str. 3 d. numatyti bendrieji valstybės tarnybos stažo skaičiavimo pagrindai tarnybos Lietuvos valstybei pradžią laikant 1990 m. kovo 11 d., jei asmuo ėjo šio įstatymo 33 str. 3 d. nurodytas pareigas. Taip pat įstatyme nurodyta, kokie laikotarpiai įskaitomi į tarnybos stažą. Lietuvos Respublikos Vyriausybė tarnybos stažo skaičiavimo tvarkos, kaip numato Valstybės tarnybos įstatymo (2000 m. lapkričio 21 d. įstatymo Nr. IX–37 redakcija) 33 str. 3 d., nėra patvirtinusi. Kadangi Valstybės tarnybos įstatymo 33 str. 3 d. numatyta, kad pagal šiame straipsnyje nurodyta tvarka nustatytą tarnybos stažą nustatomas ir šio įstatymo 76 str. 2 d. nurodytos kompensacijos dydis, ir šis įstatymas nenurodo išimčių, kad atitinkami valstybės tarnybos laikotarpiai į tarnybos stažą, nuo kurio skaičiuojama ir valstybės tarnybos atleidžiamam tarnautojui išmokėtina kompensacija, neįeina, todėl laikytina, kad atleidžiamam iš valstybės tarnybos pagal šio įstatymo 68 str. 4 d. 4 p. valstybės tarnautojui, tarnybos stažas turi būti skaičiuojamas ir kompensacija išmokama taikant 33 str. 3 d., 76 str. 2 d. normas. Remdamasis tuo, teismas konstatavo, kad atsakovas, atleisdamas iš valstybės tarnybos pareiškėją, turintį daugiau nei 10 metų valstybės tarnybos stažą, dėl kompensacijos išmokėjimo turėjo taikyti Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. 4 p. ir išmokėti 7 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją. Todėl pareiškėjo skundas tenkinamas iš dalies. Ūkio ministerijos sekretoriaus 2000 m. gruodžio 27 d. potvarkio Nr. 172p „Dėl atleidimo iš valstybės tarnybos“ (Ūkio ministerijos sekretoriaus 2001 m. sausio 29 d potvarkio Nr. 11p redakcija) dalis dėl kompensacijos Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalies 2 punkto pagrindu išmokėjimo naikintina, kompensacijos už valstybės tarnybos stažą išmokėjimo pagrindu laikant Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. 4 p. Kadangi atsakovas, atleisdamas pareiškėją iš valstybės tarnybos, jam išmokėjo trijų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją,

atsakovas įpareigotinas vykdyti Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 dalies 4 punktą ir pareiškėjo A. Apinio naudai papildomai išmokėti keturių mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio – 5888 (penkių tūkstančių aštuonių šimtų aštuoniasdešimt aštuonių) Lt kompensaciją už didesnę nei 10 metų valstybės tarnybos stažą.

Apeliaciniu skundu atsakovas – Lietuvos Respublikos ūkio ministerija prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą. Apeliaciniame skunde nurodoma, kad nėra pagrindo naikinti Ūkio ministerijos sekretoriaus 2000 m. gruodžio 27 d. potvarkio Nr. 172p dalies, kuria buvo nustatytas A. Apiniui išmokėtos kompensacijos dydis, kadangi atleidžiant A. Apinį iš Ūkio ministerijos dėl kompensacijos išmokėjimo buvo teisingai taikytas Valstybės tarnybos įstatymas: A. Apinio stažas valstybės tarnyboje apskaičiuotas nuo 1997 m. vasario 26 d. iki 2000 m. gruodžio 31 d. (t.y. tarnybos stažas yra nuo 1 iki 5 metų) ir išmokėtinos kompensacijos dydis nustatytas pagal Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalies 2 punktą, išmokėtina kompensacija yra trijų mėnesių vidutinių darbo užmokesčių dydžio.

Atsakovas nurodo, kad A. Apinys buvo atleistas iš valstybės tarnybos Ūkio ministerijoje Valstybės tarnybos įstatymo 68 straipsnio 4 dalies 4 punkto pagrindu, Ūkio ministerijos sekretoriaus 2000 m. gruodžio 27 d. potvarkiu Nr. 172p (Ūkio ministerijos sekretoriaus 2001 m. sausio 29 d. potvarkio Nr. 11p redakcija). A. Apinio gimimo diena – 1938 m. birželio 29 d. Etatų skaičius Ūkio ministerijos Pramonės ir verslo departamento Pramonės strategijos skyriuje, kuriame vyriausiuoju specialistu (viešojo administravimo karjeros valstybės tarnautoju) dirbo A. Apinys, buvo sumažintas ūkio ministro 2000 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 430 (pagal šio įsakymo 1.1 papunktį buvo panaikintas vyriausiojo specialisto Pramonės ir verslo departamento Pramonės strategijos skyriuje etatas). A. Apiniui Ūkio ministerija išmokėjo piniginę kompensaciją, kaip nustatyta Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 5 dalyje. Šios kompensacijos dydis ir mokėjimo tvarka yra nustatyta Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 ir 3 dalyse. Nurodytos teisės normos ir buvo taikytos atleidžiant A. Apinį iš valstybės tarnybos.

Atsakovas nurodo, kad perkėlimas į valstybės tarnybos rezervą ir kitos Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 1 dalyje nurodytos garantijos netaikomos karjeros valstybės tarnautojams, kuriems sukako 62 metai ir 6 mėnesiai. Remiantis tuo, jos nebuvo taikytos ir A. Apiniui (vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsniu 5 dalimi). Apskaičiuojant A. Apinio tarnybos stažą valstybės tarnyboje ir jam išmokėtinos kompensacijos dydį, buvo atsižvelgta į tai, kad A. Apinys Ekonomikos ministerijos 1992 m.

spalio 30 d. įsakymu Nr. 266k buvo atleistas iš pareigų ir perkeltas į Pramonės ir prekybos ministeriją pagal Darbo sutarties įstatymo 27 straipsnį ir vadovaujantis Ekonomikos ministerijos 1992 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 268k jam buvo išmokėta vieno mėnesio tarnybinio atlyginimo dydžio išeitinė pašalpa. Vėliau Pramonės ir prekybos ministerijos 1997 m. vasario 24 d. įsakymu Nr 166p jis buvo atleistas iš pareigų panaikinus Pramonės ir prekybos ministeriją pagal Darbo sutarties įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir vadovaujantis Darbo sutarties įstatymo 40 straipsniu už valstybės tarnybą Pramonės ir prekybos ministerijoje nuo 1992 m. lapkričio 2 d. iki 1997 m. vasario 25 d. jam buvo išmokėta dviejų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio išeitinė pašalpa.

Atsakovas taip pat nurodo, kad kompensacija atleidžiamam A. Apiniui pagal Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalį ir 76 straipsnio 2 dalį turėjo būti išmokėta atsižvelgiant į jo tarnybos stažą valstybės ir savivaldybės institucijose bei įstaigose. Tarnybos stažas valstybės tarnautojams skaičiuojamas Vyriausybės nustatyta tvarka nuo tarnybos (darbo) valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose pradžios arba paskyrimo (išrinkimo) į šias pareigas valstybės tarnyboje šio įstatymo, kitų įstatymų ar statutų nustatyta tvarka dienos. Tarnybos (darbo) ne vienu laikotarpiu einant šias pareigas valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose stažas sumuojamas, į tarnybos stažą įskaitomas stažuotės ar bandomasis laikotarpis, taip pat atostogų laikas, išskyrus Valstybės tarnybos įstatymo 52 straipsnyje nustatytas atostogas dėl asmeninių aplinkybių. Atsakovas nurodo, kad tarnybos stažas, siekiant nustatyti atleidžiamam valstybės tarnautojui Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje nurodytos išmokėtinos kompensacijos dydį, skaičiuojamas Vyriausybės nustatyta tvarka. Vyriausybė nėra nustačiusi šios tvarkos.

Atsakovas nurodo, kad Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalies nuostata, kad „tarnybos stažą sudaro metų, išstarnautų Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d.“ nereiškia, kad kiekvieną kartą atleidžiant tarnautoją Valstybės tarnybos įstatymo 68 straipsnio 4 dalies 4 punkto pagrindu tarnybos stažas, siekiant nustatyti atleidžiamam valstybės tarnautojui Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje nurodytos išmokėtinos kompensacijos dydį, kiekvieną kartą skaičiuojamas nuo 1990 m. kovo 11 d. Atsakovo nuomone, nuo 1990 m. kovo 11 d. skaičiuojamas bendras tarnybos stažas, pabrėžiant, kad į šį stažą neįeina iki 1990 m. kovo 11 d. išstarnautas laikas.

Atsakovas nurodo, kad, aiškinant Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalies nuostatas dėl tarnybos stažo, reikėjo atsižvelgti į įstatymo ir

įstatymų leidėjo tikslą – įvertinti atleidžiamo tarnautojo padarytą indėlį organizacijos, kurioje jis dirbo, veikloje (šiuo atveju A. Apinio indėlį, padarytą tarnaujant valstybės aparate, valstybinėse institucijose) ir atlyginti tarnautojui už tą indėlį vieną vienintelį kartą pinigais. Toks įstatymo ir įstatymų leidėjo tikslas ryškiausiai matyti analizuojant Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalį kartu su Darbo sutarties įstatymo (kuris buvo taikomas valstybės tarnautojams iki Valstybės tarnybos įstatymo įsigaliojimo) 30 ir 40 straipsniais, kuriuose darbuotojams suteikiamos teisės į kompensacijas (išeitinės pašalpas) siejamos su darbuotojų stažu tik toje organizacijoje, kurioje jie dirbo, tai yra įvertinamas konkretaus darbuotojo indėlis konkretaus darbdavio veikloje. Atsakovo nuomone, pagal Valstybės tarnybos įstatymo kontekstą „darbdaviu” reikėtų laikyti Lietuvos valstybę. Darbdavys, kuriam tarnautojas (darbuotojas) atitarnavo (atidirbo), turi už tai atlyginti atleidžiant tarnautoją (darbuotoją) dėl organizacijos likvidavimo, etatų ar darbuotojų skaičiaus mažinimo ir kitais ypatingais įstatyme numatytais pagrindais, kai įstatymas reikalauja tam tikros kompensacijos (pašalpos) išmokėjimo ir mokėtinos kompensacijos (pašalpos) dydį sieja su tarnybos (darbo) stažu. Tačiau joks darbdavys negali būti verčiamas atlyginti tarnautojui ar darbuotojui už tarnybos (darbo) laikotarpį, už kurį jau buvo atlyginta. Atsakovo nuomone, kadangi Valstybės tarnybos įstatyme nustatytos taisyklės neduoda atsakymo į klausimą, ar turi būti atsižvelgiama į tapačios teisinės prigimties ir esmės išeitinių pašalpų ir kompensacijų mokėjimą, atleidžiant tarnautoją iš valstybės tarnybos, reikia konstatuoti esant teisės spragą.

Atsakovas nurodo, kad ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, esant teisės spragoms, sprendimo taisyklės yra įtvirtintos Administracinių bylų teisenos įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje. Joje nurodoma, kad jeigu nėra įstatymo, reglamentuojančio ginčo santykį, teismas taiko įstatymą, reglamentuojantį panašius santykius, o jei ir tokio įstatymo nėra, – vadovaujasi bendraisiais įstatymų pradmenimis ir jų prasme, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais. Taigi turi būti taikoma įstatymo analogija, o jeigu įstatymo analogija negalima, turi būti taikoma teisės analogija.

Atsakovas nurodo, kad šioje administracinėje byloje išnagrinėtas ginčas kilęs iš viešojo administravimo teisinių santykių, tačiau joje A. Apinio pareikšti reikalavimai yra darbo (tarnybinio) teisinio pobūdžio (įpareigoti Ūkio ministeriją išmokėti buvusiam tarnautojui kitokio dydžio piniginę kompensaciją). Atsižvelgiant į tai, pagal analogiją reikėjo taikyti darbo įstatymus, t.y. Darbo sutarties įstatymą (juolab kad iki Valstybės tarnybos įstatymo įsigaliojimo atleidžiant valstybės tarnautojus iš tarnybos kompensaci-

nio pobūdžio išmokos jiems buvo nustatomos ir mokamos pagal Darbo sutarties įstatymo 40 straipsnį, atleidžiant pagal 29 straipsnio 1 ir 2 punktus, 27 straipsnį bei kt.). Kita vertus, pagal Valstybės tarnybos įstatymo 5 straipsnio 2 dalį teisės aktai, reglamentuojantys darbo santykius ir socialines garantijas, viešojo administravimo valstybės tarnautojams taikomi subsidariai, t.y. kiek jų tarnybos santykių ir socialinių garantijų nereglamentuoja Valstybės tarnybos bei kiti jų statusą reglamentuojantys įstatymai. Tačiau darbo įstatymai negalėjo būti taikomi nei pagal analogiją, nei subsidariai, kadangi darbo įstatymuose darbo stažu laikomas laiko tarpas, kurį darbuotojas dirbo konkrečioje organizacijoje neatsižvelgiant į darbą kitose organizacijose. Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta visiškai skirtinga norma. Darbo sutarties įstatymas šiuo atveju galėjo būti taikomas išsiaiškinti Lietuvos įstatymuose įtvirtintus teisės principus. Tai reiškia, kad užpildant konstatuotą teisės spragą buvo būtina taikyti teisės analogiją, t.y. vadovautis bendraisiais teisės principais, iš kurių šioje byloje svarbiausi yra teisingumo, protingumo, sąžiningumo, asmenų lygybės įstatymui ir teismui. Reikalavimas, kad už laiką, asmens išstarnautą Lietuvos valstybei, atleidžiant tarnautoją Valstybės tarnybos įstatymo 68 straipsnio 4 dalies 4 punkto pagrindu, valstybė atlygintų daugiau nei vieną kartą, nepagrįstai ją diskriminuotų. Darbo sutarties įstatymo 30 ir 40 straipsniuose numatytos kompensacijos (išėtinės pašalpos) mokamos tik vieną kartą. Sumokėjęs dalį kompensacijos (išėtinės pašalpos) už tam tikrą stažo dalį, darbdavys laikomas įvykdęs savo prievolę tos dalies atžvilgiu. Šis principas laikytinas universaliu ir turi būti taikomas ir Lietuvos valstybei (kaip „darbdaviui“ pagal Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio kontekstą).

Atsakovas nurodo, kad laikotarpis nuo 1990 m. kovo 11 d. iki 1997 m. vasario 25 d. neturėjo būti įskaitytas į A. Apinio bendrą tarnybos stažą tam, kad nustatytų jam išmokėtinos kompensacijos pagal Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalį, dydį. Gavęs už tą laikotarpį kompensacijos išmokas A. Apinys turėjo teisę gauti kompensaciją atsižvelgiant į tarnybos stažą, apskaičiuotą nuo 1997 m. vasario 26 d., t.y. gauti kompensaciją pagal Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalies 2 punktą (tarnybos stažas iki 2000 m. gruodžio 31 d. yra 3 metai ir 9 mėnesiai). Todėl, atsakovo nuomone, mokėtinos kompensacijos dydis yra trijų mėnesių vidutiniai darbo užmokesčiai.

Atsiliepime pareiškėjas A. Apinys prašo atmesti Ūkio ministerijos apeliacinį skundą, Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime A. Apinys nurodo, kad atsakovas Ūkio ministerija, neturėdama tam įgalinimų, aiškina Valstybės

tarnybos įstatymo nuostatas, pareiškia nuomonę apie būtinumą atskirti bendrojo tarnybos stažo ir valstybės tarnybos stažo sąvokas. Pareiškėjas pažymi, kad tokia atsakovo nuomonė nėra paremta galiojančiomis teisės normomis ir gali būti vertinama tik kaip bendro pobūdžio svarstymai. Taip pat nurodoma, kad atsakovas – Ūkio ministerija teigia apie teisės spragos buvimą, tačiau šio teiginio neįrodo teisiniais argumentais. Pareiškėjas mano, kad, nesant pagrįstų ir neginčytinų įrodymų dėl teisės spragos egzistavimo, negalima remtis vien ginčytinomis teisingumo ir protingumo kriterijų sąvokomis. Teismas, nagrinėdamas bylą, visų pirma turi vadovautis galiojančiomis teisės normomis ir tik po to teisingumo ir protingumo kriterijais.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Vyriausiasis administracinis teismas sutinka su Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. sprendimo motyvais.

Vilniaus apygardos administracinis teismas teisingai taikė materialinės teisės normas, t.y. sprendime teisingai vadovavosi Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalies ir 76 straipsnio 2 dalies nuostatomis, tiesiogiai jas traktuodamas, kadangi Vyriausybė nėra patvirtinusi valstybės tarnautojų stažo skaičiavimo tvarkos.

Pagal Valstybės tarnybos įstatymo (2000 m. lapkričio 21 d. įstatymo Nr. IX–37 redakcija) 33 str. 3 d. tarnybos stažą sudaro metų, išstarnautų Lietuvos valstybei nuo 1990 m. kovo 11 d. einant viešojo administravimo valstybės tarnautojų pareigas, A ir B lygių paslaugų valstybės tarnautojų pareigas, taip pat šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1–6 punktuose nurodytas pareigas, skaičius. Tarnybos stažas skaičiuojamas Vyriausybės nustatyta tvarka nuo tarnybos (darbo) valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose pradžios ar paskyrimo (išrinkimo) į šias pareigas valstybės tarnyboje šio įstatymo, kitų įstatymų ar statutų nustatyta tvarka dienos. Valstybės tarnybos įstatymo 33 str. 3 d. taip pat nustato, kad pagal tarnybos stažą nustatomas ir šio įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje nurodytos kompensacijos dydis.

Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 d. kompensacija, apskaičiuota pagal šio įstatymo 33 straipsnio 3 dalį, atleidžiamam iš valstybės tarnybos tarnautojui, turinčiam nuo 1 iki 5 metų valstybės tarybos stažą, išmokama 3 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio, o turinčiam nuo 10 iki 20 metų valstybės tarnybos stažą, – 7 mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio.

Pirmosios instancijos teismas teisingai pagal byloje surinktus įrodymus nustatė, kad pareiškėjo darbo laikotarpis nuo 1990 m. kovo 11 d. iki

atsakovo 2000 m. gruodžio 11 d. potvarkio Nr. 172p (atleisti iš valstybės tarnybos) priėmimo, pagal Valstybės tarnybos įstatymo 33 str. 3 d. nuostatas laikytinas valstybės tarnybos stažu, kurio trukmė ilgesnė nei 10 metų (10 metų ir 9 mėnesiai). Todėl teismas, nustatęs, kad atsakovas, atleisdamas pareiškėją iš valstybės tarnybos, jam išmokėjo trijų mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensaciją, pagrįstai atsakovą įpareigojo vykdyti Valstybės tarnybos įstatymo 76 str. 2 dalies 4 punktą ir pareiškėjo A. Apinio naudai papildomai išmokėti keturių mėnesių vidutinio darbo užmokesčio dydžio – 5888 (penkių tūkstančių aštuonių šimtų aštuoniasdešimt aštuonių) Lt kompensaciją už didesnę nei 10 metų valstybės tarnybos stažą.

Teisingai atsakovas apeliaciniame skunde nurodo, kad reikalavimas, jog už laiką, asmens išstarnautą Lietuvos valstybei, atleidžiant tarnautoją Valstybės tarnybos įstatymo 68 straipsnio 4 dalies 4 punkto pagrindu, valstybė atlygintų daugiau nei vieną kartą, nepagrįstai ją diskriminuotų.

Tačiau pažymėtina, kad atsakovas daro neteisingą išvadą, kad A. Apinys turėjo teisę gauti kompensaciją, apskaičiuotą tik nuo 1997 m. vasario 26 d. Tokią neteisingą atsakovo išvadą sąlygoja tai, kad atsakovas neteisingai tapatina pagal Darbo sutarties įstatymą mokamas išeitines pašalpas ir Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje numatytas kompensacijas, išmokamas valstybės tarnautojams, kurie praranda valstybės tarnautojų statusą ir atleidžiami iš valstybės tarnybos. Išeitinė pašalpa darbuotojui išmokama nutraukiant darbo santykius su darbdaviu. Kiekvieną kartą nutraukdamas darbo santykius vis su kitu darbdaviu, darbuotojas turi teisę į darbo sutarties įstatyme numatytą kompensaciją. Valstybės tarnybos įstatymo 76 straipsnio 2 dalyje numatyta kompensacija valstybės tarnautojui išmokama siekiant kompensuoti už prarastą valstybės tarnybą, todėl jos dydis tiesiogiai proporcingai priklauso nuo tarnybos (darbo) visose valstybės ar savivaldybės institucijose laiko. Todėl Valstybės tarnybos įstatymas nenumato, kad valstybės ar savivaldybės institucijose dirbti laikotarpiai, kuriems pasibaigus, nutraukiant darbo sutartį buvo išmokėtos išeitines pašalpos, neišskaitomi į tarnybos (darbo) valstybės ar savivaldybės institucijose stažą, reikalingą atitinkamo dydžio kompensacijai gauti. Priešingai, Valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 3 dalis nustato, kad tarnybos (darbo) ne vienu laikotarpiu einant šias pareigas valstybės ar savivaldybės institucijose ar įstaigose stažas sumuojamas. Todėl vertintinas kaip nepagrįstas atsakovo apeliacinio skundo teiginys, kad reikia konstatuoti teisės spragą, kadangi Valstybės tarnybos įstatyme nustatytos taisyklės neduoda atsakymo į klausimą, ar turi būti atsižvelgiama į tapačios teisinės prigimties ir

esmės išeitinių pašalpų ir kompensacijų mokėjimą, atleidžiant tarnautoją iš valstybės tarnybos.

Įvertinus tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas nustatė visas bylai svarbias aplinkybes, objektyviai ištyrė bylą, teisingai taikė materialinės teisės normas, todėl priėmė teisėtą ir pagrįstą teismo sprendimą, kurio keisti ar naikinti nėra pagrindo apeliacinio skundo motyvais ir įstatymo nurodytais pagrindais.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 139 str., 140 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 15 d. sprendimą palikti nepakeistą, o Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos apeliacinį skundą atmesti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.2.2. Dėl stažo skaičiavimo nustatant kompensacijos dydį už ištarnautą vidaus reikalų sistemoje laiką

Skaičiuojant tarnybos vidaus reikalų sistemoje stažą išeitinės kompensacijos dydžiui nustatyti, į ištarnautą laiką negali būti įskaičiuojamas laikotarpis, už kurį jau buvo išmokėta išeitinė kompensacija.

Pirmosios instancijos teismo teisėja J. Bublienė
Administracinė byla Nr. A⁶–521/2001
Apeliacinės instancijos teismo teisėjas A. Taminskas

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. liepos 4 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), N. Piškinaitės, B. Janavičiūtės, G. Kryževičiaus ir S. Gudyno, sekretoriaujant R. Barysaitei, dalyvaujant pareiškėjui R.K. Balnanosiui,

pareiškėjo atstovui advokatui R. Lignugariui,
atsakovo atstovei I. Kudrevičiūtei,
teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo R.K. Balnanosio apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas R.K. Balnanosis kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą ir prašė priteisti jam iš atsakovo – Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos dviejų mėnesių, t.y. 8767,50 Lt, išeitinę pašalpą.

Pareiškėjas teismui nurodė, kad atsakovo – Vidaus reikalų ministerijos 2000 m. gegužės 30 d. potvarkiu Nr. 225 TE jis atleistas iš Vidaus reikalų ministerijos Klaipėdos aukštesniosios policijos mokyklos viršininko pavaduotojo pareigų nuo 2000 m. gegužės 31 d. pagal Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statuto 43 str. 3 p. (dėl sveikatos būklės). Šiame potvarkyje nurodytas jo ištarnautas laikas vidaus reikalų sistemoje sudaro 31 m. 8 mėn. 12 d. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Nuostatų 21 p. atleidžiant iš tarnybos į pensiją dėl sveikatos būklės pareigūnams išmokama dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinę pašalpą. O pagal šių nuostatų 22 p. ši pašalpa pareigūnams, ištarnavusiems daugiau kaip dvidešimt metų, didinama tris kartus. Kadangi jis ištarnavo daugiau kaip dvidešimt metų, jam turėjo būti išmokėta šešių mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinę pašalpą. Pareiškėjas nurodė, kad atsakovas nepagrįstai ją sumažino ir išmokėjo tik keturių mėnesių išeitinę pašalpą.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. balandžio 3 d. sprendimu pareiškėjo R.K. Balnanosio skundą atmetė kaip nepagrįstą. Teismas sprendime nurodė, kad Policijos įstatymas ir Tarnybos vidaus reikalų sistemoje statusas pareigūnų atleidimo procedūros ir atleidžiamiesiems policijos darbuotojams taikomų garantijų nereguliuoja. Teismas nurodė, kad tarnybos policijoje santykiams Darbo įstatymų kodekso normos taikomos tiek, kiek šių santykių nereguliuoja specialūs teisės aktai, nustatantys tarnybos policijoje sąlygas ir tvarką. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 „Dėl socialinių garantijų policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams“ patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų 22 p. kitokios nei DSĮ 40 str. 2 d. darbo stažo išeitinei pašalpai skirti skaičiavimo tvarkos nenustatė. Teismas nurodė, kad tik nuo 2000 m. liepos 5 d. Nuostatų 22 p.

reglamentuoja, kad išeitinė pašalpa atitinkamai didinama pareigūnams, nepertraukiamai išstarnavusiems vidaus reikalų sistemoje (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 5 d. nutarimas Nr. 788). Pagal DSĮ 40 str. 2 d. išeitinė pašalpa skaičiuojama pagal darbuotojo nepertrauktojo darbo stažo toje įmonėje trukmę. Teismas nurodė, kad iš bylos medžiagos matyti, jog pareiškėjo tarnybos vidaus reikalų sistemoje nepertraukiamas darbo stažas skaičiuojamas nuo 1981 m. vasario 3 d., kai jis buvo priimtas į tarnybą vidaus reikalų sistemoje, po jo atleidimo iš šios sistemos 1978 m. rugsėjo 13 d., ir sudaro 19 m. 3 mėn. 15 d. (b.l. 10–13). Remdamasis tuo, kas anksčiau išdėstyta, Vilniaus apygardos administracinis teismas padarė išvadą, kad atsakovas teisingai apskaičiavo ir išmokėjo pareiškėjui išeitinę pašalpą.

Pareiškėjas apeliaciniu skundu prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą, priteisti jam iš atsakovo – Vidaus reikalų ministerijos papildomai dviejų mėnesių atlyginimo dydžio išeitinę pašalpą – 8767,50 Lt. Pareiškėjas nurodo, kad su Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimu nesutinka dėl tokių priežasčių:

1. Vidaus Reikalų ministerijos sekretoriaus 2000 m. gegužės 30 d. potvarkiu Nr. 225 TE. „Dėl tarnybos eigos“ jis nuo 2000 m. gegužės 31 d. atleistas iš Vidaus reikalų ministerijos Klaipėdos aukštesniosios policijos mokyklos viršininko pavaduotojo pareigų. Potvarkis priimtas vadovaujantis Tarnybos vidaus reikalų sistemoje statuto 43 str. 3 p. (dėl sveikatos būklės). Atleidimo dieną jis buvo išstarnavęs vidaus reikalų sistemoje 31 metus 8 mėn. 12 d. Tai patvirtinama ir minėtame potvarkyje. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 „Dėl socialinių garantijų policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams“ patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų 21 punktą atleidžiant iš tarnybos į pensiją dėl sveikatos būklės pareigūnams išmokama dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa. O pagal Nuostatų 22 punktą (redakcija, galiojusi iki 2000 m. liepos 5 d.) ši pašalpa pareigūnams, išstarnavusiems daugiau kaip dvidešimt metų, didinama tris kartus. Kadangi pareiškėjas išstarnavo daugiau kaip dvidešimt metų, jam turėjo būti išmokėta šešių mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa, tačiau jam nepagrįstai ją sumažino ir išmokėjo tik keturių mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinę pašalpą. Jo darbo užmokesčio vidurkis 4383,75 Lt, todėl jam atsakovas privalo išmokėti papildomai 8767,50 Lt išeitinę pašalpą.

2. Policijos įstatymas (1990 m.), Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statusas (1991 m.), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimas Nr. 127 „Dėl socialinių garantijų

policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams”, bei kiti Vidaus reikalų ministerijos specialūs norminiai aktai visapusiškai reguliuoja pareigūnų atleidimo tvarką ir taikomas garantijas tiek, kiek neprieštarauja Darbo sutarties įstatymui. Būtent šiais specialiaisiais norminiais teisės aktais grindžiama tarnyba ir vidaus reikalų sistemos funkcionavimas. Tai konstatavo Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senatas 1996 m. birželio 21 d. nutarime Nr. 42 „Dėl Darbo sutarties įstatymo taikymo civilinėse bylose apibendrinimo rezultatų”. Jame teigiama, kad Statutai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba kitų institucijų priimti, Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba kitų institucijų priimti norminiai aktai, reguliuojantys darbo sutarčių nutraukimo ypatumus taikytini, jeigu jie neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, DSĮ normoms: 2 str. 1 d. 3 p., 7 str. 2 d., 9 str. 2 d., 18 str., 19 str. 1 d., 20 str., 21 str., 24 str. 2 d., 24¹ str. 7 d., 29 str. 4 ir 5 d., 33 str. 1, 2 ir 5 d., 34 str. 4 d., 35 str. 1 ir 2 d., 36 str. bei DSĮ 13 str. 1 d. nustatytam terminui.

3. Teismas vadovavosi bendrąja norma – DSĮ 40 str. 2 d., kai tuo tarpu vidaus reikalų įstaigų pareigūnų atleidimą reguliuoja specialiosios normos – Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 „Dėl socialinių garantijų policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams” patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų 21 punktą teigia, kad atleidžiant iš tarnybos į pensiją dėl sveikatos būklės, pareigūnams išmokama dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio išėtinė pašalpa, kuri, remiantis 22 punktu, pareigūnams, išstarnavusiems daugiau kaip 20 metų, didinama tris kartus. Nuostatuose, pareiškėjo atleidimo iš tarnybos laikotarpiu, atsižvelgiant į tarnybos specifiką, nieko nebuvo pasakyta apie darbo stažo nepertraukiamumą. Tik 2000 m. liepos 5 d., t.y. po pareiškėjo atleidimo iš tarnybos, nutarimu Nr. 788 Lietuvos Respublikos Vyriausybė, atsižvelgdama į ekonominę ir finansinę valstybės būklę ir siekdama racionaliau naudoti biudžeto lėšas, įvykdė dalinius Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimo Nr. 127 pakeitimus.

Pareiškėjas taip pat nurodo, kad atleidžiant jį 1978 metais jam jokios išėtinės pašalpos nebuvo išmokėtos. Pareiškėjo atstovas nurodo, kad nėra jokių įrodymų, kad 1978 metais pareiškėjui buvo išmokėta išėtinė pašalpa, be to, tai buvo tarnyba kitoje valstybėje. Jo nuomone, kad vidaus reikalų sistemos darbuotojams suteiktos didesnės garantijos, nes jų darbas susijęs su rizika, pavojumi.

Atsakovas – Vidaus reikalų ministerija prašo pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą, o apeliacinį skundą atmesti.

Atsakovas nurodo, kad su pareiškėjo apeliaciniu skundu nesutinka dėl tokių priežasčių:

1. Vidaus reikalų sistemos pareigūnams išmokamų išeitinių pašalpų, atleidžiant juos iš tarnybos vidaus reikalų sistemoje, mokėjimo sąlygos ir dydžiai nustatomi Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 (toliau – nutarimas; Žin., 1991, Nr. 14–377). Nutarimo 22 p. reglamentuoja išeitinių pašalpų didinimo tvarką ir sąlygas, t.y. šiame punkte nustatoma, kad išeitinė pašalpa pareigūnams didinama taip: išstarnavusiems daugiau kaip penkerius metus – pusantrą karto, daugiau kaip dešimt metų – du kartus, daugiau kaip dvidešimt metų – tris kartus.

2. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos darbo sutarties įstatymo (toliau – DSI; Žin., 1991, Nr. 36–973) 40 str. 2 d. bei Darbo įstatymų kodekso (priimtas 1972 m. birželio 1 d., Nr. VIII–526) 50 straipsnyje įtvirtinta darbdaviui pareiga darbuotojo atleidimo iš darbo dieną visiškai su juo atsiskaityti, bei į tai, kad vidaus reikalų sistemos pareigūnų tarnybos teisinių santykių reglamentavimo būtinumas darbo teisinius santykius reguliuojančiomis teisės normomis sąlygotas DSI 1 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo (Žin., 1999, Nr. 66–2130) 5 straipsnio 2 dalies nuostatų reikalavimais, konstatuotina, jog vidaus reikalų sistemos pareigūnams, atleidžiamiems iš tarnybos, mokėtinos išeitinės pašalpos, dydis sąlygotas tarnybos vidaus reikalų sistemoje stažo nepertraukiamumu, kuris ir yra pagrindinis kriterijus, lemiantis išmokamos pareigūnui išeitinės pašalpos dydį. Priešingas nutarimo 22 punkte įtvirtintos teisės normos aiškinimas ir taikymas sąlygotų žalos valstybei padarymo prielaidos įtvirtinimą.

3. Atleidžiant darbuotoją (valstybės tarnautoją) iš darbo (tarnybos) su juo, vadovaujantis DSI 40 str. 2 d. bei Darbo įstatymų kodekso 50 straipsnyje įtvirtintų teisės normų reikalavimais, turi būti visiškai atsiskaityta, t.y. išmokėtos visos priklausančios išmokos, kartu išeitinės pašalpos ir kompensacijos. Šių išmokų dydis, kaip minėta, priklauso nuo išdirbtų ar išstarnautų metų toje pačioje įmonėje, įstaigoje bei organizacijoje. Darbo (tarnybos) nepertraukiamumo kriterijaus netaikymas, nustatant su darbo (tarnybos) teisiniais santykiais susijusių išmokų dydį, sąlygotų dvigubų už tą patį darbo (tarnybos) stažą išmokų mokėjimą, o galiojantys Lietuvoje teisės aktai neįtvirtina dvigubo darbo (tarnybos) stažo apmokėjimo galimybės.

4. Su darbo (tarnybos) teisiniais santykiais susijusios išmokos vidaus reikalų sistemos pareigūnams, kaip ir kitiems valstybės tarnautojams, mokamos iš valstybės biudžeto (Biudžetinės sandaros įstatymo 14 straipsnis;

Žin., 1990, Nr. 24–596), dvigubas darbo (tarnybos) stažo apmokėjimas sąlygotų žalos valstybės biudžetui, vadinasi, ir valstybei bei mokesčių mokėtojams, padarymą. Pareiškėjo R.K. Balnanosio tarnybos vidaus reikalų sistemoje stažas išeitinei pašalpai gauti skaičiuotinas nuo 1981 m. vasario 3 d., t. y. nuo šios dienos pareiškėjas buvo atstatytas į tarnybą vidaus reikalų sistemoje po jo atleidimo iš šios sistemos 1978 m. rugsėjo 13 d. Tą dieną pareiškėjo nepertraukiamas tarnybos vidaus reikalų sistemoje stažas nutrūko, todėl išeitinė pašalpa, atleidžiant jį iš tarnybos nuo 2000 m. gegužės 31 d., jam buvo apskaičiuota ir išmokėta atsižvelgiant į ištarnautą nepertrauktąjį tarnybos stažą – 19 m. 3 mėn. ir 15 d., t. y. atitinkamai didinant ją du kartus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Pareiškėjo R.K. Balnanosio apeliacinis skundas tenkinamas. Panaikinas Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimas ir priimamas naujas sprendimas, kuriuo priteisiama iš Vidaus reikalų ministerijos pareiškėjui R.K. Balnanosiu dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio 8767,50 Lt išeitinė pašalpa.

Kaip matyti iš bylos medžiagos (b.l. 14), Vidaus reikalų ministerijos 2000 m. gegužės 30 d. potvarkiu Nr. 225 TE Vidaus reikalų ministerijos Klaipėdos aukštesniosios policijos mokyklos viršininko pavaduotojas R.K. Balnanosis atleistas iš tarnybos nuo 2000 m. gegužės 31 d. pagal Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statuto 43 str. 3 p. (dėl sveikatos būklės). Potvarkyje nurodytas jo ištarnautas laikas vidaus reikalų sistemoje sudaro 31 m. 8 mėn. 12 d., o ištarnautas laikas išeitinei pašalpai išmokėti – 19 m. 3 mėn. 15 d.

Pirmosios instancijos teismas sprendime neteisingai nurodė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 „Dėl socialinių garantijų policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams“ patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų 22 p. kitokios nei DSĮ 40 str. 2 d. darbo stažo išeitinei pašalpai skirti skaičiavimo tvarkos nenustatė. Pareiškėjo atleidimo iš tarnybos metu galiojusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų 21 punkto redakcija numatė, kad atleidžiant pareigūnus iš tarnybos į pensiją, suėjus nustatytam amžiui, dėl sveikatos būklės, pagal atestavimo rezultatus, dėl etatų mažinimo išmokama dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa. Pagal tų pačių Nuostatų 22 punktą, 21 punkto pirmojoje pastraipoje

numatyto dydžio išeitinė pašalpa pareigūnams turėjo būti didinama taip: ištarnavusiems daugiau kaip penkerius metus – pusantro karto, daugiau kaip dešimt metų – du kartus, daugiau kaip dvidešimt metų – tris kartus. Tik nuo 2000 m. liepos 13 d. įsigaliojo minėtų nuostatų 22 p. pakeitimas, nustatantis, kad išeitinė pašalpa atitinkamai didinama pareigūnams, nepertraukiamai ištarnavusiems vidaus reikalų sistemoje nustatytą metų skaičių (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 5 d. nutarimas Nr. 788).

Teismas sutinka su atsakovo nuomone, kad negali būti dvigubų už tą patį darbo (tarnybos) stažą tapačių išmokų mokėjimo, o galiojantys Lietuvoje teisės aktai neįtvirtina dvigubo darbo (tarnybos) stažo apmokėjimo galimybės. Todėl teismas konstatuoja, kad į ištarnautą laiką įskaičiuoti laikotarpį, už kurį jau buvo išmokėta išeitinė pašalpa, nėra pagrindo. Tačiau byloje nėra įrodymų, kad 1978 m. rugsėjo 11 d. atleidžiant pareiškėją iš tarnybos jam būtų buvusi išmokėta išeitinė pašalpa.

Įvertinus tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad 2000 m. gegužės 30 d. atleidžiant pareiškėją iš tarnybos, išeitinei pašalpai apskaičiuoti turėjo būti taikoma iki 2000 m. liepos 13 d. galiojusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintų Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams nuostatų 22 punkto redakcija, todėl ištarnautas laikas išeitinei pašalpai pareiškėjui išmokėti yra lygus ištarnautam laikui vidaus reikalų sistemoje, t.y. 31 m. 8 mėn. 12 d. Atsakovas, atleisdamas iš tarnybos pareiškėją, turintį daugiau nei 30 metų tarnybos stažą, privalėjo išmokėti 6 mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinę pašalpą (dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinė pašalpa didinama 3 kartus). Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjui buvo išmokėta keturių mėnesių darbo užmokesčio dydžio 17 535 Lt išeitinė pašalpa (b.l. 12), pareiškėjui R.K. Balnanosiui priteistina papildomai iš Vidaus reikalų ministerijos dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio 8767,50 Lt išeitinė pašalpa.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 139 str., 140 str. 1 d. 2 p., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. balandžio 3 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą. Pareiškėjo R.K. Balnanosio apeliacinį skundą patenkinti ir priteisti iš Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos pareiškėjui R.K. Balnanosiui dviejų mėnesių darbo užmokesčio dydžio 8767,50 Lt išeitinę pašalpą.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.2.3. Dėl atleidimo iš tarnybos muitinėje pareigūno pareiškimo termino

Pagal Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto 50 str. 1 d., jei pareigūnas pageidauja būti atleistas anksčiau, nepraėjus 14 dienų, toks atleidimas galimas, tik esant vadovo sutikimui. Tokiais atvejais tarnyba gali būti nutraukta praėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo. Nuostata dėl atleidimo termino yra imperatyvaus pobūdžio, joje įtvirtintas draudimas nutraukti tarnybos santykius anksčiau nei po 3 dienų nuo prašymo padavimo ir nenumatytas joks alternatyvus variantas. Išimtis iš šios taisyklės nustatyta tik Statuto 50 str. 2 d., prašymas atleisti iš tarnybos turi būti patenkintas nuo jame nurodytos datos, jei prašymas pagrįstas pareigūno liga ar invalidumu, trukdančiais tinkamai atlikti tarnybines pareigas.

Apeliacinės instancijos
teismo teisėja B. Janavičiūtė
Pirmosios instancijos
teismo teisėjas S. Svaldenis

Administracinė byla Nr. A²–699/2001

NUTARTIS

2001 m. rugpjūčio 29 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: B. Janavičiūtės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), G. Kryževičiaus, A. Taminsko, N. Piškinaitės ir R. Piličiausko, sekretoriaujant R. Barysaitei, dalyvaujant pareiškėjui A. Gedgaudiui, pareiškėjo atstovui advokatui V. Gerasičkinui, atsakovo atstovui V. Vėgeliui, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 14 d. sprendimo administracinėje byloje pagal Antano Gedgaudo prašymą atsakovui Muitinės departamentui prie Finansų ministerijos dėl atleidimo iš tarnybos pripažinimo neteisėtu.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjęs bylą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas kreipėsi į teismą, prašydamas pripažinti jo atleidimą iš tarnybos muitinėje neteisėtu, panaikinti Muitinės departamento direktoriaus 2001 m. sausio 31 d. įsakymą Nr. 37K ir 2001 m. vasario 3 d. sprendimą Nr. MM02–07–1387, grąžinti jį į ankstesnes pareigas bei priteisti iš atsakovo 9450 Lt už priverstinės pravaikštos laiką.

Pareiškėjas nurodė, kad prašymą atleisti iš tarnybos pačiam prašant 2001 m. sausio 31 d. parašė prieš savo valią, paveiktas l.e. direktorės pareigas R. Liupkevičienės įtikinėjimų apie būsimą spaudos bei televizijos puolimą ir atsižvelgdamas į jos pablogėjusią sveikatą. Atleidimo datą jis nurodė R. Liupkevičienės patarimu. Kitą dieną, kai laikraštelyje „Lietuvos žinios“ pasirodė tendencinga publikacija apie jį, atsakovui įteikė pareiškimą, kuriuo atšaukė savo ankstesnį prašymą atleisti iš tarnybos. Ši pareiškimą atsisakyta tenkinti. Atsakovas, atleisdamas jį iš tarnybos nuo prašymo padavimo dienos, pažeidė Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statuto 50 str., numatantį, kad tarnyba gali būti nutraukta praėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo.

Atsakovas su skundu nesutiko ir prašė jį atmesti.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. birželio 14 d. sprendimu pareiškėjo skundą patenkino, pripažino pareiškėjo Antano Gedgaudo atleidimą iš tarnybos muitinėje neteisėtu, panaikino Muitinės departamento l.e. direktorės pareigas R. Liupkevičienės 2001 m. sausio 31 d. įsakymą Nr. 37K, Muitinės departamento direktoriaus 2001 m. vasario 6 d. sprendimą Nr. MM02–07–1387, grąžino pareiškėją Antaną Gedgaudą į Muitinės departamento Vidaus audito skyriaus viršininko pareigas, priteisė iš atsakovo Muitinės departamento prie Finansų ministerijos pareiškėjui Antanui Gedgaudui 9450 Lt darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką ir 300 Lt atstovavimo išlaidų, iš viso 9750 Lt.

Teismas nustatė, kad pareiškėjas 2001 m. sausio 26 d. įsakymu nuo 2001 m. sausio 29 d. paskirtas stažuotei ir bandomajam laikotarpiui į Muitinės departamento Vidaus audito skyriaus viršininko pareigas. Pareiškėjas 2001 m. sausio 31 d. įsakymu Nr. 37K atleistas iš tarnybos muitinėje 2001 m. sausio 31 d. pagal Statuto 50 str. 1 punktą (jo pareiškimu). Iš pareiškėjo 2001 m. sausio 31 d. prašymo matyti, kad pareiškėjas prašė atleisti jį iš darbo pačiam prašant nuo 2001 m. sausio 31 d.

Statuto 50 str. 1 d. nustato, kad pareigūnas turi teisę savo noru nutraukti tarnybą, apie tai raštu įspėjęs turintį teisę atleisti jį iš tarnybos vadovą ne vėliau kaip prieš 14 kalendorinių dienų. Jeigu vadovas sutinka, tarnyba gali būti nutraukta praėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo.

Teismo manymu, šios nuostatos patvirtina, kad vadovas negali atleisti pareigūno iš tarnybos nepraėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo, nors vadovas ir sutiktų su prašyme nurodyta ankstesne atleidimo data. Išimtį iš šios taisyklės nustato Statuto 50 str. 2 dalis, numatanti, kad jei prašymas atleisti iš tarnybos pagrįstas pareigūno liga ar invalidumu, trukdančiais tinkamai atlikti tarnybines pareigas, jis turi būti patenkintas nuo pareigūno prašyme nurodytos datos. Esant tokiam atleidimo iš tarnybos reglamentavimui, vien tik pareigūno bei vadovo valios nepakanka, kad pagal prašymą tarnyba būtų nutraukta anksčiau nei 3 kalendorinės dienos nuo prašymo padavimo, nes dar turi būti ir sąlygos, nustatytos Statuto 50 str. 2 dalyje.

Tokį teisės normos aiškinimą teismas grindė įstatymo leidėjo siekimu, kad tarnybos santykiai būtų stabilūs ir pareigūno prašymu nutraukiant tarnybą būtų atsižvelgiama į tarnybos bei paties pareigūno interesus. Įstaiigos vadovui patenkinus pareigūno prašymą ir atleidus pareigūną iš tarnybos nepraėjus 3 kalendorinėms dienoms pareigūnas nebegalėtų pasinaudoti Statuto 50 str. 3 dalyje įtvirtinta pareigūno teise per 3 kalendorines dienas nuo prašymo padavimo dienos atšaukti prašymą. Ši teisė leidžia pareigūnui pakeisti nuomonę, nes pareigūno sprendimas nutraukti tarnybą nėra eilinis ir negali būti skubotas. Įstatymo leidėjas, atsižvelgdamas į darbo svarbą žmogui, ir nustatė prašymo atšaukimo teisę, kad dėl skuboto sprendimo pareigūnas neprarastų darbo. Kartu pareigūnui suteikiama papildoma apsauga ir nuo pašalinės įtakos apsisprendžiant dėl tarnybos – jos nutraukimo ar nenutraukimo.

Teismas pripažino nepagrįstu atsakovo argumentą, kad Statuto 50 str. 1–3 dalių nuostatos yra beveik identiškos DSĮ 28 str. 1–3 dalių nuostatoms ir todėl taikytina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika dėl DSĮ 28 str., kadangi DSĮ 28 str. 1 dalyje, priešingai nei Statuto 50 str. 1 dalyje, nenustatyta darbdavio teisė patenkinti darbuotojo prašymą dar nesuėjęs 14 dienų.

Pareiškėjo atleidimo atveju nebuvo Statuto 50 str. 2 d. nustatytų sąlygų (pareiškėjo ligos ar invalidumo), kurios suteiktų pareiškėjui teisę prašyti, o atsakovui teisę atleisti pareiškėją nepraėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo dienos. Todėl teismas konstatavo, kad pareiškėjo atleidimas iš tarnybos prašymo padavimo dieną prieštarauja Statuto 50 straipsniui ir yra neteisėtas, ir pripažino, kad 2001 m. sausio 31 d. įsakymas naikintinas.

Teismas pasisakė, kad, pripažinus pareiškėjo atleidimą iš tarnybos neteisėtu, nebeteri esminės reikšmės aplinkybės, ar pareiškėjas pareiškimą dėl atleidimo parašė savo valia, ar paveiktas neteisėtų atsakovo veiksmų.

Liudytojų R. Liupkevičienės, D. Vaivadienės ir A. Jonušo parodymai nepatvirtina pareiškėjo paaiškinimų, kad pareiškėjo pokalbių su R. Liupke-

vičiene metu pareiškėjui buvo daromas psichologinis spaudimas, dėl kurio pareiškėjas buvo priverstas parašyti prašymą atleisti iš tarnybos. Apie liudytojo A. Jonušo žurnalistinio tyrimo rezultatus nuo 2001 m. sausio 29 d. buvo žinoma tiek pareiškėjui, tiek R. Liupkevičienei. Šie rezultatai sukėlė abejonių dėl pareiškėjo, kaip muitinės pareigūno, reputacijos, kuri pagal Statuto 4 str. turi būti nepriekaištinga. Žurnalistinio tyrimo rezultatai ir keitinimas spausdinti straipsnį apie pareiškėją turėjo įtakos tiek pareiškėjo apsisprendimui dėl tarnybos nutraukimo, tiek atsakovo sprendimui iš karto patenkinti pareiškėjo prašymą. Tačiau pareiškėjo tarnybos nutraukimo atveju minėta įtaka teisine prasme nereikšminga, nes pareiškėjui įtaką darė ne jo vadovybė, o atsakovas privalo vadovautis įstatymais ir pagal Statuto 50 str. neprivalėjo bei neturėjo teisės iš karto patenkinti pareiškėjo prašymo. Naujai gauta informacija neįpareigojo atsakovo skubiai tenkinti pareiškėjo prašymą. Atsakovas, esant būtinybei, galėjo patikrinti dėl pareiškėjo reputacijos iškilusias abejones ir priklausomai nuo nustatytų faktų pasirinkti atitinkamą savo elgesio variantą.

Pareiškėjas iš tarnybos buvo atleistas neteisėtai, todėl atsakovo 2001 m. vasario 6 d. atsisakymas priimti pareiškėjo pateiktą prašymo atšaukimą taip pat neteisėtas. Dėl neteisėto atsakovo 2001 m. sausio 31 d. įsakymo pareiškėjas, nebebūdamas pareigūnas, prarado Statuto 50 str. 3 d. numatytą prašymo atšaukimo teisę, kuri pareiškėjui būtų išlikusi, jeigu atsakovas būtų laikęsis Statuto 50 str. 1 d. reikalavimų.

Teismas pagal Statuto 54 str. 2 d. pareiškėją grąžino į ankstesnes pareigas ir pagal pareiškėjo prašymą jam priteisė 9450 Lt darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką (105 Lt x 90 d.d.).

Apeliaciniu skundu atsakovas Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 14 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, atmetant pareiškėjo skundą, arba perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Atsakovas pateikia tokius argumentus: Statuto 50 str. 1 d. formuluotėje nėra draudimo vadovui anksčiau nei per 14 kalendorinių dienų tenkinti pareigūno prašymą ir nutraukti tarnybos santykius. Priešingai, vadovas negali atleisti pareigūno vėliau nei nurodyta jo prašyme, nes būtų pažeista darbuotojo valia dėl tarnybos santykių nutraukimo laiko. Teismas savo sprendimu paneigia ir pareigūno teisę prašytis atleidžiamam greičiau nei per 3 kalendorines dienas nuo prašymo padavimo. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra suformavęs kitokią teismų praktiką. Atleidus darbuotoją anksčiau nei per tris dienas, numatytas DSĮ 28 str. 3 d. prašymui dėl atleidimo atšaukti, darbuotojas netenka teisės atšaukti savo prašymą. Statuto 50 str.

2 d. nėra nurodytos to paties straipsnio 1 d. išimtys, kadangi jose reglamentuojami kokybiškai skirtingi teisiniai santykiai. Statuto 50 str. 2 d. neapriboja pareiškėjo teisės prašyti, o atsakovo teisės atleisti pareiškėją nepraėjus 3 dienoms nuo prašymo padavimo dienos. Reikalavimas panaikinti Muitinės departamento direktoriaus 2001 m. vasario 6 d. sprendimą Nr. MM02–07–1387 neteisingas administraciniam teismams.

Teismo posėdyje apelianto atstovas prašė apeliacinį skundą tenkinti, nurodydamas tuos pačius argumentus, kaip ir apeliaciniame skunde.

Pareiškėjas ir jo atstovas prašė apeliacinį skundą atmesti, o skundžiamą teismo sprendimą palikti nepakeistą, nes jis pagrįstas ir teisėtas.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Muitinės departamento prie Finansų ministerijos apeliacinis skundas atmetamas, Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 14 d. sprendimas paliekamas nepakeistas.

Pareiškėjas savo prašymą dėl atleidimo iš tarnybos pripažinimo neteisėtu grindė dviem aplinkybėmis: 1) prašymą atleisti iš tarnybos parašė ne savo valia; 2) pažeista atleidimo iš tarnybos tvarka.

Muitinės pareigūnų atleidimą iš tarnybos reglamentuoja Tarnybos Lietuvos Respublikos muitinėje statutas, patvirtintas 2000 m. spalio 10 d. įstatymu Nr. VIII–1986, o kiek šių santykių nereglamentuoja Statutas, tai gali būti taikomos Valstybės tarnybos įstatymo normos (Valstybės tarnybos įstatymo 4 str. 1 d.). Statuto 50 str. 1 d. numato, kad pareigūnas turi teisę savo noru nutraukti tarnybą, apie tai raštu įspėjęs turintį teisę atleisti jį iš tarnybos vadovą ne vėliau kaip prieš 14 kalendorinių dienų. Jeigu vadovas sutinka, tarnyba gali būti nutraukta praėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo.

Bendra šioje normoje įtvirtinta taisyklė, kad pareigūnas, norėdamas nutraukti tarnybos santykius, turi apie tai informuoti darbdavį prieš 14 kalendorinių dienų, o darbdavys, praėjus šiam terminui, privalo atleisti darbuotoją.

Pareiškėjas savo prašyme išreiškė norą nutraukti tarnybos santykius anksčiau, prašymo padavimo dieną, o atsakovas jo prašymą patenkino ir atleido nuo prašyme nurodytos datos.

Kaip matyti iš Statuto 50 str. 1 dalies turinio, jei pareigūnas pageidauja būti atleistas anksčiau, nepraėjus 14 dienų, toks atleidimas galimas, tik esant vadovo sutikimui. Tokiais atvejais tarnyba gali būti nutraukta praėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo. Pastaroji nuostata dėl

atleidimo termino yra imperatyvaus pobūdžio, joje įtvirtintas draudimas nutraukti tarnybos santykius anksčiau nei po 3 dienų nuo prašymo padavimo ir nenumatytas joks alternatyvus variantas. Išimtis iš šios taisyklės nustatyta tik Statuto 50 str. 2 dalyje: prašymas atleisti iš tarnybos turi būti patenkintas nuo jame nurodytos datos, jei prašymas pagrįstas pareigūno liga ar invalidumu, trukdančiais tinkamai atlikti tarnybines pareigas. Pareiškėjo atveju tokių aplinkybių nebuvo, todėl jo atžvilgiu ši norma netaikytina. Todėl atsakovas pareiškėją galėjo atleisti ne anksčiau kaip praėjus 3 kalendorinėms dienoms nuo prašymo padavimo (prašymas paduotas 2001 m. sausio 31 d., todėl atleidimas buvo galimas po 2001 m. vasario 4 d.). Kad nebūtų pažeisti pareiškėjo interesai, konkreči atleidimo data turėjo būti derinama su pareiškėju.

Apelianto argumentai, kad Statuto 50 str. 2 d. nėra šio straipsnio 1 dalyje išdėstytų taisyklių išimtis, nes jose reglamentuojami kokybiškai skirtingi teisiniai santykiai, nepagrįsti, nes juose kaip tik reglamentuojami tie patys – atleidimo iš valstybės tarnybos – teisiniai santykiai ir net tas pats tų santykių turinio elementas – atleidimo terminas.

Apeliantas savo poziciją grindžia dar ir tuo, kad norma, analogiška Statuto 50 str. 1 dalyje įtvirtintoms nuostatoms, yra ir Darbo sutarties įstatymo 28 str. 1 dalyje, o suformuota teismų praktika dėl šios normos taikymo numato galimybę atleisti darbuotojus nepraėjus 14 kalendorinių dienų nuo prašymo padavimo, tik tokiais atvejais pripažįstama, kad darbuotojas atsisako savo teisės, numatytos DSI 28 str. 3 d. – atšaukti prašymą per 3 dienas. Tačiau analogija šiuo atveju negalima, nes DSI ir Statute šie santykiai sureguliuoti skirtingai: DSI 28 str. nėra normos, draudžiančios atleisti darbuotoją anksčiau nei po 3 dienų nuo prašymo padavimo.

Pareiškėjas nurodė, kad prašymą atleisti iš tarnybos parašė, pasidavęs psichologiniam žiniasklaidos (buvo rengiamas neigiamas straipsnis apie jį) ir Muitinės departamento vadovybės, įkalbinėjusios išeiti iš tarnybos ir tokiu būdu išvengti neigiamos informacijos apie jį paskleidimo, kartu ir muitinės reputacijos išsaugojimo, spaudimui. Teismas, išanalizavęs ir įvertinęs byloje surinktus įrodymus, priėjo prie išvados, kad pareiškėjas prašymą atleisti iš tarnybos parašė ne dėl psichologinio spaudimo, o laisvu savo apsisprendimu. Šį apsisprendimą iš dalies nulėmė siekimas išvengti tam tikros informacijos apie jį publikavimo. Kolegija sutinka su tokia pirmosios instancijos teismo išvada, jos iš esmės neginčija nė viena iš šalių. Be to, konstatavus, kad buvo pažeista atleidimo iš tarnybos procedūra ir šis pažeidimas yra pagrindas pripažinti atleidimą neteisėtu, šios aplinkybės nebeteri lemiamos reikšmės.

Apeliantas taip pat nurodo, kad teismas nepagrįstai panaikino atsakovo 2001 m. vasario 6 d. raštą Nr. MM 2–07–1387, kadangi toks reikalavimas pagal ABTĮ 15 str. neteismingas administraciniams teismams, nes tai nėra administravimo subjekto priimtas aktas. Šiuo raštu buvo atsisakyta tenkinti pareiškėjo prašymą leisti jam tęsti tarnybą Muitinės departamente, taigi sprendžiami tarnybiniai santykiai. ABTĮ 15 str. 1 d. 4 punktas numato, kad administraciniai teismai nagrinėja tarnybinius ginčus, kai viena ginčo šalis yra valstybės ar savivaldybės tarnautojas, turintis viešojo administravimo įgaliojimus (koks ir buvo pareiškėjas). ABTĮ 2 str. 19 punktas tarnybinius ginčus apibrėžia kaip valstybės tarnautojų, turinčių viešojo administravimo įgaliojimus, ginčus su administracija, susijusius su tarnautojo statuso įgijimu, pasikeitimu ar praradimu ir drausminio poveikio priemonių taikymu. Šiame rašte kaip tik ir spęstas klausimas, susijęs su pareiškėjo, kaip valstybės tarnautojo, statuso praradimu, todėl šis reikalavimas teismingas administraciniams teismams.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 150 str. 1 d. 1 p. ,

n u t a r i a :

Apeliacinį skundą atmesti. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 14 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.2.4. Dėl institucijos, turinčios teisę skirti į pareigas savivaldybės administratorių ir skirti jam drausmines nuobaudas

Įstatymai teisę skirti į pareigas savivaldybės administratorių ir skirti jam drausmines nuobaudas suteikia savivaldybės valdybai, ir tik tuo atveju, kai valdyba nesudaroma, – savivaldybės merui.

Administracinė teisė yra viešoji, o ne privatinė teisė. Tiek savivaldybės valdyba, tiek ir meras yra viešosios teisės reguliuojamų santykių subjektai, o valdingi administracinių teisinių santykių subjektai turi teisę veikti tik neperžengdami įstatymų ar kitų teisės aktų jiems nustatytų ribų, vienas subjektas neturi teisės perduoti jam teisės aktais suteiktų įgalinimų kitam subjektui, jeigu tokio perdavimo galimybės nenumato galiojantys teisės aktai, t.y. viešoji teisė draudžia įgalioti valdingą subjektą atlikti jo kompetencijai nepriskirtas funkcijas. Todėl savivaldybės valdyba, įstatymams nenumatant galimybės perduoti jai suteiktų įgalinimų skirti į pareigas savivaldybės administratorių kitiems administravimo subjektams, negali šios teisės deleguoti savivaldybės merui.

Pirmosios instancijos teismo
teisėjas R. Žilevičius
Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Taminskas

Administracinė byla Nr. A⁶–895/2001

NUTARTIS

2001 m. lapkričio 27 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Antano Ablingio, Birutės Janavičiūtės, Romano Klišausko, Nijolės Piškinaitės ir Algirdo Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas),

atnaujinus procesą, apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo Antano Paliučio skundą dėl Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 22 d. nutarties.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas A. Paliutis kreipėsi į Klaipėdos apygardos administracinę teisumą prašydamas panaikinti Tauragės rajono savivaldybės mero 2000 m. spalio 26 d. potvarkiu Nr. 167K jam skirtą tarnybinę nuobaudą – papeikimą ir priteisti teismo išlaidas bei 5000 Lt moralinės žalos atlyginimą. Pareiškėjas paaiškino, kad drausminė nuobauda – papeikimas skirta už tai, kad jis 2000 m. liepos 11 d. nedalyvavo seminare Vilniuje. Tačiau tą dieną jis iš tikrųjų buvo komandiruotas į Vilnių. Potvarkyje dėl komandiruotės nebuvo nurodytas komandiruotės tikslas, kas turi būti įvykdyta. Tą dieną jis, merui žinant, Vilniuje tvarkė atliktų darbų apmokėjimo reikalus Lietuvos automobilių kelių direkcijoje ir nebspėjo į seminarą. Šį seminarą jis savo sąskaita išklaušė šiek tiek vėliau. Be to, skiriant nuobaudą buvo pažeista nuobaudos svarstymo ir derinimo procedūra, nes ginčijamas potvarkis nebuvo suderintas nei su administratoriumi, nei su Juridiniu skyriumi. Moralinė žala jam buvo padaryta tuo, kad nepagrįstos nuobaudos paskyrimas pakenkė jo autoritetui.

Klaipėdos apygardos administracinis teismas 2001 m. kovo 29 d. sprendimu nusprendė panaikinti Tauragės rajono savivaldybės mero 2000 m. spalio 26 d. potvarkiu Nr. 167K A. Paliučiu skirtą tarnybinę nuobaudą – papeikimą, skundo dalį dėl moralinės žalos priteisimo iš Tauragės rajono sa-

vivaldybės mero atmesti, priteisti iš Tauragės rajono savivaldybės mero A. Paliučiu 1000 Lt turėtų atstovavimo išlaidų. Teismas konstatavo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1282 „Dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos pakeitimo”, priimtas 2000 m. spalio 27 d., ginčijamos nuobaudos skyrimo metu negaliojo. Teismas, nustatydamas subjektą, galintį administratoriui taikyti drausminę atsakomybę, vadovavosi norminiais aktais, apibrėžiančiais Tauragės rajono savivaldybės institucijų teises. Pagal Tauragės rajono savivaldybės tarybos statuto 96.5 p., Tauragės rajono savivaldybės valdybos nuostatų 4.18 p. savivaldybės administratorių Tauragės rajono savivaldybėje skiria ir atleidžia valdyba ar meras, jeigu valdyba nesudaroma. Kadangi savivaldybėje Valdyba sudaryta, ši teisė suteikta savivaldybės Valdybai. Teisės aktai, nustatantys Tauragės rajono savivaldybės institucijų kompetenciją, nenurodo, koks organas taiko administratoriui drausminę atsakomybę. Taikant paminėtų Tauragės savivaldybės teisės aktų sąveiką, Valstybės tarnybos įstatymo 60 str. 1 d., kurioje numatyta, kad teisės personalo valdymo srityje, esant sudarytai Valdybai, įgyja Valdyba, o ne meras, darytina išvada, kad teisę skirti drausminę nuobaudą pareiškėjui turėjo Valdyba, bet ne meras. Tauragės rajono valdyba 2000 m. spalio 11 d. sprendimu Nr. 423 „Dėl administratoriaus” 3 p. įgaliojo merą skirti pareiškėjui drausminę nuobaudą. Tačiau tiek Tauragės rajono savivaldybės tarybos statutą, tiek Valdybos nuostatai nenumato, kad Valdyba gali deleguoti drausminių nuobaudų skyrimo funkciją kitiems savivaldos subjektams, taip pat ir merui. Teismas padarė išvadą, kad toks įgaliojimas neturi juridinės galios ir drausminė nuobauda, mero paskirta pareiškėjui, neteisėta. Tauragės rajono meras 2000 m. liepos 10 d. potvarkiu Nr. 105K komandiravo grupę darbuotojų, tarp jų ir A. Paliutį, 2000 m. liepos 11 d. į Vilnių, nenurodydamas komandiruotės tikslo ir trukmės, o tai privaloma padaryti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl tarnybinių komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje” 1.1 p. (1990 m. sausio 11 d. nutarimo Nr. 26 redakcija). Esant šioms aplinkybėms, negalima paneigti pareiškėjo teiginio, o tokių įrodymų atsakovas nepateikė, kad pareiškėjas su rajono mero žinia į Vilnių vyko tvarkyti tarnybinių reikalų Automobilių kelių direkcijoje, tą įrodo šios institucijos pateikta pažyma. Kadangi pareiškėjas 2000 m. liepos 11 d. Vilniuje tvarkė tarnybinius reikalus, duomenų, kad komandiruotas jis buvo būtent į tą dieną vykusį seminarą, nėra. Teismas nusprendė, kad pareiškėjo darbo drausmės pažeidimas neįrodytas. Skundo dalį dėl moralinės žalos atlyginimo CK 485 str. 2 d. pagrindu teismas atmetė, nes moralinė žala yra asmens dvasinis skausmas, išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, reputa-

cijos pablogėjimas, gero vardo pablogėjimas ir panašios emocinės būsenos bei aplinkinių žmonių reakcijos, kurias sukelia neteisėti veiksmai. Moralinė žala yra sąlyga atsakomybei atsirasti. Pareiškėjas, prašydamas atlyginti moralinę žalą, privalo įrodyti, jog dėl neteisėtų atsakovo veiksmų jis patyrė moralinę žalą, tačiau šioje byloje pareiškėjas tokių įrodymų nepateikė.

Apeliaciniu skundu atsakovas prašė Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimo dalį, kuria buvo panaikinta Tauragės rajono savivaldybės mero 2000 m. spalio 26 d. potvarkiu Nr. 167K Antanui Paliučiu paskirta tarnybinė nuobauda – papeikimas, panaikinti ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo A. Paliučio skundą atmesti.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. gegužės 22 d. nutartimi atsakovo Tauragės rajono savivaldybės mero apeliacinį skundą patenkino. Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimo dalį, kuria panaikinta Tauragės rajono savivaldybės mero 2000 m. spalio 26 d. potvarkiu Nr. 167K Antanui Paliučiu paskirta tarnybinė nuobauda – papeikimas, bei priteista iš Tauragės rajono savivaldybės mero A. Paliučiu 1000 Lt turėtų atstovavimo išlaidų, panaikino, o pareiškėjo A. Paliučio šią skundo dalį atmetė. Kitą teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą.

Teismas konstatavo, kad Tauragės rajono savivaldybės meras apeliacinės instancijos teismui paaiškino, jog pareiškėjui jis nedavė leidimo tą dieną, kai jis turėjo vykti į seminarą, vykti ir į Automobilių kelių direkciją, pareiškėjas žinojo, kad yra komandiruotas vykti į seminarą. Šie teismui pateikti įrodymai yra priešingi kitiems įrodymams – pareiškėjo A. Paliučio paaiškinimams. Esant prieštarangiems įrodymams, teismas vadovaujasi Tauragės rajono savivaldybės mero paaiškinimais, kadangi juos patvirtina objektyvūs rašytiniai įrodymai: 2000 m. spalio 16 d., 2000 m. spalio 26 d. komisijos protokolai, D. Bernikienės paaiškinimas (b.l. 17–18, 32). Be to, tą aplinkybę, kad A. Paliutis žinojo, kad privalo vykti į seminarą, patvirtina ir jo paties rašytas paaiškinimas (b.l. 20). Todėl byloje įrodyta, kad Tauragės rajono savivaldybės meras buvo įpareigojęs A. Paliutį 2000 m. liepos 11 d. vykti į seminarą, taip pat įrodyta, kad pareiškėjui meras nedavė leidimo tą dieną, kai jis turėjo vykti į seminarą, vykti ir į Automobilių kelių direkciją. Pareiškėjas Vietos savivaldos įstatymo 11 str. 4 d. 1 p. (1994 m. liepos 7 d. įstatymo Nr. I–533 redakcija) buvo įpareigotas vykdyti mero nurodymus, todėl byloje įrodyta, kad pareiškėjas padarė tarnybinį nusižengimą. Pirmosios instancijos teismas padarė klaidingą išvadą, kad meras paskyrė drausminę nuobaudą neteisėtai. Tauragės rajono valdyba 2000 m. spalio 11 d. sprendimu Nr. 429 „Dėl administratoriaus“ 3 p. įpareigojo merą

ir suteikė jam įgaliojimus skirti administratoriui tarnybinės nuobaudas, tuo pačiu sprendimu sudarytai komisijai pripažinus, kad administratorius A. Paliutis įvykdė tarnybinius nusižengimus. Šis Valdybos sprendimas yra galiojantis, tarnybinės nuobaudos skyrimo metu nebuvo panaikintas, taip pat nebuvo panaikintas ir teismo sprendimu. Valdybos sprendimas privalomas visiems (Tauragės rajono savivaldybės valdybos nuostatų 2 skyriaus 5 p.). Be to, Vietos savivaldos įstatymo 17 str. 3 d., 18 str. 2 d., 3 d. (1994 m. liepos 7 d. įstatymo Nr. I-533 redakcija) tarybai suteikta teisė nustatyti valdybos ir mero kompetenciją. Tauragės rajono savivaldybės taryba, patvirtindama Tauragės rajono savivaldybės mero nuostatus, šių nuostatų 7 skyriuje 2 p. nustatė, kad meras turi teisę leisti potvarkius dėl drausminių nuobaudų skyrimo. Todėl teismo išvada, kad toks įgaliojimas neturi juridinės galios, nepagrįsta.

Pareiškėjas A. Paliutis prašė atnaujinti procesą administracinėje byloje Nr. A3-517/2001, panaikinti 2001 m. gegužės 22 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegijos nutartį administracinėje byloje Nr. A3-517/2001 ir priimti naują sprendimą: Tauragės rajono savivaldybės apeliacinį skundą atmesti ir palikti galioti Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimą.

Prašyme pareiškėjas nurodė, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nuomone, pirmosios instancijos teismas padarė klaidingą išvadą, kad meras paskyrė drausminę nuobaudą neteisėtai; Tauragės rajono valdybos sprendimas įgalioti Tauragės rajono savivaldybės merą skirti savivaldybės administratoriui A. Paliučiiui tarnybinę nuobaudą yra galiojantis, tarnybinės nuobaudos skyrimo metu nebuvo panaikintas ir yra visiems privalomas. Šią išvadą teismas pagrindė Tauragės rajono savivaldybės valdybos nuostatų 2 skyriaus 5 p., Tauragės rajono savivaldybės mero nuostatų 7 skyriaus 2 p., Vietos savivaldos įstatymo 17 str. 3 d., 18 str. 2 d., 3 d. Pareiškėjo atstovas nurodė, kad 2001 m. liepos 25 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas administracinėje byloje Nr. A-3-677/2001 priėmė nutartį, kuria iš dalies patenkino Tauragės rajono savivaldybės mero apeliacinį skundą ir pakeitė Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. gegužės 25 d. sprendimą, tačiau paliko galioti sprendimo dalį dėl A. Paliučiiui skirtos tarnybinės nuobaudos panaikinimo. Šioje administracinėje byloje Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pažymėjo, jog tarnybinę nuobaudą paskyrė savivaldybės meras, neturintis tam įgalinimų, kadangi administracinė teisė yra viešoji, o ne privatinė teisė, todėl valdingi administracinių teisinių santykių subjektai turi teisę veikti tik įstatymų ar kitų teisės aktų jiems nustatytose ribose, o vienas subjektas neturi teisės per-

duoti jam teisės aktais suteiktų įgalinimų kitam subjektui, jeigu tokio perdavimo galimybės nenumato galiojantys teisės aktai. Pareiškėjo atstovas nurodė, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. gegužės 22 d. nutartyje netinkamai taikė ir aiškino materialinės teisės normas, reguliuojančias savivaldos institucijų kompetenciją bei jos nustatymą. Šio teismo išvada, jog Tauragės rajono savivaldybės valdyba galėjo įgalioti merą skirti savivaldybės administratoriui tarnybinę nuobaudą, yra nepagrįsta ir akivaizdžiai prieštarauja viešosios teisės principams, kurie yra nurodyti ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. liepos 25 d. nutartyje. Padarytas materialinės teisės pažeidimas turėjo įtakos priimant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 22 d. nutartį ir joje nurodytą sprendimą panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą bei pripažinti galiojančia A. Paliučiu skirtą tarnybinę nuobaudą. Viešosios teisės subjektų kompetencijos nustatymo klausimas yra svarbus administracinės teisės dalykas, ir šiuo klausimu turėtų būti nustatyta vienoda administracinių teismų praktika.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 27 d. nutartimi atnaujino procesą administracinėje byloje Nr. A³–517/2001 ir bylą priėmė nagrinėti.

Teismas nutartyje dėl proceso atnaujinimo nurodė, kad procesas atnaujinamas, esant būtinumui užtikrinti vienodos teismų praktikos formavimą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. gegužės 22 d. nutartyje konstatavo, jog Tauragės rajono valdyba 2000 m. spalio 11 d. sprendimu Nr. 429 „Dėl administratoriaus“ 3 p. įpareigojo merą ir suteikė jam įgaliojimus skirti administratoriui tarnybines nuobaudas, tuo pačiu sprendimu sudarytai komisijai pripažinus, kad administratorius A. Paliutis įvykdė tarnybinius nusižengimus. Šis valdybos sprendimas yra galiojantis, tarnybinės nuobaudos skyrimo metu nebuvo panaikintas, taip pat nebuvo panaikintas ir teismo sprendimu. Valdybos sprendimas privalomas visiems (Tauragės rajono savivaldybės valdybos nuostatų 2 skyriaus 5 p.). Be to, Vietos savivaldos įstatymo 17 str. 3 d., 18 str. 2 d., 3 d. (1994 m. liepos 7 d. įstatymo Nr. I–533 redakcija) tarybai suteikta teisė nustatyti valdybos ir mero kompetenciją. Tauragės rajono savivaldybės taryba, patvirtindama Tauragės rajono savivaldybės mero nuostatus, šių nuostatų 7 skyriuje 2 p. nustatė, kad meras turi teisę leisti potvarkius dėl drausminių nuobaudų skyrimo. Todėl pirmosios instancijos teismo išvada, kad toks įgaliojimas neturi juridinės galios, nepagrįsta.

Teismas nutartyje dėl proceso atnaujinimo taip pat nurodė, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. liepos 25 d. nutartyje

konstatavo, jog Valstybės tarnybos įstatymo 43 str. 5 d. (2000 m. rugpjūčio 29 d. įstatymo Nr. VIII–1903 redakcija) numatyta, kad tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarką nustato Vyriausybė. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 1282 (galioja nuo 2000 m. spalio 27 d.; Žin., Nr. 91) patvirtino Tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarką, kurios 8.5 punkte nurodyta, kad „nuobaudos skyrimo procedūras atlieka ir nuobaudą skiria (...) valdyba (meras), – kai nusižengia savivaldybės administratorius“. Valstybės tarnybos įstatymo 60 str. 1 d. 2 p. nustato, kad „personalo valdymą savivaldybėse atlieka savivaldybės meras (jei sudaroma savivaldybės valdyba, – valdyba)“, o minėto straipsnio 3 d. 6 p. nustatyta, kad savivaldybės valdyba (meras), atlikdama personalo valdymo funkcijas, konkurso būdu skiria į pareigas savivaldybės administratorių. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 15 str. 2 d. 5 p. meras į pareigas skiria tik politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus. Tokia pat nuostata įtvirtinta ir Vietos savivaldos įstatymo (redakcija, galiojanti nuo 2000 m. spalio 27 d.) 21 str. 1 d. 8 p. Kadangi savivaldybės administratorius yra ne politinio (asmeninio) pasitikėjimo, o karjeros valstybės tarnautojas, Tauragės rajono savivaldybėje buvo sudaryta Valdyba, todėl pareiškėjui (administratoriui) tarnybinę nuobaudą po 2000 m. spalio 27 d. galėjo skirti tik Tauragės rajono savivaldybės valdyba, kadangi tokius įgalinimus tik jai suteikė anksčiau minėti teisės aktai. Kadangi administracinė teisė yra viešoji, o ne privatinė teisė, todėl valdingi administracinių teisinių santykių subjektai turi teisę veikti tik įstatymų ar kitų teisės aktų jiems nustatytose ribose, vienas subjektas neturi teisės perduoti jam teisės aktais suteiktų įgalinimų kitam subjektui, jeigu tokio perdavimo galimybės nenumato galiojantys teisės aktai.

Įvertinęs tai, kas anksčiau išdėstyta, teismas nutartyje dėl proceso atnaujinimo nurodė, kad matyti, jog yra formuojama nevienoda praktika aiškinant ir taikant teisės normas, reglamentuojančias savivaldybės valdybos teisę perduoti merui įgalinimus skirti drausminę nuobaudą administratoriui. Siekiant išsiaiškinti nevienodos praktikos formavimo priežastis, būtina nustatyti, ar tai sąlygojo tik anksčiau minėtus santykius reglamentuojančių teisės aktų pasikeitimai, ar neteisingai buvo išsiaiškintos ir pritaikytos materialinės teisės normos. Tam būtina atnaujinti apeliacinį procesą administracinėje byloje.

Atnaujinus procesą ir nagrinėjant bylą apeliacine tvarka iš naujo, pareiškėjo atstovas palaikė prašyme dėl proceso atnaujinimo išdėstytus motyvus ir prašė panaikinti 2001 m. gegužės 22 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegijos nutartį administracinėje byloje Nr. A3–517/2001 ir priimti naują sprendimą: Tauragės rajono savivaldybės apeliacinį skundą

atmesti ir palikti galioti Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimą.

Atsakovo atstovas prašė tenkinti atsakovo apeliacinį skundą ir panaikinti Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimą. Atsakovo atstovas paaiškino, kad įstatymai nedraudžia savivaldybės Valdybai deleguoti merui teisę skirti savivaldybės administratoriui tarnybinę nuobaudą. Skirti tarnybinę nuobaudą savivaldybės administratoriui meras taip pat turėjo teisę pagal Vietos savivaldos įstatymo 11 str., kadangi administratorius pavaldus merui, bei pagal Tauragės rajono savivaldybės statutą, kadangi administratorius atsakingas merui.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 22 d. nutartis panaikinama ir priimama nauja nutartis. Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimas paliekamas nepakeistas, tik patikslinamas nurodant, kad 1000 Lt atstovavimo išlaidų pareiškėjui A. Paliučiu priteisiama ne iš Tauragės rajono savivaldybės mero, o iš Tauragės rajono savivaldybės, t.y. asmens, turinčio juridinio asmens teises ir turinčio turtą nuosavybės teise. Atsakovo Tauragės rajono savivaldybės apeliacinis skundas atmetamas (ABTĮ 162 str. 1 d. 3 p.).

Teisėjų kolegija sutinka su Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimo motyvais (b.l. 64), kuriais atmetas pareiškėjo prašymas atlyginti moralinę žalą.

Kolegija sutinka su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 22 d. nutarties motyvais (b.l. 89) ir padaryta išvada, kad pareiškėjas A. Paliutis padarė tarnybinį nusižengimą, už kurį jam atsakovo 2000 m. spalio 26 d. potvarkiu Nr. 167K paskirta tarnybinė nuobauda – papeikimas. Tačiau kolegija konstatuoja, kad nuobauda pareiškėjui yra paskirta neteisėtai, kadangi ją pareiškėjui, kaip savivaldybės administratoriui, paskyrė meras, neturėdamas įgalinimų skirti administratoriui tarnybines nuobaudas.

Kadangi tarnybinė nuobauda – papeikimas atsakovo potvarkiu Nr. 167K pareiškėjui A. Paliučiu paskirta 2000 m. spalio 26 d., todėl nustatant subjektą, turintį teisę skirti savivaldybės administratoriui tarnybines nuobaudas, reikia vadovautis Valstybės tarnybos įstatymo ir Vietos savivaldos įstatymo (įstatymų redakcijos, galiojusios iki 2000 m. spalio 27 d.) normomis, kadangi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 1282 patvirtintos Tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos normos negali būti taikomos, nes minėtas nutarimas įsigaliojo 2000 m. spalio 27 d., t.y. po

tarnybinės nuobaudos paskyrimo. Iki šio nutarimo įsigaliojimo nei įstatymai, nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai nereglementavo tarnybinių nuobaudų skyrimo savivaldybės administratoriui tvarkos. Tokiu atveju, nustatant subjektą, turintį teisę skirti savivaldybės administratoriui tarnybinės nuobaudas, vertintinos nuobaudos skyrimo metu galiojusios teisės normos, reglamentavusios savivaldybės administratoriaus skyrimą į pareigas, atleidimą iš pareigų.

Valstybės tarnybos įstatymo 60 str. 1 d. 2 p. (redakcija galiojo ir tarnybinės nuobaudos paskyrimo metu) nustato, kad „personalo valdymą savivaldybėse atlieka savivaldybės meras (jei sudaroma savivaldybės valdyba, – valdyba)“, o minėto straipsnio 3 d. 6 p. nustatyta, kad savivaldybės valdyba (meras), atlikdama personalo valdymo funkcijas, konkurso būdu skiria į pareigas savivaldybės administratorių. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 15 str. 2 d. 5 p. meras į pareigas skiria tik politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojus.

Vietos savivaldos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2000 m. spalio 27 d., t.y. tarnybinės nuobaudos pareiškėjui skyrimo metu) 11 str. 5 d. nustatė, kad „Administratorių skiria ir atleidžia meras. Jeigu sudaroma valdyba, ji skiria ir atleidžia administratorių mero teikimu“. Šio įstatymo 17 str. 4 d. 3 p. nustatė, kad „Vykdydamas savo įgaliojimus, meras skiria ir atleidžia administratorių“.

Atsižvelgiant į tai, kas anksčiau išdėstyta, darytina išvada, kad tarnybinės nuobaudos skyrimo pareiškėjui metu savivaldybės administratorių į pareigas turėjo teisę skirti, taip pat ir drausmines nuobaudas administratoriui turėjo teisę skirti savivaldybės Valdyba, ir tik tuo atveju, kai Valdyba nesudaroma, – savivaldybės meras. Minėtos Vietos savivaldos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2000 m. spalio 27 d., t.y. tarnybinės nuobaudos pareiškėjui skyrimo metu) 11 str. 5 d. ir 17 str. 4 d. 3 p. nuostatos, sistemiškai aiškinant įstatymą, negali būti vertinamos kaip vidinė įstatymo kolizija. Netgi esant teisės normų kolizijai, turėtų būti taikomos specialiaime ir netgi vėliau priimtame teisės akte – Valstybės tarnybos įstatyme esančios minėtos (įstatymo 60 str. 1 d. 2 p., 3 d. 6 p., 15 str. 2 d. 5 p.) teisės normos.

Vertinant savivaldybės valdybos galimybę perduoti įgalinimus savivaldybės merui skirti tarnybinę nuobaudą savivaldybės administratoriui, t.y. vertinant Tauragės rajono savivaldybės valdybos 2000 m. spalio 11 d. sprendimo Nr. 423 „Dėl administratoriaus“ 3 p., kuriuo Valdyba įpareigojo merą skirti pareiškėjui drausminę nuobaudą, pažymėtina, kad nei Tauragės rajono savivaldybės tarybos statutas, nei Valdybos nuostatai nenumatė, kad Valdyba gali deleguoti drausminių nuobaudų skyrimo funkciją kitiems

savivaldos subjektams, tarp jų ir merui. Be to, atsižvelgiant į tai, kad administracinė teisė yra viešoji, o ne privatinė teisė, tiek savivaldybės Valdyba, tiek ir meras yra viešosios teisės reguliuojamų santykių subjektai, o valdingi administracinių teisiųjų santykių subjektai turi teisę veikti tik įstatymų ar kitų teisės aktų jiems nustatytose ribose, vienas subjektas neturi teisės perduoti jam teisės aktais suteiktų įgalinimų kitam subjektui, jeigu tokio perdavimo galimybės nenumato galiojantys teisės aktai, t.y. viešoji teisė draudžia įgalioti valdingą subjektą atlikti jo kompetencijai nepriskirtas funkcijas.

Atsižvelgiant į tai, kas anksčiau išdėstyta, ir vertinant tai, kad savivaldybės administratorius yra ne politinio (asmeninio) pasitikėjimo, o karjeros valstybės tarnautojas, Tauragės rajono savivaldybėje buvo sudaryta valdyba, darytina išvada, kad pareiškėjui (administratoriui) tarnybinę nuobaudą galėjo skirti tik Tauragės rajono savivaldybės valdyba.

Paliekant galioti Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimą, naikinama ne tik Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 22 d. nutartis, bet ir kitos anksčiau minėto sprendimo ir nutarties pagrindu priimtos nutartys, kuriomis iš atsakovo buvo priteista atstovavimo išlaidos, žyminis mokestis ir transporto išlaidos, t.y. panaikinama: Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I-176/2001; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. liepos 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS²-509/2001; Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. I-176/2001.

Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 44 str. 2 d. pareiškėjas turi teisę į 106,80 Lt kelionės išlaidų ir į 600 Lt atstovavimo išlaidų apeliacinės instancijos teisme, patvirtintų teismui pateiktais dokumentais (b.l. 82, 83, 155), atlyginimą.

Kadangi pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 40 str. 1 d. 4 p. prašymai pagal valstybės ir savivaldybių tarnautojų kreipimąsi, kai tai susiję su tarnybos teisiniais santykiais, žyminiu mokesčiu neapmokestinami, o pagal šio straipsnio 3 d. žyminiu mokesčiu neapmokestinami ir apeliaciniai skundai dėl administracinių teismų sprendimų dėl šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų skundų (prašymų), tai pagal šio įstatymo 42 str. 1 d. 1 p. atsakovui Tauragės rajono savivaldybei iš valstybės biudžeto gražinamas paduodant apeliacinį skundą mokėjimo pavedimu Nr. 243 2001 m. balandžio 12 d. (b.l. 71) sumokėtas 50 Lt žyminis mokestis.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 162 str. 1 d. 3 p., 140 str. 1 d. 1 p., 42 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Panaikinti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. gegužės 22 d. nutartį ir priimti naują nutartį.

Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. kovo 29 d. sprendimą palikti nepakeistą, tik patikslinti nurodant, kad 1000 Lt atstovavimo išlaidų pareiškėjui A. Paliučiuui priteisiama ne iš Tauragės rajono savivaldybės mero, o iš Tauragės rajono savivaldybės. Atsakovo Tauragės rajono savivaldybės apeliacinį skundą atmesti.

Panaikinti Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I–176/2001, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. liepos 19 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS²–509/2001, Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 24 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I–176/2001.

Priteisti iš Tauragės rajono savivaldybės Antanui Paliučiuui 106,80 Lt kelionės išlaidų ir 600 Lt atstovavimo išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo.

Gražinti iš valstybės biudžeto Tauragės rajono savivaldybei 50 Lt žyminį mokestį, sumokėtą 2001 m. balandžio 12 d. mokėjimo pavedimu Nr. 243 už apeliacinį skundą.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.3. Dėl žalos atlyginimo

1.3.3.1. Dėl moralinės žalos, padarytos viešojo administravimo subjektų veiksmais ar neveikimu, atlyginimo, nesant materialinės žalos

CK 485 straipsnio 1 dalis numato turtinės žalos atlyginimo galimybę, šio straipsnio 2 dalies normoje, nustatančioje, kad „be turtinės žalos, šiais atvejais taip pat atlyginama ir moralinė žala“, numatyta galimybė atlyginti ir moralinę žalą, tačiau tik tuo atveju, jei yra pagrindas atlyginti turtinę žalą, t.y. moralinė žala, atsiradusi dėl neteisėtos valstybės ar savivaldybės institucijų, įstaigų, tarnybų bei jų pareigūnų ir valdininkų veiksmų ar neveikimo, nesant turtinės žalos, neatlyginama.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėja N. Piškinaitė
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas S. Svaldenis

Administracinė byla Nr. A⁴–1083/2001

NUTARTIS

2001 m. gruodžio 19 d.

Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: N. Piškinaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), A. Taminsko ir S. Gudyno,

sekretoriaujant D. Jerusalimskienei,

nedalyvaujant pareiškėjai, pareiškėjo ir atsakovo atstovams,

rašytinio proceso apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos Z. Balčiuvienės apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 24 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėja Z. Balčiuvienė kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydama priteisti iš atsakovo Žemėtvarkos ir teisės departamento prie Žemės ūkio ministerijos 5000 Lt moralinei žalai atlyginti ir nurodė, kad dėl atsakovo veiksmų, nepriimant tinkamo sprendimo, trukdyta atkurti jai nuosavybės teises į senelio P. Gražinsko 8,75 ha žemės sklypą Šilalės rajone, Rubinavo kaime. Vyriausioji administracinių ginčų komisija nustatė daug pažeidimų, padarytų dėl atsakovo kaltės, pareiškėjai atkuriant nuosavybės teises į žemę. Ji patyrė materialinę žalą – negalėjo naudotis žeme ir gauti iš jos pajamų. Pagal CK 485 str., ABTĮ, Lietuvos Respublikos Konstituciją jai priklauso ir moralinės žalos atlyginimas už orumo įžeidimą, netenkinant jos skundų. Turtinės žalos dydžio negalinti pateikti. Šiuo klausimu ji kreipėsi į teismą, kai bus išspręstas nuosavybės teisių į žemę atkūrimo klausimas.

Atsakovas – Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos – prašė pareiškėjos skundą atmesti, nurodė, kad jis tik metodiškai vadovauja žemės reformai, nuosavybės teisių atkūrimą vykdo apskrities viršininkų administracijos.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. spalio 24 d. sprendimu pareiškėjos skundą atmetė.

Nagrinėjant bylą patikslintas atsakovas. Juo vietoje pareiškėjos nurodyto Žemėtvarkos ir teisės departamento prie Žemės ūkio ministerijos pripažinta Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, nes pareiškėjos nurodytas atsakovas neegzistuoja, o jo funkcijas perėmė minėtoji tarnyba.

Teismo nuomone, moralinės žalos buvimą turi įrodyti ir pagrįsti pati pareiškėja, tačiau ji nenurodė aplinkybių, kurių pagrindu būtų galima pripažinti esant tokią žalą. 1999 m. gruodžio 16 d. Tauragės apskrities viršininko pavaduotojo įsakymu pareiškėjai žemėtvarkos projekte suprojektuotas 2,18 ha ploto sklypas. Sklypas natūroje nepaženklintas tik dėl lėšų trūkumo. Į pareiškėjos 2000 m. gruodžio 19 d. raštą atsakovas atsakė 2001 m. sausio 11 d. raštu ir pagrįstai nurodė, kad sprendimus dėl žemės gražinimo priima apskričių viršininkai. Teismas konstatavo, kad atsakovo kompetencijai nepriskirta nuosavybės teisių atkūrimo funkcija, ir jis neatliko neteisėtų veiksmų (neveikimo), kurie sukėlė ar galėjo sukelti pareiškėjai moralinę žalą. Teismas sprendimą grindė CK 485 str. nuostata.

Apeliaciniu skundu pareiškėja prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. spalio 24 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują – priteisti 5000 Lt piniginę kompensaciją moralinei žalai atlyginti.

Apeliantės nuomone, teismo sprendimas neteisėtas, nepagrįstas ir naikintinas dėl netinkamai pritaikytų procesinės bei materialinės teisės normų. Byla išnagrinėta esant prašymui dėl atstovo ligos jos nagrinėjimą atidėti vėlesniam laikui, tačiau teismas šiuo klausimu nepasisakė. Teismo sprendime nepasisakyta ir dėl pažeistų teisių, nors pažeidimai nustatyti Vyriausiosios administracinių ginčų komisijos 2001 m. sausio 16 d. sprendime Nr. 2001/01–I, kuriame atsakovui buvo duoti atitinkami nurodymai. Teismas nenagrinėjo aplinkybės dėl pernelyg ilgo atsakovo vilkinimo atkuriant nuosavybės teises į paveldimą žemę. Šiais veiksmais buvo pažeisti Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 11 protokolo 1, 6 straipsniai. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 str. 1 ir 2 dalys, minėtos Konvencijos 11 protokolo 13 straipsnis numato galimybę kreiptis į teismą dėl žalos atlyginimo ir teisę į veiksmingą teisinės gynybos priemonę kreipiantis į valstybės instituciją. Vadovaujantis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 11 protokolo 41 str., teisingas atlyginimas už neteisėtus atsakovo veiksmus būtų 5000 Lt. Pareiškėjos nuomone, šios Konvencijos normų nedraudžia taikyti ir CPK 11 str. 3, 6, ir 7 dalys bei CK 485 str.

Atsiliepimu į apeliacinį skundą atsakovas prašo apeliacinį skundą atmesti, Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą palikti nepakeistą, nurodo, kad Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 709 Žemėtvarkos ir teisės departamento prie Žemės ūkio ministerijos funkcijos perduotos nuo 2001 m. liepos 1 d. įsteigta Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos) neteisėtų veiksmų (neveikimo),

kurie sukėlė ar galėjo sukelti pareiškėjai moralinę žalą, neatliko. Z. Balčiuvienė nenurodė aplinkybių, kurių pagrindu būtų galima įrodyti žalos buvimą.

Vadovaujantis CK 6. 271 str. ir Viešojo administravimo įstatymo 39 str., be turtinės žalos, šiuose straipsniuose išvardytais atvejais atlyginama ir moralinė žala. Bendrąsias civilinės atsakomybės sąlygas, be kurių civilinė atsakomybė negalima, sudaro neteisėta veika, žala, priežastinis ryšys tarp neteisėtos veikos ir atsiradusios žalos ir kaltė. Atsakovo veiksmuose šių sąlygų nenustatyta. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugšėjo 29 d. nutarimu Nr. 1057 patvirtintos Piliečių nuosavybės teisių į išlikusią nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos 98, 99 punktus piliečių prašymus atkurti nuosavybės teises nagrinėja rajonų ar miestų žemėtvarkos skyriai pagal žemės, miško ar vandens telkinio buvimo vietą. Sprendimus gražinti, perduoti, suteikti nuosavybėn neatlygintinai ar perduoti žemę priima apskričių viršininkai. Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos klausimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo į buvusio savininko Prano Gražinskio Šilalės rajone, Rubinavo kaime, turėtą žemę pradėjo nagrinėti 1999 m. vasario 11 d., gavęs persiųstą iš Lietuvos Respublikos Prezidento priimamojo Zosės Balčiuvienės pareiškimą. Vėliau Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos gavo ir kitus Zosės Balčiuvienės prašymus (2000 m. lapkričio 15 d., reg. Nr. B–1627; 2000 m. gruodžio 13 d., reg. Nr. B–1627/02; 2000 m. gruodžio 19 d., reg. Nr. B–1627/03), kurie buvo išnagrinėti Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka. Pareiškėjai buvo išaiškintos jos teisės dėl nuosavybės teisių atkūrimo į senelio turėtą žemę.

Prašymų nagrinėjimo metu galiojusi Žemės reformos įstatymo 16 straipsnio 2 punkto nuostata reglamentavo, kad žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimui ir žemės privatizavimo darbams kaimo vietovėse ir miestuose metodiškai vadovauja ir juos kontroliuoja Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos. To paties įstatymo galiojusi 18 straipsnio 2 punkto nuostata nurodė, kad skundus dėl žemės reformos metu suformuotų žemėnaudų tinkamumo bei žemės privatizavimui ir nuomai parengtų dokumentų atitikimo įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams nagrinėjo apskričių viršininkai bei Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos. Pagal žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 194 patvirtintų Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų 6.2 punktą Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos metodiškai vadovauja atkuriant piliečių nuosavybės teisę į žemę, rengiant žemės reformos žemėtvarkos projektus, vykdant žemės privatizavimo bei kitus žemėtvarkos darbus, kontroliuoja šių darbų vykdy-

mą. Nei Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos, nei Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos jokių aktų (veiksmų), kurie darytų įtaką kitų valstybės institucijų sprendimams bei sukeltų fiziniams ar juridiniams asmenims teisinių pasekmių, priimti negali. Be to, sprendimus atkurti nuosavybės teises į žemės ūkio paskirties bei kitą žemę pagal Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 17 bei 18 straipsnius bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 1057 patvirtintos Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos 100 punktą priima apskričių viršininkai šių teisės aktų nustatyta tvarka. Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos neturėjo galimybių daryti įtaką sprendimams dėl pareiškėjos skunduose keliamų klausimų.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Apeliacinis skundas atmestinas.

Pirmosios instancijos teismas iš esmės priėmė teisingą ir pagrįstą sprendimą, todėl jį naikinti nėra pagrindo (ABTĮ 81 ir 86 str.).

Pareiškėja teigia, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė procesinės teisės normas, nes išnagrinėjo bylą nedalyvaujant jos atstovui, o prašymo atidėti bylos nagrinėjimą dėl atstovo ligos nenagrinėjo ir apie tai nepasisakė.

Kolegijos nuomone, toks teiginys nepagrįstas. Administracinių bylų teisenos įstatymo 78 str. leidžia teismui pradėti nagrinėti bylą tik tuomet, kai proceso šalims apie posėdžio laiką ir vietą iš anksto pranešta šaukimu, pranešimu arba viešai paskelbta spaudoje. To paties įstatymo 80 str. suteikia teismui teisę atidėti bylos nagrinėjimą, jeigu į posėdį neatvyko (...) proceso šalis, kai teismas nusprendžia, kad be jos negalima nagrinėti bylos, arba kai būtina išreikalauti naujus įrodymus ir kitais reikiamais atvejais. Nustatyta, kad pareiškėjai apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą pranešta šaukimu, t.y. tinkamai. Prie pareiškėjos faksu teismui atsiųsto prašymo atidėti bylos nagrinėjimą nėra pridėta papildomų dokumentų, patvirtinančių ligos ir atstovavimo teisme faktą, t.y. nei atstovavimo, nei atstovo ligos faktas neįrodytas, todėl teismas pagrįstai atsisakė tenkinti pareiškėjos prašymą ir bylos nagrinėjimo neatidėjo. Tokia teismo nutartis užfiksuota teismo posėdžio protokole ir sprendime apie tai neprivaloma pasisakyti. Kolegijos nuomone, pirmosios instancijos teismas nepažeidė procesinės teisės normų.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nepagrįstas ir pareiškėjos reikalavimas atlyginti moralinę žalą. Ją pareiškėja grindžia CK 485 str. ir kitais įstatymais.

CK 483 str. 1 d. nustato bendro pobūdžio taisyklę, kad žalą turi atlyginti ją padaręs asmuo. Civilinės teisės doktrinoje žala suprantama kaip įstatymais saugomų gėrybių sumažinimas ir tai siejama su turtinės žalos padarymu. Moralinė žala atlyginama įstatymo nustatytais atvejais. CK 485 straipsnis, kuriuo remiasi pareiškėja, yra speciali teisės norma minėtos bendrosios normos atžvilgiu. Ji reguliuoja žalos atlyginimą, padarytą neteisėtais valstybės ar savivaldybės institucijų, įstaigų, tarnybų bei jų pareigūnų ir valdininkų veiksmais ar neveikimo viešojo valdymo srityje. Šio straipsnio 1 dalis kaip tik ir numato turtinės žalos atlyginimo galimybę, tačiau šio straipsnio 2 dalies normoje, nustatančioje, kad „be turtinės žalos, šiais atvejais taip pat atlyginama ir moralinė žala (...)”, numatyta galimybė atlyginti ir moralinę žalą, tačiau tik tuo atveju, jei yra pagrindas atlyginti turtinę žalą. Taigi aiškinant šią normą atskirai ir siejant ją su pirmosios dalies norma, darytina išvada, kad moralinė žala, atsiradusi dėl neteisėtos valstybės ar savivaldybės institucijų, įstaigų, tarnybų bei jų pareigūnų ir valdininkų veiksmų ar neveikimo, nesant turtinės žalos, neatlyginama. Pareiškėja turtinės žalos, kurios atlyginimas galimas CK 485 str. pagrindu, nenurodo, jos nereikalauja, o reikalaujamos vien moralinės žalos atlyginimas įstatymo nenustatytas.

Teisėjų kolegija, įvertinusi visas bylos aplinkybes, konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas, vertindamas moralinės žalos pagrįstumą įrodymų prasme, nesiaiškino teisinio pagrindo tokio pobūdžio žalai atlyginti, tačiau, atmesdamas pareiškėjos skundą, iš esmės priėmė teisingą sprendimą, ir jį naikinti nėra pagrindo.

Pareiškėjai neužkirstas kelias ateityje, reiškiant reikalavimą dėl turtinės žalos atlyginimo, reikalauti ir moralinės žalos atlyginimo.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 140 str. 1 d. 1 p. ir 145 str., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą palikti nepakeistą.

Apeliacinį skundą atmesti.

Nutartis neskundžiama.

1.3.4. Dėl žemės santykių, statybos, aplinkos apsaugos

1.3.4.1. Dėl teisės gauti padidintą atlyginimą pinigais už valstybės išperkamą žemę

Pagal Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 16 str. 8 d. 5 p. atlyginimas pinigais už valstybės išperkamą žemę gali būti didinamas tik tam asmeniui, kuriam atkurama nuosavybės teisė į nekilnojamąjį turtą ir kuris priklauso vienai iš įstatyme nurodytų asmenų grupių ar visoms. Asmens, kuriam atkurta nuosavybės teisė į žemę, sutuoktinis galėtų pasinaudoti tokia lengvata – gauti padidintą kompensaciją už žemę paveldint mirusio sutuoktinio turtą po mirties tik tuomet, jei miręs sutuoktinis, kuriam atkurta nuosavybės teisė į žemę, atitiktų įstatymo nustatytas sąlygas, t.y. būtų 1918–1920 m. nepriklausomybės kovų karys savanoris, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyvis, politinis kalinys, tremtinys arba Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanotas asmuo.

Apeliacinės instancijos teismo
pranešėja N. Piškinaitė
Pirmosios instancijos teismo
teisėjas E. Gedvilas

Administracinė byla Nr. A⁴–934/2001

SPRENDIMAS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2001 m. lapkričio 7 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: N. Piškinaitės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), G. Kryževičiaus ir S. Gudyno,
sekretoriaujant V. Stukaitei,
nedalyvaujant šalims ir jų atstovams,
rašytinio teismo proceso išnagrinėjo administracinę bylą pagal atsakovo Telšių apskrities viršinininko administracijos apeliacinį skundą dėl Šiaulių apygardos administracinio teismo sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėja J. Kaziulienė kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti Telšių apskrities viršininco administracijos 2001 m. vasario 9 d. sprendimą Nr. 78/10608, kuriuo Vytautui Kaziuliui buvo atkurta nuosavybės teisė į 1,86 ha Telšių rajone, Degaičių seniūnijoje, Degaičių kaime, išmokant už 1,86 ha žemės kompensaciją pinigais 2076 Lt ir įpareigoti atsakovą įvykdyti Kauno apygardos administracinio teismo 2000 m. balandžio 11 d. sprendimą. Nurodė, kad tai prieštarauja galiojantiems įstatymams, kadangi atkuriant nuosavybės teises į žemės sklypą, naudojamą asmeniniam (valstiečių) ūkiui, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyvių sutuoktiniams atlyginimo pinigais dydis gali būti padidinamas. Pareiškėja teigė, kad ji yra mirusiojo sutuoktinio Vytauto Kaziulio žmona, rezistencijos dalyvė, ir todėl ji turi teisę į atlyginimo padidinimą pinigais už išperkamą žemę iki 30 procentų.

Atsakovo – Telšių apskrities viršininco administracijos – ir trečiojo suinteresuoto asmens – Telšių apskrities viršininco administracijos žemės tvarkymo departamento Telšių rajono žemėtvarkos skyriaus – atstovai į teismo posėdį neatvyko, tačiau raštu nurodė, kad su pareiškėjos skundu nesutinka ir prašo jo netenkinti, kadangi J. Kaziulienė yra tik paveldėtoja, o paveldėtojams jokios lengvatos nėra taikomos.

Šiaulių apygardos administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 20 d. sprendimu pareiškėjos skundą tenkino iš dalies: panaikino Telšių apskrities viršininco administracijos 2001 m. vasario 9 d. sprendimą Nr. 78–10608 ir įpareigojo Telšių apskrities viršininco administraciją priimti sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo Vytauto Kaziulio vardu į 1,86 ha žemės sklypo dalį, esančią Telšių rajone, Degaičių seniūnijoje, Degaičių kaime, taikant Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 16 str. 8 d. 5 p. (įstatymo redakcija, galiojusi iki 1999 m. birželio 2 d.), o kitą skundo dalį atmetė. Teismas konstatavo, kad byloje esanti medžiaga patvirtina, jog žemė, į kurią atkurta nuosavybės teisė V. Kaziulio vardu, yra suteikta asmeniniam žemės ūkiui, o V. Kaziulio sutuoktinė J. Kaziulienė, kuri paveldėjo V. Kaziulio turtą, yra rezistencijos dalyvė. Atsižvelgiant į tai, J. Kaziulienės atžvilgiu turėjo būti taikomas Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo Nr. VIII–359 (priimtas 1997 m. liepos 1 d.) 16 str. 8 d. 5 p., kuris numato atlyginimo pinigais padidinimą iki 30 procentų. Telšių apskrities viršininco administracijos 2001 m. liepos 13 d. raštas, kuriame nurodyta, kad J. Kaziulienė yra tik turto paveldėtoja ir jai lengvatos negali būti taikomos, prieštarauja minėto įstatymo reikalavimams, kad atlyginimo pinigais dydis gali būti padidintas iki 30 procentų ne tik asmenims, kuriems atkuriamą nuosavybės teisę į žemę esant tam tikroms sąlygoms, bet ir jų

sutuoktiniams. Tai, kad papildomame paveldėjimo pagal įstatymą teisės liudijime nurodyta, kad kompensacija už 1,86 ha žemės sklypą, esantį Telšių rajone, Degaičių seniūnijoje, Degaičių kaime, yra 2076 Lt, neatima pareiškėjai teisės ginčyti priimto sprendimo dėl kompensacijos dydžio, kurio pagrindu gali būti keičiamas ir paveldėjimo teisės liudijimas. Panaikinus skundžiamą aktą, atkuriama buvusi iki ginčijamo akto priėmimo padėtis, todėl atsakovas įpareigotinas priimti sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo, taikant Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą, galiojusį iki 1999 m. birželio 2 d.

Apeliaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti teismo 2001 m. rugsėjo 20 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą, kuriuo J. Kaziulienės skundas būtų nepatenkintas. Nurodo, kad teismas netinkamai išaiškino ir taikė Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą. Teigia, kad šio įstatymo 16 str. yra išvardyti asmenys: 1) 1918–1920 metų nepriklausomybės kovų kariai savanoriai; 2) pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai, politiniai kaliniai, tremtiniai; 3) Vyčio kryžiaus ordinu apdovanoti asmenys, kuriems, jeigu yra išperkama žemė, į kurią nuosavybės teisės yra atkurtos, gali būti didinama kompensacija. Būtent šių asmenų sutuoktiniai, kuriems atkurtos ar atkuriamos nuosavybės teisės, turi teisę į padidintą kompensaciją. Teigia, kad Vytautas Kaziulis nepriklausė nė vienai iš šių trijų asmenų grupių, o pareiškėja, būdama įstatymine paveldėtoja, 1999 m. rugpjūčio 12 d. pagal įstatymą paveldėjo vyrui Vytautui Kaziuliui priklausiusią kompensaciją.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Apeliacinis skundas tenkintinas.

Šiaulių apygardos administracinio teismo sprendimas naikinamas ir priimamas naujas – pareiškėjos J. Kaziulienės skundas atmetamas. Pirmosios instancijos teismas netinkamai išaiškino, taikė materialinės teisės normą ir tuo pagrindu priėmė neteisėtą ir nepagrįstą sprendimą (ABTĮ 143 str.).

Byloje nustatyta, kad 2001 m. vasario 9 d. Telšių apskrities viršininuko administracijos sprendimu Nr. 78–10608 atkurta nuosavybės teisės į 1,86 ha žemės sklypą Telšių rajone, Degaičių seniūnijoje, Degaičių kaime, išmokant kompensaciją pinigais Vytautui Kaziuliui. Jam mirus, kompensaciją už šį žemės sklypą paveldėjo mirusiojo žmona J. Kaziulienė. Pareiškėja nesutinka su nustatyta kompensacijos suma, teigdama, kad ji turi būti didinama, atsižvelgiant į tai, kad ji yra rezistencijos dalyvė.

Nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą reguliuoja 1997 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas. Jo 16 straipsnis nustato atlyginimą piliečiams už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą. Šio straipsnio 8 dalies 5 punktas numato, kad „už valstybės išperkama žemę, miškus ir vandens telkinius valstybė piliečiams atlygina šiais būdais: 5) pinigais – išpirkdama kaimo vietovėje žemę, mišką, išskyrus 4 straipsnio 7 ir 10 ir 6 straipsnio 3 ir 7 dalyse nurodytus atvejus, taip pat išskyrus atvejį, kai privačion nuosavybėn iš laisvos žemės fondo yra įsigyta žemė, kurios susigrąžinti nepageidavo šio įstatymo 2 straipsnyje nurodyti piliečiai. Atlyginimo pinigais dydis gali būti padidintas iki 30 procentų, jeigu yra išperkama žemė, į kurią nuosavybės teisės yra atkurtos Lietuvos Respublikos piliečiams – 1918–1920 m. nepriklausomybės kovų kariams savanoriams, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviams, politiniams kaliniams, tremtiniams ar Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanojamiems asmenims, jų sutuoktiniams, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams), ir jei ši žemė pagal šio įstatymo 12 straipsnį yra priskirta valstybės išperkamai žemei ir yra naudojama asmeniniam arba valstiečių ūkiui”.

Tam, kad atlyginimo pinigais dydį galima būtų padidinti, įstatymas reikalauja tam tikrų sąlygų: žemė išperkama valstybės; nuosavybės teisės į šią žemę turi būti atkurtos piliečiams, kurie yra: 1918–1920 m. nepriklausomybės kovų kariai savanoriai; pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviai, politiniai kaliniai, tremtiniai; Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanoti asmenys, arba jų sutuoktiniams, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams).

Pagal šią nuostatą atlyginimas gali būti didinamas tik tam asmeniui, kuriam atkuriamą nuosavybės teisę į nekilnojamąjį turtą ir kuris priklauso vienai iš nurodytų asmenų grupių ar visoms. Nuosavybės teisės į žemę atkurtos Vytautui Kaziuliui. Pareiškėja galėtų pasinaudoti tokia lengvata – gauti padidintą kompensaciją už žemę paveldint V. Kaziulio turtą po mirties tik tuomet, jei jos miręs vyras V. Kaziulis, kuriam atkurta nuosavybės teisė į žemę, atitiktų įstatymo nustatytas sąlygas, t.y. būtų 1918–1920 m. nepriklausomybės kovų karys savanoris, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyvis, politinis kalinys, tremtinys arba Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanotas asmuo. Tai, kad V. Kaziulio žmona J. Kaziulienė yra rezistentė, šiuo atveju neturi jokios reikšmės. Įstatyme aiškiai pasakyta, kad sutuoktiniai, tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai) turi būti susieti santuokos ar giminystės ryšiais su nekilnojamojo turto (žemės) savininku, priklausiusiu įstatymo nustatytai grupei asmenų. Tik mirus tokiam asmeniui, teisė pasinaudoti lengvata per-eina pastariesiems (sutuoktiniui, artimiems giminaičiams).

Kolegija konstatuoja, kad V. Kaziulis neturėjo teisės į padidintą kompensaciją už gražintą žemę, todėl ir pareiškėja negali pasinaudoti šia lengvata. Telšių apskrities viršininko administracija priėmė teisėtą ir pagrįstą sprendimą, o Šiaulių apygardos administracinis teismas, neteisingai išaiškines įstatymo nuostatas, jį nepagrįstai panaikino.

Pareiškėja prašė teismą įpareigoti įvykdyti Kauno apygardos administracinio teismo sprendimą, tačiau Šiaulių apygardos administracinis teismas dėl šio reikalavimo nepasisakė ir sprendimo aprašomojoje dalyje jo nenurodė, esmingai pažeisdamas ABTĮ 87 str. nuostatas. Šis pareiškėjos reikalavimas atmestinas. Kauno apygardos administracinio teismo sprendimas įvykdytas ir realizuotas nauju Šiaulių apskrities viršininko administracijos sprendimu, kuris ir apskūstas teismui. Reikalavimas įvykdyti minėtą teismo sprendimą antrą kartą – nepagrįstas.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 140 str. 1d. 2 p. ir 145 str., teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Apeliacinį skundą patenkinti.

Šiaulių apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 20 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują – pareiškėjos Julijos Kaziulienės skundą atmesti. Sprendimas neskundžiamas.

1.3.4.2. Dėl atsakovo bylose dėl teisių pažeidimo, padaryto valstybės prisiimtų prievolių nevykdymu

Atsakomybės naštos už valstybės prievolės išmokėti kompensaciją – kiek peržengiama apskrities viršininko kompetencija ir yra kitų valstybės valdymo institucijų funkcijų ribos – perkėlimas teritoriniam viešojo administravimo subjektui nesant įstatymu apibrėžto pagrindo reikštų principinės nuostatos, jog pareigas kompensuoti už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą, įgyvendinamas per valdymo institucijas, atliekančias įstatymais individualiai apibrėžtas bei reglamentuotas funkcijas, prisiimta valstybė, pažeidimą.

Todėl asmuo, manydamas, kad yra pažeista jo turtinė teisė, ir toks pažeidimas kilo dėl nepakankamo prievolės vykdymo finansavimo iš valstybei priklausančių atlyginimo šaltinių už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą, turėtų pareikšti reikalavimus valstybei, kaip juridiniam asmeniui. Atitinkamos valdymo institucijos byloje tokiu atveju turėtų dalyvauti atstovų pagal įstatymą teisiniu statusu.

Teisėjas pirmosios instancijos Administracinė byla Nr. A⁷–878/2001
teisme R. Gadliauskas
Teisėjas apeliacinės instancijos
teisme G. Kryževičius

NUTARTIS

2001 m. gruodžio 14 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: G. Kryževičiaus (kolegijos primininkas ir pranešėjas), B. Janavičiūtės, R. Piličiausko, A. Taminsko ir S. Gudyno, sekretoriaujant Ž. Steponavičienei, dalyvaujant pareiškėjui R.V. Vėjeliui, jo atstovui R. Liakui, viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal R.V. Vėjelio apeliacinį skundą dėl Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas R.V. Vėjelis kreipėsi į teismą su skundu atsakovui Panevėžio apskrities viršininkui dėl piniginės kompensacijos priteisimo.

Skunde pareiškėjas nurodė, kad Panevėžio apskrities viršininko administracijos 1999 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. 16–53719–9268 jam atkurta nuosavybės teisė į 11,07 ha žemės kompensuojant pinigais. Žemė įvertinta 14 347 Lt. Indeksuota žemės vertė – 22 955,20 Lt. Panevėžio apskrities viršininko 2000 m. sausio 7 d. įsakymu išmokėtina kompensacija padidinta 15 proc. ir sudarė 26 398 Lt. Visa ši suma pagal tuo metu galiojančius įstatymus turėjo būti išmokėta iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. lygiomis dalimis. Tačiau 1999 m. buvo išmokėta tik 1576 Lt. Atsakovas liko skolin gas 5023 Lt. 2000 m. kompensacija visai nebuvo mokėta. Pareiškėjas prašė iš atsakovo už 1999 m. priteisti 5023 Lt kompensacijos, o už 2000 m. – 6599Lt kompensacijos.

Pareiškėjo atstovas Panevėžio apygardos administraciniame teisme nurodė, kad tuo metu, kai buvo priimtas sprendimas R.V. Vėjeliui atstatyti nuosavybės teises į žemę išmokant kompensaciją pinigais, galiojo 1998 m. birželio 16 d. įstatymas „Dėl kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garan-

tijų ir lengvatų, numatytų piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamą turtą”. Pagal šį įstatymą pareiškėjui, kaip tremtiniui, kompensacija turi būti išmokėta iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. kasmet lygiomis dalimis. Vėliau priimti įstatymai atgal negalioja. Todėl R.V. Vėjeliui kompensacija nemokama nepagrįstai.

Atsakovo atstovas teismui nurodė, kad pagal Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 7 str. redakciją, galiojusią iki 1999 m. gruodžio 23 d., ir pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 26 d. nutarimą Nr. 464 kompensacijos pinigais turėjo būti išmokamos kasmet lygiomis dalimis. R.V. Vėjeliui kompensacija buvo numatyta išmokėti iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. Atsakovo atstovas nesutiko, kad pareiškėjui už 1999 m. turėjo būti išmokėta 6599 Lt. Paskirta kompensacija buvo padidinta 15 procentų tik 2000 m. sausio 7 d. Todėl už 1999 metus turėjo būti išmokėta 5738,80 Lt. R.V. Vėjeliui buvo išmokėta tik 1576 Lt. Skola sudaro 4162,80 Lt. Tačiau, atstovo nuomone, skola susidarė ne dėl Panevėžio apskrities viršinininko kaltės. Apskričių viršinininkai tik sudaro ir patvirtina piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkamą žemę, sąrašą, pateikia Žemės ūkio ministerijai duomenis apie lėšų poreikį, o gautas lėšas proporcingai paskirsto piliečiams. 1999 m. buvo gauta tik dalis lėšų, reikalingų kompensacijoms išmokėti. Todėl atsakovas neturėjo galimybės pareiškėjui išmokėti visą priklausančią kompensacijos dalį. 2000 metais lėšų kompensacijoms mokėti visai nebuvo pervesta. Už kompensacijų išmokėjimą tiesiogiai atsakinga Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Todėl teismo prašė skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Trečiųjų suinteresuotų asmenų – Žemės ūkio ministerijos ir Finansų ministerijos – atstovai posėdyje nedalyvavo. Savo atsiliepimuose su skundo reikalavimais jie nesutiko ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą.

Panevėžio apygardos administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimu pareiškėjo skundo netenkino.

Sprendime nurodyta, kad Panevėžio apskrities viršinininko administracijos 1999 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. 16–53719–9268 pareiškėjui R.V. Vėjeliui atkurta nuosavybės teisė į 11,07 ha žemės kompensuojant pinigais. Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 7 str. redakcijoje, galiojusioje iki 1999 m. gruodžio 23 d., buvo numatyta, kad kompensacija išmokama kasmet lygiomis dalimis. 1999 m. balandžio 26 d.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 464 apskričių viršininkams pavesta sudaryti bei patvirtinti piliečių, kuriems kompensuojama už išperkamą žemę, sąrašus, pateikti Žemės ūkio ministerijai duomenis apie lėšų poreikį ir proporcingai paskirstyti pervestas lėšas. Savo ruožtu Žemės ūkio ministerija kasmet teikia Finansų ministerijai skaičiavimus, kiek reikia lėšų atlyginti už valstybės išperkamą žemę. Gaunamas lėšas Žemės ūkio ministerija kaupia Žemės reformos fonde ir paskirsto apskritims proporcingai pagal jų nurodytą poreikį. Už 1999 m. R.V. Vėjeliui išmokėta 1576 Lt kompensacija (b.l. 10), t.y. išmokėta proporcingai tais metais gautai sumai (b.l. 17; 20; 22).

Nuo 1999 m. gruodžio 23 d. kompensacijų išmokėjimo tvarka pakeista ir naujoje įstatymo redakcijoje nebenumatoma mokėti kasmet lygiomis dalimis, o nurodyta, kad kompensacijos mokamos Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis. Tokia tvarka buvo nustatyta 2000 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 730. Iš Finansų ministerijos atsiliiepimo matyti, kad 2000 metais lėšos kompensacijoms mokėti apskričių viršininkams nebuvo pervestos ir Panevėžio apskrities viršininkas kompensaciją išmokėti neturėjo galimybės (b.l. 122).

Todėl teismas padarė išvadą, kad dėl kompensacijos neišmokėjimo R.V. Vėjeliui Panevėžio apskrities viršininko kaltės nėra. 2001 m. birželio 6 d. teismo posėdyje pareiškėjui buvo pasiūlyta pakeisti atsakovą tinkamu, tačiau R.V. Vėjelis nesutiko.

Pareiškėjas apeliaciniu skundu prašo panaikinti Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – priteisti iš atsakovo – Panevėžio apskrities viršininko administracijos neišmokėtą piniginę kompensaciją už 1999 metus – 5023 Lt ir įpareigoti atsakovą sumokėti šią kompensaciją per tris mėnesius ar kitą panašų teismo nustatytą terminą nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, taip pat priteisti iš atsakovo neišmokėtą piniginę kompensaciją už 2000 metus – 6599 Lt ir įpareigoti atsakovą sumokėti šią kompensaciją per tris mėnesius ar kitą konkretų teismo nustatytą terminą nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos.

Apeliaciniame skunde nurodyta, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas yra nepagrįstas ir neteisėtas, nes teismas netaikė įstatymų ir kitų teisės aktų, kuriuos reikėjo taikyti, o taikė tuos, kurių nereikėjo taikyti, taip pat pažeidė procesines teisės normas, atmesdamas pareiškėjo 2001 m. rugpjūčio 20 d. skundo patikslinimo prašymą atsakovu patraukti Panevėžio apskrities viršininko administraciją.

Apeliacinį skundą pareiškėjas grindžia šiais įrodymais ir aplinkybėmis:

1) ABTĮ 54 straipsnis įtvirtina, kad atsakovą pasirenka pareiškėjas. Todėl pareiškėjo 2001 m. rugpjūčio 20 d. prašymo atsakovu patraukti Panevėžio apskrities viršininko administraciją netenkinimas pažeidė procesines teisės normas, ir tai yra pagrindas pripažinti teismo sprendimą negaliojančiu;

2) skundo, įvertinant jo papildymus, reikalavimai buvo du: dėl neišmokėtos kompensacijos priteisimo už 1999 m. – 5023 Lt ir dėl neišmokėtos kompensacijos priteisimo už 2000 m. – 6599 Lt. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje nuspręsta dėl abiejų reikalavimų kartu, tačiau motyvuojamojoje teismo sprendimo dalyje pasisakyta tik dėl pirmojo reikalavimo, ir dėl to teismo sprendimas yra nepagrįstas (ABTĮ 86 str.);

3) teismo sprendimo motyvuojamojoje dalyje nepagrįstai remiamasi 1999 m. gruodžio 23 d. Kompensacijų įstatymo pakeitimu, kuris buvo paskelbtas 1999 m. gruodžio 30 d. (Žin., 1999, Nr. 113–3292) ir pradėtas taikyti tik nuo 2000 m. liepos 1 d. (Žin., 2000, Nr. 53–1530), kada buvo paskelbtas 2000 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 730 „Dėl piliečių, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, sąrašų sudarymo ir atlyginimo tvarkos“. Tik šio nutarimo, kuris įsigaliojo 2000 liepos 1 d., 4 punkte nurodyta, kad pripažįstama, jog netenka galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 26 d. nutarimas Nr. 464. Taigi ginčo atveju iki 2000 m. liepos 1 d. galiojo, net ir netaikant įstatymo atgaline tvarka negaliojimo principą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 26 d. nutarimas Nr. 464, numatantis kompensacijų kasmet lygiomis dalimis mokėjimo nuostatą. Todėl neišmokėta piniginės kompensacijos dalis už 1999 metus turi būti priteista;

4) reikalavimą neišmokėtą už 2000 metus piniginę kompensaciją – 6599 Lt pareiškėjas grindžia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1997 m. birželio 13 d. nutarimu Nr. 9 („Teismų praktika“, Nr. 7), kuriame nurodyta, kad įstatymai atgal negalioja. Teismai negali taikyti naujų įstatymų santykiams, atsiradusiems iki šių įstatymų įsigaliojimo. Taigi Kompensacijų įstatymo 7 straipsnio pakeitimo įstatymo 1999 m. gruodžio 23 d. Nr. VIII–1499 naujos nuostatos dėl atlyginimo už išlikusį nekilnojamąjį turtą mokėjimo terminų negali pakeisti santykių, atsiradusių pagal Panevėžio apskrities viršininko administracijos 1999 m. vasario 8 d. administracinius aktus ir 1998 m. birželio 16 d. Nr. VIII–792 Kompensacijų įstatymo 7 straipsnio nuostatas, pagal kurias pareiškėjui, kaip tremtiniui, 1999 m. pradėta mokėti

kompensacija privalo būti išmokėta iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. kasmet išmokant po vieną ketvirtadalį nuo jos bendros sumos. Vienašališkai pakeisti įstatymu įsigaliojusius santykius (kompensacijos už paimtą žemę išmokėjimo sąlygas) draudžiama. 1999 m. gruodžio 23 d. Kompensacijų įstatymo pataisa ir 2000 m. birželio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 730 gali būti taikomi tik po tos datos priimtiems sprendimams.

Atsakovas Panevėžio apskrities viršininko administracija atsiliepiame į pareiškėjo apeliacinį skundą nurodė, kad nesutinka su skundu dėl šių priežasčių:

1. Panevėžio apskrities viršininko administracija yra netinkamas atsakovas šioje byloje.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs R.V. Vėjelio kasacinį skundą dėl Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2001 m. vasario 6 d. nutarties, 2001 m. gegužės 16 d. nutartyje (civilinė byla Nr. 3K–3–518/2001) konstatavo, kad valstybė šiuose santykiuose dalyvauja kaip valdžios institucija, vienašališkai sprendžianti, kam, kokio dydžio ir kokiais terminais išmokėti pinigines kompensacijas. Aukščiausio Teismo nutartyje taip pat nurodoma, kad administracinis teismas, nustatęs, jog valstybės institucijų veiksmai, susiję su kompensacijos neišmokėjimu, yra neteisėti, turi teisę tą kompensaciją priteisti iš valstybės.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 2 straipsnio 21 ir 22 dalys aiškiai įvardija valstybės institucijas ir valstybės įstaigas. Apskritis viršininkas yra valstybės institucija, viena iš valstybės vykdomosios valdžios institucijų. Todėl šioje byloje Panevėžio apygardos administracinis teismas pagrįstai tikrino Panevėžio apskrities viršininko, kaip valstybės institucijos, veiksmų teisėtumą.

1999 m. vasario 8 d. sprendime Nr. 16–53719–9268, kuriuo apelian-tui atkurtos nuosavybės teisės į žemę, yra spausdinimo klaida. Toje eilutėje, kurioje turėtų būti nurodytas institucijos pavadinimas, klaidingai įrašytas įstaigos pavadinimas. Tačiau esmė dėl to nesikeičia, nes visi įgaliojimai, suteikti tiek Lietuvos Respublikos apskrities valdymo, tiek kitais įstatymais, yra suteikti apskrities viršininkui, o ne apskrities viršininko administracijai. Sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo į žemę, mišką ir vandens telkinius priima apskrities viršininkas.

Panevėžio apskrities viršininko administracija yra valstybės įstaiga, biudžetinė įstaiga, ir kaip tokia neatsako pagal valstybės prievolės. 1998 m. gegužės 12 d. Valstybės vidaus skolos piliečiams, turintiems teisę į kompensaciją pinigais už valstybės išperkamą žemę, miškus ir vandens telki-

nus, pripažinimo ir padengimo įstatymu Nr. VIII–727 piliečiams neišmokėta pinigine kompensacija už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius pripažinta valstybės vidaus skola, kuri dengiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

2. 1999 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. 16–53719–9268 apeliantui R.V. Vėjeliui atkurtos nuosavybės teisės į 11,07 ha žemės kompensuojant pinigais. Nominali žemės vertė – 14 347 Lt, indeksuota žemės vertė – 22 955,20 Lt. Jau 1999 m. balandžio 1 d. Kupiškio rajono žemėtvarkos skyrius įtraukė R.V. Vėjelį į eilę kompensacijai gauti. Panevėžio apskrities viršininkas, vykdydamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 26 d. nutarimą Nr. 464 „Dėl piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius, sąrašų sudarymo ir kompensacijos mokėjimo tvarkos“ 1999 m. birželio 22 d. įsakyму Nr. 653ž patvirtino žemėtvarkos skyrių 1999 m. birželio 1 d. sudarytus piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius, sąrašus.

Pagal Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamoji turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamoji turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio redakciją, galiojusią iki 1999 m. gruodžio 23 d. redakcijos, ir pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 26 d. nutarimą Nr. 464 „Dėl piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius, sąrašų sudarymo ir kompensacijos mokėjimo tvarkos“ kompensacijos pinigais turėjo būti išmokamos kasmet lygiomis piliečiams priklausančios kompensacijos dalimis. Pagal galiojusias nuostatas R.V. Vėjeliui pinigine kompensacija turėjo būti išmokėta iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. Tačiau 1999 metais R.V. Vėjeliui priklausė išmokėti vieną ketvirtadalį, t.y. 5738,80 Lt (22 955,20 Lt). Išmokėta 1999 metais – 1576 Lt. Valstybė liko skolinga R.V. Vėjeliui už 1999 metus 4162,80 Lt.

1999 m. gegužės 13 d. įstatymu Nr. VIII–1182 (įsigaliojo 1999 m. birželio 2 d.) buvo pakeistas ir papildytas 1998 m. birželio 16 d. Kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamoji turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamoji turtą atkūrimo įstatyme, įstatymas, jo 10 str. 2 d. išdėstęs taip:

„2. Lietuvos Respublikos 1918–1920 m. nepriklausomybės kovų kariams savanoriams, pasipriešinimo (rezistencijos) dalyviams, politiniams kaliniams, tremtiniams ar Vyčio Kryžiaus ordinu apdovanotiems asmenims,

jų sutuoktiniams, tėvams (itėviams), vaikams (įvaikiams), kuriems atkurtos nuosavybės teisės į žemę, priskirtą valstybės išperkamai žemei ir naudojamą asmeniniam arba valstiečių ūkiui, tarnybinėms daloms, apskrities viršininko sprendimu pagal rajono (miesto) žemėtvarkos skyriaus išvadą atlyginimo dydis pinigais padidinamas 15 procentų”.

1999 m. gegužės 13 d įstatymo Nr. VIII–1182 12 str. numatė įstatymo įgyvendinimo tvarką. Lietuvos Respublikos Vyriausybei buvo pavesta iki 1999 m. rugpjūčio 1 d. priimti šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus lydimuosius aktus. Įstatymas nenumatė, kad jau 1999 metais turi būti mokama padidinta kompensacija.

1999 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 1274 (įsigaliojo 1999 m. lapkričio 17 d.), kuriuo iš dalies pakeitė 1997 m. rugsėjo 29 d. nutarimą Nr. 1057 ir išdėstė nauja redakcija nurodytuoju nutarimu patvirtintą Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarką, kurios 82 p. pakartojo minėto 1999 m. gegužės 13 d. įstatymo Nr. VIII–1182 nuostatą dėl atlyginimo dydžio padidinimo 15 procentų tam tikrai grupei piliečių. Įsigaliojus minėtam Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimui Nr. 1274, Panevėžio apskrities viršininkas 2000 m. sausio 7 d. išleido įsakymą Nr. 15ž, kuriuo padidino 15 procentų atlyginimo pinigais dydį už valstybės išperkama žemę anksčiau nurodytai grupei piliečių, tarp jų ir R. V. Vėjeliui.

R. V. Vėjeliui iš tikrųjų už 1999 metus išmokėta ne visa priskaičiuota piniginė kompensacija. Valstybė jam liko skolinga 4162,80 Lt, tačiau dėl to nekaltas nei Panevėžio apskrities viršininkas, nei Panevėžio apskrities viršininko administracija. Kompensacijos mokėtos proporcingai skirtingai kompensacijoms sumai. Kadangi neskirta pakankamai pinigų kompensacijoms, Panevėžio apskrities viršininkas neturėjo galimybių 1999 metais išmokėti visą tais metais priklausančią kompensacijos sumą. Tai patvirtina ir Finansų ministerija savo atsiliepime į R. V. Vėjelio skundą Panevėžio apygardos administraciniam teismui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 464 apskričių viršininkams pavesta sudaryti bei patvirtinti piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkama žemę, sąrašus, pateikti Žemės ūkio ministerijai duomenis apie lėšų poreikį ir paskirstyti pervestas lėšas. Žemės ūkio ministerijai pavesta kasmet teikti Finansų ministerijai skaičiavimus, kiek reikia lėšų kompensacijoms už valstybės išperkama žemę. Žemės ūkio ministerija gautas lėšas kaupia Žemės reformos fonde ir paskirsto apskritims proporcingai pagal nurodytą poreikį. Taigi Pane-

vėžio apskrities viršininkas ir žemėtvarkos skyriai tinkamai atliko tai, kas jiems buvo pavesta galiojančių teisės aktų.

3. 1999 m. gruodžio 23 d. įstatymu Nr. VIII–1499 pakeistas anksčiau minėto 1998 m. birželio 16 d. įstatymo Nr. VIII–792 7 straipsnis, kuris nebeumato, kad piniginės kompensacijos turi būti mokamos kasmet lygiomis dalimis. Pagal naująją redakciją atlyginimo už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžius, jo mokėjimo terminus ir tvarką kasmet, patvirtinus valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius, nustato Vyriausybė, atsižvelgdama į valstybės finansines išgales, įskaitant naujus valstybės turtinius įsipareigojimus ir valstybės pajamų šaltinius. Šiuo įstatymu taip pat nukelti vėlesniam terminui ir piniginės kompensacijos mokėjimo terminai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 730 pripažino netekusiu galios 1999 m. balandžio 26 d. nutarimą Nr. 464 ir patvirtino Piliečių, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, sąrašų sudarymo ir atlyginimo tvarką. Šios tvarkos 8 punktas nustato, kad atlyginimas pinigais už valstybės išperkama žemę mokamas proporcingai visiems sąrašuose esantiems piliečiams nuo sprendimo atkurti nuosavybės teises priėmimo dienos, atsižvelgiant į tai, kokią sumą kiekvienam piliečiui reikia išmokėti ir kiek lėšų šiam tikslui sukaupta Žemės reformos fonde. Pagal šią tvarką, tik skyrus lėšų piniginėms kompensacijoms, galima būtų apskaičiuoti, kiek reiktų išmokėti konkrečiam piliečiui.

R.V. Vėjelis už 2000 metus prašo priteisti 6599 Lt. Skaičiuodamas kompensaciją už 2000 metus, jis nepagrįstai vadovaujasi 1999 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 464, neatsižvelgdamas nei į įstatymo pakeitimus, nei į tai, kad minėtas nutarimas neteko galios 2000 m. birželio 30 d.

2000 metų patvirtintame valstybės biudžete nebuvo numatyta lėšų piniginėms kompensacijoms mokėti už valstybės išperkama žemę, todėl nebuvo galimybių mokėti kompensacijų.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Žemės ūkio ministerija atsiliepime į apeliacinį skundą nurodė, kad vadovaudamasi Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama žemę ir kitą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų bei lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymu (Žin., 1998, Nr. 61–1728) ir Lietuvos Respublikos valstybės vidaus skolos piliečiams, turintiems teisę į kompensaciją pinigais už

valstybės išperkama žemė, miškus ir vandens telkinius, pripažinimo ir padengimo įstatymu (Žin., 1998, Nr. 49–1328), Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1999 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 464 patvirtino piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkama žemė, mišką ir vandens telkinius, sąrašų sudarymo ir kompensacijų mokėjimo tvarką, pagal kurią apskričių viršininkai sudaro ir patvirtina piliečių, kuriems kompensuojama už išperkama žemė, sąrašus ir pateikia Žemės ūkio ministerijai duomenis apie lėšų poreikius. Žemės ūkio ministerija kasmet teikia Finansų ministerijai skaičiavimus, kiek reikia lėšų už valstybės išperkama žemė kompensacijoms išmokėti. Be to, lėšas, sukauptas žemės reformos fonde kompensacijai už valstybės išperkama žemė, mišką ir vandens telkinius mokėti, Žemės ūkio ministerija paskirsto apskritims proporcingai jų pateiktam lėšų poreikiui.

Pagal minėtos kompensacijų mokėjimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 464, 3 ir 8 punktus bei Kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių išlikusių nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme (Žin., 1998, Nr. 61–1728), įstatymo 7 straipsnio 2 dalį buvo numatyta išmokėti tremtiniais ir kitiems įstatyme išvardytiems asmenims kompensaciją už valstybės išperkama žemė, mišką, vandens telkinius iki 2002 m. rugpjūčio 1 d., kasmet kompensaciją mokant lygiomis dalimis. Tačiau 1999 m. lėšų kompensacijoms už valstybės išperkama žemė buvo skirta nepakankamai, o 2000 m. šių lėšų skirti iš valstybės biudžeto iš viso nebuvo numatyta.

Kompensacijų mokėjimo tvarka buvo pakeista 1999 m. gruodžio 23 d., kuomet buvo priimtos Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių išlikusių nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio pataisos (Žin., 1999, Nr. 113–3292). Pagal šias pataisas minėtos kategorijos asmenims pailgintas kompensacijų už išperkama žemė, mišką, vandens telkinius mokėjimo terminas iki 2003 m. rugpjūčio 1 d. Be to, ši nauja straipsnio redakcija nebeumato mokėti kompensacijų kasmet lygiomis dalimis. Pareiškėjas teigia, kad Panevėžio apygardos administracinis teismas nepagrįstai rėmėsi minėto įstatymo 7 straipsnio pataisa, kuri, pasak pareiškėjo, buvo pradėta taikyti tik nuo 2000 m. liepos 1 d., kuomet buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 27 d. nutarimas Nr. 730 „Dėl piliečių, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkama žemė, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie

atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybėn naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, sąrašų sudarymo ir atlyginimo tvarkos”. Trečiasis suinteresuotas asmuo nurodė, kad nesutinka su šiuo pareiškėjo teiginiu, kadangi minėto įstatymo 7 straipsnio pataisa, pailginusi kompensacijų išmokėjimo terminą, įsigaliojo nuo 1999 m. gruodžio 30 d.

Pareiškėjas savo apeliaciniame skunde nurodė, kad negalima taikyti naujų įstatymų (t.y. Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio pakeitimo įstatymo) santykiams, atsiradusiems iki šių įstatymų įsigaliojimo. Žemės ūkio ministerijos manymu, minėta įstatymo pataisa neatėmė iš pareiškėjo teisės į kompensaciją bei jos nesumažino. Pareiškėjui 1999 m. buvo išmokėta 1576 Lt kompensacija (b.l. 10), tai yra išmokėta proporcingai tais metais gautai sumai (b.l. 17; 20; 22). Valstybė, nustatydamą savo prievolių įvykdymo tvarką ir terminus, atsižvelgia į valstybės finansines išgales, naujus turinius išipareigojimus ir valstybės pajamų šaltinius.

Be to, pagal Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo 10 straipsnio 2 punktą bei Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 16 straipsnio 2 dalį žemės reformą įgyvendina ir sprendimus grąžinti, perduoti, suteikti nuosavybėn neatlygintinai ar perduoti žemę priima apskričių viršininkai. Žemės ūkio ministerija pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. 1120 (Žin., 1998, Nr. 83–2327) patvirtintų nuostatų 6.24 punktą vykdo tik žemės reformos kontrolę ir metodiškai jai vadovauja. Todėl bylą Žemės ūkio ministerija prašo nagrinėti nedalyvaujant jos atstovui.

Trečiasis suinteresuotas asmuo Finansų ministerija atsiliepime į apeliacinį skundą nurodė, kad pagal Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo 7 straipsnio redakciją, galiojusią iki 1999 m. gruodžio 23 d. redakcijos, ir pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 26 d. nutarimą Nr. 464 „Dėl Piliečių, kuriems kompensuojama pinigais už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, sąrašų sudarymo ir kompensacijos mokėjimo tvarkos” kompensacijos pinigais turėjo būti išmokamos kasmet lygiomis dalimis. Pagal minėto įstatymo 7 straipsnio 1999 m. gruodžio 23 d. redakciją piniginės kompensacijos mokamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis. Lietuvos Respublikos Vyriausybė tokią tvarką patvirtino 2000 m. birže-

lio 27 d. nutarimu Nr. 730 „Dėl piliečių, kuriems atlyginama pinigais už valstybės išperkama žemė, mišką ir vandens telkinius, ir piliečių, kuriems atlyginama pinigais, kai jie atsisako perduodamo neatlygintinai nuosavybės naujo žemės sklypo individualiai statybai mieste, sąrašų sudarymo ir atlyginimo tvarkos”. Ši tvarka ir įstatymo 1999 m. gruodžio 23 d. redakcija nenumato, kad piniginės kompensacijos turi būti išmokamos kasmet lygiomis dalimis.

Biudžeto sandaros įstatyme valstybės biudžetas apibrėžiamas kaip valstybės pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams, kurį įstatymu tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas. Pagal Lietuvos Respublikos 1999 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 11 straipsnį Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai buvo suteikta teisė leisti vertybinius popierius, imti paskolas ir teikti garantijas dėl paskolų Valstybės skolos įstatyme numatytiems tikslams bei kitiems įstatymais nustatytiems turtiniams išpareigojimams dengti bei savininkams gražintų ir gražintų gyvenamųjų namų nuomininkų aprūpinimo butais programai įgyvendinti, žemės reformai vykdyti. Todėl 1999 metais išleidžiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius kompensacijoms už valstybės išperkama žemę išmokėti pervesta 30 mln. litų. Kartu su išmokomis iš Žemės reformos fondo buvo išmokėta 36 mln. litų kompensacijų, arba 8,5 procento nuo lėšų poreikio kompensacijoms išmokėti 1999 metais, todėl Panevėžio miesto administracija neturėjo galimybių 1999 metais išmokėti visą tais metais priklausiusią kompensacijos sumą. Kadangi pagal jau minėtą įstatymą kompensacijos mokamos atsižvelgiant į patvirtintus valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius bei valstybės finansines išgales, 2000 metų patvirtintame valstybės biudžete nebuvo numatyta lėšų piniginėms kompensacijoms mokėti už valstybės išperkama žemę ir Panevėžio apskrities virštininko administracija neturėjo galimybių mokėti kompensacijas. 2001 metų valstybės biudžete kompensacijoms už valstybės išperkama žemę numatyta 20 mln. litų, tačiau šiam tikslui turi būti surinktos Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos administruojamos pajamos. Šiuo metu iš 2001 metams planuotų 40 mln. litų administruojamų pajamų iki 2001 m. spalio 1 d. surinkta tik apie 5,6 mln. litų, todėl kompensacijos už valstybės išperkama žemę neišmokamos ir šiais metais.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymą Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto vykdymą organizuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Finansų ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1088, 6.6 punkte nustatyta, kad Finansų ministe-

rija perveda lėšas Lietuvos Respublikos biudžete numatytiems išlaidoms, tai yra, vadovaudamasi Biudžeto sandaros įstatymo 27 straipsnio 2 dalies nuostatomis, vykdo valstybės biudžeto kasos operacijas per Lietuvos Respublikos kredito įstaigas. Taip pat Finansų ministerija informavo, kad teisme nagrinėjant bylą apeliacine tvarka jos atstovas nedalyvavo.

Pareiškėjas R.V. Vėjelis ir jo atstovas R. Liakas apeliacinės instancijos teismo posėdyje palaikydami apeliacinį skundą prašo jį patenkinti. Jie paaiškino, kad ginčo teisinių santykių susiformavimo metu galiojo 1998 m. birželio 16 d. įstatymas „Dėl kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių išlikusių nekilnojamą turtą atkūrimo įstatyme“. Pagal šį įstatymą pareiškėjui, kaip tremtiniui, kompensacija turi būti išmokėta iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. kasmet lygiomis dalimis. Vėliau priimti įstatymai atgaline tvarka negalioja. Todėl R.V. Vėjeliui kompensacija nemokama nepagrįstai. Pareiškėjas neprivalo reikšti reikalavimų Žemės ūkio ir Finansų ministerijoms, nes administracinių teisinių santykių šalimis yra Panevėžio apskrities viršininko administracija ir R.V. Vėjelis, jo teisės pažeistos būtent šio viešojo administravimo subjekto neveikimu.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

R.V. Vėjelio apeliacinis skundas atmetamas, o Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimas paliekamas nepakeistas (ABTĮ 140 str. 1 d. 1 p.).

Panevėžio apskrities viršininko administracijos 1999 m. vasario 8 d. sprendimu Nr. 16–53719–9268 pareiškėjui R.V. Vėjeliui atkurta nuosavybės teisė į 11,07 ha žemės kompensuojant pinigais. Kompensacijų už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo tvarkos, taip pat garantijų ir lengvatų, numatytų Piliečių nuosavybės teisių išlikusių nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 7 str. (redakcija, galiojusi iki 1999 m. gruodžio 23 d. įstatymo Nr. VIII–1499 įsigaliojimo) buvo numatyta, kad kompensacija išmokama kasmet lygiomis dalimis iki 2002 m. rugpjūčio 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 464 apskričių viršininkams buvo pavesta sudaryti bei patvirtinti piliečių, kuriems kompensuojama už išperkamą žemę sąrašus, pateikti Žemės ūkio ministerijai duomenis apie lėšų poreikį ir proporcingai paskirstyti pervestas lėšas. Savo ruožtu Žemės ūkio ministerija kasmet teikia Finansų ministerijai skaičiavimus, kiek reikia lėšų atlyginti už valstybės išperkamą žemę. Gaunamas lėšas

Žemės ūkio ministerija kaupia Žemės reformos fonde ir paskirsto apskritims proporcingai pagal jų nurodytą poreikį. Už 1999 m. R.V. Vėjeliui išmokėta 1576 Lt kompensacija, t.y. išmokėta proporcingai tais metais gautai sumai.

Nuo 1999 m. gruodžio 30 d. kompensacijų išmokėjimo tvarka pakeista ir naujoje įstatymo 7 str. redakcijoje nebeįskaitoma kompensaciją mokėti kasmet lygiomis dalimis, o nurodyta, kad kompensacijos mokamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis. Tokia tvarka buvo nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 730. 2000 metais lėšos kompensacijų mokėjimui apskričių viršininkams nebuvo pervestos ir Panevėžio apskrities viršininkas kompensaciją išmokėti neturėjo galimybės.

Todėl teismas padarė teisingą išvadą, kad dėl kompensacijos neišmokėjimo R.V. Vėjeliui Panevėžio apskrities viršininko kaltės nėra.

Vertinant byloje nustatytas faktines aplinkybes ir teisinio reguliavimo mechanizmą, būtina pažymėti, kad pareiškėjas reikalauja valstybės įstatymu prisiimtų pareigų tinkamo vykdymo, t.y. nurodo, kad kompensacijos už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą mokėjimų nevykdymu pagal administracinių teisinių santykių susiformavimo metu galiojusias teisės normas yra pažeidžiamos jo turtinės teisės. Viešojo administravimo subjektas privalo tinkamai vykdyti jam pavestas administravimo funkcijas ir atsako už šios pareigos nevykdymą, tačiau negali atsakyti, jei kitaip nenumato įstatymai, už valstybės prisiimtų įsipareigojimų netinkamą vykdymą. Byloje nustatyta, kad Panevėžio apskrities viršininkas jam pavestus viešojo administravimo veiksmus: sudaryti sąrašus piliečių, kuriems turi būti mokamos kompensacijos, pateikti ŽŪM duomenis, kiek reikia lėšų kompensacijai ir jų poreikį, išmokėti gautas šiam tikslui lėšas nustatyta tvarka ir terminais, – atliko tinkamai. Atsakomybės naštos už valstybės prievolės išmokėti kompensaciją – kiek peržengiama apskrities viršininko kompetencija ir yra kitų valstybės valdymo institucijų funkcijų ribos – perkėlimas teritoriniam viešojo administravimo subjektui nesant įstatymu apibrėžto pagrindo reikštų principinės nuostatos, jog pareigas kompensuoti už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą, įgyvendinamas per valdymo institucijas, atliekančias įstatymais individualiai apibrėžtas bei reglamentuotas funkcijas, prisiima valstybė, pažeidimą.

Todėl pareiškėjas, manydamas, kad yra pažeista jo turtinė teisė, ir toks pažeidimas kilo dėl nepakankamo prievolės vykdymo finansavimo iš valstybei priklausančių atlyginimo šaltinių už valstybės išperkamą nekilnojamąjį turtą, turėtų pareikšti reikalavimus valstybei, kaip juridiniam asme-

niui. Atitinkamos valdymo institucijos tokiu atveju turėtų byloje dalyvauti atstovų pagal įstatymą teisiniu statusu.

Kadangi atsakovo neteisėtų veiksmų ar neveikimo, dėl kurių būtų pažeistos pareiškėjo teisės ir teisėti interesai, byloje nenustatyta, pirmosios instancijos teismas skundą teisėtai atmetė (ABTĮ 5 str.).

Nepagrįsti yra pareiškėjo skundo argumentai, jog padarytas esminis proceso normų pažeidimas atmetus jo pareiškimą dėl įtraukimo į bylą antruoju atsakovu Panevėžio apskrities viršininko administraciją (b.l. 124, 133).

Apskrities valdymo įstatymo 1 str. nustatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė apskrities valdymą organizuoja per apskrities viršininką, ministerijas bei kitas Vyriausybės institucijas.

Apskrities viršininkas jam priskirtoms funkcijoms įgyvendinti formuoja administraciją ir jai vadovauja. Administracija yra juridinis asmuo (AVĮ 18 str.).

Kadangi žemės reformos įgyvendinimas yra apskrities viršininko veiklos sritis (AVĮ 10 str.), o šias funkcijas jis vykdo per atitinkamas administracijos struktūras, ginče, įvertinant pareiškėjo reikalavimų dalyką bei jų pagrindus, apskrities viršininkas yra tinkamas atsakovas ir administracijos įtraukimas į bylą antruoju atsakovu nekintant reikalavimams, bei atsižvelgiant į tai, kad netinkamos šalies pakeitimo klausimas nebuvo sprendžiamas (ABTĮ 54 str.), jokių procesinių pasekmių pareiškėjui nesukeltų, todėl teismo nutartis, kuria atsisakyta atsakovu patraukti viršininko administraciją, pareiškėjo procesinių teisių nepažeidžia (ABTĮ 53 str.).

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 139 str., 140 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

R.V. Vėjelio apeliacinį skundą atmesti, o Panevėžio apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 6 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

1.3.5. Kitos ginčo administracinės bylos

1.3.5.1. Dėl viešojo pirkimo

Jeigu tiekėjas (rangovas) savo skunde prašo patikrinti įvykusių pirkimo procedūrų teisėtumą, termino skundai paduoti eiga prasideda nuo to momento, kada tiekėjas (rangovas) sužinojo ar turėjo sužinoti apie skundžiamų procedūrų pasibaigimą (įvykimą).

Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija privalo savo veikloje užtikrinti viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir kartu viešąjį interesą, kad, atliekant prekių ar paslaugų pirkimus už valstybės ar savivaldybių lėšas, lėšos būtų racionaliai ir taupiai naudojamos. Todėl Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija, vykdydama šią savo pareigą, turi teisę išeiti už tiekėjo (rangovo) skundo ribų bei vertinti ir tuos perkančiosios organizacijos veiksmus ar sprendimus, dėl kurių skundas nebuvo paduotas.

Pirmosios instancijos teismo Administracinė byla Nr. A⁶–767/2001
teisėja L. Baltrūnaitė
Apeliacinės instancijos teismo
teisėjas A. Taminskas

NUTARTIS

2001 m. spalio 2 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), B. Janavičiūtės, N. Piškinaitės, G. Kryževičiaus ir R. Piličiausko, sekretoriaujant V. Stukaitei, dalyvaujant pareiškėjų atstovams advokatui A. Dziegoraičiui, advokatui Z. Nausui, A. Raščiui, V. Navickui, A. Bereišiui, atsakovo atstovui J. Bivainiui, trečiojo suinteresuoto asmens atstovui V. Atkočiūnui, viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo UAB „Veda“ ir pareiškėjo Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 25 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

2000 m. lapkričio 4 d. Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos „Valstybės žinių” priede „Informaciniai pranešimai” Nr. 46 (pranešimas Nr. 4010) paskelbė atvirąjį konkursą specialiesiems policijos automobiliams pirkti (b.l. 82). Iki kvietime dalyvauti konkurse nurodytos datos – 2000 m. gruodžio 27 d. – pasiūlymus perkančiajai organizacijai pateikė ir konkurse pirkti iki 148 naujų 2001 metais pagamintų specialiųjų policijos automobilių už 7 milijonus litų dalyvavo 5 tiekėjai: UAB „Auto Juta”, UAB „Piliakalnis”, UAB „Veda”, UAB „Autoforamas”, UAB „Ad Verbum” (b.l. 84–85, 88–94). 2000 m. gruodžio 29 d. Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo pirkimo komisija nustatė preliminarią pasiūlymų eilę: 1. UAB „Veda” (1667,76 balo); 2. UAB „Piliakalnis” (1648,32 balo); 3. UAB „Autoforamas” (1645,36 balo). UAB „Auto Juta” ir UAB „Ad Verbum” pasiūlymai pripažinti neatitinkančiais konkurso sąlygų (b.l. 97–98). Perkančiosios organizacijos Viešojo pirkimo komisija 2000 gruodžio 29 d. apie preliminarią pasiūlymų eilę pranešė tiekėjams (b.l. 99–100).

UAB „Auto Juta”, nesutikdama su perkančiosios organizacijos Viešojo pirkimo komisijos sprendimu dėl pasiūlymo atmetimo, 2001 m. sausio 12 d. šį sprendimą apskundė Viešųjų pirkimų tarnybai ir prašė išnagrinėti, ar Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skelbto konkurso procedūros ir medžiaga atitinka Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymą, ir panaikinti atvirojo konkurso rezultatus.

Viešųjų pirkimų tarnybos Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija (toliau – Komisija), išnagrinėjusi UAB „Auto Juta” skundą 2001 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. 5/24–212 skundą patenkino ir pirkimo procedūras nutraukė (b.l. 59–60). Komisija nustatė, kad konkurso dokumentų „Bendrosios dalies” 6 punktą „...neleidžiama pasiūlymų teikti įvairaus pobūdžio susivienijimams, neturintiems savarankiško juridinio asmens statuso” prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 7 str. 6 d. Įrašydama šį reikalavimą perkančioji organizacija dirbtinai apribojo galimą konkurenciją, tai draudžia Viešųjų pirkimų įstatymas (7 str. 5 d.). Taip pat nustatė, kad konkurso dokumentuose nenumatytas pasiūlymuose reikalaujamų paskolos suteikimo sąlygų vertinimas. Atsižvelgiant į paskolos dydį (7 mln. Lt), pasiūlymų vertinimas, be šio komponento, nesudaro prielaidų objektyviam pasiūlymų įvertinimui ir netenkina viešųjų pirkimų reikalavimų. Be to, Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus

reikalų ministerijos Viešojo pirkimo komisija, konstatuodama, kad „palankiausias finansavimo šaltinis bus nustatytas išnagrinėjus automobilių techninių sąlygų atitikimą konkurso sąlygoms ir nustačius nugalėtoją“ (2000 m. gruodžio 28 d. protokolas), pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo nustatytą pasiūlymų vertinimo tvarką (26 str.).

Pareiškėjas UAB „Veda“ prašė Vilniaus apygardos administracinio teismo panaikinti Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos 2001 m. sausio 31 d. sprendimą Nr. 5/24–212. Pareiškėjas nurodė, kad Komisija viršijo įstatymais nustatytą kompetenciją ir nesilaikė ginčų nagrinėjimo procedūros. UAB „Auto Juta“ skundą Viešųjų pirkimų tarnybai padavė praleidusi įstatymo nustatytą 10 dienų skundo padavimo terminą, skaičiuojamą nuo sužinojimo apie pažeidimą dienos, todėl Komisija UAB „Auto Juta“ skundo nagrinėti negalėjo. UAB „Auto Juta“ skunde nenurodė, kokiais veiksmais kokias jos teises perkančioji organizacija pažeidė, ir skundė tik konkurso sąlygas. Komisija sprendime pasisakė ir dėl skunde nenurodytų įstatymų pažeidimų ir taip viršijo savo kompetenciją. Pareiškėjas nurodė, kad Komisija sprendime konstatavo Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 5 d. nuostatos pažeidimą konkurso dokumentuose, tačiau šio teiginio nemotyavo ir nenurodė šį teiginį pagrindžiančių aplinkybių. Nurodė, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 6 d. nustatyta, kad perkančioji organizacija negali atmesti pasiūlymo dėl to, kad juos pateikė fiziniai asmenys ar bendrai veikai susivienijusių tiekėjų grupė. Šią nuostatą vertinant sistemiškai kartu su Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 5 d., matyti, kad 6 dalyje kalbama apie fizinių asmenų ar susivienijimų pateiktų pasiūlymų atmetimo draudimą pasiūlymų vertinimo, o ne konkurso dokumentų parengimo etape. Komisijos sprendime konkurso dokumentų nuostata pripažinta prieštaraujanti Viešųjų pirkimų įstatymo normai, nustatančiai ne reikalavimus konkurso dokumentams, o pasiūlymų vertinimui. Pareiškėjas nurodė, kad Komisija nenurodė nei konkrečių Viešųjų pirkimų įstatymo normų, reikalaujančių numatyti konkurso dokumentuose paskolos suteikimo sąlygų vertinimą, atsižvelgiant į paskolos dydį, nei konkrečių Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų, kurios buvo pažeistos. Nurodė, kad perkančioji organizacija pirkimo dokumentų III skyriuje „Būtinos paskolos suteikimo sąlygos“ nustatė privalomus paskolos suteikimo reikalavimus, kurių neatitinkantys pasiūlymai atmetami (VII skyriaus „Konkurso paraiškų vertinimo kriterijai“ 1 p.), t.y. šios nuostatos išrašytos vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu ir jų laikantis atliktas pasiūlymų įvertinimas atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 26 str. reikalavimus. Minėtų konkurso dokumentų nuostatų nesilaikymo faktų, perkančiajai organizacijai vertinant pasiūlymus, Komisija nenustatė.

Pareiškėjas Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos prašė panaikinti Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos 2001 m. sausio 31 d. sprendimą Nr. 5/24–212 ir įpareigoti Viešųjų pirkimų tarnybą leisti tęsti pirkimo procedūras. Nurodė, kad konkurso sąlygos visiems tiekėjams buvo nustatytos vienodos. Skundą Viešųjų pirkimų tarnybai dėl konkurso sąlygų padavusi UAB „Auto Juta“ konkurso sąlygas sužinojo 2000 m. lapkričio 22 d. ir praleido Viešųjų pirkimų įstatymo 38 str. 2 d. nustatytą 10 dienų skundo padavimo terminą. Todėl Komisija skundo nagrinėti negalėjo. Nurodė, kad UAB „Auto Juta“ skunde konkrečių perkančiosios organizacijos veiksmų, kuriais būtų pažeisti jos teisėti interesai, nenurodo. Kadangi skunde pateikti, pareiškėjo manymu, padaryti Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimai pareiškėjo teisių nepažeidžia, o teisės aktai nenumato, kad tam neįgaliotas asmuo gintų kitų ūkio subjektų pažeistas teises, pareiškėjo skundą Komisija turėjo atmesti. Nurodė, kad tiekėjams pasiūlytų konkurso sąlygų 6 p. numatyta, kad konkurso pasiūlymus kiekvienas tiekėjas teikia savarankiškai, t.y. neleidžiama pasiūlymų teikti įvairaus pobūdžio susivienijimams, neturintiems juridinio asmens statuso. Tačiau perkančioji organizacija negavo ir neatmetė šiuo pagrindu nė vieno pasiūlymo, todėl šis konkurso sąlygų punktas UAB „Auto Juta“ interesų nepažeidė.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. birželio 25 d. sprendimu pareiškėjų UAB „Veda“ ir Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skundus atmetė.

Teismas sprendime dėl UAB „Auto Juta“ skundo Viešųjų pirkimo tarnybai padavimo termino nurodė, kad Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 36 str. 1 d. įtvirtinta nuostata, kad kiekvienas pirkimu suinteresuotas tiekėjas (rangovas), kuris mano, kad perkančioji organizacija nesilaikė šio įstatymo reikalavimų ir pažeidė jo teisėtus interesus, turi teisę iki Komisijos sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą priėmimo pareikšti pretenziją ar apskųsti perkančiosios organizacijos veiksmus ar sprendimus Viešųjų pirkimų tarnybai. Minėto įstatymo 38 str. 1 d. nustato, kad tiekėjas (rangovas) turi teisę pateikti skundą Viešųjų pirkimų tarnybai ir nepateikęs pretenzijos perkančiajai organizacijai, o 38 str. 2 d. nurodyta, kad skundas pateikiamas per 10 dienų nuo dienos, kai tiekėjas (rangovas) sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisėtų interesų pažeidimą. Nurodė, kad įstatymų leidėjas (VPĮ 36 str. 1 d., 38 str. 1, 2 d.), suteikdamas tiekėjui teisę paduoti skundą Viešųjų pirkimų tarnybai, dėl termino nustato dvi sąlygas: 1) skundas gali būti paduotas per 10 dienų nuo dienos, kai tiekėjas (rangovas) sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisėtų interesų pažeidimą; 2) iki Komisijos

sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą priėmimo. Kitų sąlygų ar apribojimų dėl skundo padavimo termino įstatymas nenustato ir nedraudžia po preliminarios eilės nustatymo tiekėjui paduoti Viešųjų pirkimų tarnybai skundą dėl konkurso sąlygų. Spręsti, ar pažeisti teisėti interesai ir kada jie buvo pažeisti, yra tiekėjo teisė. Todėl aplinkybė, kad tiekėjas iš perkančiosios organizacijos gavo konkurso sąlygas, tačiau per 10 dienų jų neapskundė ir skundą dėl konkurso sąlygų padavė tik po preliminarios eilės nustatymo, negali būti vertinama kaip Viešųjų pirkimų įstatymo 38 str. 2 d. numatyto termino praleidimas. Be to, UAB „Auto Juta“ 2001 m. sausio 12 d. skundą Viešųjų pirkimų tarnybai pateikė ne tik dėl konkurso sąlygų, bet ir dėl rezultatų, todėl Komisija jį turėjo nagrinėti (VPI 36 str. 1 d.).

Dėl Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos įgaliavimo, nagrinėjant tiekėjo skundą, teismas sprendime nurodė, kad 1996 m. rugpjūčio 13 d. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme Nr. I-1491 (1999 m. birželio 3 d. įstatymo Nr. VIII-1210 redakcija), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1467 patvirtintuose Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos nuostatuose (toliau tekste – Nuostatai) bei tuo pačiu Nutarimu patvirtintoje Skundų nagrinėjimo bei Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos narių nušalinimo nuo ginčų nagrinėjimo sąlygose ir tvarkoje (toliau – Skundų nagrinėjimo tvarka) tiekėjų (rangovų) skundų dėl perkančiosios organizacijos veiksmų bei sprendimų nagrinėjimo ribos nenustatytos. Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 41 str. nuostatas Komisija nagrinėja tik tuos tiekėjų (rangovų) skundus, kurie gauti iki Komisijos sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą ir pateikti laikantis šio įstatymo 38 ir 39 straipsnių reikalavimų, t.y. atitinka pateikimo tvarkos, terminų, formos bei turinio reikalavimus. Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos funkcijas konkretizuojantis Nuostatų 4.1 p. nustato, kad Komisija nagrinėja tiekėjų (rangovų) skundus dėl perkančiosios organizacijos sprendimų ir veiksmų, kuriais pažeidžiamos tiekėjo (rangovo) teisės ir teisėti interesai. Teismas nurodė, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 38 str. 3 d., 40 str., Nuostatų 3 p., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1090 patvirtintų Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų 5.11 p. nurodyta, kad Viešųjų pirkimų tarnyba, gavusi tiekėjo (rangovo) skundą, organizuoja skundo nagrinėjimą Nepriklausomoje viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijoje. Be to, Viešųjų pirkimų įstatymo 5 str. 3 d. bei Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų 5 p., reglamentuojantys šios tarnybos funkcijas, numato, kad tarnyba, vykdydama savo uždavinius, nustato reikalavimus

Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos nariams (Įstatymo 5 str. 3 d. 13 p.), rengia ir teikia informaciją skundus nagrinėjančiai Nepriklausomai viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijai (Įstatymo 5 str. 3 d. 14 p., Nuostatų 5.12 p.), sudaro ir keičia Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos narių sąrašą bei skelbia „Valstybės žinių” priede (Nuostatų 5.10 p.). Iš paminėtų bei kitų šių norminių teisės aktų nuostatų matyti, kad Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos veikla yra susijusi su Viešųjų pirkimų tarnybos uždavinių ir funkcijų vykdymu. Viešųjų pirkimų įstatymo 5 str. nustato, kad Viešųjų pirkimų tarnyba – pirkimų veiklą koordinuojanti ir prižiūrinti, kaip juos atliekant laikomasi šio įstatymo ir su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų, institucija, kurios svarbiausi uždaviniai pagal Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų 4 p. – įgyvendinti valstybės viešųjų pirkimų politiką (4.1 p.), siekti, kad taupiai būtų naudojamos Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų, kitų valstybės pinigų fondų bei Lietuvos banko, taip pat kitos šiame punkte numatytos lėšos (4.2 p.). Teismas nurodė, kad Nuostatų 4.1 p. norma, kad Komisija nagrinėja tiekėjų (rangovų) skundus dėl perkančiosios organizacijos sprendimų ir veiksmų, kuriais pažeidžiamos tiekėjo (rangovo) teisės ir teisėti interesai, yra nekonkreti ir skundo nagrinėjimo ribų neapibrėžia. Tačiau Viešųjų pirkimų įstatymo 39 str., nustatydamas tiekėjo (rangovo) skundo Viešųjų pirkimų tarnybai turinį, reikalauja skunde nurodyti perkančiosios organizacijos neteisėtus veiksmus ar sprendimus ir jų neteisėtumą pagrindžiančius teisės aktus ar aplinkybes (1 d. 3 p.), o Nuostatų 49.6, 49.7 punktų reikalavimai, išnagrinėjus skundą, Komisijos sprendime nurodyti faktines aplinkybes bei aplinkybes, kuriomis grindžiamas Komisijos sprendimas, leidžia daryti išvadą, kad Komisija, nagrinėdama tiekėjo (rangovo) skundą, neprivalo apsiriboti skundo argumentų patikrinimu, o turi iširti perkančiosios organizacijos veiksmų ir sprendimų, vykdant viešojo pirkimo procedūrą (iki sprendimo apie laimėjusįjį pasiūlymą priėmimo), atitikimą įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams ir priimti vieną iš Viešųjų pirkimų įstatymo 41 str. 5 d. numatytų sprendimų. Komisijos teisių aiškinimas siaurąja prasme reikštų, kad Komisija, matydama, kad perkančioji organizacija pažeidė įstatymus, nesant toje dalyje tiekėjo (rangovo) skundo, neturėtų galimybės ginti viešąjį interesą. Viešųjų pirkimų įstatyme draudimo Komisijai apsiriboti tiekėjo (rangovo) skundo reikalavimais nėra. Remdamasis paminėtų norminių teisės aktų nuostatų analize, teismas padarė išvadą, kad Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija, nagrinėdama tiekėjo (rangovo) skundą,

veikdama kaip viešojo administravimo subjektas ir skundo nagrinėjimo stadijoje padėdama Viešųjų pirkimų tarnybai įgyvendinti įstatymu jai nustatytus uždavinius, gindama viešąjį interesą, turi įvertinti konkurso dokumentus ir ištirti visos viešojo pirkimo procedūros iki sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą priėmimo atitikimą viešuosius pirkimus reglamentuojantiems įstatymams ir poįstatyminiams aktams, o po to priimti vieną iš Viešųjų pirkimų įstatymo 41 str. 5 d. numatytų sprendimų.

Teismas nurodė, kad Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija, nagrinėdama UAB „Auto Juta“ skundą, nustatė du esminius Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus (7 str. 5, 6 d. bei 26 str.) ir dėl to pirkimo procedūras nutraukė (b.l. 59–60, 125–126). Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 5 d. nustatyta, kad perkančioji organizacija negali kelti tiekėjams (rangovams) tokių kvalifikacijos reikalavimų, kurie dirbtinai ribotų galimą konkurenciją. To paties straipsnio 6 d. nurodyta, kad perkančioji organizacija neturi teisės atimesti tiekėjų (rangovų) pasiūlymų dėl to, kad juos pateikė fiziniai asmenys ar bendrai veiklai susivienijusių tiekėjų (rangovų) grupė. Įstatymo leidėjas taip pat nustato sąlygą, kad bendrai veiklai susivienijusių tiekėjų (rangovų) grupė turi būti pasirašiusi notariškai patvirtintą jungtinės veiklos sutartį (VPI 7 str. 6 d.). Kitų sąlygų tiekėju dalyvaujančiai bendrai veiklai susivienijusių tiekėjų (rangovų) grupei įstatymas nenustato, ir perkančioji organizacija, nustatydama konkurso sąlygas, negali nustatyti kitų sąlygų nei numatyta įstatyme. Teismas nurodė, kad Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Konkurso dokumentų „Bendrosios dalies“ 6 punkte nurodyta, kad „Konkurso pasiūlymus kiekvienas tiekėjas teikia savarankiškai, t.y. neleidžiama pasiūlymų teikti įvairaus pobūdžio susivienijimams, neturintiems savarankiško juridinio asmens statuso“ (b.l. 10–29, 63–81). Todėl Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija 2001 m. sausio 31 d. sprendime Nr. 5/24–212 teisingai konstatavo, kad Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Konkurso dokumentų „Bendrosios dalies“ 6 punktas prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 5, 6 d., kadangi dirbtinai apribojo galimą konkurenciją. Kartu buvo pažeistas viešasis interesas, taupiai naudojant valstybės lėšas, viešajame pirkime pasiekti optimalų rezultatą. Teismas nurodė, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 3, 4 d. nustato, kad perkančiosios organizacijos keliami kvalifikaciniai reikalavimai, jų vertinimo kriterijai ir vertinimo procedūros išdėstomi pirkimo dokumentuose, ir visiems tiekėjams (rangovams) turi būti taikomi vienodi kvalifikacijos reikalavimai. Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atvirasis specialių policijos auto-

mobilių viešojo pirkimo konkursas skelbtas dėl iki 150 automobilių už 7 mln. litų paskolą su valstybės garantija pirkimo (b.l. 82). Konkurso dokumentų „Bendrosios dalies“ 2 p. nurodyta, kad „Pardavėjas šių automobilių pirkimui privalo pasiūlyti finansavimo šaltinį ir sąlygas“. Paskolos suteikimo būtinosios sąlygos detalizuotos konkurso dokumentų III skyriuje, pagal kurio 5 punktą paskolos suteikimo pasiūlyme būtina nurodyti paskolos sumą, valiutą, palūkanų dydį, paskolos gražinimo tvarką ir grafiką, mokesčių, susijusių su paskolos išėmimu, dydį (b.l. 10–29, 62–81). Konkurso dokumentų VII skyriaus „Konkurso paraiškų vertinimo kriterijai“ 5 p. nustatė, kad konkurse bus vertinamas ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas, kuris nustatomas pagal formulę, įvertinus pasiūlymus dėl kiekvienos iš 14 automobilių grupių, atsižvelgiant į automobilio kainą ir eksploatacines išlaidas. Nors konkurso dokumentuose (Bendrosios dalies 2 p., III skyriaus 5 punktas) nurodyta, kad tiekėjas privalo pasiūlyti finansavimo šaltinį ir sąlygas, tačiau paskolos sąlygų vertinimas į konkurso pasiūlymų vertinimo kriterijus neįtrauktas. Teismas nurodė, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 26 str. 4 d. nustato, kad, vertinant konkurso pasiūlymus, vertinimo kriterijus yra mažiausia pasiūlyta kaina arba ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas. Perkančioji organizacija vertinimo kriterijumi pasirenko ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą pagal automobilių kainą ir eksploatacines išlaidas, tačiau paskolos suteikimo sąlygų vertinimo į konkurso pasiūlymų vertinimo kriterijus neįtraukė ir jų nevertino (b.l. 97–98, bylos priedas, 1. 12–87). Perkančiosios organizacijos viešojo pirkimo komisija 2000 m. gruodžio 28 d. nusprendė, kad palankiausias finansavimo šaltinis bus nustatytas išnagrinėjus automobilių techninių sąlygų atitikimą konkurso sąlygoms ir nustatytus nugalėtoją (b.l. 95–96). Teismas nurodė, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 26 str. 6 d. 1 p. nustato, kad perkančiosios organizacijos Viešojo pirkimo komisija, norėdama priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo, turi pagal konkurso dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus ir sąlygas įvertinti pateiktus tiekėjų (rangovų) pasiūlymus ir nustatyti preliminarią eilę. Įstatymas neleidžia po preliminarios eilės nustatymo atlikti papildomo pasiūlymų vertinimo. Teismas nurodė, kad iš Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešojo pirkimo komisijos 2000 m. gruodžio 28 d., 2000 m. gruodžio 29 d. protokolų (b.l. 95–98) matyti, kad palankiausio finansavimo šaltinio nustatymas numatytas, nustatytus konkurso nugalėtoją. Tai pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 26 str. 4, 6 d. 1 p. numatytą konkurso pasiūlymų vertinimo tvarką. Teismas nurodė, kad Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos 2001 m. sausio 31 d. sprendimo Nr. 5/24–212 teiginys, kad perkančiosios organiza-

cijos konkurso dokumentuose nenumatytas pasiūlymuose reikalaujamų paskolos suteikimo sąlygų vertinimas ir, atsižvelgiant į paskolos dydį (7 mln. Lt), pasiūlymų vertinimas, be šio komponento, nesudaro prielaidų objektyviam pasiūlymų įvertinimui ir netenkina viešųjų pirkimų reikalavimų, taip pat kad perkančiosios organizacijos Viešojo pirkimo komisija, konstatuodama, kad „Palankiausias finansavimo šaltinis bus nustatytas išnagrinėjus automobilių techninių sąlygų atitikimą konkurso sąlygoms ir nustačius nugalėtoją” pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo nustatytą pasiūlymų vertinimo tvarką (26 str.), atitinka faktines aplinkybes bei Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas. Teismas nurodė, kad pareiškėjų ginčijamame sprendimo 1, 2 punktuose Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija nustatytas Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus motyvavo tuo, kad perkančioji organizacija dirbtinai apribojo konkurenciją ir, atsižvelgiant į paskolos dydį (7 mln. Lt), pasiūlymų vertinimas, be šio komponento, nesudarė sąlygų objektyviam pasiūlymų įvertinimui. Todėl pripažinti, kad ši sprendimo dalis nemotyvuota, nėra pagrindo.

Apeliaciniu skundu pareiškėjas UAB „Veda” prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 25 d. sprendimą administraciniame byloje Nr. 12–627/2001 panaikinti ir priimti naują sprendimą, kuriuo panaikinti Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos 2001 m. sausio 31 d. sprendimą Nr. 5/24–212. Nurodo, kad teismo pateiktas Viešųjų pirkimų įstatymo 36 str. 1 d. ir 38 str. 2 d. aiškinimas prieštarauja lingvistiniam, sisteminiam bei loginiam šių normų aiškinimui. Nurodo, kad, analizuojant VPĮ 36 straipsnio 1 dalį gramatikos požiūriu, pažymėtina, kad šioje normoje įtvirtinta tiekėjo teisė apskųsti perkančiosios organizacijos veiksmus iki Komisijos sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą priėmimo yra siejama su šio įstatymo 37–41 straipsniuose nustatyta tvarka ir terminais. VPĮ 38 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas konkretus apskundimo terminas – 10 dienų nuo dienos, kurią tiekėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisėtų interesų pažeidimą. Vertinant sistemiškai tiek šių normų turinį, tiek jų turinį su Skundų nagrinėjimo tvarkos 2 punktu, darytina išvada, kad tiekėjas turi teisę pateikti skundą per 10 dienų terminą, tačiau ne vėliau kaip iki Komisijos sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą priėmimo. Taikant loginį šių normų aiškinimo metodą matyti, kad, vertinant terminų sąlygas kaip alternatyvias, 10 dienų apskundimo termino sąlyga tampa logiškai beprasmiška. Nurodo, kad teismas, sprendime nurodydamas, jog „spręsti, ar pažeisti teisėti interesai ir kada jie buvo pažeisti, yra tiekėjo teisė”, padaro senaties institutą besąlygiškai priklausantį nuo tiekėjo ir iš esmės neveikiantį (t.y. tik formalų). Ši tiekėjo teisė nėra absoliuti ir (kaip ir bet kokia

kita teisė) turi savo ribas, kurios nustatomos vadovaujantis teisingumo ir protingumo kriterijais bei interesų pusiausvyra. Nurodo, kad teismo išvada, jog UAB „Auto Juta” skundą pateikė tiek dėl konkurso sąlygų, tiek ir dėl konkurso rezultatų negali būti laikoma pagrįsta, nes taikant VPI 36 str. 1 d., būtina įvertinti, ar tiekėjo skundas paduotas 37–41 straipsniuose nustatyta tvarka ir terminais. VPI 39 str. 1 d. 3 punktas nustato reikalavimą skunde nurodyti perkančiosios organizacijos neteisėtus veiksmus ar sprendimus ir jų neteisėtumą pagrindžiančius teisės aktus ar aplinkybes, t.y. skundo pagrindą, o 5 punktas nustato reikalavimą nurodyti tiekėjo reikalavimą, t.y. skundo dalyką. Būtent tiekėjo skundo pagrindas yra tie juridiniai faktai, kurių atžvilgiu taikytinas VPI 38 str. 2 d. įtvirtintas apskundimo terminas. UAB „Auto Juta” kaip savo skundo pagrindą pateikė tai, kad buvo padaryti nusizengimai VPI skelbiant konkursą ir tai detalizavo nurodydama konkrečias konkurso sąlygų nuostatas. UAB „Auto Juta” skundo analizė patvirtina aplinkybę, kad šis tiekėjas savo interesų pažeidimą kildina ne iš pasiūlymo atmetimo, bet iš konkrečių konkurso sąlygų. Nurodo, jog tai, kad tiekėjas skundą pateikė per 10 dienų, perkančiajai organizacijai nustačius preliminarią pasiūlymų eilę, savaime dar nereiškia, kad nėra praleistas apskundimo terminas, kadangi apie skundo pagrindą sudarančias aplinkybes UAB „Auto Juta” sužinojo arba turėjo sužinoti daugiau kaip prieš 10 dienų iki skundo pateikimo dienos. Pažymėtina, kad konkurso rezultatus šis tiekėjas skundė remdamasis tik konkurso sąlygų prieštaravimu VPI. Kai skundas susideda iš skirtingų reikalavimų, būtina įvertinti, ar kiekvieno konkretaus reikalavimo atžvilgiu nėra pasibaigęs senaties terminas. Jeigu senaties terminas pasibaigęs dėl tam tikrų reikalavimų, o dėl kitų tame pačiame skunde išdėstytų reikalavimų nėra pasibaigęs, tai priimamas nagrinėti visas skundas, tačiau tie reikalavimai, dėl kurių senatis pasibaigusi (šiuo atveju – dėl konkurso sąlygų), nagrinėjant skundą turi būti atmesti. Nepriklausomos komisijos sprendimas akivaizdžiai grindžiamas tik konkurso sąlygų prieštaravimu įstatymams, t.y. Nepriklausoma komisija perkančiosios organizacijos paskelbtų konkurso rezultatų (kurių atžvilgiu, teismo nuomone, senatis nebuvo pasibaigusi) nepripažino neteisėtais ir sudarančiais pagrindą pirkimo procedūrą nutraukti. Nurodo, kad Skundų nagrinėjimo tvarkos 9.2 punktas numato, kad Viešųjų pirkimų tarnyba atsisako priimti tiekėjo skundą, jeigu jis pateikiamas praleidus terminą, nustatytą jam pateikti. Viešųjų pirkimų tarnyba turėjo atsisakyti priimti UAB „Auto Juta” 2001 m. sausio 12 d. skundą kaip pateiktą praleidus nustatytą terminą. Nurodo, kad teismo pateiktas Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos nuostatų 4.1 p. aiškinimas negali būti laikomas pagrįstu. Viešųjų pirkimų san-

tykiai yra viešosios teisės reguliavimo dalykas, jų realizavimui pirmiausia taikomas administracinio teisinio reguliavimo metodas, todėl šiuose santykiuose negali būti taikomas privatinės teisės principas „leidžiama viskas, kas nedraudžiama įstatymo“. Įstatymuose kiekvienai institucijai yra nustatyta jos prigimtį, paskirtį atitinkanti kompetencija, kurios konkretus turinys priklauso nuo tos institucijos vietos tarp kitų viešojo administravimo institucijų, jos įgaliojimų santykio su kitų institucijų įgaliojimais. Taip yra įtvirtintas atskirų institucijų savarankiškumas, kiekvienos institucijos vieta bendrojoje viešojo administravimo sistemoje, o kartu ir jų pusiausvyra. VPI 4 straipsnis Viešųjų pirkimų tarnybą ir Komisiją išskiria kaip dvi savarankiškas institucijas, kurioms teisės aktai suteikia skirtingas funkcijas. Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijos yra detalizuojamos VPI 5 straipsnyje, tuo tarpu Komisijos funkcijos aiškiai apibrėžtos Nuostatų 4 punkte. Ši norma konkrečiai apibrėžia skundo nagrinėjimo ribas, t.y. perkančiosios organizacijos sprendimai ar veiksmai, kuriais pažeidžiamos tiekėjo teisės ir teisėti interesai. Aplinkybė, kad Komisijai suteikta teisė, patenkinus skundą, nutraukti pirkimo procedūras, nesudaro prielaidos tvirtinti, kad Komisija neprivalo apsiriboti konkrečiau skundo nagrinėjimu ir jos veikla yra susijusi su Viešųjų pirkimų tarnybos uždavinių ir funkcijų vykdymu. Kadangi tik Viešųjų pirkimų tarnybai įstatymu yra pavesta kontroliuoti bei prižiūrėti viešųjų pirkimų teisėtumą (VPI 5 str. 1 d., 3 d. 3 p.), tai tik ji ir turi įgyvendinti šiuos uždavinius ir funkcijas. Kitu atveju yra pažeidžiamas vykdomosios valdžios veiklos teisėtumo principas, kadangi joks teisės aktas nenumato, kad Viešųjų pirkimų tarnyba turi teisę jai priskirtą kompetenciją perleisti kitoms institucijoms. Nurodo, kad įstatymų leidėjas turi teisę nustatyti viešojo intereso ribas konkrečiuose santykiuose, taigi teisės aktuose gali būti nustatyta, kokiais atvejais ir kokia tvarka įgaliotos institucijos ar pareigūnai gali ginti viešąjį interesą. Skundų nagrinėjimo tvarkos 25 p. yra nurodytas konkretus atvejis, kai Komisija gali ginti viešąjį interesą, tuo tarpu teismas šią normą išaiškino plečiamai. Teismas padarė išvadą, kad Komisija, gindama viešąjį interesą, gali išeiti už skundo ribų, nors aptariamoje normoje aiškiai nurodoma, kad viešasis interesas siejamas tik su būtinumu išnagrinėti konkretų skundą. Nurodo, kad teismas, pasisakydamas dėl viešojo intereso gynimo, neįvertino tokio gynimo pagrįstumo. Nei Komisijos sprendime, nei teismo sprendime nenurodoma, kuo konkrečiai reikiiasi būtinybė ginti viešąjį interesą, kokios visuomenei reikšmingos vertybės yra ginamos, dėl viešojo intereso pasisakoma abstrakčiai.

Pareiškėjas Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos apeliaciniu skundu prašo Vilniaus apygardos administ-

racinio teismo 2001 m. birželio 25 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą, kuriuo panaikinti Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos 2001 m. sausio 31 d. sprendimą Nr. 5/24–212. Nurodo, kad Viešųjų pirkimų įstatymo 38 str. 2 dalyje yra nustatyta, kad skundas pateikiamas per 10 dienų nuo tos dienos, kurią tiekėjas sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisėtų interesų pažeidimą. UAB „Auto Juta“, 2000 m. lapkričio 22 d. gavusi konkurso sąlygas, su jomis susipažino ir, šiomis sąlygomis vadovaudamasi, dalyvavo Policijos departamento vykdomuose viešuosiuose pirkimuose, vadinasi, UAB „Auto Juta“ nemanė, kad jos teisėti interesai yra pažeisti. Todėl tik po preliminarios eilės sudarymo kreipdamasi į Viešųjų pirkimų tarnybą, UAB „Auto Juta“ pažeidė įstatymo nustatytus terminus, o galiojantys teisės aktai šiuos terminus atstatyti minėtos Komisijos neįgaliojo. Nurodo, kad teismo pateikiamu aiškinimu apribojamos VPĮ 38 str. 2 d. taikymo galimybės ir nepagrįstai išplečiamos tiekėjo teisės. Nurodo, kad nebuvo pažeistos VPĮ 7 str. 6 d. nuostatos UAB „Auto Juta“ atžvilgiu, nes ši įmonė turi juridinio asmens statusą. Nurodo, kad pagal VPĮ 4 str. Viešųjų pirkimų tarnyba ir Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija yra dvi savarankiškos institucijos, kurioms teisės aktų suteiktos skirtingos funkcijos. Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijos yra detalizuojamos VPĮ 5 str., tuo tarpu Nepriklausomos komisijos funkcijos aiškiai apibrėžtos Komisijos nuostatų 4 punkte. Ši norma konkrečiai apibrėžia skundo nagrinėjimo ribas – „perkančios organizacijos sprendimai ar veiksmai, kuriais pažeidžiamos tiekėjo teisės ir teisėti interesai“. Nurodo, kad Komisija, kontroliuodama, kaip atliekant pirkimus laikomasi VPĮ ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių teisės aktų reikalavimų, perima Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijas ir viršija savo kompetenciją, kadangi tai jai nėra pavesta įstatymo. Kontroliuoti bei prižiūrėti viešųjų pirkimų teisėtumą įstatymo (VPĮ 5 str. 1 d., 3 d. 3 p.) yra pavesta Viešųjų pirkimų tarnybai.

Atsiliepime į apeliacinius skundus Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija nurodo, kad apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 25 d. sprendimo laiko nepagrįstais. Nurodo, kad UAB „Auto Juta“ skundą Viešųjų pirkimų tarnybai pateikė per Viešųjų pirkimų įstatymo (38 str. 2 d.) nustatytą 10 dienų terminą po to, kai, gavusi informaciją apie preliminarios eilės nustatymą ir jos pasiūlymo atmetimą, sužinojo apie savo, kaip tiekėjo, pažeistus interesus. Aplinkybė, kad tiekėjas – UAB „Auto Juta“, gavusi iš perkančiosios organizacijos konkurso dokumentus, neapskundė konkurso sąlygų per 10 dienų, negali būti traktuojama kaip Viešųjų pirkimų įstatymo (38 str. 2 d.) nustatyto termino praleidimas, nes UAB „Auto Juta“ apie savo pažeistus

interesus sužinojo tik gavusi informaciją apie jos pasiūlymo atmetimą. Juo-
lab kad tiekėjas UAB „Auto Juta” skundą pateikė tiek dėl konkurso sąlygų,
tiek dėl pirkimo procedūrų. Nurodo, kad Nepriklausoma viešųjų pirkimų
ginčų nagrinėjimo komisija veikia pagal Viešųjų pirkimų įstatymą kaip vie-
šojo administravimo subjektas ir taip įgyvendina teisingą teisės normų tai-
kymą viešųjų pirkimų srityje. Todėl Komisija neturi teisės apsiriboti skun-
dų nagrinėjimu tik skundo teiginių ribose ir veikti kaip institucija, nagrinė-
janti ginčus civilinės teisės srityje. Tik nagrinėdama skundus iš esmės, Kom-
isija gali tinkamai ginti viešuosius interesus, tai jai yra privaloma. Nuro-
do, kad perkančioji organizacija padarė tris esminius Viešųjų pirkimų įsta-
tymo pažeidimus (7 str. 6 d., 26 str. 4 d., 26 str. 6 d. 1 p.). VPI 7 str. 6 d.
pažeidimas dirbtinai apribojo tiekėjų konkurenciją, VPI 26 str. 4 d. ir 26 str.
6 d. 1 p. pažeidimai nesudarė prielaidų objektyviam pasiūlymų vertinimui.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Apeliaciniai skundai atmestini.

Atsižvelgdamas į apeliaciniuose skunduose keliamus klausimus bei į
bylos medžiagą, apeliacinės instancijos teismas Vilniaus apygardos admi-
nistracinio teismo 2001 m. birželio 25 d. sprendimą iš esmės vertina trimis
aspektais. Pirma, ar teismas pagrįstai konstatavo, jog UAB „Auto Juta”
nepraleido skundo Viešųjų pirkimų tarnybai padavimo termino. Antra, ar
teismas pagrįstai konstatavo, jog Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nag-
rinėjimo komisija, nagrinėdama UAB „Auto Juta” skundą, neviršijo savo
įgaliojimų. Trečia, ar pagrįstai konstatuoti viešuosius pirkimus reglamen-
tuojančių teisės aktų pažeidimai, Policijos departamentui prie Lietuvos Res-
publikos vidaus reikalų ministerijos vykdant specialiųjų automobilių vie-
šąjį pirkimą.

Dėl skundo Viešųjų pirkimų tarnybai padavimo termino

Viešųjų pirkimų įstatymo 36 str. 1 d. nustatyta, kad kiekvienas pirki-
mu suinteresuotas tiekėjas (rangovas), kuris mano, kad perkančioji organi-
zacija nesilaikė šio įstatymo ir pažeidė jo teisėtus interesus, turi teisę iki
sprendimo apie laimėjusį pasiūlymą priėmimo apskusti perkančiosios or-
ganizacijos veiksmus ar sprendimus Viešųjų pirkimų tarnybai. Viešųjų pir-
kimų įstatymo 38 str. 2 d. nustatyta, kad skundas Viešųjų pirkimų tarnybai
pateikiamas per 10 dienų nuo dienos, kurią tiekėjas (rangovas) sužinojo
arba turėjo sužinoti apie savo teisėtų interesų pažeidimą. Iš šių įstatymo
normų darytina išvada, jog, vertinant, ar buvo laikytasi perkančiosios orga-

nizacijos veiksmų ar sprendimų apskundimo Viešųjų pirkimų tarnybai termino, būtina nustatyti, kokius perkančiosios organizacijos veiksmus tiekėjas (rangovas) skundžia ir kada jis apie juos sužinojo ar turėjo sužinoti. Jeigu tiekėjas (rangovas) savo skunde prašo patikrinti įvykusių pirkimo procedūrų teisėtumą, termino skundai paduoti eiga prasideda nuo to momento, kada tiekėjas (rangovas) sužinojo ar turėjo sužinoti apie skundžiamą procedūrų pasibaigimą (įvykimą).

Iš byloje esančio tiekėjo UAB „Auto Juta“ skundo Viešųjų pirkimų tarnybai (b.l. 105–106) matyti, jog buvo prašoma patikrinti, ar Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skelbto konkurso procedūros ir medžiaga atitinka Viešųjų pirkimų įstatymą. Tiekėjas skundė ne tik konkurso medžiagos (sąlygų), bet ir iki preliminarios pasiūlymų eilės sudarymo įvykusių viešojo pirkimo procedūrų teisėtumą. Todėl tiekėjas negalėjo sužinoti apie savo teisių pažeidimą anksčiau nei baigėsi jo skundžiamos pirkimo procedūros, t. y. anksčiau nei buvo sudaryta preliminari pasiūlymų eilė.

Dėl to, jog UAB „Auto Juta“ skundė ne tik konkurso sąlygas, bet ir, remiantis konkurso sąlygomis, vykdytas pirkimo procedūras, laikytina, jog apeliančių teiginiai, kad terminas skundai paduoti turėjo būti skaičiuojamas nuo konkurso sąlygų sužinojimo, yra nepagrįsti. Vilniaus apygardos administracinis teismas pagrįstai skundo padavimo terminą skaičiavo nuo to momento, kada tiekėjas sužinojo apie preliminarios pasiūlymų eilės sudarymą.

Dėl Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos teisių nagrinėjant skundus

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 24 d. nutarimu Nr. 1467 patvirtintų Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos nuostatų 4.1 punkte numatyta, kad Komisija nagrinėja tiekėjų (rangovų) skundus dėl perkančiosios organizacijos sprendimų ar veiksmų, kuriais pažeidžiamos tiekėjo teisės ar teisėti interesai. Aiškinant šią normą, negalima apsiriboti vien tik gramatiniu jos interpretavimu ir teigti, jog Komisija nagrinėja ginčus tik dėl tiekėjo (rangovo) skunde nurodytų pažeidimų. Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos nuostatai yra viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų sistemos dalis. Todėl šį aktą būtina vertinti sistemiskai, atsižvelgiant ir į kitų viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų normas.

Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis viešuosius pirkimus, yra Viešųjų pirkimų įstatymas. Šis įstatymas detaliai nustato būdus ir tvarką, kuriais gali būti atliekami pirkimai už valstybės ir savivaldybių lėšas. Visos

institucijos ar įstaigos, perkančios prekes ar paslaugas už valstybės ar savivaldybių lėšas, privalo griežtai laikytis Viešųjų pirkimų įstatymo bei juo remiantis priimtų poįstatyminių teisės aktų reikalavimų. Toks viešųjų pirkimų reguliavimas yra susijęs su viešuoju interesu. Viešųjų pirkimų reguliavimu pirmiausia siekiama užtikrinti, kad racionaliai ir taupiai būtų naudojamos valstybės ir savivaldybių lėšos, kad prekės ir paslaugos būtų perkamos už palankią kainą, taip pat siekiama užtikrinti, kad visiems asmenims, galintiems pateikti reikiamą prekę ar paslaugą, būtų sudarytos sąlygos pateikti savo pasiūlymą ir lygiomis galimybėmis su kitais dalyvauti pirkimo procedūrose.

Viešųjų pirkimų įstatymo ir remiantis juo priimtų poįstatyminių teisės aktų reikalavimų laikymosi kontrolės tikslu yra sukurta speciali valstybės institucija – Viešųjų pirkimų tarnyba. Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 5 str. nuostatomis, galima teigti, jog šios institucijos uždavinys yra užtikrinti, kad nebūtų nukrypstama nuo viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Tai reiškia, jog ši institucija kartu turi užtikrinti viešąjį interesą, kad perkant prekes ir paslaugas būtų racionaliai ir taupiai naudojamos valstybės ir savivaldybių lėšos.

Be kitų Viešųjų pirkimų tarnybos funkcijose (Viešųjų pirkimų įstatymo 5 str.) apibrėžtų viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų laikymosi užtikrinimo būdų, šių teisės aktų nuostatų laikymasis užtikrinamas ir per tiekėjų (rangovų) skundų dėl neteisėtų perkančiosios organizacijos veiksmų nagrinėjimą. Tačiau šiuos skundus nagrinėja ne pati Viešųjų pirkimų tarnyba, bet įstatymų nustatyta tvarka jos kiekvienam konkrečiam atvejui sudaroma Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija (Viešųjų pirkimų įstatymo 38 str. 3 d.). Dėl tokio Komisijos santykio su Viešųjų pirkimų tarnyba pobūdžio galima daryti išvadą, jog vienas iš Komisijos veiklos uždavinių yra užtikrinti nenukrypstamą įstatymų laikymąsi viešųjų pirkimų procese.

Atsižvelgiant į anksčiau nurodytus motyvus, darytina išvada, kad Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija privalo savo veikloje užtikrinti viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir kartu viešąjį interesą, kad, atliekant prekių ar paslaugų pirkimus už valstybės ar savivaldybių lėšas, lėšos būtų racionaliai ir taupiai naudojamos. Todėl Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija, vykdydama šią savo pareigą, turi teisę išeiti už tiekėjo (rangovo) skundo ribų bei vertinti ir tuos perkančiosios organizacijos veiksmus ar sprendimus, dėl kurių skundas nebuvo paduotas.

Vilniaus apygardos administracinis teismas teisingai išaiškino viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nuostatas ir teisingai nustatė

Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos teisių, nagrinėjant tiekėjų (rangovų) skundus, apimtį.

Dėl Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos nuostatų pažeidimų, Policijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vykdant specialiujų automobilių viešąjį pirkimą

Nepriklausoma viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisija 2001 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. 5/24–212 iš esmės konstatavo tris viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Byloje surinkti įrodymai patvirtina, kad pažeidimai nustatyti pagrįstai. Vilniaus apygardos administracinio teismo išvados dėl Nepriklausomos viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo komisijos sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo šiuo aspektu taip pat yra teisingos.

Iš bylos matyti (b.l. 12), kad Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Konkurso dokumentų „Bendrosios dalies“ 6 p. nustatyta, kad konkurso pasiūlymus kiekvienas tiekėjas teikia savarankiškai ir kad neleidžiama pasiūlymų teikti įvairaus pobūdžio susivienijimams, neturintiems savarankiško juridinio asmens statuso. Tokia Konkurso dokumentų nuostata akivaizdžiai prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 6 d., kurioje teigiama, jog perkančioji organizacija neturi teisės atmesti tiekėjų pasiūlymų dėl to, kad juos pateikė fiziniai asmenys ar bendrai veikai susivienijusių tiekėjų grupė. Be to, tokia Konkurso dokumentų nuostata pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 7 str. 5 d. numatytą draudimą dirbtinai riboti galimą konkurenciją.

Iš bylos matyti (b.l. 12), kad Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Konkurso dokumentų „Bendrosios dalies“ 2 p. nustatyta, jog pardavėjas automobilių pirkimui privalo pasiūlyti finansavimo šaltinį ir sąlygas. Konkurso dokumentų III skyriuje (b.l. 21) numatytas reikalavimas, kad tiekėjas pateiktų paskolos automobiliams pirkti suteikimo pasiūlymą. Tačiau Konkurso dokumentuose nėra numatyti paskolos suteikimo pasiūlymų vertinimo kriterijai ir sąlygos. Tai prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatymo 19 str. 5 p. bei sudaro prielaidas neobjektyviam pasiūlymų įvertinimui.

Iš bylos matyti (b.l. 95–96), kad 2000 m. gruodžio 28 d. Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Viešųjų pirkimų konkursų rezultatų įvertinimo komisija nusprendė, jog palankiausias finansavimo šaltinis bus nustatytas, išnagrinėjus automobilių techninių sąlygų atitikimą konkurso sąlygoms ir nustačius nugalėtoją. Toks viešojo pirkimo komisijos sprendimas pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 26 str.

6 d. nustatyta pasiūlymų vertinimo ir sprendimų dėl laimėjusių pasiūlymų priėmimo tvarką.

Atsižvelgiant į anksčiau išdėstytus motyvus, darytina išvada, kad Vilniaus apygardos administracinis teismas teisingai išaiškino ir pritaikė Viešųjų pirkimų įstatymo bei kitų viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, priėmė pagrįstą ir teisėtą sprendimą. Tenkinti pareiškėjų apeliacinius skundus nėra pagrindo.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 140 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. birželio 25 d. sprendimą palikti nepakeista, o pareiškėjo UAB „Veda“ ir pareiškėjo Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos apeliacinius skundus atmesti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.5.2. Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atnaujintas terminas kreiptis į teismą, revizavimo nagrinėjant apeliacinę bylą

ABTĮ 53 str. 1 d. įtvirtinta nuostata, kad šalių procesinės teisės lygios. Siekiant užtikrinti šalių lygiateisiškumą teismo procese, atsakovui turėtų būti suteikta galimybė apskusti teismo nutartį, kuria, jo manymu, nepagrįstai atnaujintas terminas skundai paduoti. Kadangi įstatymai nenustato jo teisės paduoti atskirąjį skundą dėl tokios teismo nutarties, šią teisę jis gali realizuoti tik apeliaciniame skunde dėl teismo sprendimo. Todėl apeliacinės instancijos teismas, esant apeliaciniame skunde tokiems argumentams, turi patikrinti, ar pagrįstai pirmosios instancijos teismas atnaujino terminą skundai (prašymui) paduoti.

Pirmosios instancijos teismo teisėja L. Baltrūnaitė
Administracinė byla Nr. A²–819/2001
Apeliacinės instancijos teismo pranešėja B. Janavičiūtė

NUTARTIS

2001 m. spalio 17 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Stasio Gudyno, Birutės Janavičiūtės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Gintaro Kryževičiaus, Ričardo Piličiausko ir Nijolės Piškinaitės,

sekretoriaujant Ž. Steponavičienei,

dalyvaujant pareiškėjai Z. Čekutienei,

atsakovo atstovams A. Kojalai ir R. Kvietkovskuii,

viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal atsakovo Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 10 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėja Z. Čekutienė prašė Vilniaus apygardos administracinio teismo pakeisti atleidimo iš tarnybos – iš Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato 5–ojo policijos komisariato Savivaldybių policijos Prevencijos tarnybos inspektorės pareigų – pagrindą iš atsakovo 1999 m. rugpjūčio 27 d. įsakyme Nr. 174 t/e nurodyto Tarnybos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų sistemoje statuto (toliau – Statutas) 43.1 p. (pačios prašymu) į Statuto 43.2 p. numatytą pagrindą (suėjus nustatytam amžiui) ir priteisti iš atsakovo 6 mėnesių darbo užmokesčio dydžio išeitinę pašalpą. Nurodė, kad įsakyme dėl atleidimo iš tarnybos minimas atleidimo pagrindas prieštarauja jos 1999 m. rugpjūčio 24 d. prašyme išreikštai valiai. Prašyme išreikšta faktinės aplinkybės atitinkanti jos valia, kad darbdavys atleisčių iš tarnybos suėjus nustatytam amžiui ir mokėtų valstybinę pareigūno pensiją.

Atsakovas prašė skundo netenkinti. Nurodė, kad 1990 m. pareiškėjai suėjo 45 metai, todėl ji jau tada galėjo būti atleista pagal Statuto 43.2 p. Kadangi pareiškėja atitinkamo prašymo tuo metu nereiškė, o vidaus reikalų ministras jos neatleido, laikytina, jog pareiškėjos tarnyba prasitęsė neterminuotai. Dėl to pareiškėja galėjo tęsti tarnybą iki bendrojo pensinio amžiaus ir tik tada galėjo būti atleista iš tarnybos, suėjus nustatytam amžiui. Kadangi pareiškėja prašymą atleisti iš tarnybos parašė, dar nesuėjus nustatytam amžiui, todėl ji galėjo būti atleista tik vienu pagrindu – pačios prašymu. Nurodė, kad net ir atleidus pareiškėją tuo pagrindu, jog suėjo nustatytas amžius, išeitinė pašalpa jai vis tiek nepriklauso, nes Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintos Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams tvar-

kos 21 p., numatantis išeitinę pašalpą pareigūnams, atleidžiamiems suėjus nustatytam amžiui, prieštarauja Policijos įstatymo 29 str. bei Statuto 43 p.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. rugpjūčio 10 d. sprendimu pareiškėjos skundą patenkino, pakeitė atleidimo iš tarnybos pagrindą į numatytą Statuto 43.2 p. (suėjus nustatytam amžiui) ir priteisė 18 084 Lt dydžio išeitinę pašalpą. Teismas nurodė, kad dėl to, jog pareiškėja, tęsdama tarnybą, išreiškė sutikimą dėl tarnybos laiko pratęsimo, bei dėl to, jog vidaus reikalų ministras nenustatė, iki kada pratęsiamas tarnybos laikas, laikytina, kad pareiškėjos tarnybos laikas vidaus reikalų sistemoje buvo pratęstas neterminuotai. Nurodė, kad, atleidžiant iš tarnybos pagal Statuto 43.2 p., pareigūno prašymas ar sutikimas nereikalingas. Atsakovas bet kuriuo metu galėjo taikyti Statuto 43.2 p., o pareiškėja bet kada galėjo siūlyti atsakovui atleisti šiuo pagrindu. Kadangi pareiškėja savo prašymu faktiškai siūlė ją atleisti Statuto 43.2 p. pagrindu, jos atleidimas Statuto 43.1 p. pagrindu neatitinka faktinių tarnybos santykių nutraukimo aplinkybių ir pareiškėjos valios. Nurodė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintos Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams tvarkos 21, 22 p. numato pareigūno, atleisto suėjus nustatytam amžiui, teisę į išeitinę pašalpą. Šios nuostatos nei Policijos įstatymo 29 str., nei Statuto 43 p. turiniui neprieštarauja. Nurodė, kad Statuto 43.2 p. numatytas atleidimo pagrindas, nepaisant to, ar pats tarnautojas siūlo jį taikyti, priskirtinas prie darbdavio iniciatyva taikomų pagrindų, todėl pareiškėjos prašymas atleisti iš tarnybos suėjus nustatytam amžiui neatima iš jos teisės į išeitinę pašalpą.

Apeliaciniu skundu atsakovas Vilniaus miesto vyriausiasis policijos komisariatas prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą ir priimti naują sprendimą, kuriuo pareiškėjos skundą atmesti. Nurodo, kad teismas 2001 m. sausio 24 d. priėmė nepagrįstą nutartį atnaujinti pareiškėjai terminą skundui paduoti. Pareiškėja dar 1999 m. rugsėjo mėn. kreipėsi į Vilniaus m. VPK Personalo tarnybą, kur jai buvo išaiškintos atleidimo priežastys. Jokių faktinių duomenų apie šį kreipimąsi nėra, o teismas rėmėsi vien tik pareiškėjos parodymais. Šiuo atveju reikėjo apklausti Vilniaus m. VPK Personalo tarnybos pareigūnus. Nurodo, kad pareiškėja, suėjus 45 metų amžiui, tęsė tarnybą. Kadangi tarnybos pratęsimo terminas nebuvo nustatytas, laikytina, jog pareiškėjos tarnyba prasitęsė neterminuotai. Dėl to pareiškėja galėjo tęsti tarnybą iki bendrojo pensinio amžiaus ir tik tada galėjo būti atleista iš tarnybos, suėjus nustatytam amžiui. Kadangi pareiškėja prašė būti atleista iki sueis nustatytas amžius, ji vienašališkai nutraukė tarnybos laiko pratęsimo sutartį ir todėl ji galėjo būti atleista tik

vienu motyvu – pačios prašymu. Nurodo, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 127 patvirtintos Socialinių garantijų teikimo policijos ir kitų vidaus reikalų įstaigų pareigūnams tvarkos 21 p. prieštarauja Policijos įstatymo 29 str. bei Statuto 43 p., todėl teismas negalėjo juo vadovautis. Be to, pagal Darbo sutarties įstatymą išėtinė pašalpa mokama, tik atleidžiant darbdavio iniciatyva. Darbdavio iniciatyvą turėtų patvirtinti išėjimas apie ketinimą atleisti darbuotoją. Šioje byloje jokių tokią iniciatyvą liudijančių dokumentų ar faktų nenustatyta.

Atsiliepime į apeliacinį skundą pareiškėja Z. Čekutienė prašo palikti teismo sprendimą nepakeistą. Nurodo, kad įstatymai nedraudžia kreiptis į darbdavį dėl atleidimo iš tarnybos, suėjus nustatytam amžiui. Ji padavė atitinkamą prašymą, darbdavys tęsti tarnybos nesiūlė, su prašymu sutiko, tačiau, neatsižvelgęs į pareiškėjos valią ir faktines aplinkybes, iš tarnybos atleido ne tuo pagrindu ir neišmokėjo priklausančios išėtinės pašalpos. Nurodo, kad ir pagal Policijos įstatymą, ir pagal Statutą policijos pareigūnų padėtis vienoda, jų atleidimas siejamas tik su objektyviu kriterijumi – amžiumi, o ne su darbdavio ar darbuotojo iniciatyva nutraukti tarnybos santykius. Dėl termino skundui paduoti atnaujinimo išreiškė nuomonę, kad atsakovo argumentai dėl 2001 m. sausio 24 d. teismo nutarties nenagrinėtini, nes ši nutartis neskundžiama. Vėliau pateiktame atsiliepime į apeliacinį skundą nurodė, kad po atleidimo ji kreipėsi į atsakovo pareigūnę L. Borusevičienę, įforminusią atleidimą, bei į personalo tarnybos vadovą O. Masėną, kurie abu patvirtino, kad pareiškėja atleista teisingai pagal tuo metu galiojusius teisės aktus ir Vidaus reikalų ministerijos nurodymus. Susipažinusi su paminėtais nurodymais ir nežinodama, kad jie priimti, viršijant kompetenciją, ji patikėjo pareigūnų aiškinimu. Apie pažeistas teises sužinojo tik iš profesinės sąjungos juristo komentaro spaudoje.

Teismo posėdyje apelianto atstovai prašė apeliacinį skundą tenkinti, išdėstydami tuos pačius argumentus, kaip ir apeliaciniame skunde.

Pareiškėja prašė apeliacinį skundą atmesti, o Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą palikti nepakeistą, pakartodama atsiliepimo į apeliacinį skundą motyvus.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Apeliacinis skundas tenkinamas iš dalies.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. sausio 24 d. nutartis panaikinama. Zuzanai Čekutienei terminas skundui dėl atleidimo iš

tarnybos pagrindo pakeitimo ir išeitinės pašalpos priteisimo paduoti neatnaujinamas.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 10 d. sprendimas panaikinamas ir byla nutraukiama.

ABTĮ 33 str. 1 d. nustato, kad skundas administraciniam teismui gali būti paduotas per vieną mėnesį nuo skundžiamo individualaus akto įteikimo dienos.

Pareiškėja iš tarnybos atleista 1999 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. 174 t/e nuo 1999 m. rugpjūčio 30 d. Į teismą ji kreipėsi 2000 m. lapkričio 11 d., t.y. praėjus daugiau nei metams nuo atleidimo dienos. Kartu su skundu ji padavė prašymą atnaujinti terminą, kur nurodė, kad terminą praleido patikėjusi darbdavio sąžiningumu ir tik vėliau iš straipsnio laikraštyje sužinojo, kad ji turėjo būti atleista kitu pagrindu ir jai turėjo būti mokama išeitinė pašalpa.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. sausio 24 d. nutartimi atnaujino pareiškėjai terminą kreiptis į teismą. Nurodė, kad sprendžiant ginčą turi būti taikomas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sekretoriaus 1999 m. sausio 26 d. nurodymas Nr. 1/222, kurio teisėtumu teismas abejoja, todėl vadovaudamasis protingumo ir teisingumo kriterijais terminą atnaujino.

Atsakovas apeliaciniame skunde dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 10 d. sprendimo išdėsto savo nesutikimą ir su minėta teismo nutartimi ir nurodo tokius motyvus: byloje nėra jokių faktinių duomenų apie tai, kad pareiškėja būtų kreipusis į Vyriausiojo policijos komisariato pareigūnus dėl atleidimo teisėtumo, o jei toks kreipimasis ir buvo, tai rodo, kad ji jau tada žinojo apie savo tariamai pažeistas teises ir turėjo galimybę kreiptis į teismą.

Pareiškėja, kaip jau buvo paminėta, atsiliepime į apeliacinį skundą dėl šių apeliacinio skundo aplinkybių paaiškino, kad po atleidimo ji kreipėsi į atsakovo pareigūnus, kurie įtikino, kad ji atleista teisingai pagal tuo metu galiojusius teisės aktus ir Vidaus reikalų ministerijos nurodymus. Taip pareiškėjai atrodė ir susipažinus su paminėtais nurodymais, nes ji nežinojo, kad jie priimti, viršijant kompetenciją. Apie pažeistas teises sužinojo tik iš profesinės sąjungos juristo komentaro spaudoje.

ABTĮ 34 str. numato, kad pareiškėjo prašymu administracinis teismas skundo (prašymo) padavimo terminus gali atnaujinti, jeigu bus pripažinta, kad terminas praleistas dėl svarbios priežasties. Šio straipsnio 3 dalis nustato, kad atskirąjį skundą dėl nutarties, kuria atsisakoma atnaujinti terminą skundui (prašymui) paduoti, gali duoti pareiškėjas. Atsako-

vui ir kitoms proceso šalims teisė skųsti nutartis, kuriomis terminas atnaujintas, nesuteikta.

Nors atnaujinant terminą skundui (prašymui) paduoti pareiškėjui tik suteikiama galimybė ginti, jo manymu, pažeistas teisės teisme ir nesprenžiamas ginčas iš esmės, tačiau jau ir šioje stadijoje paliečiami atsakovo interesai. Pasibaigus įstatymo nustatytam terminui, išnyksta teisė į pažeistos teisės gynybą, ir kita teisinio santykio šalis pagrįstai gali tikėtis, kad šios teisės nebebus ginčijamos. Nesikreipimas įstatymo nustatytu terminu dėl pažeistos teisės gynbos gali būti suprantamas kaip tokios teisės atsiskyrimas ar pripažinimas, kad teisės nėra pažeistos. Viena iš ieškininės senaties funkcijų ir yra garantuoti tam tikrų santykių stabilumą ir aiškumą.

Kadangi pagal ABTĮ normas skundo padavimo termino atnaujinimo klausimas nagrinėjamas atskirai, prieš priimant skundą nagrinėti, ir tik atnaujinus terminą skundas gali būti priimtas (ABTĮ 34 str. 4 d.), kita teisinio santykio šalis jau šioje stadijoje pradeda savo interesų gynybą: pateikia teismui argumentus dėl pareiškėjo nurodytų termino praleidimo priežasčių bei teikia juos patvirtinančius įrodymus ir kt. Ji turi galimybę pasiekti, kad byla nebūtų iškelta ir ginčas nebūtų nagrinėjamas iš esmės tais atvejais, kai pareiškėjas be svarbių priežasčių laiku nepasinaudojo savo teise kreiptis į teismą. Tačiau jam nesuteikta galimybė apskųsti teismo nutartį, jei terminas skundui paduoti atnaujinamas, nors pareiškėjas termino neatnaujinimo atveju tokią teisę turi. Atsakovas tokios nutarties negali skųsti ir ABTĮ 149 str. 1 d. 2 p. pagrindu, nes ja neužkertama galimybė tolesnei bylos eigai.

ABTĮ 53 str. 1 d. įtvirtinta nuostata, kad šalių procesinės teisės lygios. Siekiant užtikrinti šalių lygiateisiškumą teismo procese, atsakovui turėtų būti suteikta galimybė apskųsti teismo nutartį, kuria, jo manymu, nepagrįstai atnaujintas terminas skundui paduoti. Kadangi, kaip minėta, įstatymai nenustato jo teisės paduoti atskirąjį skundą dėl tokios teismo nutarties, šią teisę jis gali realizuoti tik apeliaciniame skunde dėl teismo sprendimo. Todėl apeliacinės instancijos teismas, esant apeliaciniame skunde tokiems argumentams, turi patikrinti, ar pagrįstai pirmosios instancijos teismas atnaujino terminą skundui (prašymui) paduoti.

Pareiškėja nurodo, kad po atleidimo iš tarnybos ji kreipėsi į atsakovo pareigūnus, norėdama išsiaiškinti, ar teisėtai atleista. Ginčai dėl atleidimo iš tarnybos nagrinėjami teisme, įstatymai nenustato jiems privalomos ikitėisminės sprendimo tvarkos (Tarnybos vidaus reikalų sistemoje statuto, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. 304, 44 punktą, Lietuvos Respublikos policijos įstatymo 29 str. 2 d.), todėl, manydama, kad jos teisės pažeistos, pareiškėja turėjo kreiptis į teismą.

Net jei pareiškėja dėl įstatymų nežinojimo iš pradžių ir kreipėsi į jos nurodytus pareigūnus, ši aplinkybė negali būti pripažinta svarbia termino praleidimo priežastimi, nes į teismą pareiškėja kreipėsi daugiau kaip po metų ir nuo kreipimosi į darbdavį.

Pareiškėja pati pripažino, kad buvo atleista ne tuo pagrindu, kokiu pageidavo, t.y. nurodytasis atleidimo pagrindas neatitiko jos prašyme išreikštos valios. Ji tai suprato, taip pat ir sužinojo apie savo teisių pažeidimą, susipažinusi su įsakymu dėl atleidimo iš tarnybos. Pareiškėja taip pat nurodo, kad susipažinusi su Vidaus reikalų ministerijos pareigūnų išaiškinimais bei nurodymais patikėjo, jog atleidimas atitinka įstatymų reikalavimus, kitaip tariant, kad jos teisės nėra pažeistos ir nesikreipė į teismą. Svarbiomis termino praleidimo priežastimis gali būti pripažintos tik objektyvios aplinkybės, sutrukdžiusios laiku kreiptis dėl pažeistos teisės gynimo. Tokios priežastys kaip neapsisprendimas, patiklumas, neryžtingumas yra subjektyvaus pobūdžio ir negali būti pripažįstamos svarbiomis, sprendžiant praleisto termino atnaujinimo klausimą. Įstatymų nežinojimas ar netinkamas jų nuostatų suvokimas taip pat nepateisina netinkamo įstatymų reikalavimų vykdymo. Kadangi Vilniaus apygardos administracinis teismas pareiškėjai terminą skundai paduoti atnaujino be svarbių priežasčių, šio teismo 2001 m. sausio 24 d. nutartis naikinama ir terminas skundai paduoti Z. Čekutienei neatnaujinamas.

ABTĮ 34 str. 4 d. numato, kad administracinis teismas įstatymo nustatyta tvarka sprendžia bylą iš esmės tik atnaujinęs skundo (prašymo) padavimo terminą. Kadangi terminas skundai paduoti neatnaujintas, skundas neturėjo būti priimtas ir nagrinėtas. Todėl teismo sprendimas šioje byloje naikinamas. Pagal ABTĮ 101 str. 1 d. 6 punktą, jeigu paaiškėja, kad skundas (prašymas) buvo priimtas praleidus nustatytus padavimo terminus ir teismas atmetė pareiškėjo prašymą atnaujinti terminą, byla nutraukiama.

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos ABTĮ 140 str. 1 d. 5 p., 101 str. 1 d. 6 p., 34 str. 1 d.,

n u t a r i a :

Apeliacinį skundą tenkinti iš dalies.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. sausio 24 d. nutartį panaikinti. Neatnaujinti Zuzanai Čekutienei termino skundai dėl atleidimo iš tarnybos pagrindo pakeitimo ir išėitinės pašalpos priteisimo paduoti.

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugpjūčio 10 d. sprendimą panaikinti ir bylą nutraukti.

Nutartis kasacine tvarka neskundžiama.

1.3.5.3. Dėl pensijų

1990 metais Lietuvos Respublikai atkūrus nepriklausomybę, buvo sukurta ir savarankiška socialinio aprūpinimo sistema. Buvo priimti Lietuvos Respublikos įstatymai, kurie sureguliuavo socialinio (taigi ir pensinio) aprūpinimo Lietuvoje klausimus: Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymas, Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymas. Buvusios TSRS pensinio aprūpinimo įstatymai galėjo būti taikomi tik tiek, kiek atitinkamų klausimų nereguliavo Lietuvos Respublikos įstatymai. Todėl po 1990 metų iš buvusios TSRS atvykusiems nuolat gyventi į Lietuvą asmenims pensijos turi būti skiriamos iš naujo, laikantis Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų.

Pirmosios instancijos teismo
pranešėjas D. Vansevičius
Apeliacinės instancijos teismo
pranešėjas A. Taminskas

Administracinė byla Nr. A⁶-906/2001

NUTARTIS

2001 m. lapkričio 9 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo kolegija, susidedanti iš teisėjų: A. Taminsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), N. Piškinaitės ir R. Piličiausko,

sekretoriaujant A. Macaitytei,

dalyvaujant pareiškėjui J. Kriučkovui,

pareiškėjo atstovui S. Davydovui,

trečiojo suinteresuoto asmens Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos atstovėms D. Cirtautienei ir A. Milto, vertėjai J. Jačnik,

viešame teismo posėdyje apeliacine tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Jevgenijaus Kriučkovo apeliacinį skundą dėl Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 19 d. sprendimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

Pareiškėjas J. Kriučkovas prašė Vilniaus apygardos administracinio teismo įpareigoti atsakovą VSDFV Visagino m. skyrių atlikti pareiškėjo gaunamos pensijos perskaičiavimą pagal pensijos byloje užfiksuotą uždar-

bį, gautą 1968–1973 m., perskaičiuoti, atsižvelgiant į indeksaciją bei pradedant mokėti nuo 1995 m. spalio 1 d. Nurodė, jog jis yra Rusijos Federacijos pilietis, o Lietuvos Respublikoje nuolat gyvena nuo 1992 m. gruodžio mėn. Dar iki atvykstant į Lietuvą, 1978 m. Tadžikistane jam buvo paskirta pensija, kuri buvo mokama tų pačių TSRS įstatymų pagrindu. Lietuvoje jam pensiją pradėta mokėti 1993 m., nes jis čia atvyko, jau būdamas pensininkas. Atsakovo darbuotojai pažeidė jo teisę į pensijos padidinimą, nes nesilaikė 1994 m. liepos 18 d. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo reikalavimų ir neteisėtai sumažino bendrą darbo stažą, neteislingai išaiškino pensijos skyrimo datą. Dėl to jis buvo priverstas kreiptis į teismą ir teismo sprendimu jam pensija buvo padidinta remiantis 47 m. darbo stažu bei užfiksuotu uždarbiu 1973–1978 m. Vadovaudamasis Valstybinių pensijų įstatymo 45 str., jis nustatyta tvarka pateikė VSDFV Visagino skyriaus pareigūnams duomenis apie jo gautą uždarbį per 1968–1973 m., nes tuo metu pas jį buvo daug didesnis draudžiamų pajamų koeficientas, todėl jam atitinkamai turėjo būti padidintas pensijos dydis, tačiau, nežiūrint į tai, kad teismai savo sprendimais visiškai analogiškoje situacijoje jo ieškinį patenkino, atsakovas atsisakė atlikti perskaičiavimą.

Vilniaus apygardos administracinis teismas 2001 m. rugsėjo 19 d. sprendimu pareiškėjo J. Kriučkovo skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Atmesdamas pareiškėjo reikalavimą perskaičiuoti pensiją pagal uždarbį, gautą 1968–1973 m., teismas sprendime nurodė, kad, vadovaujantis 1995 m. sausio 1 d., įsigaliojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 str., visos iki 1995 m. sausio 1 d. paskirtos pensijos turėjo būti perskaičiuotos, remiantis pensijos byloje fiksuotais stažo ir uždarbio duomenimis. Be to, minėto straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, suteikianti pensininkams teisę pensijai perskaičiuoti papildyti duomenis apie uždarbį ir stažą, turėtus iki 1995 m. sausio 1 d., o pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. 1156 patvirtintų Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 82 p. pensininko vidutinis mėnesinis uždarbis pagal papildomai pateiktus uždarbio duomenis gali būti apskaičiuotas iš bet kurių 60 paeiliui einančių mėnesių uždarbio, gauto per paskutiniuosius 10 metų prieš paskiriant pensiją. Iš prie nagrinėjamos administracinės bylos prijungtos pareiškėjo pensijos bylos medžiagos, 1996 m. rugsėjo 13 d. Visagino apylinkės teismo sprendimo, 1997 m. gruodžio 2 d. ir 1998 m. lapkričio 26 d. Vilniaus apygardos teismo nutarčių matyti, jog pareiškėjui, 1992 m. atvykusiam iš Tadžikistano į Lietuvą nuolat gyventi, pensija Lietuvoje buvo paskirta 1993 m. sausio 18 d. Teismas, pritardamas atsakovo atstovo argumentams apie tai, kad atkūrus

Lietuvos valstybingumą, Aukščiausioji Taryba 1990 m. liepos 28 d. priėmė Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymą, įsigaliojusį nuo 1990 m. spalio 1 d., bei 1991 m. gegužės 21 d. Valstybinio socialinio draudimo įstatymą, įsigaliojusį nuo 1991 m. gegužės 31 d., kurio 5 str. suformulavo stažo sąvoką, todėl jau nuo 1990 m. spalio 1 d. buvusios TSRS 1956 m. Valstybinių pensijų įstatymas nebegalėjo būti taikomas visa apimtimi, o tik tiek, kiek Lietuvos Respublikos įstatymai nebuvo sureguliuavę atskirų pensijų skyrimo ir mokėjimo tvarkos, bei palaikydamas argumentus apie tai, kad nuo Lietuvos valstybingumo atkūrimo, pensijos yra mokamos tik nuolatiniam Lietuvos Respublikos gyventojams, o atvykę iš kitų valstybių asmenys teisę gauti pensiją įgyja nuo dienos, kurią tampa nuolatiniais Lietuvos Respublikos gyventojais, jeigu Lietuvos Respublikos įstatymai ar tarpvalstybinės sutartys nenustato kitokių pensinio aprūpinimo sąlygų, o su Tadžikistanu tarpvalstybinės sutarties dėl pensinio aprūpinimo nėra (asmenims, atvykstantiems iš šios valstybės, pensijos turi būti skiriamos pagal Lietuvoje galiojančius pensijų įstatymus), konstatavo, jog pareiškėjui Lietuvoje pirmą kartą pensija paskirta 1993 m. sausio 18 d. Todėl ne nuo 1978 m., bet tik nuo šios datos pradedant skaičiuoti 10 metų atgal, jam galėtų būti taikomos Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 str. nuostatos.

Atmesdamas pareiškėjo reikalavimą indeksuoti pensiją, pirmosios instancijos teismas nurodė, kad pareiškėjas teismui nepateikė jokių įrodymų, patvirtinančių faktą, kad jam skirta pensija indeksuojama, pažeidžiant nustatytą tvarką. Priešingai, kaip matyti iš prijungtos pareiškėjo pensijos bylos, jam mokamos pensijos sumos buvo indeksuojamos Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 12, 14, 42 str. nustatyta tvarka, t.y. atsižvelgiant į tais laikotarpius, už kuriuos pensija buvo skaičiuota, galiojusius valstybinės socialinio draudimo bazinės pensijos ir vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų dydžius.

Pareiškėjas J. Kriučkovas apeliaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą ir priimti naują sprendimą, kuriuo įpareigoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos pareigūnus atlikti jo gaunamos pensijos perskaičiavimą pagal užfiksuotą pensijos bylose uždarbį už 1968–1973 metus, pradedant nuo 1995 m. spalio 1 d., bei išmokėti už praėjusį laiką sumas, negautas dėl VSDFV kaltės, indeksavus jas naujų ir buvusių vidutinių mėnesinių draudžiamųjų pajamų Lietuvoje santykiu.

Pareiškėjas nurodo, kad teismo sprendimas yra nepagrįstas ir prieštarauja įstatymams dėl šių priežasčių:

1) teismo sprendimas motyvuojamas tuo, kad nėra tarptautinio susitarimo tarp Lietuvos Respublikos ir Tadžikistano (tarp valstybės, iš kurios

pareiškėjas atvyko nuolat gyventi į Lietuvą) dėl pensinio aprūpinimo. Teismas, nagrinėdamas klausimą, praleido tai, kad reikėtų vadovautis ne ankstesnės gyvenamosios vietos valstybe, o pareiškėjo pilietybe. Pareiškėjas yra Rusijos Federacijos pilietis, o ši valstybė, skirtingai nei Tadžikistanas, turi su Lietuvos Respublika pasirašytą susitarimą dėl pensinio aprūpinimo;

2) pensija pareiškėjui buvo paskirta 1978 metais Tadžikistane. Pensija jam buvo paskirta tų pačių normatyvinių aktų pagrindu (1956 m. TSRS pensinio aprūpinimo įstatymas), kurių pagrindu tuo momentu buvo skiriamos pensijos Lietuvoje, kadangi Tadžikistanas ir Lietuva buvo lygiateisės vienos ir tos pačios federacinės valstybės – TSRS, kurios teritorijoje veikė vieningi federaciniai pensiniai įstatymai, respublikos. Lietuvoje, atvykus nuolat gyventi, pensija pareiškėjui buvo pradėta mokėti 1993 metais. Jis į Lietuvą atvyko, būdamas pensininkas, ir Lietuvoje jam toliau tęsė pensijos mokėjimą;

3) teismas, sprenddamas bylą pagal pareiškėjo skundą, neatkreipė dėmesio į Lietuvos Respublikos teismo organų sprendimus, priimtus anksčiau sprendžiant analogišką pareiškėjo skundą. Anksčiau jo teisės jau buvo teismine tvarka atkurtos, teismo sprendimu pensija jam buvo padidinta remiantis fiksuotu darbo užmokesčiu už 1973–1978 m. laikotarpį. Tokį sprendimą priėmė Visagino miesto apylinkės teismas, Vilniaus apygardos teismas. Be to, analogišką poziciją užėmė ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkas, atsisakęs tenkinti VSDFV atstovų prašymą priimti kasacinį teikimą. Lietuvos Respublikos teismo organų pareiškėjo ankstesnio analogiško turinio skundo patenkinimas atitinka pensijos skyrimo jam 1978 metais fakto konstatavimą. Vilniaus apygardos teismo civilinių bylų kolegija savo 1997 m. gruodžio 2 d. nutartimi tiesiogiai konstatavo, kad pareiškėjas turi teisę į pensijos perskaičiavimą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 str.;

4) pareiškėjas skunde buvo pareiškęs prašymą išreikalauti iš Visagino miesto apylinkės teismo ir prijungti kaip raštišką įrodymą prie šios bylos civilinės bylos Nr. 2–486/1996 medžiagą. Šio pareiškėjo prašymo Vilniaus apygardos administracinis teismas nepatenkino, tai galbūt ir buvo viena iš neteisingo bylos išsprendimo priežasčių.

Atsakovas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (VSDFV) Visagino m. skyrius atsiliepime į pareiškėjo apeliacinį skundą prašo J. Kriučkovo apeliacinį skundą atmesti.

Atsakovas nurodo, kad J. Kriučkovas teigia, kad turėtų būti vadovaujamas ne ankstesnės gyvenamosios vietos (Tadžikistano), o apelianto pilietybės (Rusijos) valstybės kriterijumi, nustatant tarptautinių sutarčių pensinio aprūpinimo srityje taikymą. Tačiau 1993 m. sausio 18 d. skiriant J. Kriučk-

kovui pensiją Lietuvoje, sutartis su Rusija pensinio aprūpinimo srityje dar nebuvo pasirašyta. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl pensinio aprūpinimo pasirašytas 1999 m. birželio 29 d., o įsigaliojo 2001 m. gegužės 29 d.. Sutarties su Tadžikistanu pensinio aprūpinimo srityje nėra. Todėl pirmosios instancijos teismas padarė teisingą išvadą, kad, 1993 m. sausio 18 d. skiriant J. Kriučkovui pensiją, buvo taikomi tik Lietuvos įstatymai, reglamentuojantys pensinį aprūpinimą. Nurodo, kad apelianto teiginys, kad pensija jam Tadžikistane buvo paskirta tų pačių įstatymų, kurie galiojo ir Lietuvoje, pagrindu, neturi reikšmės, kadangi 1993 m. Lietuvoje jau galiojo savarankiška teisės aktų, reglamentuojančių pensinį aprūpinimą sistema, kuri skyrėsi nuo sistemos, galiojusios buvusioje TSRS. Tuo metu jau galiojo 1990 m. liepos 28 d. Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymas ir 1991 m. gegužės 21 d. Valstybinio socialinio draudimo įstatymas. Buvusios TSRS 1956 m. Valstybinių pensijų įstatymas buvo taikomas tik tiek, kiek Lietuvos Respublikos įstatymai nebuvo sureguliuavę atskirų pensijų skyrimo ir mokėjimo atvejų. Be to, sprendžiant iš archyvinės bylos duomenų, tam tikri pensijos mokėjimo pakeitimai apeliantui buvo padaryti Tadžikistane jau pagal šios valstybės teisės aktus. Nurodo, kad apelianto teiginys, kad pagal Visagino m. apylinkės teismo 1996 m. rugsėjo 13 d. sprendimą ir Vilniaus apygardos teismo 1997 m. gruodžio 2 d. nutartį pensija jam buvo perskaiciuota, remiantis 1973–1978 m. uždarbiu, ir tai atitinka pensijos skyrimo jam 1978 m. konstatavimą, nėra pagrįstas, kadangi Vilniaus apygardos administraciniame teisme buvo nagrinėjamas skundas su naujais apelianto reikalavimais ir minėtų teismų sprendimų, kaip precedento, taikyti negalima. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nepatenkino apelianto prašymo prijungti prie nagrinėjamos bylos Visagino m. apylinkės teismo civilinę bylą Nr. 2–486/1996, nes teismų sprendimai šioje byloje buvo prijungti prie nagrinėjamos bylos, o galinčių turėti reikšmės papildomų įrodymų šioje byloje nėra.

Trečias suinteresuotasis asmuo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba atsiliepime į pareiškėjo apeliacinį skundą prašo Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą palikti nepakeistą, o apeliacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Trečiasis suinteresuotasis asmuo nurodo, kad su apeliaciniu skundu bei jame nurodytais motyvais nesutinka, nes jie yra nepagrįsti ir neatitinka objektyvios tiesos dėl šių motyvų:

1) nuo Lietuvos valstybingumo atkūrimo, t.y. 1990 m. kovo 11 d., pensijos yra skiriamos ir mokamos tik nuolatiniais Lietuvos Respublikos gyventojams. Atvykusiems iš kitų valstybių asmenims pensijos skiriamos

ne anksčiau kaip nuo dienos, kurią jie tampa nuolatiniais Lietuvos Respublikos gyventojais. Todėl asmenys, atvykę nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką iš buvusios TSRS respublikų, teisę gauti valstybinę socialinio draudimo pensiją įgyja, tik turėdami Lietuvos nuolatinio gyventojų statusą nepriklausomai nuo jų pilietybės. Skiriant pensiją atvykusiam asmeniui, atsižvelgiama į tai, ar su šalimi, iš kurios jis atvyko, yra pasirašyta tarpvalstybinė sutartis (susitarimas) dėl pensinio aprūpinimo. Su Tadžikistano Respublika, iš kurios iki atvykimo į Lietuvą gyveno J. Kriučkovas, sutartis (susitarimas) nėra pasirašyta, todėl, 1993 m. sausio 18 d. skiriant jam valstybinę socialinio draudimo pensiją, buvo taikomi Lietuvos Respublikoje galiojantys įstatymai. Todėl pirmosios instancijos teismas padarė teisingą išvadą, kad J. Kriučkovo pilietybė ir nuo 2001 m. gegužės 29 d. įsigaliojęs Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl pensinio aprūpinimo neturėjo įtakos VSDFV Visagino skyriaus 1993 m. sausio 18 d. sprendimui dėl pensijos skyrimo;

2) apelianto teiginys, kad jam atvykus nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką, nuo 1993 m. sausio 18 d. buvo tęsiamas 1978 metais Tadžikistane paskirtos senatvės pensijos mokėjimas, neatitinka tikrovės. Sprendžiant iš J. Kriučkovo archyvinės pensijos bylos dokumentų, iki atvykstant gyventi į Lietuvą, Tadžikistane jam buvo mokama invalidumo pensija, apskaičiuota, vadovaujantis TSRS įstatymo „Dėl TSRS piliečių pensinio aprūpinimo“ nuostatomis. Lietuvos Respublikos nuolatinis gyventojas J. Kriučkovas tapo 1992 m. gruodžio 12 d. Tuo metu Lietuvoje jau galiojo savarankiška pensinį aprūpinimą reglamentuojančių teisės aktų sistema, kurioje buvusios TSRS 1956 m. Valstybinių pensijų įstatymas buvo taikomas tik tiek, kiek Lietuvos Respublikos įstatymai nebuvo sureguliuavę atskirų pensijų skyrimo ir mokėjimo atvejų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikoje galiojančiais pensijų įstatymais, J. Kriučkovo prašymu Lietuvoje nuo 1993 m. sausio 18 d. jam buvo pirmą kartą paskirta invalidumo pensija, todėl apelianto teiginys, kad Lietuvoje buvo tęsiamas Tadžikistane 1978 metais paskirtos senatvės pensijos mokėjimas, neatitinka tikrovės;

3) J. Kriučkovo teiginys, kad 1996 m. rugsėjo 13 d. Visagino miesto apylinkės teismo sprendimas ir 1997 m. gruodžio 2 d. bei 1998 m. lapkričio 26 d. Vilniaus apygardos teismo nutartys atitinka pensijos skyrimo 1978 metais fakto konstatavimą, nėra pagrįstas, kadangi Vilniaus apygardos administraciniame teisme buvo nagrinėjamas skundas su naujais apelianto reikalavimais ir minėtų teismų sprendimų, kaip precedento, taikyti negalima;

4) apeliantas, prašydamas atlikti jo invalidumo pensijos perskaičiavimą pagal pensijos byloje fiksuotą darbo užmokestį, gautą 1968–1973

metais, klaidina teismą. Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimas Nr. 1156) 81 p. nustatyta, kad pensijos byloje fiksuotu iki 1995 m. sausio 1 d. uždarbiu laikomas asmens vidutinis mėnesinis darbo uždarbis, apskaičiuotas pensijos skyrimo (perskaičiavimo) dieną galiojusia tvarka ir įrašytas pensijos skyrimo komisijos protokole arba socialinio draudimo skyriaus vedėjo potvarkyje. J. Kriučkovo 1968–1973 metų uždarbis nėra fiksuotas pensijos byloje, o tik pateiktas fiksuoti pensijos perskaičiavimui. Patenkinti apelianto prašymą perskaičiuoti pensiją pagal pajamas, turėtas 1968–1973 metų laikotarpiu, nėra įstatyminio pagrindo, nes pensija Lietuvoje jam buvo paskirta 1993 m. sausio 18 d., todėl ji gali būti perskaičiuojama tik iš 1983 m. sausio 18 d.–1993 m. sausio 18 d. metų laikotarpiu turėto uždarbio (Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 str., Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 81–84 p.).

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Apeliacinis skundas netenkintinas.

Pagal 1995 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 str. asmenims, kuriems valstybinės socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijos buvo paskirtos iki šio įstatymo įsigaliojimo, pensijos perskaičiuojamos pagal šį įstatymą, remiantis pensijos byloje fiksuotais stažo ir uždarbio duomenimis. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. 1156 patvirtintų Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 82 p., perskaičiuojant pensiją, pensininko vidutinis mėnesinis uždarbis jo pasirinkimu gali būti apskaičiuojamas iš 60 paeiliui einančių darbo mėnesių uždarbio per paskutiniuosius 10 metų prieš paskiriant senatvės ar invalidumo pensiją. Taigi perskaičiuojant pensiją bei nustatant pensininko buvusio uždarbio dydį, visais atvejais svarbu išsiaiškinti, kada asmeniui buvo paskirta atitinkama pensija, nes nuo to priklauso klausimo, į kokių laikotarpių pensininko uždarbį galima atsižvelgti, perskaičiuojant pensiją, išsprendimas.

VSDFFV Visagino m. skyrius laiko, jog pareiškėjui invalidumo pensija buvo paskirta 1993 metais, ir dėl to, atsižvelgdamas į minėtų teisės aktų nuostatas, atsisako perskaičiuoti pareiškėjo pensijos dydį pagal jo 1968–1973 metų uždarbio duomenis. Pareiškėjas tvirtina, jog turėtų būti laikoma, kad jam pensija paskirta 1978 metais. Bylos aplinkybių bei valstybinio

socialinio draudimo pensijų mokėjimą reglamentuojančių teisės aktų analizė leidžia daryti išvadą, jog pagrįsta yra VSDFV Visagino m. skyriaus pozicija, pagal kurią turėtų būti laikoma, jog pareiškėjui invalidumo pensija buvo paskirta 1993 metais.

Pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas teisę į socialinį aprūpinimą (taigi ir teisę į pensinį aprūpinimą) Lietuvos Respublikoje turi tik tie Lietuvos Respublikos piliečiai, neturintys asmenys, kurie Lietuvoje nuolat gyvena (Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymo 2 str., Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 1 str.). Iš bylos matyti (b.l. 53), kad pareiškėjas nuolatinio Lietuvos Respublikos gyventojų statusą įgijo 1992 m. gruodžio 12 d.. Todėl ir pensija pagal nurodytas Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas jam galėjo būti paskirta ne anksčiau šios datos. Vadinasi, laikytina, jog pareiškėjui pensija buvo paskirta 1993 metais, kada tai padarė VSDFV Visagino m. skyrius. 1978 metais pareiškėjui pensija buvo paskirta Tadžikistane, pareiškėjui dar nebūnant nuolatinio Lietuvos Respublikos gyventoju. Todėl negalima šios datos laikyti pareiškėjo pensijos pagal Lietuvos Respublikos įstatymus paskyrimo data.

Nepagrįstas pareiškėjo teiginys, jog Lietuvoje pareiškėjo atvykimo nuolat gyventi metu tebegaliojo tie patys buvusios TSRS pensinio aprūpinimo norminiai teisės aktai, kurių pagrindu jam ir buvo paskirta pensija Tadžikistane 1978 metais, ir dėl to turi būti laikoma, kad pareiškėjui 1993 metais buvo pratęstas 1978 metais paskirtos pensijos mokėjimas. 1990 metais Lietuvos Respublikai atkūrus nepriklausomybę, buvo sukurta ir savarankiška socialinio aprūpinimo sistema. Buvo priimti Lietuvos Respublikos įstatymai, kurie sureguliuojo socialinio (taigi ir pensinio) aprūpinimo Lietuvoje klausimus: Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymas, Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, Gyventojų pensinio aprūpinimo gerinimo įstatymas. Buvusios TSRS pensinio aprūpinimo įstatymai galėjo būti taikomi tik tiek, kiek atitinkamų klausimų nereguliuojo Lietuvos Respublikos įstatymai. Todėl pareiškėjui atvykus nuolat gyventi į Lietuvą, 1993 metais ir turėjo būti naujai paskirta invalidumo pensija, laikantis Lietuvos Respublikos įstatymų reikalavimų.

Nepagrįstas pareiškėjo teiginys, jog dėl to, kad pareiškėjas yra Rusijos Federacijos pilietis, jo atžvilgiu turi būti taikomos Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos Vyriausybių susitarimo dėl pensinio aprūpinimo nuostatos. Šiame susitarime yra nustatyta, kad jis taikomas ne piliečiams, bet teritoriniu principu. Susitarimo preambulėje teigiama, kad šiuo aktu siekiama sureguliuoti persikeliančių nuolat gyventi iš vienos Šalies valsty-

bės teritorijos į kitos Šalies valstybės teritoriją asmenų pensinį aprūpinimą. Taigi Susitarimo nuostatos pareiškėjo atžvilgiu galėtų būti taikomos tik tuo atveju, jeigu pareiškėjas būtų atvykęs nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką iš Rusijos Federacijos. Tuo tarpu pareiškėjas į Lietuvą atvyko iš Tadžikistano.

Dėl nurodytų motyvų darytina išvada, jog Vilniaus apygardos administracinis teismas pagrįstai laikė, jog pareiškėjui invalidumo pensija buvo paskirta 1993 metais, ir pagrįstai atmetė pareiškėjo reikalavimą įpareigoti VSDFV Visagino m. skyrių perskaičiuoti pareiškėjo pensiją pagal duomenis apie jo uždarbį 1968–1973 metais. Teismo 2001 m. rugsėjo 19 d. sprendimas yra teisėtas ir pagrįstas. Tenkinti pareiškėjo apeliacinį skundą nėra pagrindo.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 140 str. 1 d. 1 p., teisėjų kolegija

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos administracinio teismo 2001 m. rugsėjo 19 d. sprendimą palikti nepakeistą, o pareiškėjo Jevgenijaus Kriučkovo apeliacinį skundą atmesti.

Nutartis neskundžiama.

2. Specialiosios teisėjų kolegijos nutarčių dėl teisingumo apžvalga

1. Dėl administravimo subjektų aktų ir veiksmų (neveikimo)

AB Lietuvos žemės ūkio bankas 2001 m. gegužės 21 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisimą, prašydamas pripažinti neteisėtais Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos Šalčininkų skyriaus veiksmus: 2001 m. gegužės 10 d. raštu Nr. 21–01–861 AB Lietuvos žemės ūkio bankui privalomai nurodyta įplaukusių į SP UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ sąskaitą pinigų sumą pervesti į inspekcijos sąskaitą, vykdant Fizinųjų asmenų pajamų mokesčio laikinąjį įstatymą bei Laikinąjį mokėjimų eilės tvarkos įstatymą.

ABTĮ 15 str. 1 d. 4 p. nustatyta, kad administracinių teismų kompetencijai priskiriamos bylos dėl mokesčių, kitų privalomų mokėjimų, rinkliavų sumokėjimo, grąžinimo ar išieškojimo, finansinių sankcijų taikymo, taip pat dėl mokesčių ginčų. Taigi administraciniams teismams teisingi ne tik mokesčiai ginčai, t.y. ginčai tarp mokesčio administratoriaus ir mokesčio mokėtojo (mokesčių išskaičiuojančio asmens) dėl mokesčių apskaičiavimo ir sumokėjimo, nepriemokų ir permokų, bet ir ginčai dėl mokesčių bei kitų privalomų mokėjimų išieškojimo (šių ginčų šalimi gali būti ne tik mokesčio mokėtojas, bet ir kitas subjektas, kuriam mokesčio administratoriaus įstatymų nustatytų įgalinimų ribose priimti sprendimai ir nurodymai yra privalomi). Ginčas tarp pareiškėjo ir atsakovo – mokesčio administratoriaus, yra kilęs dėl mokesčio administratoriaus veiksmų, jo kompetencijai priskirtų Mokesčių administravimo įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punktu, t.y. dėl laiku nesumokėtų mokesčių, delspinigių, baudų ir kitų valstybės (savivaldybės) biudžetams bei fondams priklausančių sumų išieškojimo ne ginčo tvarka iš asmenų sąskaitų bankų įstaigose. Tai yra ginčas, patenkantis į ABTĮ 15 str. 1 d. 4 p. nurodytą administracinių teismų kompetencijai priskirtų bylų kategoriją. Todėl pareiškėjo skundas nagrinėtinas administraciniame teisme (*2001 m. birželio 20 d. nutartis*).

Servituto nustatymas yra susijęs su pareiškėjų teisių naudotis žemės sklypu suvaržymu, tačiau žemės servituto atsiradimo pagrindas yra apskrities viršininko administracinis aktas. Apskrities viršininkui suteiktos viešojo administravimo teisės savo sprendimu nustatyti žemės servitutus (*Žemės įstaty-*

mo 141 str., Apskritis valdymo įstatymo 10 str. 3 p.). Todėl apskrities viršininkas yra viešojo administravimo subjektas pagal ABTĮ 2 str. 4 d. Šiuo atveju kyla ginčas dėl Alytaus apskrities viršininko įsakymo, kuriuo pareiškėjų nuosavybės teise priklausančiam žemės sklypui nustatyti servitutai, teisėtumo. Administracinių teismų kompetencijai yra priskirtos bylos dėl valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų teisėtumo (ABTĮ 15 str. 1 d. 1 p.). Todėl pareiškėjų reikalavimas dėl neteisėtai nustatyto servituto panaikinimo nagrinėtinas administraciniame teisme (2001 m. birželio 20 d. nutartis).

Servituto nustatymas yra susijęs su pareiškėjo teisėmis naudotis žemės sklypu, tačiau pareiškėjas ginčija apskrities viršininko sprendimo teisėtumą dėl jo priėmimo tvarkos bei kitų pažeidimų, todėl pareiškėjo reikalavimų dėl sprendimo ir įsakymo dalinio panaikinimo, dėl įpareigojimo nustatyti specialiąsias žemės naudojimo sąlygas bei servituto teisinės registracijos panaikinimo patenkinimo klausimas kaip kylantis iš administracinių teisinių santykių nagrinėtinas administraciniame teisme (ABTĮ 15 str. 1 d. 1 p.). Kadangi ginčai dėl servitutų pakeitimo pirmiausia turi būti sprendžiami Vyriausybės arba apskrities valdytojo (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugsėjo 27 d. nutarimu Nr. 1278 patvirtintos Žemės servitutų nustatymo, įregistravimo ir panaikinimo tvarkos 11 p.), svarstyтина, ar pareiškėjas laikėsi bylos išankstinio neteisminio nagrinėjimo tvarkos (2001 m. birželio 28 d. nutartis).

Tauragės apskrities viršininko administracijos Kaimo reikalų departamento Tauragės rajono žemės ūkio skyrius 2001 m. kovo 5 d. kreipėsi į Tauragės rajono apylinkės teismą, prašydamas panaikinti Tauragės apskrities viršininko 2001 m. vasario 14 d. įsakymą Nr. 239 ir 2001 m. vasario 15 d. perdavimo–priėmimo aktą, taip pat įpareigoti Tauragės apskrities viršininko administraciją automobilį „Nissan–Terrano“ (valst. Nr. YJU 450) grąžinti Tauragės apskrities viršininko administracijos Kaimo reikalų departamento Tauragės rajono žemės ūkio skyriui. Ieškovas nurodė, kad steigėjas Tauragės apskrities viršininko administracija 1998 m. gruodžio 14 d. davė leidimą iš skyriaus sutaupyty pinigų nusipirkti lengvąjį automobilį, 1998 m. gruodžio 29 d. tai buvo padaryta, nupirtas automobilis įtrauktas į Tauragės rajono žemės ūkio skyriaus balansą ir buvo naudojamas skyriaus reikalams, tačiau 2001 m. vasario 15 d. automobilis atimtas be jokio įstatyminio pagrindo ir perduotas į Tauragės apskrities viršininko administracijos balansą.

Šiuo atveju tarp pareiškėjo ir atsakovo kilęs ginčas kilo iš vidaus administravimo, t.y. administravimo veiklos, kuria užtikrinamas Tauragės apskrities viršininko administracijos funkcionavimas, kad ji galėtų tinkamai vykdyti jai priskirtus viešojo administravimo bei kitos valstybinės veiklos uždavinius, todėl ginčas pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 1 p. nagrinėtinas administraciniame teisme (*2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis*).

Pareiškėjas skundžia viešojo administravimo subjekto atsisakymą išregistruoti kitą asmenį, registruotą jam priklausančiame name. Savo reikalavimo jis negrindžia jo teisių disponuoti jam priklausančiu namu pažeidimu, tik nurodo savo patiriamus nuostolius. Toks reikalavimas pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 1, 2 p. nagrinėtinas administraciniame teisme (*2001 m. spalio 5 d. nutartis*).

Pareiškėjo 2001 m. liepos 30 d. pateiktame patikslintame skunde nurodyti reikalavimai panaikinti Kauno teritorinės muitinės 1999 m. birželio 22 d. sprendimo dalį dėl 29 811 Lt sumos iš UAB „Spora“ išieškojimo pagal pateiktą iššifravimą, panaikinti 1999 m. rugpjūčio 19 d. Kauno teritorinės muitinės sprendimą Nr. 4778 bei 1999 m. gruodžio 15 d. sprendimą Nr. 8679, taip pat Muitinės departamento prie Finansų ministerijos 1999 m. lapkričio 30 d. sprendimą Nr. MM08/19–14–55.

UAB „Spora“ bankroto byla iškelta 2001 m. birželio 8 d. Kauno apygardos teismo nutartimi, įmonės bankroto procedūrą reglamentuoja Įmonių bankroto įstatymas. Šio įstatymo 18 str. 5 d. nustato, kad ieškiniai dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais ir kiti administratoriaus reikalavimai bankrutuojančios įmonės skolininkams nagrinėjami įmonės bankroto bylą nagrinėjančiame teisme, o 19 str. 1 d. – kad visos bylos, kuriose įmonei pareikšti turiniai reikalavimai, tarp jų ir iš darbo santykių kylantys finansiniai reikalavimai, perduodamos bankroto bylą iškėlusiam teismui. Šiuo atveju bankrutuojančios įmonės administratorius kelia reikalavimą dėl muitinės sprendimų, kuriais nuspręsta išieškoti tam tikras sumas iš UAB „Spora“, panaikinimo. Šio reikalavimo išsprendimas turės įtakos muitinės finansinių reikalavimų bankroto byloje patenkinimui ir gali turėti įtakos kitų kreditorių reikalavimų patenkinimui, todėl UAB „Spora“ skundas perduotinas nagrinėti bankroto bylą nagrinėjančiam teismui (*2001 m. spalio 5 d. nutartis*).

Pareiškėja ginčija Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Vilniaus filialo atliktą nekilnojamojo turto, esančio Vilniuje, Fabijoniškių g. 78, teisinę registraciją jos motinos M.B. vardu. Sprendžiant procesinius bylos nagrinėjimo klausimus vadovaujamosi tuo metu galiojančiomis teisės normomis. Galiojančios Nekilnojamojo turto registro įstatymo redakcijos 30 str. numato nekilnojamojo turto registracijos klausimais centrinio registratoriaus priimtų sprendimų apskundimą ABTĮ nustatyta tvarka, todėl byla perduotina nagrinėti administraciniam teismui (2001 m. lapkričio 19 d. nutartis).

2001 m. spalio 5 d. R.V. kreipėsi į Alytaus rajono apylinkės teismą, prašydamas panaikinti Valstybės kontrolės Alytaus kontrolės skyriaus viršininko 1998 m. vasario 24 d. sprendimo Nr. 260–15 2.1 punktą, kuriuo pareiškėjui tenka pareiga atlyginti Šakių rajono savivaldybei 5235,50 Lt žalą dėl neteisėtų potvarkių priėmimo, jam dirbant Šakių rajono savivaldybės mero pavaduotoju, ir panaikinti Valstybės kontrolieriaus pavaduotojo 1998 m. kovo 31 d. sprendimą Nr. 14, kuriuo 1998 m. vasario 24 d. sprendimas paliktas nepakeistas.

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė pagal Valstybės kontrolės įstatymo 2 str. yra Lietuvos Respublikos Seimui atskaitinga aukščiausioji ekonominės finansinės kontrolės valstybės institucija. Taigi ši institucija pagal ABTĮ 2 str. išdėstytą sąvoką priskirtina prie viešojo administravimo subjektų ir reikalavimas dėl jos priimtų sprendimų panaikinimo pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 1 p. nagrinėtinas administraciniame teisme (2001 m. lapkričio 19 d. nutartis).

Klaipėdos miesto apylinkės vyriausiojo prokuroro pavaduotojas F.K. 2001 m. rugpjūčio 6 d. kreipėsi į Vilniaus m. trečiąją apylinkės teismą, prašydamas priteisti iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės atlyginimo skirtumą už 2001 m. sausio, vasario, kovo mėn. – 976,92 Lt ir liepos mėn. – 651,23 Lt bei įpareigoti Vyriausybę nuo 2001 m. rugpjūčio 1 d. skirti lėšų mokėti tarnybinį atlyginimą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 bei Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 16 d. nutarimu nustatyta tvarka. Ieškovas nurodė, kad siekiant užtikrinti prokuroro nepriklausomumą nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių (prokurorų visuma yra teisminės valdžios

dalis) draudžiami bet kokie mėginimai mažinti prokuroro atlyginimą ar kitas socialines garantijas prokuroro darbo prokuratūroje metu, juolab kad prokuroras negali gauti jokio kito atlyginimo. Vadinasi, negalima mažinti prokuroro atlyginimo ar kitų socialinių garantijų nepriklausomai nuo to, kokiais motyvais ar forma tai ketinama daryti ar padaroma.

Klaipėdos miesto apylinkės vyriausiojo prokuroro pavaduotojo reikalavimų patenkinimas priklauso nuo to, ar bus patenkintas jo reikalavimas dėl atsakovo Lietuvos Respublikos Vyriausybės įpareigojimo skirti tam lėšų. Bylos dėl valstybinių administravimo subjektų priimtų aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo ar vilkinimo atlikti tokius veiksmus nagrinėjamos administraciniuose teismuose (ABTĮ 15 str. 1 d. 1 p.), todėl byla perduotina nagrinėti administraciniam teismui (*2001 m. lapkričio 19 d. nutartis*).

AB „Alytaus tekstilė“ 2001 m. rugpjūčio 13 d. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydama panaikinti Alytaus apskrities viršininko 2001 m. birželio 29 d. įsakymą Nr. 59–1160 dėl žemės nuomos sutarties nutraukimo. Pareiškėjo nuomone, žemės nuomos sutartis negali būti nutraukta, nes pagal Žemės nuomos įstatymo 20 str. 1d. 1 p. žemės nuomos sutartis prieš terminą nuomotojo reikalavimu gali būti nutraukta tik įstatymų numatytais atvejais, pagal Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 str. 11 p. žemės nuomos sutartis nutraukiama pagal Žemės nuomos įstatymą, o Žemės nuomos įstatymo 20 str. 3 d. yra numatyta, kad žemės nuomos sutartis prieš terminą gali būti nutraukta tik pasikeitus valstybinės žemės nuomotojui.

Ginčijamas Alytaus apskrities viršininko 2001 m. birželio 28 d. įsakymas priimtas siekiant įgyvendinti tuo metu galiojusią Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 str. 11 p. nuostatą dėl žemės nuomos sutarčių nutraukimo grąžinant žemę natūra, taigi šio įsakymo priėmimas priskirtinas prie atsakovo, kaip viešojo administravimo subjekto, veiklos, ir reikalavimas dėl jo panaikinimo nagrinėtinas administraciniame teisme (*2001 m. gruodžio 27 d. nutartis*).

Kauno technologijos universitetas pagal Viešųjų įstaigų įstatymo 2 str. išdėstytą viešųjų įstaigų sampratą priskirtinas prie viešųjų įstaigų, o viešosios įstaigos, kurioms nustatyta tvarka suteikti viešojo administravimo

įgaliojimai, – prie viešojo administravimo subjektų (ABTĮ 2 str. 10 d.). Viena iš Universiteto funkcijų – doktorantūros studijų organizavimas (KTU Statuto 25 p.). Doktorantūros studijas iki 2001 m. liepos 11 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 897 reglamentavo 1996 m. lapkričio 13 d. Vyriausybės nutarimas Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų sistemos bendrųjų nuostatų patvirtinimo”. Tačiau šie aktai priėmimo į doktorantūrą nereguliuoja, priėmimas vykdomas pagal Universiteto senato priimtus bei švietimo ir mokslo ministro patvirtintus nuostatus (Lietuvos Respublikos mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų sistemos bendrųjų nuostatų 7 ir 8 p.), tai, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi mokslo laipsnių ir pedagoginių mokslo vardų teikimo reikalavimų, kontroliuoja Lietuvos mokslo taryba (nuostatų 12 p.). Todėl priėmimas į doktorantūrą priskirtinas prie Universiteto vidaus administravimo, ir reikalavimai dėl Priėmimo į doktorantūrą konkurso komisijos sprendimų pripažinimo neteisėtais bei KTU rektoriaus įsakymo dalies panaikinimo nagrinėtini administraciniame teisme (2001 m. gruodžio 27 d. nutartis).

Rusijos AB „Aviko Ross” 2001 m. rugsėjo 28 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą su ieškiniu pareiškimu, prašydama pripažinti negaliojančiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 25 d. nutarimą Nr. 1154. Ieškovas nurodė, jog šiuo nutarimu buvo pritarta, kad specialiosios paskirties AB „Lietuvos energija” pasirašytų sutartis dėl Baltarusijos valstybinio energetikos koncerno „Belenergo” skolos reikalavimo teisės perdavimo su ŽŪB „Džeirana” ir Rusijos ribotos atsakomybės bendrove „Vangvard”, pavedė Ūkio ministerijai įgalioti savo atstovą AB „Lietuvos energija” visuotiniame akcininkų susirinkime balsuoti už Baltarusijos valstybinio energetikos koncerno „Belenergo” skolos reikalavimo teisės perdavimo konkurso komisijos 2001 m. rugpjūčio 31 d. nutarimu nustatytą preliminarią galutinių pasiūlymų eilę ir už tai, kad konkurso nugalėtojais būtų pripažinti ŽŪB „Džeirana” ir Rusijos ribotos atsakomybės bendrovės „Vangvard” galutiniai pasiūlymai.

Vilniaus apygardos teismas 2001 m. spalio 1 d. nutarimi atsisakė priimti Rusijos kompanijos „Aviko Ross” ieškinį, kaip nežinybingą teismui. Nutartyje remiamasi tuo, kad teismas, manydamas, jog teisės aktas, taikytinas konkrečioje civilinėje byloje, prieštarauja Konstitucijai, gali kreiptis į Konstitucinę Teismą su prašymu ištirti, ar teisės aktas neprieštarauja Konstitucijai (Konstitucinio Teismo įstatymo 67 str.). Kadangi ieškovas nekelia

jokių reikalavimų dėl savo pažeistos ar ginčijamos teisės gynimo, ieškovo reikalavimas bendrosios kompetencijos teismui nežinybingas.

2001 m. lapkričio 23 d. nutartimi Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, nagrinėdama ieškovo atskirąjį skundą, nusprendė kreiptis į specialiąją teisėjų kolegiją dėl bylos teisingumo klausimo išsprendimo. Nutartyje nurodoma, kad pagal ABTĮ 15 str. bylas dėl valstybinių ir savivaldybių administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat dėl šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo sprendžia administraciniai teismai. Šis įstatymas nenumato jokių išlygų sprendžiant teisingumo klausimą. Tačiau teisės doktrinoje reiškiami nuomonė, kad individualaus pobūdžio aktus pripažinti negaliojančiais gali ir bendrosios kompetencijos teismai. Nagrinėjamojoje byloje prašomas pripažinti negaliojančiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas savo teisiniu turiniu nenustato jokių bendrų visuotinai privalomų taisyklių, todėl laikytinas individualaus pobūdžio aktu. Jis konkurso rezultatams pasekmių nesukėlė, todėl, apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegijos nuomone, administraciniai teismai santykinai dar neperaugo į civilinius teisinius santykius.

Ieškovė prašo pripažinti negaliojančiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą. Įvertinant byloje pareikštų reikalavimų pobūdį, yra pagrindas konstatuoti, jog šioje byloje sprendinys ginčo žinybingumo teismams, o ne teisingumo klausimas (*2001 m. gruodžio 27 d. nutartis*).

2. Dėl nuosavybės teisių santykių

Pareiškėja O.O. 2001 m. birželio 11 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydama panaikinti 1999 m. gegužės 11 d. turto perėmimo (perdavimo–priėmimo) aktą, kuriuo Vilniaus miesto valdyba nepagrįstai ir neteisėtai perdavė VI „Valstybės turto fondui“ jai nuosavybės teisėmis priklausančią 26,55 kv. m bendrojo ploto patalpą, esančią Vilniuje, Teatro g. 9, panaikinti VI „Valstybės turto fondas“ nuosavybės teisių į minėtą patalpą 1999 m. rugsėjo 6 d. teisinę registraciją Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybinės įmonės Vilniaus filiale bei panaikinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. vasario 23 d. nutarimo Nr. 228 (Vyriausybės 2001 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. 325 redakcija) dalį, kuria jai priklausanči 26,55 kv. m patalpa įtraukta į privatizuojamų objektų sąrašą.

Pareiškėjos reikalavimai kyla iš jos nuosavybės teisių į ginčo patalpą pažeidimo, savininko teisių gynimas reglamentuojamas civilinės teisės

normų, todėl pareiškėjo reikalavimų patenkinimo klausimas nagrinėtinas bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. liepos 9 d. nutartis).

2001 m. liepos 10 d. J.G. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą. Pareiškėja nurodė, kad Kauno apskrities viršininco 2001 m. kovo 19 d. įsakymu, atsižvelgiant į P.V. prašymą ir sklypo ribų planą, jai su P.V. 522 kv. m žemės sklypo nepagrįstai padalyta po 261 kv. m, nors gyvenamajam namui, kurio pusę paveldėjo pareiškėja, buvo skirtas 550 kv.m žemės sklypas, notarine sutartimi nustatyta žemės sklypo naudojimosi tvarka, o 12 kv. m savo dalies P.V. atsisakė savo noru kaimynų naudai.

Šioje administracinėje byloje ginčijamas Kauno apskrities viršininco įsakymas, priimtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 260 patvirtintos Naudojamų valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos ne žemės ūkio paskirčiai (veiklai) tvarkos 8 punktu: kai individualus namas ar kitos paskirties pastatas bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso keliems asmenims (bendrasavininkiams), namų valdos ar prie kito pastato naudojamas žemės sklypo plotas padalijamas, taip pat kiekvieno savininko žemės sklypo dalis bendrojoje nuosavybėje nustatoma remiantis rašytiniu gyvenamojo namo ar kito pastato bendrasavininkių susitarimu, o jiems nesusitarus, žemės sklypo dalių dydis nustatomas apskrities viršininco sprendimu, atsižvelgiant į kiekvienam bendrasavininkui priklausančią gyvenamojo namo ar kito pastato dalį. Apskrities viršininkas, atlikdamas žemės sklypo dalių dydžių nustatymą, įstatymų nėra įgaliotas atsižvelgti į kitus juridinę reikšmę turinčius faktus (tarp bendrasavininkių susiklosčiusius faktinius dalinamo sklypo naudojimo santykius, jų ypatumus, ginčo tarp bendrasavininkių dėl jiems priklausančių namo (kito pastato) dalių dydžių buvimą ar nebuvimą), administracinis teismas, vertindamas tokio akto teisėtumą, neturi teisinio pagrindo atsižvelgti į kitas, paminėtoje teisės normoje nenurodytas, teisių į žemę turiniui reikšmingas aplinkybes. Viešojo administravimo subjektas šiuo atveju savo veiksmis imasi žemės teisėto naudojimo subjektų tarpusavio santykių, reguliuojamų privatinės teisės normų, sprendimo. Pareiškėjos reikalavimų patenkinimas yra susijęs su bendrasavininkių nuosavybės teisių įgyvendinimu, t.y. civiliniais teisiniais santykiais, todėl darytina išvada, kad ginčas dėl apskrities viršininco sprendimo dėl bendrasavininkių naudojamo žemės sklypo dalių dydžių nustatymo, priimto vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 9 d. nutarimu Nr. 260 patvirtintos Naudojamų žemės sklypų pardavimo ir nuomos ne žemės ūkio paskirčiai (veiklai) tvarkos 8 punkto nuostatas,

negali būti nagrinėjamas tik šio sprendimo atitikimo minėto punkto nustatytam sklypo dalių dydžių nustatymo kriterijui aspektu, bet ir įvertinant tarp bendrasavininkių susiklosčiusius civilinius teisinius santykius (2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis).

Kauno apskrities viršininke administracija 1999 m. rugsėjo 24 d. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydama panaikinti 1996 m. liepos 15 d. Kauno apskrities valdytojo administracijos įsakymą Nr. 05–3183, 1996 m. liepos 15 d. Kauno apskrities valdytojo administracijos sprendimą Nr. 52–5195 bei Valstybinio žemės kadastro duomenų registrą Nr. 52/26602–1. Pareiškėja nurodė, kad 1996 m. liepos 15 d. Kauno apskrities valdytojo įsakymu Nr. 05–3183 bei 1996 m. liepos 15 d. sprendimu Nr. 52–5195 J.Ž. buvo atkurta nuosavybės teisė į žemę, gražinant natūra 3,05 ha sklypą. Tačiau tuo buvo pažeistos namo su tvartu bei daržine bendrasavininkės J.V. teisės, nes prie jai nuosavybės teise priklausančių pastatų nebuvo suformuotas namų valdos žemės sklypas.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2001 m. birželio 21 d. nutartimi Kauno apskrities viršininke administracijos prašymą dėl proceso atnaujinimo tenkino ir bylą perdavė nagrinėti Kauno apygardos administraciniam teismui. Teismas rėmėsi tuo, kad naujai paaiškėjo esminės bylos aplinkybės, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos pareiškėjui bylos nagrinėjimo metu – J.Ž. iš jam priklausančio žemės sklypo dalį žemės (0,50 ha) 1999 m. liepos 12 d. sutartimi Nr. 5947 pardavė.

2001 m. rugpjūčio 16 d. Kauno apygardos administraciniam teismui pateiktame patikslintame pareiškime Kauno apskrities viršininke administracija nurodė reikalaujanti panaikinti 1996 m. liepos 15 d. Kauno apskrities valdytojo įsakymą Nr. 05–3183, 1996 m. liepos 15 d. Kauno apskrities valdytojo sprendimą Nr. 52–5195, 1999 m. liepos 12 d. žemės pirkimo–pardavimo sutartį bei 1996 m. liepos 15 d. Kauno apskrities valdytojo sprendimą Nr. 52–5195 ir 1999 m. liepos 12 d. žemės pirkimo–pardavimo sutarties pagrindus atliktą žemės sklypo teisinę registraciją J.Ž., P.B. ir J.B. vardu.

Priimtas byloje sprendimas turės įtakos P.B. ir J.B., pirkusių iš atsakovo dalį ginčo žemės, nuosavybės teisėms, vienas iš keliamų reikalavimų yra panaikinti žemės pirkimo–pardavimo sutartį, todėl visi reikalavimai kaip kylantys iš nuosavybės teisinių santykių perduotini nagrinėti Kauno rajono apylinkės teismui (2001 m. spalio 5 d. nutartis).

J.G. kreipėsi į Prienų rajono apylinkės teismą, prašydamas atstatyti jo pažeistas teises ir panaikinti Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Prienų skyriaus duomenis apie V.R. suteiktą naudotį 8,10 ha žemės sklypą bei panaikinti Kauno apskrities valdytojo administracijos 1995 m. liepos 7 d. įsakymo Nr. 378 dalį dėl suteikimo teisės V.R. naudotis 8,10 ha žemės pagal preliminarinį žemės reformos žemėtvarkos projektą. Ieškovas nurodė nesutinkąs su atsakovų žemės sklypų ribų nustatymu, nes atsakovams suteikta naudotis žeme apima ir dalį jo tėvo valdytos žemės.

1999 m. kovo 26 d. ieškovas savo reikalavimus papildė reikalavimu dėl 1993 m. gruodžio 2 d. Prienų rajono valdybos sprendimo ir potvarkio Nr. 348v dalies dėl 8,10 ha žemės A.K.R. suteikimo pripažinimo negaliojančia.

J.G. mirus, jo procesines teises perėmęs K.S. 2000 m. liepos 24 d. papildomai nurodė reikalaujant panaikinti Žemės ūkio ministerijos 1993 m. liepos 20 d. sprendimą Nr. 24–509–16557 dėl nuosavybės teisės į žemę atkūrimo A.K.R. į 4,05 ha Prienų r., Rūdupio k., ir sprendimo Nr. 24–510–16558 dėl nuosavybės teisės į žemę atkūrimo O.A. į 4,05 ha Prienų r., Rūdupio k., dėl žemės ribų nustatymo

pagal preliminarinį projektą, taip pat panaikinti paveldėjimo teises liudijimą pagal įstatymą dėl 4,05 ha žemės sklypo paveldėjimo po A.R. mirties pagal preliminarinį žemės ribų nustatymo projektą.

Prienų rajono apylinkės teismas 2000 m. rugsėjo 18 d. nutartimi reikalavimą dėl Žemės ūkio ministerijos 1993 m. liepos 20 d. sprendimo Nr. 24–509–16557 dėl nuosavybės teisės į žemę atkūrimo A.K.R. į 4,05 ha Prienų r., Rūdupio k., ir sprendimą Nr. 24–510–16558 dėl nuosavybės teisės į žemę atkūrimo O.A. į 4,05 ha Prienų r., Rūdupio k., išskyrė į atskirą bylą ir perdavė šį reikalavimą pagal ABTĮ 4 str. 7 str. nagrinėti Aukštesniajam administraciniam teismui, o dėl likusios reikalavimų dalies bylą sustabdė iki įsiteisės procesinis dokumentas, priimtas administracinės teisenos tvarka.

Kauno apygardos teismas 2000 m. spalio 26 d. nutartimi apylinkės teismo nutartį panaikino ir perdavė klausimą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Nutartyje nurodoma, kad visų pirma išspręstinas naujų ieškininių reikalavimų priėmimo klausimas priimant atitinkamą nutartį, o po to – kiti klausimai.

Prienų rajono apylinkės teismas 2000 m. lapkričio 24 d. nutartimi vėl reikalavimą dėl Žemės ūkio ministerijos 1993 m. liepos 20 d. sprendimo

Nr. 24–509–16557 dėl nuosavybės teisės į žemę atkūrimo A.K.R. į 4,05 ha Prienų r., Rūdupio k., ir sprendimo Nr. 24–510–16558 dėl nuosavybės teisės į žemę atkūrimo O.A. į 4,05 ha Prienų r., Rūdupio k., išskyrė į atskirą bylą ir perdavė šį reikalavimą pagal ABTĮ 4 str. 7 str. nagrinėti Aukštesniajam administraciniam teismui, o dėl likusios reikalavimų dalies bylą sustabdė iki įsiteisės procesinis dokumentas, priimtas administracinės teisėnuosavybės tvarka.

Pareiškėjo administraciniame ir bendrosios kompetencijos teismuose keliami reikalavimai susiję, jie keliami dėl to paties žemės sklypo valdymo nuosavybės teise, todėl nors administraciniam teismui perduotas reikalavimas pagal savo pobūdį teisingas administraciniam teismui, siekiant užtikrinti operatyvų bylos išnagrinėjimą ir remiantis tuo, kad kiti pareikšti reikalavimai teisingi bendrosios kompetencijos teismui, visi reikalavimai išnagrinėtini bendrosios kompetencijos teisme (*2001 m. spalio 5 d. nutartis*).

3. Dėl nuosavybės teisių atkūrimo

AB Ligoninė „Sana Vita“ 1999 m. rugpjūčio 3 d. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydama panaikinti Kauno miesto valdybos 1993 m. spalio 20 d. potvarkio Nr. 1291–v 1 punktą ir 1993 m. gruodžio 28 d. potvarkio Nr. 1646–v 1 punkto dalį dėl nuosavybės teisių atkūrimo į pastatus O.R. ir G.K. Pareiškėja nurodė, kad ginčo patalpas ligoninė nuomojusi iš savivaldybės, vėliau 1992 m. spalio 27 d. aktu miesto Valdyba jas perdavė į ligoninės balansą, patalpų registracija atlikta ligoninės vardu, o privatizavus Kauno geležinkeliečių ligoninę visas jos privatizuotas turtas perduotas AB Ligoninei „Sana Vita“. Tačiau po kreipimosi dėl privatizuotų pastatų teisinės registracijos paaiškėjo, kad Kauno miesto valdyba savavališkai panaikino patalpų perdavimo aktą ir patalpų registraciją ligoninės vardu. 1998 m. Valstybės kontrolės specialistai nustatė, kad atkuriant nuosavybės teises į pastatus buvo pažeistas 1991 m. birželio 18 d. įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo tvarkos ir sąlygų“ 8 str. 3 p., pagal kurį perduoti ligoninei pastatai turėjo būti valstybės išperkami.

Pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 1, 2 p. bylos dėl valstybinių bei savivaldybių administravimo subjektų priimtų aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo ar vilkinimo atlikti tokius veiksmus nagrinėjamos administraciniuose teismuose. Nors pareiškėjos reikalavimų patenkinimas turėtų įtakos civiliniams teisiniams nuosavybės santykiams, civilinio teisinio pobū-

džio reikalavimų pareiškėja nekelia, todėl byla nagrinėtina administraciniame teisme (*2001 m. liepos 9 d. nutartis*).

S.T. 1999 m. spalio 28 d. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydamas panaikinti Marijampolės apskrities valdytojo 1995 m. gruodžio 13 d. sprendimą Nr. 4532, kuriuo atstatyta nuosavybės teisė O.A. į Šakių rajone, Butviliškių k., esančios 19 ha žemės. Pareiškėjas rėmėsi tuo, kad nuosavybės teisė atstatyta ne visiems pretendentams, nesant giminystę įrodančių dokumentų, be to, du kartus į tą pačią žemę.

Šiuo atveju ginčijamas Marijampolės apskrities valdytojo sprendimas dėl nuosavybės teisių į žemę atstatymo, tačiau po nurodytos institucijos sprendimo atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turą priėmimo pasikeitė turto savininkas, O.A., kuriai buvo atkurtos nuosavybės teisės į žemę, perleido jai gražintą žemės sklypą R.K., todėl pripažintina, kad ginčas nėra išimtinai administracinio teisinio pobūdžio. Laikytina, jog kilęs ginčas yra susijęs su keliais teisiniais santykiais, iš kurių pagrindiniu pripažintinas ne administracinis teisinis, o civilinis teisinis santykis, kadangi tokio pobūdžio ginčo išsprendimas susijęs būtent su nuosavybės teisių nustatymu ar pasibaigimu, todėl darytina išvada, kad byla teisinga bendrosios kompetencijos teismui (*2001 m. lapkričio 19 d. nutartis*).

Pareiškėjas A.G. 2000 m. rugsėjo 29 d. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą su skundu, prašydamas panaikinti Alytaus miesto valdybos 1993 m. rugsėjo 23 d. potvarkio Nr. 257–v „Dėl piliečių nuosavybės teisių atstatymo į tėvų arba jų turėtą žemę“ 53 p., Alytaus m. Žemėtvarkos ir geodezijos tarnybos 1995 m. rugsėjo 16 d. patvirtintą J.M. 1/2 dalies namų valdos 541 kv.m žemės sklypo Alytaus m., Merkinės g. 10, ribų nustatymo planą, Alytaus apskrities valdytojo administracijos 1996 m. rugsėjo 24 d. įsakymą Nr. II–463 ir Alytaus apskrities valdytojo administracijos 1996 m. rugsėjo 24 d. įsakymą Nr. 578, kuriais J.M. atkurtos nuosavybės teisės į žemės sklypą, panaikinti šio žemės sklypo teisinę registraciją Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Alytaus filiale, priteisti iš Alytaus apskrities viršininko administracijos 5000 Lt materialinei ir moralinei žalai atlyginti, išieškoti iš J.M. į valstybės biudžetą apgaulės būdu pasisavintus 12 456 Lt (kompensaciją už valstybės išperkama žemės sklypą) bei įpareigoti ją nugriauti tvorą, trukdančią pareiškėjui naudotis jo paveldėtoje žemėje esančiu šuliniu.

Pareiškėjo teigimu, J.M. nuosavybės teisės buvo atstatytos į 91 kv.m žemės, kuri pagal paveldėjimo teisės liudijimą priklauso jam prie Alytaus m. valdybos potvarkiu gražintų pastatų. Nors pareiškėjo keliami reikalavimai susiję su žemės nuosavybės teisiniais santykiais, jo reikalavimų patenkinimas priklauso nuo to, kaip bus išspręstas viešojo administravimo subjektų aktų dėl nuosavybės teisių į žemę atstatymo bei žemės sklypo ribų nustatymo panaikinimo klausimas. Todėl pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 1, 2 p. pareiškėjo reikalavimai nagrinėtini administraciniame teisme (*2001 m. lapkričio 19 d. nutartis*).

Ieškovas prašo panaikinti atsakovo Vilniaus apskrities viršininko administracijos sprendimus dėl nuosavybės teisių į jo tėvams priklausiusią žemę atkūrimo kitiems asmenims, įpareigoti atsakovą priimti sprendimą dėl nuosavybės teisių į žemę ieškovui atkūrimo bei įpareigoti Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Vilniaus filialą įregistruoti minėtą sprendimą. Pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 1, 2 p. bylos dėl valstybinių bei savivaldybių administravimo subjektų priimtų aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo ar vilkinimo atlikti tokius veiksmus nagrinėjamos administraciniuose teismuose (*2001 m. lapkričio 19 d. nutartis*).

4. Dėl sutartinių teisinių santykių

A.L. 2000 m. kovo 23 d. kreipėsi į Šiaulių apygardos administracinį teismą. Pareiškėjas prašė įpareigoti Pakruojo rajono Žemės ūkio skyriaus vedėją J.S. įvykdyti Kaimo rėmimo fondo lėšų naudojimo 1988 m. sutarties 1 ir 3 p. reikalavimus ir iki 2000 m. balandžio 30 d. pervesti 50 000 Lt kompensaciją už įsigytą cukrinių runkelių kombainą ir 42 500 Lt delspinių į pareiškėjo atsiskaitomąją sąskaitą. Pareiškėjas nurodė, kad pagal su atsakovu pasirašytos sutarties 1 p. 50 000 Lt turėjo būti pervesta iki 1999 m. sausio mėn., tačiau Pakruojo rajono Žemės ūkio skyriaus vedėjas delsia tai padaryti, nors tai prieštarauja Pakruojo rajono Kaimo rėmimo fondo lėšų paskirstymo konkursų komisijos nutarimui bei Žemės ūkio ministerijos išvadoms.

2000 m. gegužės 1 d. pateiktame papildomame skunde pareiškėjas iškelė papildomą reikalavimą – panaikinti Pakruojo rajono Kaimo rėmimo fondo konkursų komisijos 2000 m. kovo 21 d. nutarimą „Dėl Kaimo rėmimo fondo komisijos 1998 10 29 sprendimo skirti A.L. 50 000 Lt kompen-

saciją pripažinimo negaliojančiu”. Pareiškėjas nurodė, kad šis sprendimas buvo priimtas skubotai, vadovaujantis 1997 metų, o ne 1998 m. Kaimo rėmimo fondo nuostatais.

2000 m. birželio 2 d. Pakruojo rajono Žemės ūkio skyrius kreipėsi į Šiaulių miesto apylinkės teismą dėl Kaimo rėmimo fondo lėšų naudojimo sutarties, pasirašytos Pakruojo rajono Žemės ūkio skyriaus ir ūkininko A.L., pripažinimo negaliojančia.

Nors Pakruojo rajono Žemės ūkio skyriaus veikla paskirstant Kaimo rėmimo fondo lėšas priskirtina prie viešojo administravimo, atsakovo Pakruojo rajono Žemės ūkio skyriaus ir pareiškėjo A.L. santykiai peraugo į sutartinius, sudarius Kaimo rėmimo fondo lėšų naudojimo sutartį, todėl pareiškėjo reikalavimai kaip kylantys iš sutartinių teisinių santykių nagrinėti ni bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. birželio 28 d. nutartis).

Pareiškėjas AB „Šiaulių stumbras” kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teismą, prašydamas pripažinti neteisėtu Valstybės įmonės Valstybės turto fondo atsisakymą sumažinti valstybei nuosavybės teise priklausančių AB „Šiaulių stumbras” akcijų dalį perduoto SPAB „Šiaulių energija” turto dalimi ir įpareigoti Valstybės įmonės Valstybės turto fondą sumažinti valstybei nuosavybės teise priklausančių AB „Šiaulių stumbras” akcijų dalį, remiantis 2000 m. spalio 5 d. Šiaulių apygardos teismo nutartimi. Nurodė, kad 1996 m. sausio 6 d. vyko AB „Šiaulių stumbras” akcininkų susirinkimas, kuriame vienbalsiai buvo nuspręsta perduoti SPAB „Šiaulių energija” garo trasą nuo šiaurinės katilinės ir šiluminę kamerą, sumažinant įstatinį kapitalą (valstybinio kapitalo dalį) 556 082 Lt verte pagal aktą Nr. 1. Valstybės turto fondas, kaip valstybei priklausančių akcijų turėtojas, šio susirinkimo nutarimo neskundė ir sutiko, kad ši trasa būtų perduota SPAB „Šiaulių energija” ir ta dalimi būtų sumažinta valstybinio kapitalo dalis. 1995 m. gruodžio 28 d. ir 1997 m. rugpjūčio 15 d. SPAB „Šiaulių energija” turto perdavimo ir priėmimo aktais priėmė savo nuosavybėn šią šiluminę trasą už 823 001,36 Lt, ir nuo tada ši šiluminė trasa yra įtraukta į SPAB „Šiaulių energija” balanso apskaitą, ir šia suma padidinta valstybės turto dalis SPAB „Šiaulių energija”. Susidarius situacijai, kai tas pats turtas buvo įtrauktas į dviejų įmonių apskaitą, buvo kreiptasi į Šiaulių apygardos teismą dėl teisinės registracijos panaikinimo ir nuosavybės teisės į garo trasą pripažinimo. Šiaulių apygardos teismas 2000 m. spalio 5 d. patvirtino AB „Šiaulių stumbras” ir SPAB „Šiaulių energija” taikos sutartį, kuria pripažino, kad teisinė registracija, AB „Šiaulių stumbras” vardu įvykdyta 1997 m.

gruodžio 18 d., yra neteisėta, o AB „Šiaulių stumbras“ įstatinis kapitalas ir valstybei nuosavybės teise priklausančių akcijų skaičius yra mažinamas 823 001,36 Lt, o AB „Šiaulių stumbras“ prisiėmė išipareigojimą sumažinti valstybei priklausančių nuosavybės teise akcijų skaičių 823 001,36 Lt sumai. Valstybės įmonė Valstybės turto fondas nepagrįstai atsisako sumažinti valstybės akcijų dalį.

Atsakovas – Valstybės įmonė Valstybės turto fondas – nurodė, kad AB „Šiaulių stumbras“ perduodant SPAB „Šiaulių energija“ komunalinio ūkio objektą – šiluminę trasą – buvo pažeisti teisiniai aktai: Lietuvos Respublikos įstatymas dėl specialiosios paskirties bendrovių ir jų veiklos sričių, Akcinių bendrovių įstatymas bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. spalio 13 d. nutarimo Nr. 974 1.2 p. ir 1998 m. birželio 16 d. Nr. 726, 3 p. Taip pat nurodė, kad AB „Šiaulių stumbras“ pažeidė valstybės turtinius interesus, nes su SPAB „Šiaulių energija“ pasirašė taikos sutartį dėl jiems nuosavybės teise nepriklausančių akcijų sumažinimo, nepranešęs apie tai šias akcijas patikėjimo teise valdančiai Valstybės įmonei Valstybės turto fondui ir neturėdamas nei Fondo, nei savivaldybės Tarybos sutikimo.

Specialioji teisėjų kolegija, išanalizavusi bylos aplinkybes, konstatavo, kad ginčas nagrinėtinas bendrosios kompetencijos teisme.

Iš bylos medžiagos matyti, kad Valstybės įmonė Valstybės turto fondas yra valstybei priklausančių AB „Šiaulių stumbras“ akcijų turėtojas, t.y. AB „Šiaulių stumbras“ akcininkas. Valstybės įmonė Valstybės turto fondas, atsisakydamas sumažinti valstybei nuosavybės teise priklausančių AB „Šiaulių stumbras“ akcijų dalį perduoto SPAB „Šiaulių energija“ turto dalimi, veikė ne kaip viešojo administravimo, o kaip privatinės teisės subjektas, be to, nagrinėjamas ginčas kilo iš jau susiformavusių sutartinių santykių, todėl yra sprendtinas ne administraciniame, o bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. birželio 28 d. nutartis).

5. Dėl patentų

Rusijos mokslų akademijos centras „Bioinžinerija“ 2001 m. balandžio 13 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinę teisumą, prašydamas įpareigoti atsakovą Lietuvos Respublikos valstybinį patentų biurą pratęsti patento Nr. 2626 galiojimo terminą iki 2006 m. gegužės 11 d.

Ginčų dėl patentų nagrinėjimas pagal patentų įstatymo 40 str. bei CPK 136¹ str. 6 p. priskiriamas Vilniaus apygardos teismo kompetencijai ir šiuo atveju kilęs ginčas dėl patento galiojimo pratęsimo perduotinas nagrinėti šiam teismui (2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis).

6. Dėl pinigų sumų išieškojimo

Pagal Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 1 str. (1997 m. birželio 5 d. įstatymo Nr. VIII–236 redakcija) savivaldybės iš valstybės biudžeto gautus asignavimus, panaudotus ne pagal tikslinę paskirtį arba likusius nepanaudotus, gražina į valstybės biudžetą. Kaip nurodoma Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. gruodžio 11 d. nutartyje, įstatymų leidėjas atitinkamiems valstybės kontrolės pareigūnams suteikė teisę įpareigoti gražinti į valstybės biudžetą lėšas, panaudotas pažeidžiant įstatymus, tik kitų ūkio subjektų, išskyrus valstybės ir savivaldybių institucijų vadovus, pastariesiems darydamas išimtį. Šioms institucijoms gali būti taikomi kiti lėšų sugražinimo į valstybės biudžetą būdai, pvz., Valstybės kontrolė gali gindama valstybės interesus pareikšti ieškinį teisme (Valstybės kontrolės įstatymo 35 str. 10 p.). Toks Valstybės kontrolės reikalavimas pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 4 p. nagrinėtinas administraciniame teisme (2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis).

L.G. 2001 m. balandžio 27 d. kreipėsi į Vilniaus m. trečiąjį apylinkės teismą, prašydamas įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę vykdyti įstatymų nustatytas prievoles ir gražinti jo Lietuvos akciniame inovaciniame banke (toliau – LAIB) buvusias lėšas, pripažįstant, kad ignoruodama įstatymais nustatytas prievoles Vyriausybė pažeidė jo teises. Pareiškėjas nurodė, kad valstybė savo turtu garantavo buvusių LAIB lėšų gražinimą (1995 m. gruodžio 29 d. įstatymas Nr. I–1194), o Lietuvos Respublikos Seimas 1997 m. gruodžio 23 d. įstatymu įpareigojo Vyriausybę atidaryti fiziniams asmenims sąskaitas AB Lietuvos taupomajame banke pagal kiekvienos sąskaitos litais ir konvertuojama valiuta likutį, tačiau tai nebuvo padaryta.

Pareiškėjas kelia turinio pobūdžio reikalavimus dėl LAIB laikytų lėšų gražinimo, todėl jo reikalavimai nagrinėtini bendrosios kompetencijos teisme. Bendrosios kompetencijos teismo nutartis, kuria atsisakoma priimti L.G. skundą, šiuo pagrindu naikintina (2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis).

Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2001 m. lapkričio 5 d. kreipėsi į Ukmergės rajono apylinkės teismą, prašydama priteisti iš atsakovės A.V. 7195,41 Lt palikėjo V.V., kaip įmonininko, skoloms padengti. Ieškovė nurodė, kad atlikus 2000 m. kovo 20 d. mirusio V.V. įmonės patikrinimą, už nustatytus mokesčių įstatymų pažeidimus apskaičiuota

įmonei sumokėti į biudžetą 7195,41 Lt. Kadangi pagal įmonės prievolės įmonininkas atsako visu savo turtu (Įmonių įstatymo 7 str.), o įmonės turtą pagal 2001 m. balandžio 6 d. paveldėjimo pagal įstatymą teisės liudijimą paveldėjo atsakovė A.V., ji atsako ir už palikėjo skolas.

Šiuo atveju ieškovė Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija prašo priteisti iš atsakovės 7195,41 Lt tuo pagrindu, kad ji paveldėjusi savo mirusio vyro, kurio įmonei už mokesčių įstatymų pažeidimus ir priskaičiuota minėta suma, turtą. Priėmusio palikimą įpėdinio atsakomybė už palikėjo skolas aptariama Civiliniame kodekse, atsakovė A.V. mokesčių inspekcijos sprendimo teisme neginčija, todėl ieškovės keliamas reikalavimas nagrinėtinas bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. gruodžio 27 d. nutartis).

7. Dėl tarnybos santykių

Bylos medžiaga patvirtina, kad su pareiškėju buvo sudaryta ir 2000 m. rugsėjo 4 d. įsakymu nutraukta profesinės karo tarnybos sutartis. Pagal DSĮ 1 str. 5 d. profesinės karo tarnybos sutarties su profesinę karo tarnybą atliekančiais kariais sudarymo, pakeitimo ir nutraukimo tvarką bei šios sutarties sąlygas nustato krašto apsaugos sistemos veiklą reglamentuojantys įstatymai ir statutai. Profesinė karo tarnyba yra valstybės tarnyba, reglamentuojama specialiais įstatymais, DSĮ šiuo atveju netaikomas, todėl byla nagrinėtina ne bendrosios kompetencijos, o administraciniame teisme (2001 m. birželio 20 d. nutartis).

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija prašydama nutraukti Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 18 str. reikalavimus pažeidžiančią darbo sutartį į teismą kreipėsi atlikdama įstatymu jai pavestas administravimo funkcijas, o ginčo nagrinėjimo metu turi būti nustatyta, ar buvo padarytas Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2001 m. balandžio 19 d. sprendime Nr. 9 konstatuotas Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, reglamentuojančio asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje, o įstatymo nustatytais atvejais – ir pasibaigus šių asmenų darbui valstybinėje tarnyboje, teises ir pareigas, pažeidimas. ABTĮ 15 str. 1 d. 6 p. nustatyta, kad administraciniai teismai sprendžia bylas dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos kreipimusi dėl tarnybos santykių su valstybės tarnautojais nutraukimo. Ši byla patenka į minėtoje įstatymo normoje nurodytą administracinių bylų kategoriją, todėl nagrinėtina administraciniame teisme (2001 m. birželio 20 d. nutartis).

Viešojo įstaiga neatitinka savivaldybės įstaigos požymių, nurodytų Valstybės tarnybos įstatymo 2 str. 22 d. Viešojo įstaiga yra ne pelno organizacija, teikianti tam tikras paslaugas visuomenės nariams ir ji neturi viešojo administravimo įgaliojimų (Viešųjų įstaigų įstatymo 2 str. 1 d.). Viešosios įstaigos administracijos vadovas yra viešosios įstaigos darbuotojas ir jam netaikomos Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos (VTĮ 4 str. 4 d. 9 p.). Taigi jis negali būti laikomas valstybės tarnautoju, turinčiu viešojo administravimo įgaliojimus, ir jo ginčas dėl atleidimo iš pareigų nepriskirtinas administraciniais teismams pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 5 p.

Šis ginčas administraciniais teismams nepriskirtinas ir pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 2 p., nors ir viešosios įstaigos administracijos vadovas atleistas savivaldybės tarybos sprendimu. Šiuo atveju savivaldybės taryba, atleisdama darbuotoją, veikė ne kaip viešojo administravimo sistemos subjektas (ABTĮ 2 str. 5, 9 d., 15 str. 1 d. 2 p.), bet atliko viešosios įstaigos steigėjo funkcijas (Viešųjų įstaigų įstatymo 11 str. 2 d.) (2001 m. birželio 20 d. *nutartis*).

Iš bylos medžiagos matyti, kad pareiškėjas buvo statutinis valstybės tarnautojas, t.y. viešojo administravimo valstybės tarnautojas, kurio tarnybą reglamentuoja Tarnybos Lietuvos Respublikos munitinėje statutas, nustatantis specialias priėmimo į tarnybą, tarnybos atlikimo ir kitas sąlygas, susijusias su tarnybos ypatumais (Valstybės tarnybos įstatymo 2 str. 8 p.). Pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 5 p. tarnybiniai ginčai, kai viena ginčo šalių yra viešojo administravimo valstybės tarnautojas, nagrinėjami administraciniame teisme (2001 m. birželio 28 d. *nutartis*).

Darbų saugos centras pagal nuostatuose (b.l. 37–40) išvardytus uždavinius ir funkcijas priskirtinas prie viešojo administravimo subjektų (ABTĮ 2 str. 4 d.). Šio centro vyriausiasis juriskonsultas pagal pareiginių nuostatų 1 p. (b.l. 41) neperžengdamas savo kompetencijos ribų padeda įgyvendinti Valstybinę darbų saugos politiką, todėl taip pat priskirtinas prie atliekančių viešojo administravimo funkcijas valstybės tarnautojų, atitinkamai ir tarnybinio ginčo tarp pareiškėjos ir Darbų saugos centro išsprendimas priskirtinas administracinio teismo kompetencijai (2001 m. birželio 28 d. *nutartis*).

P.G. 2001 m. birželio 22 d. kreipėsi į Klaipėdos apygardos administracinę teisumą, prašydamas pripažinti negaliojančiu 2001 m. birželio 1 d. Tauragės apskrities viršininko įsakymą ir panaikinti jam paskirtą tarnybinę nuobaudą – įspėjimą žodžiu. Pareiškėjas nurodė dirbęs Tauragės apskrities Adakavo pensionato direktoriumi.

Tauragės apskrities Adakavo pensionatas yra viešoji įstaiga, o šios įstaigos vadovas – viešosios įstaigos darbuotojas. Viešųjų įstaigų darbuotojams Valstybės tarnybos įstatymas pagal šio įstatymo 4 str. 4 d. 9 p. nėra taikomas, tačiau jam paskirta tarnybinė nuobauda, kuri pagal 2000 m. spalio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1282 patvirtintos Tarnybinių nuobaudų skyrimo tvarkos 1 p. gali būti skiriama tik viešojo administravimo arba statutiniams valstybės tarnautojams, be to, viešųjų paslaugų administravimas pagal ABTĮ 2 str. 1 d. ir Valstybės tarnybos įstatymo 2 str. 5 d. priskirtinas prie viešojo administravimo, todėl nuobaudos skyrimo pagrįstumas nagrinėtinas administraciniame teisme (*2001 m. liepos 9 d. nutartis*).

Šiaulių m. vyriausiasis policijos komisariatas 2001 m. liepos 17 d. kreipėsi į Šiaulių m. apylinkės teisumą, prašydamas panaikinti 2001 m. liepos 5 d. Šiaulių policijos darbuotojų profesinės sąjungos sprendimą, kuriuo atsisakoma duoti sutikimą skirti drausminę nuobaudą – papeikimą – Šiaulių m. VPK VP VTS Areštinės ir konvojaus tarnybos viršilai V.P. Pareiškime nurodyta, kad Šiaulių m. VPK VP VTS Areštinės ir konvojaus tarnybos viršila V.P. 2001 m. gegužės 2 d. pažeidė Vidaus reikalų konvojaus statuto 19 str. 1 d. 3 p. ir 22 str. 4 d. Dėl šio pažeidimo V.P. siūloma skirti drausminę nuobaudą – papeikimą. Tačiau V.P. yra Šiaulių policijos darbuotojų profesinės sąjungos renkamojo organo narys, o ši sąjunga 2001 m. liepos 15 d. raštu atsisakė duoti išankstinį sutikimą tokiai nuobaudai paskirti. Ieškovo nuomone, atsisakymas nepagrįstas.

Trečiasis suinteresuotas asmuo V.P., dėl kurio drausminės nuobaudos paskyrimo kilo ginčas tarp pareiškėjo ir atsakovo, pareiškėjo nuomone, yra statutinis valstybės tarnautojas, pažeidęs Vidaus reikalų konvojaus statuto 19 str. 1 d. 3 p. ir 22 str. 4 d.

Tais atvejais, kai ginčas susijęs su keliais teisiniais santykiais, ginčo teisingumą turi nuspręsti pagrindinio teisinio santykio teisinė prigimtis ir pobūdis. Nepagrįstas savo teisine prigimtimi ir pobūdžiu artimų ginčų išskaidymas ir jų nagrinėjimas skirtingų sistemų teismuose prieštarautų tiek teismo proceso operatyvumui, tiek teismų veiklos specializacijai. Šioje bylo-

je pagrindiniu teisiniu santykiu laikytinas valstybės tarnybos santykis, kuriam būdingas valdžios–pavaldumo arba subordinacijos požymis, santykis tarp Šiaulių m. VPK ir Šiaulių policijos darbuotojų profesinės sąjungos vertintinas kaip valstybės tarnybos teisinių santykių visumos dalis, todėl ginčas pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 5 p. nagrinėtinas administraciniame teisme (2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis).

D.M. 2001 m. liepos 9 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydamas pripažinti Vilniaus m. savivaldybės kultūros, švietimo ir sporto departamento Švietimo skyriaus vedėjo 2001 m. birželio 6 d. įsakymo Nr. 32k, kuriuo jis pagal DSĮ 29 str. 1 d. 1 p. (dėl mokyklos reorganizacijos) atleistas iš Vilniaus M. Dobužinskio vidurinės mokyklos direktoriaus pareigų, abi redakcijas neteisėtomis. Pareiškėjas nurodė, kad pagal DSĮ 29 str. 1 d. 1 p. galima atleisti iš darbo darbuotoją, kai įmonė likviduojama, apribojama ar nutraukiama bankrutuojančios įmonės veikla. Tuo tarpu Vilniaus M. Dobužinskio vidurinė mokykla nėra nei likviduojama, nei nutraukiama jos veikla. Prie jos prijungiamos dar dvi: Vilniaus Paupio ir Vilniaus Naugarduko vidurinės mokyklos, perkeliančios į Vilniaus M. Dobužinskio vidurinę mokyklą. Todėl pagal nurodytą DSĮ 29 str. 1 d. 1 p. jis negalėjo būti atleistas iš darbo. Be to, nebuvo įspėjimo apie būsimą atleidimą, nebuvo siūlomas joks kitas darbas.

Šiuo atveju pareiškėjas buvo Vilniaus M. Dobužinskio vidurinės mokyklos direktorius, t.y. viešosios įstaigos darbuotojas, ir pagal Valstybės tarnybos įstatymo 4 str. 4 d. 9 p. šis įstatymas jam nėra taikomas, jis nelaikytinas valstybės tarnautoju, turinčiu viešojo administravimo įgaliojimus, todėl pareiškėjo reikalavimas nagrinėtinas bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. rugpjūčio 23 d. nutartis).

B.B. kreipėsi į Vilniaus m. trečiąjį apylinkės teismą prašydamą pripažinti atleidimą iš darbo Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre vyresniosios vertėjos pareigų 2001 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. K–19 pagal DSĮ 29 str. 1 d. 2 p. neteisėtu, grąžinti į darbą ir priteisti iš atsakovo atlyginimą už visą priverstinės pravaikštos laiką.

Paslaugų valstybės tarnautojai prie turinčių viešojo administravimo funkcijas valstybės tarnautojų nepriskiriami, todėl pareiškėjos reikalavimai šiuo atveju nagrinėtini bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. spalio 5 d. nutartis).

8. Dėl teisėjų atlyginimų

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjai 2000 m. rugpjūčio 18 d. kreipėsi į Vilniaus m. pirmąjį apylinkės teismą, prašydami priteisti iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės atlyginimų skirtumą už 2000 m. sausio – birželio mėnesius ir įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę nuo 2000 m. liepos 1 d. skirti lėšas mokėti tarnybinius atlyginimus Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjams Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689 nustatyta tvarka.

Ieškovai nurodė, kad iki 2000 m. sausio 1 d. jiems buvo mokami tarnybiniai atlyginimai, kurių dydis buvo nustatytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666. Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 689 nustatytieji tarnybiniai atlyginimai nuo 1997 m. liepos 1 d. buvo padidinti 2,5 karto. Vyriausybė 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimu Nr. 1494 tarnybinių atlyginimų padidinimą nuo 2,5 karto sumažino iki 1,75 karto, taip gaunamus tarnybinius atlyginimus sumažindama kiekvienam teisėjui 2677,50 Lt, o teismo pirmininkui – 2992,50 Lt. Ieškovų nuomone, toks atlyginimų sumažinimas yra neteisėtas. Konstitucinio Teismo 1995 m. gruodžio 6 d. nutarime (Žin., Nr. 101–2264) konstatuota, jog bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas arba teismų finansavimo ribojimas yra traktuojamas kaip kėsinimasis į Konstitucijos 109 str. 2 dalyje įtvirtinto teisėjų ir teismų nepriklausomumo principo socialinio (materialinio) pobūdžio garantijas. Taigi Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad teisėjo darbo teisme metu jo atlyginimas negali būti sumažintas. Tokia Konstitucinio Teismo nuostata yra išdėstyta ir 1999 m. gruodžio 24 d. nutarime (Žin., 1999, Nr. 109–3192). Išaiškindamas šią nuostata, Konstitucinis Teismas 2000 m. sausio 12 d. sprendime (Žin., 2000, Nr. 4–100) pažymėjo, kad siekiant užtikrinti teisėjo nepriklausomumą nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių draudžiami bet kokie mėginimai mažinti teisėjo atlyginimą ar kitas socialines garantijas teisėjo darbo metu, juolab kad teisėjas negali gauti jokio kito atlyginimo. Vadinasi, negalima mažinti teisėjo atlyginimo ar kitų socialinių garantijų nepriklausomai nuo to, kokiais motyvais ar forma tai ketinama daryti ar padaroma. Minėtu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimu Nr. 1494 neteisėtai sumažinus tarnybinius atlyginimus, buvo pažeistos Konstitucijoje įtvirtintos teisėjų veiklos materialinės (socialinės) garantijos. Siekiant atkurti iki teisės pažeidimo buvusią padėtį Vyriausybė turi būti įpareigojama papildomai skirti lėšų Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjų darbo užmokesčio fondui, kad būtų užtikrintas tokio dydžio atlyginimų,

kokie buvo nustatyti Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 666 ir 1997 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 689, ir buvo mokami iki 2000 m. sausio 1 d. Toks įpareigojimas turi būti duodamas atsakovei Lietuvos Respublikos Vyriausybei, nes pagal 1998 m. balandžio 28 d. Vyriausybės įstatymo Nr. VIII-717 22 str. Vyriausybė disponuoja valstybės turtu ir finansais. Finansų ministerija turi būti įpareigota pervesti tokias lėšas teismui, kadangi Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1088 patvirtintuose Finansų ministerijos nuostatuose nustatyta, jog ši ministerija valdo biudžeto ir kitus Vyriausybės disponuojamus pinigų išteklius ir tvarko šių išteklių naudojimą (5.3–5.4 punktai).

2000 m. lapkričio 10 d. ieškovai pateikė papildomą ieškininį pareiškimą dėl tarnybinių atlyginimų skirtumų už 2000 m. liepos–spalio mėn. priteisimo.

Funkcinis–organizacinis bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų savarankiškumas sudaro deramą prielaidą išvengti abejonių dėl viešųjų interesų ir toje pačioje sistemoje dirbančių teisėjų privataus intereso ginant savo socialines teises nesuderinamumo, todėl siekdama užtikrinti skaidrumo ir korektiškumo įgyvendinant teisingumą šios kategorijos bylose aplinką, teisingumo kolegija priėjo prie išvados, kad bendrosios kompetencijos teismų teisėjų kreipimais į teismą dėl darbo užmokesčio priteisimo nagrinėtini administraciniuose teismuose, o administracinių teismų teisėjų – bendrosios kompetencijos teismuose (*2001 m. birželio 20 d. nutartis*).

9. Dėl žalos atlyginimo

Pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 3 p. administraciniams teismams teisingos bylos dėl turtinės ir neturtinės (moralinės) žalos, padarytos fiziniam asmeniui ar organizacijai neteisėtais valstybės ar vietos savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos bei jų tarnautojų veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo (CK 485 str.). Šiuo atveju žala pareiškėjo sveikatai buvo padaryta nelaimingo atsitikimo darbe metu, todėl nors pareiškėjas reikalauja pakeisti Palangos miesto valdybos sprendimą, šiame teisiniame santykiyje savivaldybė veikia ne kaip viešojo administravimo subjektas, o kaip subjektas, kuriam pagal norminių aktų nuostatas tam tikrais atvejais pereina kitų subjektų civilinio teisinio pobūdžio prievolė atlyginti sveikatai padarytą žalą. Atitinkamai ir pareiškėjo reikalavimų patenkinimo klausimas nagrinėtinas ne administraciniame, o bendrosios kompetencijos teisme (*2001 m. birželio 20 d. nutartis*).

Pareiškėjas prašo priteisti iš Antstolių kontoros prie Vilniaus m. pirmojo apylinkės teismo 15 050 Lt žalos atlyginimo, atsiradusio dėl Antstolių kontoros neteisėto neveikimo, taigi, sprendžiant žalos atlyginimo klausimą, teismas turės nustatyti, ar Antstolių kontoros antstolių procesiniai veiksmai ar neveikimas, dėl kurių, kaip teigia pareiškėjas, atsirado žala, buvo neteisėti. Administracinių bylų teisenos įstatymo 16 str. 2 d. numatyta, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti teismo antstolių procesinių veiksmų, susijusių su sprendimų vykdymu. Civilinio proceso kodekso 472 str. 1 d. numatyta, kad skundus dėl teismo antstolių veiksmų, atliktų vykdant sprendimą, arba dėl atsisakymo tokius veiksmus atlikti, nagrinėja teismai, prie kurio yra teismo antstolių kontora, tad darytina išvada, kad ši byla priskirtina bendrosios kompetencijos teismams (*2001 m. birželio 28 d. nutartis*).

Pagal ABTĮ 16 str. 2 d. administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti prokurorų, tardytojų, kvotėjų ir teismo antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu. Žala šiuo atveju kyla iš prokuroro procesinių veiksmų, padarytos žalos atlyginimą tokiais atvejais reglamentuoja specialus įstatymas – Žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymas, kurio 7 str. 1 d. nustato, kad asmeniui, turinčiam teisę į žalos atlyginimą pagal šį įstatymą, atlyginama reali žala, tai yra dėl kvotos, tardymo organų, prokuratūros pareigūnų ar teismo (teisėjo) neteisėtų veiksmų turėtos išlaidos, turto sužalojimas arba netekimas, negautas darbo užmokestis, pašalpos, pensijos ar kitos darbinės pajamos bei moralinė žala, taip pat gražinamos darbinės ir profesinės teisės. Todėl pareiškėjo reikalavimai dėl žalos atlyginimo nagrinėtini bendrosios kompetencijos teisme (*2001 m. birželio 28 d. nutartis*).

AB „Šukoniai“ kreipėsi į Šiaulių apygardos administracinį teismą prašydama priteisti iš Šiaulių apskrities viršininko administracijos Kaimo reikalų departamento Pakruojo rajono žemės ūkio skyriaus materialinės žalos atlyginimą 11 206 Lt. Skunde nurodė, kad 1998 m. liepos 24 d. Pakruojo rajono žemės ūkio skyriaus Kaimo rėmimo fondo komisijai padavė prašymą dėl 25 proc. prašymo padavimo metais padarytų 306 034 Lt investicijų išlaidų agroserviso paslaugų projekto įgyvendinimui. 1999 m. gegužės 31 d.

komisija protokolu Nr. 7 nutarė skirti 20 proc. kompensaciją iš Kaimo rėmimo fondo lėšų. 2000 m. birželio 16 d. buvo išmokėta 50 000 Lt, tačiau likę 11 206 Lt iki šiol neišmokami. Dėl atsakovo aplaidumo ir neveikimo bei minėtų Žemės ūkio ministerijos įsakymų pažeidimo negalėjo pasinaudoti garantuojama parama žemės ūkio įmonėms ir patyrė materialinę žalą, lygią neišmokėtos kompensacijos dydžiui.

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija 2001 m. birželio 6 d. nutartimi kreipėsi į specialiąją teisėjų kolegiją dėl bylos perdavimo nagrinėti bendrosios kompetencijos teismui. Nutartyje nurodo, kad savo reikalavimą pareiškėjas grindžia Pakruojo žemės ūkio skyriaus Kaimo rėmimo fondo komisijos protokolu, kuriame nurodyta skirtinos kompensacijos suma. Tai prilyginama sutarčiai, kadangi protokole nurodytas atsakovo įpareigojimas išmokėti pareiškėjui 50 000 Lt, tai ir buvo padaryta. Pareiškėjas ginčija šios sumos pagrįstumą. Ginčai iš sutartinių santykių yra nagrinėtini bendrosios kompetencijos teismuose. Nors pareiškėjas nepaskirtą ir negautą pinigų sumą ir įvardija kaip žalą, padarytą atsakovo neveikimu, savo esme tai yra turtinis ginčas tarp pareiškėjo ir atsakovo.

Pakruojo rajono žemės ūkio skyriaus veikla paskiriamą Kaimo rėmimo fondo lėšas priskirtina prie viešojo administravimo. Bylas dėl turčinės ir moralinės žalos, padarytos fiziniam asmeniui ar organizacijai neteisėtai valstybės ar vietos savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos bei jų tarnautojų veiksmis ar neveikimu viešojo administravimo srityje atlyginimo sprendžia administraciniai teismai (ABTĮ 15 str. 1 d. 3 p.), todėl byla dėl teritorinio viešojo administravimo subjekto padarytos žalos atlyginimo nagrinėtina administraciniame teisme (*2001 m. liepos 9 d. nutartis*).

VSDFV Biržų rajono skyrius 2001 m. gegužės 28 d. kreipėsi į Panevėžio apygardos administracinį teismą, prašydamas priteisti iš buvusio UAB „Speltė“ direktoriaus V.S. ir vyriausiojo finansininko E.K. VSDFV biudžetui padarytą 1008 Lt žalą. Pareiškėjas nurodė, kad atsakovai V.S. ir E.K. 1997 m. spalio 1 d. – 1998 m. birželio 30 d. dirbdami UAB „Speltė“ pagal VSDFV Biržų rajono skyriaus sprendimus Nr. 64 ir Nr. 105 iš S.K. darbo užmokesčio išskaitė, bet į VSDFV biudžetą nepervedė 374 Lt įmokų, dėl to iš S.K. buvo dar priskaičiuota 634 Lt delspinigių. Iš viso S.K. skola susidarė 1008 Lt. 1998 m. birželio 30 d. paskelbus UAB „Speltė“ bankrotą, sprendimai Nr. 64 ir Nr. 105 per antstolių kontorą buvo grąžinti VSDFV Biržų rajono skyriui, o išieškotos sumos pagal sprendimą į biudžeto sąskaitas nepateko. S.K. atsi-

sakius skolą mokėti, motyvuojant, kad ši skola buvo išskaičiuota iš darbo užmokesčio darbovietėje, VSDFV Biržų rajono skyrius kreipėsi į Biržų rajono policijos komisariatą dėl sprendimų vykdymo tvarkos pažeidimų UAB „Speltė“ 1997 m. spalio 1 d. – 1998 m. birželio 30 d. asmenų nustatymo. Biržų rajono policijos komisariato kriminalinei policijai nustačius, kad pinigai, išskaityti iš S.K. darbo užmokesčio, nebuvo pervesti dėl UAB „Speltė“ vadovų kaltės, medžiaga pridėta prie baudžiamosios bylos Nr. 54–1–717–98, „Dėl apgaulingos buhalterinės apskaitos tvarkos“.

Pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 37 str. juridiniai arba fiziniai asmenys, kurių kaltais veiksmais buvo padaryta žala valstybinio socialinio draudimo turtui, privalo tą žalą atlyginti įstatymų nustatyta tvarka. Šiuo atveju pareiškėjas VSDFV Biržų rajono skyrius ir reikalauja priteisti lėšų nepervedimu UAB „Speltė“ direktoriaus V.S. ir vyriausiojo finansininko E.K. jam padarytą žalą. Šie asmenys nėra priskirtini prie viešojo administravimo subjektų, o pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 3 p. administraciniai teismai nagrinėja bylas tik dėl neteisėtai valstybės ar savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos bei jų tarnautojų veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje padarytos žalos atlyginimo, todėl šiuo atveju, kai reikalaujama priteisti privačių asmenų padarytą žalą, byla perduotina nagrinėti bendrosios kompetencijos teismui (*2001 rugpjūčio 23 d. nutartis*).

B.Š. 2000 m. gruodžio 12 d. kreipėsi į Kauno apygardos administracinį teismą, prašydama įpareigoti Kauno rajono policijos komisariatą besąlygiškai grąžinti jai priklausančią automobilį „Opel Record“ bei priteisti iš šio komisariato pareiškėjai 2330 Lt turtinės ir 5000 Lt moralinės žalos atlyginimą. Pareiškėja nurodė, kad 1998 m. balandžio 20 d. buvo sulaikytas A.Š., valdantis pagal panaudos sutartį jai nuosavybės teise priklausančią automobilį. Automobilis Kauno rajono policijos komisariato tardytojo nutarimu areštuotas ir laikytas UAB „Autranspa“ aikštelėje, o vėliau atgabentas į Kauno rajono PK. Nepaisant pareiškėjos kreipimūsi, automobilis iki šiol negrąžintas, dėl to pareiškėja patyrusi didelių nuostolių.

Pagal ABTĮ 16 str. 2 d. administracinių teismų kompetencijai nepriiskiriama tirti prokurorų, tardytojų, kvotėjų ir teismo antstolių procesinių veiksmų, susijusių su teisingumo vykdymu ar bylos tyrimu, taip pat su sprendimų vykdymu. Pareiškėjos nurodoma žala šiuo atveju kyla iš tardytojo procesinių veiksmų, todėl reikalavimai dėl žalos atlyginimo nagrinėtini bendrosios kompetencijos teisme (*2001 m. spalio 5 d. nutartis*).

AB „Klaipėdos energija” 2000 m. spalio 4 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą, prašydama priteisti iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės 853 498,66 Lt AB „Klaipėdos energija” naudai. Ieškovė nurodė, kad vykdamant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. liepos 20 d. nutarimą Nr. 998 „Dėl gyventojų patalpų šildymo išlaidų karštam vandeniui kompensavimo mažas pajamas turinčioms šeimoms tvarkos”, finansų ministras 1995 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. 106 nustatė valstybės biudžeto atsiskaitymo tvarką su įmone „Lietuvos valstybinė energetikos sistema”. Šiam tikslui buvo skiriamos valstybės biudžeto lėšos. Vyriausybė 1997 m. rugpjūčio 12 d. nutarimu Nr. 903 4 punktu pavedė Finansų ministerijai iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų, numatytų gyventojams už šiluminę energiją kompensuoti, skirti akcinėms bendrovėms „Lietuvos energija” ir „Lietuvos dujos”, centralizuotą šilumą tiekiančioms regioninėms specialios paskirties akcinėms bendrovėms „Vilniaus šilumos tinklai”, „Panevėžio šilumos tinklai”, „Alytaus šilumos tinklai”, „Kauno energija”, „Klaipėdos energija”, „Šiaulių energija” lėšų, kad būtų padengti nuostoliai, patirti dėl išlaidų už gyvenamųjų patalpų šildymą ir karštą vandenį kompensavimo mažas pajamas turinčioms šeimoms. Tačiau nuo 1997 m. gruodžio mėnesio pasikeitė šių lėšų kompensavimo tvarka (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 31 d. nutarimas Nr. 1209). Jeigu iki to laiko kompensacijas mokėjo valstybė, tai nuo 1997 m. gruodžio mėnesio turėjo kompensuoti savivaldybė. Todėl už 1997 m. lapkričio mėnesį nuostolius turi kompensuoti valstybė.

Ieškovė AB „Klaipėdos energija” reikalauja priteisti žalos atlyginimą iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės už neišmokėtą 1997 m. lapkričio mėn. kompensaciją. Pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 3 p. bylos dėl turčinės ir neturčinės (moralinės) žalos, padarytos fiziniam asmeniui ar organizacijai neteisėtais valstybės ar vietos savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos bei jų tarnautojų veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo teisingos administraciniais teismams, todėl byla nagrinėtina administraciniame teisme (*2001 m. lapkričio 19 d.*).

Pareiškėja prašo priteisti iš Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės pastatų perregistravimu kitam subjektui padarytos žalos atlyginimą. Bylas dėl turčinės ir moralinės žalos, padarytos fiziniam asmeniui ar organizacijai neteisėtais valstybės ar vietos savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos bei jų tarnautojų veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje atlyginimo sprendžia administraciniai teis-

mai (ABTĮ 15 str. 1 d. 3 p.), todėl byla dėl Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės padarytos žalos atlyginimo nagrinėtina administraciniame teisme (2001 m. gruodžio 27 d. nutartis).

K.S. 2001 m. birželio 15 d. kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą, prašydama panaikinti VSDFV nedarbingumo kontrolės tarnybos sprendimą ir pripažinti įvykį, įvykusį 2000 m. rugsėjo 26 d., draudiminiu, įpareigoti Vilniaus greitosios pagalbos universitetinę ligoninę pakeisti diagnozę ir vietoj ligos įrašyti nelaimingą atsitikimą darbe bei įpareigoti AB „Pagirių šiltnamiai“ mokėti jai netekto 40 proc. darbingumo periodinę kompensaciją, skaičiuojant nuo įvykio datos. Pareiškėja nurodė, kad VSDFV nedarbingumo kontrolės Vilniaus apskrities tarnyba 2001 m. sausio 30 d. priėmė sprendimą Nr. 172, kuriuo nelaimingas atsitikimas darbe, kuriame nukentėjo pareiškėja, nepripažintas draudiminiu įvykiu. Sprendime nurodyta, kad tarpslankstelinė disko išvarža yra liga, todėl draudiminiams įvykiams nepriskiriama. 2001 m. sausio 23 d. Vilniaus V medicinos ekspertizės komisijos sprendimu (MSE aktas Nr. 161) pareiškėjai suteikta III invalidumo grupė (netekta 40 proc. darbingumo) ir kaip invalidumo priežastis nurodytas suluošinimas darbe. Todėl pareiškėja kreipėsi į AB „Pagirių šiltnamiai“ vadovybę su prašymu mokėti netekto darbingumo periodinę kompensaciją, tačiau prašymas nebuvo patenkintas. Pagal Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio ligų įstatymo 3 str. 6 p. darbingumo netekimą dėl nelaimingo atsitikimo darbe nustato valstybinė medicininė socialinės ekspertizės komisija, kuri taip pat nurodo ir darbingumo netekimo priežastį, todėl neišku, kodėl jos sprendimu dėl invalidumo priežasties nesivadovaujama.

VSDFV nedarbingumo kontrolės Vilniaus apskrities tarnybos veikla priimant sprendimą, kuriuo nelaimingas atsitikimas darbe, kuriame nukentėjo pareiškėja, nepripažintas draudiminiu įvykiu, nors ir yra susijusi su draudimo teisiniais santykiais, priskirtina prie viešojo administravimo, įstatymo šiai institucijai suteiktų administracinių įgaliojimų įgyvendinimo. Tačiau diagnozės įrašymas priskirtinas prie viešųjų paslaugų teikimo, o ne administravimo, todėl reikalavimas įpareigoti Vilniaus greitosios pagalbos universitetinę ligoninę pakeisti diagnozę nėra teisingas administraciniam teismui. Reikalavimas įpareigoti AB „Pagirių šiltnamiai“ mokėti netekto darbingumo periodinę kompensaciją kyla iš žalos atlyginimo teisinių santykių ir taip pat nagrinėtinas bendrosios kompetencijos teisme. Šiomis aplinkybėmis visi pareiškėjos keliami reikalavimai nagrinėtini bendrosios kompetencijos teisme (2001 m. gruodžio 27 d. nutartis).

II. METODINĖ DALIS

1. Bylų dėl nelegalaus darbo (ATPK 41³ str.) apibendrinimas

1. Apibendrinimo tikslas – išaiškinti teisės normų, reglamentuojančių administracinę atsakomybę už nelegalų darbą, taikymo praktiką, iškeliant administracines bylas ir jas nagrinėjant apylinkių teismuose, nustatyti šių teisės normų taikymo klaidas ir nurodyti, kokia praktika turėtų būti formuojama tokiose bylose.

2. Apibendrinimo apimtis ir statistikos duomenys

Apibendrintos bylos dėl nelegalaus darbo, išnagrinėtos apylinkių teismuose per 2000–2001 m. tris ketvirčius.

Per šį laikotarpį apylinkių teismuose išnagrinėtos 467 bylos: 289 bylos, iškeltos darbdaviams ar jų įgaliotiems asmenims, 178 bylos, iškeltos asmenims, dirbantiems nelegalų darbą; 307 bylose nuobaudos paskirtos, 158 bylos nutrauktos, 2 bylos nutrauktos iš dalies; 7 bylų apylinkių teismų nutarimai apeliacine tvarka apskūsti institucijų, surašiusių ATP protokolus, 17 bylų apylinkių teismų nutarimai apskūsti pažeidėjų; 9 bylose pirmosios instancijos teismo nutarimai panaikinti ir bylos nutrauktos, 6 bylose nutarimai skirti administracinę nuobaudą palikti nepakeisti, 12 bylų nutarimai bylą nutraukti palikti nepakeisti, 5 bylose nutarimai pakeisti; ATPK 30¹ str. taikytas ir nuobauda sušvelninta 202 asmenims: darbdaviams sušvelninus nuobaudą vietoj 10 000 Lt baudos paskirtas įspėjimas arba bauda iki 100–5000 Lt, darbuotojams pritaikius ATPK 30¹ str. dažniausiai skiriamas įspėjimas arba 20–25 Lt bauda.

3. Atsakomybę už nelegalų darbą reglamentuojančios teisės normos

Administracinė atsakomybė už nelegalų darbą numatyta ATPK 41³ str. Šio straipsnio 1 d. nustatyta, kad nelegalus darbas, apibrėžtas Lietuvos Respublikos darbo sutarties įstatyme (DSĮ), užtraukia baudą darbdaviams ar jų įgaliotiems asmenims už kiekvieną nelegaliai dirbantį asmenį po dešimt tūkstančių litų, o asmenims, dirbantiems nelegalų darbą, – po penkiasdešimt litų. Šio straipsnio 2 dalyje numatyta atsakomybė už 1 d. nurodyto pažeidimo padarymą asmens, jau bausto administracine nuobauda už tokį pažeidimą. 2000 m. liepos 31 d. ATPK 41³ str. papildytas 3 dalimi (2000 m. liepos 31 d. įstatymo (Žin., 2000, Nr. 64–1913) redakcija), kurioje numatyta, kad asmenims, kurie savanoriškai praneša atitinkamoms valstybės institucijoms apie savo nelegaliai dirbamą darbą, administracinė nuobauda neskiriama.

ATPK 41³ str. 1 d. dispozicija yra blanketinė, jos taikymas susijęs su Lietuvos Respublikos darbo sutarties įstatyme apibrėžta nelegalaus darbo samprata.

Nelegalaus darbo sąvoka apibrėžta Darbo sutarties įstatymo 17¹ str. galiojančios redakcijos (2000 m. liepos 11 d. įstatymo Nr. VIII–1823 redakcija; Žin., 2000, Nr. 61–1828) 1 dalyje, kurioje nurodyta, kad nelegaliu darbu laikomas dirbtas ar dirbamas darbas, kai, esant šio įstatymo 3 straipsnyje numatytiems darbo sutarties požymiams, įstatymo nustatyta tvarka darbo sutartis neišforminta, taip pat darbas, dirbamas užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės nesilaikant jiems teisės aktų nustatytos įsidarbinimo tvarkos.

Aiškinant šią sąvoką DSĮ taikymo aspektu, nagrinėjant iškeltas pagal ATPK 41³ str. administracinių teisės pažeidimų bylas, būtina išsiaiškinti: 1) kas laikytina DSĮ 3 str. numatytais požymiais; 2) kas laikytina darbo sutarties įforminimu; 3) kokie teisės aktai reglamentuoja užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės įsidarbinimo tvarką.

Pagal Darbo sutarties įstatymo 3 straipsnio 1 dalį darbo sutartis yra darbuotojo ir darbdavio susitarimas, kuriuo darbuotojas įsipareigoja dirbti tam tikros profesijos, specialybės, kvalifikacijos darbą arba eiti tam tikras pareigas, pakludamas nustatytai vidaus darbo tvarkai, o darbdavys įsipareigoja mokėti darbuotojui darbo užmokestį ir užtikrinti darbo sąlygas, numatytas darbo įstatymuose, kolektyvinėje sutartyje, kituose norminiuose aktuose ir šalių susitarimu. Šių darbo sutartį apibūdinančių elementų (įsipareigojimų) konstatavimas yra būtinas nustatant ATPK 41³ str. numatytos veikos sudėties objektyviąją pusę.

Darbo sutartis turi būti įforminta įstatymo, galiojančio jos sudarymo metu, nustatyta tvarka. Darbo sutarties įforminimas pagal Darbo sutarties įstatymo 17 str. 2 d. apibrėžiamas taip: darbo sutartis yra įforminta, kai ji sudaryta dviem egzemplioriais raštu pagal pavyzdinę šios sutarties formą ir pasirašyta darbdavio bei darbuotojo. Pagal DSĮ 17 str. 2 d. prasmę reikalavimai dėl darbo sutarties įregistravimo darbo sutarčių registravimo žurnale, jos egzemplioriaus įteikimo darbuotojui nėra darbo sutarties įforminimo sudėtiniai elementai, todėl šių reikalavimų neįvykdymas negali būti laikomas darbo sutarties neišforminimu DSĮ 17¹ str. 1 d. taikymo prasme.

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 25 str. nustatyta, kad užsienietis, kuris nori įsidarbinti Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį, privalo įsigyti leidimą dirbti. Šios nuostatos išimties nustatytos to paties įstatymo 26 str., kuriame nurodyta, kad nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti atleidžiami užsieniečiai, turintys leidimą nuolat ar

laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje. Šiame įstatyme įtvirtintos teisės normos yra specialiosios normos, reguliuojančios užsieniečių teisinę padėtį, ir turi būti taikomos pagal DSĮ 17¹ str. 1 d. Pagal nurodyto įstatymo 1 str. 1 d. užsieniečiu yra laikomas asmuo, kuris nėra Lietuvos Respublikos pilietis, neatsižvelgiant į tai, ar jis turi kurios nors užsienio valstybės pilietybę, ar neturi jokios. Taigi DSĮ 17¹ str. 1 d. numatyto užsieniečių nelegalaus darbo subjektu laikytinas asmuo, neturintis Lietuvos Respublikos pilietybės (užsienietis), nepriklausomai nuo to, ar jis turi kitos užsienio valstybės pilietybę, ar jos neturi.

DSĮ 17¹ str. 1 d. nuoroda į teisės aktų nustatytą (užsieniečių) įsidarbinimo tvarką yra blanketinio pobūdžio, todėl tokiu teisės aktu laikytinos specialaus įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ VI skyriaus normos (įstatymo 25–30 straipsniai).

Sisteminio minėtų teisės normų vertinimo pagrindu darytina išvada, kad nelegaliu darbu, užtraukiančiu administracinę atsakomybę, laikomas darbas, kurį darbuotojas dirbo ar dirba pagal tarp jo ir darbdavio ar darbdavio įgalioto asmens sudarytą susitarimą dėl tam tikrų darbo funkcijų atlikimo už užmokesį, paklūstant darbdavio ar jo įgalioto asmens nurodymams (nustatyta darbo tvarka), kai šis susitarimas jo sudarymo metu neįformintas teisės aktų nustatyta tvarka, taip pat darbas, dirbamas užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės nesilaikant jiems teisės aktų nustatytos įsidarbinimo tvarkos (įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 25, 29 ir 30 str.; socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 62 patvirtinta Užsieniečių įsidarbinimo Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį tvarka).

4. Procesinių teisės normų reikalavimų laikymasis

4.1. Administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymas ir bylos iškėlimas

ATPK 259 str. 1 d. nustatyta, kad dėl padaryto administracinio teisės pažeidimo (ATP) tam įgaliotas pareigūnas surašo protokolą. Pagal ATPK 259¹ str. 1 d. 1 p. administracinių teisės pažeidimų, numatytų ATPK 41³ str., bylose, t.y. bylose dėl nelegalaus darbo, ATP protokolus turi teisę surašyti vidaus reikalų ir policijos pareigūnai, mokesčių policijos pareigūnai, valstybinės darbo inspekcijos pareigūnai, valstybinio socialinio draudimo fondo įstaigų pareigūnai, valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnai. Apibendrinimo metu patikrintose bylose ATP protokolai dažniausiai buvo surašyti Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnų bei mokesčių policijos pareigūnų.

ATPK 256 str. 3 d. nustatyta, kad įrodymus renka, prireikus ekspertą ar specialistą skiria pareigūnai, turintys teisę surašyti administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjantis organas. ATP protokolas turi atitikti reikalavimus, nustatytus ATPK 260 str. Protokole turi būti nurodoma: protokolo surašymo data ir vieta; protokolą surašiusio asmens pareigybė, pavardė, vardas; žinios apie pažeidėjo asmenybę; administracinio teisės pažeidimo padarymo vieta, laikas ir esmė; ATPK straipsnis, straipsnio dalis ar kitas numatantis atsakomybę už jame užfiksuotą pažeidimą teisės aktas, kurio reikalavimus pažeidė asmuo; liudytojų ir nukentėjusiųjų, jeigu jų yra, pavardės, adresai; pažeidėjo paaiškinimas; kitokios žinios, būtinos bylai išspręsti.

Taigi nustatant ATPK 41³ str. numatytą pažeidimą, pareigūnai, turintys teisę surašyti ATP protokolą, privalo surinkti įrodymus, kuriuos ištyrusi ir įvertinusi nagrinėjanti ATP bylą institucija (apylinkės teismas) galėtų konstatuoti administracinio teisės pažeidimo padarymo faktą bei nustatyti su juo susijusias aplinkybes.

Aptariamoje proceso stadijoje konstatuoti šie įgaliotų surašyti ATP protokolą ir iškelti ATP bylą pareigūnų padaryti ATPK pažeidimai:

4.1.1. Netinkamai nurodytas ATPK 41³ str. numatytos atsakomybės subjektas.

Apibendrinimo metu nustatyta, jog pasitaiko atvejų, kai pareigūnai surašo ATP protokolus ne tam asmeniui, kuris gali būti patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 41³ str.

1) Byloje Nr. A–1–6–14/2001 Mokesčių policijos Šiaulių apskrities skyriaus pareigūnas 2001 m. balandžio 24 d. surašė ATP protokolą D.K., lentpjūvės medienos baro viršininkui, už tai, kad jo vadovaujamoje lentpjūvėje leista dirbti P.J., nesudarius su juo rašytinės darbo sutarties. Šiaulių m. apylinkės teismas 2001 m. birželio 21 d. nutarimu administracinę bylą D.K. atžvilgiu nutraukė, motyvavęs tuo, kad D.K. nėra ATPK 41³ str. 1 d. numatyto administracinio teisės pažeidimo subjektas, kadangi iš medienos baro viršininko pareiginių nuostatų matyti, jog medienos baro viršininkas nėra darbdavys ar darbdavio įgaliotas asmuo, galintis sudarinėti darbo sutartis su darbuotojais, tokius įgaliojimus turi tik bendrovės direktorius.

ATP protokolą surašęs pareigūnas byloje Nr. A–1–6–14/2001 nesilaikė ATPK 260 str. reikalavimų, pagal kuriuos jis privalėjo protokole užfiksuoti visas žinias, būtinas bylai išspręsti, tarp jų ir pareigą nustatyti atsakomybėn trauktiną asmenį (šiuo atveju nustatyti, kas yra darbdavys

ar jo įgaliojimas) ir protokolą surašyti jam, o ne tiesioginiam nelegaliai dirbančio asmens viršininkui, nenustačius jo įgalinimų sudarant darbo sutartis;

2) ATPK 260 str. reikalavimų taip pat nesilaikyta, t.y. nenustatytas atsakomybės trauktinas asmuo, surašant ATP protokolą administracinėje byloje Nr. A–1–5²/2001. Minėtoje byloje Valstybinės darbo inspekcijos vyresnysis darbo inspektorius surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą bendrovės akcininkui L.S. už tai, kad patikrinimo metu D.V. ir R.M. dirbo neišforminus su jais darbo sutarties. Remiantis jų paaiškinimais nustatyta, kad darbo sutartis su jais nesudaryta. ATP protokole pažymėta, kad L.S. pažeidė DSĮ 35 str. 2 d., 17¹, 17 ir 16 str. reikalavimus. Pasvalio r. apylinkės teismo teisėjas 2001 m. birželio 7 d. nutarimu bylą nutraukė konstatavęs, kad L.S. yra tik bendrovės akcininkas ir negali sudaryti darbo sutarčių su darbuotojais, todėl nėra darbdavys. Teismas nustatė, kad už darbo sutarčių sudarymą yra atsakinga bendrovės direktorė O.J.

4.1.2. Nenurodyta administracinio teisės pažeidimo esmė.

ATP protokole ne visada tiesiogiai nurodoma administracinio nusižengimo esmė, tai, remiantis ATPK 7 str. 3 d., 260 str. 1 d., 284 str. 2 d., laikytina esminių protokolų trūkumu.

1) Kauno miesto apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. 7⁴–20/2001. Valstybinės darbo inspekcijos Kauno skyriaus inspektoriai 2001 m. gegužės 16 d. surašė ATP protokolą S.N., bendrovės direktoriui, už tai, kad medienos apdirbimo ceche buvo rastos K.Ž. ir I.Ž., sėdinčios prie medinių dėžučių surinkimo stalo. ATP protokole esančiame S.N. paaiškinime nurodyta, kad K.Ž. ir I.Ž. įmonėje nedirba, jos atnešė vienam darbininkui valgyti, jokių darbo funkcijų jos neatlieka, dėl darbo užmokesčio su jomis nebuvo jokio susitarimo. Kartu su darbo inspektoriais įmonėje buvę policijos pareigūnai nurodė teismui, jog K.Ž. ir I.Ž. dirbančių nematė, jos ruošėsi išeiti iš cecho. Tokius parodymus davė ir bendrovės darbuotojai. Kauno miesto apylinkės teismas, konstatavęs, kad nėra duomenų, jog K.Ž. ir I.Ž. nelegaliai dirbo, 2001 m. liepos 9 d. nutarimu ATP bylą nutraukė ATPK 250 str. 1 d. 1 p. pagrindu.

Pagal ATPK 259 str. 1 d. ATP protokolas surašomas dėl padaryto administracinio teisės pažeidimo, t.y. protokolas surašomas, pareigūnui nustatčius administracinio teisės pažeidimo padarymo faktą. Protokole, be kitų duomenų, turi būti nurodyta pažeidimo esmė (ATPK 260 str. 1 d.). Tai reiškia, kad ATP protokolas už ATPK 41³ str. numatyto pažeidimo padarymą turi būti surašomas ne bet kuriuo atveju įstaigoje ar įmonėje aptikus

pašalinių asmenų, o esant pakankamam pagrindui manyti, kad tie asmenys nelegaliai dirba ar dirbo, t.y. atlikinėja arba atlikdavo tam tikras darbo funkcijas už atlyginimą. Šioje byloje nenustatyti būtinieji pažeidimo sudėties požymiai: darbo atlikimo ir susitarimo dėl atlyginimo faktas;

2) Anykščių rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A-1-167-03/2001. Valstybinės darbo inspekcijos Utenos skyriaus pareigūnas 2000 m. gruodžio 18 d. surašė ATP protokolą G.K., kuriame konstatuota, kad SPĮ filiale nebuvo sudarytos darbo sutartys su J.L., S.Č., B.E., todėl G.K. padarė nusižengimą, numatytą ATPK 41³ str. Protokole nurodyta, jog pažeidimo esmę sudaro tai, kad įmonėje nebuvo darbo sutarčių su išvardytais asmenimis, ir ši veika kvalifikuota pagal ATPK 41³ str. 1 d., numatančią atsakomybę už nelegalų darbą, t.y. už darbą nesudarius darbo sutarties su darbdaviu ar jo įgaliotu asmeniu.

Kvalifikuojant veiką pagal ATPK 41³ str., privalu nustatyti, jog yra susitarimas tarp darbuotojo ir darbdavio dėl darbo bei apmokėjimo už jį. Tik konstatavus šias aplinkybes, būtina nustatyti, ar yra antrasis veiką kvalifikuojantis požymis – darbo sutartis neišforminta. Šioje administracinėje byloje surašytame protokole pareigūnas nurodė tik vieną iš kvalifikuojančių požymių – darbo sutartys neišformintos, tačiau neįvardijo faktinių aplinkybių, liudijančių, kad J.L., S.Č., B.E. dirbo konkrečius darbus pagal susitarimą su G.K. už užmokestį. Teismas neturėjo pagrindo pripažinti, jog G.K. veiksmuose yra pažeidimo, numatyto ATPK 41³ str. 1 d., sudėtis, todėl administracinė byla pagrįstai nutraukta.

4.1.3. Kiti administracinių teisės pažeidimų protokolų surašymo trūkumai.

1) Utenos rajono apylinkės teismo išnagrinėtos bylos Nr. A-1-93-03/2001, Nr. A-1-137-05/2001, Nr. A-1-49-05/2001.

Byloje Nr. A-1-93-03/2001 B.Š., bendrovės direktoriui, 2001 m. balandžio 3 d. buvo surašytas ATP protokolai, kuriame nurodyta, jog su dirbančiais medžio pjovėjais A.V. ir A.M. nebuvo įstatymo nustatyta tvarka išformintos darbo sutartys. Aplinkybės, kuriomis remiantis konstatuotas šis faktas, nenurodomos. Bylos nagrinėjimo metu išsiaiškinta, kad atlikę patikrinimą pareigūnai neprašė pateikti darbo sutarčių, o jų pareikalavus darbdavys tokias sutartis pateikė. Utenos rajono apylinkės teismas konstatavo, kad nėra įrodymų, galinčių patvirtinti, jog patikrinimo dieną B.Š. nebuvo išforminęs darbo sutarčių su darbuotojais, todėl pagrįstai pripažinęs, jog neirodyta, kad B.Š. veikoje yra administracinio teisės pažeidimo, numatyto ATPK 41³ str., sudėtis, 2001 m. birželio 5 d. nutarimu administracinę bylą nutraukė.

Byloje Nr. A-1-137-05/2001 2000 m. birželio 16 d. buvo surašytas ATP protokolas J.B., IĮ savininkei, už tai, kad jos įmonėje be darbo sutarčių dirbo du darbuotojai. Utenos rajono apylinkės teismas, 2000 m. rugsėjo 19 d. nagrinėdamas bylą, nustatė, kad patikrinimą atlikę pareigūnai neprašė pateikti darbo sutarčių ir darbo sutarčių registravimo žurnalo, t.y. nesurinko įrodymų, kurių pagrindu galima daryti išvadą, kad protokole paminėti asmenys dirbo nesudarę darbo sutarčių, todėl byla 2001 m. rugsėjo 19 d. nutarimu nutraukta.

Byloje Nr. A-1-49-05/2001 2001 m. vasario 14 d. buvo surašytas ATP protokolas G.B., IĮ savininkui, už tai, kad jo įmonėje dirbo R.J. be darbo sutarties. Kitų aplinkybių ir nelegalų darbą patvirtinančių įrodymų protokolą surašęs Valstybinės darbo inspekcijos Utenos skyriaus pareigūnas nenurodė. Utenos rajono apylinkės teismas 2001 m. gegužės 22 d. nutarimu administracinę bylą G.B. nutraukė konstatavęs, kad ATP protokolą surašęs pareigūnas nesurinko įrodymų (patikrinimo metu nepareikalavo darbo sutarčių registravimo žurnalo ir kt.), kurių pagrindu galima daryti išvadą, kad R.J. G.B. IĮ dirbo nelegaliai;

2) Kauno miesto apylinkės teismo išnagrinėtoje byloje Nr. 7⁴-4/2001 2000 m. gruodžio 21 d. buvo surašytas ATP protokolas A.K., firmos savininkui, už tai, kad jo firmos patalpose buvo rasta dirbanti be darbo sutarties valytoja I.V. Jokių kitų reikšmingų veikos kvalifikavimui aplinkybių protokole nenurodyta. Taip buvo pažeistas ATPK 260 str. 1 d. reikalavimas išdėstyti administracinio teisės pažeidimo esmę ir jo padarymo aplinkybes;

3) Kauno miesto apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. 7⁴-1/2001, kurioje Valstybinės darbo inspekcijos Kauno skyriaus inspektorė 2000 m. spalio 17 d. surašė ATP protokolą V.P., uždarnosios akcinės bendrovės direktoriui, už tai, kad jo vadovaujamoje bendrovėje be darbo sutarčių dirbo R.L., A.R., V.L. Protokole konstatuotas paminėtas faktas, daugiau pažeidimo padarymo aplinkybių, kaip to reikalauja ATPK 260 str. 1 d., nenurodyta. Be to, protokolas nepasirašytas pažeidimą padariusio asmens ir protokole neįrašyta apie pažeidėjo atsisakymą pasirašyti (ATPK 260 str. 2 ir 3 d.). Kauno miesto apylinkės teismas, 2001 m. sausio 17 d. nutarimu nutraukęs ATP bylą, be kita ko, nurodė, jog protokole nėra duomenų apie tai, kad nurodyti asmenys buvo darbo vietose, nėra ir kitų duomenų, patvirtinančių nelegalaus darbo faktą. Taigi ATP protokolo esminiai trūkumai sudarė vieną iš prielaidų nutraukti ATP bylą;

4) Jonavos rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A-1-4-04/2001, kurioje Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnai 2001 m. balandžio 10 d. surašė A.Š. ATP protokolą. Protokole nurodyta, jog atlikus patikrini-

mą buvo nustatyta, kad bendrovės teritorijoje pas A.Š. be darbo sutarčių dirbo 4 asmenys. Protokolas neatitinka ATPK 260 str. reikalavimų, nes nurodytos konkrečios pažeidimo aplinkybės;

5) Jonavos rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A–1–8–06/2001. Šioje byloje Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnas 2001 m. balandžio 5 d. surašė R.O., uždarusios akcinės bendrovės direktoriui, ATP protokolą, kuriame nurodyta, kad bendrovėje dirbo V.S. ir A.A. be darbo sutarčių. Jonavos rajono apylinkės teismas 2001 m. gegužės 30 d. nutarimu administracinę bylą R.O. atžvilgiu nutraukė, konstatavęs, kad patikrinimą atlikę Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnai nenustatė dirbusių asmenų tapatybės, objektyviai neišitikino, kad jie dirbo, jų, kaip liudytojų, apklausti nėra galimybės, nes nežinoma jų gyvenamoji vieta, adresai, nėra galimybių juos nustatyti, t.y. byloje nesurinkta objektyvių ir neginčijamų įrodymų, kad padarytas administracinis teisės pažeidimas, numatytas ATPK 41³ str.

Toks protokolas neatitinka ATPK 260 str. 1 d. reikalavimų, nes nurodyti liudytojų (įmonėje dirbusių asmenų) adresai, nepatikrintos jų tapatybės;

6) Šiaulių miesto apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. 6–21/2000. Mokesčių policijos pareigūnas 2000 m. lapkričio 27 d. surašė ATP protokolą R.B., IĮ savininkui, už tai, kad jo įmonėje dirbo, t.y. Šiaulių miesto centrinėje turgavietėje pardavinėjo vaisius ir daržoves, keturi asmenys, su kuriais nesudarytos rašytinės darbo sutartys. Protokole nėra nurodyti minėtų asmenų vardai ir pavardės. Tai yra ATPK 260 str. 1 d. reikalavimų pažeidimas, dėl kurio nagrinėjant ATP bylą teisme nėra galimybių išsiaiškinti visas svarbias aplinkybes – apklausti tokius asmenis kaip liudytojus.

Iš minėtų pavyzdžių galima daryti išvadą, kad bylos neretai nutraukiamos dėl pareigūnų, surašančių protokolus, įstatymų reikalavimo surinkti visus bylai reikšmingus faktinius duomenis, kuriais remdamasis teismas nustato, ar yra padarytas administracinis teisės pažeidimas ar nėra, ar dėl jo padarymo tas asmuo kaltas (ATPK 256 str. 3 d. ir 260 str. 1 d.).

4.2. Bylos nagrinėjimas teisme

Bylas dėl nelegalaus darbo nagrinėja rajonų (miestų) apylinkių teismai (ATPK 224 str.).

Išanalizavus apibendrinimui pateiktas apylinkių teismuose išnagrinėtas bylas dėl nelegalaus darbo, nustatyti šie teismų padaryti procesinių teisės normų pažeidimai:

4.2.1. Neištiriamos ir neįvertinamos visos svarbios bylai aplinkybės.

Pagal ATPK 248 str. administracinių teisės pažeidimų bylą teisenos uždaviniai yra laiku, visapusiškai, pilnutinai ir objektyviai išsiaiškinti kiek-

vienos bylos aplinkybes. ATPK 284 str. 1 d. nustato, kad organas (šiuo atveju apylinkės teismas), nagrinėdamas administracinio teisės pažeidimo bylą, privalo išaiškinti: ar buvo padarytas administracinis teisės pažeidimas, ar ATP protokole nurodytas pažeidėju asmuo kaltas jo padarymu, ar jis trauktinas administracinėn atsakomybėn, ar yra atsakomybę lengvinančių ar sunkinančių aplinkybių, ar padarytas turtinis nuostolis, taip pat išaiškinti kitas aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išspręsti. Įrodymų įvertinimas yra pagrįstas visapusišku, pilnutiniu ir objektyviu visų ATPK 284 str. 1 d. nurodytų bylos aplinkybių viseto išnagrinėjimu (ATPK 257 str.).

Šių procesinės teisės normų reikalavimų nesilaikymas yra esminis procesinių normų pažeidimas, kuriam esant teismo priimtas procesinis sprendimas gali būti pripažintas nepagrįstu ir panaikintas. Apibendrinimo metu patikrintų bylų analizė rodo, kad apylinkės teismai neretai pažeidžia proceso reikalavimus.

1) Kauno miesto apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. 7⁴–4/2000. 2000 m. gruodžio 21 d. buvo surašytas ATP protokolas A.K., firmos savininkui, už tai, kad jo firmos patalpose buvo rasta dirbanti be darbo sutarties valytoja I.V. Byloje yra I.V. 2000 m. gruodžio 19 d. rašytas prašymas A.K. firmai priimti į darbą valytojos pareigoms, taip pat I.V. paaiškinimas, kuriame nurodyta, jog ji nuo 2000 m. gruodžio 19 d. dirba valytoja šioje firmoje. Teismas 2001 m. kovo 14 d. nutarimu bylą A.K. atžvilgiu nutraukė, konstatavęs, kad nėra įrodymų, jog I.V. dirbo firmoje. Teismas rėmėsi I.V. paaiškinimais teisme, kuriuose ji neigia dirbusi šioje firmoje, tačiau teismas visiškai nevertino byloje esančio I.V. prašymo priimti į darbą bei jos rašytinio paaiškinimo Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnams, t.y. neišaiškino reikšmingų bylai aplinkybių ir jų neįvertino;

2) Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo byloje Nr. A–1–73–22/2001 Valstybinės darbo inspekcijos Vilniaus skyriaus pareigūnas surašė A.P. ATP protokolą pagal ATPK 41³ str. 1 d. už tai, kad būdamas visuomeninės organizacijos administratorius leido dirbti asmenims (I.V., L.Ž., R.M., L.A. ir M.V.) be darbo sutarties. Teismas bylą nutraukė konstatavęs, kad pažeidimo aplinkybės neįrodytos. Tačiau teismas visiškai nevertino byloje esančių I.V. ir L.Ž. paaiškinimų, kuriuose teigiama, jog I.V. ir L.Ž. dirbo nelegalų darbą;

3) Kauno miesto apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. 7⁴–13/2001. Valstybinės darbo inspekcijos Kauno skyriaus viršininkas 2001 m. balandžio 20 d. surašė ATP protokolą V.Š., bendrovės direktoriui, už tai, kad bendrovėje dirbo siuvėja L.L. be darbo sutarties. Protokole esančiame V.Š. pasiaiškinyje nurodyta, jog įmonės buhalterija ir filialas, kuriame dirbo

L.L., yra skirtingose vietose, jos įdarbinimo dokumentai buvo išvežti į įmonės buveinę, todėl ir nebuvo pateikti filiale atliekant patikrinimą. Teismas 2001 m. birželio 27 d. nutarimu nubaudė V.Š. įspėjimu, konstatavęs, kad buvo padarytas ATPK 41³ str. numatytas pažeidimas. Pažeidimo įrodymais teismas pripažino tai, kad L.L. 2001 m. balandžio 19 d. rasta dirbanti, nors jos darbo sutartis dar nebuvo patvirtinta ir įregistruota darbo sutarčių registravimo žurnale (dokumentai darbo santykiams įforminti buvo išvežti į pagrindinę buveinę). Teismas nurodė, kad be tinkamai įformintos darbo sutarties L.L. dirbo tik pusę dienos, tačiau pažeidimas buvo padarytas.

Šioje administracinėje byloje nebuvo įrodyta, kad darbo sutartis nebuvo pasirašyta, nelegalaus darbo faktas konstatuotas remiantis ta aplinkybe, kad darbo sutarties nebuvo filiale ir ji nebuvo įregistruota. Šių požymių nepakanka konstatuoti nelegalaus darbo, t.y. darbo nepasirašius darbo sutarties, faktą. Darytina išvada, kad teismas pažeidė procesines normas, įpareigojančias nagrinėjantį bylą pareigūną (instituciją) ištirti visus įrodymus ir išsiaiškinti visas svarbias bylai aplinkybes;

4) Šiaulių miesto apylinkės teismo išnagrinėtoje byloje Nr. 6–21/2000 Mokesčių policijos pareigūnas 2000 m. lapkričio 27 d. surašė ATP protokolą R.B., IĮ savininkui, už tai, kad jo įmonėje dirbo, t.y. Šiaulių miesto centrinėje turgavietėje pardavinėjo vaisius ir daržoves, keturi asmenys, su kuriais nesudarytos rašytinės darbo sutartys. Teismas 2000 m. gruodžio 19 d. nutarimu R.B. nubaudė 2000 Lt bauda, pripažinęs šį asmenį kaltu dėl 4 asmenų nelegalaus darbo jo įmonėje, tačiau nutarime neįvardijo nelegaliai dirbusių asmenų, nors tai turėjo padaryti apibūdinamas neteisėtus veiksmus;

5) Pakruojo rajono apylinkės teismo byla Nr. 4²–100/2001. Mokesčių policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Šiaulių apskrities skyriaus inspektorius surašė A.R. ATP protokolą dėl to, kad patikrinimo A.R. individualioje įmonėje metu buvo rasti penki žmonės, dirbantys nesudarę darbo sutarties. Paaiškinimuose trys iš jų nurodė, kad su jais buvo pasirašyta bendros veiklos sutartis, faktiškai jie gamindavo produkciją A.R. ir jiems buvo mokama pagal pagamintos produkcijos kiekį. Kiti du nurodė, kad jokio darbo užmokesčio iš A.R. nėra gavę, tiesiog padeda nugriauti pečių. Vienas iš jų paaiškino, kad jis yra A.R. giminaitis (žmonos brolis), su juo buvo sutaręs, kad išgriauto pečiaus medžiagas galės pasiimti sau. Teismo nutarime konstatuota, kad A.R. padarė ATPK 41³ str. 1 d. numatytą pažeidimą. Nutarime pažymima, kad pažeidėjas kaltu prisipažino, nuoširdžiai gailisi dėl padaryto pažeidimo. Teismas, atsižvelgdamas į šias ir kitas

nustatytas lengvinančias aplinkybes, skyrė pažeidėjui mažesnę, nei numatyta sankcijoje, baudą – 2500 Lt, t.y. po 500 Lt už kiekvieną iš 5 nelegaliai dirbusių asmenų. Tačiau teismas nesiaiškino ir neįvertino aplinkybių, kad tik su trimis asmenimis buvo sudarytos bendros veiklos sutartys, o kiti du asmenys nurodė, jog jokio užmokesčio iš A.R. nėra gavę. Be to, teismui pateiktame prašyme A.R. nurodė, jog prisipažįsta padaręs ATP pažeidimą, nes galvojo, kad užtektų sudarytų nuomos sutarčių, o tų aplinkybių, kad kitiems dviem pečių griovusiems asmenims buvo mokamas darbo užmokestis, t.y. jie dirbo apmokamą darbą, nepatvirtino.

Teismas, nagrinėdamas šią ATP bylą, privalėjo nustatyti, ar kiekvienas iš nurodytų asmenų dirbo nelegalų darbą (ATPK 41³ str.). Tai sąlygoja ne tik ATPK 284 str. nustatyta pareiga išsiaiškinti visas reikšmingas bylai aplinkybes, bet ir atsakomybę už ATP numatančios ATPK 41³ str. sankcija, kurioje nustatyta, jog atitinkamoje straipsnio dalyje nurodyti veiksmai užtraukia darbdaviui ar jo įgaliotiems asmenims baudą, kurios dydis priklauso nuo nelegaliai dirbusių asmenų skaičiaus.

4.2.2. Netinkamas ATPK procesinių normų taikymas.

ATPK 287 str. 1 d. nurodytos nutarimų, kuriuos priima administracinio teisės pažeidimo byla išnagrinėjęs organas (pareigūnas), rūšys: 1) skirti administracinę nuobaudą (1 p.); 2) nutraukti bylą, esant ATPK 250 ir 251 str. nurodytoms aplinkybėms (2 p. ir 287 str. 2 d.); 3) motyvuotai perduoti administracinio teisės pažeidimo bylą kitam įgaliotam organui (pareigūnui) (3 p.).

Aiškinant šio ATPK straipsnio nuostatas konstatuotina, kad sąvoka „skirti administracinę nuobaudą“ apima ir ATPK 30¹ str. 1 d. taikymo atvejus, kai bylą nagrinėjantis organas (apylinkės teismas) nutaria visai neskirti administracinės nuobaudos. Tokiais atvejais, skirtingai nuo ATPK 250 str. ir 251 str. taikymo atvejų, traukiamo administracinės atsakomybės asmens veikoje yra administracinio teisės pažeidimo sudėtis, ir tai turi būti nurodyta teismo nutarime. Tai konstatavęs teismas, nustatęs ATPK 30¹ str. 1 d. nurodytas aplinkybes ir vadovaudamasis teisingumo bei protingumo kriterijais, motyvuotu nutarimu neskiria administracinės nuobaudos. ATPK 250 ir 251 str. taikymo atvejais teismas, nustatęs šiuose straipsniuose nurodytas aplinkybes, bylą nutraukia. Iš apibendrinimo metu patikrintų bylų matyti, kad teismai ne visada teisingai taiko šias procesines normas.

1) Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo byloje Nr. A–1–93–09/2001 J.K., bendrovės direktoriui, surašytas ATP protokolas už tai, kad jo vadovaujamos bendrovės statomame objekte nesudarę raštiškų darbo su-

tarčių dirbo I.D., S.D., J.K. Pažeidėjas paaiškinimuose dėl protokole minimų faktų nurodė, kad apie šių žmonių darbą objekte jokių žinių neturėjo ir neturi. ATP byla buvo nagrinėjama neturint duomenų apie šaukimo įteikimą (siųstas šaukimas buvo neįteiktas, nurodžius, kad šiuo adresu pažeidėjas negyvena, o pakartotinis šaukimas buvo gražintas pasibaigus saugojimo laikui) pažeidėjui. Teismas nutarė bylą nutraukti ir administracinės nuobaudos neskirti. Nutraukdamas bylą teismas rėmėsi byloje esančiais liudytojų paaiškinimais bei prie protokolo pridėtais pažeidėjo paaiškinimais ir nusprendė, jog nesant pažeidėjo kaltės administracinė nuobauda neskirtina. Teismas nutarimo motyvuojamojoje dalyje nurodė bylos nutraukimo motyvus, rezoliucinėje dalyje – nutarė administracinę bylą nutraukti ir nuobaudos neskirti, tačiau vadovavosi ne tuo straipsniu: bylą nutraukė ne ATPK 250 str. 1 d. 1 p. numatytu pagrindu, o rėmėsi ATPK 30¹ str.;

2) ATPK 30¹ str. normos netinkamai taikytos ir Palangos miesto apylinkės teismo išnagrinėtose bylose Nr. A–1–5–03/2001, Nr. A–1–4–03/2001, Nr. A–1–3–03/2001.

Byloje Nr. A–1–5–03/2001 Valstybinės darbo inspekcijos Klaipėdos skyriaus pareigūno buvo surašytas 2001 m. gegužės 18 d. ATP protokolas S.Š. už tai, kad jis atliko statybos darbus statybos bendrovėje, nesudaręs su darbdaviu rašytinės darbo sutarties. Teismas 2001 m. birželio 21 d. nutarimu nutarė S.Š. administracinės nuobaudos neskirti. Nutarimas motyvuojamas tuo, kad priėmimo į darbą dokumentų tvarkymo taisyklės pažeidė darbdavys, todėl S.Š. bausti administracine nuobauda nėra pagrindo.

Byloje Nr. A–1–4–03/2001 Valstybinės darbo inspekcijos Klaipėdos skyriaus pareigūnas 2001 m. gegužės 18 d. surašė ATP protokolą V.N. už tai, kad jis atliko statybos darbus statybos bendrovėje, nesudaręs su darbdaviu rašytinės darbo sutarties. Palangos miesto apylinkės teismo 2001 m. birželio 21 d. nutarimu buvo nutarta V.N. administracinės nuobaudos neskirti. Nutarimas motyvuojamas tuo, kad priėmimo į darbą dokumentų tvarkymo taisyklės pažeidė darbdavys, todėl V.N. bausti administracine nuobauda nėra pagrindo.

Byloje Nr. A–1–3–03/2001 Valstybinės darbo inspekcijos Klaipėdos skyriaus pareigūnas 2001 m. gegužės 18 d. surašė ATP protokolą A.G. už tai, kad jis atliko statybos darbus statybos bendrovėje, nesudaręs su darbdaviu rašytinės darbo sutarties. Palangos miesto apylinkės teismo 2001 m. birželio 21 d. nutarimu buvo nutarta A.G. administracinės nuobaudos neskirti. Nutarimas motyvuojamas tuo, kad pažeidimų, kuriuos būtų padaręs A.G., nenustatyta, todėl jį bausti administracine nuobauda nėra pagrindo.

Minėtuose apylinkės teismo nutarimuose motyvuojama, kad administracinė atsakomybėn patrauktiems asmenims nėra pagrindo skirti nuobaudos, nes ne jie padarė darbo sutarčių sudarymo tvarkos pažeidimus. Tačiau ATPK 250 str. 1 d. 1 p. nustatyta, kad administracinio teisės pažeidimo bylos teiseną nutraukiama, kai nėra administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties. Šios normos pagrindu teismas, konstatavęs, kad atsakomybėn patraukti asmenys nepadarė veiksmų, sudarančių ATPK 41³ str. numatyto pažeidimo sudėtį, turėjo nutraukti administracinę bylą. Teismas neteisėtai taikė ATPK 30¹ str.

4.2.3. Apylinkės teismo priimamų nutarimų turinys neatitinka ATPK jam keliamų reikalavimų.

ATPK 286 str. 2 d. nustatyta, kad išnagrinėjusio bylą organo nutarime, be kitų duomenų, turi būti išdėstytos bylos nagrinėjimo metu nustatytos aplinkybės. Aiškinant šią įstatymo nuostatą pagal ATPK 256 ir 257 str. reikalavimus, darytina išvada, kad nutarime turi būti nurodytos aplinkybės ir įrodymai, kuriais grindžiama išvada, jog buvo padarytas administracinis teisės pažeidimas, asmuo kaltas jo padarymu, jis trauktinas administracinėn atsakomybėn, taip pat nurodyta, ar yra atsakomybę lengvinančių ar sunkinančių aplinkybių.

Kai kurie patikrintose bylose priimti nutarimai neatitinka šių reikalavimų.

1) Jonavos rajono apylinkės teismo byloje Nr. A–1–4–04/2001 Valskybinės darbo inspekcijos pareigūnai 2001 m. balandžio 10 d. surašė A.Š. ATP protokolą, kuriame nurodyta, jog atlikus patikrinimą buvo nustatyta, kad pas A.Š. dirbo be darbo sutarčių keturi asmenys. Teismas 2001 m. balandžio 27 d. nutarimu A.Š. paskyrė 500 Lt baudą, pritaikęs ATPK 30¹ str. Nutarime išdėstyti motyvai ir nurodyti įrodymai, kurių pagrindu nuobauda sušvelninta. Tačiau pažeidimo sudėtį sudarančios veikos aplinkybės nutarime neįvardytos. Teismas tik konstatavo, kad pažeidimas įrodytas byloje esančiais įrodymais. Toks nutarimas neatitinka ATPK 286 str. 2 d. keliamo reikalavimo išdėstyti nutarime visas byloje nustatytas aplinkybes;

2) Šiaulių rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A–11–1–01/2001. Valskybinės darbo inspekcijos Šiaulių skyriaus pareigūnas 2001 m. sausio 31 d. surašė ATP protokolus R.B., G.J., M.K., M.P. už tai, kad jie J.R. II dirbo miško ruošos darbus nesudarę darbo sutarčių su darbdaviu, o J.R., II savininkui, ATP protokolus buvo surašyti dėl to, kad jis nesudarė rašytinių darbo sutarčių su jo įmonėje dirbančiais minėtais asmenimis. Teismas 2001 m. kovo 15 d. nutarimais nelegaliai dirbusius keturis asmenis nubau-

dė administracinėmis nuobaudomis (po 50 Lt). Visų nutarimų aprašomose ir motyvuojamosiose dalyse tik konstatuota, kad tam tikras asmuo 2001 m. sausio 31 d. nelegaliai dirbo J.R. II.

3) Klaipėdos rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A–1–5–01/2001. Valstybinės darbo inspekcijos Klaipėdos skyriaus pareigūnė 2001 m. kovo 22 d. surašė A.S. protokolą, kuriame nurodyta, kad jo individualioje įmonėje nelegaliai (be rašytinės darbo sutarties) vairuotoju dirbo R.Ž. Teismas administracinę bylą A.S. atžvilgiu nutraukė, konstatavęs, kad A.S. nepadarė ATP 41³ str. 1 d. numatyto pažeidimo. Nutarime nurodyta, kad ši išvada padaryta įvertinus byloje esančius įrodymus. Daugiau motyvų teismas nenurodė.

4.2.4. Administracinių teisės pažeidimų bylos išnagrinėtos nedalyvaujant pažeidėjui ir jam tinkamai nepranešus apie administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimą.

Pagal ATPK 272 str. ATP byla nagrinėjama dalyvaujant administracinėn atsakomybėn traukiamam asmeniui. Nesant jo, byla gali būti išnagrinėta tik tais atvejais, kai yra duomenų, jog jam laiku pranešta apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką ir jei iš jo negautas prašymas atidėti bylos nagrinėjimą. Kai kuriose patikrintose bylose nustatyta, kad teismai nesilaikė nurodytos ATPK 272 str. nuostatos.

1) Vilniaus miesto 3–iojo apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. 27⁵/2000, kurioje Vilniaus apskrities Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnai 2000 m. vasario 28 d. surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą A.O., bendrovės generaliniam direktoriui, už tai, kad jo vadovaujamoje bendrovėje be darbo sutarčių rasti dirbantys 5 asmenys. Teismas, 2000 m. gegužės 16 d. išnagrinėjęs administracinę bylą, A.O. pripažino kaltu padarius ATPK 41³ str. numatytą pažeidimą ir skyrė jam 50 000 Lt baudą.

Byla buvo teismo išnagrinėta pažeidėjui nedalyvaujant, jam nebuvo pranešta apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą. Teismo šaukimai buvo siunčiami konkrečiu adresu Vilniaus miesto, tačiau jie neįteikti, kadangi pažeidėjas šiuo adresu negyvena, ant šaukimo yra įrašas, kad šiuo adresu gyvenanti pažeidėjo buvusi žmona nežino, kur gyvena A.O.;

2) Vilniaus miesto 1–ojo apylinkės teismo byloje Nr. A–1–110–16/2001 A.M. surašytas ATP protokolas pagal ATPK 41³ str. 1 d. už tai, kad ji dirbo kilpų mušėja bendrovėje nesudariusi darbo sutarties. Paaiškinime pažeidėja nurodė, kad gyvena adresu: K. g. 18, Grigiškės. Teismui šiuo adresu išsiuntus šaukimą, jis buvo gražintas su priedais, jog tokios gatvės Gri-

giškėse nėra. Teismas išnagrinėjo administracinio teisės pažeidimo bylą nedalyvaujant pažeidėjai ir 2001 m. liepos 2 d. nutarimu jai skyrė 50 Lt baudą. Teismas pažeidė ATPK 272 str. reikalavimus.

5. Materialinės teisės normų taikymas

5.1. Nelegalus užsieniečių darbas

Darbo sutarties įstatymo 17¹ str. 1 d. nustatyta, kad nelegaliu laikomas: 1) dirbtas ar dirbamas darbas, kai, esant būtiniesiems darbo sutarties požymiams, įstatymo nustatyta tvarka darbo sutartis neišforminta; 2) darbas, dirbamas užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės nesilaikant jiems teisės aktų nustatytos įsidarbinimo tvarkos.

Užsieniečių įsidarbinimo tvarka nustatyta įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ bei Vyriausybės 2000 m. gegužės 1 d. nutarimu Nr. 488 „Dėl užsieniečių įsidarbinimo Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį tvarkos“ suteiktų įgalinimų pagrindu Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 62 priimtoje Užsieniečių įsidarbinimo Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį tvarkoje.

Įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ bei Užsieniečių įsidarbinimo Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį tvarkoje apibrėžiama tokia užsieniečių, išskyrus asmenis, nurodytus įstatymo 26 str., įsidarbinimo tvarka:

užsienietis, kuris nori įsidarbinti Lietuvos Respublikoje pagal darbo sutartį, privalo įsigyti leidimą dirbti (įstatymo 25 str.); darbo sutartis gali būti sudaroma tik su užsieniečiu, turinčiu galiojantį leidimą dirbti;

darbo sutartis su užsieniečiu sudaroma pagal tipinę socialinės apsaugos ir darbo ministro 2000 m. birželio 1 d. įsakymu Nr. 62 patvirtintą formą;

darbo sutartyje kaip privaloma sąlyga turi būti nurodoma, į kokį darbą (pareigas) ir kuriam laikui užsienietis priimamas dirbti, taip pat užsieniečio įsipareigojimai dirbti tik darbo sutartyje nurodytą darbą ir išvykti iš šalies pasibaigus darbo sutartyje nustatytam laikui;

darbo sutartis su užsieniečiu negali būti sudaryta ilgesniam laikui, kitam darbui (pareigoms) ir su kita įmone (įstaiga), negu nurodyta leidime;

abiejų šalių pasirašyta darbo sutartis darbdavio per 3 dienas įteikiama registruoti Lietuvos darbo biržai; darbo sutartis įsigalioja, kai įregistruojama Lietuvos darbo biržoje.

Bet kurio iš minėtų užsieniečių įsidarbinimo tvarkos reikalavimų nesilaikymas vertintinas kaip administracinis teisės pažeidimas ir kvalifikacinis pagal ATPK 41³ str.

Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 26 str. išvardyti asmenys atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti. Tačiau šių asmenų veiklos

sąlygų, numatytų paminėtame įstatymo straipsnyje, nesilaikymas taip pat yra traktuotinas kaip užsieniečių įsidarbinimo tvarkos pažeidimas, pvz.: asmuo dirba pedagoginį darbą ilgiau nei 90 dienų (įstatymo 26 str. 7 p.).

Pagal ATPK 206³ str. yra numatyta administracinė atsakomybė darbdaviui už priėmimą į darbą užsieniečio, neturinčio leidimo dirbti, kai toks leidimas būtinas, arba sąlygų verstis kita veikla, iš kurios būtų gaunamos pragyvenimo lėšos, sudarymą užsieniečiams, neturintiems leidimo laikinai apsigyventi ar leidimo nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Vienos iš ATPK 206³ str. numatytų veikų objektyviają pusę sudaro priėmimas į darbą užsieniečio, neturinčio leidimo dirbti, kai toks leidimas yra būtinas, o tokią veiką apima ATPK 41³ str. numatyto administracinio teisės pažeidimo – nelegalaus darbo (darbo, dirbamo užsienio valstybių piliečių ir asmenų be pilietybės nesilaikant jiems teisės aktų nustatytos įsidarbinimo tvarkos) – sudėtis. ATPK 41³ str. numatytas užsieniečių įsidarbinimo tvarkos pažeidimas pagal objektyviosios pusės požymius yra platesnis lyginant su pažeidimu, numatytu ATPK 206³ str. Kvalifikuojant veikas, kurių veiksmas yra numatyti keliose skirtingose kodekso normose, ir vienos normos numatyti veiksmas yra tik dalis kitos normos numatytų veiksmų, pagal normų konkurencijos taisyklės, iš dviejų konkuruojančių pagal objektyviają pusę normų taikoma ta, kuri išsamiau aprašo pažeidimo objektyviają pusę. Šiuo atveju tokia yra ATPK 41³ str. įtvirtinta norma.

5.2. Dėl patento reikšmės sprendžiant administracinės atsakomybės už nelegalų darbą klausimą

Pagal ATPK 41³ str. ir DSI 17¹ str. nelegalus yra toks dirbtas ar dirbamas darbas, kai, esant DSI 3 str. numatytiems darbo sutarties požymiams, įstatymo nustatyta tvarka darbo sutartis neįforminta. DSI 3 str. 2 d. nustatyta, kad visi įmonėje, įstaigoje, organizacijoje atliekami darbai, kuriuos fizinis asmuo dirba susitaręs su darbdaviu ar jo įgaliotu asmeniu, turi būti įforminami darbo sutartimi. Šioje dalyje numatytos ir išimtytys, kai darbo sutartys neturi būti įforminamos. Darbo sutartys neįforminamos darbams, atliekamiems pagal autorines sutartis, ir fiziniams asmenims, turintiems patentą šiems darbams atlikti. Taigi faktas, kad atliekantis tam tikrą darbą fizinis asmuo turi tam darbui atlikti patentą savaime šalina būtinumą įforminti darbo sutartį tokiam darbui atlikti. Atliekamas pagal patentą darbas negali būti pripažintas nelegaliu ATPK 41³ str. taikymo prasme, ir nei pats tokį darbą atliekantis asmuo, nei jo darbdavys negali būti patraukti administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 41³ str. Todėl, nagrinėjant šios kategorijos bylas, yra būtina išaiškinti šį juridinę reikšmę turintį faktą.

Teismų praktikos pavyzdžiai:

Prienų rajono apylinkės teismo išnagrinėtos bylos Nr. 3–02–07/2001 ir Nr. 3–1–05/2001. Byloje Nr. 3–02–07/2001 yra 2001 m. gegužės 18 d. ATP protokolas, surašytas VDI pareigūno V.R., bendrovės direktoriui, už tai, kad šios bendrovės statybos vietoje be darbo sutarčių dirbo keli asmenys, kurie nepateikė ir patento tokiai veiklai. Prienų rajono apylinkės teismas 2001 m. birželio 28 d. nutarimu administracinę bylą nutraukė, konstatavęs, kad V.R. veikoje nėra administracinio pažeidimo sudėties: byloje yra pateikti asmenims, administracinio teisės pažeidimo protokole nurodytiems kaip dirbusiems nesudarius darbo sutarčių, išduoti patentai statybinių dirbinių gamybai ir remontui, galioję patikrinimo metu.

5.3. Pagalbos (talkos) darbai

DSĮ 17¹ str. 2 d. 1 p. nurodyta, jog nelegaliu darbu nelaikomi pagalbos (talkos) darbai, t.y. fizinių asmenų telktinė tarpusavio pagalba žemės ar namų ūkio darbams dirbti. Kaip matyti iš šios normos turinio, pagalbos (talkos) darbus apibūdina du pagrindiniai požymiai: 1) jie atliekami namų ar žemės ūkyje; 2) už juos darbo užmokestis nemokamas.

Pagalbos (talkos) darbuose dalyvavusių asmenų tarpusavio susitarimas nemokamai pagelbėti vienas kito ūkyje nelaikomas darbo užmokesčiu.

Todėl, nustačius darbo be darbo sutarties faktą ir sprendžiant administracinės bylos už ATPK 41³ str. pažeidimą iškėlimo klausimą, turi būti išsiaiškinta, ar nėra DSĮ 17¹ str. 2 d. 1 p. nurodytos aplinkybės.

DSĮ 17¹ str. 2 d. 1 p. taikymo pavyzdys yra Marijampolės rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A–47KM–05/2001. Valstybinės darbo inspekcijos Marijampolės skyriaus pareigūnas 2001 m. gegužės 16 d. surašė ATP protokolą ūkininkui A.K., kuriame konstatuota, jog minėto asmens ūkyje be rašytinių darbo sutarčių įvairius ūkio darbus dirbo R.Š., V.K., V.T., P.R. Teismas 2001 m. balandžio 22 d. nutarimu administracinę bylą A.K. nutraukė, konstatavęs, kad bylos medžiaga nustatyta, jog minėti asmenys A.K. ūkyje dirbo talkos pagrindais. Šios aplinkybės nustatytos minėtų asmenų paaiškinimais, kad jiems už darbą A.K. nemokėjo, atsilygindavo jiems padėdamas dirbti jų ūkio darbus.

5.4. Dėl administracinės atsakomybės asmenų, savanoriškai pranešusių apie savo nelegaliai dirbamą darbą

ATPK 41³ str. 3 d. nustatyta, kad asmenims, kurie savanoriškai praneša atitinkamoms valstybės institucijoms apie savo nelegaliai dirbamą darbą, administracinė nuobauda neskiriama. Tačiau vertinant šią nuostatą kartu su ATPK 41³ str. 1 ir 2 d., nustatančiomis atsakomybę nelegaliai dirban-

tiems asmenims, darytina išvada, kad nustačius nelegalaus darbo faktą turi būti surašomas ATP protokolas ir darbdaviui, ir darbuotojui, turi būti sprendžiamas jų atsakomybės klausimas, ir tik nagrinėjant bylą teisme, konstatavus darbuotojo savanorišką pranešimą apie savo nelegaliai dirbamą darbą, jam nuobauda neskiriama.

Šių įstatymo normų ne visada laikomasi. Pavyzdžiui, Kauno miesto apylinkės teisme nebuvo nagrinėjama bylų, iškeltų asmenims, dirbusiems nelegalų darbą. Kaip matyti iš administracinių teisės pažeidimų bylose esančių ATP protokolų, atsakomybėn Valstybinės darbo inspekcijos Kauno skyriaus pareigūnai traukė tik darbdavius ir tik jiems iškeltos bylos buvo perduotos nagrinėti teismui.

Teigiama praktika pažymėtina Klaipėdos miesto apylinkės teismo išnagrinėtoje byloje Nr. A–1–16–B–26/2000. Bendrovės direktoriui Klaipėdos apskrities Valstybinės mokesčių inspekcijos vyr. inspektorius surašė ATP protokolą už tai, kad patikrinimo metu įmonėje buvo rasti du dirbantys asmenys: R.D. (2000 m. vasario 22 d. surašytas ATP protokolas Nr. 056149) bei A.K. (2000 m. kovo 2 d. surašytas ATP protokolas Nr. 056149), kurie dirbo nesudarę darbo sutarčių. Surašant protokolą darbdaviui nurodyta, kada ir kokiems nelegaliai dirbantiems asmenims surašytas ATP protokolas, surašyto protokolo numeris, t.y. atsakomybėn patrauktas ir darbdavys, ir nelegaliai dirbę asmenys.

ATPK 41³ str. 3 d. nuostatos tinkamai taikytos Radviliškio rajono apylinkės teismo išnagrinėtoje byloje Nr. 4–6–2/2001. J.S. surašytas ATP protokolas už tai, kad ji nesudariusi darbo sutarties dirbo A.Ž. individualioje įmonėje pardavėja. Protokole nurodyta aplinkybė, kad pažeidimas paaiškėjo J.S. parašius skundą Valstybinės darbo inspekcijos Šiaulių skyriui. Nagrinėjantis bylą teismas APT protokole nurodytų aplinkybių pagrindu konstatavo, jog J.S. savanoriškai pranešė apie A.Ž. individualioje įmonėje nelegaliai dirbtą darbą, todėl nuobaudos jai neskyrė.

6. Nuobaudos skyrimo terminai

ATPK 35 str. 1 d. nustatyta, kad administracinė nuobauda gali būti skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo teisės pažeidimo padarymo dienos, o esant trunkamam teisės pažeidimui, – per šešis mėnesius nuo jo paaiškėjimo dienos. ATPK 35 str. 3 d. numatyti atvejai, kai administracinės nuobaudos skyrimo terminas gali būti pratęstas ne ilgiau kaip vieneriems metams, šį terminą skaičiuojant nuo teisės pažeidimo padarymo ar paaiškėjimo dienos. Tarp numatytų termino pratęsimo priežasčių nurodytas atvejis, kai dėl pažeidimo tyrimo ar kitų priežasčių negalima spręsti pažeidėjo administracinės atsakomybės klausimo.

Konstatuotina, kad nelegalus darbas, t.y. ATPK 41³ str. numatytas pažeidimas, pagal savo pobūdį yra trunkamasis pažeidimas, todėl nuobaudos skyrimo terminai pagal ATPK 35 str. 1 d. turi būti pradedami skaičiuoti nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos.

Taip pat konstatuotina, kad procesinis sprendimas dėl termino pratęsimo gali būti priimtas tik tuo atveju ir tada, kai terminas skirti nuobaudą dar nėra pasibaigęs, nes sąvokos „pratęsti terminą“ ir „atnaujinti terminą“ yra skirtingos ir reiškia, kad pirmuoju atveju termino eiga dar nepasibaigė ir pratęsiamą, antruoju – pasibaigė ir atnaujinama.

Praktika parodė, jog ne visada laikomasi nuobaudos skyrimo termino skaičiavimo taisyklių.

Pavyzdžiui, Marijampolės rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. KM78/2000. Valstybinės darbo inspekcijos Marijampolės skyriaus pareigūnas 2001 m. balandžio 13 d. surašė ATP protokolą R.D., IĮ savininkui, už tai, kad jo įmonėje 2000 m. gegužės 15 – rugsėjo 7 d. dirbo S.K. be rašytinės darbo sutarties. Marijampolės rajono apylinkės teismas 2001 m. gegužės 16 d. nutarimu administracinę bylą R.D. nutraukė, konstatavęs, jog yra pasibaigęs nuobaudos skyrimo terminas. Teismas nurodė, kad trunkamasis teisės pažeidimas baigėsi 2000 m. rugsėjo 7 d., kai R.D. sudarė darbo sutartį su S.K. Nelegaliai dirbęs asmuo S.K. Valstybinei darbo inspekcijai apie pažeidimą pranešė ir tyrimas dėl jo pareiškimo pradėtas praėjus šešioms mėnesiams po padaryto pažeidimo, todėl jau iki tyrimo pradžios buvo suėjęs ATPK 35 str. 1 d. nustatytas šešių mėnesių terminas administracinei nuobaudai skirti.

Vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. birželio 7 d. nutartyje, priimtoje išnagrinėjus Valstybinės darbo inspekcijos Marijampolės skyriaus apeliacinį skundą dėl Marijampolės rajono apylinkės teismo 2001 m. gegužės 16 d. nutarimo, nurodyta, kad pagal ATPK 35 str. 1 d. esant trunkamam teisės pažeidimui administracinė nuobauda gali būti skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo nusižengimo paaiškėjimo dienos. Pirmosios instancijos teismas padarė nepagrįstą išvadą, jog šešių mėnesių terminas administracinei nuobaudai skirti skaičiuojamas nuo baigto trunkamojo administracinio teisės pažeidimo dienos, o ne nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos, todėl administracinė byla buvo perduota iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

7. Nuobaudos skyrimas

ATPK 30 str. 2 d. nustatyta, kad skiriant nuobaudą atsizvelgiama į padaryto teisės pažeidimo pobūdį, pažeidėjo asmenybę bei atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes.

Nuobaudų skyrimo taisyklės reglamentuojamos ATPK 30¹ str. (nustatyti mažesnės nei įstatymo numatytos nuobaudos skyrimo pagrindai ir tvarka), 30² str. (baudos dydžio nustatymo taisyklės), 31 str. (atsakomybę lengvinančios aplinkybės), 32 str. (atsakomybę sunkinančios aplinkybės).

7.1. ATPK 30² str. taikymas

Skiriant baudą už ATPK 41³ str. numatyto pažeidimo padarymą negalimas ATPK 30² str. numatytos baudos dydžio nustatymo taisyklių (pagal baudos dydžio sankcijoje minimumo ir maksimumo vidurkį) taikymas, kadangi nelegalų darbą apibūdinančio pažeidimo sankcija yra griežtai apibrėžta (nustatytas konkretus baudos dydis), o ATPK 30² str. taikymas galimas pažeidimo sankcijoje esant nurodytoms baudos riboms.

Yra atvejų, kai teismai, skirdami sankciją už pažeidimus, numatytus ATPK 41³ str., taiko ATPK 30² str. nustatytas baudų skyrimo taisykles.

Pavyzdžiui, Utenos rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A–1–41–04/2001. Mokesčių policijos Utenos apskrities skyriaus pareigūnas 2001 m. sausio 30 d. surašė ATP protokolą buvusiam bendrovės direktoriui D.Ž., kuris pasibaigus darbo sutarčiai vykdė bendrovės direktoriaus pareigas. Utenos rajono apylinkės teismas 2001 m. vasario 13 d. nutarimu pripažino, kad D.Ž. padarė pažeidimą, numatytą ATPK 41³ str., ir paskyrė jam 25 Lt baudą ATPK 41³ str. sankcijoje asmenims, dirbantiems nelegalų darbą, numatyta 50 Lt bauda, t.y. konkreti bauda, kuri skiriama asmeniui, pripažintam kaltu tokio pažeidimo padarymu. Šios baudos mažinimas galimas tik taikant ATPK 30¹ str. nuostatas. Jei tam pagrindo nėra, asmeniui, dirbančiam nelegalų darbą, turi būti skiriama 50 Lt bauda. Teisėjas 25 Lt baudą skyrė ne minėto straipsnio, o nepagrįstai pritaikytą ATPK 30² str. nustatytą baudos skyrimo taisyklių pagrindu, t.y. vadovaudamasis sankcijoje nustatyto baudos minimumo ir maksimumo vidurkio taisykle. ATPK 41³ str. sankcijoje yra konkrečiai apibrėžtas baudos dydis, o ne minimali ir maksimali baudos ribos, todėl ATPK 30² str. nuostatos skiriant nuobaudą pagal 41³ str. netaikomos.

7.2. Baudos dydžio nustatymas

Skiriant baudą už ATPK 41³ str. numatyto pažeidimo padarymą nutarime būtina nurodyti, kokio dydžio bauda skiriama už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį.

Pasitaiko atvejų, kai teismas, nutarime pripažinęs, jog įrodytas kiekvieno iš protokole nurodyto asmens nelegalaus darbo faktas, ir konstatavęs, kad jie visi dirbo nelegaliai, skirdamas nuobaudą nenurodė, kokio dydžio bauda skiriama už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį, nors tai pada-

ryti būtina, kadangi ATPK 41³ str. sankcijoje nurodyta, kad 10 000 Lt bauda skiriama už kiekvieną nelegaliai dirbantį asmenį.

1) Šiaulių miesto apylinkės teismo išnagrinėtoje byloje Nr. 6–21/2000 Mokesčių policijos pareigūnas 2000 m. lapkričio 27 d. surašė ATP protokolą R.B., IĮ savininkui, už tai, kad jo įmonėje dirbo, t.y. Šiaulių miesto centrinėje turgavietėje pardavinėjo vaisius ir daržoves, keturi asmenys, su kuriais nesudarytos rašytinės darbo sutartys. Teismas 2000 m. gruodžio 19 d. nutarimu R.B. nubaudė 2000 Lt bauda, pripažinęs šį asmenį kaltu dėl 4 asmenų nelegalaus darbo jo įmonėje. 2000 Lt bauda paskirta pritaikius ATPK 30¹ str., tačiau nenurodyta, kokio dydžio bauda skiriama už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį;

2) Palangos miesto apylinkės teismo byla Nr. 6–2–12/2000. Valstybinės darbo inspekcijos Klaipėdos skyriaus pareigūnas 2000 m. rugpjūčio 18 d. surašė ATP protokolą V.U., PĮ savininkui, už tai, kad jo įmonei priklausančiuose objektuose be darbo sutarčių dirbo M.J., E.M., J.B. Teismas 2000 m. spalio 26 d. nutarimu V.U. pripažino kaltu padarius pažeidimą, numatytą ATPK 41³ str., ir pritaikęs ATPK 30¹ str. paskyrė 10 000 Lt baudą už visus tris nelegaliai dirbusius asmenis. Teismas neatsižvelgė į tai, kad ATPK 41³ str. 1 d. sankcijoje nurodyta, jog darbdaviui skiriama 10 000 Lt bauda už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį, todėl švelninant nuobaudą turi būti nurodyta, kokia sušvelninta nuobauda (kokio dydžio bauda) skiriama už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį, ir tik tada nurodomas galutinės baudos dydis.

7.3. ATPK 30¹ str. taikymas

Teismai skirdami nuobaudas už nelegalų darbą plačiai taiko ATPK 30¹ str. ir gerokai sumažina baudų dydį. Pavyzdžiui, Vilkaviškio rajono apylinkės teismo bylose pritaikius ATPK 30¹ str. darbdaviams skirta nuo 25 iki 50 Lt bauda, Kauno miesto apylinkės teismo – nuo 100 iki 300 Lt bauda, o dviejose bylose darbdaviams paskirti įspėjimai.

ATPK 30¹ str. 1 d. nustatyta, kad bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas), atsižvelgdamas į pažeidimo pobūdį, pažeidėjo asmenybę, ATPK 31 str. numatytas atsakomybę lengvinančias bei kitas įstatymų nenurodytas lengvinančias aplinkybes, vadovaudamasis teisingumo ir protingumo kriterijais, gali paskirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatyta minimali arba paskirti mažesnę nuobaudą nei numatyta sankcijoje, arba visai neskirti administracinės nuobaudos.

Teismas, nagrinėdamas administracinio teisės pažeidimo bylą ir taikydamas ATPK 30¹ str. 1 d. įtvirtintas nuostatas, turi vykdyti šio straipsnio antrosios dalies reikalavimus ir kiekvieną savo sprendimą, priimtą vadovaujantis šio straipsnio 1 dalimi, privalomai motyvuoti.

7.3.1. Kai kuriais atvejais teismai baudos dydžio mažinimo nemotyvuoja.

Pavyzdžiui, Šilutės rajono apylinkės teismo išnagrinėta byla Nr. A–11–193–03/2001. Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnas 2001 m. balandžio 24 d. surašė ATP protokolą R.B., IĮ savininkui, už tai, kad jam priklausančiose dirbtuvėse be rašytinių darbo sutarčių dirbo P.B., G.V. ir S.Š. Teismas 2001 m. balandžio 25 d. nutarimu R.B. pripažino kaltu padariusį pažeidimą, numatytą ATPK 41³ str. 1 d., ir, pritaikęs ATPK 30¹ str., skyrė jam 1500 Lt baudą. Nutarime nurodyta, kad R.B. kaltė įrodyta byloje surinktais įrodymais. Teismas padarė išvadą, jog paminėti trys asmenys dirbo nelegaliai, todėl atsižvelgiant į padaryto pažeidimo padarymo aplinkybes, tikslinga taikyti ATPK 30¹ str. ir R.B. skirti mažesnę nuobaudą, nei numatyta įstatyme.

7.3.2. Pasitaiko atvejų, kai nutarimuose yra nurodoma, jog ATPK 30¹ str. taikomas vadovaujantis protingumo ir teisingumo kriterijais, tačiau kokios aplinkybės yra pagrindas pripažinti, jog protinga ir teisinga mažinti sankcijoje numatytą baudą, nenurodoma.

Vilniaus miesto 1–asis apylinkės teismas byloje Nr. A–1–15–22/2001 priimta nutarime konstatavo lengvinančias aplinkybes (pažeideja savo kaltę pripažino, gailisi padariusi pažeidimą) ir nurodė, jog vadovaudamasis protingumo bei teisingumo kriterijais, remdamasis ATPK 30¹ str., baudos neskyrė.

7.3.3. Pasitaiko nepagrįsto ATPK 30¹ str. taikymo atvejų.

1) Vilniaus miesto 3–iojo apylinkės teismo išnagrinėtos bylos Nr. A–32–09/2001, Nr. A–31–09/2001, Nr. A–30–09/2001, Nr. A–29–09/2001. Šiose bylose buvo patrauktos administracinės atsakomybės R.Č., E.S., V.Č., G.L. už tai, kad jos, nesudariusios rašytinės darbo sutarties, dirbo siuvykloje Vilniuje, S. gatvėje. Vilniaus miesto 3–iojo apylinkės teismo 2001 m. gegužės 8 d. nutarimais jos buvo nubaustos už nelegalų darbą, o pritaikius ATPK 30¹ str. nuobauda, numatyta ATPK 41³ str. 1 d., sumažinta, pažeidėjos išpėtos. Nuobaudos sušvelninimą teismas motyvavo tuo, kad pažeidėjos anksčiau nebaustos administracinėmis nuobaudomis. Tačiau tai, kad asmuo anksčiau nebaustas administracine nuobauda, pagal ATPK 31 str. negali būti laikoma atsakomybę lengvinančia aplinkybe. Atsakomybę lengvinančių aplinkybių bei aplinkybių, nurodytų ATPK 30 str. 2 d., kurios sąlygotų ATPK 30¹ str. taikymo pagrįstumą, byloje nenustatyta;

2) Kauno miesto apylinkės teismo išnagrinėtoje byloje Nr. 7⁴–3/2000 K.Z., firmos savininkui, Valstybinės darbo inspekcijos Kauno skyriaus pareigūnė 2000 m. spalio 16 d. surašė ATP protokolą už tai, kad šiai firmai priklausančiame kioske be darbo sutarties dirbo E.K. Inspektorės 2000 m. spalio 5 d. tarnybiniame pranešime nurodyta, jog ji į kioską atvyko, gavusi informaciją iš Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos apie nelegalaus darbo faktą, tačiau į kioską jos neįleido. Savininkas K.Z. atsisakė atvykti į Valstybinės darbo inspekcijos Kauno skyrių ir pateikti dokumentus bei pasiaiškinti. ATP protokolas surašytas K.Z. nedalyvaujant. Teismas, 2000 m. gruodžio 13 d. išnagrinėjęs administracinio teisės pažeidimo bylą, už administracinį teisės pažeidimą, numatytą ATPK 41³ str., K.Z. skyrė 100 Lt baudą, t.y. mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatyta minimali. ATPK 30¹ str. taikymą teismas grindė tuo, kad pažeidėjas nuoširdžiai gailisi, yra 2 grupės invalidas. Tačiau teismas neįvertino paminėtų aplinkybių, apibūdinančių pažeidėjo asmenį, ir ATPK 30¹ str. taikė nepagrįstai.

8. Išvados

1. Administracinio teisės pažeidimo protokolas už veikas, numatytas ATPK 41³ str., gali būti surašomas, kai yra pagrindas pripažinti, jog pakanka įrodymų, pagrindžiančių nelegalaus darbo faktą: kai nustatoma, jog dirbamas konkretus darbas už atlyginimą neįforminus darbo sutarties arba dirba užsieniečiai, pažeisdami jiems nustatytą įsidarbinimo tvarką. Todėl, išskeliant bylas dėl nelegalaus darbo, būtina aiškintis, ar darbus atliekantys asmenys neturi patento tokiems darbams atlikti, ar darbai atliekami ne pagal autorines sutartis (DSĮ 3 str. 2 d.), taip pat ar nėra DSĮ 17¹ str. 2 d. nurodytų sąlygų, dėl kurių darbas nelaikomas nelegaliu.

2. Nustačius nelegalaus darbo faktą, administracinio teisės pažeidimo protokolas surašomas ir darbdaviui, ir darbuotojui, sprendžiamas jų atsakomybės klausimas, ir tik nagrinėjant bylą teisme, konstatavus darbuotojo savanorišką pranešimą apie savo nelegaliai dirbamą darbą, jam pagal ATPK 41³ str. 3 d. nuobauda gali būti neskiriama.

3. Tiek administracinių teisės pažeidimų protokolus dėl ATPK 41³ str. numatyto pažeidimo įgaliotos surašyti institucijos (pareigūnai), tiek bylas nagrinėjantys apylinkių teismai turi laikytis ATPK nustatytų procesinių reikalavimų, keliamų protokolo ir nutarimo turiniui, taip pat surinkti ir įvertinti visus bylai svarbius įrodymus.

4. Skiriant baudą už ATPK 41³ str. padarytą pažeidimą, ATPK 30² str. numatytos bausmės dydžio nustatymo taisyklės netaikomos. Nutarime būtina nurodyti, kokio dydžio bauda skiriama už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį.

5. Teismas, nagrinėdamas administracinio teisės pažeidimo bylą ir taikydamas ATPK 30¹ str. 1 d. įtvirtintas taisykles, leidžiančias mažinti baudą arba administracinės nuobaudos neskirti, sprendimą, priimtą vadovaujantis šio straipsnio 1 dalimi, privalo motyvuoti.

6. Nelegalus darbas, t.y. pažeidimas, kvalifikuotinas pagal ATPK 41³ str., yra trunkamasis pažeidimas, todėl nuobaudos skyrimo terminai pagal ATPK 35 str. 1 d. turi būti pradedami skaičiuoti nuo pažeidimo paaiškėjimo dienos. Nuobaudos skyrimo terminas turi būti pratęsimas motyvuotu nutarimu.

2. Konsultacijos

2.1. Dėl teisės normų taikymo administracinių teisės pažeidimų bylose

2001 m. birželio 21 d., Nr. 90

Dėl paskirtos administracinės nuobaudos sušvelninimo

Klausimas. Ar pirmosios instancijos teismas, nesant prašymo sušvelninti administracinę nuobaudą ATPK 30¹ str. ir ABTĮ 124 str. 1 d. 5 p. numatytais pagrindais, gali spręsti klausimą dėl paskirtos nuobaudos sušvelninimo?

Konsultacija. ATPK 30¹ str. 1 d. nurodoma, kad institucija (pareigūnas), nagrinėjanti administracinės teisės pažeidimų bylas, atsižvelgdama į aplinkybes, nurodytas šio kodekso 30 straipsnio 2 dalyje, taip pat į šio kodekso 31 straipsnyje nustatytą atsakomybę lengvinančias bei kitas įstatymų nenurodytas lengvinančias aplinkybes, vadovaudamasi teisingumo ir protingumo kriterijais, gali paskirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatyta minimali arba paskirti švelnesnę nuobaudą nei numatyta sankcijoje, arba visai neskirti administracinės nuobaudos.

Tais atvejais, kai ATPK 30¹ str. nuostatas taiko institucija (pareigūnas), jis kiekvieną savo sprendimą privalo motyvuoti ir kreiptis į apylinkės teismo teisėją prašydamas sankcijos (žr. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus 1999 m. gruodžio 28 d. konsultaciją „Dėl ATPK 30¹ str. taikymo“).

ATPK 30¹ str. 1 d. nuostatas taiko ir teismai, nagrinėdami administracinių teisės pažeidimų bylas. ABTĮ 124 str. 1 d. nustatytos sprendimų, kuriuos gali priimti pirmosios instancijos teismas, išnagrinėjęs bylą dėl skundo, paduoto dėl nutarimų administracinių teisės pažeidimų byloje, rūšys, tarp kurių (ABTĮ 124 str. 1 d. 5 p.) numatyta, jog teismas gali pakeisti nutarimą, paskiriant švelnesnę nuobaudą arba nusprendžiant neskirti administracinės nuobaudos. Tokio paties sprendimo priėmimo galimybė numatyta nagrinėjant šios kategorijos bylas apeliacinės instancijos teisme (ABTĮ 144 str. 3 d. 4 p.).

Skiriant mažesnę nei sankcijoje numatyta baudą ar švelnesnę nuobaudą arba visai jos neskiriant, pareiškėjo padėtis nebloginama, jo teisės ir interesai nepažeidžiami. Galimybė taikyti ATPK 30¹ str. priklauso nuo įstatyme numatytų pagrindų buvimo ir nesiejama su prašymo taikyti švelnesnę nei įstatyme numatyta sankcija buvimu, todėl šio straipsnio taikymas galimas ir nesant pareiškėjo prašymo švelninti administracinę nuobaudą.

Dėl administracinės baudos pakeitimo

Klausimas. Praktikoje kyla neaiškumų taikant ATPK 314 str. 4 d. ir 338¹ str. normas. Todėl prašoma paaiškinti: 1) Ar nėra prieštaravimų tarp minėtų straipsnių normų, numatančių baudos pakeitimą? 2) Dėl ko reikalingas pažeidėjo sutikimas – dėl administracinio arešto vykdymo atidėjimo ar paskyrimo dirbti nemokamus viešuosius darbus? 3) Kokia gali būti minimali nemokamų viešųjų darbų trukmė? 4) Ar skiriant nemokamus viešuosius darbus pagal 338¹ str. būtina vadovautis 314 str. 4 d. nuostatomis?

Konsultacija. 1) Priverstinį nutarimo skirti baudą vykdymą reglamentuojančio ATPK 314 str. 4 d. numatyta, jog apylinkės teismo nutarimu bauda pažeidėjui sutikus gali būti pakeista nemokamais ne ilgesnės kaip 400 val. trukmės viešaisiais darbais, skaičiuojant vieną nemokamų viešųjų darbų valandą už 10 Lt baudos, o jam nesutikus – ne ilgesiu kaip 30 parų administraciniu areštu, skaičiuojant vieną arešto parą už 20 Lt baudos. Šio straipsnio 5 d. nustatyta, jog nemokami viešieji darbai apylinkės teismo nutarimu gali būti pakeisti iki 30 parų administraciniu areštu, jei pažeidėjas piktybiškai vengia atlikti nemokamus viešuosius darbus arba sumokėti baudą.

ATPK 338¹ str., esančiame 31 skirsnyje, reguliuojančiame nutarimo dėl administracinio arešto vykdymo procesą, numatytas sąlyginis administracinio arešto vykdymo atidėjimas. Pagal šį straipsnį asmeniui, kuriam paskirtas administracinis areštas arba kuriam bauda pakeičiama administraciniu areštu ATPK 314 str. nustatyta tvarka, apylinkės teismas tuo pačiu nutarimu, pažeidėjui sutinkant, gali atidėti administracinio arešto vykdymą nuo 1 iki 12 mėnesių. Šio straipsnio 2 dalyje numatyta, kad atidėdamas paskirto administracinio arešto vykdymą teismas skiria pažeidėjui atlikti nuo 25 iki 400 valandų nemokamų viešųjų darbų.

ATPK 314 str. 4 d. taikoma keičiant baudą viešaisiais darbais ar administraciniu areštu, o 338¹ str. reglamentuoja administracinio arešto, tiek paskirto už tam tikrų rūšių administracinius teisės pažeidimus, tiek areštu pakeičiant baudą, vykdymo procesą, todėl normų prieštaravimo tarp šių straipsnių nėra;

2) ATPK 338¹ str. 1 d. numato, kad priimant nutarimą, kuriuo pažeidėjui už administracinio teisės pažeidimą skiriamas areštas ar nutarimą, kuriuo administraciniu areštu keičiama bauda, administracinio arešto vykdymas gali būti atidėtas, jeigu pažeidėjas sutinka su vykdymo atidėjimu.

Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog, atidėdamas administracinio arešto vykdymą, teismas pažeidėjui paskiria atlikti atitinkamą skaičių viešųjų dar-

bū, nustato laiką, per kurį asmuo privalo šiuos darbus atlikti. Iš šių normų analizės darytina išvada, kad prieš atidėdamas administracinio arešto vykdymą teismas privalo pasirašytinai išaiškinti pažeidėjui 338¹ str. 2 d. nustatytas administracinio arešto vykdymo atidėjimo sąlygas, t.y. gauti pažeidėjo sutikimą atidėjus arešto vykdymą atlikti nemokamus viešuosius darbus, kurių trukmę nustato teismas;

3) ATPK 314 str. 4 d. ir 338¹ str. normos numato skirtingą minimalių nemokamų viešųjų darbų trukmę. Keičiant nemokamais viešaisiais darbais pažeidėjui paskirtą baudą (ATPK 314 str. 4 d.) minimali trukmė nenurodyta, o nemokamų viešųjų darbų valandų skaičius priklausys nuo paskirtos baudos dydžio (viena nemokamų viešųjų darbų valanda skaičiuojama už 10 Lt baudos). Skiriant nemokamus viešuosius darbus administracinio arešto vykdymo atidėjimo metu (ATPK 338¹ str.) minimali nemokamų viešųjų darbų trukmė – 25 valandos;

4) ATPK 314 str. 4 d. nustatyta, kad nemokami viešieji darbai skiriamimi tik darbingiems asmenims. Ši norma nustato bendro pobūdžio privalomą nemokamų viešųjų darbų skyrimo sąlygą, kurios turi būti laikomasi ne tik pakeičiant baudą viešaisiais darbais, bet ir skiriant nemokamus viešuosius darbus pagal 338¹ str., t.y. atidedant administracinio arešto vykdymą.

2001 m. liepos 27 d., Nr. 98

Dėl ATPK 178 str. taikymo aspektų

Klausimas. Ar turėtų būti taikoma administracinė atsakomybė už alkoholinių gėrimų, pagamintų nenaudojant spirito, gėrimą viešosiose vietose?

Konsultacija. ATPK 178 str. 1 d. numatyta atsakomybė už alkoholinių gėrimų ir kitų svaigalų, pagamintų naudojant spiritą, gėrimą viešosiose vietose. Aiškinant sąvoką „alkoholiniai gėrimai“, negalima apsiriboti vien tik gramatiniu ATPK 178 str. 1 d. dispozicijos interpretavimu. Būtina atsižvelgti ir į kitų įstatymų nuostatas. Šiuo požiūriu yra reikšmingas Alkoholio kontrolės įstatymas kaip teisės aktas, nustatantis valstybės alkoholio kontrolės Lietuvos Respublikoje pagrindus (Alkoholio kontrolės įstatymo 1, 2 str.). Dėl tokio Alkoholio kontrolės įstatymo pobūdžio ATPK 178 str. 1 d. dispozicijoje vartojamą sąvoką „alkoholiniai gėrimai“ reikia suprasti taip, kaip ji yra išaiškinta Alkoholio kontrolės įstatyme.

Alkoholio kontrolės įstatymo 1 str. pateiktas alkoholinių gėrimų apibrėžimas, kuriame nustatyta, jog „alkoholiniai gėrimai – gėrimai, kurių tūrinė etilo alkoholio koncentracija sudaro nuo 1 iki 50 procentų“. Iš šio apibrėžimo matyti, kad spirito panaudojimas gamybos procese nėra būtinas

alkoholinio gėrimo požymis. Vadinasi, alkoholiniais gėrimais turi būti laikomi ir tie etilo alkoholio turintys (koncentracija nuo 1 iki 50 procentų) gėrimai, kuriuos gaminant spiritas nenaudojamas (alus, vynas ir pan.). Tai gi ATPK 178 str. 1 d. dispozicijoje numatyta atsakomybė už dviejų skirtingų rūšių svaigalų gėrimą: alkoholinių gėrimų pagal Alkoholio kontrolės įstatyme pateiktą apibrėžimą bei kitų svaigalų, kurie pagaminti naudojant spiritą.

2001 m. liepos 27 d., Nr. 98

Dėl girtumo fakto nustatymo ATPK 178 str.

Klausimas. Ar, nustatant girtumą pagal ATPK 178 str., būtina jį fiksuoti alkoholio kiekio matuokliu ar medicinos specialistų išvada? Koks alkoholio kiekis kraujyje arba kokie fiziologiniai požymiai leidžia pripažinti asmenį girtu?

Konsultacija. Girtumo nustatymą alkoholio kiekio matuokliu ir medicinos specialistų išvada reguliuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. sausio 15 d. nutarimu Nr. 92 patvirtinta Transporto priemonių vairuotojų ir kitų asmenų neblaivumo (girtumo) ar apsvaigimo būsenos nustatymo tvarka (toliau – Tvarka). Šios Tvarkos 2 p. nustatyta, kad ji taikoma, nustatant neblaivumą (girtumą) asmenų, vairuojančių transporto priemones, bei kitų asmenų, savo veiksmais galinčių sukelti ar sukėlusį grėsmę žmonėms, gyvūnams ir aplinkai. Iš ATPK 178 str. 1 d. dispozicijos matyti, kad šio pažeidimo subjektas neatitinka Tvarkos 2 p. nurodytų asmenų požymių. Šiuo pažeidimu asmuo nesikėsina į žmones, gyvūnus ar aplinką, o pasirodymu girtumo būsenos įžeidžia žmogaus orumą ir visuomeninę dorovę, t. y. pažeidžia kitus įstatymo saugomus objektus nei nurodyta Tvarkos 2 p. Todėl minėta Tvarka neturi būti privalomai taikoma ATPK 178 str. pažeidimų atvejais. Girtumas, taikant ATPK 178 str., gali būti nustatinėjamas visomis leistinėmis įrodinėjimo priemonėmis.

Taip pat pažymėtina, kad administracinė atsakomybė turi būti taikoma ne visais girtu asmens pasirodymo viešosiose vietose atvejais. Atsakomybė pagal ATPK 178 str. 1 d. už pasirodymą girtam viešoje vietoje yra galima tik tada, kai dėl to atsiranda pasekmės, numatytos šiame straipsnyje –įžeidžiamas žmogaus orumas ir visuomeninė dorovė. Todėl asmens veikloje administracinio teisės pažeidimo sudėtis bus tik tuomet, kai tai bus padaryta, įžeidžiant žmogaus orumą ir visuomeninę dorovę.

Dėl ATPK 214¹⁰ str. taikymo

Klausimas. 1) Ar sprendžiant asmens patraukimo administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 214¹⁰ str. klausimą turi būti įrodinėjamas platinamos kūrinio kopijos neteisėtumas, o ne autoriaus ar gretutinių teisių subjekto leidimo neturėjimas?

2) Ar sprendžiant asmens patraukimo administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 214¹⁰ str. klausimą yra būtina paskirti ir gauti rašytinę specialisto išvadą dėl paimtų kūrinių kopijų identifikavimo?

3) Ar specialisto paaiškinimas yra pakankamas įrodymas nustatant kūrinio ar gretutinių teisių objekto kopijų neteisėtumą?

4) Ar sąskaita–faktūra (PVM sąskaita–faktūra) gali būti prilyginama leidimui (sutarčiai) atgaminti, platinti, viešai atlikti, kitaip panaudoti kūrinio ar gretutinių teisių objekto kopijas?

Konsultacija. 1) ATPK 214¹⁰ str. yra nustatyta administracinė atsakomybė už neteisėtą (neturint autoriaus arba garso ir (ar) vaizdo įrašo gamintojo, arba jų teisių perėmėjų leidimo) literatūros, mokslo ar meno kūrinio (įskaitant kompiuterių programas ir duomenų bazes) arba garso ir (ar) vaizdo įrašo atgaminimą, platinimą, viešą atlikimą, kitokį panaudojimą bet kokiais būdais ir priemonėmis komerciniams tikslams, taip pat laikymą tokiems tikslams.

Už šioje normoje nurodytus veiksmus administracinė atsakomybė atsiranda esant dviem sąlygoms: kai tai daroma neteisėtai, t.y. neturint autoriaus arba garso ir (ar) vaizdo įrašo gamintojo, arba jų teisių perėmėjų leidimo (toliau – leidimas), ir siekiant komercinių tikslų. Taigi leidimo neturėjimas yra būtinas ATPK 214¹⁰ str. numatyto administracinio teisės pažeidimo objektyviosios pusės požymis.

Todėl sprendžiant asmens patraukimo administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 214¹⁰ str. klausimą būtina nustatyti ir įrodyti, kad asmuo šiame straipsnyje nurodytus veiksmus atliko, neturėdamas leidimo, t.y. su autoriumi ar gretutinių teisių subjektu nesudaręs sutarties arba pažeisdamas jos sąlygas (Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 64 str. 1 p.);

2) ATPK nereglamentuoja, kokiomis konkrečiomis įrodinėjimo priemonėmis turi būti nustatomos reikšmingos konkrečių administracinių teisės pažeidimų kategorijų byloms aplinkybės. Įrodinėjimo priemonių rūšys išvardytos ATPK 256 str. 2 d., tarp kurių paminėta eksperto išvada ir specialisto paaiškinimai. To paties straipsnio 3 d. nustatyta, kad įrodymus renka, prireikus ekspertą ar specialistą skiria pareigūnai, turintys teisę surašyti

administracinio teisės pažeidimo protokolą, taip pat administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas).

Taigi įstatymas nereikalauja visais atvejais traukiant asmenį atsakomybėn už pažeidimo, numatyto ATPK 214¹⁰ str., padarymą ar nagrinėjant tokią bylą skirti ekspertą ar specialistą. Administracinio teisės pažeidimo protokolą surašantiems pareigūnams, taip pat bylą nagrinėjantiems organams yra suteikta teisė konkrečiu atveju spręsti dėl būtinybės gauti eksperto išvadą ar specialisto paaiškinimus, atsižvelgiant į kitų įrodymų visumą, konkrečias aplinkybes;

3) ATPK 256 str. 2 d. išvardytų įrodinėjimo priemonių sąrašė yra tiek eksperto išvada, tiek specialisto paaiškinimai. Šias įrodinėjimo priemones kiekvienu konkrečiu atveju parenka ATPK 256 str. 3 d. nurodyti subjektai, todėl negali būti apibendrinta, kuri iš minėtų įrodinėjimo priemonių turi būti taikoma visose aptariamose kategorijos bylose;

4) kaip minėta, pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 64 str. 1 p. autoriaus ar gretutinių teisių subjekto leidimas yra sutartis, sudaryta su autoriumi ar gretutinių teisių subjektu dėl autorių ir gretutinių teisių objektų panaudojimo.

Autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimu yra laikomas kūrinio panaudojimas, ne tik neturint sutarties, sudarytos su autoriumi ar gretutinių teisių subjektu, bet ir pažeidžiant tokios sutarties sąlygas (Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 64 str. 1 p.). Autorių ir gretutinių teisių objektų įsigijimą patvirtinantys dokumentai (sąskaitos–faktūros, PVM sąskaitos–faktūros) negali būti laikomi sutartimi (leidimu) ATPK 214¹⁰ str. taikymo prasme, kadangi tokiuose dokumentuose nėra įvardytos sutarties sąlygos, kurių pažeidimo konstatavimas yra viena iš sąlygų kvalifikuojant veiką pagal ATPK 214¹⁰ str.

2001 m. rugsėjo 28 d., Nr. 110

Dėl ATPK 178 str. taikymo masinių renginių metu

Klausimas. Vilniaus miesto savivaldybės administratoriaus įsakymais masinių renginių organizatoriams suteikiama teisė prekiauti alumi, karštu vynu ir pan., jais prekiaujantys asmenys įsirengia tik prekybos vietas, ir tokiomis atvejais minėti alkoholiniai gėrimai išgeriami ne specialiai tam įrengtose vietose, o viešojoje vietoje. Ar tokiomis atvejais nėra pažeidžiami įstatymai ir ar turi būti traukiami administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 178 str. asmenys, tokiose vietose vartojantys alkoholinius gėrimus?

Konsultacija. ATPK 178 str. 1 d. nustatyta administracinė atsakomybė už alkoholinių gėrimų ir kitų svaigalų, pagamintų naudojant spiritą, gė-

rimą gatvėse, stadionuose, skveruose, parkuose, visų rūšių visuomeniniame transporte ir kitose vietose, išskyrus prekybos ir viešojo maitinimo įmones, kuriose savivaldybių tarybų ar valdybų leista pardavinėti alkoholinius gėrimus išpilstant.

Kaip matyti iš šios administracinę atsakomybę už alkoholinių gėrimų gėrimą viešose vietose nustatančios teisės normos turinio, joje yra numatyta išimtis, t.y. atvejai, kai alkoholinių gėrimų gėrimas ATPK 178 str. dispozicijoje įvardytose vietose neužtraukia administracinės atsakomybės (alkoholinių gėrimų vartojimas prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse, kuriose savivaldybių tarybų ar valdybų leista pardavinėti alkoholinius gėrimus išpilstant). Todėl sprendžiant administracinės atsakomybės už ATPK 178 str. 1 d. numatyto pažeidimo padarymą taikymo klausimą būtina nustatyti ne tik tą aplinkybę, kad normoje numatyta veika buvo padaryta viešojoje vietoje, tačiau taip pat įvertinti, ar nėra įstatymo numatytų aplinkybių (minėta 178 str. dispozicijoje nurodyta išimtis), kurioms esant administracinė atsakomybė netaikoma.

Alkoholio kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas), kuris reglamentuoja santykius, susijusius su alkoholio produktų, maisto produktų su alkoholio priedais, kitų produktų, kuriuose yra etilo alkoholio, gamyba, vidaus prekyba, laikymu, gabenimu, importu, eksportu, vartojimu, 19 str. 5 d. nustatyta, jog mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse licencijose turi būti įrašyta leidžiamų realizuoti alkoholinių gėrimų rūšys, alkoholinių gėrimų grupės bei prekybos jais laikas ir vieta, taip pat alkoholinių gėrimų saugojimo (laikymo) vieta.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 5 d. nutarimu Nr. 559 patvirtintų Alkoholio produktų importo, didmeninės ir mažmeninės prekybos jais licencijavimo taisyklių 7 p. nurodyta, kad licencijas vers-tis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais išduoda savivaldybės meras (valdyba), šių taisyklių 12.1–12.10 punktuose išvardyta, kas turi būti nurodyta tokioje licencijoje, t.y. licencijos pavadinimas ir numeris, licencijos turėtojo rekvizitai, leidžiamų parduoti alkoholinių gėrimų rūšys ir grupės, prekybos alkoholiniais gėrimais vieta ir laikas, alkoholinių gėrimų pardavimo būdas (vartoti vietoje ar išsinešti), licencijos išdavimo data, jos perregistavimo data, licenciją išduodanti institucija.

Tuo pačiu Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintų Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse taisyklių 3 p. nustatyta, kad masiniuose renginiuose, parodose bei mugėse leidžiama prekiauti tik tais alkoholiniais gėrimais, kurių turinė etilo alkoholio koncentracija neviršija 13 procentų.

Minėtuose teisės aktuose nėra numatyta teisė savivaldos vykdomosioms institucijoms, išduodančioms licencijas užsiimti alkoholio produktų mažmenine prekyba, licencijose prekiauti leistiniais alkoholio produktais masiniuose renginiuose, parodose, mugėse nustatyti privalomą reikalavimą licencijos turėtojui įrengti specialias vietas tų produktų vartojimui (turi būti tik įrengtos prekybos vietos).

Tačiau atsižvelgiant į licencijavimo taisyklių reikalavimą licencijoje nurodyti prekybos alkoholio produktais vietą ir laiką, pažymėtina, kad savivaldos vykdomųjų institucijų išduodamuose leidimuose prekiauti leistiniais alkoholiniais gėrimais masinių renginių, parodų, mugių metu turi būti nurodyta konkreti atitinkamo renginio vieta (apibrėžta konkreti teritorija, pvz., Žalgirio stadionas, Rotušės aikštė ir pan.) ir renginio laikas (konkreti renginio data). Tokiu atveju asmenys, renginio teritorijoje ir renginio metu vartojantys renginyje pirktus alkoholinius gėrimus, administracinės atsakomybės pagal ATPK 178 str. netrauktini, kadangi toks renginys su konkrečiai apibrėžtomis jo laiko ir vietos ribomis, kuriame iš specialiai įrengtų prekybos vietų (jos laikytinos prekybos įmonėmis ATPK 178 str. 1 d. numatyto draudimo gerti viešose vietose išimties prasme) prekiaujama leistiniais alkoholiniais gėrimais, negali būti laikomas viešąja vieta ATPK 178 str. prasme.

2001 m. spalio 5 d., Nr. 122

Dėl administracinės nuobaudos skyrimo terminų pratęsimo

Klausimas. Ar ATPK 35 straipsnyje nurodyti terminai pradedami skaičiuoti iš naujo, kai institucijų ar pareigūnų, įgaliotų nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas, priimti nutarimai dėl paskirtų administracinių nuobaudų panaikinami apygardos administracinio teismo nutarimais ir gražinami papildomam bylos aplinkybių tyrimui?

Kokia tvarka ir kokių procesiniu dokumentu pareigūnai, įgalioti nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas, gali pratęsti administracinės nuobaudos skyrimo terminus, ar apie tai turi būti informuojami byloje dalyvaujantys asmenys?

Konsultacija. ATPK 35 str. 3 d. nustato atvejus, kada gali būti pratęsimi administracinės nuobaudos skyrimo terminai: 1) kai negalima skirti nuobaudos dėl priežasčių, susijusių su pažeidėju (neturi gyvenamosios vietos, ilgai išvykęs ar gyvena užsienyje, ilgai serga); 2) kai pažeidėjo atsakomybės klausimo negalima spręsti dėl pažeidimo tyrimo ar kitų priežasčių.

ATPK 35 str. 4 d. nurodytu atveju – pirmosios instancijos teismo nutarimą panaikinus apeliacine tvarka – administracinės nuobaudos skyrimo terminai pradedami skaičiuoti iš naujo.

Įstatyme tiesiogiai neaptarti tie atvejai, kai institucijų ar pareigūnų, įgaliotų nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas, priimti nutarimai panaikinami apygardų administracinio teismo nutartimi ir grąžinami įgaliotoms institucijoms papildomam bylos aplinkybių tyrimui.

Panaikinus nutarimą įgaliota institucija (pareigūnas) atlieka papildomą pažeidimo aplinkybių tyrimą ir iš naujo sprendžia pažeidėjo atsakomybės klausimą. Šiuo atveju atsiranda ATPK 35 str. 3 d. numatytos sąlygos – institucija negali išspręsti pažeidėjo atsakomybės klausimo dėl būtinumo atlikti byloje tyrimą ar kitų priežasčių, kurių išsamaus sąrašo įstatyme nėra.

Darytina išvada, jog pirmosios instancijos teismui panaikinus įgaliotos institucijos (pareigūno) priimtą nutarimą ir grąžinus administracinio teisės pažeidimo bylą nagrinėti iš naujo svarbioms bylai aplinkybėms ištirti, įgaliota institucija (pareigūnas) ATPK 35 str. 3 d. tvarka turi spręsti, ar yra pagrindas pratęsti nuobaudos skyrimo terminus.

Administracinės nuobaudos skyrimo termino pratęsimas yra procesinis veiksmas, įforminamas įgaliotos institucijos (pareigūno) nutarimu, kuriame konstatuojamos ATPK 35 str. nurodytos priežastys, objektyviai kliudančios spręsti pažeidėjo patraukimo administracinėn atsakomybėn klausimą, bei nurodomas terminas, kuriam pratęsimas administracinės nuobaudos skyrimo terminas.

Apie nuobaudos skyrimo terminų pratęsimą pranešama byloje dalyvaujantiems asmenims, kadangi šis sprendimas turi įtakos jų procesinių teisių įgyvendinimui.

2001 m. spalio 5 d., Nr. 122

Dėl nukentėjusiojo dalyvavimo nagrinėjant administracinę bylą

Klausimas. Ar institucija (pareigūnas), nagrinėjanti administracinio teisės pažeidimo bylą, privalo kviešti į bylos nagrinėjimą nukentėjusįjį. Jei tai procesinis pažeidimas, kaip jis turėtų būti vertinamas nagrinėjant bylą apygardos teisme?

Konsultacija. Pagal ATPK 273 str. nukentėjusysis yra asmuo, kuriam administraciniu teisės pažeidimu padaryta moralinė, fizinė ar turtinė žala. Šiame straipsnyje nustatytos nukentėjusiojo teisės: susipažinti su bylos medžiaga, pateikti įrodymus, pareikšti prašymus, nagrinėjant bylą, naudotis teisine advokato pagalba, apskūsti nutarimą. Jei nukentėjusiajam gali

būti žinomos kokios nors byloje nustatytinos aplinkybės, jis gali būti apklaustas kaip liudytojas.

Pagal ATPK 256 str. nukentėjusiojo paaiškinimai yra įrodinėjimo priemonės, kuriomis remiantis įstatymo nustatyta tvarka gali būti įrodomas administracinio teisės pažeidimo padarymas.

Rengdamasi nagrinėti administracinio teisės pažeidimo bylą institucija (pareigūnas) turi išsiaiškinti, ar pranešta asmenims, dalyvaujantiems nagrinėjant bylą, prie kurių priskirtinas ir nukentėjusysis, apie jos nagrinėjimo laiką ir vietą (ATPK 280 str. 3 p.).

ATPK 283 str. nustato administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimo tvarką. Šiame straipsnyje nurodyta, kad kolegialios institucijos posėdžio pirmininkas arba bylą nagrinėjantis pareigūnas išaiškina dalyvaujantiems nagrinėjant bylą asmenims jų teises. Be to, posėdyje išsprendžiami prašymai, išklausomi dalyvaujantys nagrinėjant bylą asmenys ir ištiriami įrodymai.

Vertinant šias įstatymo normas darytina išvada, jog nukentėjusiajam privalo būti pranešta apie bylos nagrinėjimo laiką ir vietą. Administracinio teisės pažeidimo bylą išnagrinėjus nepranešus nukentėjusiajam būtų pažeista jo teisė dalyvauti nagrinėjant bylą ir būtų nepasiekti administracinių teisės pažeidimų teisenos tikslai: visapusiškai, išsamiai ir objektyviai išsiaiškinti kiekvienos bylos aplinkybes. Todėl šių įstatymo nuostatų pažeidimas, esant nukentėjusiojo skundai, gali būti pagrindas pripažinti nutarimą neteisėtu.

2001 m. spalio 5 d., Nr. 122

Dėl ATPK 30¹ str. nuostatų taikymo ATPK 130² straipsnio pastaboje numatytų balų atžvilgiu

Klausimas. Ar taikytinos ATPK 30¹ str. nuostatos ATPK 130² straipsnio pastaboje numatytų balų atžvilgiu?

Konsultacija. ATPK 30¹ str. institucijoms (pareigūnams), nagrinėjančioms administracinio teisės pažeidimo bylą, suteikia teisę atsižvelgiant į ATPK nustatytas atsakomybę lengvinančias aplinkybes bei kitas įstatymų nenurodytas aplinkybes, vadovaujantis teisingumo ir protingumo kriterijais, paskirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatyta minimali arba paskirti švelnesnę nuobaudą nei numatyta sankcijoje, arba visai neskirti administracinės nuobaudos.

ATPK 130² straipsnyje numato, jog pakartotinis Kelių eismo taisyklių pažeidimas, t.y. padarymas per vienerius metus dviejų ir daugiau pažei-

dimų, numatytų ATPK 124 str. 2, 3, 4 ir 5 d., 124¹ str. 1, 3 ir 5 d., 125 str., už kuriuos skiriamų balų suma yra dešimt ir daugiau, užtraukia transporto priemonių vairuotojams teisės vairuoti transporto priemones atėmimą nuo devynių mėnesių iki vienerių metų. Prie šio straipsnio esančioje pastaboje nurodyta, jog skiriant administracinę nuobaudą pažeidimas kartu įvertinamas balais bei pateikiamų nurodytų straipsnių dalyse numatytų pažeidimų įvertinimas balais.

ATPK 130² str. pastaboje numatytų balų atžvilgiu ATPK 30¹ str. nuostatos netaikytinos, kadangi minėtas straipsnis institucijoms (pareigūnams), nagrinėjančioms administracinio teisės pažeidimo bylą, suteikia teisę, konstatavus įstatyme nustatytą atsakomybę lengvinančių aplinkybių bei kitų įstatymų nenurodytų aplinkybių buvimą, vadovaujantis teisingumo ir protingumo kriterijais, paskirti mažesnę nei sankcijoje numatyta minimali arba švelnesnę nei numatyta sankcijoje nuobaudą, arba visai neskirti administracinės nuobaudos. Administracinių nuobaudų rūšys numatytos ATPK 21 str. 1 d., o 130² str. pastaboje numatyti balai administracine nuobauda nelaikytini. Darytina išvada, jog ATPK 30¹ str. nuostatų taikymas galimas tik 130² str. sankcijoje numatytos nuobaudos – teisės vairuoti transporto priemones atėmimo nuo devynių mėnesių iki vienerių metų – atžvilgiu.

2001 m. spalio 5 d., Nr. 122

Dėl ABTĮ 124 str. taikymo

Klausimas. Koks ABTĮ 124 str. numatytas sprendimas priimtinas apygardos administraciniame teisme, išnagrinėjus skundą dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje, kai nereikia keisti veikos kvalifikavimo, tačiau bylos nagrinėjimo metu nustatomi esminiai administracinio teisės pažeidimo bylos teisenos proceso pažeidimai arba reikia atlikti papildomą bylos aplinkybių tyrimą?

Konsultacija. Administracinio teisės pažeidimo byloje priimtas nutarimas laikomas teisėtu, kai visapusiškai, pilnutinai ir objektyviai išaiškintamos ir įvertinamos visos reikšmingos bylai aplinkybės (ATPK 284 str.) ir jų viseto pagrindu teisingai parenkama ir pritaikoma teisės norma, reglamentuojanti atitinkamą teisinį santykį.

Jei nagrinėjant administracinio teisės pažeidimo bylą apygardos administraciniame teisme nustatoma, jog veikos kvalifikavimo keisti nereikia, tačiau pažeidimo aplinkybių tyrimas atliktas vienpusiškai ar neišsamiai ar konstatuojami esminiai administracinių bylų teisenos pažeidimai: yra atsakomybėn trauktino asmens ar kitų byloje dalyvaujančių asmenų teisių

pažeidimai (nepranešama apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką, neišsprendžiami jų prašymai ir kt), įrodinėjimą reguliuojančių ATPK normų pažeidimai ir pan. – įgaliotos institucijos (pareigūno) nutarimas nelaikytinas pagrįstu, todėl yra naikintinas ir administracinė byla gražinama įgaliotai institucijai (pareigūnui) ABTĮ 124 str. 1 d. 4 p. numatytu pagrindu.

2001 m. spalio 5 d., Nr. 122

Dėl pareigūno tarnybinio pranešimo vertinimo

Klausimas. Ar administracinio teisės pažeidimo byloje vertintinas kaip įrodinėjimo priemonė pareigūno tarnybinis pranešimas?

Konsultacija. Pagal ATPK 256 str. 1 d. įrodymai administracinio teisės pažeidimo byloje yra bet kurie faktiniai duomenys, kuriais remdamosi institucijos (pareigūnai) įstatymo nustatyta tvarka nustato, ar yra padarytas administracinis teisės pažeidimas, ar jo nėra, ar dėl jo padarymo tas asmuo kaltas, ir kitokias aplinkybes, turinčias reikšmės bylai teisingai išspręsti. Pagal šio straipsnio antrąją dalį faktiniai duomenys nustatomi tokiomis priemonėmis: administracinio teisės pažeidimo protokolu, nuotraukomis, garso ar vaizdo įrašais, liudytojų parodymais, nukentėjusiojo ir patraukto administracinėn atsakomybėn asmens paaiškinimais, eksperto išvada, specialisto paaiškinimais, daiktiniais įrodymais, daiktų ir dokumentų paėmimo protokolu, taip pat kitokiais dokumentais.

Pareigūnų, dalyvavusių nustatant administracinį teisės pažeidimą, pranešimai laikytini kitais bylos dokumentais, kuriais remiantis nustatyti faktiniai duomenys, reikalingi administracinio teisės pažeidimo bylai išspręsti. Pažymėtina, kad pareigūnų pranešimų negalima prilyginti liudytojų parodymams, nes liudytojų parodymai ir kiti bylos dokumentai yra savarakiškos įrodinėjimo priemonės.

2001 m. spalio 15 d., Nr. 123

Dėl ATPK 33 str. taikymo

Klausimas. 1) Koks nuobaudų subendrinimo principas – apėmimas ar sudėjimas – turi būti taikomas skiriant nuobaudą pagal ATPK 33 str.? 2) Ar pareigūnai, skirdami nuobaudą pagal ATPK 33 str., gali laisvai parinkti nuobaudos rūšį ir dydį, atsižvelgdami į sankcijos, numatytos už sunkesniąjį pažeidimą, ribas? 3) Kaip atskirti sunkesniąjį administracinį teisės pažeidimą nuo nesunkaus? 4) Kaip skirti nuobaudas nepilnamečiams, padariusiems kelis administracinius teisės pažeidimus?

Konsultacija. 1) ATPK 33 str. 2 d. nustatyta, kad jeigu asmuo padarė kelis administracinius teisės pažeidimus, kurių bylas nagrinėja tas pats organas (pareigūnas), galutinai šiam asmeniui skiriama nuobauda parenkama sankcijos, nustatytos už sunkesnįjį iš padarytųjų administracinių teisės pažeidimų, ribose.

Šioje normoje numatytas nuobaudų skyrimas esant administracinių teisės pažeidimų sutapčiais. Tokiais atvejais taikomas nuobaudų subendrinimas, kuris gali būti atliekamas sudėjimo būdu, t.y. nuobaudų, numatytų už kiekvieną iš padarytų pažeidimų, sudėjimas pilnai ar iš dalies, arba taikant nuobaudų apėmimo principą, t.y. griežtesne nuobauda apimant švelnesnę nuobaudą. Nuobaudų subendrinimo būdą turi parinkti bylą nagrinėjantis organas (pareigūnas), atsižvelgdamas į nuobaudos individualizavimo principą.

Pažymėtina, kad bet kuriuo atveju skiriant nuobaudą už kelis pažeidimus turi būti atskirai įvertinamas (nustatant visas pažeidimo padarymo aplinkybes, surinkus ir įvertinus visus tas aplinkybes pagrindžiančius įrodymus) ir kvalifikuojamas kiekvienas iš padarytų pažeidimų, nurodoma už jį pagal ATPK numatytas bendrąsias nuobaudų skyrimo taisykles skirtina nuobauda, ir tik tada paskiriama galutinė nuobauda taikant minėtus subendrinimo principus;

2) ATPK 33 str. 2 d. nurodyta, kad nuobauda skiriama sankcijos, numatytos už sunkesnįjį pažeidimą, ribose, t.y. konkrečiai neapibrėžta, kad tokiais atvejais turi būti skiriama už sunkesnįjį pažeidimą numatyta griežčiausia nuobauda. Todėl skiriant nuobaudą pagal minėtą normą, t.y. už sunkesnį pažeidimą numatytos sankcijos ribose, turi būti vadovaujama ATPK nustatytomis bendrosiomis nuobaudų skyrimo taisyklėmis (ATPK 30 str.);

3) administracinėje teisėje galioja principas, kad nuobauda turi būti proporcinga padaryto pažeidimo sunkumui, t.y. jo pavojingumui, todėl ATPK numatytų pažeidimų sunkumas gali būti įvertinamas pagal už juos numatytas sankcijas, t.y. kuo griežtesnė sankcija, tuo sunkesnis (pavojingesnis) yra pažeidimas;

4) skiriant nuobaudas už kelių administracinių teisės pažeidimų padarymą nepilnamečiams taip pat turi būti vadovujamasi ATPK 33 str. nustatytais principais, atsižvelgiant į ATPK numatytas specialiąsias nuobaudų skyrimo nepilnamečiams taisykles (21¹ str.).

Dėl ATPK 153¹ str. taikymo

Klausimas. Ar galima laikyti prisijungimu prie telekomunikacijų tinklo naudojamą pasyvaus veikimo MDTV antenomis sprendžiant asmens patraukimo administracinę atsakomybę pagal ATPK 153¹ str. klausimą?

Konsultacija. ATPK 153¹ str. yra numatyta administracinė atsakomybė už telekomunikacijų tinklo gadinimą ar savavališką prisijungimą prie telekomunikacijų tinklo.

Telekomunikacijų tinklas – informacijos perdavimo sistema ir (arba) komutavimo bei kiti įrenginiai, kurie užtikrina signalų perdavimą laidinėmis, radijo, optinėmis bei kitokiomis elektromagnetinėmis sistemomis, įskaitant kabelinės televizijos ir bendrąjį televizijos priėmimo tinklus (Telekomunikacijų įstatymo 2 str. 31 d.). Pagal Telekomunikacijų įstatymo 18 str. 2 d. prisijungti prie telekomunikacijų linijų, įrenginių be telekomunikacijų operatoriaus ar telekomunikacijų paslaugų teikėjo sutikimo yra draudžiama. Už šią veiką ir yra numatyta administracinė atsakomybė (ATPK 153¹ str.).

Taikant minėtą ATPK normą būtina nustatyti prisijungimo prie telekomunikacijų tinklo faktą ir aplinkybę, jog prisijungimas atliktas savavališkai.

Visuomenės informavimo įstatymo 2 str. 17 d. mikrobangės daugiakanalės televizijos tinklą apibrėžia kaip telekomunikacijų tinklą, kuris, be kitų požymių, yra skirtas programoms perduoti į galinius abonentų įrenginius. Galiniai įrenginiai pagal Visuomenės informavimo įstatymo 2 str. 9 d. yra televizoriai ir kitokio pobūdžio informacijos priėmimo įrenginiai. Taigi MDTV antenų, galinčių priimti MDTV tinklu siunčiamus signalus, įrengimas, sudarant galimybę jomis, panaudojant tinkamus galinius įrenginius, naudotis MDTV tinklo paslaugomis, laikytinas prisijungimu prie MDTV, t.y. telekomunikacijų tinklo, nes tokiais veiksmais sudaroma galimybė perduoti duomenis (informaciją) iš MDTV operatoriaus siųstuvo į konkretaus asmens galinį įrenginį.

Sprendžiant administracinės atsakomybės pagal ATPK 153¹ str. klausimą, kaip minėta, būtina nustatyti ne tik prisijungimo faktą, bet ir kitą būtinąjį šio pažeidimo sudėties požymį – prisijungimo savavališkumą. Pagal Visuomenės informavimo įstatymo 2 str. 17 d. MDTV tinklas yra skirtas programoms perduoti į abonentų galinius įrenginius, o abonentas pagal to paties įstatymo 2 str. 1 d. yra asmuo, kuris pagal sutartį su transliuotoju ar operatoriumi priima televizijos ir (ar) radijo programas. Dėl šios priežasties darytina išvada, kad savavališku prisijungimu prie MDTV tinklo laikytinas naudojimas MDTV antena, kai toks naudojimas vykdomas nesu-

darius rašytinės sutarties su MDTV tinklo operatoriumi, išskyrus atvejus, kai pats MDTV tinklo operatorius leidžia prisijungti prie jo tinklo be tokios sutarties.

Pažymėtina, kad bylose dėl savavališko prisijungimo prie MDTV tinklo turi būti nustatyta pažeidėjo kaltė, kurią įrodinėjant turėtų būti nustatyta, ar konkretus MDTV tinklo operatorius savo transliuojamose programose ir kitais būdais tinkamai ir pakankamai informuoja asmenis apie MDTV tinklo transliuojamų programų priėmimo sąlygas („bėgančia eilute” transliuojamose programose, rašytiniais išpėjimais ir pan.), kad būtų galima pagrįstai teigti, jog asmuo žinojo arba turėjo ir galėjo žinoti, kad jo vykdomas prisijungimas prie MDTV tinklo yra neteisėtas.

2001 m. gruodžio 12 d., Nr. 137

Dėl vienerūšio teisės pažeidimo ATPK 32 str. 1 d. 5 p. taikymo prasme

Klausimas. Koks teisės pažeidimas laikytinas sunkinančiu atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą pagal ATPK 32 str. 1 d. 5 p.: ar bet koks administracinis teisės pažeidimas pagal bet koki ATPK straipsnį; ar pažeidimas, esantis tame pačiame ATPK skirsnyje, ar pažeidimas, numatytas tame pačiame straipsnyje?

Konsultacija. ATPK 32 str. išvardytos atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą sunkinančios aplinkybės. Šio straipsnio 1 d. 5 p. nurodyta, kad sunkinanti aplinkybė yra pakartotinai per metus padarytas tokios pačios rūšies teisės pažeidimas, už kurį asmeniui jau buvo paskirta administracinė nuobauda.

Administraciniai teisės pažeidimai kodekse pagal rūšis suskirstyti į skirsnius, todėl vienerūšiais pažeidimais ATPK 32 str. 1 d. 5 p. prasme laikytini pažeidimai, numatyti to paties ATPK skirsnio straipsniuose.

2002 m. sausio 3 d., Nr. 1–K

Dėl išlaidų, susijusių su administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimu, atlyginimo

Klausimas. Ar ABTĮ 44 str. taikomas skunduose dėl administracinių nuobaudų paskyrimo? Jei ne, tai ar asmuo, nepagrįstai ir neteisėtai nubaustas administracine tvarka ir dėl to turėjęs skundo surašymo, atvykimo į posėdį, atstovavimo ir kt. išlaidų, jų atlyginimo gali reikalauti pagal ABTĮ 15 str. 1 d. 3 p. ir CK 6.271 str. pagrindu? Kokiam teismui būtų teisingos tokios bylos?

Konsultacija. Skundų dėl nutarimų administracinių teisės pažeidimų bylose nagrinėjimą reglamentuoja ABTĮ aštuonioliktasis skirsnis. Šio skirsnio 123 str. 3 d. numatyta, jog administracinių teisės pažeidimų bylos pagal skundus dėl administravimo subjektų (jų pareigūnų) priimtų nutarimų šiose bylose administraciniame teisme nagrinėjami vadovaujantis ATPK normomis, o prireikus ir ABTĮ įstatymu. Išlaidų, turėtų nagrinėjant administracinio teisės pažeidimo bylą, kompensavimas numatytas ATPK 279 str. Šis straipsnis nenumato galimybės pareiškėjui priteisti išlaidas, susijusias su bylos nagrinėjimu, o numato, kad turėtos išlaidos kompensuojamos nukentėjusiesiems, liudytojams, ekspertams ir vertėjams. ATPK normos reglamentuoja, kam, kokia tvarka ir kokios išlaidos atlyginamos administracinių teisės pažeidimų bylose, ir jose nėra numatyta, jog administracinė atsakomybėn traukiamam asmeniui atlyginamos atstovavimo išlaidos.

2.2. Dėl teisės normų taikymo kitų kategorijų administracinėse bylose

2001 m. birželio 26 d., Nr. 91

Dėl ginčų, susijusių su nuosavybės teisių atkūrimu, iki sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimo išankstinės neteisminės tvarkos taikymo

Klausimas. Ar privaloma ikiteisminė ginčų, susijusių su nuosavybės teisių atkūrimu, nagrinėjimo tvarka bylose, kuriose keliami ginčai dėl žemės reformos metu suformuotų žemėnaudų tinkamumo bei žemės privatizavimui ir nuomai parengtų dokumentų atitikimo įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams?

Konsultacija. Ginčai, susiję su nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimu, pagal teisės aktuose nustatytą nagrinėjimo tvarką gali būti skirstomi į dvi kategorijas: ginčai dėl įgaliotų institucijų sprendimų, veiksmų (neveikimo), susijusių su nuosavybės teisių atkūrimu, iki apskrities viršininko sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimo ir ginčai dėl apskrities viršininko sprendimų dėl nuosavybės teisių atkūrimo.

Pirmosios kategorijos ginčai, t.y. ginčai dėl įgaliotų institucijų sprendimų, veiksmų, neveikimo, susijusių su nuosavybės teisių atkūrimu, iki apskrities viršininko sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimo nagrinėjami Žemės reformos 18 str. 1 d. nustatyta tvarka. Šio str. 1 d. nurodyta, kad sprendimus dėl žemės įsigijimo (pagal to paties įstatymo 5 str. 1 p. vienas iš žemės įsigijimo būdų žemės reformos metu yra nuosavybės teisių

į žemę atkūrimas) piliečiai gali apskūsti teismui, o 2 d. nustatyta, kad skundus dėl žemės reformos metu suformuotų žemėnaudų tinkamumo bei žemės privatizavimui ir nuomai parengtų dokumentų atitikimo įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimams nagrinėja apskričių viršininkai ir Žemėtvarkos ir teisės departamentas prie Žemės ūkio ministerijos. Šis departamentas nenagrinėja apskrities viršininko neapsvarstytų piliečių prašymų ir skundų. Žemės reformos įstatymo 18 str. 2 d. yra specialioji norma, į kurią nukreipia Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarką nustatančio Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 29 d. nutarimo Nr. 1057 122 p. (jame nurodyta, kad skundai, susiję su nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimu, iki apskrities viršininko sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimo nagrinėjami Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 18 straipsnyje nustatyta tvarka). Taigi šios kategorijos ginčų nagrinėjimui yra taikoma išankstinio neteisminio ginčo sprendimo tvarka: skundai nagrinėjami apskričių viršininkų, kurių sprendimai gali būti skundžiami Žemėtvarkos ir teisės departamentui prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, o nesutinkant šios institucijos sprendimu, jis gali būti skundžiamas teismui.

Antrosios kategorijos ginčų nagrinėjimo tvarka yra nustatyta Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 19 str. 1 d. (šioje normoje nurodyta, kad įgaliotų institucijų sprendimai dėl nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo gali būti apskūsti teismui per 30 dienų nuo šių sprendimų įteikimo piliečiams dienos), t.y. tokiems ginčams išankstinė neteisminė nagrinėjimo tvarka netaikoma – sprendimai tiek dėl nuosavybės teisių atkūrimo, tiek dėl atsisakymo jas atkurti yra skundžiami tiesiogiai teismui.

Pažymėtina, kad minėtų ginčų kategorijų atskyrimo pagrindinis kriterijus yra nuosavybės teisių atkūrimo procedūros stadija: pirmieji ginčai vyksta iki sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo ar atsisakymo jas atkurti priėmimo, o antrosios kategorijos ginčai vyksta jau po sprendimo priėmimo. Todėl Žemės reformos įstatymo 18 str. 2 d. nustatyta išankstinė neteisminė ginčų sprendimo tvarka netaikoma ne tik skundams dėl sprendimų atkurti ar atsisakyti atkurti nuosavybės teises, bet ir ginčams dėl sprendimų ir veiksmų, susijusių su nuosavybės teisių atkūrimu, tačiau kilusių po sprendimo dėl nuosavybės atkūrimo ar atsisakymo jas atkurti priėmimo, o išankstinė neteisminė nagrinėjimo tvarka taikoma tik tiems skundams dėl veiksmų ar sprendimų, susijusių su nuosavybės teisių atkūrimu, kurie kilo iki sprendimo dėl nuosavybės teisių atkūrimo priėmimo.

Dėl reikalavimo užtikrinimo bylose dėl muitinės priimtų sprendimų

Klausimas. Ar bylose, kuriose keliami ginčai dėl muitinės priimtų sprendimų, teismas gali imtis reikalavimo užtikrinimo priemonių remdamasis Administracinių bylų teisenos įstatymo 71 str. nustatyta tvarka?

Konsultacija. ABTĮ 1 str. 2 d. nustatyta, kad nagrinėdamas administracines bylas administracinis teismas vadovaujasi šio įstatymo normomis.

Skundo reikalavimo užtikrinimo priemonių rūšis, jų taikymo sąlygas ir tvarką administracinese bylose reglamentuoja ABTĮ 71 straipsnis. Šio straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad, priėmus skundą nagrinėti administraciniame teisme, proceso dalyvių motyvuotu prašymu arba savo iniciatyva teismas gali imtis priemonių reikalavimui užtikrinti.

Taigi administraciniame teisme reikalavimo užtikrinimo priemonių taikymo klausimai sprendžiami pagal ABTĮ 71 str., išskyrus atvejus, kai specialias normas nustato atskirų administracinių bylų kategorijų teiseną reglamentuojantys įstatymai (ABTĮ 1 str. 3 d.).

Administracinių bylų dėl muitinės sprendimų, veiksmų (neveikimo) teiseną nėra reglamentuota specialaus įstatymo – Lietuvos Respublikos muitinės kodekso XXII skyriuje tik nustatyta muitinės sprendimų apskundimo tvarka. Šio skyriaus 230 ir 231 str. numatyta muitinės sprendimų vykdymo juos apskundus sustabdymo tvarka (sustabdymo teisė suteikta muitinės įstaigoms). Kadangi Lietuvos Respublikos muitinės kodekso XXII skyriuje reglamentuojamas išankstinis neteisminis ginčų dėl muitinės sprendimų apskundimas muitinės įstaigoms, darytina išvada, kad 230 ir 231 str. nustatyta apskųstų muitinės sprendimų vykdymo sustabdymo tvarka taikoma tik nagrinėjant ginčus muitinės įstaigose.

Todėl administracinis teismas, nagrinėdamas ginčus dėl muitinės sprendimų, reikalavimo užtikrinimo tokiuose ginčiuose priemonių taikymo klausimus turi spręsti vadovaudamasis ABTĮ normomis.

2001 m. liepos 3 d., Nr. 93

Dėl skundo, paduoto asmens, neturinčio reikalavimo teisės

Klausimas. Ar skundas, paduotas asmens, neturinčio reikalavimo teisės pagal ABTĮ 22 str. 1 d., gali būti atmestas kaip nepagrįstas?

Konsultacija. ABTĮ 22 str. 1 d. nustatyta, kad skundą (prašymą) dėl viešojo ar vidaus administravimo subjekto priimto administracinio akto ar

veiksmo (neveikimo) turi teisę paduoti asmenys, taip pat kiti viešojo administravimo subjektai, įskaitant valstybės ir savivaldybių viešojo administravimo tarnautojus, pareigūnus ir įstaigų vadovus, kai jie mano, kad jų teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti, t.y. šioje įstatymo nuostatoje yra nurodyti reikalavimo teisę (teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta ginčijama teisė) administracinėje teisei turintys subjektai.

Nagrinėdamas administracinę bylą pagal pareiškėjo skundą dėl jo teisių pažeidimo teismas įvertina skundo (prašymo) pagrįstumą, t.y. ar pareiškėjo teisės ar interesai buvo pažeisti, ar jie pažeisti viešojo administravimo subjekto veiksmais (neveikimu), ar pažeidimas padarytas viešojo administravimo srityje. Taigi būtina sąlyga pripažinti skundą (prašymą) pagrįstu yra pareiškėjo teisių ar teisėtų interesų pažeidimo faktas. Todėl jei administracinę bylą nagrinėjantis teismas, įvertinęs visus įrodymus ir ištyręs visas bylai svarbias aplinkybes, konstatuoja, kad pareiškėjo teisių ar teisėtų interesų pareiškėjo skundžiamas viešojo administravimo subjekto aktas, veiksmas (neveikimas) nepažeidė ir negalėjo pažeisti (nėra susijęs su pareiškėjo teisių įgyvendinimu ir niekaip negalėjo jam turėti įtakos), priimamas sprendimas atmesti pareiškėjo skundą kaip nepagrįstą (ABTĮ 88 str. 1 p.). Darytina išvada, kad reikalavimo teisės neturėjimas yra pagrindas pripažinti skundą nepagrįstu.

Atkreipiame dėmesį, kad ABTĮ 5 str. 3 dalyje yra nurodyti subjektai, kurių skundai (prašymai) yra teisingi administraciniam teismui. Tai ne tik asmenys, kurie kreipiasi dėl savo teisių ar interesų pažeidimo, bet ir kiti subjektai: įstatymų nustatytos institucijos, įstaigos ar tarnautojai dėl kitų asmenų teisių gynimo; prokuroras, administravimo subjektai, valstybės kontrolės pareigūnai, kitos valstybės institucijos, įstaigos, organizacijos, tarnybos ar fiziniai asmenys dėl valstybės ar kitų viešųjų interesų gynimo; vietos savivaldos institucijos, įstaigos, tarnybos dėl savivaldybių teisių viešojo administravimo srityje gynimo; įstatymų nustatytais atvejais viešojo administravimo subjektai dėl administracinių ginčų sprendimo. Todėl reikalavimo teisės neturėjimas yra pagrindas pripažinti skundą (prašymą) nepagrįstu ne tik tuo atveju, kai į teismą kreipėsi asmuo dėl savo pažeistų teisių gynimo, jeigu nustatoma, kad jo teisės nebuvo pažeistos, bet ir tada, kai į teismą su skundu (prašymu) kreipėsi ABTĮ 5 str. 3 d. 2–5 p. nurodyti subjektai, kai nustatoma, kad asmens ar organizacijos, dėl kurių teisių gynimo buvo kreiptasi į teismą, teisės nebuvo pažeistos arba nebuvo pažeisti valstybės ar kiti viešieji interesai.

Dėl teismo sprendimo priėmimo ir paskelbimo terminų

Klausimas. ABTĮ 85 str. 3 ir 5 dalyse nustatyti du skirtingi terminai teismo sprendimui surašyti ir paskelbti. Ar galima šiuos terminus jungti ar kitaip laisvai interpretuoti?

Konsultacija. ABTĮ 85 str. 3 d. nustatyta, kad teismo sprendimo įžanginė ir rezoliucinė dalys surašomos ir viešai paskelbiamos paprastai tą pačią dieną po individualios bylos išnagrinėjimo. Aprašomoji ir motyvuojamoji sprendimo dalys surašomos ne vėliau kaip per septynias darbo dienas po sprendimo paskelbimo.

To paties straipsnio 5 d. nustatyta, kad bylose dėl norminių administracinių aktų teisėtumo ir kitose sudėtingose bylose sprendimas gali būti priimtas bei paskelbtas ir ne tą pačią dieną, bet ne vėliau kaip per dešimt dienų baigus nagrinėti bylą.

Taigi ABTĮ 85 str. 3 d. ir 5 d. yra reglamentuojama sprendimų priėmimo ir paskelbimo tvarka skirtingų „kategorijų“ bylose: 3 d. nustato sprendimų priėmimą ir paskelbimą įprastose individualiose bylose, o 5 d. nustatyta sprendimų priėmimo tvarka bylose dėl norminių aktų teisėtumo bei sudėtingose individualiose bylose.

Atitinkamai nustatyta ir skirtinga sprendimų priėmimo bei paskelbimo tvarka: įprastose bylose sprendimo įžanginė ir rezoliucinė dalys surašomos ir paskelbiamos tą pačią dieną po bylos išnagrinėjimo, aprašomoji ir motyvuojamoji dalys surašomos ne vėliau kaip per 7 darbo dienas po sprendimo paskelbimo, o bylose dėl norminių administracinių aktų teisėtumo ir kitose sudėtingose bylose sprendimo priėmimas ir paskelbimas gali būti atidėtas ne daugiau kaip 10 dienų po bylos išnagrinėjimo, ir tokiu atveju įstatyme nėra numatyta galimybė surašyti tik sprendimo įžanginę ir rezoliucinę dalis.

Todėl pagal ABTĮ 85 str. 5 d. atidėjus sprendimo priėmimą ir paskelbimą 85 str. 3 d. nuostatos yra netaikomos ir per terminą, kuriam yra atidėtas sprendimo priėmimas, turi būti surašytas „visas“ sprendimas (su aprašomąja ir motyvuojamąja dalimis).

Dėl teismo posėdžio protokolo atidedant sprendimo priėmimą ir paskelbimą

Klausimas. Kada turi būti baigtas rašyti ir pasirašytas teismo posėdžio protokolas, kai sprendimo priėmimas ir paskelbimas yra atidėtas?

Konsultacija. Pagal ABTĮ 83 str. 4 d. teismo posėdžio protokolas turi būti baigtas rašyti ir pasirašytas ne vėliau kaip per tris darbo dienas po teismo posėdžio pabaigos.

To paties straipsnio 2 d. 13 p. nustatyta, kad teismo posėdžio protokole turi būti nurodyta, jog sprendimas, nutarimas ar nutartis yra priimta, kad ji yra perskaityta, taip pat pažymėta, ar buvo išaiškinta apskundimo tvarka bei terminai. Taigi išnagrinėjus bylą iš esmės ir atidėjus sprendimo priėmimą ir paskelbimą dar negalima teigti, jog posėdis pasibaigė. Atsižvelgus į nurodytus posėdžio protokolo privalomus rekvizitus, darytina išvada, kad ABTĮ 83 str. 4 d. prasme posėdžio pabaiga laikytinas baigiamojo sprendimo (nutarimo, nutarties) paskelbimo (taip pat ir jį atidėjus) momentas. Todėl posėdžio protokolas turi būti baigtas rašyti ir pasirašytas per tris darbo dienas po baigiamojo sprendimo (nutarimo, nutarties) priėmimo ir paskelbimo.

Dėl bylų, kai ginčas kilęs dėl atleidimo iš profesinės karo tarnybos, teisingumo

Klausimas. Kokiame teisme – Vilniaus apygardos ar tame, kurio veikimo teritorijoje yra darbdavio buveinė, – turi būti nagrinėjama byla, kai ginčas kilęs dėl profesinės karo tarnybos sutarties nutraukimo?

Konsultacija. Krašto apsauga – tai Konstitucijoje įtvirtinta Lietuvos valstybės funkcija. Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje krašto apsaugos sistema apbrėžiama kaip pagrindinė Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo sistemos dalis. Krašto apsaugos sistemą sudaro valstybės institucijų, kurių paskirtis saugoti ir ginti valstybės suverenitetą, jos teritorijos neliečiamybę bei vientisumą, teritorinę jūrą ir išimtinę ekonominę zoną Baltijos jūroje, vykdyti Lietuvos tarptautinius gynybos ir karinio bendradarbiavimo įsipareigojimus, kitas su krašto apsauga susijusias funkcijas, visuma.

Profesinė karo tarnyba – Lietuvos Respublikos piliečio savanoriškai įsipareigota (rašytine sutartimi su Krašto apsaugos ministerija) ir teisės

aktų nustatytais sąlygomis bei tvarka atliekama nuolatinė karo tarnyba kariuomenėje ar kitose krašto apsaugos sistemos institucijose, taip pat kitose institucijose ar tarptautinėse struktūrose.

Valstybės tarnybos įstatymo 4 str. 3 d. 6 p. nustato, kad šis įstatymas netaikomas profesinės karo tarnybos kariams. Pagal Darbo sutarties įstatymo 1 str. 5 d. jiems netaikomas ir darbo sutarties įstatymas. Sutarčių su profesinę karo tarnybą atliekančiais kariais sudarymo, pakeitimo ir nutraukimo tvarką bei jos sąlygas nustato krašto apsaugos sistemos veiklą reglamentuojantys įstatymai ir statutai, kuriais specialūs karo tarnybos santykiai yra sureguliuoti, numatant galimybę, kiek tai būtina kario pareigoms atlikti, karinei drausmei bei tarnybos tikslams užtikrinti, apriboti karių naudojimąsi kai kuriomis teisėmis (privataus gyvenimo apsaugą, tarnybos vietos garantijas, poilsį ir laisvalaikį ir kt.), nustatant neribotą, nuo tarnybos poreikių priklausančią tarnybos trukmę ir pan. Šiais specialiais įstatymais tarp valstybės ir profesinės karo tarnybos kario atsiradusių, krašto apsaugos sistemos institucijose atliekamų tarnybos santykių negalima laikyti civiliniais teisiniais santykiais, todėl ginčai dėl kario tarnybos nagrinėtini administraciniuose teismuose (dėl karo tarnybos ginčų teisingumo priimta 2001 m. birželio 20 d. Specialiosios teisėjų kolegijos ginčams dėl teisingumo spręsti nutartis).

Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 31 straipsnio, reglamentuojančio profesinių karo tarnybos sutarčių sudarymo tvarką, profesinės karo tarnybos sutartis apibrėžiamas kaip rašytinis susitarimas tarp Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos piliečio, kuriuo Krašto apsaugos ministerija priima pilietį į profesinę karo tarnybą tam tikromis sąlygomis ir tvarka. Šio straipsnio 5 dalyje nustatyta, jog profesines karo tarnybos sutartis su visais Krašto apsaugos ministerijos padaliniių ir krašto apsaugos ministru tiesiogiai pavaldžių krašto apsaugos sistemos institucijų karininkais bei su pulkininko leitenanto (komandoro) ir aukštesnio laipsnio karininkais sudaro ir pratęsia išimtinai krašto apsaugos ministras, o 6 dalyje numatyta, jog su atitinkamo laipsnio karininkais ir kariais profesinės karo tarnybos sutartis Krašto apsaugos ministerijos vardu ir gavę krašto apsaugos ministro sutikimą (išskyrus, kai sutartis sudaroma su kariais, kurie pradeda karininko tarnybą baigę Lietuvos karo akademiją ar Krašto apsaugos ministerijos siuntimu kitą karo mokyklą) bei laikydamiesi nustatytų reikalavimų sudaro ir pratęsia: kariuomenės vadas, dalinių vadai, taip pat krašto apsaugos ministro tam įgalioti pareigūnai. Iš minėto straipsnio analizės darytina išvada, kad profesinės karo tarnybos sutartys nepriklausomai nuo to, ar jas sudaro ir pratęsia krašto apsaugos

ministras, kariuomenės vadas, dalinių vadai, ar ministro įgalioti pareigūnai, sudaromos tik su Krašto apsaugos ministerija.

Profesinės karo tarnybos sutarčių nutraukimo pagrindus nustatančio 38 str. 4 d. numatyta, kad teisę nutraukti profesinės karo tarnybos sutartį turi krašto apsaugos ministras arba jo įgalioti kariuomenės vadas bei kiti vadai ar pareigūnai.

Minėto įstatymo 48 str. 2 d. numatyta, jog atleidimą iš profesinės karo tarnybos asmuo gali apskųsti Kariuomenės drausmės statuto nustatytomis sąlygomis ir tvarka aukštesniam vadui ar pareigūnui iki krašto apsaugos ministro imtinai. Krašto apsaugos ministro sprendimas per 1 mėnesį nuo sprendimo gavimo ar pranešimo apie jį dienos gali būti skundžiamas teismui. Įstatymas ginčams dėl atleidimo iš profesinės karo tarnybos įstatymas nustato išankstinę ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka procedūrą.

Sistemiškai vertinant 31, 38 ir 48 str. normas darytina išvada, jog kreipiantis į teismą atsakovu ginčų dėl atleidimo iš profesinės karo tarnybos bylose laikytina Krašto apsaugos ministerija, o tokios bylos teisingos Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

2001 m. spalio 5 d., Nr. 122

Dėl įstatymų, panaikinančių arba sušvelninančių ekonomines sankcijas, grįžtamąsias galios

Klausimas. Ar įstatymai, panaikinantys arba sušvelninantys ekonomines sankcijas, turi grįžtamąją galią? (Pvz., Valstybės skolos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2001 m. gegužės 9 d.) 10 str. 9 dalyje buvo numatytos sankcijos už paskolos panaudojimą ne pagal tikslinę paskirtį. Valstybės skolos įstatymo pakeitimo ir papildymo 2001 m. balandžio 17 d. įstatymo 9 straipsniu buvo pakeistas Valstybės skolos įstatymo 10 straipsnis, nenustatant sankcijų už paskolos panaudojimą ne pagal paskirtį).

Konsultacija. Įsigaliojus Valstybės skolos įstatymo 2001 m. balandžio 17 d. redakcijai Nr. IX–258 paskolos (ar jos dalies) panaudojimas ne pagal tikslinę paskirtį nelaikytinas teisės pažeidimu ir atsakomybė už jį nebenumatoma. Teisinę atsakomybę panaikinančios ar švelnesnės sankcijos nustatančios teisės normos taikomos subjektams, kurių atsakomybės už paskolos panaudojimą ne pagal paskirtį teisiniai santykiai nėra pasibaigę, t.y. už paskolos ar jos dalies panaudojimą ne pagal paskirtį skirtos baudos nėra išieškotos ar sumokėtos.

Dėl bylos nagrinėjimo atidėjimo

Klausimas. Koks procesinis dokumentas turėtų būti rašomas, kai bylos nagrinėjimas atidedamas dėl to, kad nėra teisėjo (komandiruotė, liga)?

Konsultacija. ABTĮ 80 str. 1 d. numatyta, jog teismas nutartimi gali atidėti bylos nagrinėjimą į teismo posėdį neatvykus vertėjui, proceso šaliai, kai teismas nusprendžia, kad be jų bylos nagrinėti negalima, arba kai būtina išreikalauti naujus įrodymus, ir kitais reikiamais atvejais. Įstatymas išsames bylos nagrinėjimo atidėjimo sąrašo nepateikia, tačiau numato, jog nagrinėjimas atidedamas priimant procesinį dokumentą – nutartį. Todėl visais atvejais, taip pat ir atidedant bylos nagrinėjimą dėl to, kad nėra teisėjo, priimama protokolinė nutartis.

2001 m. spalio 29 d.

Bendra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo konsultacija dėl kai kurių Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo normų taikymo

Klausimas. Ar, norint įregistruoti nuosavybės teisę į nekilnojamąjį turta, įgytą iš bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės, Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui pateikiama turto pirkimo–pardavimo sutartis turi būti patvirtinta notaro?

Konsultacija. Pagal Nekilnojamojo turto registro įstatymo (2001 m. birželio 21 d. įstatymo Nr. IX–391 redakcija) 29 straipsnio 3 punktą Nekilnojamojo turto registro tvarkytojas atsisako įregistruoti daiktines teises į nekilnojamąjį daiktą, jeigu dokumento, kurio pagrindu prašoma atlikti registraciją, forma neatitinka įstatymų ar sandorio šalių nustatytos formos. Civilinio kodekso 1.74 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad daiktinių teisių į nekilnojamąjį daiktą perleidimo sandoriai turi būti sudaromi notarine forma. Privalomą notarinę formą nuosavybės teisės į nekilnojamuosius daiktus perleidimo sandoriams nustato ir atitinkami Civilinio kodekso šeštosios knygos straipsniai, reglamentuojantys atskiras sutarčių rūšis.

Bankroto teisinius santykius, taip pat ir bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės turto pardavimo tvarką reglamentuoja specialūs teisės aktai – Įmonių bankroto įstatymas (2001 m. kovo 20 d., Nr. IX–216) ir kiti

norminiai aktai. Įmonių bankroto įstatymo 31 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad likviduojant bankrutavusią įmonę administratorius šio įstatymo nustatyta tvarka organizuoja turto pardavimą ir jį parduoda arba perduoda kreditoriams. Minėto įstatymo 33 straipsnio 1 dalis numato, jog bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės nekilnojamasis turtas parduodamas iš varžytynių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka (šiuo metu galioja Vyriausybės 2001 m. liepos 3 d. nutarimu Nr. 831 patvirtinta Bankrutuojančios ir bankrutavusios įmonės turto pardavimo iš varžytynių tvarka), o neparduotas turtas gali būti perduotas kreditoriams. Toje pačioje Įmonių bankroto įstatymo 33 straipsnio dalyje yra įtvirtinta nuostata, jog turto pirkimo–pardavimo sutartis arba perdavimo aktas yra prilyginami notaro patvirtintai sutarčiai ir yra nuosavybės teisę patvirtinantys dokumentai nustatyta tvarka registruojant pirkimo–pardavimo sutartis. Ši Įmonių bankroto įstatymo nuostata turėtų būti aiškinama ir taikoma sistemiškai su minėtomis Civilinio kodekso normomis, nustatančiomis privalomąją notarinę formą nuosavybės teisės į nekilnojamuosius daiktus perleidimo sandoriams. Kolizijos problema šiuo atveju nekyla, kadangi Įmonių bankroto įstatymo 33 straipsnio 1 dalies nuostata, prilyginanti bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės administratoriaus pasirašytą šios įmonės nekilnojamojo turto pirkimo–pardavimo sutartį ar perdavimo aktą notaro patvirtintai sutarčiai, minėtoms imperatyvioms Civilinio kodekso normoms neprieštarauja, nes nepaneigia kodekse įtvirtinto reikalavimo sandorius dėl nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą perleidimo sudaryti notarine forma. Aptariamoji Įmonių bankroto įstatymo nuostata reiškia, kad administratoriaus sudaryti bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės nekilnojamojo turto perleidimo sandoriai (varžytynių aktas, be varžytynių parduoto turto pirkimo–pardavimo sutartis arba perdavimo aktas) atitinka Civiliniame kodekse nustatytą notarinės formos reikalavimą, ir papildomai tvirtinti šių sandorių notarine tvarka nebereikia. Tokia išvada darytina atsižvelgus ir į analogiškų Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso normų, reglamentuojančių teismo antstolių veiksmus realizuojant areštuotą turtą (CPK 432 str. 5 d., 434¹ str. 5 d., 436 str. 6 d.), taikymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1999 m. birželio 18 d. nutarimas Nr. 17) bei į Civilinio kodekso normas, tam tikrų pareigūnų patvirtintus sandorius prilyginančias notaro patvirtintiems (pvz., CK 2.138 str. 2 d., 5.28 str. 1, 6 d.).

Dėl ABTĮ 103 str. 1 d. 5 p. taikymo

Klausimas. Apie ką ABTĮ 103 str. 1 d. 5 p. numatytu atveju turi būti pranešta pareiškėjui – ar tik apie teismo posėdį; ar apie tai, kad teismas nelaiko, jog galima išspręsti bylą pagal byloje esančią medžiagą; ar apie tai, kad pareiškėjui neatvykus ir teismui manant, jog negalima išspręsti bylos pagal byloje esančią medžiagą, pareiškimas bus paliktas nagrinėtas?

Konsultacija. ABTĮ 78 str. nurodytos sąlygos teismo posėdžiui pradėti. Pagal šio straipsnio 1 d. byla administracinio teismo posėdyje nagrinėjama tik tuomet, kai proceso šalims apie posėdžio laiką ir vietą iš anksto pranešta šaukimu, pranešimu arba viešai paskelbta spaudoje. Šio straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad bylos šalių ir jų atstovų neatvykimas į teismo posėdį, jeigu jiems apie teismo posėdį buvo tinkamai pranešta, nėra kliūtis bylai nagrinėti ir sprendimui priimti. Taigi sąlyga teismo posėdžiui pradėti – iš anksto pranešti šalims apie teismo posėdžio vietą ir laiką, o jų neatvykimas nėra kliūtis bylai nagrinėti ir sprendimui priimti. Tačiau pagal ABTĮ 103 str. 1 d. 5 p. teismas turi įspėti pareiškėją, jog bylos negalima išspręsti jam nedalyvaujant pagal esamą bylos medžiagą, o jei į teismo posėdį pareiškėjas neatvyks, jo skundas (prašymas) bus paliktas nagrinėtas. Jei pasiruošimo administracinės bylos nagrinėjimo stadijoje teisėjas pripažįsta, jog pareiškėjo dalyvavimas yra būtinas, toks pranešimas pareiškėjui gali būti išsiųstas ir šioje stadijoje.

Dėl taikos sutarties sudarymo administracinėse bylose

Klausimas. Ar galimas taikos sutarties sudarymas administracinėse bylose (pvz., bylose dėl tarnybos santykių)?

Konsultacija. ABTĮ nenumato galimybės baigti administracinę bylą taikos sutartimi. Tačiau pagal ABTĮ 52 str. pareiškėjas turi teisę atsiimti skundą (prašymą) iki jo priėmimo, taip pat atsisakyti nuo skundo (prašymo) bet kurioje bylos nagrinėjimo stadijoje iki teismui išeinant į pasitarimų kambarį. Darytina išvada, kad taikos sutarties sudarymas galimas tik bylos šalių iniciatyva ir tarpusavio susitarimu, t.y. nedalyvaujant šiame procese administraciniam teismui.

Dėl sprendimo ar nutarties priėmimo ir paskelbimo atidėjimo procesinės formos

Klausimas. Ar ABTĮ 85 str. 5 d. numatytu atveju atidedant sprendimo paskelbimą yra būtina teismo nutartis? Jei taip, tai ar užtenka protokolinės nutarties formos, ar ji turi būti priimama pasitarimų kambaryje ir surašoma kaip atskiras dokumentas?

Konsultacija. ABTĮ 85 str. 5 d. numato, jog bylose dėl norminių administracinių aktų teisėtumo ir kitose sudėtingose bylose sprendimo priėmimas ir paskelbimas gali būti atidedamas, bet ne vėliau kaip dešimt dienų baigus nagrinėti bylą. Šioje normoje nurodyta, jog bylos šalims pranešama, kada bus skelbiamas sprendimas, ir apie tai pažymima teismo posėdžio protokole. ABTĮ 85 str. 5 d. nenumato, kokia forma atidedamas teismo sprendimo paskelbimas, tačiau pagal sprendimo ar nutarties priėmimą ar paskelbimą apeliacinės instancijos teisme reglamentuojančio 139 straipsnio 4 dalį sprendimo priėmimą ir paskelbimą teisėjų kolegija gali atidėti motyvuota nutartimi. Įvertinant tai, jog ir nagrinėjant bylą pirmąja instancija minėtas procesinis sprendimas priimamas, baigus bylos nagrinėjimą ir išėjus į pasitarimų kambarį, bei atsižvelgiant į tai, kokias teisines pasekmes jis sukelia – sprendimo rengimo metu galimas kitų bylų nagrinėjimas, dėl sprendimo ar nutarties priėmimo ir paskelbimo turi būti priimama motyvuota nutartis, nurodant tokio procesinio sprendimo faktinį pagrindą.

Dėl neįsiteisėjusių teismo sprendimo nuorašų išsiuntimo

Klausimas. Ar šalims ir proceso dalyviams, dalyvavusiems nagrinėjant bylą, tačiau neatvykusiems į teismą skelbiant sprendimą, reikia per tris dienas išsiųsti neįsiteisėjusio sprendimo nuorašus, nelaukiant jų rašytinio prašymo (ABTĮ 93 str.)?

Konsultacija. Pagal ABTĮ 93 str. teismo sprendimo nuorašai per tris dienas nuo sprendimo surašymo dienos išsiunčiami teismo posėdyje nedalyvavusioms bylos šalims ir tretiesiems suinteresuotiems asmenims, o esant rašytiniam prašymui – taip pat ir posėdyje dalyvavusioms proceso šalims. Teismo posėdžio pabaiga laikytina baigiamojo sprendimo (nutarimo, nutarties) paskelbimo (taip pat ir jį atidėjus) momentas, nes tik tuomet teismo posėdžio protokole nurodoma, jog teismo sprendimas (nutarimas, nutartis) yra priimtas, jis perskaitytas, taip pat pažymima, ar išaiškinta jo apskundi-

mo tvarka ir terminai, jis baigiamas rašyti ir pasirašomas. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, jog bylos šalims ir tretiesiems suinteresuotiems asmenims, nedalyvavusiems paskelbiant teismo sprendimą, t.y. baigiamajame teismo posėdyje, sprendimo nuorašai turi būti išsiųsti per tris dienas.

2001 m. gruodžio 10 d., Nr. 135

Dėl teismo sprendimo procesinės formos

Klausimas. Ar ABTĮ 124 str. 1 d. 1, 2, 3 ir 5 punktuose numatyti teismo aktai priimami Lietuvos Respublikos vardu? Kokia turėtų būti jų procesinė forma – su Lietuvos Respublikos herbu ar be jo?

Konsultacija. ABTĮ 124 str. 1 d. nurodytų teismo sprendimų procesinė forma nustatyta to paties straipsnio 3 dalyje, kuri numato, jog 124 str. 1 dalies 2 ir 3 punktuose, taip pat 2 dalyje numatytais atvejais teismas priima nutarimą, o 1 dalies 1, 4 ir 5 punktuose numatytais atvejais – motyvuotą nutartį. Pagal Lietuvos archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2001 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 19 patvirtintą „Dokumentų rengimo ir įforminimo tvarką“ herbas yra dokumento rekvizitas, t.y. privaloma valstybės institucijų ir įstaigų priimanų atitinkamų dokumentų sudedamoji dalis. Administracinio teismo sprendimas priimamas ir paskelbiamas Lietuvos Respublikos vardu, todėl teismų sprendimuose, nutarimuose ir nutartyse, kuriais iš esmės išsprendžiama administracinė byla, turėtų būti Lietuvos Respublikos herbas.

2001 m. gruodžio 11 d., Nr. 136

Dėl pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria atnaujintas terminas kreiptis į teismą, revizavimo nagrinėjant bylą apeliacine tvarka

Klausimas. Ar pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas bylą iš esmės, neturi išklausti atsakovo argumentų dėl termino atnaujinimo, ir, jei būtų įrodoma, kad terminas atnaujintas nepagrįstai, bylą nagrinėjantis teisėjas ar teisėjų kolegija galėtų panaikinti nutartį terminą atnaujinti ir bylą nutraukti?

Konsultacija. ABTĮ nenumato galimybės pirmosios instancijos teismo teisėjui ar teisėjų kolegijai nagrinėjant bylą iš esmės išklausti atsakovo argumentus dėl termino atnaujinimo panaikinti nutartį, kuria buvo atnaujintas terminas, ir bylą nutraukti. Įstatymas nesuteikia galimybės atsakovui apskusti teismo nutartį, kuria atnaujinamas terminas skundui paduoti,

todėl šią teisę jis gali realizuoti savo argumentus išdėstydamas apeliaciniame skunde.

Vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija 2001 m. spalio 17 d. nutartimi nutarė, jog pirmosios instancijos teismo nutartis, kuria atnaujintas terminas kreiptis į teismą, gali būti revizuojama nagrinėjant bylą apeliacine tvarka. Siekiant užtikrinti šalių lygiateisiškumą teismo procese, atsakovui turi būti suteikta galimybė apskusti teismo nutartį, kuria, jo manymu, nepagrįstai atnaujintas terminas skundai paduoti, ir, esant apeliaciniame skunde argumentams dėl nepagrįsto termino atnaujinimo, apeliacinės instancijos teismas turi patikrinti jo atnaujinimo pagrįstumą.

III. INFORMACINIAI PRANEŠIMAI

Vilniaus apygardos administracinis teismas

Vilniaus apygardos administracinio teismo patalpose, esančiose Vilniuje, Gedimino pr. 39/1 (tel. (22) 49 66 19, faksas (22) 49 82 86), dirba teismo pirmininkė Zita Smirnovienė ir teisėjai: Laimutis Alechnavičius, Laimė Baltrūnaitė, Janina Bublienė, Rūta Miliuvienė, Saulius Svaldenis, Nijolė Šidagienė, Donatas Vansevičius, Linas Žukauskas.

Vilniaus apygardos administracinio teismo patalpose, esančiose Vilniuje, J. Basanavičiaus g. 35–3 (tel. (22) 65 11 31, faksas (22) 65 11 31), dirba teisėjai: Sigitas Gagys, Bronius Januška, Henrikas Sadauskas, Neringa Švedienė, Petras Viščinis.

1. Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. lapkričio 14 d. dekretu Nr. 1563 Halina Zaikauskaitė nuo 2001 m. lapkričio 14 d. paskirta Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėja.

2. Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. gruodžio 27 d. dekretu Nr. 1626 Petras Viščinis nuo 2002 m. sausio 2 d. paskirtas Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėju.

3. Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. sausio 15 d. dekretu Nr. 1643 Bronius Januška nuo 2002 m. sausio 15 d. paskirtas Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėju.

Kauno apygardos administracinis teismas

Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 m. lapkričio 14 d. dekretu Nr. 1564 Kauno apygardos administracinio teismo teisėjas Ramūnas Mitkus nuo 2001 m. lapkričio 19 d. perkeltas dirbti į Kauno apygardos teismą.

Panevėžio apygardos administracinis teismas

Panevėžio apygardos administracinis teismas persikėlė į patalpas, esančias Respublikos g. 62 (tel. (25) 58 31 50, faksas (25) 51 14 18).

Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. sausio 10 d. dekretu Nr. 1637 Panevėžio apygardos administracinio teismo teisėjas Valdas Meidus nuo 2002 m. sausio 10 d. perkeltas dirbti į Panevėžio apygardos teismą.

Biuletinį „Administracinių teismų praktika“ galima įsigyti Lietuvos vyriausiam administraciniame teisme.

Kreiptis: Vilnius, Tilto g. 17/4, 101 kab.

Telefonas pasiteirauti: (22) 79 10 05.

ADMINISTRACINIŲ TEISMŲ PRAKTIKA NR. 2

10,6 sąl.sp.l.

Tiražas 1500 egz.

Išleido Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

Tilto g. 17/4, 2001 Vilnius

Užs. . Spausdino firma „JUSIDA”

T. Ševčenkos g. 16, 2009 Vilnius

ISSN 1648–2638